

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
חמישי

היכל
תשיעי

אגרות-קודש

•

מאת כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

הועתק והוכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע"י חיים תשס"ז

כרך יט
חש"כ

יוצא לאור על ידי מערכת
„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות ששים ושלוש לבריאה
מאה שנה להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע וג"ן שנה לנשיאותו

IGROIS KOIDESH

Volume XIX

Copyright © 1989

Second Printing 1993

Third Printing 1996

Fourth Printing 1997

Fifth Printing 2003

by

Kehot Publication Society

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718

Orders Department:

291 Kingston Avenue / Brooklyn, New York 11213

(718) 778-0226 / FAX (718) 778-4148

www.kehotonline.com

All rights reserved, including the right to reproduce this book or portions thereof, in any form, without prior permission, in writing, from the publisher.

Library of Congress Cataloging-in-Publication Data

Schneerson, Menahem Mendel, 1902-1994

Igrot-Kodesh.

(Kovets Shalshélet ha-or; hekhal 9., sha'ar 5.)

(sifriy. Otsar ha-Hasidim, Lyubavitsh)

Title on t.p. verso: Igrois Koidesh.

Includes bibliographical references and index.

Contents: Kerekh 1. 688-704. ..Kerekh 19. 720.

1. Schneerson, Menahem Mendel, 1902-1994 – Correspondence. 2. Habad. 3. Rabbis—Correspondence. I. Title. II. Title: Igrois Koidesh. III. Series: Kovets Shalshélet ha-or' hekhal 9., sha'ar 5.

IV. Series: Sifriyat Otsar ha-Hasidim, Lyubavitsh.

BM198.S33528 296.8'33 87-16855.

ISBN 0-8266-5800-8 (set)

ISBN 0-8266-5819-9

Manufactured in the United States of America

פתח דבר

על פי הוראת כ"ק אדמו"ר שליט"א מדפיסים אנו בזה כרך תשעה עשר מסדרת
אגרות קודש כ"ק אדמו"ר שליט"א, שבו אגרות שנת תש"כ.

בראש הספר בא מפתח האגרות, ובסופו:

(א) מפתח ענינים.

(ב) מפתח מוסדות וארגונים.

(ג) מפתח אנשים.

(ד) מפתח מקומות.

כן נוספו, ציונים והערות בשוה"ג**.

כל הנ"ל נערך ע"י הרה"ת ר' שלום דובער שי' לוי.

מערכת „אוצר החסידים"

ג' מ"ח, ה'תשנ"א

ארבעים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר שליט"א.

ברוקלין, נ"י.

(*) עד עתה יצאו לאור בסדרה זו 37 כרכים: אגרות קודש כ"ק אדמו"ר הזקן, כ"ק אדמו"ר האמצעי
וכ"ק אדמו"ר ה"צמח צדק, נדפסו (בכרך אחד) בשנת ה'תש"מ. אגרות קודש כ"ק אדמו"ר מוהר"ש נ"ע,
ומילואים לכרך הנ"ל – בשנת ה'תשמ"א. אגרות קודש כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע (שני כרכים) בשנת
ה'תשמ"ב. כרך ג – בשנת ה'תשמ"ז. כרכים ד"ה – בשנת ה'תשמ"ז. אגרות קודש כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ
נ"ע, כרכים א"ה – בשנת ה'תשמ"ג. כרכים ו"י – בשנת ה'תשד"מ. כרכים יא"ב – בשנת ה'תשמ"ה. אגרות
קודש כ"ק אדמו"ר שליט"א, כרכים א"ג – בשנת ה'תשמ"ז. כרכים ד"ח – בשנת ה'תשמ"ח. כרכים ט"ד –
בשנת ה'תשמ"ט. כרכים טו"ח בשנת ה'תש"נ.
(**) כדי להבדיל בינם לבין הערות כ"ק אדמו"ר שליט"א, באות הערות העורך באותיות קטנות יותר
ושונות מהפנים.

מפתח כללי

3		פתח דבר
5		מפתח האגרות
א		אגרות קודש
תנה		מפתח ענינים
תסז		מפתח מוסדות וארגונים
תסט		מפתח אנשים
תעג		מפתח מקומות

מפתח

ה'תש"כ

א	שינוי מנהגי ביהכ"נ למנהג חב"ד	מרה שלום ריבקינ	ג' תשרי	ז'לב
ב	לשמש דוגמא מהו יהודי		ג' תשרי	ז'לג
ג	ניתנה רשות לרופא לרפאות	מ' צפורה בונין	ג' תשרי	ז'לד
ד	שינוי לנוסח חב"ד		ד' תשרי	ז'לה
ו	בענין הנ"ל		ה' תשרי	ז'לו
ז	הפצת היהדות	הא' עדין שטיינזלץ	ו' תשרי	ז'לז
ח	חשמל בשבת ע"י מצבר זרם	ביהמ"ד בית ישראל	ו' תשרי	ז'לח
ט	שינוי לנוסח חב"ד. הסרת הזקן		ו' תשרי	ז'לט
י	אניות ישראלים בשבת		ו' תשרי	ז'מ
יא	להעתיק לסביבה דתית		ו' תשרי	ז'מא
יב	בצבא — הנהגה של קבלת עול		ז' תשרי	ז'מב
יג	דיבור ואמירה	מוהרא"ל לביא	י"א תשרי	ז'מג
יד	הסתדרות. שידוכים		י"ב תשרי	ז'מד
טו	לצרף הנסיעה עם שליחות מצוה		י"ג תשרי	ז'מה
טז	נוסח אדה"ז: רחם, עקדה, תמימות, אהבה	מוהרמ"א פרידמן	י"ג תשרי	ז'מו
יז	הפעילות בעיר גנים	מוהרי"צ אייזנבך	י"ג תשרי	ז'מז
יח	נסיון — מנסה ומגבי'	תושבי כפר-חב"ד	י"ג תשרי	ז'מח
יח	ברכה לאנ"ש לחה"ס		ערב חה"ס	ז'מט
יט	לא לערב שליחות ומסחר		ח"י תשרי	ז'נ
יט	רבבות צמאים לדבר ה'	מרה ברוך פריז	ח"י תשרי	ז'נא
	שנת המאתיים. שיתוף תל' רק		כ' תשרי	ז'נב
כ	בתהלוכה חינוכית. מניעת הריון			
	הבעש"ט גילה ריון דאורייתא	מר יצחק דמיאל	חזהמ"ס	ז'נג
כג	לפשוטים שבישראל			
כד	חזית דתית	אסרו חה"ס מוהרי"מ לוין		ז'נד
כה	המקבל עול תורה מעבירין כו'	כ"ה תשרי		ז'נה
כו	יחוסו לכ"ק אדה"ז	מר פנחס שניאורסאהן	ז"ך תשרי	ז'נו
כז	מעלת המעשה על דיבור ומח'		ז"ך תשרי	ז'נז
כח	מעלת תמכין דאורייתא	מוהרי"א הענקין	כ"ח תשרי	ז'נח
כט	קה"ת ומפטיר דר"ה — מס"נ לחנוך הבנים	נשים למען בית רבקה	ל' תשרי	ז'נט

ל	תשרי חודש הכללי	צא"ח, כפר-חב"ד	ל' תשרי	ז'ס
לא	זהירות בקיום המצוות באה"ק		א' מ"ח	ז'סא
לב	כל המקבל עליו עול כו'		א' מ"ח	ז'סב
לג	ציונים לדברי הה"מ	מוהרש"ש רובין-הלברשטם	ב' מ"ח	ז'סג
לד	עריכת קאנווענשאן	נשי חב"ד, מונטריאל	ב' מ"ח	ז'סד
לה	לקשר תוכן שיעוריו במעשה בפועל	הא' יעקב עמנואל שחט	ג' מ"ח	ז'סה
לו	איסור ההשתפות בקואליצ'י	מוהרש"י זיין	ה' מ"ח	ז'סו
לז	פ"י לך לך גו' אראך		ט' מ"ח	ז'סז
לז	יחס העסקנים לענינים דתיים		י"ד מ"ח	ז'סח
לח	הוראות בעניני הכפר	ועד כפר-חב"ד	י"א מ"ח	ז'סט
מ	אכילה לפני התפלה	מו"ה יצחק דובאוו	י"א מ"ח	ז'ע
מא	הבעש"ט ותל' הרבו נרות במוצש"ק	משתתפי מלוה מלכה	י"ד מ"ח	ז'עא
מב	התענינות רבותינו בתיקון מקוואות	ישיבת בית יוסף טורונטו	י"ד מ"ח	ז'עב
מג	לא לחפש מטרות חדשות בדת		י"ד מ"ח	ז'עג
מד	קדיש ויא"צ דתינוק ע"י אביו	מו"ה שמואל יאלאוו	י"ד מ"ח	ז'עד
מה	ביסוס מוסדות ליובאוויטש בלונדון	מו"ה נחמן סודק	ט"ז מ"ח	ז'עה
מו	טפול הפנים. נישואים לפני אחי' הגדולים		י"ז מ"ח	ז'עו
מז	מנוחה מדאגות ע"י בטחון		י"ז מ"ח	ז'עז
	ע"י הפצת המעיינות	מוהראמ"ש לידר	ח"י מ"ח	ז'עח
מח	יתוסף בענינים גשמיים			
מט	הוספה בתומ"צ — ויזה לאה"ק		ח"י מ"ח	ז'עט
נ	הרצאה לפני חוג		י"ט מ"ח	ז'פ
נא	אופן הנהלתו את הישיבה	מוהרח"ש ברוק	י"ט מ"ח	ז'פא
	הסתדרות בארה"ב. לימוד דא"ח —		כ"א מ"ח	ז'פב
נב	חובת גברא			
נג	בינוני — לא עבר ולא יעבור לעולם	מוהר"י האמניק	כ"א מ"ח	ז'פג
נד	לימוד תר"א עם ביאורי תר"ח ואוה"ת	מוהרש"ז שזר	כ"ב מ"ח	ז'פד
נו	קרית גת וכפ"ח ב'. שנת המאתים	מר יצחק קורן	כ"ב מ"ח	ז'פה
	הגדלת המשק והשתדלות	מוהר"י שפרינגר	כ"ג מ"ח	ז'פו
נז	הרחבת הפרנסה			
נח	השגחה פרטית. התעסקות בחנוך עטה"ק	מר חנוך העניך דערמן	כ"ג מ"ח	ז'פז
	ניצול י"ט כסלו.	מו"ה ישראל לייבוב	כ"ד מ"ח	ז'פח
נט	השתתפות בחצי ההוצאות			
ס	מבטחו — הטי"ת בפתח	מוהרא"ז רוטנברג	כ"ד מ"ח	ז'פט
סא	תמיכת האם ממעות מעשר		כ"ה מ"ח	ז'צ

ז'צא	כ"ה מ"ח	עצות לשידוך המתאים	סב
ז'צב	כ"ט מ"ח	התפקיד להפיץ המעיינות	סג
ז'צג	כ"ט מ"ח	השפעת תל' חרדיות על הרחוקות	סד
ז'צד	כ"ט מ"ח	מוהרש"י זיין	סה
ז'צה	כ"ט מ"ח	איסור דמשרד הדתות ודקואליצי'	סז
ז'צו	כ"ט מ"ח	חובת לימוד דא"ח	סז
ז'צז	כ"ט מ"ח	סגנון המכ' אינו של הגאון הרוגוצ'בי	סט
ז'צח	כ"ט מ"ח	הפצת דא"ח בין בני הישיבות	סט
ז'צט	כ"ט מ"ח	תמיכת הישיבה	ע
ז'ק	כ"ט מ"ח	צדקה בויכרך דוד ולפני התפלה	עא
ז'קא	כ"ט מ"ח	טראכט גוט וועט זיין גוט	עב
ז'קב	כ"ט מ"ח	אחריות האשה כעקרת הבית	עג
ז'קג	כ"ט מ"ח	מחיצה שקופה. פי' כהוציאם אותם	עד
ז'קד	כ"ט מ"ח	צדקה קודם התפלה. בטחון. השגח"פ	עד
ז'קה	כ"ט מ"ח	שיפור יחס ההנהלה למורים	עה
ז'קו	כ"ט מ"ח	ביטול הרגל המשחק בהימורים	עז
ז'קז	כ"ט מ"ח	אחריות האשה כעקרת הבית	עח
ז'קח	כ"ט מ"ח	שינוי לנוסח האר"י. שמחה	עט
ז'קט	כ"ט מ"ח	הכרח לימוד החסידות	פ
ז'קיא	כ"ט מ"ח	י"ט בכ"ז תמוז	פא
ז'קיב	כ"ט מ"ח	חנוך הנוער. זכויות ושגגות	פב
ז'קיג	כ"ט מ"ח	זקן	פד
ז'קיד	כ"ט מ"ח	דוקא דברים היוצאים מהלב פועלים	פה
ז'קיז	כ"ט מ"ח	חסידות עובר בירושה.	פה
ז'קטו	כ"ט מ"ח	חנוך ע"י דוגמא חי'	פו
ז'קטז	כ"ט מ"ח	נקודות להדגיש בקשר לבעש"ט	פח
ז'קטז	כ"ט מ"ח	זמן השינה לא בכל אדם שווה	פט
ז'קיז	כ"ט מ"ח	קדושת כתב מרובע – במכונת כתיבה	צ
ז'קיא	כ"ט מ"ח	זקן	צא
ז'קיק	כ"ט מ"ח	חודש כסלו מכון נגד סיון	צב
ז'קיט	כ"ט מ"ח	שנת המאתיים – נזכרים ונעשים	צב
ז'קכ	כ"ט מ"ח	כנ"ל	צד
ז'קכא	כ"ט מ"ח	הפצת המעיינות על גלי הרדיו	צה
ז'קכב	כ"ט מ"ח	לא להשתדך עם בלתי דתי	צו
ז'קכג	כ"ט מ"ח	ברכה לחגיגת י"ט כסלו	צז
ז'קכד	כ"ט מ"ח	הפצת המעיינות חוצה	צח

ז'קבה	כ' כסלו	הכרח ההתעסקות בחנוך דתי	צט
ז'קבו	כ"א כסלו	נרות להאיר – גם התל' של התמימים	ק
ז'קבו	כ"א כסלו	רפואה לסיבוב הדם ברגלים	קא
ז'קבח	כ"ב כסלו	הסתדרות. שידוכים באופן צניעות	קב
ז'קבט	כ"ח כסלו	פגה הלהיטות לאנטיביוטיקה	קד
ז'קל	כ"ח כסלו	חמץ הכל מצוים לבערו. פי' גימטריה	קה
ז'קלא	כ"ח כסלו	שינויי מצב הרוח	קו
ז'קלב	כ"ט כסלו	הליכה למלחמה במארש של נצחון	קז
ז'קלג	נר ה' דחנוכה	הערות לס' מושב זקנים:	
		פי' הר"א בהרמב"ם	קט
ז'קלד	ל' כסלו	מנהגי בר מצוה	קיא
ז'קלה	ימי חנוכה	כללי-פרטי לחנוכה	קיב
ז'קלו	ימי חנוכה	הערות שונות	קיג
ז'קלז	ימי חנוכה	שיביאו הדיבורים לידי מעשה	קיד
ז'קלה	ימי חנוכה	אי השתתפותו בהתוועדות יט"כ בכפ"ח	קטו
ז'קלט	ג' טבת	תועלת ביקור המשלחת ברוס'	קיז
ז'קמ	ד' טבת	עצות בעניני פרנסה	קכא
ז'קמא	ו' טבת	תפלה להצלחה גשמית	קכב
ז'קמב	ז' טבת	פרסום אודות ישיבות הערב	קכג
ז'קמג	ז' טבת	מלחמת חנוכה – להשכיחם תורתך דוקא	קכה
ז'קמד	ז' טבת	200 שנה מהבעש"ט	
		ומעסקנות צבורית של אדה"ז	קכו
ז'קמה	ז' טבת	מסיבת חנוכה תביא למעשה	קכז
ז'קמו	י"א טבת	הזכרת יהודי רוס' בהתוועדות יט"כ	קכח
ז'קמז	י"א טבת	חוב' לחה"ש אודות הבעש"ט	קכט
ז'קמח	י"א טבת	בטחון. חת"ת	קל
ז'קמט	י"א טבת	שידוכים בדרכי צניעות	קלא
ז'קנ	י"א טבת	הפצת המעיינות כדבעי למיעבד	קלב
ז'קנא	י"א טבת	ביסוס התלמוד תורה	קלג
ז'קנב	י"ג טבת	שימוש במוך עדיף מניתוח	
		למניעת העיבור	קלד
ז'קנג	י"ג טבת	דיוק ומקור ל' פרש"י שמשם תצא הוראה	קלו
ז'קנג*	י"ד טבת	שילה נק' בית ומשכן. י' טפחים אבנים	קלז
ז'קנד	ט"ז טבת	חזרה למקורות.	
		עבודה חלקית עם הלימודים	קלח

ז'קנה	ט"ז טבת	ביהכ"נ צ"צ נוסח אר"י	למצוא בנין חדש לשמור טהרת המנהגים	קלט
ז'קנו	ט"ז טבת		אחרי השקעת כחות זמן	
ז'קנו	ט"ז טבת		כדאי לסיים הלימודים	קמ
			ע"י הפצת המעיינות —	
ז'קנה	ט"ז טבת		מוחו ולבו זכים כו'	קמב
ז'קנט	י"ח טבת		לבחור פרנסה שאין בה דאגה יתירה	קמב
ז'קס	י"ח טבת		ופרצת בנוגע לעצמו	קמג
ז'קסא	י"ח טבת		הנהגת רש"ר רק לשעתו	קמד
ז'קסב	כ"ה טבת	ישיבת תורת"ל, לוד	חתונה בשבט ובאדר	קמה
ז'קסג	כ"ה טבת	מריה הלל מדלי'	קובץ פלפול התלמידים	קמו
ז'קסד	כ"א טבת	חגיגה שנתית תורת"ל	הדפסת ס' מאיר עיני סופרים	קמח
			שניאור — שני אור.	
ז'קסה	כ"א טבת		תורת מאחד נגלה ופני'	קמט
ז'קסו	כ"ב טבת		תמיכת הישיבה	קנא
ז'קסז	כ"ד טבת		לא לדחוק השעה בעת דוחק הפרנסה	קנג
ז'קסח	כ"ה טבת	מר יצחק דמיאל	אהבת השי"ת לבני כבן יחיד כו'	קנד
ז'קסט	כ"ה טבת		שנת המאחים, הפצת המעיינות	קנה
ז'קע	כ"ה טבת	מר יוסף דקל	התעסקות כאדם העובד בתוך שלו	קנו
ז'קעא	כ"ז טבת	מוהרמח"א בלאך	ההידור בהדפסת תנ"ך לחיילי צה"ל	קנז
ז'קעב	כ"ז טבת		סגנון המכ' אינו של הגאון הרוגוצ'ובי	קנח
ז'קעג	כ"ז טבת		להזהר מהלבנת פנים בשיעור ברבים	קנט
ז'קעד	כ"ח טבת	הא' ישכר דוב וואלעס	עצות לגמגום	קסא
			הקשיים שפוגשים —	
ז'קעה	כ"ח טבת		רק נסיון מל' ארים נסי	קסב
ז'קעז	כ"ט טבת	מוהרש"א סניעג	לא לבדוק יותר מדאי בצדקה למוסדות	קסג
ז'קעז	ב' שבט		אחרי באר את התורה — ורשו את הארץ	קסד
ז'קעה	ב' שבט	מוהרי"י גלסון	לערך חומש יפריש לצדקה	קסה
ז'קעט	ב' שבט	צא"ח ירושלים	שבע הבדלות. מס"ג אדמ"ר	קסו
ז'קפ	ג' שבט		הפצת המעיינות. הכנות ליר"ד שבט	קסז
ז'קפא	ג' שבט		תפילין — כדי שנזכיר נסים כו'	קסח
ז'קפב	ג' שבט		הטעם לסירוב השידוך — יר"ש שלימה	קסט
ז'קפג	ד' שבט	מוהרמא"ל שפירא	קרנן תודה — לימוד בישיבה	קע
ז'קפד	ד' שבט		תורת אמת לאמיתו	קעא
ז'קפה	ד' שבט		שיתוף פעולות אגרי"ח וצא"ח	קעב
			אופן הפצת היהדות	קעב

ז'קפז	ששי בשבט לכא"א מאנ"ש	העשירי קודש. להמשיך ל' כחות.
ז'קפז	ז' שבט מוהר"ח וולנר	חשבון י' השנים
ז'קפח	ט' שבט	קעג
ז'קפט	י"א שבט	קעה
ז'קצ	י"א שבט	קעו
ז'קצא	י"ג שבט	בחסידות מתבארים כמה ענינים שבקבלה קעז
ז'קצב	י"ד שבט מוהריזמ"ח סגל	קעה
ז'קצג	ט"ז שבט מר יוסף גולדשמיד	קעט
ז'קצד	ט"ז שבט מר"ה אברהם חלאוה	קפב
ז'קצה	ט"ז שבט מר אברהם הלפרין	קפג
ז'קצו	י"ח שבט מר"ה שמעון אליטוב	קפה
ז'קצז	י"ח שבט	רדיו וראדיא שבגמ'.
ז'קצח	י"ח שבט	אמונה מבטחת הליכה בדרך הטוב
ז'קצט	י"ט שבט מוהרש"י זוין	קפח
ז'ר	כ"ג שבט	קפט
ז'רא	כ"ג שבט מר"ה יהודה שמוטקין	קצ
ז'רב	כ"ג שבט	קצא
ז'רג	כ"ה שבט גמ"ח, שומרי שבת	קצג
ז'רד	כ"ה שבט מר"ה נפתלי ראטה	קצו
ז'רה	כ"ה שבט	קצז
ז'רו	כ"ז שבט	קצח
ז'רז	כ"ז שבט	קצט
ז'רח	כ"ז שבט מוהרש"י ביק	ר
ז'רט	כ"ח שבט מוהר"ח גרינולד	רא
ז'רי	כ"ח שבט	רא
ז'ריא	ר"ח אדר	רב
ז'ריב	ב' אדר צא"ח, תל-אביב	רג
ז'ריג	ה' אדר אגונ"ח כפ"ח	רד
ז'ריד	ה' אדר מר"ה משה סלומון	רז
ז'רטו	ה' אדר הנהלת את"ה	רח
ז'רטז	ז' אדר מר"ה יהושע אלבוים	רט
		הג' מצות — כלים

ז'ריז	ח' אדר	מוה"ר שאול דאנאן	תנחומין לרעידת האדמה באגאדיר	רט
ז'ריח	ט' אדר	שכון חב"ד ירושלים	מנהגי הנחת אבן הפנה	רי
ז'ריט	י"ד אדר		יין לד' כוסות מענבים מבושלים	ריג
ז'רכ	י"ד אדר	מרה גדלי' אקסלרוד	תפלה לאחר הלימוד. תחנון במנחה	ריד
ז'רכא	י"ד אדר		שמחה. בטחון	רטו
ז'רכב	י"א אדר		עבודה פנימית	רטז
ז'רכג	י"ב אדר	מרה סעדי' ליברוב	אדר – חודש ההצלחה לבני"	ריז
ז'רכד	ט"ו אדר	מרה יהודה שמוטקין	בר מצוה שחל בפסח	ריח
ז'רכה	ט"ו אדר		אורה ושמחה כדרז"ל וכפשוטו	ריט
ז'רכו	שושן פורים	מר שלום לוין	עצרת זכרון לבש"ט	ריט
ז'רכז	שושן פורים	מר יצחק קורן	סמינר למורים דתיים.	
			לימוד השוואת הדתות	רכב
ז'רכח	שושן פורים	משתתפי שיעור תניא	אורה ושמחה כפשוטו וכמרז"ל	רכג
ז'רכט	י"ז אדר		קבלת בקשת מחילה	רכד
ז'רל	י"ח אדר	מוהרמ"פ קנטר	מחלקת לימוד כל היום באהלי"	רכה
ז'רלא	י"ח אדר		כשם כו' מעלות עצמו	רכו
ז'רלב	י"ט אדר	מוהרא"א יאלעס	מתייהדים בשני יוד"ן	רכז
ז'רלג	כ"א אדר	מוהרמ"י גוטמן	כת"י דרושי דא"ח	רכח
ז'רלד	כ"ב אדר		רצונו להתקשר לתורה	רכט
ז'רלה	כ"ד אדר		זקן. עצלות. חת"ת. לימוד דא"ח	רל
ז'רלו	כ"ה אדר	אהלי תורה	תמיכת המוסד	רלא
ז'רלז	כ"ה אדר		עסק המניחת	רלב
ז'רלח	כ"ח אדר	מרה שלמה מטוסוב	נסים ונסים נסים	רלב
ז'רלט	כ"ח אדר	מרה חיים שטיין	אי בעינן שימור לבערב תאכלו מצות	רלג
ז'רמ	כ"ח אדר	מוהרש"ל גנזבורג	לימוד דא"ח עם אברכי ישיבה	רלד
ז'רמא	כ"ט אדר		חנוך בדוגמת הטיפול בגרעין	רלה
ז'רמב	שלהי אדר	מוהרי"י פיקרסקי	בשופך סמוך לרה"ר אי הוי כחו	רלו
ז'רמב*	שלהי אדר	מוהרש"פ וואגעל	ארבע יסודות. התהוות מין ממין דוקא	רלט
ז'רמג	ר"ח ניסן	אהלי תורה	תמיכת המוסד	רמ
ז'רמד	כ' ניסן	לכא"א בכפ"ח	חירות. משלוח מצה שמורה	רמא
ז'רמה	ו' ניסן	מוהרמ"א גולדשמיד	הפצת המעיינות חוצה	רמג
ז'רמו	ו' ניסן		לימוד החסידות	רמד
ז'רמז	ו' ניסן		הדפסת ספרים ודבור ותעמולה	רמה
ז'רמח	ז' ניסן	מוהרש"פ בוגומילסקי	מכירת חמץ כשאפשר שיטול ממנו בפסח	רמו
ז'רמט	ח' ניסן	מוה"ר ישראל גרוסמן	שאלון לתל' הישיבה	רמז

זרנ	ט' ניסן	מז"ה י. יעקובוביץ	טלית לבחורים היורדים לפני התיבה	רמח
זרנא	ט' ניסן	משתתפי חתונה	ברכה מתוך התוועדות	רמט
זרנב	י"ד ניסן		חירות מהגבלות הטבע	רנ
זרנג	י"ד ניסן		ציווי רבותינו להתרחק ממפלגתיות	רנא
זרנד	י"א ניסן	מוהרבצמ" וויינשטאק	תש"כ בכ"ף כפופה	רנב
זרנה	י"א ניסן	מר בנימין ווסט	הנצחת מאבק יהודי רוסי	רנג
זרנו	י"א ניסן		היחס לשליחות אדמור"ר נ"ע	רנד
זרנח	י"א ניסן	כללי	חירות. שיויתי ה' לנגדי תמיד	רנה
זרנט	י"א ניסן	מוהרש"ז שזר	סיוע לכפ"ח ולשיכון חב"ד	רנח
זרס	י"א ניסן	פרופ' יהודא אבן-שמואל	יחס רבותינו למר"נ	רנט
זרסא	ערב פסח	מז"ה גרשון חן	מ"ש בתור"א בענין נדב ואביהוא	רסא
זרסב	ח"י ניסן	מז"ה שמואל חפר	הפרדה בכינוס בין נערים ונערות	רסא
זרסג	ח"י ניסן	מז"ה חיים בנימיני	הפצת התומ"צ צנור לברכת הש"ת	רסב
זרסד	ח"י ניסן		פעולות בשטח החנוך	רסג
זרסה	ח"י ניסן	מוהרש"י זיין	נישואי הקטן לפני הגדול	רסד
			השתדלות בדבר מ"מ הרבנות	
זרסו	כ' ניסן		ברמת גן ות"א	רסד
			שליחות מביא תועלת לשליח.	
זרסז	כ"ג ניסן		בלי הכרח	רסה
זרסה	כ"ג ניסן		כשעומדים בנסיון הקב"ה עוזרו	רסז
זרסט	כ"ג ניסן		במשך הנסיעה ללמוד תניא	
זער	כ"ג ניסן		ולומר תהלים	רסח
זרעא	כ"ה ניסן	מוהרמ"ח חייקין	שידוכים אינו ענין של חנוך	רסח
זערב	כ"ה ניסן	מז"ה יצחק גנובורג	עצה למח"ז. הבל ל"ג בו הריון	
זערג	כ"ה ניסן	מוהר"ל רסקין	וטעם לשמו	רסט
זעדר	ז"ך ניסן		שמחה וחזרת דא"ח בבר מצוה	רעא
זערה	ז"ך ניסן	מוהר"ח ווילימובסקי	בשנת האבלות לא לגרוע בחנוך עטה"ק	ערב
זרעו	כ"ז ניסן		שליחותם למרוקו	רעג
זרעז	כ"ז ניסן		גבורה - תגבורת הברכה	עדר
זרעה	כ"ז ניסן		ל"ג בעומר וחה"ש של שנת המאתים	עדר
זרעו	כ"ז ניסן		קיום המצוות כשקשור לנסיון	ערה
זרעז	כ"ז ניסן	מוהרמ"י מלוב	כתיבת פ"ג כללי	רעו
זרעה	כ"ח ניסן	מז"ה נחמן סודק	פני' התורה בספרא	רעז
זרעט	כ"ט ניסן	מז"ה בן-ציון שמטוב	לנצל את ימי הסגולה	רעה
זרפ	כ"ט ניסן	מז"ה יצחק אמסעל	קיצור דרכי תשובה. כתבי האריז"ל	רעט

ז'רפא	ניסן	אם המח' פועלת על זולתו	רפ
ז'רפב	אדר"ח אייר	רבנות ת"א. כתיבת תש"כ.	
	מוהרש"י זוין	מנהגי הגבה והתקשרות	רפ
ז'רפג	ב' אייר	סיום הש"ס בביהכ"נ בית יוסף חב"ד	רפב
ז'רפד	ה' אייר	החובה לנצל כל יכולתו	רפג
ז'רפה	ה' אייר	בעבודת החנוך —	
		לא לרדוף אחר גדולות דוקא	רפד
ז'רפו	ה' אייר	גודל נחיצות חלב ישראל	רפה
ז'רפז	ו' אייר	תספורת במלאת ג"ש בחוה"מ	רפו
ז'רפח	ו' אייר	תחנון בקשה"מ במוצש"ק.	
	הא' מאיר מינצברג	כפילת ג' תיבות	רפז
ז'רפט	ז' אייר	פיתוח המוסדות בקסבלנקה	רפח
ז'רצ	ח' אייר	ספה"ע — בכ"ו מוסיפים	
		ולא במספר סדורי	רפט
ז'רצא	ט' אייר	ביקור כאן ועה"צ	רפט
ז'רצב	ט' אייר	בשנת האבלות	
	מו"ה ישראל לייבוב	לא לגרוע בחנוך עטה"ק	רצ
ז'רצג	י"א אייר	מיעוט זמן החופש מלימודי קודש	רצא
ז'רצד	י"א אייר	תמיכת הישיבה	רצב
ז'רצה	י"ב אייר	פעילות באופן מסודר ומתוכנן	רצד
ז'רצו	י"ג אייר	גם ענייני הגשמיים של התל'	
		ע"פ הנהלת הישיבה	רצד
ז'רצז	י"ד אייר	שם כלה כחמותה — כשלא' יש ב' שמות	רצה
ז'רצח	ט"ו אייר	בתניא לא מנה בגב"ר — ביישנים	רצו
ז'רצט	ט"ו אייר	גמגום בא מחוסר בטחון עצמי	רצז
ז'ש	ט"ז אייר	דרך המיצוע בנוגע לילדים	רצח
ז'שא	ל"ג בעומר אגודת נשים	ימי הסגולה ל"ג בעומר וחה"ש	רצט
ז'שב	ל"ג בעומר מוהרר"ר נסים	ליחוד הדיבור בחה"ש על הבעש"ט	ש
ז'שג	י"ט אייר	אם יש לגיחזי חלק לעוה"ב	שא
ז'דש	י"ט אייר	כנ"ל — זקסו	שב
ז'שה	י"ט אייר	לעשות בב' המקומות מבצר חסידות	שג
ז'שו	י"ט אייר	ארטאדאקסישע פאליטיק —	
		הפצת היהדות	דש
ז'שז	כ' אייר	נוער עברין לא נמצא ביישיבות	שו
ז'שח	כ' אייר	לימוד דיני טהרת המשפחה	שח
	אגונ"ח, כפר-חב"ד		

ז'שט	כ"ב אייר	שליחות בהפצת היהדות —	
ז'שי	כ"ב אייר	לא לשים לב לקשיים	שח
ז'שיא	כ"ג אייר	עבודה בבי"ס הרשת צנור לברכת ה'	שי
ז'שיב	כ"ה אייר	שייכות הנשים למ"ת ולגילוי החסידות	שי
ז'שיג	כ"ו אייר	כל היקר לעם בני" נמסר לנשים	שיב
ז'שיד	כ"ו אייר	כשחסר בחיות הנשמה חסר בחיות הגוף	שיד
ז'שטו	כ"ו אייר	עידוד בעבודתו	שטו
ז'שטז	כ"ז אייר	שיעורי דא"ח בש"ק	שיו
ז'שיז	כ"ח אייר	הפצת היהדות מתוך שמחה	שיח
ז'שיח	כ"ח אייר	תוספת אומץ בעבודתו	שיט
ז'שיט	כ"ט אייר	כל הוספה בחנוך הילד נגדלת פי כמה	שכ
ז'שכ	שלהי אייר	אם ראב"ע ה' נשיא במסיבת בני ברק	שכא
ז'שכא	א' סיון	רצה לברוא במדה"ד או במדה"ר	שכב
ז'שכב	א' סיון	הניגון אימתי קאתי מר	שכג
ז'שכג	א' סיון	מ"ת של פני' התורה בל"ג בעומר	שכד
ז'שכד	ג' סיון	לנצל ימי הסגולה	
ז'שכה	ג' סיון	להפצת תורת הבעש"ט	שכד
ז'שכו	ג' סיון	היכר ציר בקביעת מזוזה	שכה
ז'שכז	ג' סיון	כיסוי הראש דאשה מביא לכל הברכות	שכו
ז'שכח	ג' סיון	מעלות הברית מילה	שכז
ז'שכט	ימי הגבלה כללי	תורת חיים. דברך נצב בשמים.	
ז'של	ה' סיון	השגחה פרטית	שכח
ז'שלא	י"ג סיון	כוונה ומעשה אצל הבעש"ט	שלא
ז'שלב	י"ד סיון	עמדה ברורה ומניעת מלחמות	שלב
ז'שלז	י"ז סיון	סגולה לבנים הכנסת אורחים	שלב
ז'שלח	י"ז סיון	הקב"ה נותן גשמיות	
ז'שלז	י"ז סיון	ישראל מהפכים לרוחניות	שלד
ז'שלח	י"ז סיון	זריזות בבני' בכפ"ח.	
ז'שלז	י"ז סיון	שמות האבות והתנאים	שלה
ז'שלח	י"ז סיון	יציאה מהדיר במעשר בהמה. הגבהה	שלו
ז'שלז	י"ז סיון	פתיחת מחנות קיץ גן ישראל	שלח
ז'שלז	י"ז סיון	הבעש"ט לא רצה להתגלות	שלט
ז'שלז	י"ז סיון	עצה לקיום התעוררות. פרנסה. חסידות	שמ
ז'שלז	י"ז סיון	שולמית. תרגום התנאי לאנגלית	שמא
ז'שלח	י"ז סיון	מכתבי הגניזה	שמא

ז'שלט	ח"י סיון	הפצת המעיינות	שמב
ז'שמ	כ' סיון	תרגום השיחות ללה"ק – לא מילולי	שמג
ז'שמא	כ"א סיון	תרגום הצאנה וראינה ללה"ק	שמג
ז'שמב	כ"ב סיון	שמירת העינים	שדמ
ז'שמג	כ"ב סיון	חג הסיום קשור להתחלה.	
ז'שדמ	כ"ד סיון	עבודת ה' בשמחה	שמה
ז'שמה	כ"ה סיון	תחליף התענית לצדקה	שמו
ז'שמו	כ"ז סיון	הערות למאמריו אודות הבעש"ט	שמז
ז'שמז	כ"ט סיון	למה לפתע ישנה ממבטא הספרדים	שמט
ז'שמח	כ"ט סיון	מ"ש בלקרי' ד' חושים. חכ' וגולגלתא	שנ
ז'שמט	כ"ט סיון	דיבור עם התל' ע"ד שנת המאתים	שנא
		מ"ש בתניא פ"י האריז"ל	
ז'שמט*	כ"ט סיון	עה"פ תחת אשר גר'	שנא
ז'שנ	ב' תמוז	לערוך התוועדות ב"ב תמוז	שנב
ז'שנא	ב' תמוז	רגש האהבה מתבטא במצב סכנה	שנב
ז'שנב	ג' תמוז	אמירת תהלים ע"י נשים	שנג
		תערובות חלב בקפסולות.	
		מו"ה יעקב לנדא	
ז'שנג	ה' תמוז	סיסמת שנת המאתים	שנד
ז'שנד	ה' תמוז	צ"ל הצעות ולא יהי מתוך הכרח	שנה
ז'שנה		פעילות בקשר לסיום שנת הלימודים	שנו
		אגונ"ח	
		שבת ור"ח – התחדשות כח התענוג	שנח
ז'שנו	ח' תמוז	יציאה מהדיר במעשר בהמה	שנט
ז'שנז	ט' תמוז	ביסוס והרחבת עניני כפ"ח	שס
ז'שנח	ט' תמוז	ליקוט על הש"ס מס' חסידות	שסא
ז'שנט	י"א תמוז	כשם שצריך לדעת חסרונות עצמו כו'	שסב
ז'שס	י"א תמוז	הנחת אבן הפנה	שסג
ז'שסא	י"א תמוז	התוועדות י"ב תמוז	שסד
ז'שסב	י"ג תמוז	לימוד הל' הצריכות	שסה
ז'שסג	י"ד תמוז	איתן כפשוטו וכמשמעו	שסו
ז'שסד	ט"ז תמוז	ביסוס הישיבה	שסז
ז'שסה	י"ט תמוז	ביטול הסיבות שהביאו לחורבן	שסח
ז'שסו	י"ט תמוז	ד' מזמורים הראשונים דתהלים	שסט
ז'שסז	כ"ב תמוז	לימוד החסידות דווקא בספרי כו'	שסט
ז'שסח	כ"ג תמוז	שמר"ת ולימוד חסידות	שע
ז'שסט	כ"ג תמוז	שם חתן וחמיו שרים	שע
		מו"ה יהודא שמוטקין	
		מוהר"ח גליצנשטיין	
		מוהר"ח שווארץ	
		תל' תות"ל מונטריאל	
		הא' יעקב עמנואל שחט	
		מוהר"א יאלעס	
		מוהרר"נ הכהן	
		מוהרש"י זיין	
		מוהר"א לביא	
		בתי ספר למלאכה	
		ועד כפר חב"ד	
		מ"ה אשר אברמסון	
		ישיבת קרית גת	
		י"ט תמוז	
		י"ט תמוז	
		כ"ב תמוז	
		כ"ג תמוז	
		כ"ג תמוז	

ז'שע	כ"ט תמוז	עצות להיות מעורב עם הבריות	שעא
ז'שעא	בין המצרים הרב משה מונק	סמינר בכפ"ח. יחס פרנקפורט לחסידות	שעב
ז'שעב	כ"ט תמוז	חנוך בן מפונק	שעג
ז'שעג	ר"ח מנ"א מוהרא"א יאלעס	אוא"ס וא"ס	שעד
ז'שעד	ר"ח מנ"א ועד כפ"ח	השלמת הבני'	שעה
ז'שעה	ר"ח מנ"א מו"ה משה שאיייעוויטש	דחיית הטיפול לאחר ת"ב	שעו
ז'שעו	א' מנ"א	ת"ת וגמ"ח. ראיית פני אליהו	שעז
ז'שעז	ב' מנ"א	חושדין אותו במה שאין בו	שעח
ז'שעח	ב' מנ"א	הקמת מרכז חסידות	שעט
ז'שעט	ב' מנ"א ועד כפר חב"ד	השלמת הבני'.	
ז'שפ	ב' מנ"א	תפקידי ועד הרוחני והבקורת	שפ
		הרחבת הפרנסה.	
ז'שפא	ג' מנ"א	הצדקה מעלה ד' הידות	שפא
ז'שפב	ג' מנ"א	החסידות נחלת כל ישראל	שפב
ז'שפג	ג' מנ"א	הערות למאמריו אודות הבעש"ט	שפג
ז'שפד	ג' מנ"א	מרז"ל אילו ה' נותן בה דבש כו'	שפה
ז'שפה	ד' מנ"א	קורבה ורצון. התקשרות	שפו
ז'שפז	ד' מנ"א	מיעוט החורבן ע"י בני'	שפז
ז'שפז	ד' מנ"א	אם התשובה מתקבלת בלי ספק	שפח
ז'שפז	ד' מנ"א	ברכת המפיל לנשים	שפט
ז'שפח	ה' מנ"א	מנהגי כניסה לדירה חדשה	שפט
ז'שפט	ה' מנ"א	השתדלות בין ספרדים ואשכנזים	שצא
ז'שצ	ז' מנ"א	עבודתו בכרם חב"ד תעמוד לו כו'	שצב
ז'שצא	י"א מנ"א	עתה אין כל מקום להתנגדות	שצב
ז'שצב	י"א מנ"א	לא לבזבז הרבה ממון על חתונה	שצד
ז'שצג	י"ב מנ"א	עבודה מסודרת בלי ריבוי שינויים	שצד
ז'שצד	י"ב מנ"א	הסתדרות בעניני חב"ד.	
ז'שצה	י"ב מנ"א	לא להרחיק זמן החתונה	שצה
ז'שצז	י"ב מנ"א	נסיעה על הציון	שצז
ז'שצז	י"ב מנ"א	דירה ורהיטים מרחיבים דעתו כו'	שצז
ז'שצז	ט"ו באב	יסוד כחב"ד הב'	שצז
ז'שצח	ט"ו באב	כנ"ל. גאונותו של הבעש"ט	שצח
ז'שצט	ט"ו באב	בקשר לאגרת הקודמת	ת
ז'ת	ט"ו באב	שיתבטא במעשה שהוא העיקר	תא
ז'תא	ט"ו באב	כל סיום הוא התחלה	תב

ז'תב	ט"ו באב	מר יוסף גולדשמיד	השתלמות והתמסרות בהוראה	תג
ז'תג	ט"ו באב	מר יצחק דמיאל	סיסמת שנת המאתים – שנת סגולה. אמונה תד	תד
ז'תד	י"ח מנ"א	מוהרא"ח גליצנשטיין	כתיבת מאמרים אודות הבעש"ט	תז
ז'תה	כ"א מנ"א	מרה ניסן עבקר	התוועדות בעשרה באותו היום	תז
ז'תו	כ"א מנ"א		נוסח אדה"ז – התפללות השוים לכל	תח
ז'תז	כ"א מנ"א		הפצת היהדות ותורת החסידות	תח
ז'תזי	כ"ב מנ"א	מוהרגמ"מ גרליק	קודם התגלות הבעש"ט	
ז'תח	כ"ב מנ"א	מוהרח"ז ווילימובסקי	נחלקו ישראל לב' סוגים	תט
			שתיית משקה בהתוועדות	
			הוא רק טפל דטפל	תי
ז'תט	כ"ד מנ"א	מר שמואל אמיתי	הנהגה בלתי רצוי של מקשיבי השיעור	תיא
ז'תי	כ"ח מנ"א		שושבינין. חופה תחת כפת השמים	תיב
ז'תיא	כ"ח מנ"א		לילך למלחמה עם מארש	תיג
ז'תיב	ר"ח אלול	ועדה המארגנת, כפ"ח	נסיעה לחורל להשתטח עה"צ. הכנות	תיד
ז'תיג	אדר"ח אלול	מר שניאור זלמן שפירא		
ז'תיד	א' אלול	מו"ה ישראל לייבוב	צור מחצבתו. מנורה של אדה"ז	תטז
ז'תטו	ב' אלול		לימוד בין מנחה למערב – ע"י ומשניות	תז
ז'תטז	ב' אלול		אלול. עבודה מאהבה	תיח
ז'תזי	ה' אלול		לימוד מתוך קיצורים	תיט
ז'תיח	ה' אלול	מוהרמ"י בלוי	בעה"ב הנחות	תיט
ז'תיט	ה' אלול	מוהרא"א יאלעס	הר"ל ס' ההשלמה על כל המס'	תכ
ז'תכ	ה' אלול		עבודה תמה. אה"ח הקדוש	תכא
			תספורת שפה העליונה	
ז'תכא	ז' אלול		שמעכת האכילה	תכב
ז'תכב	ח' אלול	מוהרש"י זוין	לימוד החסידות	תכב
ז'תכג	ט' אלול		סיום הש"ס. נדה וזבה בעבודת ה'	תכג
ז'תכד	י"ד אלול		אלול. עבודה מאהבה	תכו
ז'תכה	י"ד אלול		מדוע לא מצא בת זוגו	תכו
ז'תכו	י"ב אלול		פאה נכרית	תכח
ז'תכז	י"ב אלול	מו"ה טובי' בלוי	עצות לח"נ. תענית רצון	תכט
			בפתגמי הבעש"ט סומכים	
ז'תכח	ט"ו אלול		רק על ס' המובאים בדא"ח	תל
ז'תכט	ח"י אלול	הא' חיים וואלקין	ניצול כשרונותיו להפצת המעיינות	תלא
ז'תל	י"ט אלול	מוהרש"ז שזר	עבודת חודש אלול	תלב
			בניית כפ"ח ב'	תלג

תלד	ניהול התל' בר"ה לתשליך	כ' אלול	ז'תלא
תלה	בת מאומצת אם לספר לה על הוריי	כ"א אלול	ז'תלב
תלו	נח"ר לנפש הנפטר, קדיש משניות וצדקה	כ"א אלול	ז'תלג
תלז	ההמשכה דמ"ת בעומק וגובה	כ"ב אלול	ז'תלד
תלח	ח"י אלול יום החשבון לתשרי העבר	מתועדי ח"י אלול	ז'תלה
תלט	הלימוד בישיבה מבסס גם את הפרנסה	כ"ז אלול	ז'תלו
תמא	אתה קאי על עצמותו	כ"ז אלול הנהלת א.ת.ה.	ז'תלז
	בימינו שעת הכושר	ימי הסליחות מר אליעזר ארי' פנקלשטיין	ז'תלח
תמב	לעורר הנוער לתומ"צ		
תמד	היחס לחקלאות והצלחת כפ"ח	ימי הסליחות	ז'תלט
תמו	ועד צבורי. הנחת אבן הפנה	מר יצחק קורן	ז'תמ
תמז	ע"י תשובה פועלים גם על העבר	כללי	ז'תמא
	זמן חליצת תפילין.	מרי"ה שלום ריבקין	ז'תמב
תמט	השלמת ג' תיבות בק"ש		
תנ	סדר לימוד התניא	שלהי תש"כ	ז'תמג
	שליחות —	קיץ	ז'תמד
תנ	אין רגיל שאהי המתחיל לדבר		
תנא	שמחה. שינוי נוסח התפלה		ז'תמה

אגרות קודש

אדמו"ר שליט"א

— כרך תשעה עשר —

זילב

בי"ה, ג' תשרי, תשי"ד
ברוקלין.

הרה"ג ווי"ח אי"א עוסק בצ"צ מו"ה שלום שי

שלום וברכה!

במענה למכתבו מכ"ח אלול עם המצורף אליו, בו כותב ושואל איך להתנהג בעניינים שבהם חילוקי נוסחאות האריז"ל ומנהגי ביהכ"נ בו מתפלל.

מובן שבהנוגע להנהגתו הוא — אין כל טעם שישנה — כיון שאין בזה הענין דלא תתגודדו, וכמבואר גם בפס"ד להצ"צ לאו"ח סוף סי' רל"ו, אלא שע"פ המבואר בכמה מקומות, שיש לשנות מנוסח אשכנז לספרד ומספרד לנוסח האריז"ל הוא נוסח חב"ד (אבל לא להיפך) יש להשתדל להנהיג כמה מנהגים (כמובן בדרכי נועם), וע"ד הקפות שמנהגנו ג"פ, יש להסביר שמה איכפת להם באם תהי' שלש פעמים, ולכל היותר — להכריז שכל הרוצה ישתתף בזה, ובפרט שהרי הקפות נעשות לאחר התפלה, ואין זה „מבלבל" להאחרים.

זילב

רוב האגרות הן מהעתק המזכירות וחלק מצילום האגרת. לא נסמן בהערות אלא אם מקורה אחר, או שכבר נדפסה בלקו"ש.
מו"ה שלום שי: רבקין, סעיאטל. אגרות נוספות אליו — לעיל חט"ז ויז, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ז'שכד. ז'חמב.
ע"פ המבואר בכמה מקומות: ראה גם לעיל ח"י"ח אגרת ויתדש, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ז'לה"ו. ז'לט. ז'קז.

איני יודע איך נהג בהנוגע להתקיעות, ולפלא שמראש לא בירר הענין, כי כמדומה לי מנהגם שאין תוקעין מאה קולות, והרי גם בזה יכול הי' למלאות מספר ק', ובהסברה האמורה, ובמילא הי' מגיע זה (וכהביאור בזה בלקו"ת ריש פ' שמיני (אָנרירען)) גם לשאר הנוכחים, וק"ל.

בברכת חתימה וגמח"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

נ.ב.

מכתבי בברכת השנה בטח הגיעו מכבר.

ז'לג

ב"ה, ג' תשרי, תש"ך
ברוקלין.

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הכי ארוך נתקבל מכתבו מיום 28/9 ובעת רצון אזכירו ואת זוגתו תחי' על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר וצוקללה"ה נבג"מ זי"ע מתאים לתוכן כתבו.

ומובן ופשוט שצריך להוסיף בעניני תורה ומצות וכהציווי דמעלין בקדש, וזהו צנור וכלי לקבלת ברכות השי"ת בהמצטרך ועאכו"כ כשנמצאים במקום אשר מאיזה סיבות שתהיינה שומרי תורה ומצוה מעטים, בודאי שכאו"א מבני ישראל הנמצאים שם צריך הוא לשמש דוגמא מהו יהודי בן אברהם יצחק ויעקב עד גם בשביל האינס יהודים, ז.א. שכל הנהגה פרטית של יהודי יש בה משום קידוש השם, ואף שמובנים הקישוים במקומות כאלו, הובטחנו מהשי"ת אשר עוזר הוא לכאו"א ולא עוד אלא שהודיעונו רז"ל, אדם מקדש עצמו מעט מלמטה – מקדשין אותו הרבה מלמעלה.

מכמה טעמים אין רצוני להאריך בנקודה האמורה ובפרט שלדכוותי אין צורך בביאור, כי אם להכפיל הנקודה העיקרית שעל כל

אחד ובכל מקום עליו לקיים את התורה והמצוה ולפום צערא אגרא
והובטחנו שאפשר לשמור ולקיים התורה והמצוה, ויהי רצון שיבשר טוב
בכל האמור.

בברכת חתימה וגמר חתימה טובה.

נ.ב.

במ"ש אודות הפדיון, יחלק הכסף לצדקה הקשורה בחינוך על טהרת
הקדש או מוסד על טהרת הקדש אשר במדינתו.

מוסג"פ העתק מכתבי כללי לראש השנה, שבדאי גם יפרסמו באופן
המתאים.

ז'לד

בי"ה, ג' תשרי, תשי"ב
ברוקלין.

מרת צפורה תחי

ברכה ושלוש!

במענה למכתבה מערב ראש השנה, וכבקשתה נשלח המענה מבלי
לחכות על התור,

בו כותבת חוות דעת הרופאים מומחים אשר ביקרה אצלם
לאחרונה בהנוגע לטיפול הרפואי,

והנה תורתנו תורת חיים – היא הנותנת רשות לרופא לרפאות,
שבזה נכלל גם ענין של נתינת כח.

ויהי רצון שיהי' הנתוח לרפואתה קרובה, ותשוב לבריאותה

ז'לג

מכתבי כללי לראש השנה: דלעיל ח"יח ז'יד.

ז'לד

נדפסה בלקו"ש חכ"א ע' 464 והושלמה ע"פ צילום האגרת.
מרת צפורה: בונין, רעננה. אגרת נוספת אליו – לעיל ח"יח ו'תרה.

הקודמת וביחד עם בעלה שליט"א ימשיכו בעניני תורה"ק ומצותי, ולכל לראש — בחנוך על טהרת הקדש.

בברכה לבשו"ט בכל האמור, ולחתימה וגמר חתימה טובה,

מ. שניאורסאהן

ז'לה

ב"ה, ד' תשרי, תש"כ
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

במענה למכתבה מכ"ו אלול, בו מעוררת על דבר כמה ענינים ובא בזה המענה עכ"פ בקיצור.

א) כללות ההנהגה של איש ואשה הישראלים, היא דוקא בדרכי נועם ובדרכי שלום, שזוהי דרך התורה (לשון הוראה) וכמ"ש דרכי דרכי נועם וכל נתיבותי שלום.

ב) מובן שעל תלמידה לשמוע בקול מורים-ות, וכמבוארים הענינים בכמה מקומות ומהם בשולחן ערוך הלכות כבוד רב.

ג) נכון הדבר שכותבת בהנוגע לנוסח האריז"ל, אשר תיקן הנוסחא שלו, בסדר מלוקט מכמה נוסחאות באופן אשר מתאים יהי לכל, וכמבואר בארוכה בספר לקוטי אמרים מהרב המגיד ממעזריטש, שהוא היי רבו של בעל המחבר ספר הפלאה וס' המקנה גאוני עולם אשר ספריהם נלמדים בכל הישיבות.

ד) המתפלל בבית הכנסת אשר הנוסחא שם אחרת היא, רשאי היחיד להתפלל בנוסחא שלו, ואין בזה חשש כלל וכלל [כמובן באם יחיד זה אינו עובר לפני התיבה בתור שליח הצבור], אלא שע"פ הני"ל יש לעשות זה בדרכי נועם ומבלי הדגשה.

ז'לה

ראה גם אגרת הבאה.

(ה) ע"פ האמור לעיל בסעיף ג' מובן שאפשר לשנות מנוסח אשכנז לנוסח ספרד ומנוסח ספרד לנוסח האריז"ל שהוא נוסח חב"ד, אבל לא להיפך, ולכן נכון שתמשיך בנוסח התפלה (שכפי שכותבת) שכבר התחילה וממשיכה בזה, ובודאי שתעשה זה בדרכי נועם ושלום, והסכמתה המלאה של המורה שלה תי' – ודאי גם כן תקבל.

תקוטי, אשר הנהגתה בכל ענייני מתאימה להנהגת בנות ישראל, שכל אחת מהן נקראת בת שרה רבקה רחל ולאה, והרי עתה הזמן לקבל החלטות טובות להוספה בזה, כיון שעשרת ימי תשובה עת התעוררות, וכמ"ש דרשו ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב.

בעת רצון יזכירו את כל אלה שכותבת אודותם על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, ויהי רצון שתבשר טוב אודות כאו"א מהם.

בברכת חתימה וגמר חתימה טובה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

נ.ב.

לשלימות הענין בהכתוב לעיל; שאין כל חשש להתפלל בנוסח שלו, אף שהצבור מתפלל בנוסח אחר, מבואר בכ"מ, ומהם בפסקי דינים לאדמו"ר הצמח צדק חלק אורח חיים סי' רל"ו, וידוע שכן היתה הנהגת בעל ההפלאה והנהגת רבו.

המובא לעיל שיש להחליף מנוסח אשכנז לספרד (ומספרד לנוסח האריז"ל שהוא נוסח חב"ד), אבל לא להיפך, מבואר בזה בשו"ת מנחת אלעזר, חלק א' סי' א'. ובקונטרס שיורי מנחה לשם. ושם ציין לכמה ספרים המדברים בזה.

ז'לו

ב"ה, ה' תשרי, תשי"כ
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

במענה למכתבה מכ"ח אלול, בו כותבת ראשי פרקים מאשר עבר
עלי ואשר מתפללת בנוסח חב"ד והקישוים שפגעה בזה,

וכבר עניתי בזה על מכתב חברתה תחי' שבודאי תראה לה, ואדגיש
בזה רק הנקודה, שהזכרתי גם במכתב האמור, כי ענין עיקרי הוא
ביותר, והוא, אשר הדרכים עליהם נצטוינו בתורתנו תורת חיים, הם
דרכי נועם ודרכי שלום, וצריך כל אחד ואחת להתרחק מעניינים של
מחלוקת ח"ו בתכלית, ואדרבה באם באמת רוצים להפיץ הכרת שיטת
חב"ד הדרך הכי טובה בזה היא, להיות דוגמא ח"י בהנהגה ובעניינים
שבין אדם למקום ובעניינים שבין אדם לחבירו, באופן שכל רואיהם
ישבחו ויאמרו, כמה נעלית שיטה זו, אשר ההולכים בה מתנהגים
באופן כזה.

מה שכותבת במכתבה, שכיון שמתפללת בנוסח חב"ד, הנה לפעמים
צריכה לעמוד בשעה שהכתה יושבת, אין זה מובן, שהרי החילוק בין
נוסח חב"ד ונוסח אחר הוא בנוסח התפלה ולא בענין עמידה וישיבה,
ובודאי שיכולה לכוון הזמן שאומרים שמונה עשרה וכיו"ב להזמן שכל
הכתה מתפללת שמונה עשרה, והרי מובן, אשר לא נעים שהן תתבדלנה
לעצמן וסותר זה גם להסדר והמשמעת, שלכן יש להשתדל בכיוון הזמן
כאמור.

ויהי רצון שתתנהג היא וכן החבירות שלה בתוככי כל הכתה
כיאות לבנות ישראל שכל אחת מהן נקראת בת שרה רבקה רחל ולאה,
ותצליחנה בכל עניניהן.

בברכת חתימה וגמר חתימה טובה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ז'לו

וכבר עניתי: באגרת הקודמת.

ז"ל

ב"ה, ו' תשרי, תשי"ב
ברוקלין.

האברך עדין שי

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הכי ארוך נתקבל מכתבו מג' תשרי והזכרתיו היום על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע לחתימה וגמר חתימה טובה בטוב הנראה והנגלה, ומובן אשר טוב האמיתי הוא המתאים להוראות תורתנו עלי' נאמר כי לקח טוב נתתי לכם, היא התורה הנתנה לנו מבורא עולם ומנהיגו שהוא עצם הטוב, ובפרט אשר השגחה העליונה חוננה אותו בכח השפעה על הזולת, שלכן כל הוספה בו, נכפלת כמה פעמים במושפעי, שמה מובן שהבטחת חז"ל כל המוסיף מוסיפין לו ה"ה בתוקף ביותר בהנוגע אליו, ואין לך דבר העומד בפני הרצון, אלא שצ"ל השתדלות עד כדי ליגיעה וכהודעת חז"ל, יגעת ומצאת דוקא.

כותב, שמשמש כעת כמורה בכמה ישובים בנגב, אבל חסר כל ביאור בזה, באיזה מסגרת ואיזה לימודים וכו', אף שתקותי חזקה שמנצל כל הזמנות ואפשרויות להפצת היהדות האמיתית המסורתית לא רק בדברו אלא גם במעשה, שהרי המעשה הוא העיקר, ובטח ימלא ע"ד זה בהזדמנות הבאה וכן אודות עסקנות חבריו שי' בכגון דא, שכפי שידוע לי היתה חבורה בחורים וגם בחורות שמטרתן צ"ל הפצת היהדות.

תקותי חזקה שיש לו קביעות עתים לעצמו בלימוד התורה בנגלה וחסידות ומהדר בקיום המצות, וכנ"ל שחשוב הוא ביותר בהנוגע אליו, ויהי רצון שגם בזה יבשר טוב, וכן אשר שומר שלשת השיעורים דחומש תהלים ותניא הידועים.

בברכה לחתימה וגמח"ט ולבשו"ט.

ז"ל

עדין שי' שטיינזלץ, ירושלים.

ז'לח

ב"ה, ו' תשרי, תשי"כ
ברוקלין.

הנהלת ביהמ"ד בית ישראל בעיה"ק ירושלים ת"ו
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבם מכ"ה אלול, יום עליו נאמר בראשית
ברא אלקים וגו', בראשית אותיות, תרי שבת (עיין תקו"ז ריש תקון
מח'),

בו כותבים אודות ענין שמירת שבת, אשר לכן החליטו לקנות
מכונה וכו' הקשורה בכמה הוצאות.

והנה אף כי אין קופה מיוחדת לעניינים כגון אלו, ובכלל מצב
הקופות שעמוסות הוצאות ע"ג הוצאות,

בכ"ז ע"פ מ"ש חבר אני לכל אשר יראוך, מצורפת בזה המחאה
פרטית השתתפות סמלית בענין האמור.

ויהי רצון אשר תרי שבת ישמרו ישראל ומיד הן נגאלין על ידי
משיח צדקנו בגאולה האמיתית והשלימה.

בכבוד ובברכת חתימה וגמח"ט.

ז'לח

ביהמ"ד בית ישראל: של חסידי קרלין וסטולין.
לקנות מכונה: מצבר זרם. ראה לעיל ח"ח אגרת ותשצב.

ז'לט

ב"ה, ו' תשרי, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה לשאלתו,

א) עד עתה התפלל בנוסח ספרד, האם ישנה לנוסח חב"ד, ז.א.
נוסח האריז"ל, כיון שלומד בישיבת חב"ד.

בכלל נכון הדבר ומכמה טעמים, אבל ידועה ההוראה אשר אפשר
לשנות מנוסח אשכנז לספרד ומנוסח ספרד לנוסח האריז"ל שהוא נוסח
חב"ד, אבל לא להיפך, ולכן באם יחליט לשנות הרי זה צ"ל לתמיד,
והרי ידועה מסורת חסידים, אשר רבנו הזקן בירר הנוסח שלו מששים
סידורים,

בברכה לבשו"ט ולחתימה וגמח"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

נ.ב.

שואל בשם מר . . . שיי' חו"ד בהנוגע להסרת הזקן וכו' אנו אין
לנו אלא דברי אדמו"ר הצמח צדק, כמבואר בארוכה בשו"ת שלו חלק
יו"ד סי' צ"ג יעו"ש בארוכה, אשר אסור הדבר. ראה ג"כ פס"ד שלו
ליו"ד סי' קפא-קפב. ובתהלים עה"פ והוא רחום. וראה ג"כ שו"ת מנחת
אלעזר ח"ב סמ"ח.

תקותי שלומד (הוא הכותב) בהתמדה ושקידה ושומר גם שיעורי
חומש תהלים ותניא הידועים, ומהנכון אשר יבדקו את התפילין שלו
שתהינה כשרות כדין.

ז'לט

נדפסה בלקרי"ש ח"ז ע' 325 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
אפשר לשנות: ראה גם לעיל אגרת ז'לב, ובהנסמן בהערות שם.
להסרת הזקן: ראה גם לקמן אגרת ז'קיא, ובהנסמן בהערות שם.

ז"מ

ב"ה, ו' תשרי, תש"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מערב ר"ה עם הפ"נ המצורף אליו,
שנקרא בעת רצון על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה
נבג"מ זי"ע,

ומובן שנבהלתי לכתבו במכתבו, בקור רוח, בהנוגע למשרתו
ועבודתו, אלא שמסיים שידע שאני מתנגד לזה בכל תוקף, כאילו זהו
ענין פרטי שלי וחוו"ד שלי ורוצה אני להתנגד ודוקא בכל תוקף, ואני
לא באתי אלא להגיד מה שלמדתי בספרים, וביארתי דעתי גלוי, ולא
באתי בתור גזירה גזרתי ח"ו ולא התנגדתי למי שהוא אלא להציל
היחיד והרבים מעון של פרהסיא — שלא הי' כמוהו אלפים שנה שיעשה
ככה ובשם כלל ישראל!

מובן שאין ימים אלו מתאימים כלל לכתוב באריכות בענין
כהאמור, אלא שמאידך גיסא לא ראיתי עצמי רשאי לעבור על הדבר
בשתיקה, ובפרט בימים אלו שהקב"ה דורש ומתחנן, דרשו ה' בהמצאו
קראוהו בהיותו קרוב, ובלשון נשיאנו נשיאי החסידות, ימים דקירוב
המאור אל הנצוץ, וכבר ידוע המבואר בקבלה ובחסידות אשר שבת
אותיות תשב, תשובה עילאה, והכנה הקודמת לזה תשובה תתאה חרטה
גמורה על העבר וקבלה טובה על להבא, וכנ"ל אי אפשר להאריך בימים
אלו בכהאמור.

ויהי רצון אשר קירוב המאור ילהיב כל הניצוצות בכל מקום שהם
ובחסד וברחמים ותומ"י ישמור עם ישראל השבת כהלכתו ומיד הם
נגאלים מגלות הפנימי ומגלות כפשוטו גלות שנתקיים בו האמור בפסוק:
אנכי הסתר אסתיר, שגדול החשך וכפול ומכופל שגם ההסתר מוסתר,
שאומרים אשר זוהי הדרך וזהו הרצוי וכנ"ל דוקא בפרהסיא ודוקא

דמ

למשרתו ועבודתו: באניות שנוסעות גם בשבת. ראה בזה לעיל ח"י אגרת ויתרית, ובהנסמן
בהערות שם. לקמן ז"צד.

יא אדמו"ר שליט"א

בשם כלל ישראל, והלואי יוכל לבשר טוב בהאמור ואין טוב אלא דרך התורה עליי נאמר כי לקח טוב נתתי לכם, שניתנה בשבת ובהקדמת שמירת שבת, שניתנה מקודם במרה (ולא בנועם) ובכ"ז קבלו עליהם באהבה, וכמבואר בראשונים ובפוסקים.

באיחולים ששורותי אלו המעטות בכמות תפעלנה פעולתן ומכאן ולהבא ימצא פרנסתו ופרנסת ב"ב שיי ע"פ תורה בכשרות וכבוד.

בברכת חתימה וגמח"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ז'מא

ב"ה, ו' תשרי, תשי"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מכ"ח לחדש הרחמים.

בעת רצון הזכירו אותו ואת כל אלה שכותב אודותם על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע מתאים לתוכן כתבו.

בשאלתו בשם גיסו שי', כיון שדר במקום שתושביו מתנהגים שלא כדבעי וכו' האם להעתיק לסביבה דתית וחרדית אף שעייז יצטרך ללוות מעות.

ע"פ דברי רז"ל (אבות פרק ו' משנה ט') ופס"ד הרמב"ם הלכות דיעות ריש פרק ו', מובן שיש להשתדל ככל האפשרי לדור בסביבה של חרדים לדבר ה' ושומרי תומ"צ כדבעי, ובטח יוכל לשלם המעות שילוח בתנאים נוחים, והשי"ת יצליחו.

בברכה לבשו"ט ולחתימה ולגמח"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ז'מב

ב"ה, ז' תשרי, תשי"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מצום גדלי, יהפך בקרוב לששון ולשמחה, לאחר הפסק הכי ארוך, ומובן שנבהלתי לתוכנו ביותר וביותר, ועוד יותר מקור הרוח בכתיבתו אודות העבר עליו, מאשר ע"ד המאורעות עצמן,

ואלא, כיון שאמרו חז"ל שאין לך דבר העומד בפני הרצון, ויגעת ומצאת, בודאי שבידו ללכת בדרך המלך מלכו של עולם במלא מובן המלה, ואדרבה נקל יותר להנמצא במסגרת צבאי משך זמן כשנתיים כמו שכותב, ז.א. שבמשך הרבה חדשים הורגל בהנהגה דקבלת עול ולשמוע בקול מפקד בן אדם בו"ד כמותו, אף שלעתיים קרובות בכמה פרטים, עולה הוא על המפקד, במדות או בשכל או גם בשניהם יחד, אלא שזהו קיום הצבא ושמירת המשטר דוקא ע"י קבלת עול, ואם בהנוגע לבו"ד הדברים אמורים, עאכ"כ להבדיל הבדלות אין קץ, למלך ממה"מ הקב"ה, ואין להאריך בדבר הפשוט,

ויהי רצון שימים אלו של קירוב המאור אל הניצוץ יאירו לפניו דרכו בחיים, את אשר ישנו בו בירושה באהבה מסותרת שבכא"א מישראל, ועוד נתחזקה ע"י גזע צור מחצבתו וכו' וכו', ומכאן ולהבא יהיו חיי חיים אמיתיים מתאימים להוראות תורתנו תורת חיים ומצותי, עליהם נאמר וחי בהם.

בברכת חתימה וגמח"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ז'מג

ב"ה, י"א תשרי, תש"כ
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ רב פעלים הרא"ל שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מה' תשרי, כן נתקבל המכתב והפ"ש ע"י
הנוסע מהתם להכא, ות"ח ת"ח.

ויהי רצון שיזכה כאו"א מאתנו בתכ"י לפעול כל הענינים ע"ד
מצות ד' מינים, אשר מצות כלליות הן [כשאר עניני חדש הכללי
המושבע בכל טוב], אלא שהמשכתם למטה בעולם הוא ע"י ההמשכה
מתחלה בלב האדם (שלכן מביא את הד' מינים אל הלב), וכמ"ש את
העולם נתן בלבם – של אדם, ועי"ז יומשך שפע ברכה והצלחה בכל
השנה בכל הענינים בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בברכת חג שמח זמן שמחתנו הבע"ל ולבשו"ט.

נ.ב.

בשאלתו בהנוגע למכתבי אודות ספרו „אוצר מאמרים על התורה”
ידועה הוראת אדמו"ר הצמח צדק בסגנון רו"ל, אכן פעלא דיממא אכן
לעשות יום (אור וכמ"ש ויקרא אלקים לאור יום) בעולם, באם לדעתו
יתוסף עי"ז (מכתבי) בענין של התעוררות יראת שמים לתורתו ומצותיו,
מובן שברשותו להביאו בספרו חלק שני.

במש"כ בענין דבור ואמירה – חלוקים הם: א) מצד האומר ומדבר

ז'מג

הרא"ל: ה"ר אליעזר ליפא לביא, ירושלים. אגרות נוספות אליו – לעיל ח"יח ו'תשלא,
ובהנסמן בהערות שם. לקמן ז'שנח.

ד' מינים: במכתבו: שלחתי לכ"ק שליט"א היום בדאר אייר אתרוג שקטפתי בעצמי.
למכתבי: דלעיל ח"יח ו'תתא.

במש"כ בענין דבור ואמירה: באוצר מאמרים על התורה דף ק"ו (פ' וארא) אני מביא בשם בעל
„הכתב והקבלה” האומר בשם הזוה"ק, הרבנו בחיי והגר"א ז"ל, שדיבור הוא נגלה ואמירה היא
נסתר, וכשהתבוננתי „בלקוטי תורה” של מרן הרח"ו ז"ל בפ' האזינו, דומני שהוא אומר ההפך
מזה.

— אמירה בחשאי, דבור בגלוי ובהכרזה (ראה זח"ג קלב, סע"ב. לקו"ת לרבנו הזקן חוקת נז, ג. וש"נ). ב) מצד המאזין ושומע — אמירה כשמקבל בנקל ורכות, דבור קשה (מכות יא, א. לקו"ת להאריז"ל ר"פ האזינו שמציין במכתבו ועוד).

— ומש"כ בזח"ב עט, ב (ועייג"כ מכילתא שם הובא בפרש"י) — מתורץ באור החמה שם.

ז'מז

ב"ה, י"ב תשרי, תשי"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מיום 8/10, בו כותב ראשי פרקים מדברי ימי חיינו ואשר נמצא עתה בשנה בה צריך לסיים לימודו מקצוע מהנדס, ואינו יודע באיזה מדינה יסתדר, לאחר גמר הלימודים, וכן אשר מדאיג אותו, מה שאמו תחיי נמצאת לעת עתה במצרים ועליו להתבונן גם על דבר הסתדרותה היא ופרנסתה בבוא הזמן לזה.

ובודאי, מתאים לתוכן מכתבו, למותר האריכות ביסוד אמונתנו, אשר בורא העולם הוא מנהיג העולם בהווה ומשגיח על כל אחד ואחת בהשגחה פרטית, והוא יתברך עצם הטוב ומטבע הטוב להיטיב, ובלבד שיתנהג מתאים להוראות תורתנו תורת חיים, שהנהגה כזו היא הצנור והכלי לקבלת ברכות השם יתברך, וכיון שעוד כמה וכמה חדשים עד לגמר לימודו, שאז יהי עליו להחליט מקום הסתדרותו וכו' מובן שההתעסקות בזה צריכה להיות רק חדשים אחדים קודם הגמר, ולא כעשרה חדשים לפני זה, והדאגה בטח מבלבלת ללימוד ולכל הענינים, וכעבור איזה חדשים, נכון שיתכתב עם ידידיו בהמדינות אודותן כותב, וכן לברר המצב במדינת צרפת בה נמצא עתה, ובודאי שאז, ז.א. שלאחרי איזה חדשים, יעלה בידו לברר יותר מאשר עתה, ובהתאם להבירור יחליט להסתדר במדינה זו או אחרת.

ועל דרך האמור הוא גם בהנוגע לענין השידוך אודותו מזכיר, שהרי נאמר, ומה' אשה משכלת, ולכן אין מקום לדאגה, כי אם

התענינות בבירור הפרטים **כשיבוא** הזמן לחשוב על דבר שידוך **בפועל** ואז כמובן צריך לברר על דבר השקפת עולמה שלה של זו שכותב או כיוצא בה, האם מתאימה להוראות תורתנו תורת חיים, שהרי רק אז – איש ואשה השכינה ביניהם, כשחיהם מיוסדים על יסודי התורה והמצוה וק"ל ואין להתרשם ממה שיש חילוק בתכונת נפשם שהרי דבר רגיל הוא וכשהענין מתאים אין כלל הפרעה מהאמור.

מהנכון בקשר עם מצב רוחו שלו שלפעמים אינו בסדר, לבדוק את התפילין שלו שיהיו כשרים כדון, וכן אשר בכל יום חול קודם לבישת התפילין יפריש פרוטות אחדות לצדקה.

בברכה לבשו"ט בכל האמור ולחג שמח,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

נ.ב.

במזכירות שלי אין כותבים צרפתית ולכן בא המענה בלשון הקדש, אבל הוא יכול לכתוב גם להבא צרפתית, כיון שקורא הנני שפה זו.

ז'מה

ב"ה, י"ג תשרי, תש"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה לשאלתו במכתבו מי"א תשרי בהנוגע לנסיעת זוגתו שתליט"א, ביקור באנגליא וכן בשוידען.

ומוכרחני לאמר האמת, שבכלל איני רואה תוכן פנימי בהנ"ל ובפרט בימי החורף והסתיו המתקרבים, אבל כיון שכנראה ממכתבו ישנו רצון חזק וחשק לנסיעה האמורה, הרי יש לצרפה עם איזו שליחות של מצוה [וכמו שתבקר שם באגודת נשי חב"ד או בחוגי נשים חרדיות בכלל לעוררן בהנוגע למצות ולאורח חיים ע"פ התורה וכו'], ובטח תוכל לסדר הילדים שי' בכי טוב.

ויהי רצון שתהיי הנסיעה וחזרה בשעה טובה ומוצלחת ותנצל אותה לענינים של מצוה נוסף על מילוי הרצון מתוך שמחה וטוב לבב.

בודאי מתכווננים לנצל ימי שמחתנו הבע"ל באופן המתאים להפצת המעינות.

בברכה לבשו"ט ולחג שמח.

ז'מו

ב"ה, י"ג תשרי, תשי"ב
ברוקלין.

הרה"ג הרה"ח אי"א נו"נ וכו'
מור"ה מאיר ישראל איסר שני הכהן

שלום וברכה!

. . . ת"ח על כתבו שמצא בסידור דעת קדושים, הוראה, לומר בתפלת נעילה ביוהכ"פ שחל בש"ק, וינוחו בם, ובודאי בא בהמשך לשאומרים שבתות.

ובמה שהעיר אודות הוספת אדמו"ר הזקן בסידורו, ברוגז אהבה תזכור, ומעיר: למה מכון, שהרי רחם, עקדה, תמימות, הם כנגד האבות.

זה מכבר שאלוני בזה, ועניתי שלדעתי אדרבה צריך ביאור בהנוסח שאומרים רק רחם, עקדה, תמימות, כיון שבכתוב נזכרים ד' זכירות, בריתי יעקב יצחק אברהם והארץ אזכור, והרי גם הכתוב מדבר בעידנא דריתחא כמו בבקשת ואנחנו לא נדע, וצ"ל התאמה בין שני הענינים.

ומהנ"ל מובן ג"כ אשר ברוגז אהבה תזכור, הוא כנגד זכירה הרביעית, והארץ אזכור, ומובן ג"כ ע"פ המבואר בזח"א קצ"ו ב', אשה אשר אהבת דא כנס"י בגין דבה כתיב אהבה, דכתיב ואהבת עולם אהבתיך, והרי כנס"י זהו הארץ דקרא.

ז'מו

מור"ה מאיר ישראל איסר שני: פרידמן. אגרת נוספת אליו – לעיל ח"ד א'נד.

וע"פ המבואר מובן ג"כ הדיוק שבסידורם בנוסח אדה"ז: אברהם יצחק יעקב ורגל הרביעי, ודלא כנוסח סידורי ספרדים, רחם אהבה עקדה תמימות.

ז'מז

ב"ה, י"ג תשרי, תשי"ב
ברוקלין.

האברך עוסק בצ"צ רב פעלים כו' יצחק צבי שי'

שלום וברכה!

מאשרים קבלת מכתבו מאור ערב יום הקדוש, עם המצורף אליו, ות"ח ת"ח על הבשורה טובה מהענינים בעיר גנים, ובודאי ההצלחה דעד עתה – תוסיף בהם, ובכללות המתעסקים ומשתדלים בעניני הרשת, כחות נוספים וחזקים, להרחבת הענינים ככל האפשרי, ואם המקיים נפש אחת מישאל כאילו קיים עולם מלא, עאכ"כ שנים-שלשה ועוד. והרי נראה לעינים, שבהשתדלות מתאימה – אפשר להוסיף עוד עשירות תלמידים-ות בגן וביה"ס. מובן שהנ"ל צריך להעשות באופן שלא להכניס ענין הנצחנות בהכנגד, שהרי דברי ודרכי תורתנו הם דרכי נועם וכמודגש בתורת החסידות.

וע"פ האמור מובן, שנכון במאד וביותר – מה שעורכים בעיר גנים התועדות ושמחת בית השואבה וכיו"ב.

בברכת הצלחה בכל האמור, ועד לופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה, ועד לנחלה בלי מצרים, המחכה לבשו"ט,

מ. שניאורסאהן

ז'מז

נדפסה בלקו"ש חב"ב ע' 370 והושלמה ע"פ צילום האגרת.
יצחק צבי שי': איזנבך, ירושלים. אגרות נוספות אליו – לעיל ח"ח ו'תקמז, ובהנמסר בהערות שם.

ז'מח

בי"ה, אור ליי"ד תשרי, תשי"כ
ברוקלין.

להגביר השלום, ולאחד ולקרב הלבבות של כאו"א זל"ז, ולהתחזק
בבטחון – אשר **בודאי** הוא רק כמשי"נ כי מנסה ה"א אתכם.
וכשמבחינים שזהו רק נסיון – בטל **לגמרי** – ומתגלה פי' הפנימי
דהנ"ל – מנסה (ומגבי') ה"א אתכם למע' מכל העלמות והסתרים עד
כדי לדעת (ולהתקשר בקשר אמיץ וחזק מאוד) גילוי פב"פ (לקו"ת פי'
ראה יט, ב ואילך) והטוב דלמעלה נעשה טוב נראה ונגלה למטה ג"כ
הטוב לנו – בגו"ר גם יחד, שמחתנו (לי רבים).

ז'מט

בי"ה, ערב חה"ס תשרי, תשי"כ
ברוקלין.

למסור לכל אנ"ש בתוככי כל ישראל ברכות זמן שמחתנו, ובהתחלתו
מבצע ארבע מינים באופן דופרצת לכל ארבע הסוגים דבני ישראל, לאחד
אותם ולהלהיבם לתורה ומצות ופנימיותם, כהוראת רבן של כל ישראל
הבעש"ט, שנכנסנו בשנת המאתים להילולא שלו, ויפוצו מעינותיו חוצה
וייתי מר מלכא משיחא. חג שמח ולבשורות משמחות,

מנחם שניאורסאהן

ז'מח

נדפסה בלקו"ש ח"ט ע' 286, והיא תשובת כ"ק אדמו"ר שליט"א לבקשה הכללית של כפר חב"ד
בקשר למאורעות המתרחשים שם.

ז'מט

נדפסה בלקו"ש ח"יד ע' 441.

ז'נ

[חיי תשרי, תשי"ב]

במענה למכתבו מיי"ג תשרי, הצעות מסחריות שקבל ב. . . וכו' ושואל דעתי בזה.

וכבר הראה הנסיון שאינו נכון (ניט קיין געזונטע זאך) כשמערבים שני הענינים צ"צ ועסקים פרטיים יחד במקום כמו. . . ובפרט שעד עתה התנהגו הענינים ב. . . במישור, ואין מקום להכנס לספיקות.

בברכה לבשו"ט ולחג שמח.

ז'נא

ב"ה, חיי תשרי, תשי"ב
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נו"נ מלאכתו מלאכת שמים מו"ה ברוך שי

שלום וברכה!

במענה למכתבו מז' תשרי,

בעת רצון יזכירו את כל אלה שכותב אודותם, על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

. . . ולכתבו שהעדר כתבו בעבר, מפני שאין לו מה לעשות וכו', מובנת הפליאה על מענה האמורה: בה בשעה שרבות ואלפי בני ישראל באה"ק ת"ו נשמתם צמאה לדבר ה' אשר גילה ע"י עבדיו נשיאינו

ז'נ

נדפסה בס' השליחות ע' 235.

הצעות מסחריות: לאחד שנסע בשליחות.

ז'נא

נדפסה בלקו"ש חכ"ג ע' 515 והושלמה ע"פ צילום האגרת.

מו"ה ברוך: פריז, כפר חב"ד. אגרות נוספות אליו – לעיל חייב ד'רמו, ובהנסמן בהערות שם.

רבוה"ק [אף שיש מהם כאלה היודעים מצמאון שלהם וכאלה שהגוף
מסתיר על הצמאון, ומובן שעל אלה הרחמנות גדולה עוד יותר], והוא
שזכה **בחסד** עליון לדעת ע"ד תורת רבותינו נשיאינו, כותב שאין לו מה
לעשות! ובודאי שהאריכות בזה אך למותר, ובפרט בזמן שמחתנו שמצותו
אגוד ד' מינים שהם מייצגים ד' הסוגים דבני ישראל, והנקודה
התיכונה בזה, שאין האתרוג יכול לקיים מצותו באם אין הערבה ביחד
עמו, וד"ל.

ויהי רצון שעכ"פ מכאן ולהבא יתבונן ויפעול בהפצת המעינות
חוצה, ויבשר טוב בטוב האמיתי, טוב לשמים וטוב לבריות וטוב העושה
פירות (קדושין מ, א).

בברכה לבשו"ט ולחג שמח.

מפני קדושת המועד לא בא כ"ק אדמו"ר שליט"א על החתום,
והנני חותם בשמו,

א. קווינט
המזכיר

ז'נב

ב"ה, כ' תשרי, תש"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו ובהמשך לברכת השנה שבטח קבל מכבר.

(א) במ"ש אודות שנת המאתים להסתלקות הילולא של הבעש"ט.

הנקודה הכי מוכרחת להדגיש היא, להוציא מלבם של התועים שכל
תורתו של הבעש"ט הוא אך ורק, דרחמנא לבא בעי, ודלא ח"ו כפסק
המשנה, אשר המעשה הוא העיקר, ובמילא באים למסקנא וכו' וכנ"ל
מוכרחת ההדגשה שלא הקיל ח"ו הבעש"ט כקוצו של יו"ד אפילו

ז'נב

הנקודה הכי מוכרחת להדגיש: ראה גם לקמן אגרות ז'קיד. ז'רכו. ז'שכח. ז'שלג. ז'שנו. ז'תג.

בדקדוק קל של דברי סופרים, כי אם הוסיף ע"ד גודל ענין הכוונה, ועוד אשר לכאו"א מבני ישראל, ניתנה היכולת המלאה להתאחד עם בוראו ע"י תורתו ומצותיו. [ולא רק אלו אשר נבראו בכשרון שכלי להעמיק בלימוד התורה] אבל כאו"א מחויב בפועל ובמעשה המצות, וכאו"א, בלשון רבנו הזקן, כפי יכולת השגתו ושרש נפשו, מחויב גם בפרד"ס שבתורה.

(ב) במה שהעיר אודות הצעות לשתף תלמידי בתי ספר בתהלוכות שונות ומפגנים שונים.

הנה בכלל אין דעתי נוחה מעניינים כהנ"ל שהרי אין מבטלים תשב"ר אפילו לבנין ביהמ"ק עאכו"כ וכו' ויוצא מכלל זה הוא רק בהשתתפות עניינים אשר ערך חינוכי להשתתפות, שהרי לימוד התלמיד הוא לא רק בדבור כ"א גם ע"י פעולות ועניינים כהנ"ל, ואדרבא רואים במוחש שנחרתים ונוכרים יותר עמוק בנפש התלמיד.

הפועל יוצא שקודם להשתתפות הרצוי – צ"ל הסברה מהמורה או המדריך, אודות הנקודה הפנימית דהשתתפות זו, מהנ"ל מובנת ג"כ הזהירות הדרושה בכגון אלו, שהרי תמיד יש מקום שהתלמיד ישמע הסברה עוד ממי שהוא בהנוגע להענין בו משתתף, וכמו זה שמזכיר במכתבו, שהסברה השניי יכולה להביא למסקנא הפכית, וכמו שמעיר ג"כ במכתבו, ובמקום ספק בכגון דא, הרי שב ואל תעשה עדיף, ובמה שמעיר על הנקודה שלא לפרוש מן הצבור, הרי אדרבה לפעמים יש להשתמש בהדגשה נוספת אודות חשיבותה של שיטה והשקפת עולם שהיא עד כדי כך **שצריך** לפרוש מן הצבור, ולא להתפתות מזה שרבים אומרים בהיפך.

(ג) במ"ש אודות בנו ש"י שלא השתחרר לגמרי ממה שקורה לו וכו' אף שהמצב נעשה טוב בהרבה ממה שהי' בעבר.

בודאי ביאר להם הרופא שהנ"ל תלוי ברקע העצבים עכ"פ חלק חשוב ממנו, וכשחלה השתפרות וחיזוק ואימון בעצמו וכו' חלה הטבה גם בהענין, אלא שבכדי להגדיל הטבה ולבטל את כל הענין, ישנם כמה תרופות שמצווים הרופאים, וכמו למעט באכילה וכמובן שתי' סמוך לשינה וכו'.

(ד) במ"ש אודות מניעה מהריון וכו'.

הרי תורתנו – מל' הוראה – היא תורת חיים (כולל חיים לא רק

בעוה"ב אלא גם בעולם הזה, ואדרבה – הוא העיקר, שהרי לא בשמים היא) והענין דלחץ דם, מלבד שמשנתנה מזמן לזמן ותלוי במצב ההתרגשות ובמצב רוח בכלל וכו' והיסח הדעת ממעט בזה כו"כ, הנה גם הרופא יסבירם אשר אלפים ואלפים בלחץ דם יותר על הרגיל, מולידים בנים ובנות באופן הכי טוב וכו'.

ונקודה העיקרית בהאמור, אשר כל התערבות מצד האדם בענינים כהנ"ל השייכים אך ורק לבורא עולם ומנהיגו, הי"ז היפך שכל הפשוט ולא רק היפך השקפת התורה, ויש להוסיף בזה עוד כמה נקודות ולא אביא רק שתיים.

(א) מחובת דורנו זה, שכ"א הוא מאוד מוצל מאש השמדות ל"ע ולי"ע ר"ל, למלאות לא רק הנעשה ע"י אלו שנספו על קידוש השם אלא עיקר הוא למלאות גם מספר בני ישראל כפשוטו.

(ב) בתקופתנו זו שכל אחד מחפש עילות ובנין אב אפילו באופן משונה, ובלבד להקל אורח חייו, יש חשש גדול שהנהגה האמורה תשפיע גם על אחרת לעשות כזה, שהרי אין מפורסמת הסיבה דלחץ דם וגם אין שואלים לסיבה והסברה וכו' כ"א מביאים רא"י מהנהגה בפועל.

ויהי רצון שיבשר טוב בכל הנ"ל ומהצלחתו בעבודת הקדש חינוך על טהרת הקדש וכל המוסיף מוסיפין לו.

בברכה לבשו"ט ולחג שמח.

מפני קדושת המועד לא בא כ"ק אדמו"ר שליט"א על החתום, והנני חותם בשמו.

המוזכיר

ז'נג

ב"ה, חוהמ"ס היתשי"כ
ברוקלין, נ.י.

מר יצחק שיי דמיאל

שלום וברכה!

בטח קבל מכתבי ברכת השנה וכן המפתחות ללקוטי תורה שנשלחו
לו.

כיון שכתב שהי' לחברי הקבוצה שקו"ט בנוגע לשני מכתבי, בטח
יכתוב ההמשך בזה.

מה שבקש שאכתוב בפרטיות יותר בנוגע לנקודות אחדות במכתבי,
הנה נוסף על הטרדות שהזמן גרמא בעת הזאת שזה מקשה ג"כ
ההתרכזות בענין כהאמור, עוד זאת, והוא העיקר, שנקל יותר לכתוב
ביאור נוסף או המשך לשתי האגרות האמורות אם אקבל ידיעה איזו הן
הנקודות או העניינים שמתקשים בהם, או שלא מסתבר להם או לא
הובהר כל צרכו במכתבי הנ"ל ואז אשתדל לכתוב באריכות יותר.

מוסג"פ העתק מכתבי הכללי לרה"ש דהאי שתא, שבאמת תכנו
שייך ג"כ לתוכן אגרות האמורות ובעיקר לאגרת השני', אשר ביסודה
ההכרה, כפתגם רבנו הזקן, "אז א' איד ניט ער קען און ניט ער וויל זיין
אָפגעריסן פון אלקות", שבדאי וגם פשוט שכל אחד ואחת מהשואלים
בכלל זה, ולכן ביאור נוסף אולי בכלל יהי' מיותר באם רק – וכתרגום
בלקו"ת ריש פ' שמיני – "אָנגערירט" בפנימיותם.

בודאי הגיע גם לכי' הנדבר איזה פעמים כאן, אשר שנה זו היא
מלאות 200 שנה להסתלקות-הילולא של הבעש"ט. וראוי לציין שתי

ז'נג

מר . . דמיאל: אגרות נוספות אליו – לעיל ח"י"ח ו'תקלט, ובהנסמן בהערות שם. לקמן
ז'קסח. ז'תג.

לשני מכתבי: דלעיל שם ו'תתע"ו. ו'תתצח.

מכתבי הכללי: דלעיל שם ז'יד.

כפתגם רבנו הזקן: ראה גם לעיל ח"י"ג אגרת ד'תרד, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ז'קמח.

ז'תמא.

נקודות עקריות בענינו ועבודתו של הבעשיט, אשר לכאורה הפכיות הן: (א) שהתקשר וגם התאחד עם הפשוטים בישראל, (ב) שהביא לפנייהם, וכדיוק חכמינו ז"ל, לפנייהם – לפנימיותם, את הרזין דאורייתא, ובתוכם גם הרזין דרזין. אבל באמת שתי נקודות שהן אחת על פי הכלל שבדא"ח ומבואר בכמה מקומות, שכל הגבוה גבוה יותר – ואך הגבוה גבוה – יכול לירד למטה מטה יותר. ומזה גם התוצאה, שכל ענין שבחסידות מוכרח שיבוא עד למעשה בפועל, ולא מעשה זוטא אלא מעשה רבה דווקא, מעשה בגשם ובחומר, שבזה מתאחדים הגבוה גבוה והמטה מטה, ועל ידי זה ממשיכים את זה שאינו בגדר דמעלה ומטה כלל, זאת אומרת, עצמות ומהות, אשר זה כל האדם.

בברכה לבשורות טובות בכל האמור וחג שמח לו ולכל ב"ב שיחיו.

מפני קדושת המועד לא בא כ"ק אדמו"ר שליט"א על החתום והנני חותם בשמו,

המזכיר

ז'נד

ב"ה, אסרו חג הסוכות, היתש"כ
ברוקלין, נ.י.

כבוד הרה"ג והרה"ח וו"ח אי"א נוי"מ בעל מדות עסקן
רב פעלים איש המעלה בנשי"ק וכו' וכו'
מוהר"ר יצחק מאיר הכהן שי

שלום וברכה!

בעתו קבלתי מכתב כת"ר בהוספה על המברק ע"ד החזית שבין
אגו"י ופאג"י, ות"ח על שימת לבבו, ומפני קדושת המועד נתעכב
האישור עד עתה, ואתו רב שליחה.

ו'נד

מוהר"ר יצחק מאיר: לוין. אגרות נוספות אליו – לעיל ח"ד ה'רפ, ובהנסמן בהערות שם.
לקמן ז'קכד.

אגרת דומה נשלחה למר"ה בנימין מינץ.
החזית: ראה גם לעיל ח"ה אגרת ז'כה, ובהנסמן בהערות שם.

ויהי רצון שכל אחד ואחד מאתנו, בתוך כלל ישראל, ימלא תפקידו מתוך מנוחת נפש ושמחת לבב להרמת קרן ישראל סבא והפצת היהדות בתוככי חוגים ההולכים ומתרחבים, עד שכל אחד ואחת מבני ישראל יהיו חדורים ברוח התורה וקיום המצוות בפועל בחיים היום-יומיים, ובזה כמובן וגם פשוט – אור ומאור פנימיות התורה שנתגלתה על ידי הבעש"ט תלמידיו ותלמידי תלמידיו, עד שיפוצו מעינותיו חוצה ויקויים היעוד שניתן להבעש"ט בעלית נשמתו, אז קאתי מר מלכא משיחא, בגאולה האמיתית והשלימה.

בהוקרה בכבוד ובברכה.

בנוגע להבחירות, הנה כמו לבחירות הקודמות דשנת תשט"ו הברקתי דעתי והוראותי להנהלת אגו"ח באה"ק ת"ו, ובודאי פרסומה מכבר.

ז'נה

ב"ה, כ"ה תשרי, תש"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הכי ארוך נתקבל ז"ע מכתבו מכ"ח אלול (שכנראה הלך בדואר הרגיל).

ובמ"ש אודות סדר זמנים שלו, מובן שצריך תקון מעיקרא, כוונתי פשוטה, שיתחיל להרבות בלימוד התורה בפועל, ומובטחים רז"ל על דבריהם ופס"ד, שהמקיים את התורה מעוני (בזמן) סופה לקיימה מעושר (בזמן). והרי מובן זה ג"כ מדברי רז"ל במשנתם, שכל המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ, שהודגש בזה הענין **דעול** תורה דוקא, ולא כשיש הרבה זמן והרבה חשק וכו' והאריכות בזה אך למותר.

תקותי ששומר על שלשת השיעורים דחומש תהלים ותניא הידועים וכן שומר הקביעות בלימוד תורת החסידות שמזכיר נוסף על הלימוד ביום הש"ק, ובפרט ע"פ המבואר בכתבי האריז"ל שאז בש"ק ההכרח בלימוד פנימיות התורה (שבדורנו נתגלתה בתורת החסידות).

ולהודעתו ממצב זוגתו תחי', השי"ת ימלא ימי הריונה כשורה
ובנקל ותלד זחוי"ק בעתה ובזמנה כשורה ובקל.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

נ.ב.

תקותי, אף שאינו מזכיר עד"ז, שזוגתו תחי' מנצלת כשרונותי
להפצת היהדות המסורתית וענייני' ובפרט בשטח החינוך שחוננה בזה
מהשגחה העליונה בכשרון מיוחד כפי שראתה בפועל בעבר.

ז'נו

ב"ה, ז"ך תשרי, תשי"כ
ברוקלין.

מר פנחס שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מיום השלישי, וכיון אשר שמא מילתא
היא ושייך לגזע רבנו הזקן בעל התניא (פוסק בנסתר דתורה) והשולחן
ערוך (פוסק בנגלה דתורה) תקותי חזקה אשר גזע צור מחצבתו ניכר
במעשה ובפועל, ז.א. אשר נוסף על הנהגה הנדרשת מכל אחד ואחד מבני
ישראל לדתו ותורתו, הרי בני משפחת הרב עליהם להוסיף ולהדר בזה
כמובן, וזכות אבותיהם מסייעתם למלאות גם את זה, ואין לך דבר
העומד בפני הרצון.

אתענין לדעת אם נשמר מהוריו (או ששמע) ומקרוביו איזה זכרונות
ימי קדם, בכתב ידם או רשימות מאחרים, ותי"ח על ההודעה בזה.

בכבוד ובברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

לשאלתו סדר יחוסו במשפחה שניאורסאהן – מהנכון שיברר על

ז'נו

מר פנחס: שניאורסאהן, כפר אתא.

אתר באה"ק ת"י זהות אביו ע"ה עם המובא בס' תולדות משפחת הרב מליאדי – (למ.ש. סלונים) חיים בן פנחס (נפטר בירושלים תרס"ח) בן הר"ר נחום יוסף ושרה רבקה בת הרה"ח וכו' וכו' משה בן רבנו הזקן.

ז'נז

בי"ה, ז"ך תשרי, ה'תשי"כ
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

נתקבל מכתבו מי"ז באלול, ונתעכב המענה מפני טרדות ימי הסגולה דחודש זה.

נהניתי שמכתבי הזכירו על הקשר האמיץ שיש לו עם ליובאוויטש, ועורר בו זכרונות ימי קדם וגם זכרון אביו ז"ל והתקשרותו הפנימית עם ליובאוויטש. וכיון שאמרו חכמינו זכרונם לברכה לא ברא הקב"ה דבר אחד לבטלה, הרי בטח יפעלו זכרונות אלה פעולתם ועל פי סיסמא של עמנו בני ישראל שהמעשה הוא העיקר.

מה שכותב שמלאכתו אינה נוחה ולכל היותר יש בה לתקן המעשה אך לא לתקן את האדם, כו', הנה בשטח זה בפרט יש הדגשה מיוחדת בתורת החסידות בענין פעולת המעשה על האדם, שבעצם לפעמים משפיעה בעומק יותר על האדם מפעולת הדיבור והמחשבה. שלכן גם בתורה מוצאים אנו הדגשה יתרה על קיום המצוות בפועל, ואח"כ בא ענין האמונה, בבחינת נעשה ואח"כ נשמע, אף על פי שידוע עד כמה גינו ענין דמצות אנשים מלומדה, וכמובא ג"כ באגרת הקדש לרבנו הזקן סי' כ"א ומסיים בדברי המורה הגדול, רופא הנפש ורופא הגוף גם יחד, הוא הרמב"ם בפירוש המשנה דאבות הכל לפי רוב המעשה – לזכך הנפש. ובפרט שעל היהודים נאמר „ארץ חפץ", וידוע פתגם הבעש"ט הנמשל בזה, שכשמסתכלים מחוץ אין לשער האוצרות הטמונים במעמקים, כן הוא בנוגע לבני ובנות ישראל. ועוד בנקודה זו בתוכן

ז'נז

וידוע פתגם הבעש"ט: ראה גם לעיל ח"י אגרת ג'קצו, ובהנסמן בהערות שם. ח"י ו'תצט.

מכתבי הכללי לראש השנה דהאי שתא, אשר העתקתו מוסגרה בזה ותקוטי שימצא בו ענין.

בכבוד ובברכה.

ז'נח

ב"ה, כ"ח תשרי, תש"כ
ברוקלין.

הרה"ג וו"ח אי"א בעל מדות ורב פעלים
מו"ה יוסף אלי' שי'

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו ז"ע.

ובבקשתו אזכירו וכל אלה שכותב אודותם, על הציון הקי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, מתאים לתוכן כתבו, ויהי רצון שכשם שהביא הבקשה כן יבשר טוב בזה.

וזכות פעולותיו באופן דתמכין דאורייתא, עוד יותר מאשר לימודו לעצמו, בודאי שתעמוד לו ולב"ב שי' בהנ"ל.

וכמודגש במאמר רבנו הזקן בעל התניא – פוסק בנסתר דתורה – והשולחן ערוך – פוסק בנגלה דתורה – ד"ה עץ חיים היא למחזיקים בה (שמח"ת תק"מ), אלו בעלי השגה הלומדים תורה, ותומכיה מאושר אלו בעלי עבודה העוסקים בתורה, מאושר, גליקלעך, כדאיתא בזהר (ח"ג דנ"ג ע"ב) א"ת מאושר אלא מראשו, דע"י עבודתם ממשיכים מראשו, היינו מפנימית הא"ס ב"ה, וכמעלת הרגל המקיס את הראש דוקא.

בכבוד ובברכה לבשו"ט בכל האמור.

ז'נח

מו"ה יוסף אלי' הענקין, נ"י. אגרת נוספת אליו – לעיל ח"ד ד'תתקמו.
במאמר רבנו הזקן: ראה גם לעיל ח"ה אגרת ו'תקסו.

ז'נט

ב"ה, ל' תשרי, א' דר"ח מרחשון, ה'תש"כ
ברוקלין, נ.י.

צו די פרויען אָפטיילונגען פאַר די „בית רבקה" סקולס,
ה' עליהן תחינה

ברכה ושלום!

עס האָט מיר געפרייט צו הערען וועגען די יערלעכע אונטערנעמונג-
גען פון די פאַרשידענע אָפטיילונגען — קראון-הייטס, איסט ניו-יאָרק
און בראַנזוויל, וועסט-סייד — וועלכע קומען פאַר היינט און אין די
קומענדיגע טעג פון דעם חודש. עס איז ספעציעל צופרידענשטעלענד,
וואָס באַלד נאָך דעם יום-טובֿ'דיגען חודש תשרי, אין דעם ערשטן
„וואָכעדיגען" חודש פון יאָר — מרחשון — האָבן די פרויען גרופען
באַנייט זייער טעטיגקייט פאַר די „בית רבקה" סקולס, אָן צייט
פאַרלוסט. דאָס גיט מיר אויך די האַפנונג, אַז די דאָזיגע וויכטיגע און
הייליגע אַרבייט וועט געטאָן ווערען אונטער דער פולער השפעה און
אויפּוואַכונג פון דעם חודש תשרי, וואָס אַלס ערשטער חודש פון יאָר
לעגט ער דעם שטעמפעל אויף אַ גאַנץ יאָר. בפרט, אַז די הייליגע טעג
פון חודש תשרי האָבען ספעציעלע אָנווייזונגען פאַר אידישע פרויען און
מאַמעס.

ס'איז דאָך ידוע, אַז חכמינו זכרונם לברכה האָבען מסדר געווען די
קריאת התורה און הפטרות, אַזוי אַז דאָס וואָס מיר לייענען אין דער
תורה און אין די נביאים זאָל אָפּשפיגלען דעם אינהאַלט פון די
הייליגע טעג און זייערע אָנווייזונגען אין טאָג-טעגלעכן לעבען.

אין די ערשטע טעג פון יאָר — אין די טעג פון ראש השנה —
לייענען מיר אין דער תורה וועגען דעם געבורט פון דעם ערשטן אידישען
קינד וואָס איז געבאָרען געוואָרען אַלס איד, פון אידישע עלטערען, און
וועגען דעם מסירות נפש פון אידישע עלטערען פאַר דער דערציאונג פון
אַ קינד. דאָס איז אויך דער אינהאַלט פון דער הפטורה פון דעם ערשטן
טאָג ראש השנה, וועגען נאָך אַ אידישע מאַמע — חנה, און דעם געבורט
פון אַ אידיש קינד — שמואל, און איר מסירות נפש, איבערגעבענדיג
איר איינציגען קינד צו אַ ג-טלעכער דערציאונג. אויך אין דער הפטורה

פון דעם צווייטען טאָג ראש-השנה, וואו מיר בעטען דעם אויבערשטען אַרויסנעמען די אידען פון גלות, ווערט געזאָגט, אַז דאָס וואָס עס דערוועקט די ג-טלעכע רחמנות איז „רחל מבכה על בני״ — די מוטער רחל באַוויינט דעם גורל פון אירע קינדער.

די לערע דערפון — וואָס דאָרף דינען אַלס יסוד פאַר אַ גאַנצן יאָר — איז, צו וויסן, אַז אַ אידיש קינד, פון געבורט אָן, געהערט צום אויבערשטן, אַז אידישע עלטערען, און מאַמעס בפרט, דאַרפֿען זיך מוסר נפש [זיין] פאַר דעם חינוך הכשר פון זייערע קינדער, און אַז חינוך הכשר על טהרת הקדש איז דער יסוד פון דער גאולה השלימה, בב״א.

און דאָס איז דאָך די אַרבייט פון די פרויען הילפס-גרופען פאַר די בית רבקה סקולס, און דער גרעסטער זכות אויף בריינגען אמתען גליק פאַר יעדער איינער בפרט, זיי און זייערע פאַמיליעס, מאַטעריעל און גייסטיג.

בברכה ולהצלחה אין דער אַרבייט.

ז״ס

ב״ה, לי תשרי, תש״כ
ברוקלין.

הנהלת צעירי אגודת חב״ד בכפר חב״ד,
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבם מכ״ד תשרי הנכתב ע״י הרה״ח אי״א נו״נ עוסק בצ״צ מו״ה אברהם מרדכי שמואל שי לידר, ובודאי ימלאו הפרטים החסרים במכתב זה, אם הנ״ל או מי משאר חברי צעירי אגודת חב״ד שמתפקידם הוא.

ז״ס

נדפסה (טופס דומה, שנשלח לכמה) בלק״ש חב״ד ע' 541 והושלמה ע״פ העתק המזכירות.

ויהי רצון שילכו הלוח והוסיף בכל פעולותיהם והרי נכתב המכתב ונשלח המענה ביומין זכאין דחדש תשרי הוא חדש השביעי, אשר כולו (ולא רק הימים טובים שבו) נקרא שביעי, וכפירוש רז"ל, מושבע בכל טוב, וידועים דברי רבותינו נשיאינו, אשר חדש כללי הוא לכל השנה, וממשיכים עניניו בכל ימות השנה.

וכן יהי' בעניניהם של צעירי אגודת חב"ד הכללים והפרטים, להמשיך מהברכה והטובה דחדש זה על הימים הבע"ל מתוך שמחה וטוב לבב, ולהוסיף בפעולות טובות, וגם על הזולת להשפיע בזה.

לפלא אפילו על קס"ד דכרטיסי כניסה בתשלום לההתועדויות (אפילו יהי' מינימלי), ובפרט בכחב"ד.

בברכה לבשו"ט מהצלחה בעבוה"ק.

ז'טא

ב"ה, א' מ"ח, תש"כ
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

במענה למכתבה מז"ך תשרי. . . ואין על זה כל קושיא.

לפלא שכותבת אודות לימודה בשטח האמור ואינה מזכירה אודות הלימוד העיקרי של כל אחד ואחת מישראל, הוא לימוד תורתנו הקדושה חיים, שתוכן שם זה כפשוטו, הוראה בחיים, והכוונה לחיי היום יומים, לדעת את המעשה אשר יעשון ואלה אשר לא תעשינה, ובפרט שהרי נמצאת היא בארץ אשר גם אומות העולם קורין לה בשם ארץ הקדושה ונאמר ארץ אשר עיני ה' אלקיך בה מראשית שנה ועד אחרית שנה, שמזה מובן שהזהירות בקיום המצות צריך להיות בארץ זו פי כמה וכמה ובטח תמלא על דבר זה בהזדמנות הבאה.

ז'טא

במענה למכתבה מז"ך תשרי: כנדפס לעיל ח"ח ו'תתע"ז, והתאריך שם מוטעה.

בברכת הצלחה בלימוד ובהנהגה מתאימה לבת ישראל שכל אחת
מהן נקראת בת שרה רבקה רחל ולאה.
ובברכה לבשו"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ז'סב

ב"ה, א' מ"ח, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה:

מאשר הנני קבלת מכתבו מכ"ח תשרי עם המצורף אליו. ומובנת
הפליאה והתמי" שהוא מדוכא וכו', בה בשעה אשר השגחה העליונה
זיכתו והצליחתו לעבוד בעבודת הקדש, עניני צעירי אגו"ח ובנקודה
הפנימית הפצת המעינות חוצה. והרי ידוע פסק תורתנו כל המקבל עליו
וכו'. ויהי רצון שבקרוב ממש יבשר טוב בטוב הנראה והנגלה, בכל
הענינים אודותם כותב.

והרי נמצאים אנו למחרתו של חדש השביעי, שכשמו – כל ימי
החדש בכלל זה, ודרשו רז"ל שמושבע הוא בכל טוב, והוא חדש הכללי –
שנמשכים עניניו על כל השנה, ובלבד שתהיינה התומצ"צ, הצנור והכלים
להמשכת וקבלת ברכות והשפעות השי"ת. וק"ל.

בברכה לבשו"ט,

מ. שניאורסאהן

ז'סב

נדפסה בלקו"ש ח"ד ע' 357.

ז'סג

ב"ה, ב' מ"ח, תשי"ב
ברוקלין.

הרה"ח הרה"צ בנשי"ק וכו'
מו"ה שלום יחזקאל שרגא שי

שלום וברכה!

במענה למכתב כת"ר, בו שואל ע"ד ציונים לדברי הרב המגיד
ממעזריטש כו'.

בבקשתו נשלח לו **המפתחות** מספרי דא"ח שהו"ל.

ולשאלתו אודות דברי הרב המגיד ממעזריטש בספר אדמו"ר
האמצעי, אף שלא ראינו אינו ראי', ידוע אשר בכלל בספריו, אין
נזכרים שמות הספרים והאישים שמביא דבריהם, ודלא כספרי הצמח
צדק ואפילו ספרי אדמו"ר הזקן.

בהנוגע לספרי אדמו"ר הצי"צ, לעי"ע לא נערכו מפתחות מסוג הנ"ל,
והרוצה למצוא, אין עצה כ"א לעבור על הספרים מדף לדף.

במ"ש אודות פרסום מכתבי אל כת"ר, – באם תהי' בזה איזו
תועלת להתעוררות יר"ש תורה ומצות, מובן שהרשות בידו.

בכבוד ובאיחולים אשר כאו"א מאתנו ימלא כל התלוי בו להפיץ
מעיונות הבעש"ט עד שיגיעו גם חוצה ונזכה להקאתי מר דא מלכא
משיחא בעגלא דידן.

ובברכה לבשו"ט.

ז'סג

מו"ה שלום יחזקאל שרגא: רובין-הלבשרשטם, ברוקלין (האדמו"ר מצעשינוב). אגרות נוספות
אליו – לעיל חט"ז ה'תתקסו, ובהנסמן בהערות שם.

ז'סד

ב"ה, ב' מ"ח, תשי"ב
ברוקלין.

נשי חב"ד הצעירות, סניף מאנטרעאל,
ה' עליהן תחינה

ברכה ושלוש!

אין ענטפער אויף אייער בריף פון אדר"ח מ"ח, געשריבען דורך
הרבנית מרת פייגעלשטאק תחי', אין וועלכען איר שרייבט די פלענער
אויף די קומענדע וואָכען, און דער עיקר וועגען אַ קאָנווענשאָן.

אַזוי ווי עס שטייט, ותשועה ברוב יועץ, וואָלט גלייך געווען אַז
דאָס זאָל באַהאַנדעלט ווערען און ענטשיידען ווערען באַ אַ ברייטערער
אסיפה פון נשי ובנות חב"ד, די וועלכע קענען די איינצעלהייטען
וועלכעס איז אַ עיקר צו וויסען זיי בהנוגע אַ קאָנווענשאָן, און זיכער
וועט אויך אויסגעאַרבעט ווערען אַ פלאַן, ווי צוגרייטען אַזוי אַז עס זאָל
באַזוכט ווערען ווי געהעריג.

און השם יתברך זאָל העלפען, אַז די באַשלוסען זאָל זיין אין אַ
גוטער גליקליכער שעה און אין בעסטען אופן צו אויסברייטערן די
העכסט וויכטיגע אַרבעט פון נשי ובנות חב"ד, סיי בכמות (מער צאָל)
און סיי באיכות (קוואַליטעט) וזכות הרבים מסייעתם.

און אַז מ'איז זיך משתדל אין אַזאַ אַרבעט מיט אַ געהעריגער
צוגרייטונג, זעהט מען אַז ס'איז פראַן מערערע כחות און די שטערונגען
זיינען פיל ווייניגער ווי מ'האַט זיך פאַרגעשטעלט, און ווי ערקלערט אין
מיין מכתב כללי צו ראש השנה פון דעם יאָר.

בברכה צו גוטע בשורות אין דאָס אויבען געזאָגטע און צו אַ גוטען
אַנהויב אויף דעם קומענדען יאָר צו אַרבעטן מתוך מנוחה שמחה וטוב
לבב.

בברכת הצלחה.

לה

אדמו"ר שליט"א

ז'סה

ב"ה, ג' מ"ח, תשי"ב
ברוקלין.

האברך יעקב עמנואל שי

שלום וברכה!

לאחרי הפסק ארוך נתקבל מכתבו מר"ח חשון, בו כותב מפעולותיו
בשטח החינוך ובענינים רוחניים בכלל.

ומובן שבעיקר נעם לי לקרות ע"ד שיעוריו בקבוצת נוער ההולכת
ומתרבה בכמות, ובדאי גם באיכות, אף שכמובן זהו מסובך ביותר
לראות בעיני בשר, ותקותי חזקה, אף שאינו מזכיר עד"ז, אשר בביאורו
י"ג העיקרים וכו' – מנצל כל הזדמנות לקשר הענינים עם מעשה בפועל
ועוד יותר – בהנוגע לחיי היום יומים ובפרט שכפס"ד המשנה –
המעשה הוא העיקר, שהוא לא רק חלק בפ"ע אלא מוכרח לקיום כל
הענין כולו, ועיין ג"כ אגה"ק לרבנו הזקן סי' כ"א, ומובן ג"כ שהביטוי
לעיל, **מנצל** כל הזדמנות כולל גם לראות **ליצור** הזדמנות, כיון שהזדמנות
הכללית, ז.א. פגישתו עם הקבוצה מספיקה להעמיד הדרישה להוראה
בהלכות הצריכות בחיי היום יומי, וק"ל.

וכל הנ"ל אמור ג"כ בהנוגע לביהכ"נ אשר ממשיך שם לאחר
היותו בו בימי המועדים דחודש תשרי, ועל כל האמור קאי פס"ד רז"ל
יגעת ומצאת. ובהנוגע להשומעים, אפילו אם נמצא בהם כאלו,
המקיימים בפועל אני ישנה בגלותא, בודאי שצודק בהם סיום הכתוב:
ולבי ער (להקב"ה תורתו ומצותיו) ונמצא בהם.

ויהי רצון שיוסיף בהנ"ל מתאים לדרישת השעה והסיסמא של שנה
העברה וגם דעתה – דופרצת וגוי והרי נתוסף גם הענין דשנת המאנים
של הסתלקות הילולא של הבעש"ט, אשר לכשיפוצו מעינותיו חוצה
קאתי מר דא מלכא משיחא.

בברכה הצלחה ולבשו"ט בכל האמור.

ז'סה

נדפסה בלקו"ש חכ"ג ע' 492 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
יעקב עמנואל שי: שוחאט, טורונטו. אגרות נוספות אליו לעיל ח"ג ד'תרנז. לקמן ז'שמה.
ז'שפב.

ז'סו

ב"ה, ה' מ"ח, תשי"ב
ברוקלין.

הרה"ג הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
צנמ"ס מוהרש"י שי

שלום וברכה!

... דעתי ברורה, שההשתתפות בקואליציה (ועאכו"כ ש.א. במשרת מיניסטר המביא לפועל דבר עבירה כו') אסורה בהחלט ע"פ שו"ע. וענין דעבירה נמצא ברוב משרדי המיניסטרים ואולי גם בכולם. ולכל לראש במשרד הדתות, לשון רבים, ששם איסורי ע"ז ממש. ונגדל פי כמה כאשר חותם על הפקודה איש מניח תפילין, שזוהי הצהרה נוספת שיש לשתף ר"ל וכו'.

פשוטה הקושיא שישאלו, שהרי דוקא במשרד זה תלויי ההענקה לכמה עניני דת ישראל, אבל פשיטא שאין לעשות מסחר במצות ועבירות בכלל, ומי יאמר באחת מהשלש והראשונה שבהן – ע"ז כפשוטה, שלא היתה כזאת מעת שאנשי כנה"ג בטלוח, ובפרט לעשות הענין בשם כלל ישראל.

כוונתי בכתבי האמור (שבטח חושדני בה, והוא חשד מבוסס), שבאם ביד כת"ר למנוע הנ"ל – והרי אה"ק מורגלת בנסים – תבוא עליו ברכה וזכות הרבים מסייעתו.

בברכה לבשו"ט בכל האמור,

מ. שניאורסאהן

ז'סו

מוהרש"י: זיין. אגרות נוספות אליו – לעיל ח"י ו'תתקכ"ה, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ז'צד. ז'קצט. ז'רסה. ז'רפכ. ז'שכט. ז'שלג. ז'שנו. ז'שצט. ז'תכב. דעתי ברורה: בהמשך לזה – לקמן אגרת ז'צד.

ז'סז

בי"ה, ט' מ"ח, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מיום הראשון, בו כותב גם ע"ד הפתקא שכתב בליל
הוש"ר.

ומובן שנעם לי לקרות אח"כ מכתבו, הכתוב ביום הראשון לס' לך
לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך.

וידועה הוראת-פתגם רבנו הזקן, מ'דאָרף לעבן מיט דער צייט,
הכוונה מיט דער סדרה פון דער וואָך, וידוע פירוש תורת החסידות
בפסוק האמור.

ויהי רצון שיקיים החלטתו בפועל, בהתמדה ושקידה ובהתלהבות
חסידותית – בנגלה ובחסידות גם יחד ובהידור בקיום המצות, והשי"ת
יצליחו גם כפירוש השני אשר **אראך**, שמראים ומגלים הכחות הפנימיים
שישנם בו שיפעלו פעולתם ועד לחיי היום יומים, ועוצם וערך כחות
הפנימיים הרי מובן ומבואר בכ"מ.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ז'סח

בי"ה, יו"ד מ"ח, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

. . . ולכתבו בצער ע"ד יחס פלוני ופלוני לעניינים דתיים, אף
שצריך הי' להיות בהיפך וכו', – הנה כנראה שזהו אחד מהעניינים שלא
חל בהם שינוי משנים שעברו וגם מהדור שלפני דורנו ושלפניו, וכידוע

מסיפורי העסקנים בימים ההם, ואף שמוכן שזוהי רק חצי נחמה ואפשר עוד פחות מזה, הנה מאידך גיסא כמו שסו"ס דידן נצח אז בעבר, בודאי שכן יהי גם עתה, אף שחבל שצריך לנצל כחות בהנ"ל (מלחמה בהרע) בה בשעה שהיו יכולים בכחות אלו ובמרץ זה לפעול בהקו דועשה טוב. . .

בברכת הצלחה רבה בעבודתו בקדש מתוך בריאות הנכונה שמחה וטוב לבב.

ז'סט

ב"ה, י"א מ"ח, תש"כ
ברוקלין.

ועד כפר חב"ד,
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בהמשך למכתבי הקודם שבטח נתקבל מכבר, והמשך למכתבם מדי תשרי.

(א) נכון הענין, שהשטחים אודותם כותבים שמעבר לפסי הרכבת, יהיו ברשות ועד הכפר, לאותם הענינים אודותם כותבים, וכן בהנוגע להמרוקנים, באם השטחים שנתנו להם, הם ג"כ נמצאים שם.

(ב) במ"ש אודות נטיעת פרדס באמצע הכפר, — מובן שהענין צ"ע [. באם כדאי הדבר, מהטעמים שכותבים, ויש להתייעץ בזה עם משרדים המתאימים, וכן לברר הנמצא כזה במושבות וכפרים שבאה"ק ת"י הנמצאים במצב דומה למצבם הם.

(ג) קבלתי בשורה משמחת, אשר כבר היו איזה מאות אתרוגים באלו פרי עץ הדר אשר בכפר חב"ד שהובאו מקלברי, אף שבשנה זו לא השתמשו בהם כמאמר רו"ל לא הוכשרו למלאכת שמים וכו' וכן אתרוג שאינו ערלה (תניא פרק ל"ז). ולפלא שלא הודיעו בשורה משמחת זו מהכפר. ביחד עם זה העירוני, שחסרה ההגנה על אילנות אלו מפני

רוחות וכו' ע"י העמדת גדר או אילנות מתאימות וכו' ובטח יתענינו בזה בעוד מועד אלו המתעסקים בהנ"ל.

(ד) [ב]מ"ש אודות אפשריות ותכנית לפתוח כפר חב"ד ומוסדות חב"ד בכלל, כנראה גם ממכתבם, עדיין חסר ביסוס כדבעי בעניני הכפר ובמוסדות הקיימים וכן בשטחים הפרטים, ויש מקום לחשש, שכשיתוספו כמה ענינים חדשים, יוגרע עוד יותר בהנ"ל.

(ה) בהנוגע לאופן ניצול השטחים השונים שבכפר, בקשר עם המקווה שסו"ס יעשה (ויה"ר בעגלא דידן) למרכז חב"ד – יש להתייעץ עם המומחים במקצוע דתכנון כפרים ומושבים, וביחד עם זקני אנ"ש אשר באה"ק ת"ו בכלל, כיון שכנ"ל זהו ענין הנוגע לכללות אנ"ש באה"ק ת"ו וכבר נאמר ותשועה ברוב יועץ דוקא.

(ו) בודאי בעוד מועד עושים תכנית לניצול ימי חדש כסלו חדש הגאולה, כי כנראה למרות כל הבקשות הפצרות וזירוז מכאן להכין תכנית בעוד מועד, אפילו בהנוגע למבצע ד' מינים דשנה זו נעשו כמה פרטים בחפזון ברגעים האחרונים, וכנראה השפעה זו גם על התוצאות, ולעורר ג"כ שהעלון דד' מינים והעלון דשמח"ת גם בהם נראה חפזון וק"ל.

בברכה לבשו"ט בכל האמור ולהצלחה בעבודתם בקדש.

מובן שהמבנה להזרעה מלאכותית אי אפשר שיהי' באמצע כפר ומושב, וכן צ"ל בריחוק הכי אפשרי ממוסדות חינוך. ולפלא גדול אפילו השקו"ט בזה.

ז"ע

ב"ה, י"א מ"ח, תשי"ב
ברוקלין.

הרה"ג הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה יצחק שי

שלום וברכה!

לאחרי הפסק ארוך קבלתי מכתבו ממוצש"ק עם הפ"נ, שיקראו בעת רצון על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע. ויהי רצון שתוכן מכתבו הבא – יהי משמח גם בהנוגע למצב בריאותו.

ובפרט שהרי באים אנו מחדש תשרי הוא חדש השביעי המושבע בכל טוב, והוא כללי לכל השנה, הנה תחול הברכה וההצלחה בכל הענינים שלו הכללים והפרטים גם יחד, בכל השנה כולה.

בברכה לבשו"ט מתוך הבריאות הנכונה ושוטו"ל,

מ. שניאורסאהן

במש"כ ע"ד הוראת הרופאים לאכול לעתים תכופות ויסתור זה לאריכות בתפלת הבוקר, כי ע"ע נזהר מלטעום לפני התפלה ע"פ הוראה – הנה האכילה הנ"ל במיחוש שכותבו הוא ענין רפואי (למנוע אסיפת מיץ החומצי במעים) ולא מפני הרעבון ואפילו לא לחיזוק הגוף. ועפ"י – ההיתר מפורש (בשו"ע אדה"ז ספ"ט ס"ה. וראה דברי הפר"ח הובאו במחצה"ש שם) ולהעיר מהכלל הידוע בט"ז יו"ד ר"ס קי"ז. וקרוב לומר שבדאי מעיקרא לא על כגון זה היתה ההוראה. וליתר שאת – יתיר בשלשה הנהגתו הנ"ל.

במש"כ ע"ד הסכום שנתנו לו וכבר כתב להנותן שלא יקחם וכו' – כיון שכבר עשה מעשה, יחלקם – ע"ד מרז"ל ב"ב קלג, סעי"ב – שליש לבית ליובאוויטש שבלונדון, שליש לקופה בקו"ח אשר כאן במחנה ישראל ושליש – לצרכיו הוא, און פארניצען פרייליכערהייט.

ז"ע

חלקה נדפס בלקו"ש חכ"ד ע' 402 חלקה שם ע' 433 והושלמה ע"פ צילום האגרת.
מו"ה יצחק: דובאור, מנטשסטער. אגרות נוספות אליו – לעיל ח"ח ו'תקסד, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ז"רחצ.

ז'עא

ב"ה, י"ד מ"ח, תש"כ
ברוקלין.

כבוד המשתתפים בהתועדות מלוה מלכה, סעודתא דדוד
מלכא משיחא, במוצש"ק פרשת בראשית ברא אלקים את
השמים ואת הארץ,
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

נעם לי לקבל מכתבם בהתועדות האמורה בצירוף החלטתם הטובה
בת"ת דרבים.

ובפרט על פי פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע
בהנוגע לשבת בראשית ועניניו – „ווי מ'שטעלט זיך אַוועק – אַזוי
גייט דאָס“, שזה נותן התקוה והבטחון שינהגו במדה טובה זו במשך כל
השנה הבע"ל, מתוך שמחה וטוב לבב מתאימים.

ויהי רצון, ע"פ המובא בא"ר או"ח סי' ש' יתרון סעודה זו בהנאת
עצם לזו, אשר ממנו יחי האדם וכו' – אשר תתחדש החיות
וההתלהבות בכל עניני תורה ומצות, וגם בחיי היום יומים.

וביחוד שנמצאים אנו בשנת המאתים להסתלקות הילולא של הבעל
שם טוב, אשר מיסודי תורתו הוא – עבודת השי"ת בשמחה חיות
והתלהבות, וסיפרו רבותינו נשיאינו אשר הבעש"ט „האָט ליב געהאַט
ליכטיקייט“, ועד כפשוטו, וכידוע הסיפור איך שהבעש"ט ותלמידיו הרבו
בנרות במוצש"ק.

בברכה לבשו"ט בהאמור, וכמובן וגם פשוט – לבשו"ט מביסוס
והתפתחות המוסד הקי' ת"ת בית יוסף ישיבת ליובאוויטש אשר במחנם
הט'.

ז'עא

נדפסה בלקו"ש ח"י ע' 190 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
על פי פתגם: ראה גם לעיל ח"ח אגרת ב"ש. ח"ד ד"תשסא, ובהנסמן בהערות שם. ח"ח
ר'תתקסג.
במחנם: טורנטו. ראה אגרת הבאה.

ז'עב

ב"ה, י"ד מ"ח, תש"כ
ברוקלין.

הנהלת ת"ת בית יוסף ישיבה ליובאוויטש אשר בטרנטה
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הכי ארוך נתקבל הפ"כ מס' ל"ט.

ולסיומו, בקשת הוראות בענין המקוה.

ברור, אשר ענין מקוה נעלה הוא ביותר וביותר. וכיון שנמצאת היא
בבנין הת"ת ישיבת ליובאוויטש וגם נתפרסמה בשם ליובאוויטשער
מקוה, מובן שיש להשתדל ככל הדרוש שלא רק יסודר הכל בתקונה,
ככתוב בהפ"כ, אלא שעוד תתפתח וכו', ויתרבה מספר המבקרות כהנה
וכהנה.

והרי מכבר עברו תקופת ההתחלה בזה, שרק התחלות קשות, ובפרט
בענין כהנ"ל שזכות הרבות מסייעתם.

ולהעיר ולהאיר עד כמה התענינו בזה רבותינו נשיאינו זצוקללה"ה
נבג"מ זי"ע, ונפלא הענין – שאפילו אלו מהם שמכמה טעמים לא רצו
לפסוק דינים ועד כדי כך, אפילו כשהי' הכרח לפסוק דין, מסרו הנוסח
לרב שיאמר הוא שכך הוא הדין, יצאו מכלל זה עניני מקוה טהרה,
שהתענינו בזה בתשומת לב מיוחדת, שלחו שו"ת, הוראות מפורטות וכו'
וכו'.

וע"ד הדרוש והרמז והסוד הרי שייכות בין שני הענינים – כי
חינוך על טהרת הקודש בהצלחה, ענין הכי עיקרי בזה, לידת הולד
בטהרה ובקדושה. וק"ל.

ויהי רצון שיבשרו טוב בענינים הכללים והפרטים, שהרי באים אנו
מחדש תשרי, חדש השביעי המושבע בכל טוב, וכללי הוא לכל השנה,
להמשיך הטוב הברכה וההצלחה בכל עניני השנה.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ז'עג

ב"ה, י"ד מ"ח, תש"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

. . . מוסג"פ המכתבים שהמציא לי לקריאה . . . בגוף השקו"ט של מכתבים המצורפים, מוסגר בקשר לזה גם קטע מכ"ע היו"ל בדענוער, ולכאורה כל הנ"ל מחפשים **בדוקא** דרכים חדשים, והנה מובן וגם פשוט שאם זהו דרכים חדשים למטרה הישנה, הנה מקום לדון ולעיין האם נכון הדבר, אף שאמרו חז"ל כל הדרכים בחזקת וכו' אבל באם ח"ו [וע"פ השמועה יש מקום לחשש זה], מחפשים גם „מטרות" חדשות בדוקא או — בנוסח אחר, דת חדשה, הרי מעיקרא דדינא יש פירכא, ולכאורה הדרך סו"ס הוא ע"י הדגשת פסק דין המשנה, אשר המעשה — המקובל — הוא העיקר והקדמת נעשה לנשמע הי' תנאי **מוכרח** לקבלת התורה, ולא רק בימים ההם אלא בכל יום ויום, אלא שעתה הדבר בנקל יותר הרבה, לאחר הנסיון של כמה אלפי שנה, שהראה הנצחיות של התורה והמצוה, והרי בעניני תורה ומצות אין מקום למסחר, ז.א. שיוותרו באופן פרינציפיוני על חלק מהם ובלבד שיקבלו על עצמם חלק השני, כי אף שבהנוגע לקיום בפועל, הציווי להשתדל בקיום דקדוק קל של ד"ס אפילו ע"י קל שבקלים ורשע גמור ר"ל, אין זה בנין אב ולימוד כלל להקמת שיטה חדשה במסחר בדת, ובודאי שהאריכות בכל זה הוא למותר לגמרי, ויהי רצון שלא יתרשם מהחשש מה תהיי התגובה של אלו שעומד עמהם בקישור, באם יודיעם את כל הנ"ל כיון שלא דברי הם ולא דבריו, כ"א פסק דין בתוה"ק תורת חיים כפשוטה, והרי יכול לציין מקורם ברמב"ם וכו' נוסף על המבואר בספרי דברי הימים לבני ישראל פרק בתנועות המתחדשות או המסלפות דת ישראל ותורתו, ומובן ג"כ שברשותו לצטט גם אותי, שידוע שזה דעתי או שכתבתי זה באחד ממכתבי וכו' אבל כנ"ל הדבר מוסכם מראשי ראשונים ועד לאחרון שבאחרונים.

ז"ע נתי מכו מזי מ"ח עם המוסג"ב.

בברכה לבשו"ט בכל הנ"ל.

ז'עד

בי"ה, י"ד מ"ח, תשי"ב
ברוקלין.

הרה"ג ווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מוה"ר שמואל שי

שלום וברכה!

במענה למכתב כת"ר מטי מ"ח בהנוגע לקדיש ויארציט דתינוק –
עיי אביו שי וכו', ונראה מסגנון מטי כת"ר שהורי האב אין מקפידין
עייז כו'. כן להעיר, אשר אין מקום לדיון ע"ד השגת גבול שאר אבליס*.

והרי כבר ציין כת"ר, לשוי"ע יו"ד סי' שע"ו. ראה שם פ"ת ס"ק ג'
הדין באם הנפטר פחות מטי שנה. ומפורש הענין עוד יותר בשדי חמד,
אסיפת דינים מערכת אבלות ס"ק קנ"א קס"ב ורי"ב, וראה ג"כ שו"ע
שם סי' שד"מ סעיף ד'. דמכל הנ"ל משמע – דתועלת האמירת קדיש
(וגם יארציט) משעבר עליו שלשים יום, עיין בש"ך שם. ומה שיש
רוצים לחלק בין הקדיש שלאחרי צדוק הדין, משא"כ קדיש סתם, שהוא
לעילוי הנשמה, אפשר דקודם י"ג שנה, שאינו בר חיובא, אין לאמרו.

כבר נדחה עפמשי"כ בספרים המצוינים בשדה חמד האמור. ובסי' כל
בו על אבילות להרב גרינולד.

איברא דבסי' ילקוט דת ודין (להרב דוד אסף, חיפה, תשי"ה), נדפס
מכתב הרה"ג וכו' רצ"פ פרנק שי שקודם י"ג שנה אין נוהגין בו לא
יא"צ ולא קדיש. אבל לא הביא כל סמוכין לדבריו, והרי בספרים הנ"ל
איפכא מסתבר.

והנה ידועה הקושיא בזה, הובאה בנודע ביהודא מהד"ת יו"ד סי'
ח' מש"כ סנהדרין ק"ד ע"א, אבל מובא בכ"מ דמתורץ בתוספת סוטה
יו"ד ע"ב ד"ה דאייתי, דתפלה מצלת. ומבואר בארוכה בזה, בצוואת כ"ק

(* ע"פ המנהג בארצות אלו שכולם אומרים קדיש ביחד.

ז'עד

¹ נדפסה בלקרי"ש ח"ד ע' 229 וב"שלמי שמואל" ע' ע.

מוה"ר שמואל: יאלאו. אגרות נוספות אליו – לעיל ח"ז ו'שנג, ובהנסמן בהערות שם. לקמן
ד'שפז.

מה

אדמו"ר שליט"א

אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע, (נדפסה בקונטרס חנוך לנער, עמוד י"ט, עיי"ש באר היטב). ומשם מוכח ג"כ דמעלה באב לגבי שאר קרובים, וק"ל.

ומענין לענין, לסיום מכתבו בחשבון יום היארצייט, מיום המיתה או מיום הקבורה. – מובאה בזה הוראת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע: יא"צ – ביום המיתה אפילו בשנה ראשונה, ואפילו כשיום הקבורה רחוק מיום המיתה (נדפס בהיום יום י"ג שבט).

ויהי רצון שבקרוב ממש נזכה לקיום היעוד, והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם, כי בלע המות לנצח, ויקיצו וירננו שוכני עפר.

ויעוין רמזים נפלאים בלשון „בלע המות לנצח", דוקא, בפירוש דן ידן מ"ג – על ספר קרנים – להמקובל האלקי הר"ש מאוסטרפולה, דשיך ליונה בן אמיתי, אשר ידוע דשאב רה"ק בשמחת בית השואבה. ונזכה בקרוב בקיומה – בבנין בית השלישי בביאת משיח צדקנו.

בכבוד ובברכה לבשו"ט.

ז"ע

ב"ה, ט"ו מ"ח, תשי"ב
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ בעל מרץ וכו' מו"ה נחמן שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מי"א מ"ח עם המצורף אליו, ובטחוני חזק אשר כאו"א מאנ"ש הקטנים עם הגדולים יוסיפו כח ועוז לכל עניני מוסדות ליובאוויטש אשר במחנם בכלל ובפרט בהנוגע להמצב

מיום המיתה או מיום הקבורה: ראה גם לעיל ח"ג אגרת ד'תרסז, ובהנסמן בהערות שם.

ז"ע

מו"ה נחמן שי: סודאק, שנסע בשליחות לנהל את בית ליובאוויטש בלונדון, כדלעיל ח"ח אגרת וחתקעד. אגרות גוספות אליו – לעיל ח"ג ד'תקסז. לקמן ז'רעח.

הנוכחי בענייני כספים ובאופן דעד כדי השתדלות הנקראת בשם יגיעה ותקוים ההבטחה דיגעת ומצאת, והרי הכרח הוא שיעשו הנ"ל בהנ"ל ככל הדרוש ובסגנון חז"ל כמאן דבעי למהוי, ואין לך דבר העומד בפני הרצון ובפרט כשיתבוננו שזהו טובתם האמיתי גם בענייניהם הפרטים וכמובן מהמבואר בכ"מ ולראש ולראשונה בשיחות רבותינו נשיאנו זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

ובפרט שנמצאים אנו השנה בשנת המאתים להסתלקות הילולא של הבעש"ט, אשר תחלת פעולתו בקדש בגלוי הי' בחינוך על טהרת הקדש של ילדים וקטני בני ישראל, והרי הימים האלה (כשהם) נזכרים (הי"ה גם) ונעשים, להצליח בזה.

ומובן שברשותו למסור תוכן האמור או להראות גם המכתב עצמו לכל אנ"ש שי'.

בברכת הצלחה מרובה בעבודה האמורה ולבשו"ט בקרוב ממש.

ז'עו

ב"ה, י"ז מ"ח, תש"כ
ברוקלין.

ברכה ושלום!

לאחרי הפסק ארוך נתקבל מכתבה מחי מ"ח ולשאלתה;

(א) בהנוגע לטיפול של הפנים.

בכלל נכון הוא, שהרי האדם נצטוו לעשות התלוי בו בדרך הטבע והתורה נתנה רשות לרופא לרפאות, אלא שצריך למצוא רופא מומחה במקצוע, וביותר בכזה שיש אצלו נסיון רב במקצוע שאז בקל יותר יקבע את הטיפול המתאים לפניה.

(ב) כיון שיש לה שני אחים בוגרים ממנה וכו'.

הרי אף שצודקת שבהנוגע לנשואין של אחות אין זה עכוב, בכל זה כדאי שתדבר על דבר זה עם רב מורה הוראה בסביבתה והוא יפסוק לה כן בכח הסמיכה שלו, שאז הענין נעשה דעת תורה.

(ג) בהנוגע לנשואין בכלל.

ידועה אחת העצות בזה, שתחליט בתוקף המתאים אשר לכשתנשא תנהג ביתה על יסודי התורה והמצוה, בשמירת חוקי ודיני טהרת המשפחה, שמירת שבת ואכילת כשר וכו', והשי"ת הרואה ללבב אשר החליטה באמת ובתוקף וגם תעשה כן, ימציא לה זיווגה המתאים לפניי בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

זעז

בי"ה, י"ז מ"ח, תש"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה להמברקים שנתקבלו, הברקתי היום, וז"ל.

„המברקים נתקבלו ואצפה להמשך בשורות טובות ובודאי ממלאים הוראות הרופאים למנוחה וכו' מתוך בטחון חזק וטוב לבב, בברכה – חתימתי”.

וכנ"ל בודאי לא ימנעו הטוב מלהודיע בשו"ט ממצב הבריאות, בתוככי שאר עניניהם בטוב הנראה והנגלה, וכנוסח התפלה שאנו מבקשים ופועלים מבעל הברכות, הטוב לנו. . .

בהכתוב במברק שלי ע"ד מנוחה, הוא כפשוטו, על דרך הרגיל מהענינים הכי חשובים ומועילים בכגון דא, הוא ענין מנוחה כפשוטו, מנוחת הגוף ומנוחה פנימית מדאגות וכיו"ב, אף שלכאורה על הענין הזה נצטוו כאו"א בתכ"י, שהרי הבטחון בבורא עולם ומנהיגו וכידוע ביאור הבעש"ט בהשגחה פרטית ועד לפרטי פרטים – פועל ושולל שאין כל מקום לדאגה איזה שתהיי ולא עוד אלא שיסוד הוא באמונה, וק"ל.

בודאי נתקבל הפ"ש מהאורחים מאה"ק ת"ו שהיו בפה במשך חדש תשרי חדש השביעי המושבע בכל טוב, ויהי רצון שתכה"י יבשר כל אחד אך טוב בגשמיות וברוחניות טוב האמיתי טוב לשמים וטוב לבריאות

וטוב העושה פירות, ובנקודה הפנימית אשר מתפשטים ומתרחבים העניינים ומתקיים הענין דיפוזו מעינותיך חוצה ובקרוב ממש נזכה לקיום היעוד שבעקביו קאתי מר דא מלכא משיחא, והרי נכנסנו השנה לשנת המאתים להסתלקות הילולא של הבעש"ט, מקור המעינות הנ"ל.

בברכה לבשו"ט בכהנ"ל.

נ.ב.

אין סתירה להנ"ל ממש"כ בהנוגע לדאגה בעניני תורה ומצות כי הרי מבואר בס' תניא קדישא אשר זמנים מיוחדים לזה וגם בשעת הדאגה הרי שמחה תקיעא בליבאי מסטרא דא, וק"ל.

ז'עז

בי"ה, חיי מ"ח, תשי"ב
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ מלאכתו מלאכת שמים
מו"ה אברהם מרדכי שמואל שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מט"ו מ"ח, בו כותב ר"פ מעניני הפצת המעינות, ויהי רצון שיתוסף בהפעולות האמורות כהנה וכהנה בתוככי שאר פעולות להפצת היהדות המסורתית, שבד"מ יתוסף כהנה וכהנה בעניינים הגשמיים ובפרט שבהשתלשלות מלמעלה למטה הוא בגשמיות כ"פ ככה בערך הרוחניות, וכידוע הדוגמא אשר בהקרבת עוף אחד ע"ג המזבח נעשית עליית עולמות עליונים ונמשכת ברכה רבה בעניני האדם.

ובפרט אשר השנה היא שנת המאתים להסתלקות הילולא של הבעש"ט עת וזמן מסוגל להפצת המעינות ועד שיגיעו גם חוצה.

בברכה לבשו"ט.

ז'עז

מו"ה אברהם מרדכי שמואל שי: לידר, כפר חב"ד. אגרות נוספות אליו – לעיל ח"ח ו'תתקע"א, ובהנסמן בהערות שם.

ז'עט

ב"ה, ח"י מ"ח, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

אין ענטפער אויף אייער בריף אין וועלכען איר שרייבט וועגען געזונט צושטאנד און די לאגע אין דער פאמיליע שיי, ווען איר וועט שרייבען די אידישע נעמען מיט דער מוטערס נאמען, וועט מען אייך אלעמען מזכיר זיין אויף דעם ציון הק' פון כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, לויט דעם אינהאלט פון אייער שרייבען.

וואָס איר פרעגט, וואָס איז דאָס געקומען אַזאַ ענדערונג באַ אייך אין פאַרגלייך ווי עס איז געווען פאַרן קומען אין ארץ ישראל, — בכלל ווערט ארץ ישראל אָנגערופן בתורתנו הק' מיטן נאָמען ארץ הקדושה, און ווי דער פסוק זאָגט, אז עיני ה' אלקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה, און דעריבער קומענדיק אין דעם הייליקען לאנד, דארפמען צוגעבען אין ענינים פון תורה ומצות, ובקל וחומר ווען מען וויל קומען אין א לאנד, דארפמען א וויזה פון יענער לאנד, און קומענדיק אין לאנד, דארפמען זיך פירען לויט דער פירונג פון יענעם לאנד, חאטש עס איז א אנדער פירונג ווי געוואהנט פריער, אזוי אויך און אין נאך א פיל גרעסערער מאס, אריינקומענדיק אין ארץ ישראל וועלכע רופט זיך פלטין של ממה"מ הקב"ה, און השם יתברך וועלכער איז א רחום וחנון ועצם הטוב, פארלאנגט ער ניט מער פון די כחות, און גיט פערשידענע געלעגנהייטען צו ערפילען זיין פארלאנג. אויב צוליב געוויסע סיבות איז דאס ניט געווען אזוי בא אייך ביז היינט, איז אנגעמענדיק א פעסטען באשלוס צו טאן דאס, העלפט השם יתברך צו אויספירן דעם באשלוס, און דעריבער האף איך, אז ווי עס זאל ניט האבען געווען ביז היינט, וועט איר אננעמען גוטע באשלוסן אויף צו-צוגעבען אין ענינים פון תורה ומצות [וואס ווי גוט מ'זאל ניט זיין אין דעם, איז דאך שטענדיג דא נאך ארט אויף צו-צוגעבען] און השם יתברך וועט ערפילען דאס וואס ער שרייבט אין זיין תורה אס בחוקותי תלכו וגו' וועט ער געבען ברכה והצלחה אין דעם אלץ וואס מ'נויטיגט זיך. און לויט ווי מ'שרייבט מיר אז אייער זון שיי לערנט בבית חרדי, האף איך אז איר וועט טאן אויך ווייטער אין דעם גייסט, אז אלע אייערע קינדער זאלן

אזוי ערצויגען ווערן וואס דאס וועט זיין א גוטע התחלה אין דעם אויבען געשריבענע ואין לך דבר העומד בפני הרצון.

בייגעלייגט איז דא א טשעק פון איינע פון די קופות פון כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, וועלכעס דעם אויסטויש זאלט איר צומישן מיט אייערע געלט, וועט דאס אייך בריינגען הצלחה אין דעם וואס איר באדארפט.

בברכה לבשו"ט בכל הנ"ל.

ז"פ

ב"ה, י"ט מ"ח, תש"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מט"ו מ"ח, בו כותב אשר בקשוהו לקרות הרצאה בחוג, אשר לפני כשנתיים, כבר הרצה לפניו.

והנה אינו מובן הספק, כיון שפעם אחת הרצה ובמעמד אנשים רבים, למה לא יעשה כן עתה, ובפרט כשהמסגרת יותר קטנה, והרי בטח יכול לנצל הזדמנות זו לדבר ע"ד השקפת תורה"ק תורת חיים על תפקיד האדם אופן עבודתו את הבורא וכו', ובמ"ש שאפשר ישאלוהו כמה שאלות, הנה באם תהי' מוכנה אצלו תשובה, על אתר מה טוב, ובאם לאו הרי תמיד יכול לאמר כיון שאין השאלה בגוף ההרצאה שלו, יתן התשובה במועד אחר במסיבה שני' או בכתב וכיו"ב.

אינו כותב מתי צ"ל הרצאה האמורה, וכנראה יש בידו רשימת הרצאה הראשונה, כדאי שישלח לכהן, ויהי' מושג יותר בהיר בכל הענין.

במ"ש אודות ריכטליניע בהנוגע להרצאה האמורה, בודאי יש אצלו כמה מאמרי חסידות וכן התניא עם מפתח הענינים, וכן מפתח לתורה אור ומפתח ללקו"ת שהו"ל זה עתה, ועי"פ מפתח הענינים מהנ"ל יכול למצוא אותם הענינים בהם מעונין יותר.

בעת רצון יזכירו את בנו שי' על הציון הקי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע מתאים לתוכן כתבו.

בודאי למותר לעוררו להוסיף אומץ בכלל בהפצת המעיונות, וגם
הזדמנות האמורה יכולים לנצלה להפצה זו כמובן, ובפרט שכנראה
ישתתפו בהמסיבה אנשים בעלי השפעה על חוגים מסוימים, ובפרט אשר
נמצאים אנו בשנה זו, בשנת המאתים להסתלקות הילולא של הבעל שם
טוב, עת וזמן מסוגל להפצת המעיונות ועד שיגיעו גם חוצה.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ז'פא

ב"ה, י"ט מ"ח, תשי"ב
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ בעל מדות
מו"ה חיים שאול שי'

שלום וברכה!

. . . במ"ש אודות העזר הדרוש בהנהלת הישיבה אחי תמימים –
כבר מלתי אמורה זה כ"פ, אם בפירוש או ברמז שקוף, אשר אין עליו
להניח אפילו חלק מזכותו בהנהלת הישיבה הקי' כמובן וגם פשוט, אלא
שעליו להשתדל שהענינים הטכניים יתנהלו ע"י אחרים דוקא וק"ל –
ע"י השגחתו באופן דמרחף ולכל היותר דנכנס ויוצא. ועד"ז הוא גם
בהנוגע להשגיח על הכתות, וכשיסדר שכל פרטי הענינים, בהנוגע לפועל,
יעשו ע"י אחרים רק שיקבל הוא דו"ח וכו' – בודאי שיתוסף בחשק
ורצון שלו ובבריאות גם כפשוטה, ויוכל להקדיש כל מרצו להתפתחות
הישיבה. ואין לך דבר העומד בפני הרצון.

ז'פא

מו"ה חיים שאול: ברוך, ראשון לציון. אגרות נוספות אליו – לעיל ח"ז ו'שצג, ובהנסמן
בהערות שם. לקמן ז'רצא.

ז'פב

ב"ה, כ"א מ"ח, תש"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

אין ענטפער אויף אייער בריף פון י"ד מ"ח, אין וועלכען איר שרייבט ראשי פרקים מדברי ימי חיו, און פארענדיקט באשרייבענדיק די שוועריקייטען וואס איר האט בהנוגע דעם איינארדנען זיך מיט פרנסה איצטער, און אויך בהנוגע צו עניני שידוך.

און וויבאלד לויט אייער שרייבען, האט איר פערשידענע פארשלאגען בהנוגע למשרה בקדש שוי"ב אדער השגחה, און נעמענדיק אין באטראכט, אז בכלל ווערט דאס געזוכט איצטער בארצוה"ב, און ספעציעל ווען דאס איז פארבונדען מיט א מוהל ובעל קריאה, דארפמען זיך אינטערעסירען ספעציעל צו איינארדנען זיך אין ארצו"ה אין דעם, זעלבסטפארשטענדליך ניט אויפגעבנדיק ענינים פון שולחן ערוך, אבער לויט די ידיעות אין דעם, קען מען עס אויספירען בא דער געהעריגער השתדלות, און בפרט לויט אייער באקאנטשאפט, און אפילו ווען מען טראכט וועגען א שידוך פון א אנדער מדינה איז פון לעצטענס באוואוסט, אז אין די אנדערע מדינות, האט א חשיבות, ווען מ'גיט אן, אז מ'האט א שטענדיגע פרנסה אין אמעריקא.

און אויסניצענדיג די געלעגנהייט, וואס אלץ איז דאך בהשגחה פרטית, אויך אייער ווענדען זיך צו מיר, וויל איך אויפמערקזאם מאכען אייך אויף דער נויטיקייט צו קובע זיין עתים ללימוד פנימיות התורה, וואס בדורנו איז דאס נתגלה געווארען בתורת החסידות, און ווי ערקלערט אין מערערע ערטער און בפרט אין דעם קונטרס עץ חיים לכ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע, און בפרט אין דעם דור פון עקבתא דמשיחא [ווי מ'זעהט דאס לויט אלע סימנים וועלכע זיינען אויסגעזעכענט אין מסכת סוטה] איז דאס א מוז, פאר די אלע וועלכע האבען געלערענט אין א ישיבה (אפילו מחוץ לתומכי תמימים) און ממש א חובת גברא פאר יעדערן, צו צוגעבען וואס מער ליכטיקייט, וויבאלד אז מ'זעהט אז עס ווערט מתקיים, דער אין לך יום שקללתו מרובה וכו' און דער חשך ווערט אלץ שטארקער, ביז אז אומרים לחשך אור ולמר מתוק, דארפמען צוגעבען אלץ מער אין אור ומאור שבתורה, זוהי פנימיות התורה, ואין

לך דבר העומד בפני הרצון, און בפרט אז איר האט פילע באקאנטע און פריינד אויך צווישען תלמידי ישיבת תומכי תמימים, מיט וועלכע איר האט זיך געטראפען אויף אייער וואנדער-וועג וכו'.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

נ.ב.

איר דערמאנט אין אייער בריף, אז אייניגע פון אייערע קינדער שיי געפינען זיך אין שיקאגא, וואס צווישען די רבנים דארטען, זיינען פראן אויך מאנ"ש, און אפשר וואלט געווען גלייך אז איר זאלט זיך פארבינדען מיט זיי אויב איר דיינקט אז אייערע קינדער נויטיגען זיך וואס אין עניני יהדות וואס פילייכט קענען זיי אויפטאן אין דעם.

ז'פג

ב"ה, כ"א מ"ח, תש"כ
ברוקלין.

הרה"ג וו"ח אי"א נו"נ רב פעלים
מו"ה יעקב יצחק שיי

שלום וברכה!

במענה למכתבו מאור לעש"ק, בו שואל במ"ש בסי' תניא קדישא פרק י"ב, והבינוני הוא שלעולם אין הרע גובר כ"כ ולא עבר עבירה מימיו ולא יעבור לעולם וכו', ושואל האם תשובה מאהבה מועילה לענין זה להחשב כאילו לא עבר מעולם.

בגוף שאלתו, מבואר במס' יומא פ"ו סוף ע"א, דתשובה מאהבה עוקר עונו מתחלתו, אבל בהנוגע למ"ש בתניא, יש בזה מקום עיון, שהרי מדגיש שם שלא נקרא עליו שם רשע אפילו רגע אחד כל ימיו, כן מבואר שם פרק א', ואם אח"כ עשה תשובה נקרא צדיק גמור.

שלכן למרות שדוחק קצת בסגנון, לומד הנני פירוש הנאמר בתניא ריש פרק י"ב, שהכוונה, שמעמד ומצב הבינוני הוא באופן כזה, שאינו

דפג

מו"ה יעקב יצחק: האמניק, אויך פארק, אגרת נוספת אליו – לעיל ח"ח ו'תשסז.

שייך לעבירה לא בעתיד ולא בעבר, ואף שאפשר שבעבר הי' במצב אחר, הרי נשתנה בינתיים ע"י עבודתו ופעולותיו וכו'.

ועפ"י מתורץ ג"כ האמור בתניא ר"פ י"ד: שכל אדם יכול להיות בינוני בכל עת ובכל שעה, ז.א. אפילו רשע גמור ביכולת כל האמור שהרי אין לך דבר העומד בפני התשובה, ויכול לשוב באופן כזה שלא יהי' שייך לכל הענינים המנויים בפרק י"ב.

אף שאין מזכיר עד"ז תקותי, שניצל הענינים והאפשריות דחדש תשרי ובפרט שהרי נקרא חדש השביעי מושבע בכל טוב וכדרז"ל במד"ר במקומו על הפסוק:

ויהי רצון שכיון שהוא גם חדש הכללי לכל השנה, הנה תומשך הברכה בכל ענינים הפרטים וגם הכללים גם יחד, ובהם גם הפצת המעינות עד שיגיעו גם חוצה, ובפרט אשר השנה, היא שנת המאתים להסתלקות ההילולא של הבעל שם טוב אשר לכשיפוצו מעינותיו חוצה, קאתי מר, דא מלכא משיחא.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ז'פד

ב"ה, כ"ב מרחשון, היתשי"כ
ברוקלין, נ.י.

הו"ח אי"א נו"מ בעל מדות תרומיות ענף עץ אבות וכו'
הרשי"ז שי

שלום וברכה!

בנועם קבלתי המברק של כ', ועונה לו במכתב מהיר דחוף, ולא במברק כדי שיהי' ברור יותר, וחושבני שההבדל בימים אחדים לא מעלה ולא מוריד.

ז'פד

הרשי"ז: שזר. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"י ח' ותקצא, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ז'קלח.
ז'רנת. ז'שצח. ז'תל.

שואלים מה ילמדו בהמשך לסיום התניא.

לדעתי – מהנכון שימשיכו בלימוד ס' תורה אור, ומהטעמים שבוה גם זה שהמקריא או המרצה לפני החוג ימצא ביאורים על המאמרים שבס' תורה אור, בפרט הראשונים, בס' תורת חיים לאדמו"ר האמצעי, ועל חלק מהמאמרים גם בס' אור התורה לאדמו"ר הצמח צדק לקו"ת לג"פ, וכמובא בהערות וצינונים בסוף ס' תורה אור, הוצאת קה"ת, הנשלח לכ' בחבילה בפ"ע.

וארשה לי להוסיף על פי מאמר הידוע של חכמינו ז"ל גדול תלמוד שמביא לידי מעשה, שיהי רצון שיקויים זה גם בלימודם האמור.

בטח קבל מכתבי בעתם, וכן המפתחות ללקוטי תורה, ופ"ש אישית ששלחתי על ידי המבקרים כאן בחודש תשרי, ובודאי יכתוב לי גם מזה.

ומדי כתבי לכי מוכרחני להביע צערי מזה שכפר חב"ד בי וגם שיכון חב"ד בירושלים לא נכנסו עדיין אפילו לידי שלב ראשון של הגשמה בפועל, שמלבד שלעת כזאת כל רגע יקר הוא, הרי עוד זאת שבינתיים היו כאלה שאילו נכנסו המבצעים הנ"ל עכ"פ לשלב ראשון לא היו מתפזרים במקומות אחרים, ואחרים נמנעו מלנסוע לאה"ק ת"ו מלכתחילה. אבל כיון שיש לנו כלל גדול שאין צועקין על העבר (אף שלפעמים קשה להבליג), עיקר כתבי על העתיד שתקוטי שכי ינצל כל השפעתו בהאמור שיתקדמו העניינים בפועל עכ"פ מכאן ולהבא, וכן בכללות עניני חב"ד באה"ק ת"ו.

וכסיומי בכמה מכתבים שלי בשנה זו, אנצל הזדמנות זו להזכיר שהשנה הזאת היא שנת ה'200 להסתלקות-הילולא דהבעל שם טוב. והרי הבעש"ט, על פי שיחות כ"ק מו"ח אדמו"ר שנדפסו בקונטרס ח"י אלול תשי"ג, ראשית עבודתו עוד טרם התגלותו היתה להתעסק לטובת צרכיהם הגשמיים של אחב"י, וגם השפיע על הצדיקים הנסתרים שבדורו בכיוון זה, כמבואר בארוכה בשיחות הנ"ל, עיין שם [כיון שספק אצלי אם יש תחת ידו חוברת הנ"ל נשלחה אף היא בצירוף לס' תורה אור].

בכבוד ובברכה להצלחה מופלגה בכל הנ"ל.

ז'פה

ב"ה, כ"ב מרחשון, ה'תש"כ
ברוקלין, נ.י.

מר יצחק שי' קורן

שלום וברכה!

כיון שכבר עברה עונת הבחירות, ובטח גם ה"אסרו חג" שלה, הנני מרשה לעצמי לבוא עוד הפעם בענין תוכן שיחתנו כשהיי כאן, ובעיקר בענין ב' הנקודות, היינו, ענין קרית גת וישיבת חב"ד דשם, שתקותי שכי' בתור יו"ר עולי רומני' עושה בזה ככל האפשר, וכן בנוגע לעזרתו בענין כפר חב"ד ב', שבענין זה כתבתי בארוכה יותר לידידנו מר שז"ר שי', ולא אאריך כאן, כיון שתקותי שתוכן שיחתנו שמור בזכרונו.

בהזדמנות זו אציין כאן כי שנה זו היא שנת ה-200 להסתלקות-הילולא של הבעל שם טוב, ומעוררת הזכרונות – הנמסרים מדור לדור, ונזכרים ומתעוררים בפרט בימי יובל. וכיון שהסיסמא בכל עניני היהודים היא, כדברי חכמים במשנתם, המעשה הוא העיקר, הרי תכלית הזכרונות שיביאו לידי מעשים ברוחו. וידוע שאחת מפעולותיו הראשונות של הבעש"ט, עוד קודם התגלותו, היתה להשתדל לחזק ישובי היהודים בכפרים ובפונדקאות על פרשת דרכים, לא רק ברוחניות אלא גם בגשמיות. שמכאן הוראה לכל אחד מאתנו, והאריכות אך למותר.

בכבוד ובברכה לבשורות טובות בכל האמור.

קראתי בעתונות בנוגע לסמניאריון למורים דתיים, וכאילו גם לאיגוד המושבים חלק בזה. ואתענין לדעת פרטים בזה, ותי"ח מראש.

ז'פה

נדפסה בלקו"ש חכ"ג ע' 332 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מר . . קורן: אגרות נוספות אליו – לעיל ח"י"ח ו'תשעג, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ז'רכז.
ז'תמ.

וישיבת חב"ד דשם: ראה לעיל שם ובאגרת ו'תשכט, ובהנסמן בהערות שם.
כפר חב"ד ב': ראה גם לעיל ח"י"ז אגרת ו'יח – אליו.

ז'פו

ב"ה, כ"ב מ"ח, תש"כ
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"נ וכו' מו"ה יחזקאל ישכר שי

שלום וברכה!

אין ענטפער אויף אייער בריף פון עש"ק, וועגען פארגרעסערען דעם
לול.

בכלל איז א גלייכע זאך צו פארגרעסערן דעם משק בכלל, און
ס'איז ניטא וואס צו שרעקען זיך, וואס מ'דארף דערוויילע לייען געלט,
נאר צי דאס זאל זיין בשטח הלול אדער אן אנדער שטח דארפמען זיך
מיישב זיין מיט די וועלכע קענען משער זיין די אויסזיכטען בהנוגע צו
פרנסה, אין דעם שטח פון לול אדער א אנדערע מעגליכקייט פון משק.

וואס איר פרעגט, צי דארפמען בכלל וועלען מער פארדינען — אויף
דעם איז שוין פראן א ענטפער, אז אויף צדקה גיט מען מעער ומצוה מן
המובחר איז חומש, און לויטן אגרת התשובה והקדש פון רבנו הזקן איז
דאס נאך מער, איז דאך פארשטענדליך, אז ווען די מוסדות נויטיגען
זיך אין א הוספה, און די נויטיקייט איז אלץ א גרעסערע, דארף דאך
אלץ מער און גרעסער זיין די צדקה ובמילא — ההכנסה. און אלס
צוגאב צו דעם ענין, אויך דאס וואס אנ"ש שי' דארפען זיין בהרחבה
אויך בגשמיות, וועט דאס צובריינגען אויך צו א הרחבה ברוחניות,
וק"ל.

און דער זכות פון אייער ארבעט אין כפר חב"ד, פאר כפר חב"ד,
אשר שם צוה ה' את הברכה, און אויך אין צעירי אגודת חב"ד, זאל
אייד ביישטיין צו אנזאגען גוטע בשורות בכל הנ"ל.

בברכה.

ז'פו

מו"ה יחזקאל ישכר שי' שפרינגר, כפר חב"ד.

ז'פז

ב"ה, כ"ג מ"ח, תשי"ב
ברוקלין.

מר חנוך העניך שי

שלום וברכה!

באשטעטיג די ערהאלטונג פון אייער בריף, פון יום א', מיט דעם גרוס וואס מ'האט אייך געבעטען איבערגעבען פון ארצנו הקדושה תבנה ותכונן במהרה בימינו על ידי משיח צדקנו.

איך דאנק אייך זייער דערפאר און אויך פאר דעם וואס איר האט פארצייענט א ענין פון השגחה פרטית אין א פשוט'ן וואכעדיקען טאג, און ווי איר דריקט זיך אויס, אין א זייער פראזאישע פאסירונג, וואס פון דעם קען מען ארויסלערנען, אויף וויפיל די וועלט האט א בעל הבית, וועלכער פאסט אויף אף אלע זאכען, אויך די וועלכע זעהן אויס אויבעפלעכליך, גאנץ געוויינליך, וואס דאס מוז אויך צובריינגען צום געדאנק, וויבאלד דער בעל הבית פאסט אויף, אויף דעם, קענען דאך אויך די געוויינליכע פאסירונגען, אויב מ'זאל זיי אויסניצען ווי געהעריג זיין פון גאר גרויסער וויכטיקייט.

איך ווייס ניט אויב דער מאן וועמען איר האט געטראפען, האט אייך איבערגעגעבען פרטים וועגען זיך, לויט אייער שרייבען, זעהט אויס אז ער איז פון די, וועלכע מיר זיינען באוואוסט פילע פרטים פון זייער לעבען, און וועלכע זיינען אויך אויף טריט און שריט באווארפען מיט ענינים פון השגחה פרטית, אנזעהענדיק אויך מיט די פליישיקע אויגען.

איך וויל דא אויך באמערקען, אז דער אויבען דערמאנטער, האט באשלאסען צו פארען אין א קליינעם דארף, אום צו אנפירען און לערנען אידישע קינדער, אידישקייט און אויך א פאך, חאטש דאס איז פארבונדען מיט אפזאגען זיך פון פילע באקוועמליכקייט און אפילו פון ענינים הכרחים.

און השם יתברך זאל העלפען, אז דער ביישפיל זאל האבען זיין

ז'פז

מר חנוך העניך: דערמאן, ברוקלין.

ווירקונג אויף אידען אומעטום וואו זיי געפינען זיך, צו טאן דאס, געבען מעגליכקייט אידישע קינדער לערנען אידישקייט לויט דער אנווייזונג פון תורתנו הק' תורת חיים, און מ'קען דאך ניט וויסען, די וועגען פון השם יתברך ס'איז דאך מעגליך, אז אט די טרעפונג, איז א אנדייטונג פון דער השגחה צו אייך, אז איר דארפט אנהויבען טאן אין דעם צווישען אייערע פריינד און באקאנטע, און אז מ'טוט אין דעם, איז דאך דברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב, און מ'זעהט אויך אז די שוועריקייטען זיינען פיל קלענערע ווי מ'האט זיך פארגעשטעלט, און די רעזולטאטען זיינען פיל מער ווי מ'האט געדיינקט.

איך וויל נאך אמאל באדאנקען אייך פאר דעם גרוס, און ערווארט צו הערען פון אייך גוטע בשורות.

בברכה.

ז'פח

ב"ה, כ"ד מ"ח, תש"כ
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה ישראל שני

שלום וברכה!

במענה למכתבו מכ"ב מ"ח, והקודמיו.

ת"ח ת"ח על הבשורה טובה מסידור הענין דאחב"י מספרד, ויהי רצון שתהיי זו התחלה טובה לקירוב הלבבות באופן דהלוך הוסיף הלוך ואור עד לקיום היעוד, ועשיתי אותם לגוי אחד וגוי ועבדי דוד מלך עליהם, בביאת משיח צדקנו בב"א.

ומענין לענין באותו ענין, ע"ד הנחיצות דהתועדות דיי"ט כסלו הבע"ל וניצולה, וכן הימים שלפני זה ושלאחרי זה להפצת המעינות, וכבר כתבתי בזה גם לועד הכפר, וכיון שנגע בזה במכתבו הוא, וכן

ז'פח

מו"ה ישראל שני: ליבוב, כפר חב"ד. אגרות נוספות אליו – לעיל ח"י ו'תשצב. ו'תתקע. לקמן ז'רצב. ז'שי. ז'תיד.

בהנוגע ומוכרח להעשות בזה מצד צעירי אגו"ח הנני חוזר על הנקודה, שהכרח הנ"ל וכן בימים שלפני זה ובימי חנוכה שלאחרי זה, ובמילא יש זמן להקיף מספר רב של מושבות בני"י, ולנחיצות הדבר כתבתי להועד שאעורר המגבית המיוחדת להשתתף בזה בחצי ההוצאות שבהתועדות דכפר חב"ד, ועד"ז בחצי ההוצאות דצעירי אגו"ח במבצע האמור, שמבצע הפצת המעינות בקשר שנת המאתים, ובשנה זו גופא בר"ה לדא"ח אשר הנחילנו אבותינו הקדושים זצוקלה"ה זי"ע והיא תורת הבעש"ט ז"ל (כלשון אגרת הקדש של אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע, עיי"ש).

ויהי רצון אשר כנ"ל עי"ז יתקרב הענין דפדה בשלום נפשנו, כמבואר שם, ומגאולה פרטית לגאולה הכללית, כמבואר באגה"ק לרבנו הזקן, שהתחלתה אין ישראל נגאלין אלא בצדקה, וסיומה, יאר ה' פניו אתנו סלה אכי"ר.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

נ.ב.

כמובן מרשותו וזכותו לפרסם הנ"ל באופן המתאים.

ז'פט

ב"ה, כ"ד מ"ח, תשי"ב
ברוקלין.

מר אשר זעליג שי

שלום וברכה!

מסרו לי שאלתו בהנוגע לנוסח התפלה.

בכלל נוסח הפסוקים בתפלה הוא, כמובן ככתוב בתנ"ך, אלא לפעמים ישנם כמה נוסחאות או שטעות הדפוס הוא בתנ"ך, ומזה הוא השינוי בסידור, ובכתוב בירמיי' יז, ז, מבטחו צ"ל הטי"ת בפתח, כנדפס ברוב התנ"ך [אף שבאיזה מהם מובא בקמ"ץ, ולכן יש סידורים בנוסחא בקמ"ץ].

ז'פט

מר אשר זעליג: ראטבערג, ברוקלין.

בהזדמנות זו, כיון שהכל בהשגחה פרטית, שפנה אלי בזה, אעוררו על ההכרח לקבוע לימוד בפנימיות התורה, אשר בדורנו נתגלתה בתורת החסידות, שאם בכל הזמנים ובכל המקומות היי הכרח בזה, עאכ"כ בתקופתנו ובמדינה זו ביחוד.

ובפרט מהנכון אשר ישמור על התקנה דאמירת השיעור תהלים חדשי – כמו שנחלק התהלים לימי החדש – בכל יום אחר תפלת הבקר.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ז'צ

ב"ה, כ"ה מ"ח, תש"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

נאך א ליינגערן איבעררייס איז אנגעקומען אייער בריף פון אדר"ח חשון – וועלכעס האט זיך פארהאלטען אין וועג ליינגער ווי געוויינליך.

און ס'איז פארשטענדליך התמי' הגדולה והפליאה, וואס איר דערמאנט גארניט וועגען אייערע פעולות בקדש בכלל און פון חדש תשרי בפרט, בהנוגע הפצת היהדות והפצת המעיינות בפרט, וואס אויב אלע אנ"ש זיינען מחויב אין דעם, עאכ"כ די וועלכע האבען געזעהן חסדי השם יתברך אפילו ווען אלעס גייט גלאטיג, און בפרט ווען מען בעט א צוגאב ברכה פון השם, און אפילו דער וואס רעכניט, אז שוין פילע יאר אז ער פירט זיך אזוי אין דעם וועג, איז דאך פארשטענדליך, אז אדרבה, דאס אליין איז א טעם מספיק אויף צו מאנען פון זיך כהנה וכהנה, וכמבואר באגרת הקדש סוף פרק ט' היי רגיל לקרות דף אחד יקרא שני דפים וכו', און זיכער איז איבעריג צו מאריך [זיין] אין אזעלכע פארשטענדליכע ענינים.

ויהי רצון שאזכה צו באקומען א בשורה טובה בכל האמור, און אז עס גייט אין א אופן פון מוסיף והולך מוסיף ואור ועד לופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה, און אז מ'פירט זיך אויף אין דעם ווי השם יתברך זאגט אן, איז דענסטמאל ווי די משנה זאגט, בטל רצונך מפני רצונו כדי כו' וק"ל.

אין דער שאלה, וועגען די סכומים וואס איר שיקט אייער מוטער תחי', פארשטענדליך אז איר דארפט דאס אנהאלטען און פארזעצן, ולפלא השאלה והספק בזה.

און אין דער פראגע, צי קענט איר פארניצען אויף דעם, די גאנצע אדער א טייל פון אייער קופת צדקה, און בפרט פון דעם מעשר.

דארפט איר פרעגן בא א רב וועלכע פסקינט שאלות און איבערגעבען עס די פרטים אין דעם, און ער וועט אייך זאגען דעם דעת תורה אין דעם.

און אזוי ווי מיר דערנענטערן זיך צום חדש כסלו, חדש הנסים והגאולה, זאל אויך אזוי זיין אין אלע אייערע ענינים הנ"ל.

בברכה לבשו"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

במענה לשאלתו: (א) לצדקה יפריש לערך 15% מההכנסה (לאחרי ניכוי הוצאות העסק).

(ב) שכירת המקום המרווח בשביל העסק – נכון במאד (אלא שצריך לברר מקודם הטעם שהשכירות קטנה כל כך).

(ג) קנית הצמר שכותבה – נכונה. ויהא כהנ"ל בהצלחה.

ז'צא

ב"ה, כ"ה מ"ח, תש"כ
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

במענה למכתבה מכ"א מ"ח, בו כותבת מאשר עבר עליי ואשר לע"ע עדיין לא נשתדכה.

בהנוגע לענינים הבלתי רצויים שהיו בעבר, ידועה הוראת תורתנו תורת חיים, אשר ביד כל אדם ניתן לתקן ולשפר עניניו מכאן ולהבא,

ומועילה חרטה אמיתית על העבר ביחד עם קבלה טובה על להבא, ובענייני שידוכין בפרט, שתי נקודות להוסיף בזה.

(א) עליי להחליט בתוקף המתאים, שלכשתנשא, תנהג ביתה כראוי לבת ישראל, שכל אחת מהן נקראת בת שרה רבקה רחל ולאה, בשמירת טהרת המשפחה, שמירת שבת, אכילת כשר וכו' בתוך שאר מצות התורה, והשי"ת הרואה ללבב אשר החליטה באמת וגם תנהג כן, ימציא לה זיווג המתאים לפניי בגשמיות וברוחניות גם יחד.

(ב) יש להכיר את המציאות כמו שהיא, שאין שלימות בעולם, ולכן אין לחפש ולחטט אחרי חסרונות של אלו שבאים עמהם בהיכירות, ובפרט בהביא בחשבון שגם המחפש אינו בתכלית השלימות וכשמסתכלים בעין יפה על בני ישראל ומשימים לב להעיקר (מדות טובות, הנהגה בדרך הישרה היא דרך התורה והמצוה וכו') אזי בדרך ממילא רואים איך שהטפל דטפל אין צריך לתפוס מקום יותר מערכו וכשהעיקר הוא בשלימות הרי זה מכריע לאמירת הן.

מהנכון אשר לאחרי כל הנ"ל, הנה בכל יום חול בבקר תפריש פרוטות אחדות לצדקה עד שתשתדך ותנשא בשעה טובה ומוצלחת.

בברכה לבשו"ט בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ז'צב

ב"ה, כ"ט מ"ח, תשי"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

. . . לשאלתם, מה כוונתי בהנוגע לשידוך גיסתו ואחותה תי', בהנוגע לגשת "בעקיפין",

הכוונה פשוטה, להציע לה נכבדות ע"י ידידים ומכירים ולא (ע"י) ההורים והראה הנסיון, שבדרך זו מצליחים יותר, ואפילו כשחושדים שיד ההורים באמצע, בכ"ז מתעלמים מזה, ובפרט כשנזהרים שלא לתת מקום לחשד האמור.

לכתבו הטעמים להעדר הצלחה בשטח חב"ד במחננס הט',

— ידוע האמור דאף דאונס אמיתי דרחמנא פטריי כמאן דעביד לא אמרינן, והרי סו"ס התפקיד להפיץ המעינות חוצה, ואי אפשר להחליף זה בביאורים והסברים, וכשנגשים באופן כזה, ז.א. שאין ברירה ומוכרח הפצת המעינות, הרי בודאי — וכמו שהראה הנסיון בהרבה מסוג מצב כזה — מוצאים כמה דרכים, ומדגיש הנני **כמה**, הרבה יותר מאופן פעולה אחת.

בברכה לבשו"ט בכל האמור הכללים והפרטים גם יחד.

ז"ע נתקבל מברקו — פ"נ ונקרא היום על הציון. ובטח יכתוב פרטים בזה.

ז'צג

ב"ה, כ"ט מ"ח, תשי"ב
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

במענה למכתבה מכ"ד חשון, בו כותב[ת] מצב הרוח והעניינים ב...
שאינם משביעים רצון, ולכן עלה בדעתה היא אשר תלמוד בעיר
אחרת...

ולפלא סברא כהאמורה, שהרי נתחנכה בבית חסידותי ובסביבה
חסידותית, ובודאי שמעה כמה סיפורים בזה מהנהגת רבותינו נשיאינו,
ומדברי ימי חייהם, שגם זה הוראה היא, שהרי נצטוינו ללכת בדרכי
רבותינו נשיאינו, וידועה המס"נ שלהם והתמסרותם בכלל להטבת מצב
בני ובנות ישראל אפילו הרחוקים מהם אם בגשמיות או ברוחניות,
שמוזה כלל גדול בהנהגת כל אחד ואחת מאתנו בתוך כלל ישראל.

ובהנוגע לענינה אם ככתבה מצב הרוחני אינו משביע רצון, ואחד
הטעמים לדעתה, כי מבין התלמידות נמצאות כאלו שבאות מבתים
שאינם שומרי תורה ומצות בתכלית וכו', הרי פשוט שאם יתמעט מספר
התלמידות הבאות מבתים חרדים, יוגרע המצב ב... וככל שיתרבה
מספר תלמידות חרדיות אלו, יוטב המצב, ובפרט כשכל אחת מהן תעשה
לכח פעיל, ובדוגמת דבר האמור להתמימים, נרות להאיר.

המובן מהאמור, שעלי להסיח דעת לגמרי ע"ד היציאה מסמינר זה, ואדרבה כיון שהרגישה בהגרעון, עלי לארגן כל התלמידות שהשפעתה עליהן, וכן להשפיע בעקיפין על אלו שאינן בהשפעה ישירה, אשר יחול שינוי לטובה בזה, והרי זכות הרבות מסייעתה.

ומובן וגם פשוט שברשותה ומזכותה לפרסם דברי אלה להתלמידות השייכות לענין זה, וביחד תפעלנה בכיוון האמור, ובודאי אשר השי"ת יצליחן, ובפרט אשר הסמינר הוא מיסודו ובהנהלתו של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, נשיא ישראל.

המחכה לבשו"ט בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ז'צד

ב"ה, כ"ט מ"ח, תשי"ב
ברוקלין.

הרה"ג הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ צנמ"ס וכו'
מוהרש"י שי

שלום וברכה!

במענה למכתבו ממוצש"ק לך, מה שרוצה לתרץ על הענינים שכתבתי במכתבי הקודם, הרי גם הוא הקדים לדבריו, שקשה להשיב על דברים אלו להלכה, ובמ"ש שמשיבים שמשלחם נותנים להם, מובן שאין לזה כל אחיזה בתורה, הן להלכה והן למעשה, מלבד באם רוצים להעלים עין מהמציאות והפעולות אודותם מדברים, שבהם אין כלל ענין משלחם, ואין להאריך בדבר המצער ומבהיל עד כדי כך.

במ"ש שלמעשה גם אצלו חידוש מ"ש ע"ד האיסור דק.

ז'צד

מוהרש"י: זיין. אגרות נוספות אליו – לעיל ז'סו, ובהנמסן בהערות שם.
על הענינים שכתבתי: לעיל אגרת ז'סו.
דק: דקאוליצייה.

— החידוש אינו מצדי, שהרי מפורש הוא בשו"ע הלכה למעשה, ומה חידשתי בזה. והטענה שיש כבר חזקה כמה שנים, הרי [טענה זו שמעתי גם בשאלת הנסיעה באניות ישראליות] ולא מצאתי לה סמוכין בפוסקים, כ"א ההיפך . . . , "ההצדקה" על כל המצב, הוא כנראה הנאמר במאמר דא"ח (שלע"ע לא נתברר לי מי הוא שאמרו או כתבו, אף שכנראה יש בו גם ענינים מאדמו"ר הזקן) ד"ה ואת האלף ותשע"ה המשל, שדורותנו הם בגדר התעלפות עמוקה ביותר, [ולכן לחשו לבני"ה השם באונם, ביאת הבעש"ט ששמו ישראל], וההתעלפות גם צד הטוב בה, כי באם היתה איזה הכרה, לא הי' אפשרי לסבול הצער וכו'. וד"ל.

. . . ויהי רצון שכיון שמתקרבים לחדש כסלו הוא חדש הנסים והגאולה, ודוקא בשמן שאינו מתערב עם שאר משקים, ובאופן דמוסיף והולך מוסיף ואור, ושוללים אפילו הענין דפרי החג [ז.א. או"ה כפי שמגינים עליהם בביהמ"ק — ג"כ לא] הנה סו"ס נזכה לקיום היעוד, יהיו לך לבדך ואין לזרים אתך, והלואי בעגלא דידן ועוד קודם להתחלת חדש האמור.

בברכה לבשו"ט,

מ. שניאורסאהן

. . . במש"כ שבאגה"ק סוס"ט ולדבקה בה צ"ל בה' — לכאורה: א) לא יעלה יפה ההמשך, "דילה" (דקאי על סוכת דוד [או דילי — דוד]).
(ב) לעיל מזה מדובר ע"ד עבודת ה' או סוכת דוד, ולא ע"ד לדבקה בה'.

בהוצאות הראשונות של אגה"ק איתא כמו שלפנינו, אלא שאין שם הנ"א. — ונראה דקאי, "בה" על סוכת דוד — מלי, שכינה וכמרו"ל בכ"מ לדבקה בשכינה. — להעיר (לכללות הענין) מלקו"ת חוקת סג, ד. שם ראה כ, ב.

בשאלת . . . ישראליות: ראה לעיל אגרת ז"מ, ובהנסמן בהערות שם.

ד"ה ואת האלף: נדפס בס' מאמרי אדה"צ בראשית-שמות ע' תיט ובמגדל עז ע' תפד. הקטע המועתק בזה נדפס במג"ע ע' שנת, והוא חלק מד"ה להבין הקושי" (ראה לקמן).
לא נתברר לי: ראה שם ע' תקד בהערות. ובמגדל עז ע' תפג — בקשר לד"ה ואת האלף ובמגדל עז ע' שנו — בקשר לד"ה להבין הקושי". ונראה שבכת"י שלפני כ"ק אדמו"ר שליט"א באים שניהם בהמשך אחד, ולכן מסיים ש"ש בו גם ענינים מאדמו"ר הזקן.

ז'צה

ב"ה, ער"ח כסלו, ה'תשי"ב
ברוקלין, נ.י.

הו"ח אי"א נוי"נ מתפללי בית הכנסת נוסח האר"י . . .

שלום וברכה!

געפינענדיג זיך ערב ראש חדש כסלו, וואס ער איז דער חדש
הגאולה והנסים והנצחון, ווי באוואוסט בא אלע אידען, און בעפאר
פארענדיק צום ציון הק' פון כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע,
ווי עס פירט זיך אלע ערב ראש חודש בכלל, און דעם ערב ראש חדש
כסלו בפרט.

בין איך געווען פארוואונדערט געמישט מיט צער, פון דעם קלאנג
— וואס איך וויל האפען, אז דאס איז ניט שייך לפועל — אז מ'ויל
ח"ו וח"ו ענדערען דעם גוטען מנהג, צו זאגען און לערנען בביהכנ"ס
מדברי רבותינו נשיאינו זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע בתורת חסידות חב"ד,
ווי עס פירט זיך שוין פון פילע יארען און דורות, און וואס האט זיך
אויך אויסגעדרוקט אין דעם נאמען פון דער שול, נוסח האר"י.

ווי געזאגט אויבען, וויל איך זיין שטארק בבטחון, אז ס'איז ניט
מער ווי א קלאנג, און אז מ'וועט פארזעצען דעם אויבען געזאגטען
גוטען מנהג, ווי ביז איצטער, און נאך מיט א צוגאב לויט דער
אנווייזונג פון תורתנו הק' להעלות בקדש, און ווי די הוראה פון מצות
נרות חנוכה אז ס'דארף זיין דוקא מוסיף והולך מוסיף ואור.

און זיכער אז אלע מתפללים פון בית הכנסת נוסח האר"י וועלען
העלפען צו אנהאלטען דעם אויבען געזאגטען מנהג, וואס אייגענטליך
איז דאס שוין ניט נאר א מנהג, נאר דורך דער חזקה פון די פילע
יארען, איז דאס שוין געווארען א דין תורה.

וועד אלס צוגאב, וואס אויך דאס איז א עיקר, אז באוואוסט די
פאדערונג פון כ"ק מו"ח אדמו"ר, און פון זיין פאטער און אזוי דור לדור
ביז צו רבנו הזקן, אויף הפצת המעיונות פון תורת החסידות אומעטום,
און בפירוש באטאנט, אז ס'איז א ענין ניט נאר פאר חסידי חב"ד, נאר

— בהמשך הזמן פארן כלל ישראל, און אויב דאס איז געווען אזא פאדערונג אין דער צייט פון כ"ק מו"ח אדמו"ר און נאך פריער, איז דאך עאכו"כ בדורנו, דרא דעקבתא דמשיחא, וואס מ'דארף אנקומען צו סייעתא דשמיא אויף יעדער טריט און שריט.

נאך גרעסער איז געווען בא מיר דער וואונדער, צו הערען, אז מעגליך דאס ווער פון די סאטמרער חסידים, זאלען זיין ניט צופרידען, אדער אפילו אויך שטערין דעם אויבען געזאגטען לערנען פון תורת חב"ד, אין דער צייט, וואס דעם פאריגען סוכות, האב איך באקומען דעם ספר יואל משה [דהרבי מסטמר שליט"א], וואו מ'בריינגט און שטיצט זיך און באגרינדעט זיינע רייד אויף די רייד פון רבנו הזקן בעל התניא ושולחן ערוך, והאומנם כי יסופר אז זיינער א חסיד, זאל טאן פארקערט, און נאך מער, צו שטערן אנדערע פון אזא ענין, וברבים.

ווי אויבען געזאגט, האף איך אז דער לערנען פון תורת חסידות חב"ד, וועט פארגעזעצט ווערען, אן קיינע שטערונגען, והפעם אקצר ואומר שלום, שלום אמיתי, וכפסק דין רבותינו ז"ל (סנהדרין צט, ע"ב) כל העוסק בתורה לשמה, משים שלום בפמליא של מעלה ובפמליא של מטה, און ווי דער ענין איז ערקלערט בארוכה אין לקוטי תורה לרבנו הזקן ד"ה החלצו, און אויך אין דעם מאמר, מיט דער זעלבער התחלה פון כ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) נ"ע, וועלכער איז דא בייגעלייגט.

בברכה צו א פרייליכען חדש און חסידות'שן חדש, און דורך דעם אויבען געזאגטן לימוד, וואס דאס איז א חלק פון הפצת המעינות, פון תורת הבעל שם טוב, חוצה, זאלען מיר זוכה זיין בקרוב ממש, צו דער ערפילונג פון דעם ענטפער פון מלך המשיח, קאתי מר, לכשיפוצו מעינותיך חוצה.

בכבוד ובברכה לבשו"ט בכל הנ"ל.

ז'צו

[תחלת כסלו, תש"כ]

תי"ח תי"ח על הערתו לשו"ת השיב משה.

כן מאשר הנני קבלת הסי' „דובב שפתי ישנים“. ולאחרי בקשת סליחתו נצטערתי על שצויין על כמה מכי שהם להגאון הרגצובי – וכל הרגיל בסגנונו יראה תיכף שאינו . . .

ז'צז

בי"ה, ר"ח כסלו, תש"כ
ברוקלין.

הרה"ג הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ וכו'
מו"ה יעקב שי

שלום וברכה!

. . . תקותי אשר מנצלים ימי חדש זה, הוא חדש הנסים והגאולה, ובו ראש השנה לתורת החסידות ודרכי החסידות, והרי נכלל זה גם בראש החדש (שלכן נקרא ראש ולא תחלה, וכהביאור בהשם ראש השנה), ובפרט שהרי במחנם הטי מקום מרכזי לכו"כ ישיבות, וע"פ השמועה מורגש מפנה בין בני הישיבות לשמוע (דערהערן) בהנוגע לפנימיות התורה שבדורנו נתגלתה בתורת החסידות.

בכבוד ובברכה לבשו"ט.

ז'צז

האגרת היא אל מו"ה משה חיים אפרים בלאך, ונכתבה על גליון מכתבו מיום ה' לסדר חיי שרה (כ"ה מ"ח). אגרות נוספות אליו – לעיל חט"ז ה'תתקפד, ובהנסמן בהערות שם. ח"יח ו'תרל. לקמן ז'קעא.
וכל הרגיל בסגנונו: בהמשך לזה – לקמן שם.

ז'צז

מו"ה יעקב: לנדא, בני ברק. אגרות נוספות אליו – לעיל ח"יד ה"ב, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ז'שנב.

ז'צח

בי"ה, א' כסלו, ה'תש"כ
ברוקלין, נ.י.

אל קהל עדת ישורון חובבי ומוקירי תורה ומצוה
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

הייאר ווערט 200 יאר זינט דער הסתלקות-הילולא פון בעל שם טוב, דער גרינדער פון תורת החסידות הכללית. עס איז באוואוסט, אז דער בעל שם טוב האט אנגעהויבן זיין הייליקע ארבעט — אלס א דערציער פון קליינע קינדערלעך. ער איז געווען א באהעלפער, און ער פלעגט די קליינע קינדערלעך טראגן אויף די הענט און ברענגען זיי אין חדר, לערנען מיט זיי אלף-בית, ברכות, קריאת-שמע, אד"ג, מיט א ליבשאפט און איבערגעבנהייט וואס האט ניט געוואוסט קיין ברעג.

די נשיאי חב"ד, פון אלטן רבי'ן בעל התניא — וואס האט געגרינדעט די שיטה חסידות חב"ד אויף די יסודות וואס זיין „זיידע" דער בעל שם טוב האט געלעגט — ביז דעם מייסד פון דער ישיבה תומכי-תמימים אין ליובאוויטש, אדמו"ר מוהרש"ב, און זיין זון כ"ק מו"ח אדמו"ר, וואס האט די ישיבה איבערגעפלאנצט אין אמעריקע, האבן, ווי באוואוסט, מיט גרויס מסירות-נפש פארשפרייט תורה ביראת שמים און פנימיות התורה, אזוי אז היינט-צו-טאג זיינען די פארצווייגטע ישיבות תומכי-תמימים, מיט דער צענטראלער ישיבה אין ברוקלין בראש, די גרעסטע שעפערישע כוחות אויפן געביט פון חינוך הכשר על טהרת הקדש, וואו יעדער תלמיד ווערט דורכגעדרונגען מיט אהבת השם, אהבת התורה און אהבת ישראל, און ווערט א קוואל פון ליכטיקער און לעבעדיקער השפעה אין זיין גאנצער סביבה.

אין דעם היינטיקן טאג פון ראש-חודש כסלו, א' כסלו, דער ליכטיקער סגולה חודש מיט דעם יום הגאולה פון אלטן רבי'ן און מיט דער מצוה פון נר חנוכה וואס איז אין אן אופן פון מוסיף והולך, ווענד

ז'צח

נדפסה בלקרי"ש חכ"ד ע' 488.

זיין זיידע: ראה לקרי"ש חכ"ד ע' 1136, ובהנסמן בהערה 1 שם. לקמן אגרת ז'רצד.

עא

אדמו"ר שליט"א

איך זיך צו אלע פריינט פון די ליובאוויטשער ישיבות, און חובבי תורה ומצוה בכלל, מיט א הארציקן רוף צו שטיצן די יערלעכע אונטערנעמונג פון מרכז הישיבות תומכי-תמימים ליובאוויטש, וואס באצוועקט צו שאפן א ממשות'דיקע הילף, א רעטונגס הילף, צו פארזיכערן זייער עקסיזטענץ.

דער זכות פון דער מצוה, וואס איז פארבונדן מיט זכות הרבים, און דער זכות פון די קומענדיקע סגולה-טעג, וועלן זיכער ביישטיין יעדן איינעם און איינער, מיט זייערע בני בית, שיחיו, צו געניסן פון דעם אויבערשטנס ברכות אין אן אופן פון מוסיף והולך, בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בכבוד ובברכה,

מנחם שניאורסאהן

ז'צט

ב"ה, א' כסלו, תשי"כ
ברוקלין.

האברך לוי שיי

שלום וברכה!

מאשרים קבלת מכתבו מכ"ח מ"ח, בו כתב אודות השינוי לטובה באיזה מהענינים שכתב אודותם.

ויהי רצון שגם בשאר הענינים יבשר טוב.

ומובן וגם פשוט שכיון שהוא בן ישיבה שעליו להוסיף עוד יותר בלימוד התורה בהתמדה ושקידה והידור בקיום מצותי' שעייז יתוסף עוד בברכות השי"ת בהמצטרך.

כיון שמזכיר שנוהג אביו מנהג טוב להפריש לצדקה בויברך דוד,

ז'צט

נדפסה בלקו"ש ח"ט ע' 292 והושלמה ע"פ העתק המזכירות. ז'צט
לוי שיי: יחזקי, לוד.

אשר יסודו בכתבי האריז"ל ובכ"מ, בטח ימשיך במנהג טוב האמור גם עתה, שגם זה נכלל בהפרשה לצדקה לפני התפלה, שעיקר ענינה זוהי שמו"ע (וכמבואר בהקדמת רבנו הזקן לסידורו), אלא שיש לומר* להוסיף על האמור גם לפני התחלת כל התפלה. וק"ל.

בברכה לבשו"ט בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ז'ק

ב"ה, ב' כסלו, תש"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

לאחרי הפסק ארוך, אשר כבר גרם לדאגה, נתקבל מכתבם מיום השלישי שהוכפל בו כי טוב, מבשר טוב מהצלחת טפול הרפואי שלה . . .

ויהי רצון אשר ילך מצב בריאותה הלוך וטוב, ובודאי זוכרת מה שכתבתי לה כ"פ, תוכן פתגם רבותינו נשיאינו, טראכט גוט וועט זיין גוט, ובפרט לאחרי שראתה חסדי השי"ת בעיני בשר שאז גם השכל אנושי ואפילו השכל דנפש הבהמית, מכריחים, צו טראכטען גוט.

ויה"ר שמחדש כסלו הנה יוסיפו שניהם גם יחד בהפצת היהדות

(* בפרמ"ג או"ח סוסצ"ב במש"ז ס"ל דצדקה לפני התפלה ה"ה דבאמירת ויברך דוד. [ולכאורה יש בכלל הנתינה בויברך דוד גם נתינת צדקה לפני התפילה.] אבל ממש"כ אדה"ז בשו"ע שלו ב' הענינים בנפרד (בסי' נא ובסי' צב) משמע דשתי נתינות הן. ובפרט ע"פ כוונת הנתינות (נתבאר בסי' האריז"ל בויברך דוד, ובאגה"ק לאדה"ז ס"ח ובתהלים להצ"צ סי"ז) שהן הפכיות, ואף שדין הנתינה לפני התפלה הובא בשו"ע סו"ס צ"ב – י"ל שזמנה מתאים יותר לפני כל התפלה, והרי פשיטא שאין ענין להפסיק בין גאולה לתפלה (שהו מתאים לסי' צב) בהפרשה לצדקה, ואכ"מ.

ז'ק

נדפסה בלקו"ש חכ"א ע' 464.

מה שכתבתי: ראה לעיל ח"ח אגרת ו'תרעו ובכ"מ.

עג

אדמו"ר שליט"א

המסורתית בכל מקום שידם מגעת, חדורה חום התלהבות וחיות חסידותיים, ובאופן דמוסיף והולך מוסיף ואור.

בברכה לבשו"ט בכל האמור וגם מבריא אותו הוא,

מ. שניאורסאהן

ז'קא

[ב' כסלו, תשי"ג]

. . . כ"ק מו"ח אדמו"ר, אין נאמען פון דעם אלטן רבי'ן דעם בעל התניא, האט אונז אפט דערמאנט, אז מען דארף זיך לערנען פון דער סדרה פון דער וואך אויף אלע געשעענישן פון דער וואך.

גראדע די סדרה ויצא לערנט אונז פיל וועגן דער פאראנטווארטלעכקייט פון דער פרוי אלס **עקרת הבית**, ניט נאר פון דער אייגענער הויז נאר אויך פון גאנץ **בית ישראל**. ווארום אין דער סדרה לערנען מיר ווי אזוי יעקב אבינו איז געקומען אין א פרעמד לאנד און האט דורכגעמאכט שווערע צייטן, און ניט קוקנדיק אויף דעם אלעס, האט ער דארט אויפגעשטעלט דעם בית ישראל, וואו **אלע** קינדער זיינען געבליבן טריי דער טראדיציע פון די אבות, אברהם, יצחק און יעקב. און דאס איז דערמעגלעכט געווארן אדאנק דעם, וואס די אידישע מאמעס, רחל לאה בלהה און זלפה, האבן געטאן אלץ וואס איז געווען אפהענגיק פון זיי צו פארזיכערן די גאנצקייט פון זייער היים און די צוקונפט פון זייער פאלק. . .

ז'קא

נדפסה בלקו"ש ח"י ע' 213.

לערנען פון דער סדרה: **ראה לעיל ח"ח אגרת ו'תקלו, ובהנשמך בהערות שם.**
פאראנטווארטלעכקייט פון דער פרוי: **ראה גם לקמן אגרת ז'קו.**

ז'קב

בי"ה, ב' כסלו, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

נאך א ליינגערן איבעררייס, איז מיר אנגעקומען אייער בריף פון
יום שלישי שהוכפל בו כי טוב אדר"ח כסלו, חדש הנסים והגאולה.

ת"ח פאר דער בשורה טובה אין אנפאנג פון אייער בריף, אז מצד
דעם צושטאנד וכו' דארפמען דאנקען להשם יתברך, און השם יתברך
זאל העלפען, אז ווי גוט עס זאל ניט זיין קען ער דאך נאך מער
צוגעבען, און זיכער וועט דאס בריינגען אויך א צוגאב פון אייער זייט
און מצד פאמיליע שיי אין ענינים פון תורה ומצות בא זיך אליין און
אויך צו פארשפרייטען אידישקייט תורה ומצות וואו נאר מ'קען
גרייכען, און טאן דאס מתוך מנוחה שמחה וטוב לבב און צוגעבען אין
דעם פון צייט צו צייט.

בברכה לבשורות טובות בכל האמור.

לכתבו, וועגן א מחיצה וואס די אויבערשטע טייל איז פון
דורכזיכטיגע גלאז — איז דאס דאך געמאכט חוזק פון זיך אליין,
וועמען נאָרט מען אויס דערמיט?

דער פירוש הפשוט אין כהוציאם אותם (בראשית יט, יז) איז:
כהוציא הם (די מלאכים) אותם [ווי ער זאגט בפסוק טז: ויוציאָהוּ —
לשון רבים. אויך בתרגום אונקלוס — יט, יז — איז די גרסא בכמה
דפוסים אפיקו ניט אפיק].

ז'קג

בי"ה, ג' כסלו, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

לאחרי הפסק ארוך נתקבל מכתבו מב' כסלו, בו כותב אודות מצב
הדחוק בפרנסה.

עה

אדמו"ר שליט"א

וכבר כתבתי לכמה, שבאם היו מתרגלים לבשר טובות ולכתוב מזה לעתים תכופות, היו ממעטים או גם כלל לא לבוא בכתובים בהתקרבות ובהתקשרות ע"י כתיבה על אודות היפך בשו"ט, וק"ל.

ובכל אופן ידועה העצה היעוצה להרבות בצדקה, ועד כמה שלא יהי' קשה, להרבות עכ"פ בפרוטות אחדות יותר, מהרגלו בזה בעבר, ומהזמנים המסוגלים לזה, הוא בכל יום חול קודם תפלת הבקר.

ועוד והוא העיקר להתחזק בבטחון בהשי"ת הזן ומפרנס לכל בטוב בחן ובחסד וברחמים, ובפרט ע"פ המובן בענין דהשגחה פרטית, ונתבאר הענין בתורת החסידות שהוא על כל אחד ואחת ולפרטי פרטי, וידוע פתגם הנפלא של כ"ק מו"ח אדמו"ר (נדפס בהיום יום, כ"ח חשון) שזהו משלים הכוונה העליונה, עיי"ש, וחוזק בטחון מוסיף עוד יותר בהנ"ל.

ובפרט שנמצאים אנו בחדש כסלו, והשנה היא שנת המאתים להסתלקות הילולא של הבעל של טוב, הנה כל הוספה ביחוד בלימוד פנימיות התורה שבדורנו נתגלתה בתורת החסידות, שהיא אילנא דחיי דלית תמן לא קושיא ולא העלמות והסתרים, יוסיף עוד.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ז'קד

ב"ה, ד' כסלו, תשי"כ
ברוקלין.

שלום וברכה:

מאשר הנני קבלת מכתבו מכ"ב וכ"ט מ"ח וא' כסלו . . .

(ב) עוד נקודה עלי להעיר והיא, שכיון שעבודת המורים-ות ועאכו"כ המנהלים, אי אפשר שתהיי מבוססת אך ורק על קבלת עול, וכמבואר בכ"מ גם בתורת הדא"ח, ונראה זה במוחש שאפשר שתהיי מוצלחה אך ורק באם תעשה בשמחה ובטוב לבב וברגש של תענוג, מוכרח שיחס ההנהלה עם כאו"א תהיי בדרכי נועם, ופשיטא בדרכי שלום, אפילו באם ההנהלה סוברת שצדקה במאה אחוז והם אשמים במאה אחוז, ומי יאמר אם קצת ספק בדבר.

והביאני לכתוב האמור, כי מקבל הנני מכתבי התמרמרות מכמה בתי ספר הרשת, אף שמחולקים בהטענות שבהם, אבל הצד השווה ברובא דרובא, שאין מרגישים יחס של השתתפות בעניניהם והרצון לעזור להם וכו' וכו' אם מצד [ה]הנהלה או מצד המנהל במקום (במכתבי המורים-ות) או מצד המורים-ות (במכתבי המנהלים), אף כי כמובן לא בכל המכתבים ההתמרמרות שווה ובאותה התקיפות ותכיפות.

ובודאי בהתבוננות יש למצוא דרך להזזה מידית בהאמור והרי שכר המעביר על מדותיו הוא המשכת י"ג מדה"ר כפסק דין רז"ל שהם בלי גבולות, וק"ל.

(ג) כנראה אחת הסיבות להתמרמרות היא, עכוב המשכורת לפעמים, ואתענין לדעת באם ייסדו קופה שהיא תלויה להמורים-ות ע"י המשכורת שתקבל בחדש זה עצמו, ז.א. הלואה לאיזה ימים או לשבוע ושבועים לכל היותר, היש תועלת בזה? ואם אפשר להבטיח (באזווארענען) שישולם החוב מבלי כל עכוב, ז.א. שיהיי מובטח ע"י הטשעק המתקבל מהמשרדים וק"ל. . .

וכיון שנמצאים אנו בחדש כסלו, חדש הנסים והגאולה ובו המועדים דיו"ד וי"ט כסלו, וסיומו בימי חנוכה דהלכה כב"ה דמוסיף והולך, הנה יבשרו טוב בכל הענינים דהפצת היהדות והפצת המעינות בטוב הנראה והנגלה שמוסיפים באור הלוח והוסיף.

בברכה לבשו"ט.

ז"ע נתקבלו המכ" מה' ח' כסלו. כן נתקבלו הפרי"כ מכ"ג כ"ו תשרי.
י, כ"א מ"ח. א דרי"ח כסלו.

ז'קה

ב"ה, ה' כסלו, תש"כ
ברוקלין.

ברכה ושלום!

באשטעטיג די ערהאלטונג פון אייער בריף פון 11/29 און בעת רצון וועט מען מזכיר זיין אייך און אייער זון שיי אויף דעם ציון הק' פון כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, לויט דעם אינהאלט פון אייער שרייבען.

און בהנוגע אייער זון שיי, אלס ערשטע דארפמען זעהען איינווירקען אויף דעם, אז דער שפילען זאל זיין אויף גאר קליינע סוממען (סענט) וואס דאס וועט פארקלענערען דעם ווילען צו דעם, און וועט געבען א קלארקייט אין מוח, צו אריינטראכטען זיך, אין דעם ניט געווינטשקייט פון דעם און דורכן אריינטראכטען זיך אין דעם איין מאל און נאך אמאל, וועט דאס אלץ מער אפשוואכען די געוויינהייט ביז עס וועט אינגאנצען אוועק.

און בפרט אז ער האט זוכה געווען צו זיין א תלמיד אין דער ישיבה פון מיין שווער כ"ק אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, איז דאך באוואוסט דער פסק דין פון תורתנו הק', אז ענינים פון קדושה תורה ומצות, זיינען אייביגע, און קען ניט גיין פארלארען, און מוזען לאזען א צייכען, וועלכעס ווירקט סוף סוף אויף דעם טאג טעגליכען לעבען.

ויהי רצון, אזוי ווי איר האט געבראכט די בקשה אין דעם, און אויך אין די אנדערע ענינים אייערע, זאלט איר אויך אנזאגען גוטע בשורות אין זיי, און מיט אמת'ן נחת, וואס דאס איז אידישער נחת פון קינדער און קינדס קינדער שיחיו.

בברכה לבשורות טובות.

ז'קה

דער שפילען: בהימורים.

ז'קו

ב"ה, ז' כסלו, ה'תש"כ
ברוקלין, נ.י.

צו דער ניו-יארקער פרויען קאמיטי לטובת דעם בית ספר
מקצועי לנערות און דעם סמינר למורות אין כפר חב"ד
בארצנו הקדושה תבנה ותכונן
ה' עליהן תחינה

ברכה ושלוש!

דער באריכט פון אייער ארבעט, און די ידיעה וועגן דער
אינסטאלישאן פיייערונג פאר די ניינע באאמטע, מוצאי שבת קודש פ'
ויצא, האט מיר פארשאפט פארשטענדלעכע פרייד.

איך שיק מיין באגריסונג און ברכה צו די ניינע באאמטע, מיט
דער האפנונג, אז זיי צוזאמען מיט די פריערדיקע באאמטע און אלע
מיט-גלידערינס, וועלן פארשטארקען און אויסברייטערן די ארבעט פון
דער פרויען קאמיטי, און וועלען האבן א דערפאלגרייכן יאהר, ספעציעל
נעמענדיק אין אכט, אז דעם יאהר ווערט 200 יאהר פון דער הסתלקות
הילולא פון בעל שם טוב.

מיר האבן אפט געהערט פון כ"ק מו"ח אדמו"ר, אין נאמען פון
אלטן רבי'ן בעל התניא, אז די געשעענישן פון דער וואך שפיגלען זיך
אפ אין דער סדרה פון דער וואך און מען דארף זיך לערנען פון דער
פרשת השבוע ווי צו פירן זיך אין דער באטרעפנדער וואך.

אין דער סדרה ויצא לערנען מיר ווי אזוי יעקב אבינו איז
געקומען אין א פרעמד לאנד, האט דורכגעמאכט שווערע צייטן און
נסיונות; ער האט זיך אבער פאר קיינע שוועריקייטן ניט דערשראקן און
האט גראדע אין דער פרעמד אויפגעשטעלט דעם בית ישראל, וואו אלע
קינדער זיינען געבליבן טריי דער טראדיציע פון די אבות, אברהם יצחק
און יעקב. און דאס איז דערמעגלעכט געווארן אדאנק דעם, וואס די
אידישע מאמעס, רחל, לאה, בלהה און זלפה, האבן געטאן אלץ וואס

ז'קו

וואס די אידישע מאמעס: ראה גם לעיל אגרת ז'קא.

איז געווען אפהענגיק פון זיי צו פארזיכערן די גאנצקייט פון זייער היים און די צוקונפט פון זייער פאלק. אט דאס איז דער אינערלעכער זין פון דעם באגריף אז די אידישע פרוי איז די **עקרת הבית**, ניט נאר פון איר אייגענער היים נאר אויך פון גאנץ **בית ישראל**.

אזוי ווי מיר געפינען זיך אין דעם חודש פון חנוכה, וואס די מצוה און לערע פון חנוכה איז צו פארשפרייטען די ליכטיקייט פון נר מצוה ותורה אור אין אן אופן פון **מוסיף והולך**, יעדן טאג אלץ מער, זאל דער אויבערשטער מצליח זיין אייער ארבעט עס זאל שטייגן און וואקסן, און דאס וועט זיכער אויך ברענגען גוט'ס ברכות צו יעדער איינער פון די מיט-ארבעטארינס אויך אין אן אופן פון מוסיף והולך, עס זאל זיין ליכטיק און פריילעך אין אייערע היימען אין אלע הינזיכטן, בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בברכת הצלחה.

ז'קז

בי"ה, ח' כסלו, תש"כ
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

במענה למכתבה, בו כותבת אודות נוסח התפלה, האם תשנה מנוסח שהורגלה בנוסח הורי' שיי.

וכיון שעל פי המבואר במקום אחר, אין לשנות מנוסח האר"י לנוסח ספרד או אשכנז, לכן באם החליטה שתשנה בקביעות ולתמיד תעשה זה אבל באם השינוי הוא רק לזמן מוגבל, הרי תחכה עד שתבוא לידי החלטה לשנות לתמיד.

ב) שואלת, כיון שנצטוינו, עבדו את ה' בשמחה, על ידי איזה התבוננות, תגיע לשמחה זו.

ז'קז

אין לשנוח: ראה גם לעיל אגרת ז'לב, ובהנסמן בהערות שם.

התבוננות הכי קרובה ונכונה מובנת מדברי הרמב"ם (הלכות לולב, בסופן) וזה לשונו: השמחה שישמח אדם בעשיית מצוה ובאהבת האל-צוה בהן, עבודה גדולה היא. ומבואר במפרשים שם.

(ג) בשאלתה בסדר לימודי ואיך להתרכז בלימודים.

— מובן שבוזה עלי להתייעץ עם המורה שלה, המכירה בה ותכונת נפשה ורוצה בטובתה.

בברכת הצלחה בכל האמור.

ז'קח

ב"ה, ח' כסלו, תשי"ב
ברוקלין.

קבוצת המשתתפים בלימוד תורתנו הק' בליל שבת קדש,
בירושלים עיר הקדש תבנה ותכונן, על ידי משיח צדקנו
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת המכתב מיום השלישי דחדש כסלו הוא חדש
הנסים והגאולה, כתוב ע"י הו"ח אי"א נו"נ מו"ה נפתלי צבי שי
גוטליב, מבשר טוב מקביעות לימוד בחבורה בעידנא רעוא הנ"ל.

ובודאי אף שאין מוזכר עד"ז במכתבם, לומדים ג"כ בתורת
החסידות שהיא היא תורת הבעש"ט ז"ל (נכתוב באגה"ק של כ"ק
אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע, נדפס בהיום יום י"ט כסלו), וכידוע בכתבי
האריז"ל אודות הכרח לימוד פנימיות התורה ביום השי"ק.

ויהי רצון שיהי לימוד האמור באופן דמוסיף והולך מוסיף ואור
במחשבה ודבור ועד למעשה, שהרי זהו תכלית הלימוד שמביא לידי
מעשה, ויקוים ע"י הלימוד הענין דבו תדבקון (עיין לקו"ת ראה כ, ב)
וגם זה יקרב היעוד דאת רוח הטומאה אעביר מן הארץ וגו' כמבואר
שם, ובפרט ע"י הלימוד בפנימיות התורה הפצת המעינות דאז קאתי מר
דא מלכא משיחא.

בברכה לתלמוד תורה ביראת שמים ובאור ובחיות חסידותים.

ז'קט

בי"ה, ח' כסלו, תשי"כ
ברוקלין.

מר יעקב שי

שלום וברכה!

במענה למכתבו מאור ליום הששי, בו שואל במה שמצא נדפס בספר גנזי נסתרות חלק א' אות נ"ט, אשר קיימו עליהם לעשות מדי שנה בשנה וכו' ביום כ"ו תמוז, ושואל להטעם שאין חוגגים יום זה, ואפילו רישום יו"ט אינו ניכר.

והנה לא שמעתי ביאור על זה, אבל מה שנראה לי הוא, שמצינו בכגון דא בקביעות יו"ט שמתברר רק לאחר זמן אופן הקבלה והקביעות בזה, וזכר ורמז לדבר מלשון רז"ל, בענין נס חנוכה, לשנה אחרת קבעום (שבת כ"א:). וכיון שקבלה האמורה היתה בשנת תקי"ט, ז.א. שעוד קודם קיום האמור בפעם הראשונה, היתה הסתלקות הילולא של הבעש"ט ונתפרדה החבילה, וידוע מצב הרוחות אז בין תלמידיו וכו', שנראה שמלכתחילה לא חלה הקבלה.

(ב) שם באות נ"ה, השיטה דלית אתר פנוי מניי ואפילו בדברים הנמוכים וכו', — זוהי שיטת הרמ"ק ז"ל, ומקשה, שהרי בודאי זוהי שיטת האריז"ל ג"כ וכמבואר באגרה"ק לרבנו הזקן סי' כ"ה.

י"ל בזה: ידוע שענין הצמצום אינו בקבלת הרמ"ק, כ"א בקבלת האריז"ל, וענין הצמצום נתן מקום לשגגת מקצת חכמים בעיניהם להבין ענין הצמצום כפשוטו (עיין שער היחוד והאמונה פרק ז') משא"כ לפי קבלת הרמ"ק שמלכתחילה אין מקום לטעות האמור, וכיון שהמכתב (דסי' נ"ה הנ"ל) נכתב לתרץ קושיות בפשיטות הכי גדולה, נזכרה קבלת הרמ"ק, שעפ"י כולי עלמא מודי דאפילו בדברים הנמוכים לית אתר פנוי מניי.

ז'קט

נדפסה בלקו"ש חכ"ד ע' 345 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.

יעקב שי: העניג, ירושלים.

אות נט: ובהתמים ע' כד[558].

אות נה: ובהתמים ע' [רכז]בט.

תקותי חזקה שיש לו קביעות עתים בהרחבה **בלימוד** תורת החסידות ורק לפעמים רחוקות בא לידי קושיות וכו', וכיון שנצטוינו להעלות בקדש, בטח קביעות האמורה מוסיף עלי' מזמן לזמן, ויהי רצון שכפתגם רבנו הזקן יהי זה קביעות לא רק בזמן אלא גם (והוא העיקר) קביעות בנפש.

בברכה לבשו"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

נ.ב.

בטח שומר על שלשת השיעורים דחומש תהלים ותניא הידועים ועכ"פ ישמור עליהם מכאן ולהבא.

ז'קי

ב"ה, ט' כסלו, ה'תש"כ
ברוקלין, נ.י.

מר שלום שיי לוי

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבו מהתחלת חשון, שנתעכב דרך הילוכו. אף אני עכבתי המענה בחשבי שיבקר בקרוב בכפר חב"ד. אבל כנראה נדחה ביקורי, וכיון שנכנסנו לחודש כסלו לא אעכב מכתבי יותר. בפרט שרצוני להביע שביעת רצוני ששיחתנו הביאה פירות, ושמסר הקריאה למורים להתנדב להוראת הנוער ומצאה הד והרבה מהם נענו והתנדבו למטרה זו.

תקותי שהתחלה טובה זו — תגרור עוד מתנדבים, כהנה וכהנה, וגם החינוך עצמו יהי התחלה לחינוך השלם, כפי שנדברנו, שבכל יהודי יש נקודת היהדות, שלכן לכל אחד יש ענין ביהדות הלוקח את לבבו בהתעוררות המתאימה. כוונתי ליהדות המסורתית מאלפי שנים,

ז'קי

נדפסה בלקו"ש חכ"ב ע' 400 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.

מר . . . לוין: אגרת נוספת אליו — לקמן ז'רכו.

שהבעתה האמתית היא, כדבר משנה – המעשה עיקר, בחיים המעשיים היום-יומיים. אלא שיש מי שנקודת היהדות שלו מתבטאת בגלוי בענייני צדקה ואצל אחר בענין אחר, אבל בכולם לבם ער להקב"ה. ולכן תקותי שהחינוך הנ"ל יתפתח עד שיהי' חינוך ליהדות מלאה. וכיון שכי' התחיל במצוה האמורה, בטח ימשיך בה עד שיגמרנה – עד כמה שאפשר לומר גמר בענייני חינוך, שהרי האדם, באשר הוא אדם, צריך לקבל וגם מקבל חינוך בכל יום מימי חייו. ובפרט על פי ביאור הבעל שם טוב בדבר המשנה איזהו חכם הלומד מכל אדם, שהוסיף בזה, שכל מה שברא הקב"ה בעולמו הוא בשביל ללמד לאדם את המעשה אשר יעשה (הועתק בזכרונות כ"ק מו"ח אדמו"ר, חלק א', במילואים שבסופו).

תקותי חזקה שלא ימנע טוב מלהודיע על דבר ביקורו בכפר חב"ד, ועוד, והוא העיקר, על דבר המשך פעולותיו בשטחים אודותם שוחחנו, והביאם גם בתחלת מכתבו, בענין החינוך של הנוער אחרי גמרו ביה"ס היסודי. ויהי רצון שגם בזה יתפתחו העניינים כהוראת סיום חודש זה בו נכנסנו, ימי חנוכה, באופן דמוסיף והולך, מוסיף ואור, נר נוסף בכל יום ויום, נר הוי' נשמת אדם ונר מצוה ותורה אור.

בכבוד ובברכה – וארשה לי לפרוש בשלום גם כל אלה שנדבה רוחם למטרה האמורה, ככתוב במכתבו.

שלחו לי גם קטע מאמרו „יוכיח ויאהב“, בו פרסם תוכן שיחתנו. ות"ח על שהביאו לתשומת לב המשתתפים באסיפת המורים, ובכלל לחוג כזה שאולי זהו הצנור היחידי להודיעם על דבר העניינים ששוחחנו אודותם.

ביחד עם זה עלי גם להביע צערי על ענין אחד שאינו מתאים, ועקרי הוא, ולפלא על כי שיצא מתחת ידו. תקותי שבודאי מבין שהנני מתכוון לדברים האלה במאמרו „כי שירותיו ומסירותו של . . . יעמדו לזכותו ולא ייענש של שגגותיו“.

לפי הרשום בזכרוני, מה שאמרתי הוא שאף מי שיש לו זכויות לרוב, אין זה נותן לו הרשות לעבור עבירה איזו שתהי', ואפילו קטנה, וכו'.

מה שמגדיל הפליאה שלי הוא – שהרי בודאי גם לשיטת כבודו לא כנים הדברים כמו שנכתבו, ובסגנון חכמינו ז"ל איבעית אימא קרא ואיבעית אימא סברה, ודוקא בשטח כבודו, שטח החינוך.

כי הנה כל ענין חינוך-חובה שהי' אחד ההישגים הראשונים של משרד החינוך . . . שהונהג בארץ ישראל, הרי יסודו בהנחה – שאף על פי שהוריו הביאו את הילד לעולם ומאכילים ומשקים ומלבישים אותו ומספקים כל צרכיו, אין זה נותן להם הרשות **כלל וכלל** לחנכו **כלל** העולה על רוחם. ואלה הצריכים לדאוג לטובת הכלל והפרט גם יחד, קובעים עכ"פ מינימום של תכנית למודים, שבמינימום זה אין להורים דיעה כלל וכלל.

וכל שכן וקל וחומר בנידון דידן, שהשגגות, כלשון כבודו, נגעו ופגעו באלפים ורבבות של אחינו בני ובנות ישראל. אף שעל דרך זה ממש הוא גם בנוגע לאדם עצמו בעניניו הוא.

ואיבעית אימא קרא, הרי עקרון זה מתבאר בכמה וכמה פסוקים ובפרט בדברי הנביא יחזקאל (יח, כד ואילך) ובשוב צדיק מצדקתו וגו'.

כסיומו במכתבו מקוה גם אני שעוד תהי' לנו הזדמנות להמשיך בשיחתנו. ואתאפק לא אוכל בלי להזכיר שנת סגולה זו, שנת ה-200 להסתלקות-הילולא של הבעל שם טוב. ובקשר עם זה מצורף העתק אחד ממכתבי, שתקוטי שיענין אותו.

ז'קיא

ב"ה, יו"ד כסלו, תשי"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מיום הרביעי עם המצורף אליו.

ובעת רצון אזכירו על הציון הקי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע להטבת מצב בריאותו ולהצלחת הטפול הרפואי לרפואה קרובה.

וכמו שנדבר בביקורו כאן, הנה ככל שיתוסף בבטחונו בהשי"ת הרופא כל בשר ומפליא לעשות ומשגיח על כאו"א בהשגחה פרטית, בודאי שיתוסף בברכתו בהאמור, וכמו שאנו מבקשים ופועלים מבעל הברכות, כנוסח התפלה, הטוב לנו, בטוב הנראה והנגלה.

נתעכבתי מלדבר או לכתוב ע"ד הבא לקמן עד עתה מכמה טעמים, אבל כיון שכת"ר שיי' מסיים במכתבו, בבקשה לייעץ לו שיקבל עליו בלי"נ איזה תיקון.

הרי ע"פ המבואר מכ"ק אדמו"ר הצמח צדק [דהלכה כמותו בכל מקום, ובפרט בהנוגע לאנ"ש ואלו שזכו ליהנות מאור תורת החסידות] ברשימותיו על תהלות נעים זמירות ישראל, על הכתוב, והוא רחום, אות ד' אשר בלשונו שם, י"ג תקוני הזקן כו' נמשך כו' רחמים גדולים וכו', ומכח התקוני דיקנא ממתיק וכו' נעשה נעים וממותק וכו'.

מהנכון במאד מאד, שמכאן ולהבא יתנהג באופן האמור שם, בהנוגע לפאות הזקן, ובפרט ע"פ המבואר בשו"ת הצ"צ גם ע"פ נגלה, ויעשו כל הענינים נעימים וממותקים, וכנ"ל באופן הנראה ונגלה, ובפרט שהיי' בענין גם ענין של קידוש השם, וזכות הרבים מסייעתו.

בברכה לבשורות טובות בכל האמור, ואשר מחדש כסלו זה וכעניניו, יהי' בכל עניני כת"ר הוא וב"ב שיי' באופן דמוסיף והולך מוסיף ואור, ובזה גם הפצת עניני יהדות בכל מקום שידו מגעת וגם חוצה, שהרי מצות החדש בנר חנוכה דמוסיף והולך משתשקע החמה ועל פתח ביתו מבחוץ.

ובברכת שבתא טבא.

ז'קיב

ב"ה, יו"ד כסלו, תשי"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מבי' כסלו עם המצורף אליו, ובמ"ש שימלא הפקודה מטעם קבלת עול, – אין לעשות הענין באופן האמור, כי בענינים כהנ"ל, ז.א. שצריך להשפיע על אחרים, בפרט על אלו שאפשר עדיין אין להם כל הכרה בענין, וכשהמדובר באנשים מבוגרים

ז'קיא

תקוני הזקן: ראה גם לעיל אגרת ז'לט. לקמן אגרת ז'ק"ז. ז'דלה. ובכ"מ.

ויש להם ידיעה רחבה בשטח הנקי מדעים רוחניים, מוכרח הדבר לבוא באופן הנקרא בדברי חז"ל יוצאין מן הלב, שהרי ההשפעה צ"ל יותר מצד הרגש מאשר ע"י השכל הקר, אף שהובטחנו מחז"ל שחזקה לתעמולה שאינה חוזרת ריקם, התעמולה אמיתית היא כשנעשית באותיות עצמיים אף שהאותיות הם ששמע וראה וקראם וכו'.

המורם מהנ"ל שאותו חלק ממכתבי, שהונח ונתקבל אצלו, יש להכניסו בהקשורי מכתבים שלו עמהם, והחלק שעדיין לא הוקלט, בודאי שעדיין חזון למועד, ואת הכל עשה יפה בעתו . . .

ויהי רצון שכיון שנמצאים אנו בין הימים דיו"ד כסלו, גאולת כ"ק אדמו"ר האמצעי, וי"ט כסלו גאולת רבנו אדמו"ר הזקן, הנה תומשך הגאולה בכל הענינים הכללים והפרטים גם יחד.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ז'קיג

בי"ה, י"ד כסלו, תש"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

אין ענטפער אויף אייער בריף, וועלכען איר הויבט אן מיט אַן ערקלערונג, אויף דעם אַרט אנהויב פון בריף.

זעלבסט פארשטענדליך, אז דאס איז גאר ניט נויטיג, און בפרט אז שרייבענדיג א בריף צו א צווייטען, און מזויל אז דער צווייטער זאל ענטפערן און סיזאל זיין א נוצען פון דעם צונויפשרייבען זיך, דארף דאך דאס געשריבען ווערען ווי מ'פילט.

איך מוז אבער אויך ענטפערן אויף דער ערקלערונג אייערע, מיט וועלכעס איר ווילט בארעכטיגען אייער אויסשפראך „אז איר זייט ניט קיין חסיד“, און באלד נאך דעם, זאגט איר, אז אייער פאטער איז געווען א חסיד וכו', איז דאך דאס א סתירה מנ"י וביי. ווארום אויב עס גייען איבער בירושה, אויבן אויפגע תכונות (אייגענשאפטען), איז דאך פארשטענדליך, אז אין א פיל טיפערע און אין א פיל גרעסערער

מאס, ווערן איבערגעגעבן צו קינדער, די תכונות הנפש, וועלכע זיינען געווען פיל פיל טיפער און מערער איינגעקריצט בא די עלטערן.

און לויט אייער בריף, שטעל איך מיר פאר, אז אייך איז באקאנט, אויף וויפיל דורכגענומען פון און ווי טיף איז דער געפיל פון א חסיד, און בפרט אין דער תקופה פון אייערע עלטערן, לויט דעם היינטיגן אויסשפראך „אין דער אלטער היים“, אויף וויפיל דער געפיל איז געווען צונויפגעבונדען, מיט זיין נשמה-לעבען, און דעריבער איז דאך זיכער, אז דאס גייט איבער בירושה צו קינדער, נאר אזוי ווי אנדערע תכונות, איז א טייל זיינען שוין טעטיגע און ווירקזאמע, און א טייל, ווארטען אויף א פאסענדע געלעגענהייט, און א טייל פון זיי אפשר – וועלכע מ'ויל אויסבאלטען אדער שטערן פון צו זיין טעטיג און ווירקזאם, אבער דאך איז זיכער, אז זיי זיינען פאראן און עקזיסטירן, אט אזוי ווי יעדער לעבעדיקע זאך און ווי יעדער פראנענע זאך אין דער וועלט, קען מען דערפון ניט מאכען אויס-פראן – (העכסטענס קען מען נאר בייטען דעם פארם (פורם – צורה) פון דער זאך, אבער ניט מאכען פון דעם פאראן, ווי גאר קיינמאל ניט געווען, ד.ה. איידער דער באשאפונג פון דער זאך) – אפילו ווען מ'ויל קעמפען געגען דעם, און בפרט אז איך בין זיכער אז בא אייך איז ניט דער פאל אזוי, העכסטענס אפשר ווי דער אנדער פאל, אז עס ווירקט ניט, און אפשר אויך א געפיל, אז ס'איז גלייכער ניט דערלאזען די ווירקונג, און עס זאל זיך ניט ארויסמאנען דאס וואס חסידות פאדערט, וואס דאס וועט דאך בריינגען צו באשריינקען זיך, און צו זיין אנדערש פון דער גאנצער סביבה, וועלכעס פאדערט אנשטריינגונג, וואס ניט שטענדיג וויל מען דאס האבען.

די לאנגע הקדמה, איז, פארשטענדליך ניט געשריבען געווארען לויטן אויסשפראך, לשם דרשה בעלמא, און ניט ח"י לשם מוסר, נאר אום צו ארויסבריינגען, מיין השקפה, אויף מענשן פון פערשידענע קרייזען, מיט דער האפנונג, אז זיי וועלען קומען צו דער איבערצייגונג, אז בא יעדערן פון זיי, איז אין זיינע טיפעניש, פאראן א אוצר פון אומגעהוירן ווערט, במילא איז דאך א שאד יעדער טאג, וואס מ'נעמט עס ניט ארויס אויף דער אויבערפלאך אום צו ווירקען און אויפטאן מיט עס, ביז אין טאג טעגליכען לעבען, און זיכער וועט די באפרידיגונג זיין אויף אזוי פיל, אז ניט באטרעפליך איז די אנשטריינגונג וואס דאס פאדערט, צו ארויסבריינגען עפענטליך אט דעם טיף באהאלטענעם פארמאגטען אין זיך אוצר.

און איבערגייענדיק צום צווייטען פאראגראף פון אייער בריף, עס פאדערט זיך גאר ניט אמונה אין א צווייטען, נאר די אמונה אין זיך אליין, אין זיין אייגענעם **איד**, וואס דאס איז, ווי דער אויסשפראך פון רבנו הזקן אין זיין ספר התניא, ונפש השנית בישראל היא חלק אלקה ממעל **ממש**.

איך וויל מיך ערלויבען צו שרייבען, חאטש בקיצור, בהנוגע צום שלום פון אייער בריף, וואס איר דערמאנט וועגען אייער טאכטער תחיה.

אז די בעסטע איינווירקונג אויף „תלמידים“, אויף קינדער איינגעשלאסען, איז ניט אזויפיל דורכן ריידן, אפילו ווען דאס ווערט ווידערהאלט מערערע מאל, ווי דורך זיין א לעבעדיקער מוסטער, און ווען מיוויל האבען בא יענעם הונדערט פראצענט, מוז מען אליין צוגעבען אויף די הונדערט פראצענט בא זיך, און אריינטראכטענדיק זיך, אז דאס דארף ווירקען בא קינדער אויף יארען און יארען, און אז השם יתברך בענטשט מיט אייניקלעך – האט דאס א ווירקונג אויך אויף זיי, איז דאך יעדער אנשטריינגונג אין דעם ווערט און בארעכטיגט, און ווי דער פתגם, עד סוף העולם (הדורות) קען עס דערגרייכן.

בכבוד ובברכה לבשורות טובות בכל האמור.

ז'קיד

בי"ה, י"ד כסלו, ה'תשי"כ
ברוקלין, נ.י.

הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ הרב ישעיה שיי

שלום וברכה!

אחרי ההפסק הכי ארוך נתקבל מכתבו מיום ד', בו כותב מעבודתו בקדש לדרוש בכל שבוע בעניני יהדות, ושואל איזה נקודות להדגיש בנוגע לכ"ק אדמו"ר הבעל שם טוב, בפרט שנמצאים אנו בשנת ה'200 להסתלקות-הילולא שלו.

ז'קיד

הרב ישעיה זיו. אגרת נוספת אליו – לעיל ח"ה ו'תתכב.

הנה בכלל תורת הבעש"ט תורה רחבה במאד, ונתבארה באר היטב בתורת חב"ד, שהרי בלשון כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב – תורת חב"ד היא היא תורת הבעש"ט ז"ל (עיי' העתק מאגרת קדש זו בתחילת היום יום, וכן במבוא לקונטרס ומעין).

ומה שנוגע ביחוד להדגיש הוא לשלול ולבטל הטעות, שיש מפיצין אותה בשוגג או גם במזיד, שהבעש"ט ח"ו וח"ו הקיל באיזה ענין, אפילו דקדוק קל של דברי סופרים, הס מלהזכיר ולפשיטות הענין, ובפרט לדכוותי האריכות אך למותר.

וכן ראוי להדגיש בשתי הנקודות דפעולות הבעש"ט, שהתחיל עבודתו בקדש בחינוך קטני בני ישראל, ביחד עם גלוי שיטה עמוקה ביותר ביסודי היהדות והשקפת עולמה. ומוסג"ב העתק מכתבי למתועדים בחג הגאולה די"ט כסלו הבע"ל, שגם בו נגעתי בנקודות האמורות.

בברכה לבשורות טובות וגם בעניניו הפרטיים.

ז'קטו

ב"ה, י"ד כסלו, תש"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מח' כסלו, בו כותב אודות זמן השכיבה וזמן הקימה שלו, ושואל דעתי, האם מתאים הסדר, או שיש לשנותו.

והנה נקודת הבוחן בהאמור צריכה להיות ע"ד המבואר בהלכות תלמוד תורה לרבנו הזקן, בהנוגע למלמד, שאין לו להיות ניעור בלילה באופן שלא יוכל ללמד היטב למחרת בבקר (ראה הלכות ת"ת סעיף י"ב פרק א') שמוכן שעל דרך זה הוא גם כן בהנוגע ללמוד תורה לעצמו וכיון שמספר השעות לשינה, לא בכל אדם שוות הן, ותלוי בתכונת הגוף ובהרגל וכו'.

שנוגע ביחוד להדגיש: ראה גם לעיל אגרת ז'נב, ובהנסמן בהערות שם.

והשיעורים המובאים בפוסקים הם על דרך המיצוע והרוב, כי התורה על הרוב תדבר.

צריך לבחון בעצמו מספר השעות הדרושות לו לשינה, למען אשר בקומו יוכל ללמוד בהבנה הדרושה, ועל פי זה יקבע גם זמן השכיבה והקימה, ומובן שבכל אופן צריך להיות שמור זמן הקריאת שמע בבקר, ובעיקר נוגע זה בימות החמה.

בודאי מוסיף מזמן לזמן בשעות לימוד בתורה בכלל ובתורת החסידות בפרט, שהרי נצטוינו להעלות בקדש, ואין לך דבר העומד בפני הרצון.

בברכה לבשו"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ז'קטז

ב"ה, י"ד כסלו, תשי"כ
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ וכו' מו"ה יהודא ליב שי'

שלום וברכה!

במענה למכתבו מיו"ד כסלו, יום גאולת כ"ק אדמו"ר האמצעי,
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע,

בו כותב אשר נראה לו בתחלת המכתב שקבל, הי' השם כתוב
באופן אחר מכפי שנתקן לאחרי כן, ומעורר זה אצלו שאלה בהיתר הדבר
ושקו"ט בזה.

כפי הרשום בזכרוני, לא הי' גם מלכתחלה כתוב שם הוי', ובמילא
לא הי' כאן ענין של הוראה ולימוד למקום אחר.

ז'קטז

מו"ה יהודא ליב: קלפהולץ, ירושלים.

ובהזדמנות זו, ובפרט שכתב מכתבו ביום סגולה האמור, וידועים דברי האריז"ל, אשר הימים האלה (כשהם) נזכרים (ה"ה גם) ונעשים, אעוררו על ההכרח לקבוע לימוד בתורת החסידות בכל יום ובהוספה ביום הש"ק, אשר אם בכל המקומות ובכל הזמנים הי' הכרח בזה, עאכ"כ בתקופתנו ובאה"ק ת"ו ביחוד, ואין לך דבר העומד בפני הרצון.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

במש"כ האם יש לחלק בין כתיבה להדפסה במכונת כתיבה – וכנראה כוונתו שהאחרון קיל. ולדידי אדרבה – חמור הוא, כיון שהוא בכתב מרובע (אף שבלא תגין) משא"כ כתיבה. והרי כבר נפס"ד ברוב האחרונים שיש קדושה בסי' הנדפסים. וכמצויין בשד"ח פאת השדה לכללים אות ד' כלל לח.

ז'ק"ז

ב"ה, ט"ו כסלו, תש"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

. . . במה שכותב אודות שערות הזקן – יסביר לזוגתו שתליט"א דברים הברורים שכותב כ"ק אדמו"ר הצמח צדק (פוסק בנגלה דתורה ובפנימיות התורה) אשר „יג תיקוני דיקנא מהם נמשך והוא רחום כו' הם רחמים גדולים כו' ומכח הת"ד ממתיק הדינים ונעשה נעים וממותק" (רשימותיו על התהלים, ברוקלין תשי"ג, ע' תרכז).

בכתב מרובע: ראה לעיל ח"י"ב אגרת ד'מד, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ז'ריח.

ז'ק"ז

אודות שערות הזקן: ראה לעיל אגרת ז'ק"א.

ז'קיה

[ט"ו כסלו, תשי"ב]

. . . ובהמצאנו ביום דקיימא סיהרא באשלמותא דחדש כסלו, חדש השלישי למנין בעלי תשובה, מכוון נגד חדש השלישי למנין צדיקים הוא חדש סיון,

יהי רצון שבכל העניינים הפרטים והכללים גם יחד יבשרו טוב באופן דמוסיף והולך מוסיף ואור, ובנקודה התיכונה הפצת המעינות חוצה,

והרי בו בחדש יום הבהיר י"ט כסלו, ר"ה לדא"ח ובלשון כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב, באגרת הידועה (נדפסה בהיום יום י"ט כסלו): היום הזה הוא ראש השנה לדא"ח אשר הנחילנו אבותינו הקדושים לצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, והיא היא תורת הבעש"ט ז"ל.

ז'קית

ב"ה, ט"ז כסלו ה'תשי"ב
ברוקלין, נ.י.

הו"ח אי"א נו"נ וכו'
מו"ה אליעזר יחיאל שי

שלום וברכה!

עס האָט מיר געפרייט צו באקומען א גרוס פון איך דורך הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ וכו' מו"ה זלמן שי יפה. דער פ"נ וועט געלייענט ווערן אויפן ציון פון כ"ק מו"ח אדמו"ר בעת רצון, לרפואה שלימה ולהמצטרך בגו"ר. ויהי רצון אז איר זאָלט האָבן גוטע נייעס צו שרייבן.

ז'קיה

נדפסה בלקו"ש חט"ו ע' 516. טופס דומה נכתב לכמה.

ז'קית

מו"ה אליעזר יחיאל: מנדיגורסקי.

בפרט אז מיר געפינען זיך אין די ימי סגולה פון דעם חודש כסלו, מיט דעם יום הגאולה פון אלטן רבי'ן בעל התניא והשלחן ערוך, און די ימי חנוכה מיט ועל הנסים כו'.

אויך איז היינטיקס יאָר בכלל א סגולה יאָר, ווען עס ווערט 200 יאָר זינט די הסתלקות-הילולא פון בעל שם טוב, וואָס ווי עס שטייט אין ספרים ווערט אין דער צייט פון הסתלקות אנטפלעקט אין א פארשטארקטער מאָס די גרויסע ליכטיקייט פון בעל ההילולא.

זעלבסטפארשטענדלעך איז דער ענין פון דערמאָנונג און זכרון בא אידן אז עס זאָל זיין **נזכרים ונעשים**, ד.ה. אז עס זאָל אראָפּ **במעשה** בפועל אלץ ווי עס דארף אָפּגעטאָן ווערן אונטערן איינדרוק און השפעה פון דעם ענין.

עס איז באוואוסט, אז דער בעל שם טוב האָט אָנגעהויבן זיין הייליקע ארבעט, אלס באהעלפער, טראָגנדיק אויף די הענט קליינע קינדערלעך אין חדר, און לערנען מיט זיי ברכות, קריאת שמע, אמן, יש"ר, אד"ג. גלייכצייטיק האָט דער בעל שם טוב אנטפלעקט און געלערנט די טיפסטע און אינערלעכסטע ענינים אין תורה און פנימיות התורה, ווי זיי דארפן זיך אויסדריקן אין טאָג-טעגלעכן לעבן, אויפן יסוד פון אהבת השם, אהבת התורה און אהבת ישראל.

השם יתברך זאָל געבן, אז יעדער איינער פון אונז זאָל ממשיך זיין די אלע אויבנדערמאָנטע ענינים אין טאָג-טעגלעכן לעבן אין דער פולסטער מאָס, וואָס דערמיט שאפט מען אויך די צנוורות וכלים אראָפּצוברענגען די ברכות השי"ת אין דער פולסטער מאָס, בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בברכה

ז'קב

ב"ה, ט"ז כסלו, ה'תש"כ
ברוקלין, נ.י.

הו"ח אי"א נוי"נ וכו' מו"ה יחזקאל יודא שי

שלום וברכה!

בנועם קבלתי הפ"ש על ידי הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ וכו' מו"ה זלמן שי יפה, וכן נתקבל הפ"ש שלו וכבקשתו אזכירו בעת רצון על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר וכל בני ביתו שיחיו, כל אחד ואחת להמצטרך, מתאים לתוכן כתבו. ויהי רצון שיבשר טוב, בטוב הנראה והנגלה, בכל הענינים.

ובפרט כי נמצאים אנו בימי סגולה דחדש זה אשר בו יום גאולת כ"ק אדמו"ר הזקן בעל התניא והשלחן ערוך, וימי החנוכה והדלקת הנרות באופן דמוסיף והולך מוסיף ואור.

ועוד זאת שכל השנה כולה היא שנת סגולה במלאות ד' יובלות להסתלקות-הילולא של הבעל שם טוב. ונודע ענין ההסתלקות שאז מתעלים כל הענינים של בעל ההילולא ביתר שאת וביתר עז.

מובן אשר ענין הזכרון הוא כדי להמשיך בפועל, בחיי היום יום, כל הענינים הנזכרים באופן שיהיו נזכרים ונעשים. והרי ראשית עבודת הקדש של הבעש"ט, עוד טרם שנתגלה, היתה בתור באהעלפער, אשר נשא בחיקו צאן קדשים תשב"ר כדי ללמד א"ב ברכות וק"ש וכו', חינוך על טהרת הקדש. ולאידך, גילה אורות הגנוזים דפנימיות התורה בהפצת המעיינות אפילו בין אלה שהיו עדיין בבחינת חוצה, כדי להחיש פעמי מלכא משיחא.

ויהי רצון אשר כל אחד מאתנו ימלא תפקידו להמשיך כל הענינים בכל ימות השנה, בפועל ממש, ובמדה הכי מלאה, שעל ידי זה נפתחים ג"כ הצנורות וכלים לקבלת ברכות השי"ת בכל המצטרך בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בברכה.

ז'קב

מו"ה יחזקאל יודא: אונסדארפער. אגרת נוספת אליו – לעיל ח"ד תתג.

ז'קכא

ב"ה, ט"ז כסלו, ח'תש"כ
ברוקלין, נ.י.

הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ מו"ה בנימין שי

שלום וברכה!

הנני לאשר קבלת מכתבו מכ"ה מרחשון, בו כותב על דבר הפצת מעיינות חב"ד על גלי הרדיו באה"ק, ת"ו על ידי משיח צדקנו.

תקותי חזקה שכי וחבריו שי לא יסתפקו בהישגי העבר כי בעניני תורה וקדושה הצווי הוא להעלות בקדש, וכמובן שתמיד יש מקום להעדפה ולרבותי בעניני קדושה וטוב הקשורים בחקב"ה שהוא אין סופי ובלי גבולי ורוצה שהאדם ופעולותיו יהיו בצלמו ודמותו.

ובפרט בשנה זו, שנת סגולה, במלאות ד' יובלות להסתלקות-הילולא של הבעל שם טוב, וידוע ענין ההסתלקות שאז מתעלים כל הענינים של בעל ההילולא ביתר שאת וביתר עז. והרי הבעש"ט הדגיש ענין ההפצה, וכלשונו באגרת הקדש – הפצת המעיינות (אפילו בין אלה שעדיין בבחינת) חוצה. והיש לך הפצה גדולה מזו שעל ידי גלי הרדיו שפורצים כל הגבולים והמחיצות. ואשרי חלקו של כל אחד ואחד שיעשה כל התלוי בו בהפצת המעיינות לקיים ההוראה האמורה באגה"ק הנ"ל להמשיך ולקרב ביאת מלכא משיחא בקרוב ממש.

וכיון שכי, כמו שכותב, למד בשיבת תומכי תמימים בווארשא, ששיבות אלו מטרתן וכוונתן הפנימית ג"כ הפצת המעיינות, בחלק הנגלה וחלק הפנימי שבתורה גם יחד, הרי בודאי שספג מרוחה ועניני של תורת החסידות ותורת החב"ד, שהיא היא תורת הבעל שם טוב. ומה בענינים גשמיים שורר החוק שאין דבר אחד לבטלה ואין דבר אחד שנפסד לגמרי, הרי זמן היותו בד' אמות של ישיבת תו"ת והשפעתה קיימים הם ופועלים פעולתם, והלואי וינצלם במילואם. ובפרט אשר זכות הרבים מסייעתו.

ז'קכא

חלקה נדפסה בלק"ש ח"כ ע' 614 חלקה בחט"ו ע' 518 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מו"ה בנימין: צביאלי, ירושלים.

בכבוד ובפ"ש לכל המשתתפים אתו עמו בפעולתו האמורה, ובברכה לבשורות טובות בכל האמור.

כבקשתו אזכירו ואת ב"ב שיחיו על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר מתאים לתוכן כתבו.

במה שכותב בענין הסברא להקליט דברי התעוררות בקשר עם יום הי"ט כסלו ראש השנה לחסידות הבע"ל, בכדי לשדרם ביום זה או בסמיכות לו. מובן שדברי התעוררות בכלל, ובפרט בקשר עם יום סגולה זה, אי אפשר לאמרם, "על פי הזמנה", ודורשים מצב נפש מיוחד והתעוררות מיוחדת. ובודאי לדכוותי האריכות למותר. ואף שהכוונה רצוי, אי אפשר למלא הבקשה. מרוב הטרדות נתעכב המענה ואתו הסליחה.

ז'קב

ב"ה, ט"ז כסלו, תשי"ב
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

במענה למכתבה מיום 3/12, בו כותבת אשר נפגשה עם צעיר מחוץ לארץ המבקר בארצנו הקדושה ת"ו, ומוצאו ממשפחה בלתי דתית, וגם הוא אינו דתי, וכן שבדעתו לחזור למדינתו ל . . .

ומובן שצודקת, שאין זה ענין להשתדך עם איש בלתי דתי, שהרי אושר בית הישראלי, אושר האמיתי, הוא אך ורק כשיהי' בנוי על יסודי התורה והמצוה, ותורה ומצותי עליהם נאמר המעשה הוא העיקר, לא רק רגש הלב, ובפרט כשמתנהג להיפך.

מובן שלפעמים יש להשפיע על מי שהוא שיהפך לדתי ועד למעשה בחיי היום יומים, אבל זהו דורש השתדלות ממושכה, וכשהמדובר נמצא על כל פנים בסביבה דתית, וגם אי אפשר להיות בטוח מראש בתוצאות ההשתדלות עד שתראינה בפועל, שהרי לא כל אדם מקבל בשוב השתדלות והשפעה מבחוץ, ובענין אודותו כותבת, הרי כל תנאים אלו לעת עתה לא בנמצא, ובפרט שרצונו לחזור למדינתו.

ז'קב

שאין זה ענין: ראה גם לעיל ח"ח אגרת ר'תשעה, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ז'רסט.

קשה לשער שהיא לבדה תוכל להשפיע לשנותו באופן האמור, ז.א. הנהגה בחיי היום יומי מתאים להוראת תורתנו תורת חיים וקיום מצותי עליהן נאמר וחי בהם.

ויהי רצון, שהשם יתברך המשגיח על כל אחד ואחת בהשגחה פרטית, ינחה בטוב לפני ולתת דורות מתאימה לפני בכל הפרטים.

בברכה לבשורות טובות,
בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ז'קכג

ב"ה, ט"ז כסלו, תשי"ב
ברוקלין.

ועד החגיגות אשר בכפר חב"ד
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

מועתק בזה נוסח המברק שהואיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לשלוח להמשתתפים בהתועדות חג הגאולה י"ט כסלו הבע"ל בכפר חב"ד:

לכל המשתתפים בהתועדות חג הגאולה שליט"א. בשנת המאתים להסתלקות הבעש"ט ביום הילולא רבא דהמגיד בשעות דגאולת רבנו הזקן, מהתועדות החג אשר פדה בשלום נפשנו, יהי רצון שיצא הכרוז קול גדול ולא פסק ויפעול פעולתו להפיץ המעינות ובאופן דמוסיף ואור ועד לחוצה במעשה בפועל בחיי היום יום וייתי הוי' אחד את מלכא משיחא רועה אחד ויתקבצו ויעשו לגוי אחד בארץ מנהר מצרים עד הנהר הגדול.

לחיים לחיים ולברכה,

מנחם שניאורסאהן

המברק בטח נתקבל במועדו, ובודאי יודיעו לכאן מכל הנעשה, וכל המרבה – בידיעות מפורטות – הרי זה משובח.

בכבוד ובברכת החג,

מזכיר

ז'קכד

בי"ה, טו"ב כסלו, תשי"ב
ברוקלין.

הרה"ג הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ בעל מדות עסקן רב
פעלים איש המעלה בנשיק מו"ה יצחק מאיר שי הכהן

שלום וברכה!

בהמשך למכתבי הקודם, בא הנני על ענין שהזמן גרמא הימים
שלפני י"ט כסלו, אשר בלשון רבנו הזקן, הוא יום הילולא רבא דרבנו
הקדוש זי"ע ויום גאולת רבנו הזקן, אשר בלשון כ"ק אדמו"ר, אביו של
כ"ק מו"ח אדמו"ר, הוא החג אשר פדה בשלום נפשנו ואור וחיות נפשנו
ניתן לנו.

לעורר עוה"פ ע"ד העבודה בהפצת המעינות חוצה, כלשון הבעש"ט
באגה"ק שלו הידועה.

אשר אם על כאו"א שזכה לטעום מתורת החסידות, מוטל חוב
(זכות) קדוש זה, עאכו"כ אלו אשר השגחה העליונה חוננה אותם
בהשפעה על חוג רחב, שבהנוגע אליהם הדרישה וההכרח הוא פי כמה
וכמה.

ובפרט כשהעדר הפעולה בזה, ואפילו כשבסגנון חז"ל כדבעי למיעבד
לא עבד, מתפרש בתור הסכם ח"ו להמנגדים ומבלבלים וכו'.

ובהכירי המרץ שלו באם רק ירצה לנצלו במילואו, תקותי חזקה
שפעולותיו בשטח האמור תצליחנה להפיץ המעינות ועד לחוצה.

ויהי רצון שבעגלא דידן יקוים היעוד (מתאים למענה מלכא
משיחא, אשר באגרת הבעש"ט האמורה) דקאתי מר.

תקותי אשר יסלח לי על בואי בכתובים בהערה האמורה, והעיקר
— אשר אתבשר טוב בכל הנ"ל.

בכבוד ובברכה.

ז'קכד

מו"ה יצחק מאיר: לוין, ירושלים. אגרות נוספות אליו — לעיל ז'נד, ובהנסמן בהערות שם.

ז'קכה

ב"ה, כי כסלו, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מי"ב כסלו, ואתחיל מהענין הכי מתמיה בו, סעיף ד', בהנוגע להמשך המפעל [אף שקצת לימוד זכות יש, שמתחיל סעיף זה בהתיבות „מחשבות פסולות", ז.א. שמלכתחלה פסל אותם, אלא שהתמיי היא גם על הקס"ד], ובודאי למותר להאריך בדבר הפשוט אודות גודל ההכרח והחיוניות בכל מוסד של חינוך הרוצה להיות על טהרת הקדש, ועוד יותר שההכרח בזה הולך ומתרבה וגדל, אלא שמוכן וגם פשוט שביחד עם זה, עליו להשתדל, שלא רק לא יקטינו אלא אדרבה יגדילו המוסד לכל לראש בכמות, ובמילא מהכמות תבוא סו"ס גם הגדלה באיכות כנהוג בישראל, והרי על ענינים כגון אלו, י"ל הוראת חז"ל יגעת ומצאת, ובפרט שההכרח בהכרח חינוך דתי, הולכת ומתפשטת.

ומכאן לסעיף א' שבמכתבו, בהנוגע למצב דבורו וכו' והוא שייך גם למענה הנ"ל, כוונתי: בטח נשאר אצלו העתק מכתביו לכאן בהנוגע להדבור שלו ומצב רוחו אז, עד שכאילו ח"ו אבדה וכו' וגם אז העלה על הכתב מעין מחשבות האמורות, והנה עתה נוכח, שהמצב הרבה יותר טוב מאשר שיער, והלואי הי' אז חזק בבטחונו, שהשיפור הי' מתקדם יותר וגם גדול יותר, ואין צועקין על העבר, כי אם בהנוגע להבא ובהנוגע לסעיף ד' שבמכתבו.

מהנכון הי' שיתדבר עם אנ"ש הבאים במגע ג"כ עם אותם המשרדים אודותם כותב, ואפשר יוכלו ליעצו בהנוגע לפעולות ההשתדלות.

תקותי, שבדבורי נועם ובאותיות מאירות, מבלי כל הפחדה כלל וכלל, יסביר לזוגתו תחיי שתסיח דעתה לגמרי ממחשבות פסולות האמורות כלשונו במכתבו, ובפרט אשר הזכירו פעולתי אלו בעת בקשתה להצלחת הטפול הרפואי ורפואתה.

ז'קכה

חלקה נדפס בלקו"ש חכ"ב ע' 352 וחלקה שם ע' 385.

עד עתה נתעכבתי להעיר על הבא לקמן, אבל אינני רואה רשות לעצמי להשתמט מלכתוב עתה עד"ז, והוא במכתבו הקודם הזכיר כמו בדא"ג אשר בנו שי' לומד במוסד פלוני.

— והנה אף כי אין מוכרים לי תנאי הלימוד במוסד שמזכיר, הנה בודאי כפתגם הידוע, צו גוט קען מען שטענדיג צוגעבען, והרי כמה מוסדות חינוך בגיל שלו באה"ק ת"ו ששם לומדים רק לימודי קדש חדורים ביראת שמים, ובהם גם כאלו שחדורים גם אהבת השם, ז.א. חסידותיים, ולכאורה הרי כל עסקן בשטח החינוך עליו לכל לראש להראות דוגמא, שאין להסתפק בחינוך לחצאין ולשליש וכו', ובפרט בהביא בחשבון השפעת הרחוב וכו' וד"ל, והוא ע"ד החילוק בדין בין טופח ע"מ להטפח לטופח סתם.

תקותי שביום הבהיר י"ט כסלו התועד בסביבה מתאימה, ז.א. שמה שכותב ע"ד התכנית לי"ט כסלו, הביאה בפועל והעיקר באופן שיהי רישומו ניכר במשך כל השנה, שהרי יום זה הוא ראש השנה לדא"ח (כידוע אגה"ק של כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע, נדפסה בהיום יום י"ט כסלו), וידוע הדיוק ראש ולא תחלה, כי ממנו המשכות לכל ימי השנה, ע"ד ההמשכה מהראש לכל האברים.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ז'קכו

בי"ה, כ"א כסלו, תש"כ
ברוקלין.

האברך הו"ח אי"א נו"נ מלאכתו מלאכת שמים
מאיר שי'

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מי"א כסלו, ומצורף בזה מכתבי לכתה ז', ובטח באם זקוקים להסברה נוספת, ימצא אותיות מתאימות לזה.

ז'קכו

מאיר שי': פרידמן, כפר חב"ד.

בענג קראתי מסדר פעולותיו במוסד הק', ואזכירו עוד הפעם על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, שיהי' בהצלחה מתאים לרצון רבותינו נשיאינו, שיהיו נרות להאיר, אשר אף שלאשונה ובתחלה אמרו זה ביחוד על תלמידי תומכי תמימים, אבל הרי המלמד את בן חבירו תורה מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו, והבן יורש מאביו תכונות הנדרשות לנרות להאיר, כמובן מהמשנה, עדיות סוף פרק ב', שעפ"י מובן שהתמימים ביכולתם ובכחם לעשות גם תלמידים כיוצא בהם, ובלבד שישתדלו בזה במסירה ונתינה כדרך פעולת האב בבן, וק"ל.

תקותי שניצלו יום הבהיר י"ט כסלו גם בעבודה האמורה וגם ימי חנוכה הבע"ל יוסיפו בכל הנ"ל ובהצלחה.

בברכת הצלחה בכל ולבשו"ט.

ז'קנז

בי"ה, כ"א כסלו תשי"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה להפ"נ שנתקבל ע"י . . .

בעת רצון יזכירו אותו ואת זוגתו תחי' על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, מתאים לתוכן כתבו של הנ"ל.

ולפלא שאינו מזכיר אם ניסו ע"י זריקות מתאימות וכן ע"י התעמלות ותנועות מתאימות (באוועגונגען) של האצבעות וכן הרגלים, כי אף שמהכתוב אין ברור ענין המיחוש, נראה שגם זה בשטח סיבוב הדם (בלוט צירקולירונג), ועכ"פ כדאי לעורר את הרופא המטפל על דבר האמור, והרי כשאדם עושה בדרך הטבע הרי זה צנור וכלי גם לשלמעלה מדרך הטבע.

ז'קנז

נדפסה בלקו"ש חכ"א ע' 459.

כיון שבאיש הישראלי הגשמיות והרוחניות יחד יהלכו, ואמרו חז"ל, היקום אשר ברגליהם, זה הממון.

מהנכון שירבה בצדקה — כפשוטה, וביחוד למוסדות אשר מתעסקים בחינוך בני ישראל על טהרת הקדש, שגם הם בבחי' רגל דקומה הכללית של בני ישראל, והוספה בחיות האדם הרוחני הרי בודאי שמוסיפה בחיות באדם הגשמי.

ומאחר שהכל בהשגחה פרטית, ונתקבלה בקשתו בחדש כסלו, ולמחרת חג הגאולה של רבנו הזקן בעל התניא (פוסק בנסתר דתורה) והשולחן ערוך (פוסק בנגלה דתורה) ונצחון תורת החסידות, מחובתי (וגם מזכותי) לעוררו על הכרח קביעות עתים בלימוד תורת החסידות לכה"פ שעה קלה בכל יום ובהוספה ביום הש"ק, וכן אשר ישמור על התקנה דאמירת השיעור תהלים חדשי — כפי שנחלק לימי החדש — בכל יום אחר תפלת הבקר.

המצפה לבשו"ט בכל האמור.

ז'קכח

בי"ה, כ"ב כסלו, תש"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו, בו שואל ביאור נוסף על מכתבי משילי שנה העברה.

והנה פשוט שלא היתה כוונתי בהמענה להרגל לעבודת אתכפיא בעלמא ותו לא מידי, ומ"ש להמשיך במשק הוא על מה שכתב שאין מקצוע בידו, ובקשר עם דעתי ברורה שרצוי שישתדך באופן טוב בגשמיות וברוחניות, הנה בהיותו במשק בודאי יוכל לסדר עבודתו באופן שילמוד איזה מקצוע, שהרי בטח גם הנהלת המשק מעוניינת בתועלת חברי המשק וכן בטלה (עכ"פ לזמן הראשון) שאלת הדירה וכו', וע"פ הנ"ל מובן ג"כ שלא הי' בהוראה שלי, הוראת הנהגה לכו"כ שנים, כי אם עד שיהי' מקצוע בידו וישתדך בשעה טובה ומוצלחת, ולאחרי זה הרי יחליטו ביחד עם בת גילו תחי' איך ואיפוא להמשיך.

(ב) עוד נקודה שני', כי כנראה מהנהגתו ומכתבו, לעת עתה לא הורגל בעבודה סדירה וקבועה מיום ליום, וזהו ענין, פרט נוגע ביותר וביותר לחיים כדבעי, להיות שליט ברוחו ולהתעסק במה שרצוי, ולאו דוקא במה שרוצים ודוקא חדשים לבקרים, וק"ל.

(ג) במ"ש שאין יכול תיכף לעסוק בעניני שידוכין, כיון שמצבו הרוחני אינו כדבעי, תקותי שעצם העסק להכנס בחיים כמצווה בתורתנו הק' תורת חיים, יקל עליו מלחמת היצר והשיפור בכל הענינים אודותם כותב, וראו זה במוחש אצל כו"כ בשנים שעברו וגם בימינו אלו.

(ד) במ"ש אני שההשתדלות בשידוך צ"ל וכו', הכוונה פשוטה, כי בעוה"ר באיזהו חוגים התירו לעצמם ענינים שלא רצוים בהחלט, באמתלא שזהו נעשה בתור חיפוש שידוך המתאים וד"ל, והרי באה"ק ת"ו כמה שידוכים נגמרים באופן דצניעות הרצוי ומאושרים בגשמיות וברוחניות, ולזה כוונתי.

(ה) במה ששואל איך יתעסק בהפצת תורת חב"ד הדרכותי' והנהגותי' – כיון שעדיין לא קיים קשוט עצמך, המענה ע"ז בשתים, והוא: אי אפשר למנוע הידיעה דתורה האמורה מאלו שבסביבתו, מפני שהוא אינו כדבעי, שהרי הם אינם אשמים בזה, נוסף על הנקודה באם אינו מתקן עצמו ככל הצורך, ועדיין חסר, פשוט שאין צריך להוסיף על זה עוד הגרעון בהפצת דא"ח, ומגודל ענין הפצה זו (שגם על זה קאי דבר משנה, זכה וזיכה הרבים וכו' זכות הרבים תלוי בו), מובן ההיפך ח"ו, והרי בענין דקשוט עצמך צריך האדם לחפש ולמצוא כל אופנים ואמצעים האפשריים להגדיל הצלחה בזה, ולכשידע שעליו לדבר בעוד שעה ע"ד ענינים חשובים לפני כו"כ פא"פ, בודאי ובודאי שזהו יקל המלחמה האמורה ויקרב הנצחון.

ויהי רצון שכיון שמתקרבים אנו לימי חנוכה דענינם מסרת רשעים ביד צדיקים וזדים ביד עוסקי תורתך, הדי גם במלחמה הפרטית[ת] של כאו"א מאתנו יומסר הרשע בידי הצדיק והזדים ביד העוסקים בתורה וכמבואר הענין בספר תניא קדישא.

בברכה לבשו"ט בכל האמור בהקדם ולחנוכה מאיר ושמח.

ז'קבט

ב"ה, כ"ח כסלו, תש"כ
ברוקלין.

שלום וברכה:

. . . ועל אחרון אחרון, במ"ש אודות בנו שי', ומסיים שקבל ומקבל גם עתה בכל יום גלולי אנטיבייטיקה.

— בודאי ידוע לו שבארצוה"ב כבר פגה הלהיטות אחרי גלולות אלו, ומתחילים להסתייג משימוש „מופרז" מהם, ומה שנוגע עוד יותר — התחילו להבחין בתוצאות צדדיות בלתי רצויות, מובן שהערה זו היא רק בדרך כלל, ולא באה אלא לעורר, שכדאי לדבר עם הרופא המטפל על שימת לב ועיון הראוי, — הרצוי המשך השימוש בגלולות האמורות וכו'. ומה טוב לעוררו שיחקור בזה אצל אלו שעסקו במיוחד **בחקר** בשטח זה, אחרי שע"פ רוב — רופאים המטפלים אין זמנם פנוי כ"כ לחקירות, ובפרט אשר בתי חרושת המיצרים הגלולות, כמוכן, אין דעתם נוחה מחקירות הנ"ל.

פליאה גדולה ביותר על הספק אצלו בהנוגע להמשך ולהמסגרת של חינוך בנו בעתיד הקרוב, שהרי הראה הנסיון אשר בכגון דא נוגעת בעיקר מדת היראת שמים אשר בחנוך, כי ככל שלא יהי טוב בזה הרי הרחוב ועוד כמה גורמים פועלים למעט בהיראת שמים, ובעוה"ר ב' בתי הספר אודותם מזכיר — לא נשמע שיהי מי שהוא שיתאונן עליהם שיראתם במדה „מופרזת".

בכבוד ובברכה לבשו"ט בכל האמור ומזמן לזמן באופן דמוסיף והולך וכהוראת ימי חנוכה אלו שהלכה כב"ה דמוסיף ואור.

זיקל

ב"ה, כ"ח כסלו, תשי"ב
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ מלאכתו מלאכת הקדש
מו"ה ישראל מנחם שי

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הכי ארוך נתקבל מכתבו מ' כסלו, חותם יום
הבהיר, יום הבשורה והגאולה, י"ט כסלו.

בו כתב גם ר"פ מהשתתפותו בהתעודות דיום הנ"ל, ויהי רצון
שיומשך הרושם על כל השנה כולה בנר מצוה תורה אור ומאור שבתורה
זוהי תורת החסידות.

במ"ש אודות בריאות . . . בטח מתייעצים עם רופא מומחה
במקצוע ועושה כהוראתו, והרי התורה נתנה רשות לרופא לרפאות.

וזכות מה ששומר שיעורי חת"ת (חומש תהלים תניא), אשר שמענו
כ"פ מכ"ק מו"ח אדמו"ר, שסגולה הוא זה לכמה ענינים, תעמוד לו
לבשר טוב בכל הנ"ל.

במ"ש אודות הוראה בעבודת ה' איך להתנהג, — בכללות הענינים
מבוארים בספרי ומאמרי דא"ח, ובפרטיות הרי תלוי זה בכמה ענינים,
וכמו תכונת הנפש, זמן הפנוי וכו', ולכן יתייעץ עם אנ"ש אשר
בסביבתו, וכבר נאמר ותשועה ברוב יועץ.

במה שהעיר בדברי רו"ל (ב"ק צח, ב) אשר חמץ בפסח הכל מצוים
עליו לבערו, אף שידוע שחובת ביעור חמץ הוא רק על הבעלים.

יעוין בשו"ע רבנו הזקן סי' תמ"ג סעיף ז, שאף שאין אחריות
החמץ עליו, מ"מ צריך לבערו, כדי שלא יעבור בעל החמץ בבל ימצא
שכל ישראל ערבים זב"ז ולא מצ"ע.

זיקל

מו"ה ישראל מנחם: גולדרינגר, ניוארק.

בברכה לבשו"ט בכל האמור ובאופן דמוסיף והולך מוסיף ואור
כהוראת ימי חנוכה אלו דהלי כב"ה.

במש"כ בפ"י גמטריא – ראה תויו"ט ספ"ג דאבות „שם מושאל
לכל עניני חשבון". וראה בערוך השלם בערכו כמה דוגמאות.

לקושינו להמובא ביל"ר פ' ברכה מס' התמונה שמשוה וצפורה
נקברו במערת המכפלה שהוא היפך מכמה מחז"ל – הרי בכמה ענינים
מצינו מדרשות חלוקות. ולהעיר ממדרש שלישי (ספרי הובא ביל"ר שם)
דמחילה יוצאת מקבורתו של משה לקבורתם של אבות.

ז'קלא

ב"ה, כ"ח כסלו, תשי"ב
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

לאחרי הפסק הכי ארוך נתקבל מכתבה מט"ו כסלו, בו כותבת
אודות מצב רוחה ע"ד כניסה בקורס מזורז למורים בלתי מוסמכים וכו'.

וברור הדבר על יסוד מה ששמעתי ויודע אודותה . . . אשר השגחה
העליונה חוננה אותה בכשרון לחינוך, בקליטת ידיעות כדבעי ובסדר,
ובכלל באותן התכונות הנדרשות להצלחה בתור מורה מחנכת ומדריכה.

מובן גם כן, אשר כאו"א מאתנו בתוככי כללות בני אדם, איננו
תמיד במצב רוח שוה, שעל כן האדם הוא בבחי' עולה ויורד, ומי לנו
גדול, אפילו צדיקים גמורים אמיתיים, כמבואר תואר זה על ידי רבנו
הזקן, ובכל זה מפרש אשר גם עליהם אומר הכתוב, שבע יפול צדיק
וקם.

אלא שבצדיק הרי זה נפילה לגבי מדריגתו הראשונה וכו'.

מהאמור מובן, אשר נורמלי הוא, שלא תמיד ענין ההתרכזות במדה
שוה אצלה, וכן ענין הבטחון-עצמי וכו'. ובפרט כשלכל הנ"ל מתוספות
תחבולות היצר, הרוצה לבלבל את האדם מעבודתו לבוראו, שאחד
העיקרים בעבודה זו, מנוחת הנפש ובטחון מוחלט, שכל מה דעביד

רחמנא לטב עבד, והכשרונות שבאדם שניתנו לו – בודאי נתנה האפשרות לנצלם גם כן, הרי מתחבולות היצר לפתות את האדם, אשר הירידה הזמנית והנורמלית לא כן הוא ומגזם אותה ומגדיל אותה בעיניו וכי'.

המורס מהאמור, שעלי להסיח דעתה לגמרי ממחשבות שהן היפך מדת הבטחון יסוד אמונתנו ותורתנו תורת חיים, ולא להתרשם ממה שלפעמים אינה מוצאה בעצמה הכח להתרכזות כמו שהי' לפני יום ויומים.

ועוד וגם זה עיקר, לרכוש חברה וידידה אשר תוכל לדבר עמה גלוית לב, וכבר נאמר, דאגה בלב איש ישיחנה, אף שכאמור דאגה זו היא פרי הדמיון אשר מקורו היא פיתוי היצר. ובודאי ובודאי אשר תגיע למטרה – להצליח בעבודת הקדש בתור מורה בשטח חב"ד, והאלקים עשה את הכל יפה בעתו ובזמנו.

בטח השתתפה בפעולות יום הקודש, יום הבהיר י"ט כסלו, שהוא ראש השנה לעניני תורת החסידות הדרכותי' והנהגותי', ותקותי שבכלל הוטב גם מצב רוחה ותבשר טוב בזה.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ז'קלב

ב"ה, כ"ט כסלו, תש"כ
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

נאך א ליינגערן איבעררייס, איז אנגעקומען אייער בריף פון י"ז כסלו, און איך האף אז די קומענדע בריף וועלען זיין אין אן אופן לויט די אנווייזונג פון די חנוכה טעג, וואס מיטדארף צוגעבען אין ליכטלעך און ליכטיקייט, וואס דער פנימיות'דיקער תוכן אין דעם איז לויט דעם פסוק, כי נר מצוה ותורה אור, און אזוי זאל אויך זיין אין אייערע פרטיות'דיקע ענינים, און אויך אין דער ארבעט פון שטארקען און

פארשפרייטען אידישקייט און חסידות בפרט, אויך אין א אופן מוסיף
והולך מוסיף ואור.

און ניט קוקענדיג אויף אלע שוועריקייטען, איז זיכער אז אויך
אויף דעם איז געזאגט געווארען, אין לך דבר העומד בפני הרצון, אמת,
עס פאדערט זיך אנשטריינגונג, אבער מ'זעט דאס אין די לעצטע יארען,
אז מ'איז מצליח אין דעם מערער ווי מ'האט זיך פארגעשעטלט (וואס
זיכער האט איר דאס געזעהען אין אייער ארבעט, און אויך אייער מאן
הרב ש"י אין זיין ארבעט, און אזוי איז דאס אויך אין יעדער ארט).

און ווי מיר האבען געהערט פון מיין שווער כ"ק אדמו"ר, אז א
סאלדאט גייט אין מלחמה, גייט ער מיט א פרייליכען נצחון מארש,
וואס דאס מאכט מעגליך פארגרעסערען דעם נצחון און מאכט אויך
נאהנטער דעם נצחון, אזוי אויך אין דאס אויבען געזאגטע, ווען איר
און די אלע וועלכע טוען די ארבעט, וועלען גיין מיט שמחה און
זיכערקייט אין דעם נצחון פון דער ארבעט, וועט דאס קומען גרינגער
פריער און אין א גרעסערע מאס . . .

און דער עיקר איז צו שטארקען זיך אין בטחון, אז חסידות וועט
אויספירן אומעדות און אויך אין . . . און דעריבער איז דאך אשרי
חלקם וואס איר טוט אין דער ארבעט, און טאן דאס בשמחה ובטוב
לבב, ווי עס פאדערן דאס רבותינו נשיאינו פון יעדער איינעם.

בברכה לבשוורות טובות בכל האמור.

ז'קלב

נצחון מארש: ראה גם לעיל ח"ז אגרת וירלח, ובהנסמן בהערות שם.

קט

אדמו"ר שליט"א

זיקלג

By the Grace of G-d
5th Chanukah Candle
5720, Brooklyn, N.Y.

Rabbi S. D. Sassoon
15 Sollershott East
Letchworth, Herts.

Sholom uBrocho!

... I take this opportunity to express my gratification at the two books which you published in honor of your sons' Yitzchak and David's Bar Mitzvah, the Moshav Zekenim and the exegesis of Rabbi Abraham, son of the Rambam. May G-d grant that since their entering under the yoke of the Mitzvot was associated with the dissemination of Torath Rishonim, Rishonim k'Malachim, may your sons merit to walk in their ways to practise and spread the Torah and Mitzvot with joy and gladness of heart.

I cannot forgo this occasion without mentioning the fact that this year is the 200th anniversary of the Histalkut-Hilula of the Baal Shem Tov, who has emphasized the dissemination of the Torah and Penimiut haTorah among the widest possible circles, and as stated in Iggeret haKodesh of the Baal haTanya referring to the "Dissemination of the Fountains Abroad." Moreover, the emphasis is coupled with Ahavat Yisrael, with vitality and animation. And as with the case of all remembrances among Jews, the underlying significance is the practical application and lasting inspiration of the teachings of the Baal haYovel.

זיקלג

Rabbi S. D. Sassoon: אגרות נוספות אליו – לעיל ח"א ג'תקצא, ובהנסמן בהערות שם.

With best wishes for an inspiring Chanukah, and with blessing.

נ.ב.

כמנהגי בכגון דא, לחביבותא דמילתא, ציינתי איזה הערות עכ"פ בחפזה כפי רשיון הזמן.

מושב זקנים.

בתחלתו. ע"א. שיטה המתחלת עשה. כנראה צ"ל ועשה. וכ"ה בב"ר ספ"א ועוד.

התירוץ וי"ל — הוא בפ"י ריב"א כאן.

מענין לענין. בפ"י הריב"א שהובא בעי נו צ"ל יעקב במקום לאה. ונמצא בפ"י ריב"א חנדפס.

במפתח מצוין ריב"א בעי קנח, ולא מצאתיו שם.

צ"ע שלא נרשם במפתח רש"י. אף שנוצר בכ"מ [בשם "רש"י" (לדוגמא: רכב, שעא, תב) או "רש"י (ב, סב, קיב, קנח)], ואולי מפני כי רב הוא.

פ"י הר"א בן הרמב"ם.

בתחלתו. הערה א'. כ"ה גם בפרדר"א ספ"ט.

הערה ט'. להעיר מבראשית רבה ספ"ז.

בפנים. ח"י שיש לה נפש. להעיר מפרש"י פסוק כ, כד. וראה זהר חדש בראשית מדרש הנעלם פ"ד. רמב"ם הלי יסוה"ת פ"ד, ח"ט.

קיא

אדמו"ר שליט"א

ז'קלד

ב"ה, לי כסלו, תש"כ
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ וכו' מו"ה חיים אבא שי'

שלום וברכה!

לאחרי הפסק ארוך נתקבל מכתבו מד' חנוכה.

ובמ"ש אודות מנהגים קשורים בבר מצוה, — לא שמעתי בזה חוראות, לבד הנדפס בהיום יום*, אשר מתחילים להניח תפילין שני חדשים קודם, שבועות אחדים בלא ברכה, וכשמתרגל בהנחתם, בברכה, וישאל אצל אנ"ש שאולי ידוע להם איך שנהגו בזה במקומם במדינתנו לפנים.

כן מהנכון לחזור — חברמ"צ המאמר ד"ה איתא במדרש תהלים, וקל ללמדו בעל פה, וגם בנו יעשה כן.

אקוה שהשתתף בהתועדות דיום הבהיר י"ט כסלו, ויהי רצון שיהיי רישומו ניכר בכל השנה כולה.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

(*) בברכת שפטרני — ראה שם ליי"ב כסלו.

ז'קלד

מו"ה חיים אבא: ווייל, האמילטאן. אגרות נוספות אליו — לעיל חט"ו ה'תרעה, ובהנסמן בהערות שם.

ז'קלה

ב"ה, ימי חנוכה, ה'תש"כ
שנת המאתים להסתלקות הילולא
של הבעל שם טוב ז"ל
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו ממוצש"ק.

ויהי רצון אשר כתוכן והתעוררות ימי חנוכה אלו, שענינם הדלקת הנרות, הנרות שהם לעולם, אל מול פני המנורה, וכל הברכות שאינן בטלין לעולם (ראה רמב"ן ריש פ' בהעלותך), והלכה כב"ה דמוסיף והולך מוסיף ואור.

הנה כן יהי' בהפעולות בקדש במשך כל השנה להוסיף בנר מצוה ותורה אור, ובנר ה' נשמת אדם של עצמו ושל הזולת, מתוך שמחה, ותהיינה הפעולות חדורות אור וחיות הנפש, מוארה באור פנימיות תורתו ית', הנמשכת מבחי' פנימיות ועצמות אוא"ס ב"ה (עיין אגרת הקדש של כ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) נ"ע, נדפסה בהיום יום י"ט כסלו).

בברכה לבשו"ט בכל האמור ולחנוכה שמח,

מ. שניאורסאהן

ז'קלה

נדפסה בלקו"ש ח"י ע' 315. טופס דומה נשלח לכמה.

ז'קלו

ב"ה, ימי חנוכה, ה'תשי"ב
שנת המאתים להסתלקות הילולא
של הבעל שם טוב ז"ל
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

. . . ת"ח על הבשו"ט מהטבת מצב בריאות זוגי הרבנית תי. וכיון
דהפס"ד הוא אשתו גופו הוי' (כתובות סו, א).

(וכמו בכ"מ — י"ל בדא"פ, דנתגלתה בנסתר דתורה (זח"א צא, ב.
וראה ג"כ לקוטי השי"ס להאריז"ל לברכות) טעם הדין בנגלה דתורה).

בטח גם בכת"ר כן הוא ונעקרה ההתעלפות מעיקרא.

במש"כ בענין דשנה עליו הכתוב לעכב דיל"פ שהוא ל"ד בקדשים
— הרי הכל בהשגח"פ, ונתקבל המכ' כשנודעתי שמדפיסים שיחה זו
בהמאור. ובקשתי לציין המ"מ לתוסי' מנחות לח, סע"א. יד מלאכי, לקח
טוב כלל ה'. וראה ג"כ אתון דאורייתא כלל יב.

ובמה שהוקשה הלי' (בתוסי' פסחים יא, רע"א) „כגון קדשים" —
וגם בלק"ט עמד ע"ז — מובן ע"פ תוסי' מנחות הנ"ל.

בשטמ"ק זבחים (ה, א) — בדפוס שתח"י הלי' „דלמצוה בעלמא
נינהו לענין כשרות" והוא מתאים להמשך „לענין ריצוי" היינו
שהמצוה היא גדר בענין הכשרות או הריצוי (ומקביל לו גדר העיכוב)
ולא ענין שלישי נוסף על עניני כשרות וריצוי.

במש"כ בדברי הרמב"ן עה"כ ויהי אור שלא נאמר ויהי כן —
[ובתו"ש ציין לזה"ק וסי' הבהיר שהקשו כן וכנראה לזה כיוון הרמב"ן
בכתבו מדה"נ. וראה ג"כ כתר ש"ט בסופו ואור תורה לה"מ בהנ"ל] —
בהנוגע לאור דידן ראה חגיגה יב, א.

ז'קלו

האגרת נכתבה אל מו"ה אפרים אליעזר יאלעס, בשולי הנוסח הכללי שבאגרת הקודמת.
אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ח ו'תקפב, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ז'רלב. ז'שמז. ז'שעג.
ז'תיט.

המאור: ובלקו"ש ח"ד ע' 1253 הערה 3.

במש"כ בדברי התו"א ד"ה בכ"ה בכסלו בענין הדה"נ בביהמ"ק —
בדרוש זה מבאר שיטת הפוסקים דאין הדה"נ אלא בערב ומזרח ומערב
מונחין (שו"ת הרשב"א. הרמב"ן. תוד"ה ולהיטיב יומא עא, א. וראה
תויו"ט פ"ז דיומא ופ"ג דתמיד) ומבאר הסדר בבוקר: הטבת נר ז', הטבת
נר ו', הדלקת נר ו', הדלקת נר ז'. והדברים ארוכים. ואכ"מ.

ז'קלו

ב"ה, ימי חנוכה, ה'תש"כ
ברוקלין, נ.י.

כבוד המשתתפים בהתועדות דיום הבשורה יום הגאולה
של רבנו הזקן, וגאולתנו ופדות נפשנו ב . . .
ה' עליהם יחיו

שלום רב וברכה!

בנועם נודעתי מהתועדותם ביום הבהיר האמור, י"ט כסלו, הנקרא
בפי רבותינו נשיאינו, חג החגים.

אשר בודאי, כבכל קבוץ בני ישראל החרדים לדבר ה', נשמעו דברי
תורה, ובאופן שיביאו הדיבורים לידי מעשה, ז.א. להוספה בתורה
ומצות, במשך כל השנה הבאה לאחרי זה.

ומחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה ובפרט כשהמחשבה באה
וקיבלה ע"ע ביום סגולה.

וע"פ הודעת חז"ל דמגלגלין זכות ליום זכאי, יהי רצון שתהיי
ההתחלה בזה בימי חנוכה אלו, והרי הלכה כבית-הלל דמוסיף והולך בנר
ואור, ומובן הרמז בזה ע"פ מה שנאמר כי נר מצוה ותורה אור והיי הנס
בשמן שכמבואר בכמה מקומות מרמז לסודות ופנימיות התורה.

בענין הדה"נ בביהמ"ק: ראה גם לעיל חט"ז אגרת ויקמה.

ז'קלו

טופס דומה נשלח לכמה.
חג החגים: ראה גם לעיל ח"י אגרת ג'רב.

קטו

אדמו"ר שליט"א

ויאיר כאו"א את עצמו ואת סביבתו בנר מצוה תורה אור ומאור
שבתורה זוהי פנימיות התורה, שבדורותינו נתגלתה בתורת החסידות.

וביחוד שנמצאים אנו בשנת המאתים להסתלקות-הילולא של
מורנו הבעל שם טוב ז"ל, אשר כידוע באגרת הקדש שלו, כשיפוצו
מעינותיו חוצה, מעינות תורתו שהיא היא תורת החסידות, קאתי מר –
דא מלכא משיחא.

בכבוד ובברכה לבשורות טובות בכל האמור,

מ. שניאורסאהן

ז'קלח

ב"ה, ימי החנוכה, ה'תש"כ
ברוקלין, נ.י.

הו"ח אי"א נו"מ בעל מדות תרומיות עוסק בצ"צ ענף
עץ אבות כו' הרש"ז שי'

שלום וברכה!

אף שזמן רב לא קבלתי מכתב מכו' אישית, אבל כמובן שאני"ש
שיחיו כותבים לי בזה מעצמם ובפרט כשהנני דורש בשלומם. ובטח יבין
הפליאה מהולה בצער שגרמה לי הידיעה שלפעם הראשונה מהתיסדות
כפר חב"ד לא השתתף כי בהתועדות די"ט כסלו שס. ולמותר להאריך
לדכוותי בגודל ערך הענין בכל הפרטים וחשיבות נוכחיותו בהתועדות
דחג הגאולה בכפר חב"ד, בפרט שהענין נוגע להשפעה על הרבים,
ובנקודה הפנימית דהפצת המעיינות, ביחוד בשנת סגולה זו, שנת ה-200
להסתלקות-הילולא של הבעש"ט, כמו שהדגשתי כמה פעמים במכתבי
דהאי שתא.

מובן גם כן שאין לי כל ספק שבטח היו סיבות חשובות לזה. אבל
בנוגע להזולת – הרי בטבע בני אדם שאינם באים לשאול ביאור ואינם

ז'קלח

הרש"ז: שור. אגרות נוספות אליו – לעיל ז'פד, ובהנסמן בהערות שם.

יושבים ומחכים למי שהוא שיבוא ויתרץ קושיותיהם, וברובא דרובא אם אפילו מבארים להם הטעם אינם מקבלים אותו, כי כל אחד בעצמו ממציא ומבאר הטעם מתאים לרוחו והשקפתו.

עוד מובן שאין כוונתי ח"ו להטיף מוסר, ועל אחכוי"כ שלא באתי לצערו ח"ו, אבל כיון שבכל ענינים כגון אלו חזקה שיד הלעומת זה (ע"י בני"א המייעצו) המבלבל באמצע, וכפתגם כ"ק אדמו"ר מוהר"ש, "לפעמים הוא מתלבש בלבוש צדיק תמים ענו ובעל מדות טובות" (הועתק הענין בשלמותו ב"היום יום", כ"ג סיון), אפשר שהי' כן גם במקרה זה וגרם לאי-הופעתו בהתועדות, והרי עלול הלעומת זה להתחפש עוה"פ בלבוש האמור ולבלבל ענינים כגון אלו שבעתיד, שלכן באה כתיבה זו, ותקותי חזקה שאז לא יצליח, ובפרט שזכות הרבים מסייעת לכי בניצול השפעתו בשטח האמור דהפצת המעיינות.

אכפול ברכתי עוה"פ ואצטרף להמון המברכים את כי לרגל מלאות לו שבעים שנה, ועל פי המקובל מכ"ק מו"ח אדמו"ר (שאמר שהוא מנהג קדמונים) שמיום מלאות [י"ג שנה יש להבר מצוה שייכות למזמור י"ד דתהלים, וכן בכל שנה כסדר, הנה במלאות] לכו שבעים שנה, המזמור השייך לו הוא מזמור ע"א, ויהי רצון שיקוימו בו דברי נעים זמירות ישראל — וגם עד זקנה ושיבה אלקים אל תעזבני עד אגיד זרועך לדור לכל יבוא גבורתך.

בכבוד ובברכה לבשורות טובות.

מוסג"פ העתק מכתבי שטח יענין את כי, כיון שהמדובר הוא בענין החנוך.

קִיז אֲדֹמֹר שְׁלִיט"א

ז'קלט

ב"ה, ג' טבת, תש"כ
ברוקלין.

מר משה שי

שלום וברכה!

באתי בזה להביע תודתי לו מקול"ע, על השתדלותו ועשיותו
בהנוגע להצלת ספרי זהר הק' עם הגהות אאמו"ר זללה"ה, אשר זה עתה
באו לידי.

ונוסף על גודל הענין עצמו, הצלת דברי תורה, הרי כמובן בהנוגע
אלי, גם נימה פרטית מיוחדת בזה, ככל עניני נחלת אבות, ובפרט
בהעלות בזכרוני, העמל והיגיעה ביחד עם ההתלהבות, במ עסק אאמו"ר
בהאמור.

ויהי רצון אשר עוד רבות בשנים, יעסוק בעניני תורה ומצות בכלל,
ובאופן טוב, במצוה רבה כפדיון שבויים האמור.

והרי על פי תורת החסידות, עבודת האדם בקדש, עבודת הבירורים,
הרי זה פדיון ניצוצות קדושה הנמצאים בגלות ופדיון נפש האלקית של
האדם, ניצוץ פרטי מהשכינה שבנפש כל אחד מישראל (כמבואר ע"י
רבנו הזקן בכ"מ ומהם בתניא אגרת הקדש סי' ד').

ויעשה זה מתוך מנוחה וטוב לבב ובאופן דמוסיף והולך מוסיף
ואור.

בכבוד ובברכה ובחתימה מעין הפתיחה נתינת ת"ח על כל הנ"ל.

נ.ב.

אף שדברים הבאים להלן אולי לא יתאימו כ"כ להאמור לעיל,
בכ"ז מצאתי את עצמי מחויב לצרפם גם הם, בכדי לקיים הציווי,
והייתם נקיים מה' ומישראל, ובפרט ע"פ השמועה שהגיעתני, אשר תמה

ז'קלט

משה: שוב, תל אביב.

להצלת... אאמו"ר זללה"ה: ראה גם לעיל חט"ז אגרת היתקפה.

כ"י על העדר המענה למכתבו בו כתב אודות ענין הביקור ברוסיה הסוביטית.

העדר המענה בא משני טעמים, שהורונו חו"ל:

(א) כשם שמצוה לומר דבר הנשמע, כך מצוה וכו'.

(ב) אין משיבין על וכו'.

ולבאר דברי, הוא בהקדמה: כמובן תכלית האמיתית של ביקורם של בני ישראל במדינתנו לפנינו, עפ"י שיטתי, ובודאי גם שיטתו הוא, כדי שעל ידי זה יתחזקו שם במלחמתם על האופי היהודי שלהם, ויתעודדו ברוחם, בראותם אשר רבים הם האחים לדיעה עמהם, שאם (חו"י) גם הם היו נמצאים בתנאים דומים, לוחמים היו על קיום צורתם ואופי[ם] ועומדים בכל הנסיונות המלחמות וכו'.

בודאי בביקורו שם, עד כמה שעלתה בידו לבוא במגע אמיתי עם אלו מסוג האמור, והתבונן לאופן חייהם והקישוים ומכשולים אשר בדרכם, ראה ונוכח – אשר למרות שבכל פרט ופרט, תלויים הם בגורמים האויבים ונלחמים בכל ענין של תורה ומצות, בכל זה שומרים הם עליהם ככל יכולתם, ועד כדי מצב של סכנת נפש בפועל, ופשיטא עד כדי סכנה למצבם הכלכלי, העדר הפרנסה וכו', ואינם נרתעים גם בנוגע לילדיהם להתנהג באופן האמור, ובלבד שישארו נאמנים לתורה ומצותי, ולכן קובעים עתים לתורה כל שעות הפנויות, שומרים על השבת ויום טוב, ופשיטא על כשרות המאכלים, וחלק חשוב מהם עד כדי לשמור על הזקן והפיאות, למרות היות זה סימן בולט, אשר מיהודים אדוקים הנהו, ועוד ועוד, ואף שע"פ ההשערה, הרי דוקא אלו בעלי הזקן ופיאות, משתמטים להפגש עם המבקרים, מחו"ל, כיון שהריגול בהנוגע אליהם, הוא כמה פעמים ככה, ואפשרית תואנה להתעולל עליהם על כל תנועה קלה, ולכן אפשר שדוקא עמהם לא נפגש, אבל תקותי שסיפרו לו עכ"פ אודותם.

לאחרי הקדמה האמורה, ישער בעצמו, תגובת אחב"י העומדים בתנועה האמורה, ובה חיים הם עשירות בשנים, אשר לאחר שזכו להפגש עם בני ישראל הבאים ממדינות ששם לימוד התורה וקיום המצות, מבלי כל מניעות לגמרי, ועאכו"כ כשהמבקרים באים מארץ הקדושה וכו', הנה גם מרחוק, לכל לראש רואים שבכל תהלוכות המבקרים, משתדלים שלא יהי' ניכר כלל, שמבני ישראל המה, הן

במראה פניהם והן בהלבושים והן בהנוגע להציצית וכו' וכו', וכששואלים, כמובן באופן עדין ובעקיפין, בכדי שלא לפגוע ח"ו וח"ו וכו' במה עוסקים ואיך מנצלים את החופש הגמור בהנוגע ללימוד התורה וקיום המצות, הרי מקבלים מענה, אשר פלוני הוא משחק בכדור רגל ומצלח, השני משחק בתיאטרון וכיו"ב, והמובחרים שבהם – הרי הם שומרי תורה ומצות, אבל מיטב מרצם ומיטב הכחות שלהם השקיעו בלימוד, אשר לומדים גם באוניברסיטה הקומוניסטית, בחופש גמור מבלי כל מונע ומעכב, אלא שמזמן לזמן יש להם קביעות עתים בלימוד תורתנו הק' תורת חיים.

וצע"ג אם שכר הביקור בהנוגע לעדוד רוח אחינו הנמצאים שם, הוא גדול מההפסד או וכו'.

לא אחד אשר תיכף כשקבלתי מכתב כ' בהנוגע להנסיעה, רציתי לכתוב את כל האמור, אבל שיערתי מה תהיינה התוצאות, ולכן בחרתי בשתיקה, ע"פ שתי נקודות האמורות לעיל.

בכדי לסיים „בנעימה“, להוסיף קצת „נחמה“ בהנוגע להאמור, הנה משלחת הרבנים הצעירים שנסעו מארצוה"ב לשם, שנתים קודם ביקורם הם, וע"פ נקודות האמורות „הספק“ בתועלת ביקורם גדול יותר מאשר בהנוגע לביקור כ' וחבריו, כיון שנסעו בתור ב"כ רשמי, רבנים בישראל, והתגובה שהיתה שם, מובנת מהשאלה הקצרה והקולעת אל המטרה שנתקבלה משם, בשם בני ישראל, ולא דוקא דתיים, ולא עוד אלא שגם מאינם יהודים, אשר משחקי כדור רגל, ישנם גם אצלם, ואין צריכים לבוא דוקא מארצוה"ב, ואתו הסליחה על האמור לעיל.

אבל באמת גם הנ"ל בא לאחרי התאפקות וצמצום מרובה, שהרי הטענה היא לאו דוקא מפני שביקרו, אלא טענה עמוקה ופנימית ונפשית יותר, לדכוותי:

לאחרי כל מה שעבר על אחב"י, שזהו מגדיל כמה פעמים ככה האחריות של כל אלו שנשארו, כאודים מוצלים מאש, ועאכו"כ אלו הדברים באה"ק ת"ו, אחריותם למלאות עכ"פ כפי האפשרי את מה שהי' נעשה ע"י אחב"י שנהרגו על קידוש השם, בענינים, שבהם נפלינו מכל העמים, ז.א. עניני תורה ומצות, ובאופן גלוי לעיני כל, ולא כסיסמת „המשכילים“ מלפנים, להיות יהודי באהליך ואדם בצאתך, שהתוצאות מזה, הרי ניכרות בדור השני או השלישי של המשכילים.

ולומר הדברים בפשטות: וביחוד על הצעירים, שגדלו בדורנו, דור השמד (דאין עליהם לשנות השקפת עולם של 30-50 שנה, שדבר קשה הוא ביותר), על צעירים אלו לתת דו"ח נפשי לעצמם שממלאים מקום הם של שמנה וסלתה של עמנו בני ישראל, ועליהם להלוך בראש חוצות באופן שכל רואיהם יכירום אשר מזרע אברהם יצחק ויעקב הם, ובאה"ק ת"ו בפרט שיכירום אשר שומרי תורה ומצות הם ככל הדרוש, ולא יהי זה ע"י מה שמדברים עברית, כי אם ע"י ששפוגשים אותו ברחוב, יאמרו עליו שבטח ממאה שערים הוא, וכשישאלו אותו, איך ובמה מבלה זמנו הוא, הרי בפשיטות הגמורה, צריך להיות המצב והמענה, שמבלה כל זמנו, בלימוד התורה ושמירת מצותי, אלא שכיון שמוכרח הוא ע"פ הסדר שהנהיג הקב"ה בעולמו, גם לפרנסה כפשוטה, הרי מלאכתו ארעי, באופן שאינו דורש השקעת מרץ רב ופשיטא שלא השקעת חב"ד שלו, וכח המחשבה בכללותה, בעניינים שגם האינם יהודים מתלהבים עליהם.

מקום בראש לומר, שישאלני, למה לא נשמעת „שיחה" ותביעה זו מפי רב פלוני ומנהיג פלוני וכו'.

ואפשר שהטעם הוא מפני שתי נקודות הנ"ל, והעיקר, שאין קושיא זו תירוץ על השאלה, שהרי ממה נפשך, אם אמיתית היא, הרי יקבל את האמת ממי שאמרו, ואם אינה אמיתית, הרי יש להוכיח במה בטלה הטענה.

כנ"ל האמור מופנה הוא לצעירי בני"י בכל מקום ולכל לראש באה"ק ת"ו, וביחוד לכל לראש לאלו שמביטים עליהם — באיזה חוג שיהי — כעל מיצגי בני ישראל.

בכבוד ובברכה.

ז'קמ

ב"ה, ד' טבת, תשי"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

באשטעטיג די ערהאלטונג פון אייער בריף פון ר"ח טבת און נאך בעסער פון נר השביעי מיט דאס בייגעלייגטע פ"נ, וועלכער וועט געלייענט ווערען אויף דעם ציון הק' פון כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, ויתן השם יתברך, אזוי ווי איר האט געבראכט די בקשה, זאלט איר אויך אנזאגען גוטע בשורות אין די אלע ענינים וואס איר שרייבט.

און צו אייער שרייבען, אז עס מאכט זיך ניט קיינע קונים אויף דעם געשעפט.

אפשר איז א וועג צופארען אויף עטליכע טעג אין מאנטרעאל צו זוכען א ענין של פרנסה, און גלייכצייטיג קען זיך מאכען א קונה אין מאנטרעאל, און לאז דוקא דארט וואו איר זוכט איצט.

און וויבאלד, אז ס'איז דאך, אין אתנו יודע עד מה (מטעם הכמוס), דארפמען זוכען פערשידענע וועגען, און השם יתברך זאל געבען די וועג וועלכע איז בעסער.

ויהי רצון, אזוי ווי מיר קומען דאך איצטער פון די טעג פון חנוכה, וואס די צייט פון דער מצוה, צו אנצינדען די ליכטלעך, איז דאך משתשקע החמה, - ווען עס ווערט טונקעל - און דענסטמאל צינט אן א איד און באלייכט, ניט נאר בא זיך, נאר אויך, על פתח ביתו מבחוץ, - אויף דער טיר וועלכע איז צום דרויסען, אז אויך דארט זאל גרייכען די ליכטיקייט, און ניט אין דער זעלבער מאס שטענדיג גלייך, נאר דוקא אין א אופן פון מוסיף והולך מוסיף ואור, צו-צוגעבען אין ליכטלעך און ליכטיקייט, ביז דער רמב"ן (על התורה בהעלותך) זאגט, בהנוגע צו דעם נס פון חנוכה, נרות חנוכה, הנרות שהם לעולם, וכל הברכות שאינן בטלים לעולם, וואס די ברכות איז דאך געמיינט, די ברכות, פון יברכך די וישמרך, וכדרשת רז"ל שיתברכו נכסיד.

זאל אזוי זיין בעגלא דידן אין אייער ענין, און דענסטמאל וועט

איר זיין טרוד ניט פון דעם וואס איר שרייבט, ווארום די חז"ל זאגען דאך, גלגל החזור וכו' און אז ח"ו מ'געפינט זיך גאר אונטען, איז דאס א סימן, אז עס הויבט זיך שוין אן עלי' - דער אויפשטייג - נאר אייער טרדה וועט באשטיין אין דעם, מיט וואס צו בארעכטיגען פאר זיך אליין די קשיות און דעם סגנון פון זיי, חאטש אין ברכת המזון, ודוקא אין דער ערשטער ברכה וועלכע איז דאורייתא, זאגט מען בפירוש, הזן את העולם כולו בטובו בחן ובחסד וברחמים, נאר ווי די וועלט זאגט, הלואי זאל מען שוין האלטען דערביי.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ז'קמא

ב"ה, ו' טבת, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הכי ארוך, נתקבל מכתבו ממוצש"ק עם המצורף אליו, ובמענה לשלש השאלות:

א) בענין המחנה, לדעתי, כיון שבשנה העברה ראו וגם נוכחו בנחיצות הדבר, ובפרט במדינת ניו אינגלאנד, מובן שכדאית יגיעה והשתדלות להמשיך במחנה לבנות, גם בשנה הבאה, וכיון שעתה עוד כו"כ חדשים להתחלת העונה, בודאי שתעמולה המתאימה תועיל שיקלטו מחוגים אלו המשלמים כפי הדרוש, שלכן יש לקוות שלא יהי' דפיציט ואפשר יהי' גם מקצת עכ"פ לסלק החוב מעבר, ואף שכותב שרוצה להמשיך בהמחנה לשם שמים, הנה רואים במוחש, שבכדי שיהי' לדבר קיום, צ"ל שהתקציב ישולם, שלכן צריך לעשות כל הדרוש בדרך הטבע לזה, וכיון שחז"ל אמרו כל התחלות קשות, הרי כבר עברה תקופת ההתחלה, ולכן יהי' בנקל יותר.

ב) לשאלתו האם יש להרבות בתפלה בהנוגע להצלחה בענינים גשמים וכיו"ב וכן בעניני בריאות.
מובן שלפלא הספק והשאלה, שהרי נצטוינו בתורתנו תורת חיים,

ז'קמא

להרבות בתפלה: בהמשך לזה - לקמן אגרת ז'ר.

ושמרתם מאד לנפשותיכם, ופסק הרמב"ם בהלכות דיעות סוף פרק ג' וריש פרק ד', אשר על האדם לראות שיהי' הגוף בריא ושלם, כי מדרכי השם הוא, ופסק דין הוא בכללות אשר על האדם לשמור בריאות גופו וכל עניניו, ובלשון רבנו הזקן בשו"ע שלו, הלכות נזקי גוף ונפש ודיניהם, סעיף ד', אין לאדם רשות על גופו כלל וכו' לצערו בשום צער וכו', ועיין ג"כ שם הלכות שמירת גוף, ואין להאריך בדבר המפורסם, ולא עוד אלא שלדעת כמה ראשונים, כשאדם מרגיש צורך באיזה ענין כמו בריאות הגוף וכו' הרי זה מצות עשה מן התורה להתפלל לה' בזה.

ג) במ"ש אודות מחנה גם לילדים – הרי כיון שכפי כתבו המחנה לילדים עדיין צריך בירור ונדרשת לזה השתדלות רבה ויגיעה, לדעתי אין להעמיס על עצמו עוד דבר חדש, כמו מחנה לילדים, עכ"פ בשנה הבאה, ובהתאם להתוצאות דשנה זו, יחליט איך להתנהג בקיץ דשנת תשכ"א.

בברכה לבשו"ט בכל האמור מתוך מנוחה וטוב לבב.

ז'קמב

ב"ה, ז' טבת, תשי"ב
ברוקלין.

האברך הו"ח אי"א נוי"נ הרב נפתלי שי' הכהן

שלום וברכה!

תקותי שבטח הגיע צלחה ללונדון, ואתענין לדעת אם במשך הנסיעה התראה עם מר שניאור זלמן יפה וב"ב – שי', כיון שנוסעים הם באניי אחת. כן אם היתה הזדמנות בכגון דא להפיץ המעינות חוצה, וכמדובר זה כו"כ פעמים אודות הנחיצות לנצל כל ענין והזדמנות בכיוון זה. ובפרט ע"פ תורת הבעש"ט, כמבואר בהענין דבניי התועים בארצות (נדפס בסו"ס לקו"ת הוצאת קה"ת).

ז'קמב

נדפסה בלקו"ש חכ"ג ע' 464 והושלמה ע"פ צילום האגרת.
הרב נפתלי שי' ראטה, ירושלים. אגרות נוספות אליו – לעיל ח"ח ו'תשסב, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ז"ד.

כן להעזפה ולתוספת — באתי לעורר אשר במשך שהותו בלונדון בודאי ידבר, נוסף על פ"ש מכאן ומהענינים בהתועדויות דכאן, בהנוגע לישיבות הערב, אודות הפעולות הטובות וגודל הענין, ואיך שעורר זה שינוי מהות בהתלמידים ועל כל סביבתם וכו' וכו', ואין לנהוג בזה בנהוג של ענוה, שהרי על כגון דא נאמר ואתהלכה ברחבה, וביחוד כשנוגע לפועל ונפק"מ לפועל ולתוצאות העבודה בהנוגע לישיבות הערב בלונדון. וידועה הבחינה בכגון דא מאיזה צד באות הטענות וכו' (נדפס בהיום יום כ"ג סיון).

פשוט שאין בהאמור סתירה, למה שדברתי עמו בהנוגע לישיבות הערב, בחדר לפנים מחדר, — שהרי בעניני קדושה נצטוינו להעלות בקדש, ושלא להסתפק כלל בהישגים שבעבר ואפילו בהווה. ובעניני קדושה הרי, בלשון רבנו הזקן בספר התניא שלו ספי"ג: בחי' ראש ומוחין של מדרגות תחתונות הן למטה מבחי' עקביים ורגלי מדרגות עליונות מהן. ולא נסתפק רבנו הזקן בזה, ומייסד הענין עוד יותר, וכסיומו: וכמאמר רז"ל רגלי החיות כנגד כולם. והענין בא בביאור על מה שקדמו, בנוסח מודגש עוד יותר, אשר „כל מעלות ומדרגות שלמטה הם כאין לגבי מעלות ומדרגות שלמעלה מהן“.

וזהו גם היסוד למה שדברתי עמו ע"ד השלב השני בהתפתחות ישיה"ע. ובעזר הכשרונות שחונן בהם, באם ינצלם כדבעי ובמרץ הדרוש בענין זה, הרי תקותי שיבוא ג"כ בקרוב השלב השני. אז על הענין כולו — יש להמליץ דברי רבנו הזקן הנ"ל, אלא שכמובן וגם פשוט — לא רק במ"ש כאין וכו' אלא והוא העיקר, ששלב הקודם — המצב בהווה — הוא מעלה ומדרגה בקדושה עד שנקרא ראש ומוחין וכו', וק"ל.

באם ימצא יום או יומים פנוים, מהנכון שיבקר במנשסתור ובעיקר בהישיבה אשר שם, וימסור פ"ש ממני להר"מ ור"י שי' ובבקשת רשותו למסור פ"ש ממני גם לתלמידי הישיבה שי'. ומובן שפ"ש שלי ענינה, שימסור איזה ענין של תורה והתעוררות ששמע בעת ההתועדויות. ואל בינתו אשען באיזה ענין יבחר.

בברכת הצלחה בכל הנ"ל ולבשו"ט,

מ. שניאורסאהן

קכה

אדמו"ר שליט"א

ז'קמג

ב"ה, ז' טבת, תשי"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מנר הששי בבקשת ברכת הצלחה בלימודים
ובהטעמה שחנוכה הוא הזמן שישראל נלחמים על לימוד התורה הק'.

בעת רצון יזכירוהו על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע למילוי משאלות לבבו לטובה.

אבל ביחד עם זה, מובן וגם פשוט, שעליו לקיים הוראת חז"ל
יגעת – ותקוים ההבטחה – ומצאת.

ובדוגמת מלחמת ימי חנוכה שכותב אודותה, שהמלחמה לא היתה
נגד כל אופן לימוד תורה, כ"א כמו שאנו אומרים בנוסח על הנסים
„להשכיחם **תורתך**“ דוקא, ז.א. שלא התנגדו ללימוד תורה ובלבד שלא
יהי' חקוק בשעת מעשה ענין השייכות לנותן התורה. וכן בענין המצות
לא התנגדו לכל המצות כ"א דוקא „**חוקי רצונך**“, ז.א. מצות שאין בהם
טעם. ועי' נלחמו בני ישראל ובמילא נשאר אצלם לימוד התורה בכלל
וקיום המצות שיש בהם גם עדות ומשפטים.

ועד"ז ממש בימינו אלה כפסק המשנה בשביל שתשמר התורה צ"ל
יראתו **קודמת** לחכמתו, אשר הדרך לבוא לידי יראת שמים ואהבת השם
הוא כפסק הרמב"ם בהל' יסוה"ת רפ"ב: שכיצד הדרך לבוא ליראתו ע"י
שיתבונן בגדולת הבורא ב"ה כו'. ויה"ר שינהג בעצמו כן וגם על חבריו
שי' ישפיע בזה.

בברכה לבשו"ט בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ז'קמד

ב"ה, ז' טבת, ה'תש"כ
ברוקלין, נ.י.

צום יערלעכן באנקעט פון דער ליידס אקזילערי פון
בראנזוויל און איסט ניו יארק פאר די ליובאוויטשער
ישיבות „תומכי תמימים“

ברכה ושלוש:

איך האב מיט פארגעניגען באקומען די מיטטיילונג וועגן דעם
יערלעכן באנקעט וואס דארף פארקומען אי"ה דינסטאג, י"ב טבת
הבע"ל.

זיכער טוען די פירערשאפט און אלע מיטגלידערינס ת"י אלעס
וואס איז פון זיי אפהענגיק צו פארזיכערן דעם דערפאלג פון דער
אונטערנעמונג. דערמיט ווערט געמיינט ניט נאר די צוגרייטונגען צום
באנקעט, נאר אויך די „איינקאסירונג" פון די גוטע — פינאנציעלע און
גייסטיקע — רעזולטאטן, ווארום רעזולטאטן פון א יערלעכע אונטער-
נעמונג דארפן זיך פילן א גאנץ יאהר.

ווי איך האב שוין מערערע מאל אונטערשטראכן, איז היי-יאר א
ספעציעלער סגולה-יאר, אזוי ווי עס ווערט 200 יאר זינט דער הסתלקות-
הילולא פון דעם בעל-שם-טוב, דער גרינדער פון חסידות הכללית, און
200 יאר זינט דער אלטער רבי, דער גרינדער פון חב"ד, האט אנגעהויבן
עסקנות ציבורית אויף א ברייטן פארנעם.

עס איז באוואוסט, אז נאך פאר זיין אנטפלעקונג אלס בעל-שם-
טוב — האט ער אנגעהויבן זיין ארבעט צווישן אידן און מיט אידן —
אלס א באהעלפער אין א חדר, כדי אפצוגעבן זיך מיט דעם חינוך פון
קליינע קינדערלעך. און דערנאך האט ער גענומען אנטפלעקן — צו
אלעמען און ביז צום היינטיגן טאג — דעם דרך החסידות מיט איר
ווארעמקייט און ליכטיקייט, וואס איז דאן נאך ברייטער, און מיט דער
גרעסטער מסירות נפש, דערקלערט געווארען און באלויכטן געווארען דורך
דעם אלטן רבי'ן.

דאס איז אויך דער אינהאלט פון אייער טעטיקייט, אלס אידישע

קכז

אדמו"ר שליט"א

פרויען און מאמעס, צו דערציען אידישע קינדער אין לעבעדיגען ווארעמען און ליכטיגען אידישן תורה וועג, און העלפען די ישיבות „תומכי תמימים“ צו דערציען די תלמידים שי' אין דעם וועג, אין דעם דרך פון בעל-שם-טוב און אלטן רבין.

דער זכות פון דער דאזיקער הייליקער ארבעט וועט זיכער ביישטיין יעדער איינער פון אייך און אייערע בני-בית – שיחיו – צו הצלחה אין אלע אייערע ענינים בגשמיות וברוחניות.

בברכה צו גוטע בשורות אין דאס אלעס אויבן געזאגטע,

מ. שניאורסאהן

ז'קמה

ב"ה, ז' טבת, ה'תש"כ
ברוקלין, נ.י.

כבוד המשתתפים במסיבת חנוכה בכפר ארגנטינה אשר
בארצנו הקדושה תבנה ותכונן במהרה בימינו על ידי
משיח צדקנו
ה' עליהם יחיו

שלום רב וברכה!

בנועם נודעתי מהתועדותם בימי חנוכה, אשר בודאי, כבכל קבוץ
בני ישראל החרדים לדבר ה', נשמעו דברי תורה, ובאופן שיביאו
הדיבורים לידי מעשה, ז.א. להוספה בתורה ומצות, במשך כל השנה
הבאה לאחר ז' . .

בכבוד ובברכה לבשו"ט בכל האמור.

ז'קמה

לאחרי זה: כנדפס לעיל אגרת ז'קלז.

ז'קמו

בי"ה, י"א טבת, תש"כ
ברוקלין.

מר יעקב אלחנן שי

שלום וברכה!

במענה למכתבו מה' טבת, בו מתפלא אשר בהתועדות דיום הבשורה והגאולה י"ט כסלו, בכפר חב"ד, לא הוזכר בפומבי בהנוגע לאחב"י אשר וכו' בה בשעה שלכאורה, צריכים היו להתפלל במעמד האמור עליהם וכו'.

וגדלה תמיהתו ביותר, בהיותו בטוח, שרבים מהנוכחים יש להם שם קרובים וכו'.

ופליאתו הראשונה מתורצת בפליאתו השני', כי דוקא מפני האמור היות הענין קשור בנפשם של ראשי המתועדים ואנשי כפר חב"ד בכלל, אשר חרות בנפשם פנימה כל אשר עבר עליהם טרם יציאתם משם, ובפרט אשר רובם ככולם יש להם שם קרובים ביותר הן בגשם והן ברוח, הרי בהתבונן בתכונת נפש האדם אי אפשר להם לצאת ידי חובתם בהענין, באמירת תפלה קצרה או מזמור תהלים וכיו"ב **ותיכף** לאחר זה להמשיך **בשמחת ההתועדות** וכו', כי בכמה סוגים ובפרט סוג האמור אין האדם שליט ברוחו אפילו באם יחגור מיטב כחותיו בסבת חגיגות היום שמחת ענינו וכבוד המתועדים, והרי מובן וגם פשוט שאין בענין נפשי ופנימי כהאמור כל מקום לפומביות, ובימים שלפני החג ולאחר החג וגם בחג שלא בעת ההתועדות, בודאי שלא רק נזכרים האנשים, והמצב אשר שם, כי אם עומדים חיים לנגד עיניהם, ובדוגמא זו לנגד עיני רובא דרובא דאנ"ש שיצאו משם, בכ"ז – כי הקשר לשם בתקפו עומד ואדרבה, ועד חי בכ"ז, מכתבי אנ"ש בם מעוררים לשלומם וטובם של הנמצאים שם, מכתבים כתובים בחיות מיוחדת.

מענין לענין באותו ענין, נתבאר בכ"מ אשר כל בניי כאיש אחד

ז'קמו

מר יעקב אלחנן: פלא, תל אביב.
לאחב"י אשר: ברוסיה.

קומה אחת שלימה, מזה מובן שכמו בהמשל, תוספת חיזוק באבר אחד מהקומה, בדרך ממילא מוסיף כח וחיות בכל האברים, הרי כן הוא ממש בהנמשל ועוד ביתר שאת, שהרי בענינים הרוחניים, המקום אינו מפסיק ופורצים גם חוקים הטבעיים של הגשם, שמה מובן שככל שיוסיף כאו"א כאן בתכ"י בענינים המביאים גאולה כפשוטו לעולם קטן זה האדם, מגבירים האור והטוב, ודוחים את הלעו"ז, יתוסף עי"ז גם שם, לא פחות מאשר ע"י שילוח חבילה וכיו"ב ואדרבה עוד יותר, וכפי כתבו במכתבו אודות הרקע המשפחתי שלו תקותי שאין צריך בראיות, אשר רק התורה ומצותי הם הן הענינים שביכולתם להגביר האור והטוב שבעולמנו עולם הזה הגשמי וככל שמתגדלת ר"ל המצוקה יגדל ההכרח בהוספה בהנ"ל כהנה וכהנה, וכיון שהכרח הוא בודאי שניתנה היכולת המלאה למלאות דרישת שעה זו, והמוסר השכל בודאי מובן.

בהזדמנות זו, וכיון שהכל בהשגחה פרטית, אעוררו ביחוד על ההכרח הגמור וחובת גברא לקבוע עתים גם בלימוד פנימיות התורה אשר בדורנו נתגלתה בתורת החסידות, ובפרט אשר נמצאים אנו בשנת המאתים להסתלקות הילולא של הבעל שם טוב ז"ל, שנת סגולה להפצת מעינותיו שהיא היא תורת החסידות ועד שיגיעו גם חוצה, כאמור באגרת הקדש שלו הידועה.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ז'קמז

ב"ה, י"א טבת, תשי"ב
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ מלאכתו מלאכת שמים
מו"ה אברהם בן ציון שי

שלום וברכה!

. . . במ"ש אודות עלון לחה"ש הבע"ל – בכלל נכון הדבר במאד,

ז'קמז

מו"ה אברהם בן ציון שי: מיזליש, כפר חב"ד. אגרת נוספת אליו – לעיל ח"ג ד'תרפ"ט.

אלא שצ"ל מוקדש רק להבעש"ט ז"ל ולא לאלו שקדמו, ואין מערבין ענין בענין, ומוכרח, וכמו שכתבתי זה כ"פ, שיהיי נכתב ומוגה בעוד מועד . . .

ויהי רצון אשר תהיינה פעולות הנ"ל בתוככי כללות הפעולה דהפצת המעינות חוצה באופן דמוסיף והולך מוסיף ואור ועד לופרצת גו', וגם נראה לעיני בשר ויקוים היעוד דקאתי מר דא מלכא משיחא.
בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ז'קמח

ב"ה, י"א טבת, תש"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מו' טבת.

בעת רצון יזכירוהו על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר
זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, להענינים אודותם כותב.

ובמ"ש שאיננו מצליח ר"ל בשום דבר, — מובן מכמה מקומות בתורתנו תורת חיים, אשר אסור על איש הישראלי לאמר כן, ואפילו לחשוב בתוכן האמור, ומושלל הוא גם משכל הבריא: כיון שיסוד אמונתנו אשר הכל בהשגחה פרטית, ומפי עליון לא תצא הרעות ח"ו, ונוסף על כל האמור ידוע הפסק דין, כל מה דעביד רחמנא לטב עביד. אלא שעל פי המבואר בכמה מקומות, ככל שמתחזקים יותר בענין האמונה והבטחון, ובנקודה התיכונה, אשר, כנ"ל, כל מה דעביד רחמנא לטב עביד, במדה גדולה ובמוקדם יותר, רואים את האמת גם במוחש, ועיין (ע"פ מפתח ענינים אשר לתניא קדישא, הוצאת קה"ת), המבואר בזה בתניא.

וכאן מקום אתי לעוררו על שמירת שלשת השיעורים דחומש תהלים ותניא הידועים, אשר שמענו כ"פ מכ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, ששויים הם לכל נפש, וסגולה לכמה ענינים, וגם להאמור לעיל.

קלא

אדמו"ר שליט"א

במ"ש אודות הנהגתו של פלוני כו' שאינה משביע רצון כלל
ומוכרח לשתוק.

ידוע ורואים במוחש, שכמה אופני השפעה ישנם, ודבור לא תמיד
הוא אופן הכי יעיל, ובפרט דבור באופן ישר, וכיון שהודיענו רבנו הזקן
בעל התניא והשו"ע, אז א איד ניט ער קען און ניט ער וויל זיין
אפגעריסען פון אלקות (בן ישראל אינו יכול ואינו חפץ להיות נפרד
מאלקות) ומרומז הנ"ל גם בפסק דין הרמב"ם הלכות גירושין סוף פרק
ב', הרי בודאי שישנה איזו דרך להשפיע גם על הנ"ל, אלא שצריך
לחפשה, ויגעת ומצאת.

ונקודה כללית בזה, שפעמים רבות הרי הדרך להשפיע יעילה יותר
בעקיפין, ע"י ידידים, מאשר באופן ישיר או ע"י קרוביו, ויהי רצון,
שכשם שהביא הבקשה כן יבשר טוב בזה.

בברכה לבשו"ט בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ז'קמט

ב"ה, י"א טבת, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מה' טבת, בו כותב אשר מתעסק בהנהלת מוסד
חינוך בני ישראל באופן המקרב לבן לאבינו שבשמים, והמוסד יש לו
קישורים כספיים וכו'.

ובודאי לא חדשה היא אצלו, והרי ידוע מכתב הרמב"ן שכל
המקודש יותר מחבירו וכו', ובכל זה אין הדבר תלוי אלא ברצון החזק
של המתעסקים והמנהלים, והרי המדובר בחינוך בנים על טהרת הקדש,
ובלבד שיהיו דברים היוצאים מן הלב.

ז'קמח

שהודיענו רבנו הזקן: ראה גם לעיל אגרת זינג, ובהנסמן בהערות שם.

לשאלתו בהנוגע לשידוך, הרי ידועה הוראת חז"ל, שצ"ל כאדם המחזיר אחר אבדתו, אף שכמובן בדרכי צניעות ע"פ שו"ע, ובימינו אלה בכלל ובהנוגע לאברך שלמד בישיבה בפרט, ההוראה בזה להתעניין בהעיקר ע"פ מ"ש שקר וגוי' אשה יראת ה' היא תתהלל, ואז המזווג זיווגים הוא השי"ת מצליח העיקר וגם הטפל.

וכיון שכל ענין הוא בהשגחה פרטית, הרי מחובתי וזכותי לעוררו על ההכרח הגמור וחובת גברא לקבוע עתים בלימוד פנימיות התורה שבדורנו נתגלתה בתורת החסידות, וגם בסביבתו ישפיע בכגון דא, וגם על זה נאמר אין לך דבר העומד בפני הרצון.

בברכה לבשו"ט בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ז'קנ

ב"ה, י"א טבת, תש"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הכי ארוך, נתקבל מכתבו מדי' טבת, בו כותב אודות עניני הדירות וכן מצב הפרנסה.

בעת רצון יזכירוהו על הציון הקי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע מתאים לתוכן כתבו, וכן יזכירו את אלה שכותב אודותם על הציון הקי'.

ומובן וגם פשוט שמה שכותב בסיום מכתבו בהנוגע להפצת המעינות, אין זה מספיק כלל אפילו לא בסוג דלא כדבעי למיעבד, שעכ"פ קרוב הוא לדבעי למהוי אלא שחסר, משא"כ בהפעולות אודותם כותב, והפלא גדול עוד יותר, שהרי התחיל בזה וראה הצלחה בפועל, ז.א. שעבר תקופת ההתחלה, ואין מקום לפיתוים מהלעו"ז שאין זה ענינו, או שאין דרישה לזו, מכיון שראה הצלחה, וכנראה לא רק שלא הוסיף אלא עוד גורע כו"כ.

פשוט שאין כוונתי לצער את מי שהוא, ובפרט לזה שאם יהי' כל

קלג אדמו"ר שליט"א

הכחות אתו עמו יוכל לנצלם במילואם להפצת היהדות בכלל והפצת המעינות בפרט, שהרי צער ימעט בכח ועצמה, אלא שכוונתי היא שעכ"פ מכאן ולהבא יחול שינוי עיקרי בהאמור, וע"ד המבואר באגרת התשובה ספ"ט הי' רגיל לקרות דף אחד וכו', ז.א. שאם בעבר הי' עליו החובה (והזכות) ללמוד ברבים שיעור פלוני, הרי עליו החובה בכפליים, כאמור.

ויהי רצון שיבשר טוב בכל האמור טוב אמיתי, טוב לשמים וטוב לבריות וטוב העושה פירות.

בברכה לבשו"ט.

ז'קנא

ב"ה, י"א טבת, תש"כ
ברוקלין.

מר משה שי'

שלום וברכה!

עיי' הרה"ח אי"א נוי"נ רב פעלים מו"ה שלום מנחם מענדל שי'
סימפסאן, נתקבל בקשת ברכה פ"נ עבורו.

ובעת רצון יזכירוהו על הציון הקי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, ויהי רצון שבקרוב תהיינה בשורות טובות בזה.

וזכות התעסקותו בביסוס התלמוד תורה, אשר הרב רש"מ שי'
סימפסאן מכהן שם בקדש, תעמוד לו ולזוגתו תחי' בהמצטרך להם שהרי
תלמוד תורה של ילדי בני ישראל, המקרב לבם לאבינו שבשמים, אין די
ערך ואין די באר, ומזה מובן זכות הדבר, ובודאי גם עתה מנצל השפעתו
להתפתחות התלמוד תורה ובכלל בעניני בית הכנסת, שיהי' הכל על
טהרת הקדש.

ז'קנא

משה: מאכטעי, ברוקלין.

שמענו מכ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, אשר בגיל שלו טוב ללמוד משניות בעל פה, והרי בודאי כמה משניות שגורות בעל פה, אם מנוסח התפלה או מלימודו, וכן יאמר הקאפיטל תהלים מתאים לפי שנותיו (היינו שמגיל הבר מצוה מתחילים לומר הקאפיטל י"ד, ובכל שנה שאחר זה אומרים הקאפיטל שאחר זה, וכן הלאה וכו').

בברכה לבשו"ט בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ז'קנב

ב"ה, י"ג טבת, תש"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו, וכבקשתו בא המענה מבלי לחכות על התור.

בו כותב בשאלה אודות אשה, ששני פעמים כבר עשו לה נתוח קסרי (לידה באופן דיוצא דופן) וכיון שהיא עומדת עתה ללדת, מציע הרופא באם שגם בפעם הזאת, תהי' הלידה באופן האמור, אז לדעתו יש חשש באם תתעבר עוד הפעם, ולכן רוצה לעשות לאחר הלידה, מעין נתוח באופן שלא תוכל להתעבר עוד.

והנה בכלל אין עניני לפסוק דינים, אבל מה שלכאורה פלא בהאמור, שהרי ידוע דעת הרופאים (דוקא בשנים האחרונות), שגם לאחר שהיתה לידה באופן יוצא דופן, אפשרית לידה באופן נורמלי, כן לדעתם אין הגבלה מצד הבריאות, במספר לידות באופן יוצא דופן, כי אם תלוי במצב בריאות הכללי של האשה בעת הלידה, ז.א. שאין להחליט בהנוגע לחשש עבור ולידה כ"א בהתאם למצב בריאות אז, ובוזה הרי כמה תרופות להחזקת הבריאות בכלל, וגם לחיזוק האם וכיו"ב.

בגיל שלו: ראה גם לעיל חט"ו אגרת ה'תמו.

קלה

אדמו"ר שליט"א

עוד זאת, ידוע פסק דין אדמו"ר הצמח צדק, שבמקום חשש בעיבור כנ"ל מתיר לשמש במוך, וע"פ הטעמים נראה שזה קל יותר מאשר ע"י נתוח ששוללים לגמרי אפשרית עבור.

ועוד להוסיף (ובטח גם זה יסבירו הרופא), כי על פי הרוב, הנתוח למניעת עבור, נעשה באופן שהם קושרים (וסותמים) את הצנורות אשר באשה, ולפעמים קרובות, קורה, אשר קשירה זו מתפרדת, ואפשרית העבור חוזרת לקדמותה אלא שאין יודעים עד"ז, במלות אחרות, מצד המטרה להזהר מעבור, צריך עיון מה טוב יותר, האם באופן דפסק הצמח צדק הנ"ל או באופן דקישור הצנורות הנ"ל.

ועוד נקודה להוסיף וגם היא עיקר, שבכלל על פי החקירה ודרישה בשטח חכמת הרפואה בשנים האחרונות, עלול כל יום ויום לחידושים ותגליות שלכן על האדם להמנע לעשות ענינים כאלה, שאי אפשר לשנותם לאחר כן, אפילו באם יתחדש טפול השולל הכרח הענין שעשו.

כיון שכותב אשר הרופא הנ"ל הוא שומר תורה ומצות, נוסף על היותו מומחה בהענין, מהנכון אשר לאחר שיברר נקודות האמורות אצל רופא מומחה אחר באופן פרינציפיוני, ידבר עוד הפעם עם הרופא השומר תומ"צ ויברר כל הנ"ל.

והשי"ת המשגיח על כאו"א בהשגחה פרטית, יראם הדרך הנכונה איך להתנהג בהאמור.

ואכפול ברכתי אשר השי"ת ימלא ימי הריונה כשורה ובנקל ותלד זחוי"ק בעתה ובזמנה כשורה ובקל.

בברכה לבשו"ט.

ז'קנב

לשמש במוך: ראה גם לעיל ח"י"ב אגרת ד'לב, ובהנסמך בהערות שם. ח"יד היג, ה'ר"ח.

ז'קנג

ב"ה, י"ג טבת, תשי"כ
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה ארי' שי

שלום וברכה!

אין ענטפער אויף אייער בריף פון אור ליום השני, אין וועלכען
איר פרעגט, אין דעם שינוי לשון פון פירוש רש"י על התורה (ויגש מו,
כח) פון דעם לשון פון מדרש (בראשית פרשה צ"ה) וואס רש"י בריינגט
דעם לשון, שמשם תצא הוראה, און אין דעם מדרש שטייט, שיהא מורה
בו דברי תורה.

והנה סיאיז באוואוסט, אז פילע מדרשים וועלכע עס האט געזעהען
רש"י און ראשונים בכלל, זיינען צו אונז ניט דערגאנגען, אויך אין די
מדרשים וועלכע זיינען יע פראן, איז אויך — פערשידענע נוסחאות דא
אין זיי, דער לשון אין תנחומא איז: שיהא מורה שם הוראה.

און דאס וואס רש"י האט אויסגעקליבען דעם נוסח, ווי תנחומא
און ניט דעם נוסח פון מד"ר, קען מען זאגען על פי פשוט, ווארום דאס
איז נעהנטער צום פשט פון פסוק „להורות" ולא „ללמד", וואס דאס איז
דער חילוק צווישען לערנען תורה, צו דעם אופן (וואס קומט שפעטער
צו) פסקין א דין, און רש"י בפירושו על התורה, מיהעט זיך שטענדיג
דער אפטייטש זאל זיין וואס נעהנטער צום פשט הכתוב, דאגעגען אין
מדרש וויל מען אמאל דוקא באופן הדרוש, וק"ל.

ואם תמצא לומר, אז רש"י איז כולל דעם פשט פון מד"ר, דער
חילוק פון די ביידע ענינים: שיהא מורה שם תורה, קען דאך זיין דער
לימוד תורה, און ניט בהנוגע לפסק דין, אבער צו א פסק דין מוז דאך
זיין לימוד תורה, דעריבער בריינגט רש"י דעם לשון הוראה, וועלכעס
איז נעהנטער צום לשון הכתוב, און גלייכצייטיג, איז דאך הוראה כולל
דעם לימוד התורה, שיש בכלל מאתים מנה.

ז'קנג

נדפסה בלקו"ש ח"ד ע' 1259 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מו"ה ארי': שפייזמן, בארבאדאס. אגרת נוספת אליו — לקמן זשיט.

ולהעיר וואס מיר האבען געהערט, פון דעם ווארט פון רבנו הזקן אויף דער סדרה ויחי יעקב, און אויף דעם פירוש רש"י, וועגען וועלכען איר שרייבט (זעה היום יום י"ח טבת).

און השם יתברך זאל העלפען, אז יעדערער פון אונז, זאל אין זיין מצרים אויפטאן על דרך ווי געזאגט אין דער תורה זו פון רבנו הזקן, און דאס זאל זיין מיט חיות און ווארימקייט ובהתלהבות חסידותית. בברכה לבשו"ט.

ז'קנג*

[י"ד טבת תש"כ]

. . . בהמבואר בדא"ח (ספר המאמרים תרכ"ט לכ"ק אדמו"ר מוהר"ש ד"ה ויגש עמוד י"ח) בהחילוק דמשכן לביהמ"ק, שהוא ע"ד החילוק דיוסף ויהודא, ולכן המשכן הי' מעצי שטים כו'. ומקשה, שהרי גם בשילה בית של אבנים (משנה סוף זבחים).

והתירוץ — כי בס' המאמרים מפרש ע"פ פי' ר"ז (ירוש' מגילה ספ"א) במשנת זבחים הנ"ל, דבנין אבנים הי' רק י' טפחים ועליהם קרסיו קרשיו גו'.

ואת"ל, הרי לא נמצא חולק על פי' זה. — (והגירסא במדרש תהלים סו"ס ע"ח ובמדרש שמואל פ"ג בלאה"כ צ"ע) — ומה שלא הובא פי' זה ברמב"ם ריש ה' ביהב"ח — כי בכלל קיצר שם ביותר. וטעמי — כיון דמאי דהוי הוי.

ועוד להעיר שבמ"א מבואר ע"ז החילוק בין משכן שבמדבר לגבי משכן שילה (עיין לקו"ת ברכה צט, ד. ספר מאמרי אדה"ז הנחות הר"פ ז"ל דף פ"א). אלא שבהם מבואר הפרט שבשילה מתחיל הענין דמנוחה משא"כ במדבר, ובס' המאמרים — הפרט שהי' בחלקו של יוסף. ומתאים לשני הענינים שבשילה, שנק' בית ונק' משכן, וכדו"ל. וק"ל.

ז'קנג

חלקה נדפס בלקו"ש ח"ד ע' 1260 וחלקה שם ע' 1336.

הערה. בלקו"ת שם – עייג"כ הגהות אדני"ע (נדפסו בסוף הלקו"ת הוצאת קה"ת). וכנראה עוד טה"ד יש שם (וכן בסי מאמרי אדה"ז). וכמו – משי"כ שלא הי' (בשילה) שום עץ בולט כו' ולכן מנה הרמב"ם כו' בבנין ביהמ"ק כו' – ולכן אין להקשות מזה על משי"כ בסי המאמרים...

בהמבואר בדא"ח דפרשה שני דק"ש, שמקדים וקשרתם ללמדתם, שזהו הסדר דלעתיד לבוא דמעשה גדול, ואין מתאים זה עם האמור (ברכות לה, ב) דפרשה שני היא כשאין עושין רצונו של מקום.

יש לפרש, שהרי גם לע"ל יהיו כמה סוגים „מגדולם ועד קטנם“ „והנער בן מאה שנה ימות“, אף **שבכללות** אז הסדר, ליחד יחודים עליונים יותר להמשיך אורות עליונים יותר מהאצילות, וכמבואר באגה"ק לרבנו הזקן סוף סי' כ"ו.

ז'קנז

ב"ה, ט"ו טבת, תש"כ
ברוקלין.

שלום וברכה:

במענה למכתבו מג' טבת, בו כותב ראשי פרקים מדברי ימי חייו, ומהשינוים אשר חלו לאחרונה בעניני דת, אשר חזר הוא – בסגנונו – בזמן האחרון אל המקורות, מקור מים חיים תורתנו ומצותי עליהם נאמר וחי בהם.

שגם מסגנון זה – חזרה אל המקורות – מובן שלאמיתותו של דבר אין בזה ענין של חידוש בעצם, כי אם אדרבה חוזר האדם אל מקומו האמיתי, ולכן בהליכה בדרך האמורה מחיל אל חיל, הרי מזמן לזמן תתחזק הבטחה וההחלטיות להמשיך בזה, ובלבד שלא יתרשם ממלחמת היצר, אשר עלול הוא להשתמש לפתות את האדם בדרכים שונים ומשונים, ולא רק בעניני עבודת ה' אלא אפילו בענינים טובים סתם, שאפילו בלתי דתים מאומות העולם נוהגים בהם, ובכל זה היצר מפתה ומסית, והודיעונו חכמנו ז"ל אשר יוצר האדם נתן לכל אחד כחות להתגבר במלחמה זו ולנצחה, וללכת מחיל אל חיל.

במ"ש אודות הדוחק במצב הכלכלי, – שלכן זקוק הוא לקבלת עזר מאמו תחי' אף שמצבה גם היא דחוק ביותר ועלי' לפרנס ב"ב וכו'.

קלט

אדמו"ר שליט"א

הנה אינו ברור במכתבו, באיזה מקצוע לומד וכמה זמן עוד נדרש עד שיגמור חוק לימוד, אבל בכלל כפי השמועה כאן, הרי כו"כ הלומדים באותו המוסד, ביחד עם לימודם, ובפרט בשנה ושנתיים שלפני הגמר, מתעסקים גם בענייני פרנסה חלקית, כמו נתינת שיעורים פרטים וכיו"ב באופן שאינו נוגע כלל בהזמן הדרוש להם להצליח בלימודיהם, ואפילו עד אז – הנה לימוד מקצוע הרי זה הכנה לסידור מתאים יותר בחיים למשך עשיריות בשנים, ז.א. שהשתדלות ויגיעה במשך זמן הלימוד, הרי זה השקעה המביאה פרי טוב כמה פעמים ככה ובמשך זמן רב, שבדאי שבהשתדלות מצדו תהי' אז היכולת בידו להשביע את אמו תחי' ברוב נחת באופן שתראה פרי טוב בעמלה ובהעזר שעזרה לו ללמוד ולסיים לימודו.

מובן שאין מקום להתנצלות מצדו על שכותב לי, וגם בעתיד ינהג באופן כזה, אלא שתקותי שמכתביו הבאים יבשרו טוב בהעניינים האמורים, ובזה לכל לראש מהטבת מצב רוחו ומהתחזקות בבטחונו בהשם יתברך המשגיח על כל אחד ואחד בהשגחה פרטית ועד לפרטי פרטים.

בברכה לבשו"ט בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ז'קנה

ב"ה, ט"ו טבת, תש"כ
ברוקלין.

להגבאים ולראשי חברה צמח צדק נוסח האריז"ל, ברחוב
הענני 184 ניו יארק
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

הגיעתני שמועה, אשר מטעם הנהלת העיר ניו יארק, עומדים להסיר הבנין, בו נמצא, בית הכנסת ובית המדרש שלהם, ובדאי כדון וכחוק תמורת סכום מספיק לרכוש בית הכנסת ובית המדרש המתאים למנהגם ולעניינם.

ובודאי למותר להעיר שימת לבם, על ההכרח הגדול בעוד מועד למצוא מקום ובנין, לשם יוכלו להעביר בית הכנסת ובית המדרש להמשיך ענינם מתאים להנוסח ומסורה מכמה וכמה שנים נוסח האריז"ל ומנהגיו בעניני תפלה ועניני בית הכנסת בכלל, ביחד עם שיעורי תורה הנלמדים ברבים, כמנהג ישראל סבא, וכנוהג שלהם בבית הכנסת ובית המדרש שלהם עד עתה.

אלא שע"פ מאמר רו"ל, אין מזרזין אלא למזרזין, באתי בזה להוסיף, אשר בודאי ובודאי ימשיכו בפעולות האמורות, בבית הכנסת ובית המדרש במקום החדש, כמו שהתנהגו עד עתה, כוונתי באופן עצמאי, מבלי שותפות וכיו"ב, בשביל שיהי' ביכולתם המלאה, לשמור על טהרת המנהגים והנוסח וכו', וכידוע גודל ההפלגה בזה בתורתנו הק', הזהירו במנהג אבותיכם בדיכסם (ביצה ד, ע"ב).

ויהי רצון אשר חפץ ה' בידם יצליח, להמשיך בכל עניני בית הכנסת ובית המדרש צמח צדק נוסח האריז"ל, באופן דמוסיף והולך מוסיף ואור.

ובקרוב יקוים היעוד, עתידין בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל שיקבעו בארץ ישראל, בביאת משיח צדקנו בגאולה האמיתית והשלימה. בכבוד ובברכת הצלחה.

ז'קנו

בי"ה, ט"ו טבת, תשי"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

נאך א ליינגערן איבעררייס איז אנגעקומען אייער בריף פון נר הרביעי, אין וועלכען איר שרייבט וועגען דעם צושטאנד אין דעם שטודירען און עקזאמינעס, און די פערשידענע סברות וועגען דעם צוקונפט.

לויט ווי איך האב געשריבען לעצטענס, און אזוי דאכט זיך האט זיך אויך גערעט, ווען איר זייט געווען דא, אז נאכדעם ווי מיטוט אריין אזויפיל כחות, צייט און ענערגיע און געלט אין א זאך, אין וואס עס

זאל ניט זיין, מוז מען טאן אלס מעגליכע, צו אויסניצען דאס אויפן בעסטען אופן, און בפרט אז עס האנדעלט זיך וועגען א ענין, ווי איך פארשטיי פון אייער בריף, וואס דאס מערסטע [איז] שוין אויפגעטאן געווארען, איז דאך געוויס פארשטענדליך, אז מען דארף זיך משתדל זיין, צו פארענדיגען אויך דעם נאך איבערגעבליבענעם טייל, און די פריערדיקע זאל ניט גיין פארלארען.

פארשטענדליך, אז עס איז שווער צו אנווייזען איינצעלהייטען אין דעם, ווארום דאס היינט פיל אפ אן פילע איינצעלהייטען, עקזאמינעס און מעגליכקייטען, אויך איז פארשטאנדיק, אז אויב מ'קען ניט באווייזען אויפטאן די גאנצע הונדערט פראצענט, איז דאך 90% בעסער ווי 80% און 80% בעסער ווי 70%, און לויט די מעגליכקייטען און משער זיין די כחות און דעם מצב ארום, אויסקלייבען דאס גרעסטע וואס מ'קען גרייכען נאך דער לאנג יאריגער אנשטריינגונג.

און געפינענדיג זיך מערערע יארען אויף דעם ארט, און שטייענדיג אין פארבינדונג מיט די פראפעסארן וועלכע קענען אייך, אויך מערערע יארען, און בפרט אז אויך אייער פרוי תחי' איז מיט אייך, וואס לויט מאמר חז"ל, אשתו כגופו דמיא, בעראטען זיך מיט זיי וועט אין דעם מקוים ווערען, ותשועה ברוב יועץ, אז איר זאלט באשליסען און טאן אין דעם, ווי בעסער איז אין אלע הינזיכטען.

בעת רצון וועט מען מזכיר זיין אייך און אייערע בני בית שיחיו אויף דעם ציון הק' פון כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, ויהי רצון, איר זאלט אנזאגען גוטע בשורות אין דעם.

בא דער געלעגענהייט, וויל איך אויפמערקזאם מאכען אייך, אויף דער תקנה, צו זאגען דעם שיעור תהלים (ווי דער תהלים איז פארטיילט אויף די טעג פון חדש) יעדער נאכן דאוונען אין דער פריה, און אין די וואכען טעג, פארן דאוונען אין דער פריה, צו געבען עטליכע פרוטות אויף צדקה, און אייער פרוי תחי' זאל אפהיטען דעם גוטען מנהג פון אידישע טעכטער, צו געבען אויף צדקה, יעדער מאל פאר ליכט צינדען אין די ערבי שבתות וימים טובים, וואס דאס אלץ איז א צנור וכלי צו א תוספת ברכה מהשם יתברך.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ז'קנז

בי"ה, ט"ו טבת, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הכי ארוך, נתקבל מכתבו מנר השלישי, בו כותב ר"פ מפעולותיו מהשתתפותו בפעולות צעירי אגו"ח ואת"ה בכלל.

ויהי רצון שיוסיף בזה כהנה וכהנה, שהרי הכרח ודרישת השעה היא והובטחנו בכגון דא, יגעת ומצאת, ובפרט שזכות הרבים מסייעתו, וביחוד שהרי נמצאים אנו בשנת המאתים להסתלקות-הילולא של הבעש"ט ז"ל, שנת סגולה להפצת המעיונות שהיא היא תורת החסידות.

במ"ש בסיום מכתבו, שכל הנ"ל אין פועל בו בעניניו הפרטים.

הנה כיון שרבנו הזקן כותב, אשר ע"י כל פעולה כהאמורות, נעשים מוחו ולבו זכים אלף פעמים ככה, בודאי ובודאי שכן הוא במציאות, אלא שמוכן מלשונו, נעשים זכים, ז.א. שעכ"פ איזה פעולה צריכה להיות בשביל לנצל הכשרה הכי מעולה של המוח והלב ואז הצלחת פעולה זו היא אלף פעמים ככה, ובודאי שכן יהי בהנוגע אליו, ולא יתרשם מפיתוי היצר שרוצה לפעול בו איזה נפילת רוח ח"ו, ומבואר הענין והעצה לזה בכ"מ בדא"ח, ומהם בתניא קדישא כמסומן במפתח ענינים שבסופו.

בברכה לבשו"ט בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ז'קנח

[ט"ו טבת, תשי"ב]

במענה למכתבו — בלי הוראת זמן הכתיבה — לאחרי הפסק ארוך,
בו כותב אודות מצב פרנסתו עתה.

ז'קנח

נדפסה בלקו"ש חכ"ד ע' 438.

בכלל ידועה השקפתי, שכדאית השתדלות להסתדר בענין פרנסה שאין בה דאגה יתירה, וכמובן באר היטב מהמבואר בדא"ח בהענין שפרנסה צ"ל בלא לב ולב. לכן כדאי להתבונן ולהשתדל לשנות פרנסתו לאט לאט לענינים שלא תהי' בהם דאגה האמורה, ותקותי שבהתבוננות ובחיפוש, הנה סו"ס ימצא את זה, והשי"ת יצליחו שיהי' בלי חיפוש יתר . . .

ז'קנט

ב"ה, י"ח טבת, תשי"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מצום העשירי – יהפך בקרוב לששון ולשמחה –
ושלאחריו בהתענינות קראתי מ"ש אודות תכנית הלימודים וכו', ובודאי לא יסתפק בההשגים דעד עתה וישתדל באופן המתאים להוסיף עליהם, ובהיכרות המתאימה תקוה גדולה שגם זה יצליח בידו ובפרט שזכות הרבים תלמידיו ומושפעיו שי' מסייעתו.

במ"ש אודות ופרצת בהנוגע לעצמו, מובן שהדרך הישרה והדרך הכי טובה היא כפשוטה, להרבות בלימוד התורה לעצמו ובסביבתו ובקיום מצותי' כדבעי, ולא להתרשם כלל וכלל מתחבולות היצר העומד להפריע בהאמור ע"י טענות שונות ומשונות, ומתכסיסים שלו [. . .] הוא לפעול נפילת רוח בהעדר השלימות וכו', שמזה הרי צעד קטן לענין של יאוש ח"ו וכיו"ב, ולא עוד אלא שלפעמים מלביש זה בלבוש של יראת שמים וכו', וכמובן גם מדברי רבותינו (נדפס בהיום יום כ"ג סיון), והבחינה בזה פשוטה ומבוארת שם, אשר כשרואים שטענות האמורות ממעטים במרץ ללמוד תורה ולקיום מצות – הרי זה בירור גמור מי הוא הטוען.

ויסיח דעתו מכל עניני עצבות כמבואר בתניא קדישא ויעסוק בשמחה ובטוב לבב בהפצת היהדות בסביבתו, שזה יפעול זיכוך גם בכלי הנשמה שלו, וכהודעת רבנו הזקן, בעל התניא – פוסק בנסתר דתורה –

והשו"ע – פוסק בנגלה דתורה – שנעשים מוחו ולבו זכים אלף פעמים
ככה שאז גם לימודו ופעולותיו יצליחו אלף פעמים ככה.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ז'קס

ב"ה, י"ח טבת, תשי"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מצום העשירי – יהפך בקרוב לששון
ולשמחה – בו כותב אודות המצב באה"ק ת"ו, לאחר הרעש שהי',
ואשר נראה שאלו שצריכים להיות מנהיגים אין ידועות להם הוראות
מנהיגי הדור שקדמום, ומצוה להודיעם וכו'.

ולדידי צ"ע באם הנקודה בחוסר הידיעה או במה שמחפשים וגם
בוחרים דוקא דרכים חדשים ומשונים וד"ל, והרי גם בהתבוננות לשעה
קלה, מובן וגם פשוט, שהנהגת הרש"ר ע"ה הירש בשעתו, אינה מתאימה
כלל וכלל באה"ק ת"ו (וגם לא בארצוה"ב), ולא עוד אלא שעלולה
להביא היזק רב [מבלבלים את הנוער בקושיות וספיקות שאינם בד'
אמות שלהם כלל וכלל, ואחרי כן משתדלים לתרץ את הקושיא, בה
בשעה שאין איש מתענין בפלפול האמור, כי אם מחפשים האמת
לאמיתו בלי כחל ובלי שרק, ובאופן כמאמר חז"ל כל דפשיט טפי מעלי
טפי], וכנראה גם במוחש לכל איש ישר מביט, ואינו משוחד מהחינוך
שנתחנך בו אביו או גם הוא, וק"ל ובפרט שגם בזה ספק, האם לא הי'
טוב יותר באם לא חנכוהו בסדר דקושיות משיטות מסולפות ותירוצים
ארוכים ומסוכנים, כי אם – הלוך רק בדרך הישר, בלימוד תורת ישראל
תורת ישרים, כאבותינו מאמינים בני מאמינים, מבלי עירוב של זמורת
זרים וחכמות חיצוניות.

לשאלתו האם מעונין אני לדעת ענינים מהנהגת כ"ק אדמו"ר
אביו של כ"ק מו"ח אדמו"ר – זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, – כבר הודיעו
חז"ל מילתא אלבישיהו יקירא, ובפרט שע"ד הרגיל אי אפשר לסיפור

קמה

אדמו"ר שליט"א

מבלי איזה קו או פרט חדש, באם נמסר הוא ע"י עד ראוי המדייק
בשמעתתא.

ויהי רצון אשר כיון שכבר נתקיימו כו"כ סימנים מהברייתא דסוף
סוטה, הנה יקוים בעגלא דידן העיקר, ביאת משיח צדקנו גאולה
האמיתית והשלימה, גאולה מכל הגליות.

בכבוד וברכה.

ז'קסא

בי"ה, ח"י טבת, תש"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

. . . במ"ש אודות קביעות זמן החתונה.

הנה באם יקבעו בחדש שבט, כפי מנהגנו עושים זה בחציו הראשון
של החדש, ואם מטעם צריכים לאחר הזמן, טוב יותר לעשות זה בחדש
אדר, שעל כל החדש כולו נאמר שהם ימי שמחה ויו"ט*. ויהי רצון
שיחליטו בטוב באמת בכל הפרטים . . .

בברכה לבשו"ט.

נ.ב.

כבקשתו נשלח המכתב מבלי לחכות על התור.

(* באם טעמים חשובים מכריעים לשבט בחציו השני. – יושיבו ג' רבנים
ויורו שנכונה קביעות זו ותהא בשטמו"צ.)

ז'קסב

ב"ה, כי טבת, תשי"כ
ברוקלין.

הנהלת ישיבת תומכי תמימים אשר בלוד
הי עליהם יחיו

שלום וברכה!

במענה למכתבם, ולשאלתם:

אכפול עוד הפעם, אשר מובן וגם פשוט, שמצער במאד מאד מה
שזה כמה וכמה חדשים עוררתי ע"ד קובץ פלפול התלמידים, ועד עתה
לא יצא לפועל.

ב) כן מובן וגם פשוט, שבאם שם תומכי תמימים נקרא על
הישיבה, אשר כמבואר בארוכה בקונטרס עץ החיים, וידוע רצון נשיאינו
מיסדי הישיבה ומנהלי, מוכרח בה לימוד החסידות, ודוקא בהבנה
והשגה אמיתית, ולא כדרך „חג"ת חסידים".

הרי פשוט, שתלמידים הנמצאים בישיבה כזו, שנה ושנים, ועוד
יותר מזה, צריכה להיות אצלם הבנה והשגה באיזה ענינים דתורת
החסידות, ובאופן שיכולים למסור בדבור וגם בכתב, מה שמבינים
בענינים אלו.

וכיון שכמה מ"מ לספרים, קונטרסים ומאמרים נמצאים, בטח
שלאחרי לימוד של שנה ושנים ויותר, יש ביכולתם להורות, אשר נדבר
בענין פלוני במקום פלוני ונמצא ג"כ במקום שני [שבדאי שע"י
המדובר במקום שני, נתוסף בהסברה והבנה].

ולאחרי שנדפסו מפתח ענינים של ספר התניא קדישא, תורה אור,
ולקוטי תורה, הרי יכול להעשות האמור, בלי קישורים יתר, ואפילו בלא
יגיעה כדבעי.

ז'קסב

עוררתי: לעיל ח"ח אגרת ו'תתקמג, ובהנסמן בהערות שם. וראה גם לקמן אגרת ז'קכג.

שעפייז צע"ג, מהי הסיבה האמיתית לזה, שעד עתה לא בא לפועל קובץ הנ"ל, שכפי כתבם, המניעה היא בחלק השייך לתורת החסידות.

(ג) התמימי מתגדלת עוד יותר, שהרי בכמה תלמידים דלוד, שבאו לכאן, תיכף לבואם הי' ברור, שביכולתם לכתוב בהסברה מתאימה כהנ"ל. והרי בודאי, שלא רכשו היכולת בזה, במשך המצאם בדרך מלוד לכאן.

(ד) אולי ישנם כאלה, המערערים בכלל על התחדשות כביכול דכל ענין האמור, כיון שלפני חמשים ומאה שנה, הרי לא נהגו בכגון דא. ושתי תשובות בדבר:

(א) מי שראה חוברות „התמים“, שנדפסו בווארשא ע"י כ"ק מו"ח אדמו"ר, הרי נמצאת שם גם מחלקה כהאמור.

(ב) ידועה הבחינה בענינים כגון אלו, מאיזה צד באות הטענות, ע"פ המבואר בלוח היום יום (כ"ג סיון). והוא – לראות התוצאות בהנוגע לפועל, ורואים במוחש, שאלו התלמידים שהתעסקו בהאמור, נתוסף בהם חיות עכ"פ בלימוד הענינים אודותם כתבו, ולא עוד אלא שהמשיכו כמה מחבריהם לזה. כן נתפרסמו הענינים, גם לאלו שעד אז לא ידעו אודותם. כן הכריחה הכתיבה, עיון יותר והבנה יותר בענינים הנ"ל. ומכלל הן – אתה שומע לאו.

כוונתי, שע"י שמסבירים להתי שאין מקום להתענין בכתיבה ע"ד ענינים אלו, ושאין כל מקום לחידוש והסברה כדבעי וכו', רואים **במוחש** התוצאות מהאמור.

(ה) אולי ישנם כאלה, שחוששים ויראים, אפשר ע"י כתיבת מאמר בהאמור, יתרבה בהכרת ערך עצמם של הכותבים.

הנה (נוסף על שאין מובן בזה, שהרי גם בכתיבה בחלק הנגלה יש מקום לחשש האמור, הנה) חשש האמור קיים ג"כ, באם מכריחים התלמידים לחזור המאמרים ברבים, לנהל תעמולה, שילמדו חסידות, ולהסביר הכרח הדבר באותיות של עצמם וכו' וכו' . . .

ואף שמוכן וגם פשוט, שע"י (העדר הכתיבה והופעת הנ"ל) נתמעט בהפצת המעינות חוצה, החוצה **דעצמו** והחוצה דד' אמות והחוצה שבחוץ, שע"י הרי נצטוו **כאו"א** מאתנו, באגה"ק של הבעש"ט ז"ל

(וביותר קרוב לנו) מרבתינו נשיאינו, הרי בודאי גם להנהלה ידוע ע"ד כל זה.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
א. קווינט
מזכיר

נ.ב.

מכתביהם מ"א י"ב וי"ג טבת עם המצורף אליהם, וכן הקודמים, נתקבלו.

ז'קסג

ב"ה, כ' טבת, תשי"כ
ברוקלין.

הרה"ג וו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה הלל שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו המהיר, בו כותב אודות מצב בריאותו.

ובעת רצון אזכירו על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, ויהי רצון שכשם שהביא הבקשה כן יבשר טוב בזה, וכן בשאר הענינים הכללים והפרטים גם יחד.

מאשרים בתודה הקבלה של הספרים, הליכות עולם קטן ושער טהרה, שהו"ל, ולכאורה דין קדימה עכ"פ מכאן ולהבא, בהלכות הצריכות, ושאין אחריהם ספרי לקוטים דבתראי, כוונתי להספר מאיר עיני סופרים וכיו"ב, והרי זכות הרבים מסייעתו.

בכבוד ובברכה לבשו"ט.

ז'קסג

מו"ה הלל: מדליה, לידו. אגרות נוספות אליו – לעיל חט"ז ה'תתכב, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ז'שלז.
להספר מאיר עיני סופרים: מאת זקנו הג"ר דובער קרסיק. נדפס על ידו מחדש בלונדון תשכ"א.

ז'קסד

ב"ה, כ"א טבת, ה'תש"כ
ברוקלין, נ.י.

צו די אנטוויילנעמער אין דעם יערלעכען דינער פון מרכז
הישיבות „תומכי-תמימים" ליובאוויטש
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

דער היי-יארדיקער דינער פון מרכז הישיבות „תומכי-תמימים"
ליובאוויטש קומט פאר אין דעם סגולה-טאג פון כ"ד טבת, דער יארצייט
פון דעם אלטן רבין, דער בעל התניא והשלחן-ערוך, דער מייסד פון
חסידות-חב"ד.

* * *

יארצייט איז די יערלעכע דערמאנונג פון דעם לעצטן טאג פון
לעבן אויף דער וועלט, עולם הזה, פון אן אידישער נשמה און פון איר
צוריק-קער צו איר באשעפער. דער טאג איז די צייט פון דעם סך-הכל
פונם גאנצען לעבן, פון דעם ווי די נשמה האט אויסגעפירט איר
שליחות אויף דער וועלט.

ווי אלע דערמאנונגען אין אידישען לעבן אויף וועלכע תורה מאכט
אויפמערקזאם, איז יארצייט ניט סתם א דערמאנונג וואס זאל בלייבען
אין זכרון אליין.

עס דערמאנט און פאדערט פראקטישע מעשים אין דעם גייסט פון
דער נשמה-שליחות פון בעל-היארצייט, און מיט מעשים בפועל אין דעם
גייסט — פאראייניקט מען זיך און מען פאראייניקט זיך — מיט דעם
שאפן און אייביקן לעבן פון דעם בעל-היארצייט.

לויט די ערקלערונגען פון כ"ק מו"ח אדמו"ר און פון זיין פאטער

סך הכל כו': ראה סידור שער הלי"ג בעומר סד"ה אתה הצבת.

ז'קסד

נדפסה בלקו"ש ח"ו ע' 257 והושלמה ע"פ צילום האגרת.

כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) — זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע — איז די אינערלעכע נקודה פון דער נשמה-שליחות, פון דעם לעבן און שאפן פון דעם אלטן רבי'ן —

ווי עס שפיגלט זיך אויך אפ אין אנפאנג פון זיין נאמען —

„שניאור“, צוויי ליכטיקייטן (שני אור) פאראייניקט (אין איין ווארט) — צו פאראייניקן די צוויי ג-טלעכע ליכטיקייטן, די אנטפלעקטע ליכטיקייט פון דער תורה (נגלה שבתורה) און די פארבארגענע אינערלעכע ליכטיקייט פון דער תורה (נסתר שבתורה), אזוי אז די אינערלעכע זאל דורכדרינגען, דורכלייכטען און ארויסשיינען פון דער אויסערלעכער, עס זאל זיין איין גאנצע און פאלקאמענע תורה — תורה תמימה.

און, ווי ערקלערט אין זוהר, פאראייניקן זיך דאן אויך אויף דעם זעלבען אופן — פנימיות הנשמה מיט חיצוניות הנשמה — די אנטפלעקטע טייל פון דער אידישער נשמה מיט זיין נקודת היהדות.

דאס איז אויך דער פנימיות'דיקער צוועק פון די ישיבות „תומכי-תמימים“ ליובאוויטש, אז די תלמידים זאלן זיין תמימים, אין דעם גייסט פון תורה תמימה, ווי עס איז באגרינדעט און ערקלערט געווארען דורך דעם אלטן רבי'ן, דער בעל-הארציט.

* * *

די אלע וועלכע באטייליקן זיך ווי געהעריג איז אין דעם יערלעכן דינער פון די ישיבות תומכי-תמימים, אין דעם היינטיגען סגולה-טאג פון כ"ד טבת, אויך די וועלכע האבן פערזענלעך ניט געקענט זיין אנוועזענד, אבער נעמען דעם געהעריגען חלק אין דעם אויפהאלטען, שטארקן און אויסברייטערן פון די ליובאוויטשער ישיבות, טראגען ביי דורך דעם און פאראייניקן זיך — מיט דעם שאפען און פעולות פון דעם בעל היראציט.

אנפאנג פון זיין נאמען: ראה שו"ע אה"ע סקכ"ט סי"ח.

שניאור: אמר פעם הבעש"ט לתלמידיו (בנוגע לרבנו הזקן) כי נשמה גדולה ירדה לעולמנו, שמו שניאור — שני אור — שני אורות הוא יאיר בתורת הנגלה ובתורת הנסתר (י"ט כסלו, ע' ט).

גאנצער און פאלקאמענע: ראה ערכין פ"ט מ"ג.

אין זוהר: ח"ג עג, א.

קנא

אדמו"ר שליט"א

ויהי רצון אז די באטייליקונג זאל זיין אין אן אופן פון שטייגען,
מיט א כסדר וואקסנדע לעבעדיקייט און איבערגעבענהייט.

און דער זכות פון דעם בעל היארצייט, דער אלטער רבי, וועט
זיכער ביישטיין יעדן איינעם און איינער וואס נעמט אנטייל אין דער
אונטערשטיצונג און אויסברייטערונג פון די ישיבות תומכי תמימים
וועלכע ווערן אנגעפירט אין זיין גייסט און זיין דרך, און וועט זיי
ברענגען די גוטלעכע ברכות בכל המצטרך, בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בכבוד ובברכה,

מנחם שניאורסאהן

ז'קסה

ב"ה, כ"א טבת, תש"כ
ברוקלין.

ברכה ושלוש:

אין ענטפער אויף אייער בריף, אין וועלכען איר שרייבט וועגען
דער העכסט וויכטיקער ארבעט אין דער ליידיס אוקזילערי לטובת דער
ישיבה תומכי תמימים, און פארענדיקט אין דעם, ווי עס זאל זיין אויף
ווייטער, ווארום די ארבעט קאסט אייך געזונט.

ווי מיר האבען געהערט מערערע מאל פון מיין שווער כ"ק אדמו"ר
און אויך אין נאמען פון זיין פאטער כ"ק אדמו"ר — זצוקלה"ה נבג"מ
זי"ע, וועלכע זיי זיינען געווען די גרינדער און מנהלים פון דער ישיבה
תומכי תמימים וועגען דעם גרויסען זכות, מיטצוהעלפען יעדערער לויט
זיינע מעגליכקייטען אויף צו פארגרעסערען און פארברייטערן די
ישיבות, און האבען אויך ערקלערט אז דאס איז א זכות, ניט נאר אויך
נאך הונדערט און ציוואנציג יאר, נאר אז דאס איז אויך א צנוור וכלי
צו באקומען די ברכות פון השם יתברך, אין דעם וואס מ'נויטיגט זיך,
דא אין עולם הזה.

איז דאך פארשטענדליך, אז מ'דארף זיך אנהאלטען אין דעם און

פארזעצן טאן דאס, און זעהן ווי די זאך איז אויף אן אמת, אז מיטוט
אין א ענין, וואס רבותינו נשיאינו, האבען זיך מוסר נפש געווען אויף
דעם.

פון דעם איז אויך פארשטענדליך, אז די ארבעט אין דעם, איז ניט
נאר, וואס עס דארף ניט קאסטען קיין געזונט, נאר דאס דארף צוגעבען
אין געזונט, אזוי ווי יעדער גוטע זאך וואס א מענש טוט אדער
באקומט, וואס דאס גיט עס צו אין אלע הינזיכטען און געזונט
איינגעשלאסען.

פארשטענדליך איז אויך, אז ס'איז מעגליך - אזוי ווי פילע
אנדערע ענינים - אז ס'איז פארבונדען מיט שוועריקייטען, אדער ווי
איר שרייבט, ניט פאסענדע אויפפירונג געגען אייך פון די מיטארבעטער,
דארפמען זוכען וועגען ווי צו אויסבעסערן דאס אין דער גרעסטער
מעגליכער מאס, און זיכער אלענספאל טיילווייז, וועט געלונגען צו
דערגרייכען דאס, אבער אלענספאל האט דאך ניט קיין ארט צו זאגען,
אז צוליב דעם וואס יענער באציהט זיך ניט ווי געהעריג - זאל מען
זיך אליין טאן וואס ניט גוט איז.

און השם יתברך זאל געבען אייך צוזאמען מיט אייער מאן הרב
שליט"א, גוטען געזונט לאריכות ימים ושנים טובות, און ביידע זאלט
איר פארזעצן, יעדערער לויט זיינע מעגליכקייטען, צו טאן פאר דער
אויפהאלטונג פון אלע עניני חסידות, מיט גוטער שטימונג און אין אן
אופן פון אלץ מער און מער.

בברכה לבשו"ט בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

קנג

אדמו"ר שליט"א

ז'קסו

ב"ה, כ"ב טבת, תש"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מ' טבת ופ"ש.

ונעם לי ביותר לקרות במכתבו מהצלחתו בהשפעתו על ארגוני הצעירים, ויהי רצון אשר הצלחתו עד עתה תעורר בו ובמושפעי תוספת התאמצות לסיוע במוסדות כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, וע"ד המבואר בטבע בני אדם, מי שיש לי מנה רוצה מאתים, ומי שיש לו מאתים רוצה ארבע מאות, שכמה פעמים ככה צריך להיות בענינים השייכים לרוחניות ולקדושה, ומובן וגם פשוט שהאמור יוסיף בברכות השי"ת גם בעניניו הפרטים.

ובאותו ענין, הרי בעת רצון מזכירו הנני על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע וגם לעתיד בל"נ אעשה כן, אבל כפי שמסרתי ע"י הרה"ח אי"א נו"נ רב פעלים מו"ה . . . רואים במוחש, אשר כשדוחקים את השעה לא תמיד מועיל זה, ואדרבה וכו', ואף שמוכן הצער המביא לדחוק את השעה, ואין אדם נתפס על צערו, הרי אין המדובר בענינים של עונש ח"ו, אלא שטבע הסדרים כן הוא, ועד כמה שיש להשתמש במלת טבע בכגון דא, והרי כיון שנתבאר ענין זה בכ"מ איך שאין רצוי לדחוק השעה, בודאי שבכחו של האדם לעשות כן, ובפרט שרואים במוחש אשר דחיקת השעה פעל זה עליו בהעדר השמחה ובמילא גרעון בהמרץ וכו', שהרי זה גם הסברה בטבעי נפש הבהמית איך שאין רצוי הענין.

ויהי רצון שבקרוב ממש יבשר טוב, בטוב הנראה והנגלה גם בעניניו הפרטים, ובפרט שצודק בכתבו שזהו נוגע גם לענינים הכלליים, וינצל הענין [ד]אתכפיא ושלא לדחוק השעה באופן של הרחבה אמיתית בגו"ר.

בברכה לבשו"ט וכנ"ל בעגלא דידן.

ז'קסו

ובאותו ענין: דוחק הפרנסה. בהמשך לזה – לקמן אגרת ז'דש.

ז'קסז

ב"ה, כ"ד טבת, תש"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מ"א טבת, בו כותב אודות מצב בריאותו ואודות
פעולתו בקודש בבית ספר הרשת אשר ב . . .

וכיון שרואה הצלחה בהתפתחות בית הספר ובהתלמידים כפי
שכותב, כן בודאי בהתפתחות הלימודים, בודאי ובודאי שזה צריך
להוסיף בו עידוד רוח והרמת רוח ושמחה אמתית, שהרי עפ"י האמור
ואהבת את ה' אלקיך אין לך שמחה גדולה מענין המביא שמחה למעלה.
וכידוע פתגם הבעש"ט אשר אהבת הקב"ה לבן ישראל איזה שיהי ונח"ר
בטובתם חנוך על טהרת הקודש שמקרב לבן של ישראל לאבינו שבשמים,
מביאה שמחה אצל ה' אלקינו שלא בערך גדולה יותר משמחת הורים
ואהבתם לבנם יחידם שנולד להם לעת זקנותם.

מהאמור מובן שכשיתבונן בחלקו הטוב פעולתו האמורה, תקותי
חזקה שייטיב לבו ויגרום בו לא רק מנוחה וטוב לבב אלא גם שמחה,
וממילא תביא גם בריאות ובהצלחה במילוי הוראת הרופא שעושה כפי
שכותב במכתבו זה.

בעת רצון יזכירוהו על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר
צוקללה"ה נבג"מ זי"ע, שעל שמו וברוחו מתנהלין בתי ספר הרשת,
ועבודתו בהם תוסיף בההתעוררות ר"ר שלו, ואחכה לבשוי"ט בכל האמור.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ז'קסז

פחגם הבעש"ט: ראה גם לעיל ח"ג אגרת ד'תקל"ט, ובהנסמן בהערות שם.

קנה

אדמו"ר שליט"א

ז'קסח

ב"ה, כ"ה טבת, ה'תש"כ
ברוקלין, נ.י.

מר יצחק שי' דמיאל

שלום וברכה!

איני זוכר החשבון מי חייב מכתב למי, אבל בכל אופן כיון שזמן רב לא שמעתי ממנו ובינתיים הגיעו ועברו ימי חודש כסלו, חודש הנסים והגאולה, ובפרט יום הבהיר י"ט כסלו וממנו תיכף לימי חנוכה, שענינם להוסיף אור משתשקע החמה, על פתח ביתו מבחוץ, והמובן ומכוון בפנימיות הענינים שבזה, אין להסתכל על חשבונות, וכפתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר, שכשני יהודים נפגשים – והוא הדין מתכתבים – יש לקוות שתצא מזה תועלת גם להם וגם לאחרים.

עובדא משמחת היא שבכמה חוגים ניכרת התעוררות בקשר עם שנת זכרון זו למלאות מאתים שנה להסתלקות-הילולא של הבעל שם טוב. ובטח עושה כ' כל התלוי בו להפצת המעינות, וכנ"ל, שצריך להיות באופן דמוסיף והולך מוסיף ואור, וינעם לי לקבל ממנו בשורות טובות בזה, וכל המפרט בכגון דא הרי זה משובח. וכמובן שלראש וראשונה כוונתי לתלמידיו ומושפעיו בחוגים השונים שהשפעתו מגעת שם, שתקוטי שמתקדמים לא רק בפנימיות אלא גם בחיצוניות, וכדבר משנה, עד מעשה בפועל, והרי אמרו חכמינו ז"ל אל תהי מפליג לכל דבר, ובפרט שלפי כתבו ראה כבר ענינים שבפועל שנשתנו לטוב . . .

מה שכתב על דבר קונטרסים שיצאו לאור על ידי צעירי אגודת חב"ד כאן, כפי הידוע לי עדיין נמצאים בדפוס, וכשיצא לפועל בודאי שישלחו לו.

ז'קסח

מר . . דמיאל: אגרות נוספות אליו – לעיל ז'נג, ובהנסמן בהערות שם.
וכפתגם: ראה גם לעיל ח"י אגרת ג'קנט, ובהנסמן בהערות שם.

ז'קסט

ב"ה, כ"ה טבת, תש"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הכי ארוך נתקבל מכתבו מכ"א טבת, שגם ממנו אין מובן כ"כ סיבת ההפסק.

מובן שמצער ביותר המצב ב . . . וכנראה הטעם בזה, ע"פ שיחה הידועה של כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"נ ששמענוה מכ"ק מו"ח אדמו"ר, שבזה ניכר ההבדל בין פריקאשציק נאמן, ובאדם העובד בתוך שלו, אשר הראשון עושה המוטל עליו, ז.א. באם בא קונה, מוכר הוא לו הסחורה, ובבוא השעה שצריך לסגור החנות הרי צודק הוא כלפי עצמו וגם כלפי שמיא, כיון שמשעה זו עד שעה זו עמד בחנות וחיכה לקונה, ואין לתבוע ממנו עוד, משא"כ בהנוגע לענין שהוא שלו, מתעניינים שהענין יתחזק ויתרחב ויתפשט בפועל, ואם אין הקונה בא לחנותו, הרי הוא מחזר ומחפש אחריו, וגם לאחר זמן סגירת החנות, לא לבד שאין מונע ומעכב לביאת קונה אלא אדרבה יש לו תענוג שהרויח גם מבחוץ למסגרת, עד כאן תוכן השיחה, ויש להוסיף על זה, שהקונה ג"כ מרגיש אם המטפל בו עושה כפריקאשציק, אף שהוא נוהג בכל הפרטים, או שמתעסק עמדו איש המתעניין בגוף הדברים (ולא באופן דאני עשיתי חובתי), ולא עוד אלא שגם מרגיש בלבו צער על שאין הקונה משכים לפתחו לדרוש סחורה.

איני יודע אם הכתוב לעיל הוא חריף יותר מן המדה, אבל סו"ס מאי נפק"מ באם מתאים לתאור המצב, ולדוגמא באם הי' הוא מתעסק בהנוגע למזונות או לחיפוש דירה באופן דפריקאשציק הנ"ל, ישער בעצמו איפוא הי' נמצא לעת כזאת ובאיזה דירה הי' ובלבד שיעשה חשבון צדק.

והשי"ת יצליח את כאו"א מאתנו בתוככי כללות אנ"ש למלאות רצון רבותינו נשיאינו באופן שרצו הם, ז.א. יותר אפילו מהשתדלות

ז'קסט

ניכר ההבדל: ראה לעיל חט"ו אגרת ה'תנ"ד, ובהנסמן בהערות שם — בקשר לדיוק הלי' העוסק בתורה.

קנז

אדמו"ר שליט"א

פריקאשציק הכי נאמן, והרי גם מתקרבים אנו ליום ההילולא של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, נשיא דורנו.

בברכה לבשו"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ז'קע

ב"ה, כ"ה טבת, ה'תש"כ
ברוקלין, נ.י.

מר יוסף שי

שלום וברכה!

זה כבר נתקבל מכתבו, בו כותב ע"ד התנ"ך שהו"ל בשביל חיילי צה"ל, וזה לא כבר נתקבל גם התנ"ך. והנני בזה להביע לו תשואות חן עבור התשורה החשובה והיקרה הזאת.

בהזדמנות זו רצוני להגיש לו ברכה גם על ההידור שבהוצאה זו, והרי גם זה מיוסד על המקרא ודברי חכמינו ז"ל – זה אלי ואנוהו – התנאה לפניו במצוות. ואם תמיד כך, על אחת כמה וכמה בדורנו זה, דור יתום, שרבים דנים על התוכן הפנימי מהחיצוניות שבדבר.

ארשה לי להעיר בקשר עם הנ"ל, בפרט אשר אם יסכים להערתו יש מקום להגשימה בהוצאה הבאה, והיא, אשר בודאי ובודאי שכוונת כל מו"ל של ספר-קודש, בפרט תנ"ך בשביל חיילים, וכיו"ב, שהספר ילווה אותם בחייהם לא רק בשבתות וימים טובים, אלא גם – ואדרבה הוא העיקר – בימות החול, זאת אומרת שיהי' הספר שימושי ויתקיים לימים רבים, שזה תלוי בכריכה, בנייר וכו'. וראיתי הנייר של הטופס שנשלח לי שהוא דק ביותר. ואף שכמובן תועלת בזה, שמשום כך אינו תופס כ"כ מקום בכמות, ונוח לקחתו בכיס וכיו"ב, אבל לאידך גיסא

ז'קע

מר יוסף: דקל, תל אביב.

קנח

אגרות קודש (ז'קע)

הנייר חלש ביותר לעמוד בשימוש יום-יומי, וכמדומה שעלול ג"כ לקבל כתמים בנקל. וראיתי כמה ספרים שנדפסו על נייר דק, אשר בדקות הוא כהניל, אבל חזק יותר.

ויהי רצון אשר ינצל אפשרותו ויכלתו להפיץ היהדות המסורתית בחוגים ההולכים ומתרחבים ומתפשטים, ובלשון נופל על לשון, אשר כותב שהוא פקיד במשרד הבטחון, הרי בידי ובידי חבריו לחזק ולקדם הבטחון של כל אחד ואחד בצה"ל, בתוככי כלל ישראל, על ידי חיזוק האמונה והבטחון באלקי ישראל, כהוראה הכפולה בתנ"ך – ברוך הגבר אשר יבטח בה' והי' ה' מבטחו, והי' כעץ שתול על מים גוי' ככל הברכות המנויות שם.

בכבוד ובברכה.

ז'קעא

בי"ה, כ"ו טבת, תשי"כ
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נו"נ בנשי"ק כו'
מו"ה משה חיים אפרים שי'

שלום וברכה!

בתמהון קבלתי מכתבו מיום הראשון, בו כותב אודות המכתבים אודותם באה הערה שלי, במכתבי הקודם.

בתמהון, כי מתחלה אמרתי, אולי משגה הוא, או מי שהוא הביא את כ' לידי טעות האמור, והרי מכתבו בא לאשר עוה"פ אשר אמת הוא שהמכתבים הם של הגאון הרגצובי, דבר שהוא מופרך מעיקרא בתכלית ובהחלט.

בודאי למותר להודיע, אשר אלפים מכתבים שוי"ת ועמודים בחד"ת

ז'קעא

מו"ה משה חיים אפרים : בלאך, בראנקס. אגרות נוספות אליי – לעיל ז'צו, ובהנסמן בהערות

שם.

במכתבי הקודם: לעיל שם.

קנט

אדמו"ר שליט"א

נמצאים מהגאון הרגצובי, ומשתרעים הם על משך תקופה של כו"כ שנים, עשירות בשנים, והצד השווה בכל המכתבים, שו"ת, חידושי תורה אלו, מבלי יוצא מן הכלל בהחלט, הוא סגנון המיוחד לו, שכל אחד יכירו, ויכיר גם כן את מה שאינו שייך לו בהחלט, ומכתבים הנדפסים בספר דובב שפתי ישנים הם בסגנון הפכי בתכלית הכי החלטית מסגנון הרגצובי.

הסברא אשר הנ"ל יצוה למי שהוא לכתוב בשמו והוא יחתום, או שמפני תלויות רבים ולתועלת הדבר, ישנה סגנונו, או מה שהוא יכריחו לצאת מגדרו, הוא היפך סגנון וסדר כל חייו של הרגצובי, וגם כן היפך בתכלית הכי מוחלטית, וכנ"ל היפך מסגנון וסדר חייו עשירות בשנים, ובאותה הנקודה שלא סר ממנה בכל משך הנ"ל.

ובטוחני, שלא רק שלא הי' רוצה להורות או לאמר בסגנון אחר, אלא שגם לא הי' יכול [ולא עוד – אלא שבאם היתה מציאות, שיבוא הרגצובי ויעיד שהוא כתב המכתבים, לא יאמינו לו ולא ישמעו לקולו].

כתבתי כל הנ"ל ובאריכות לפי ערך, כי חוששני ממכתבו האמור, שאולי יכתוב כי גם לאחרים, להעמיד על הנדפס, שמכתבים אלו הם של הגאון הרגצובי, ועלי החובה להעיר, שנכון במאד וביותר, להמנע מזה, כי כנ"ל אין כל ספק שאין מכתבים הנ"ל מהרגצובי, ואתו הסליחה על ביטויים אלו, שאולי אינם דיפלומטים ביותר.

בכבוד ובברכה לבשו"ט.

ז'קעב

ב"ה, כ"ו טבת, תש"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

זה זמן רב ביותר שאין ממנו כל מכתבים וידיעות, ויהי רצון שיהי זה סימן טוב שהכל בסדר ובשלימות, ויהי רצון שכן יהי גם בהענין אודותו באתי לקמן, והוא:

הגיעתני שמועה מוזרה ביותר וביותר, אבל כיון שמקורה מאנשים כשרים לעדות ויותר משנים, מחויב הנני לברר הענין, ולעשות מה בזה.

תוכן השמועה היא, שכאשר פלוני אומר שיעור ברבים באיזה שיהי ענין בנגלה או בחסידות, הרי כת"ר מתערב בפומבי, דוקא בקושיות ופירוכות ורמינהו וסתירות וכו' וכו'. וקרה הדבר לא פעם ושנים ובאקראי, אלא שנעשה הענין לדוקא ולסדר קבוע.

באם הענין של השמועה, ח"ו נכון הוא, מובנת הפליאה מהולה בצער, שהרי זהו דין מפורש בתורה בהנוגע לגודל הזהירות דהלבנת פני חבירו ברבים בנגלה דתורה, ועוד מודגש הדבר ביותר וביותר ע"פ הוראת תורת החסידות, בענין דאהבת ישראל, ושכולן מתאימות ואב אחד לכולנה, מתחיל מתניא קדישא ועד לזהחלצו וגו' נקמת ה' במדין וגו'.

לימוד זכות (קלוש יותר מדי) יש להביא, שהכוונה היא לברר דין תורה לאמיתתה, שאי אפשר לסבול ח"ו סילוף באיזו נקודה ופרט שיהי. אבל אז הרי אין מובן כלל, למה זה נעשה הדבר דוקא ברבים (שאי אפשר כאילו זמורת זר – שיבחנו הנאספים מי הוא היודע ובקי כביכול. משא"כ כשיהי' ביחידות, שאין שם אלא הקב"ה שיבחין וישער שבח זה שמצא הקושיא).

ואם אזכה, הרי יפעלו דברי האמורים, עד שאלו, שהפריעו בהנ"ל מאיזה טעמים שיהיו, הנה מכאן ולהבא, יסייעו בכפלים, וע"ד המבואר באגרת התשובה לרבנו הזקן סוף פרק ט': הי' (צ"ל) רגיל לקרות דף אחד יקרא שני דפים כו'.

בברכה לבשו"ט באמת בכל הנ"ל,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

א. קווינט

מזכיר

קסא

אדמו"ר שליט"א

ז'קעג

ב"ה, כ"ז טבת, תשי"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מכ"ב טבת, בו כותב אודות המיחוש שלו, גמגום בדבור, ואשר כבר שאל דעת רופא ולא הועיל לו.

ולפלא קצת הדבר, שהרי רופאים מומחים במקצוע זה יש להם כמה דרכים ואופני טפול, ובטח ימצאו גם המתאים בשבילו.

ועלי להוסיף ועיקר הוא, אשר בכלל תלוי הוא במדה חשובה עכ"פ בבטחון עצמו ובמצב העצבים, שלכן העצה היעוצה בכ"א אפילו כשעושים איזה טפולים, שיתחזק האדם במדת הבטחון, שהיא יסוד אמונתנו, בטחון בהשם יתברך שהוא בורא עולם ומנהיגו ומשגיח בהשגחה פרטית על כל אחד ואחד ועצם הטוב הוא, שמה מובן בלשון נעים ומירות ישראל, הי לי לא אירא, שזהו שולל הבושת מפני בני אדם שבסביבם נמצא, ותקוה חזקה אשר השי"ת ינחהו בטוב לפניו, וככל שיוחקק יותר בהבנתו שעומד לפני ממה"מ הקב"ה, יתמעט החשש, מה יאמרו העומדים אצלו על אופן דבורו הבא, ויוטב הדבור בדרך ממילא, ובפרט ביחד עם הטפול.

כן להוסיף שעוד נקודה בהאמור, והוא שכשבא לתיבה וחושש שלא יוכל לבטאה בסדר, לא ילחם עם עצמו לבטא תיבה זו דוקא כי אם יחליפנה בביטוי אחר וכיו"ב.

ומאחר שלכל דבר צריכים לסייעתא דשמיא, מובן שעליו להוסיף

ז'קעג

תלוי הוא... בבטחון עצמו: ראה גם לעיל ח"ד אגרת ה"לח. חט"ו ה'תיד. ח"ח ו'תקכד.
ו'תקצד. לקמן ז'רצט.

בהתמדה ושקידה בלימוד התורה והידור בקיום מצותי, ואין לך דבר העומד בפני הרצון.

בברכה לבשו"ט בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

נ.ב.

בטח מפריש לצדקה פרוטות אחדות בכל יום חול קודם תפלת הבקר, וכן שומר על השיעור תהלים חדשי – כפי שנחלק התהלים לימי החדש – לאמר אותו בכל יום גם בש"ק ויום טוב לאחר תפלת הבקר.

ז'קעד

ב"ה, כ"ח טבת, תשי"ב
ברוקלין.

האברך ישכר דוב שי

שלום וברכה!

מאשרים קבלת מכתביו מו' וכ"א טבת, המשך הדו"ח מהפעולות בעיר גנים, שנתקלו שם בכמה קישוים וכו'.

ויהי רצון שכמו בהנ"ל ראו הצלחה למעלה מהמשוער, ייוכחו שזוהי הוראה נוספת שהקישוים שפוגשים בעבודה הק' דהפצת המעינות חוצה והפצת היהדות בכלל, אין זה אלא נסיון, וענין נסיון הי"ז כמ"ש כי מנסה וגוי וכפירוש רבנו הזקן מנסה מלי ארים נס, הגבהה, ושבדאי שכל הלוקח חלק בכהנ"ל – פועל זה הגבהה בכל עניניו וגם בעניניו הפרטים. וכלשון רבנו הזקן, נעשים מוחו ולבו זכים אלף פעמים ככה, ואז הרי מוסיפים אומץ עוד יותר בפעולות האמורות, והענינים מסתדרים באופן דהליכה מחיל אל חיל.

ומובן שמרשותו ומזכותו למסור כל האמור לכל המשתתפים

ז'קעד

האברך ישכר דוב: וואלעס, ירושלים.

קסג

אדמו"ר שליט"א

בפעולות בביסוס המוסדות הק' ובהפצת המעינות, ויהי רצון שיהיו
דבריו יוצאים מן הלב ויכנסו ללב השומעים.

בברכה לבשו"ט בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

א. קווינט

מזכיר

ז'קעה

ב"ה, כ"ח טבת, תש"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מיום השלישי, בו כותב אשר מחלק הוא לצדקה
כפי השגת ידו, לכמה מקומות ועיניים, ועלה ספק במחשבתו, אשר כיון
שיודע שישנם בהם מסודרים ביותר בעיני יראת שמים תורה ומצות,
וישנם כאלו אשר אף שמתאימים הם בכל הפרטים ע"פ שו"ע והתורה
והמצוה, אבל אינם בהידור כ"כ, שאולי כדאי ליתן להראשונים בלבד,
ולהפסיק התמיכה במקום שספק בהידור.

והנה מחשבות כאלו תמיד מעוררת חשד, מי הוא המעורר אותם,
אם מצד הטוב לגמרי או שמעורב בזה גם הצד שכנגד, שעלול לבוא
בכמה טענות ובלבד למנוע איש הישראלי בענין תורה ומצוה, וכיון
שיודע שבאם יאמר כוונתו גלוי, לא ישמעו לו, מחפש ומתחפש
באיצטלא של צבוע, ובנדון כגון זה, הרי לאחר זמן יש מקום לטענה
שנ"י אשר אין להרבות בנתינה כ"כ למוסד אחד, ודי ומספיק שנתן לפני
זה, ובמילא יהי חסר בהמוסדות ועיניים השלמים ע"פ תורה, אבל
אינם מהודרים, ולא יתוסף במוסדות אלו המהודרים, ובכלל ידועה
אזהרת חז"ל בכמה עניני צדקה, שלא לבדוק יותר מדי, ומי יאמר
למוסדות אשר שלמים הם ע"פ התורה אלא שחסר הידור.

ויש לרמז בזה חיזוק סברא האמורה בשלילת חז"ל נתינת מתנותיו
לכהן אחד (עירובין סג, א) אפילו אם כהן האמור רבו הוא.

והנכון בענייני צדקה, לקבוע סכומים מינימליים לכל המוסדות הקי
הכשרים ולעניינים כשרים מבלי לחפש ולבדוק וכו', ולהוסיף על סכום זה
לכל מוסד המוסיף בהידור.

ובזה עלי להעיר עוד על מה שכותב שמחלק צדקה לפי השגת ידו,
ולא ביאר הפירוש, ועיין בתניא (כמסומן במפתח עניינים — בתניא
הוצאת קה"ת), בההכרח להרבות בצדקה **כהנה וכהנה**.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ז'קעו

בי"ה, כ"ט טבת, תשי"ב
ברוקלין.

הרה"ג הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ כו'
מו"ה שמואל אבא שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכו מיום כ"ד טבת, יום ההילולא של רבנו
הזקן,

עם בי הפי"נ שיקראו על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

ויהי רצון שבהמצאנו בערב היום אשר הואיל משה באר את
התורה הזאת, ומבאר תיכף, פנו וסעו לכם וגוי ורשו את הארץ אשר
נשבע ה' לאבותיכם וגוי לתת להם וגוי — אשר הקיום במילואו בפועל
לא נתקיים (עיין סנהדרין צ, ע"ב, לכם לא נאמר אלא לתת להם וכו',

ז'קעו

מו"ה שמואל אבא: סניעג, מינכן. אגרות נוספות אליו — לעיל חט"ז ו"ב, ובהנסמן בהערות

שם.

נוסח דומה נכתב לכמה.

קסה אדמו"ר שליט"א

וכן הרי הארץ אשר נשבע, היא דעשר עממין, וכפרש"י (מספרי) עה"כ ואל כל שכניו).

והנה הימים האלה (כשהם) נזכרים (ה"ה גם) ונעשים, וכמו גם אז, אם זכו, הרי ה' הכבוש שלם וקיים.

הנה יקוים היעוד בעגלא דידן, וכדרז"ל שם, מכאן לתחיית המתים וכו', והקיצו ורננו שוכני עפר, ובעל הציון ובעל ההילולא הבע"ל בראשם.

בברכה לבשו"ט.

ז'קעז

ב"ה, ב' שבט, תש"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה לשני מכתביו מכ"ד טבת, יום ההילולא של רבנו הזקן.

במ"ש מה לעשות עם הכספים שקבלו.

ע"פ מאמר רז"ל בכגון דא, יעשה בהם סגולה (כמובן באם הוא בהסכמתה המלאה של זוגתו הרבנית תחי'), מהנכון אשר לערך חומש (שהרי אין מדקדקין בעניני צדקה), יפריש תיכף לצדקה, ובהשאר ישתמשו במשך הזמן לעניני תורה ומצות, ובוה כמובן וגם פשוט הוצאות חינוך על טהרת הקדש של יו"ח שי', אלא שבינתיים יוכלו להשקיע (אינוועסטירן) בענין שיהי הקרן קיים ונושא פירות, ועד"ז, ז.א. בהנוגע להשקעה להטראסט פאנד, אלא שגם על זה יפרישו ממעותיהם הם לצדקה, בין מעשר לחומש, שהרי זכין לאדם שלא בפניו, ובפרט קטנה שברשות אביו היא.

בטח מתכוונים ליום ההילולא יו"ד שבט הבע"ל, ויהי רצון שיהי רישומו ניכר בכל השנה כולה.

בברכה לבשו"ט.

ז'קעז

הכספים שקבלו: פיצויים מחברת ביטוח לתאונת דרכים.

ז'קעח

ב"ה, ב' שבט, תש"כ
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה יצחק יעקב שי

שלום וברכה:

מאשר הנני קבלת מכתבו מאור ליום החמישי והקודמיו, ונעם לי לקרות בו בסיומו, אשר נשמעים היהודים במחנו עתה, להבין ההבדל בין ישראל לעמים וכו'.

ויהי רצון אשר תתגדל ההבנה ותתעמק, שהרי שבע הבדלות הן (פסחים קד, א) עד ששיגו גם ההבדלה בין קדש לקדש, והרי השגה בענין, הרי זוהי שייכות עכ"פ בדרך מקיף להענין, ואשרי כל אחד המשתדל בהפצת עניני תורתנו הק' תורת חיים בכל מקום שידו מגעת, ובפרט שזכה ונשמעים דבריו ככתבו.

ומענין לענין באותו ענין, כאשר מתקרבים אנו ליו"ד שבט הבע"ל, יום ההילולא של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, ובטח יודע כמה פרטים מחיי בעל ההילולא בעלמא דין, מהנכון שבהסברה מתאימה יספר להם מעבודתו של בעל ההילולא בעניני התורה ומצותי, ועד לסכנת נפשות ממש, שמזה מובן גודל החובה והשתדלות מצד כל אחד הנמצא במקום, שאפשרית מלאה בידו לעשות בזה מבלי כל מפריע וכו'.

ויהי רצון שבכל הנ"ל יבשר טוב מתוך בריאות הגוף ומנוחת הנפש.

בברכה.

ז'קעח

מו"ה יצחק יעקב: נלסון, דאלאס. אגרות נוספות אליו – לעיל ח"ח ב"ש. ח"י ג'קמד.

ז'קעט

ב"ה, ב' שבט, תשי"כ
ברוקלין.

הנהלת צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו,
סניף ירושלים עיה"ק ת"ו
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

מאשרים קבלת מכתבם והדו"חים עם המצורף אליהם.

ויהי רצון שיבשרו טוב בעניני הפצת המעינות חוצה, באופן
דמוסיף והולך, והרי זהו ג"כ תוכן הדרישה, יפוצו דוקא.

ובזה כמובן וגם פשוט, בהנוגע להכנה ליום ההילולא של כ"ק
מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, נשיא דורנו.

והרי זכות הרבים מסייעתם להצלחה מופלגה בכל האמור, ביחד
עם הנקודה שנמצאים אנו בשנת המאתים להסתלקות הילולא של
הבעש"ט ז"ל.

ויהי רצון שגם בזה תתאחדנה שתי הנקודות, הגבוה גבוה יותר,
שזהו ענין הילולא, שהנשמה עולה עוד עלי', ויומשך בהנוגע לפועל עד
למטה מטה יותר, למעשה בחיי היום יומי במשך כל השנה, שרובה ימות
החול דוקא. וק"ל.

בברכה לבשו"ט ומפורטות בכל האמור,

מ. שניאורסאהן

ז'קעט

נדפסה בלקו"ש ח"א ע' 232 והושלמה ע"פ צילום האגרת.

ז'קפ

ב"ה, ג' שבט, תשי"כ
ברוקלין.

שלום וברכה:

במענה למכתבו מכ"ו טבת, בו כותב על מה שאירע לפני כחדש
ימים, שריפה לי"ע ולי"ע, ובחסדי השם יתברך עבר הכל בשלום ואינו
יודע מה גרם וכו'.

ולפלא, שהרי במכתבו כתובה גם הסיבה, באיזה שורות לפני זה,
וזה לשונו במכתבו, „ולא הנחתי תפילין כבר הרבה שנים בגלל וכו'“.

והרי על מצות תפילין אמרו חז"ל, שהוקשה כל התורה כולה
לתפילין, והכוונה בהם, כלשון [מרן] השולחן ערוך, כדי שנזכיר נסים
ונפלאות שעשה עמנו וכו', ואשר לו (להשי"ת) הכח והממשלה בעליונים
ובתחתונים.

זאת אומרת שתפילין מזכירים נס, ומזכירים אשר הקדוש ברוך
הוא, המושל גם בעולם זה בהנוגע לעניני פרנסה, בריאות וכו' כל אותן
הענינים עליהם מבקש ברכה במכתבו האמור.

ולכן תקותי אשר תיכף בקבלת המכתב, יתחיל להניח תפילין בכל
יום חול, וכן להתפלל בכל יום ויום, וביום שאין באפשרות לו ללכת
לבית הכנסת להתפלל, יתפלל בביתו, ובימות החול לפני הנחת התפילין
יפריש פרוטות אחדות לצדקה, ויהי רצון שיבשר טוב בכל האמור.

בעת רצון אזכירו על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה
נבג"מ זי"ע, להכתוב לעיל והאמור במכ' וכן את כל ב"ב שי

בברכה לבשו"ט בכהנ"ל.

קסט

אדמו"ר שליט"א

ז'קפא

ב"ה, גי שבט, תשי"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מכ"ה טבת, בו כותב אודות השידוך אשר ישר
הדבר בעיני שניהם, אבל בני המשפחה של המדוברת מעכבים בדבר.

ואף שכותב הטעם הנאמר להסירוב מצד המשפחה שלה – יש
רושם שהטעם הפנימי הוא שרוצים יראת שמים שלימה יותר מצדו ואם
כן הוא, הרי מובן וגם פשוט שעליו למלאות דרישה זו ולא רק מפני
שהמשפחה דורשת האמור, אלא בעיקר – שהוא ציווי תוה"ק תורת
חיים ושנצטוינו להעלות בקדש, ואם בכל המקומות ובכל הזמנים
נצטוינו על זה, עאכ"כ בזמננו ובאה"ק ת"ו ביחוד אשר עלי נאמר,
עיני ה"א בה מראשית השנה ועד אחרית שנה.

וכשמתכווננים לצעד כה החלטי וחיוני לבנות בית בישראל בנין
עדי עד, הרי האמור הכרחי וחיוני הוא, ואין לך דבר העומד בפני
הרצון.

ביחד עם האמור, וכיון שעל האדם לעשות בדרך הטבע את התלוי
בו, יש להשתדל ע"י ידידים ומכירים של משפחתה שישפיעו על
המסרבים לשנות דעת[ם].

ומאחר שכל ענין בהשגחה פרטית, ומזכיר במכתבו אשר הסבא שלו
ה"י ממיסדי ומראשוני קהלת המקובלים, עלי החובה (והזכות) להעירו
על ההכרח הגמור וחובת גברא לקבוע עתים בלימוד פנימיות התורה,
אשר בדורנו נתגלתה בתורת החסידות, ולפשיטות הענין האריכות בזה
אך למותר.

בברכה לבשו"ט בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ז'קפב

ב"ה, ג' שבט, תש"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מכ"ה טבת, בו כותב ראשי פרקים מאשר עבר עליו ועל משפחתו ש"י עד עתה, ואשר ראו חסדי השי"ת שנתקיים ענין עלייתם לאה"ק ת"ו בשלום, ושואל עצתי במה עליו להתענין עתה.

והנה לכל לראש מובן וגם פשוט, שעליו ועל כאו"א מבני המשפחה, בתוככי כל אלו הרואים חסדי השי"ת במוחש, להביע תודתם או בסגנון חז"ל, להביא קרבן תודה, ובעניניו הוא, אשר שנה הראשונה לעלותו לארץ אשר עיני ה' אלקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה, יקדיש להשתלמות בתוה"ק תורת חיים, ובהנוגע לקיום מצותי כדבעי, ולכן עכ"פ (עד ראש השנה הבע"ל וגורר זה) עד לאחר הימים טובים סוכות הבע"ל, דעתי ברורה שילמוד בישיבת תומכי תמימים בלוד בהתמדה רבה ובשקידה, ובודאי שלא רק שלא יפריע זה להסתדרות טובה בפרנסה בעתיד אלא אדרבה תוסיף הצלחה בזה, ולרוב פשיטות האמור, אין צורך בבירור נוסף, ורק להוסיף אשר ע"פ הוראת רבותינו נשיאינו, ביחד עם לימודו לעצמו וכנ"ל בהתמדה ושקידה נגלה וחסידות, יקדיש מזמנו לפרקים מסוימים להפצת המעינות חוצה במסגרת פעולות תלמידי תומכי תמימים בלוד, צעירי אגודת חב"ד וכיו"ב.

בטח יודע משלשת השיעורים דחומש תהלים ותניא הידועים, ועכ"פ ישמור עליהם מכאן ולהבא.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

קעא

אדמו"ר שליט"א

ז'קפג

ב"ה, ד' שבט, תש"כ
ברוקלין.

הרה"ג ווי"ח אי"א מלאכתו מלאכת שמים
מו"ה משה ארי' ליב שי'

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מכ"ד טבת, הילולא של רבנו הזקן, בו
כותב אודות הזזה לטובה בנוגע לחדו"ת של התלמידים שליט"א.

ויהי רצון שהזזה זו תצמח ותגדל הלוך והוסיף הלוך ואור בכל
עניני תורתנו תורת אמת, אמת לאמיתו, לאפוקי דין מרומה [היינו דלא
זכה ובירר ערמת הנחש, שבמילא חסר ביראתו, או עכ"פ בקודמת
לחכמתו – שצ"ל בשלימות – ירושלים וקודמת דוקא], והעצה לזה
לחקור העדים בטוב (תוס' מגילה טו, ב) ע"פ מ"ש ואעידה בס, עיין
תענית יא, א. לקו"ת פקודי ד, ע"ב ואילך. ביאורי הזהר שופטים ועוד.
וק"ל, ואז הרי הלכה כמותם, שהרי ממשיכים ואמת ה' – לעולם
שבראשית ברא **אלקים** וגו', והוא שהנביא אומר וה' אלקים אמת,
וכמרומו ברמב"ם הלכות יסוה"ת פרק א' ד' מאמת לאמיתו, עיי"ש.

ויהי רצון בהתקרבונו ליום ההילולא של כ"ק מו"ח אדמו"ר מנהל
ומיסד ישיבת תו"א, שיבוא זה בפו"מ וכנ"ל – באמת לאמיתו.

בברכה לבשו"ט.

ז'קפג

מו"ה משה ארי' ליב: שפירא, ירושלים. אגרות נוספות אליו – לעיל ח"י ו'תשמח, ובהנסמן
בהערות שם.
לחדו"ת של התלמידים: ראה לעיל אגרת ז'קסב, ובהנסמן בהערות שם.

ז'קפד

[ד' שבט, תשי"ב]

לאחרי הפסק ארוך נתקבל מכתבו מער"ח שבט, וגם בו אינו מבואר סיבת ההפסק בכתיבה. ומה שמצער עוד יותר – ההפסק בפעולות וביחוד בשיתוף הפעולות דאגו"ח וצעירי אגו"ח. ובפרט שכנראה נפסק תומ"י, כיון שמכתבי הראשון במענה על האמור נשאר בלא מענה תוכני, ורק אישור בלבד.

איני יודע אם מקום כאן לבוא באיחולים בענין האמור אבל כיון שנצטוינו ע"י חז"ל בכו"כ מקומות „עד מאה פעמים" ועדיין לא הגעתי גם לצ"ט, הנני כותב עוה"פ – שיהי רצון שעכ"פ מכאן ולהבא תחול הזזה ממשית ובאופן דהולך ומוסיף.

והרי מכתבו נכתב בער"ח שבט, אשר בעשירי בחדש הוא יום ההילולא של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, יה"ר שיבוא זה בפו"מ ובעגלא דידן.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ז'קפה

ב"ה, ד' שבט, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת שני מכתביו, מכ"ד טבת (והקודמו) שהוא יום ההילולא של כ"ק רבנו הזקן בעל התניא והשו"ע.

ז'קפד

נדפסה בלקו"ש חכ"א ע' 375.

ז'קפה

נדפסה בלקו"ש חכ"ג ע' 542.

קעג אדמו"ר שליט"א

ונעם לי לקרות בהם, מפעולותיו בהפצת עניני יהדות, ויהי רצון שיוסיף בהם כהנה וכהנה ובכל מקום שידו מגעת.

ולשאלו פרטים בהנוגע להאמור: אופן ההפצה וכו', מובן שאין לקבוע מסמרות בזה, כיון שתלוי באופי האישים תנאי המסיבה וכו' שבכל כגון דא אין לו לעסקן אלא מה שענינו רואות. אלא שנצטוינו להתנהג בזה מתאים למה שנאמר ותשועה ברוב יועץ. והרי גם בהאמור יתייעץ עם צעירי אגודת חב"ד ואת"ה, ובטח ימשיך באופן כזה, שהרי להנ"ל יש נסיון בחוגים שונים וכו'.

בעת רצון יזכירו כל אלה שכותב אודותם, על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, מתאים לתוכן כתבו, ויהי רצון שיבשר טוב ובזה גם בהנוגע ליום ההילולא של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע — מניצול יום סגולה זה לתומ"צ. ויהי רצון שיהי רישומו ניכר בכל השנה כולה.

בברכה לבשו"ט בכל האמור ובקשר עם יום הולדתו — לשנת הצלחה בכהנ"ל,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
א. קווינט
מזכיר

ז'קפו

ב"ה, ששי בשבט, ה'תש"כ
שנת המאיתם להסתלקות הבעש"ט ז"ל
ברוקלין, נ.י.

לכל אחד ואחת מאנ"ש
הי עליהם יחיו

שלום וברכה!

בטח יום והתועדות ההילולא של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה

ז'קפו

נדפסה בלקו"ש ח"ו ע' 290 והושלמה ע"פ צילום האגרת.

לגנזי מרומים, בארצות חיי החיים, הילולא העשירי יהי קודש (מכל מקום. ועוד יותר ובעיקר – על ידי ובעניני עבודה מלמטה למעלה) ולהמשיך הקודש (על ידי ובעניני עבודה מלמעלה למטה) בכל עשר הכחות דשתי הנפשות ובעולם שנברא בעשרה מאמרות על ידי עשר סוגי פעולות האדם.

לעשות חשבון צדק מהנעשה בעשר השנים, להשוות להאפשר ושצריך הי להעשות ולהחליט באופן פנימי למלאות ולהוסיף הלךך ואור.

וזכות בעל ההילולא יגן וירבה ההצלחה בכל הנ"ל, להפיץ, מתוך מנוחה שמחה וטוב לבב, התורה והמצוה, ופנימיותם – המעינות, עדי יגיעו חוצה, וייתי מלכא משיחא.

ויקוים היעוד.

ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה.

בברכה לבשו"ט בכל האמור,

מ. שניאורסאהן

הילולא העשירי: וזה לשון בעל ההילולא במכתבו משנת ת"ר צדיק: . . . השנה הזאת היא השנה העשירית לעלות הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק זצוקלה"ה לגנזי מרומים בארצות חיי החיים. עלמא עילאה כגוונא דעלמא תתאה. כל אחד לפי מעלתו בחכמה וידיעה וביותר ברגש פנימי (טיעפען געפיהל) בין יבין עילוי מעלת עלמא עילאה על עלמא תתאה. בעלמא תתאה מספר העשר הוא מספר מקודש, ומה גם בעלמא עילאה, שקדושתו קדושה עצמית ועילוי עילוי עצמי, מספר העשר הוא מקודש נעלה ונשגב אף מרומם (בקונטרס ח, ניו יארק, ת"ר צדיק).

העשירי יהי קודש: ראה זח"ב דעא, א. בחיי ר"פ תרומה. מים רבים – תרל"ו פל"ב ואילך.

מכל מקום: ראה בכורות נח, ב.

דשתי הנפשות: ראה קיצורים והערות לתניא ע' סג.

עשר סוגי: ראה רמב"ם הל' דעות רפ"ה.

צדיק: ראה תורה אור לז, א. שערי אורה ד"ה רני ושמחי פ"ג.

באופן פנימי: ראה קונטרס העבודה פ"ו.

מכל מקום: ראה לקמן אגרת ז'קצט.

במכתבו: באג"ק שלו ח"ב תע.

ז'קפז

ב"ה, ז' שבט, תשי"ב
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ וכו' מו"ה חיים יצחק שי

שלום וברכה:

במענה למכתבו מכ"ז טבת.

בעת רצון יזכירוהו על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע מתאים לתוכן כתבו, ויהי רצון שכשם שכתב
הבקשה כן יבשר טוב בזה, ובזה גם מהוספה בלימוד תורת החסידות
בתוככי כללות תורתנו תורת חיים, שזה יוסיף בהתעוררות ר"ר של בעל
הציון הקי, שמסר נפשו על הפצת המעיינות חוצה.

ב) לשאלתו במ"ש אשר ועד הוא אחד בחילופי אתון (זח"ב קלד,
א), מבואר בכ"מ, ובארוכה בקובץ ליובאוויטש חוברת י"א, וקוטב הענין
אשר אל"ף וא"ו, מתחלפים באותיות אהו"י, וחי"ת עי"ן – באותיות
אחה"ע מהגרון, ודי רבתי בדי רגיל, הרמז בחילופים אלו מבואר בארוכה,
באמרי בינה שער הקי"ש לאדמו"ר האמצעי, ובספרי חסידות שלאחרי זה.

ג) במ"ש בתרגום יונתן, שמות יד, כ"א שעל המטה חקוקים כו'
וששה אמהות ומעיר, שהרי רגיל בכ"מ ד' אמהות (שרה רבקה רחל
ולאה) ואין קורין אבות ואמהות אלא כו'.

י"ל בפשיטות, אשר בהמטה הוזכרו לאו דוקא האבות כ"א כל שבט
ושבט, שלכן הוסיפו גם האם של כאו"א.

מצו"פ העתק מכתבי כללי ליום הילולא יו"ד שבט הבע"ל, ויהי
רצון שגם בתוכנו יבשר טוב.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ז'קפז

מו"ה חיים יצחק: וולנר, תל אביב.

ועד הוא אחד: ראה גם לעיל ח"ג אגרת תח, ובהנסמן בהערות שם.

בקובץ ליובאוויטש: ולעיל ח"ב אגרת רכ.

במ"ש בתרגום יונתן: נתבאר בארוכה בלקרי"ש ח"ו ע' 304.

ז'קפח

ב"ה, ט' שבט, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מג' שבט, בו כותב.

(א) איך להסביר יסודות תורת חב"ד ועניני לרבים.

מובן שקשה לבאר זה בביאור הדרוש במכתב, ועוד והוא העיקר שאין כל צורך בזה, שהרי כו"כ מאנ"ש נמצאים באה"ק ת"ו מתעסקים בהנ"ל זה כו"כ שנים, ויש להם נסיון ביחוד בהנוגע לביאור המתאים לאה"ק ת"ו לאישי ותנאי, ואמרו חז"ל אין חכם כבעל נסיון, הם אנ"ש הנ"ל, ואתם יתייעץ, ותשועה ברוב יועץ.

(ב) באישור תעודת הסמיכה שלו ע"י הרבנות.

מובן שצריך לברר סיבת עכוב האישור עד עתה ובהתאם לזה למלאות החסר, ולהשתדל באישורה.

(ג) נשען על תחלת מכתבו, שמשתייך לכת ולתנועת החסידים, תקותי חזקה שיש לו קביעות עתים בתורת החסידות וכן בהנוגע להדרכותי ולהנהגותי, שהרי על כל חלק מתורתנו הק' תורת חיים, נאמר, שהלימוד צריך להיות מביא לידי מעשה, כי המעשה הוא העיקר, וכיון שלא רק נצטוינו על הלימוד אלא גם נצטוינו להעלות בקדש בטח מוסיף בלימוד הוא ובמילא מתוסף גם בהנוגע לפועל, והרי ככל שיהי המצב בעניני קדושה, תמיד יש מקום להוסיף עוד, כיון שקשורים בהקב"ה שהוא אין סופי.

בטח שמע משלשת השיעורים דחומש תהלים ותניא הידועים, ועכ"פ ישמור עליהם מכאן ולהבא, וכ"פ שמענו מכ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, אשר יום ההילולא שלו הוא יו"ד שבט הבע"ל, אשר שוים הם לכל נפש וסגולה לכמה ענינים.

בברכה לבשו"ט בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

קעז

אדמו"ר שליט"א

ז'קפט

ב"ה, י"א שבט, תש"כ
ברוקלין.

שלום וברכה:

במענה למכתבו מיום הראשון ט' שבט, בו כותב בהנוגע לדרשה
ברבים על עניני קבלה, ואשר אמרו לו שכן נוהגים חסידי ליובאוויטש.

והנה בימינו המושג קבלה, נעשה רחב יותר מדי, וכמובן שאין
אחד יכול להיות אחראי על מה שהשני רוצה להכניס בתואר האמור.

ובהנוגע לפועל, אנשי ליובאוויטש וחב"ד מתעסקים בהפצת עניני
פנימיות התורה, שבדורנו נתגלתה בתורת החסידות, שבה מתבארים
בכמה וכמה מקומות ענינים המבוארים בספרי קבלה, וענין האמור הוא
מעבודת והשתדלות היסודיות של אנשי חב"ד, כמצוה עלינו מרבתינו
נשיאינו שמסרו נפשם על הפצת תורת חסידות חב"ד, שהיא היא תורת
הבעל שם טוב, וכמה סיפורים בזה בהנוגע לגודל ההתמסרות שלהם
עצמם וגם מה שדרשו מאלו הנשמעים לקולם, והביעו תקותם הכי
חזקה, אשר יבוא יום הבהיר ואור, אשר תעשה תורה זו נחלת כל בני
ישראל כולם מבלי יוצא מן הכלל, ונחלה בהנוגע לתורה הרי פירושה,
לימוד באופן דהבנה והשגה, וככל חלקי התורה, לימוד המביא לידי
מעשה.

לפלא הדבר, שכנראה מסגנון מכתבו, אין ידוע לו מפעולה האמורה
ותקותי חזקה, אשר כשיכיר פרטי הדברים על בורים ופנימיותם, הרי
ישתתף ויכנס במחנה אלו המתמסרים להפצת מעינות תורת החסידות
ועד שיגיעו גם חוצה, וינצל כח השפעתו בכל מקום שידו מגעת לתכלית
האמורה והשי"ת יצליחו.

בכבוד ובברכה.

ז'קצ

בי"ה, י"א שבט, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה:

במענה למכתבו מדי שבט עם המצוה אליו, בו שואל אודות השמועה שכאילו שלחתי חוזר לכל מוסדות וחסידי חב"ד בהנוגע לאופן כתיבת תאריך השנה תשי"ב, בכ"ף כפופה ולא פשוטה, ושלא יהינו וכו'.

סגנון האמור אינו נכון, כי אם, אשר מאחד המוסדות חב"ד שאלו בשיליה שנה העברה בהנוגע להנ"ל, וכתבתי דעתי לכתוב בכ"ף כפופה, אבל, מכמה טעמים, לא כתבתי דעתי בנוסח האמור, שלא יהינו.

ואחד הטעמים — שאין דעתי נוחה לעשות מכל ענין וענין הוראה חמורה שבחמורות, והרי דינו בענינים הקיימים מכבר מסוג האמור, שלע"ע לא נתקבלו באיזהו מחוגי בני".

טעמי ונמוקי לכתיבה האמורה, העיקר הוא, אשר ספק האמור הוא גם בהנוגע לציוני הסימנים והפרקים בספרי הקדש שלנו, ציוני העמודים בספרים האמורים וכו', אשר ישנו בזה, "נוהג בישראל" משך מאות ומאות בשנים, ומהנכון ביותר וביותר להתחשב עמו ולהתנהג כמוהו, ובפרט בהביא בחשבון אשר בשנים מלפנים הדפסת ספרים נקראת בשם מלאכת הקדש, והתיחסו לזה וגם להפרטים שלה — בדייקנות, ובפרט שכמה מדפיסים היו בעלי סמכא ובעלי הוראה בכ"כ מקומות שהי' בני ישראל, והרי דבר פשוט וכולי עלמא מודה בהנוגע לסימני טור, שו"ע וכו' — שכתוב בכ"ף כפופה.

מובן שאין הוכחה כלל ממה שבמקומות **בוזדים** מוצאים כתוב בכ"ף פשוטה, ועד"ז בשאר אותיות מנצפ"ך, והוא ע"ד שלפעמים כתוב רנ"ת במקום תר"ן, ודוגמאות למאות ולאלפים — בפו"מ בספרי אחב"י הספרדים ומכתביהם.

עוד טעם לעמדתי האמורה [אף שכנ"ל, הטעם הראשון מכריע בהחלט לדעתי] והוא המובא בספרי רמז וסוד, אשר אותיות מנצפ"ך

ז'קצ

וכתבתי: לעיל ח"ח אגרת ו'תתק"ח. ראה גם לקמן אגרות ז'קצט. ז'רנד. ז'רפב.

קעט אדמו"ר שליט"א

מסמנים המספרים: כ"ף פשוטה – ת"ק וכו', ולמה להנהיג אופן כתיבה שישתור להנ"ל, אפילו את"ל שאינו שייך אלא בעניני רמז.

דא"ג – לכתבו בחוזר המצורף למכתבו, בהנוגע לדגש באותיות פשוטות, הרי נתקבל המכתב עש"ק בא, שבסיום הפטרה שלה – כף פשוטה ודגושה.

אכפול בחתימה מעין הפתיחה, שלמרות כל הנ"ל אין דעתי נוחה מעשיית אופן כתיבה האמורה לענין יסודי הכי עיקרי, ואפילו שתהי' לא כמו שמצוינים הסימנים בשו"ע, ובלבד שיקיימו את הכתוב בסימנים אלו.

בכבוד וברכה.

ז'קצא

ב"ה, י"ג שבט, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מיום הרביעי.

מוכרחני להגיד הספיקות שהיו לי באם לענות עליו, כיון שאין ברורה הכוונה בכתיבת השאלות שכותב, אבל בהעמיד איש הישראלי על חזקתו, וכפסק המשנה, תקותי חזקה, אשר הכוונה רק לבירור האמת, ובפרט ע"פ הידוע יחס ישיבת טעלו, עוד בהיותה מעבר לים – ללויבאוויטש, לחסידי חב"ד וללימוד תורת החסידות, ואיך שהיו גם אז קבוצות תלמידים בישיבת טעלו עוסקים בלימוד תניא, ובודאי גם לכת"ר ידוע, ועוד יותר, בזה בפרטיות, ואבוא על ראשון ראשון וכו'.

א) **שאלה:** בהנהג לברך איש את רעהו, בייט כסלו, לשנה טובה בלימוד החסידות ודרכי החסידות, ומעיר מהמוסכם מחז"ל, אשר בר"ה נכתב ונחתם האדם לכל הענינים והמאורעות של כל השנה.

מענה: בהקדם אשר האמור נוהג הוא זה כו"כ שנים, ובא בדפוס ונתפרסם בארצות"ב עוד בשנת ה'תש"ג, וקודם לזה – ע"י כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

והערת כת"ר בהנוגע לר"ה, לא הבנתי, נוסף על מה שבעצמו מזכיר, דאדם נדון בכל יום, דפשוט שאין בזה סתירה להכתיבה דר"ה, וכמבואר הענין בכ"מ, ועיין ג"כ בספר עשרה מאמרות להרמ"ע מפאנו, מאמר חקור דין חלק ב' פרק א' כו', ובשאר המקומות המסומנים מרבנו הזקן בספרו לקוטי תורה סוף פרשת קרח, וביאור רבנו הזקן בענין זה, ולהעיר ג"כ מדברי המפרשים על המשנה במס' ר"ה בתחלתם פרק א' משנה ב': בארבעה פרקים העולם נדון, אף שאחד מהם הוא ר"ה, וכמה מהתירוצים הנאמרים בהנ"ל יש לאמרם גם בנדון דידן.

(ב) עוד מעיר ע"פ האמור, מפני מה בחג השבועות, שאז הוא מתן תורה דכללות, לא יהי' ג"כ נוהג האמור, בהנוגע לכללות התורה.

מענה: והנ"ל מובן וגם פשוט, ע"פ הדיוק, שלא קבע הקב"ה יום טוב ביום מתן תורה, שהרי חה"ש פעמים בחמישי פעמים בששי ופעמים בשביעי, ורק בזמן שמקדשין ע"פ החשבון, הרי הוא בזמן מתן תורה, עיין שו"ת הריב"ש סי' צ"ו, בשו"ע רבנו הזקן ריש סי' תצ"ד, וכמה טעמים הובא על זה, ורובם ככולם שייכים למתן תורה **דכללות** התורה דוקא, וראה בתורה שלמה להר"מ כשר במילואים לפרשת יתרו, קונטרס זמן מתן תורתנו, שקבץ מכמה ספרים בזה, ונוסף על האמור, יש לומר גם בפשטות, שהרי לוחות הראשונות לא נתקיימו ולוחות שניות הרי זמנם ביום הכפורים יום קדוש ונורא, ויום החתימה בשלשה ספרים וכו', וכדרש המשנה ביום חתונתו זה מתן תורה.

(ג) במה שנזכר י"ט כסלו בשם „חג החגים“, ומעיר, שא"כ הרי זהו חג יותר גדול מחג השבועות וכו' ואיך אפשר וכו'.

מענה: והנה גם תואר האמור — שאול מתיקוני זוהר — נוהג זה כו"כ שנים, עשירות בשנים, ונתפרסם גם בארצוה"ב בשנה האמורה לעיל, והערתו מתורצת בהקדמת הדיוק, חג של **החגים** דוקא, שהפירוש בזה דלא כמ"ש כת"ר שהוא חג נוסף, אלא אדרבה, וכדמובן ממ"ש בתקוני זוהר בביטוי זה, תקון כא' (נ"ח סוף ע"ב) וז"ל: חג **בכל** זימנין ויומין טבין **חג דתלת רגלין**, ופירש בביאור הגר"א שם נקודה האמצעית והיא המתגלה בשבתות וימים טובים, ז.א. שזוהי נקודה האמצעית **של** הרגלים, עיי"ש גם בספר באר לחי רואי, והענין מובן גם ע"פ נגלה,

ז'קצא

בשם „חג החגים“: הבא לקמן ראה גם לעיל ח"י אגרת גירב.

שהרי ענין החגים הוא **שמחה** (עיין חגיגה י"ד ע"ב) המקשרת **הלכם** ולה'. וכפסק רז"ל אין שמחה אלא בבשר ודוקא שלמי חגיגה – שלכן בזמן הזה אין שמחה אלא ביין (יעוין דיוק לשון רבנו הזקן – בעל התניא – בשו"ע שלו סי' תקכ"ט סעיף ז').

וזהו אחד היסודות של תורת החסידות, וכמודגש בכ"מ מהבעש"ט ותלמידיו אחריו ורבנו הזקן ותלמידיו אחריו, הענין דעבדו את ה' **בשמחה**. ועוד יסוד: עבודת ה' עם **הגוף** ולא ע"י תעניות וסיגופים, וכפירוש הידוע על הפסוק כי תראה חמור שונאך (הוראה על חומר הגוף) גו' עזוב תעזוב **עמו** דוקא (ולא ע"י דחיתו וסיגופים).

וענין י"ט כסלו, אשר יצא רבנו לחירות **למטה** מפני שניתנה הרשות **מלמעלה** להפיץ תורת החסידות והדרכותיו.

כי הרי אין אדם נוקף אצבעו וכו' – זאת אומרת שמלמעלה הסכימו להפצת שיטה זו דוקא, וזוהי נקודה האמצעית דכל החגים.

(ד מובא בהערה, שהגר"ח מבריסק והגר"ע מווילנא התייחסו לענין זה בהדרת הכבוד, ומעיר שאינו מובן, ושואל המקור לשמועה האמורה.

והנה ע"ד יחסם של הנ"ל לייט כסלו וענינו, כולל גם הענין שזהו ר"ה לחסידים ולתורת החסידות, ניתן לדפוס ע"י כ"ק מו"ח אדמו"ר – העתקה מרשימותיו בשנת תרס"ב, בשעה שנתפרסם מכתב כ"ק אביו אדמו"ר בהנוגע לייט כסלו והגיע גם לוויילנא וכו'. ונדפס בפקודתו בשנת תשי"ג, במבוא לקונטרס ומעין, ובודאי ידוע לכת"ר הפגישות הכי תכופות שהיו בין שלשה הנ"ל, ביחסים ידידותיים, ולא דוקא בעסקנות צבורית, אף שחבל שאין ידוע לקהל עד"ז בפרטיות הדרושה, שאז בודאי ובודאי שהיו בטלים כמה פתגמים פירות וקושיות וחילוקי דיעות, אשר לא תמיד בקדש יסודם, וד"ל.

ויהי רצון שבעגלא דידן, נזכה לקיום היעוד דת"ח מרבים שלום בעולם, ועאכו"כ בעולמם המיוחד עולם התורה, ולקיום פס"ד חותם תורה שבע"פ: לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום.

בכבוד וברכה.

נ.ב.

בודאי – אם יש לכת"ר הערות, ינעם לי לקבל אותן. וכבר נאמר ואת והב בסופה.

ז'קצב

ב"ה, י"ד שבט, תש"כ
ברוקלין.

הרה"ג וו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מו"ה יהודא זרחי' מרדכי ליב חיים שי

שלום וברכה!

לאחרי הפסק ארוך נתקבל מכתבו מה' שבט, ובו גם ר"פ מהתועדות דיום הבהיר יום סגולה י"ט כסלו, ויהי רצון שיהי רישומה ניכר בכל השנה כולה, ובזה גם בנקודה הפנימית ותפקידם של כל אלו שיש להם השפעה על ישראל בדורנו זה, הוא הפצת המעינות חוצה.

ובסגנונו במכתבו, כי האור היי יכול להיות חזק ובהיר וכו', שאור שבעיסה מעכב וכו', קצת אמת יש בהאמור, אבל לא כולה, כוונתי כי העיקר המניעה הוא מ"הכלים", ז.א. מפעולות האדם שהוא צריך להמשיך התורה וענייני בכל מקום שידו מגעת, אבל דברי תורה אינם מקבלים וכו' בכל זה קצת אמת יש בדבר, כי ע"י פעולות כדבעי ובהידור מוסיפים גם באור, ובלשון הזהר בהנוגע לתורה, לאפשא לה, והוא ע"ד מארז"ל שישראל מוסיפין כח בפמליא של מעלה, וכמ"ש למעשה ידיך תכסוף.

ויהי רצון, אשר כמו בענין המים, אין מים אלא תורה, התפקיד הוא מעין מים חיים דוקא, הנה גם בהנוגע לאור ואין אור אלא תורה, יהי במאור שבתורה הוא המעין שבתורה (ענין קרבן העדה לירושלמי חגיגה פ"א הלכה ז') שבדורנו נתגלתה בתורת החסידות.

בברכה לבשו"ט.

ז'קצב

מו"ה יהודא זרחי' מרדכי ליב חיים : סגל, תל אביב. אגרות נוספות אליו – לעיל ח"ח ו'תרלא, ובהנסמן בהערות שם.

ז'קצג

ב"ה, ט"ז בשבט, ה'תש"כ
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר יוסף שיי המכונה ד"ר גולדשמידט
מנהל אגף החינוך הדתי במשרד החינוך

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הכי ארוך, נתקבל מכתבו מ"ז טבת שנתעכב דרך
הילוכו יתר על הרגיל וזה לא כבר הגיע לידי.

כמובן צדק כ' בנוגע לחיוב ההכשרה וההשתלמות במקצוע ההוראה,
ויאמין לי כ' שאני מצטער לא פחות ממנו על שאין השלימות רווחת
יותר ובמדה גדולה יותר, שהרי אין שיעור לשלימות בבני אדם, ובפרט
שהדברים אמורים במקצוע החינוך שהשפעה נוגעת לכל סדר החיים
של המחונך. ובודאי לדכוותי אין צורך להאריך בזה. וכן ברור ג"כ
שאנשי חב"ד באה"ק בכלל והעוסקים בחינוך בפרט, ועל כולם המורים
שכמו שכותב כ' היו צריכים להיות מושלמים יותר, מכירים בזה
ומצטערים לא פחות ואולי יותר ממני, כיון שבאים במגע עם מחונכיהם
יום יום. לכן לא רק בטוח שיש רצון הטוב להשתלם ככל האפשר, אלא
זה מחזק ג"כ התקוה להצלחתם בזה.

מוכרחני להגיב עוד על אחת הנקודות במכתבו, וכמדומני שנגענו
בה בשיחתנו כשהיי כאן, והוא, אשר בתקופתנו רבת המהפיכות ושנוי
ערכין וכו', אף שכמובן אין לוותר על מינימום דרישות כלפי המורה
והמחנך, אבל אחרי המינימום יש להחשיב יותר שהמורה יהי בעל
השקפת עולם איתנה במסירה ונתינה לכל קדשי עמנו והמשתקפת
באורח חיו הוא, שאז ביכלתו להחדיר עמדה איתנה גם בתלמידו
ומחונכו לבל יתבלבל מהשנויים ותמורות ברחוב ולפעמים גם בבית,
שהם בסגנון חכמינו ז"ל ענויי כף הקלע, ולפעמים גם מן הקצה אל

ז'קצג

ד"ר גולדשמידט: אגרות נוספות אליו – לעיל ח"ת ו'תקו נוע"פ האגרת שלפנינו נראה
שתאריך האגרת הנ"ל היא ערב ר"ה (תש"כ, שהוא כ"ט אלול) תשי"ט. ומה שמציין שם ל"מכתבי
כללי" הכוונה להנדפס לעיל שם ז"ד. לקמן ז"חב.

הקצה, שהתלמיד והמחונך פוגש בהם לעתים תכופות מקצה השמאל ועד קצה הימין.

תקותי חזקה גם עתה, על יסוד שיחתנו וגם ממה שקורא אני במכתבו, בין השטין על כל פנים, אשר האהדה שלו להחינוך החב"די לא נתמעטה ואדרבה, וכן בנוגע לעזר ותמיכה מצדו, תקיפה בכל המובנים, שמוזה גם התוצאה להביט על המורה לא רק במצבו עתה ובהוה, כי אם במצבו לאחר היגיעה שלו והשתדלותו להשתלם, מתוך מסירה ונתינה לעבודתו בקדש בחינוך על טהרת הקדש.

הנני כופל שאין כוונתי לפטר את מי שהוא מהשתדלות להשתלם ולהוסיף בהכשרה וכו', אלא להבהיר את המצב, וכנ"ל להעלות בכתב עוה"פ את ההשקפה, כדבר משנה, אשר בכדי שתהיי חכמתו מתקיימת צריך להיות יראתו קודמת לחכמתו, שחשבון צדק זה רואים בכל השלבים ובפרט בבתי ספר יסודיים.

במה שכותב כי בענין בית ספר תיכוני או חינוך תיכוני במסגרת מוסדות החינוך החב"דיים, איני רואה אפשריות לבי"ס תיכוני שלם במסגרת האמורה, ומכמה וכמה טעמים. ו[ב]ענין זה הנני רואה חובה להבהיר יותר את השקפתי, והיא, אשר לדעתי אין מקום לערבב לימודים בתכנית בי"ס תיכוני במסגרת ישיבה אשר צריכה להיות כולה קדש לה' בלימוד התורה ומצוותי, ועד כדי כך, שבאם ישנם תלמידים בודדים או סוג תלמידים שמאיזה טעם שיהיי מוכרחים ללמד גם תכנית בי"ס תיכוני, הרי זה צריך להיעשות מחוץ לכתלי הישיבה, [אלא שבחב"ד מכמה טעמים אין גם ענין זה עומד על הפרק, לעת עתה על כל פנים]. והרי די הבלבולים וטשטוש הערכין שאין בידנו לתקן, מבלי להוסיף עוד שטח אחד של בלבול ותערובת ענינים שאין מטבעם להתערב זה עם זה ואין מיזוגם עולה יפה כלל וכלל. יוצאים מכלל האמור הם בתי ספר המקצועיים, כבתי ספר לדפוס ומלאכה אשר בכפר חב"ד, אבל לא בישיבה.

כיון שעומדים אנו היום למחרתו של ראש השנה לאילנות, ואמר הכתוב כי האדם עץ השדה, נזכרתי בברכת השנה ששלחתי לך שתקותי שקיבל בעתו, ובעיקר — שתקויים במילואה.

בכבוד ובברכה.

קפה

אדמו"ר שליט"א

ז'קצד

ב"ה, ט"ז שבט, תשי"ב
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"נ וכו' הרב אברהם שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מי"א שבט, מחרת יום ההילולא של כ"ק
מו"ח אדמו"ר.

ובעת רצון יזכירו אותו ואת כל אלו שכותב אודותם על הציון הקי
של בעל ההילולא, ויהי רצון שכשם שהביא הבקשה כן יבשר טוב בהנוגע
לכל אחד מהם.

לשאלתו במאמר רז"ל, משנכנס אדר מרבין בשמחה כו' דבריא
מזלי אי"כ איך זה קרה בחדש האמור שמת משה רבנו רועם של ישראל.

התירוץ מובן מסוגית הש"ס (מגילה יג, ב) אשר היתה סברא
להכריע חדש האמור לשני הצדדים, וכמוז"ל שם כיון שנפל פור בחדש
אדר וכו', אבל המסקנא שלא הי' יודע כו', וזה הכריע והחליט כל
החדש כולו, אשר על כולו נאמר, ונהפוך הוא.

ב) לשאלתו בהסתירה לכאורה ממאמר רז"ל בענין הסתלקות
הצדיקים, שקשה כיום וכו' ובמה שקורין ליום זה הילולא וכו'.

כבר האריכו בזה באחרונים, וכמה ביאורים נאמרו בזה עיי"ש
(נקבצו בשד"ח אספ"ד מעי אי"י סק"ו ובפאת השדה שם. בסי' הילולא
דרשב"י להרב מרגליות. ועיי"ג לקוטי הש"ס להאריז"ל לברכות ו, ב.
פרש"י יבמות קכב, רע"א רגלי – שהוא לי' יו"ט. ועוד).

בברכה לבשו"ט.

ז'קצד

הרב אברהם: חלואה, ברוקלין.
שמת משה: ראה גם לעיל ח"ח אגרת ויתשמו.

ז'קצה

ב"ה, ט"ז שבט, תשי"ב
ברוקלין.

מר אברהם שי

שלום וברכה!

אף כי באיחור זמן מסרו לי האברכים הו"ח אי"א וכו' שי אשר ביקרו בעירו מתוכן שיחתם עם כ', וכן אשר יש לו השפעה בעירו, וכן השאלה אשר שאל אותם, והיא:

בהנוגע למאמר חז"ל, אשר שלש קולות הולכים מסוף העולם ועד סופו וכו', וי"א אף ראדיא, ויש רוצים לפרש כוונת הגמרא (יומא כ, סע"ב ושם) לענין קרני רדיו, וזה עורר אצלו קושיות בדבר.

והנה אי אפשר לפרש **כלל** בגמרא, אשר הכוונה קרני ראדיא האמורים, כי השם "רדיו" לקרני אור זה, זהו ענין **הסכמי**, שעלה ברצון של אלו שגילו קרנות אלו בדור שלפנינו כלפי יובל שנים, ולא הי' בזה כל הכרח ולא כל ענין טבעי – שיקראו לקרני אור אלו דוקא בשם זה, ולמעשה הרי **כמה שנים נקראו ע"ש הערץ** (Hertz) וכיו"ב, ובמילא אין מקום גם לקושיתו, שאין שייך לומר בקרנות אלו מה שאמרו חז"ל שם בפ"י רידיא – עיין ערוך השלם בערכו.

בהזדמנות זו, כיון שהכל בהשגחה פרטית, וגם הנ"ל בכלל, כוונתי לזה שבאנו בקישור, עלי החובה (ואולי הזכות) להעיר שימת לבבו ביחד עם בקשת סליחתו, על זה, אשר על כל נברא, ובפרט על האדם בחיר הנבראים, לנצל כל האפשרויות שניתנו לו, להרבות הטוב היושר והצדק בעולם, וכמו שהראה הנסיון, הנה רק אז מובטחים שיהי' לזה קיום [ומה שנוגע עוד יותר, שלא יאמרו לרשע צדיק ולרע טוב, הי"ז] רק באם המושגים מיוסדים על האמונה באלקים חיים המנהיג את העולם **בפועל**, ומשגיח על עניניהם לפרטיהם, כי לולא זאת, הרי דוקא בדורנו ראינו, שאותו העם שהתרבות שלו היתה במדה הכי גבוהה, חקירות

ז'קצה

מר אברהם: הלפרין, ניו בראנזוויק.

אדמו"ר שליט"א

קפז

מדעיות שיטות פילוסופיות, ולא עוד אלא – שיטות בתורת המוסר וכו' – הרי באפשרית שניתנה לו, נעשה רוצח הכי מבהיל, אפילו מנקודת מבט פשוטה ואפילו בהשוות לחיתו טרף, והיודע את כל המעשים שנעשו ע"י האשכנזים – לא יאומן כי יסופר, באם לא היינו עדים לזה בפועל, והכל בשם הצדק ובהתאם לתורת המוסר וכו' וכו', ולא עוד אלא שמביניהם גם כאלה – שהיו להם אמונת תפלות באותו האיש וכו', וביחד עם זה לא נמנעו מלקחת חלק פעיל בכל מעשים האמורים, ובטוחני אשר לדכוותי אין צורך בהאריכות בהאמור, והתוצאה מהתבוננות בהאמור, אשר, כאמור לעיל, מוכרחת אמונה באלקים חיים [ולא אמונה באופן אבסטרקטי, אשר נמצא הוא ברקיע השביעי ואינו מתענין בהנעשה בארץ זו התחתונה, או שמשגיח רק בכללות הדברים, ואין לו ענין כלל בפרטי הענינים, שעלולה וראינו שבכמה ג"כ הביאה למעשה תעותעים האמורים, כי הרי יצר לב האדם רע מנעוריו וכו'], ואנו אין לנו מחסה ובטחון ללכת לבטח בדרך הטוב והישר כי אם על ידי אמונה פשוטה, וביחד עם זה גם חזקה, באנכי הוי' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים, שמוה תוצאה מוחלטה, לא יהי לך אלקים אחרים מאיזה סוג שיהי, ואמונה האמורה תביא למצות מעשיות בפועל ועד לחיי היום יומים, וכמו זכור את יום השבת וגו', ואז רק אז, בטוחים שמקיימים גם כן – לא תרצח וגו' לא תחמוד וגו'.

וכיון שכפי שסיפרו לי האברכים שי', חונן בהשפעה בחוג די רחב, יהי רצון שינצל השפעה זו בכיוון האמור, וזכות הרבים מסייעתו.

בכבוד ובברכה לבשו"ט.

ז'קצו

ב"ה, י"ח שבט, תשי"ב
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ וכי' מלאכתו מלאכת שמים
מו"ה שמעון שי'

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הכי ארוך, נתקבל מכתבו מג' שבט, עם שני הפ"נ
המצורפים אליו, שיקראו בעת רצון על הציון הקי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

ויהי רצון שהוא וכן זוגתו תחי', יעבדו במסירה ונתינה במסגרת
פעולות כ"ק מו"ח אדמו"ר, אשר על הציון הקי' שלו יזכרו, בהתאם
לטובת המוסד והענינים אשר בו, ובודאי שזהו ג"כ טובתם הם, שהרי
פעולותיהם הם הצנור והכלים לקבלת ברכות השי"ת ע"י תוספת
התעוררות ר"ר מבעל הציון הקי'. ובודאי לדכוותי האריכות בזה אך
למותר, ורק להוסיף שאין לך דבר העומד בפני הרצון – כשרוצים באמת.

לפלא שאינו מזכיר ע"ד יום סגולה יום ההילולא, אשר תקותי
שהשתתף בזה ובפעילות, ויהי רצון שרישומה של ההתועדות יהי' ניכר
בכל השנה כולה.

בברכה לבשו"ט,

מ. שניאורסאהן

ז'קצו

נדפסה בלקו"ש חכ"ג ע' 528 והושלמה ע"פ צילום האגרת.
מו"ה שמעון שי': אליטוב, קרית גת. אגרות נוספות אליו – לעיל ח"י"ח ו'תקכב, ובהנסמן
בהערות שם.

קפט

אדמו"ר שליט"א

ז'קצז

ב"ה, י"ח שבט, תשי"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מיי"ג שבט, ומובנת הפליאה והתמי"י שאינו כותב דבר מיום ההילולא וההתועדות, שבדאי הי' מה ביום זה, אף שהורגל בהעדר הכתיבה בכגון האמור, הנה אין חזקה להנהגה האמורה, כיון שאינה מתאימה למה שרצו רבותינו נשיאינו בהנהגת אנ"ש, וכידוע מרבנו הזקן בזה וכו' ועד לכ"ק מו"ח אדמו"ר בעל ההילולא.

בהנוגע לתוכן מכתבו אודות השידוך, – כמדומה פירשתי תמיהתי לחפזון, שבעיקר הוא בהנוגע לגיל בתו תחי', ועוד נוסף לאחר תוכן מכתבו זה, „אשר מורה טובה היא מאד, ובכדי לקבל תעודה מתאימה עלי' ללמוד עוד משך זמן בזה“, ועוד והוא העיקר שסברתו, שתתארס והחתונה תהי' לאחר שתי שנים או שנה וחצי, אין זה ענין כלל, שהרי לא כימים הראשונים דורות אלה, ואין לבלבל נערה בגילה, במחשבות מהאירוסין עד לחתונה במשך זמן הנ"ל, ומוכן ג"כ אשר תהי' החתונה בעוד איזה חדשים, גם זה אינו ענין, וכנראה שגם הוא מרגיש בזה.

ועי"פ האמור, יניחוה לנפשה ללימודי' ולמלאכתה בקדש חינוך על טהרת הקדש, והשיי"ת יוסיף בהצלחתה בענייני' ולאחרי שנה ויותר, תתענין בהנוגע לשידוכין.

בברכה לבשו"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

נ.ב.

כבקשתו נשלח המכתב מבלי לחכות לתור.

ז'קצח

ב"ה, י"ח שבט, תש"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מנר הרביעי שנתקבל ז"ע (שכנראה נשלח בדואר רגיל), בו כותב אודות האסיר שאינו רוצה להגיש בקשת חנינה, בכדי שלא יחשב הדבר כאילו מודה הוא על עון שחף ממנו.

וכמדומה לי שבכגון דא יכולה הבקשה לבוא מאשתו או מאחד מבני המשפחה, שזהו שולל הפירוש בהגשת בקשה כאילו יש בזה ענין של הודאה.

ובנדון דידן אשר זקוקה המשפחה לפרנסה וכו' – הרי שלילת פירוש האמור מובנת עוד יותר. ונוסף על הנ"ל הרי יש להסביר להאסיר, שבדאי בהיותו בחוץ יהי בידו להוכיח אשר חף הוא מפשע – בקלות יותר ובמהירות יותר.

בזמנו קבלתי פ"ש מכת"ר ע"י מר . . . ואף שאין כת"ר כותב דבר בהנוגע לעצמו, תקותי אשר הסדר והשלום אתו, וזכות עבודתו בקדש מיוסדה על אהבת ישראל, אשר ואהבת לרעך כמוך חד הוא עם ואהבת את ה"א, וכידוע פירוש רבנו הזקן בזה, מיוסד בתורת החסידות שהיא היא תורת הבעש"ט ז"ל – תעמוד לו בכל האמור ולהוספה מתוך בריאות הנכונה ומנוחת הנפש והגוף.

בכבוד ובברכה לבשו"ט.

ז'קצח

מהעתקה.

פירוש רבנו הזקן: ראה גם לעיל חט"ז אגרת ו'ד, ובהנסמן בהערות שם. ח"ח ו'תרלג.

קצא

אדמו"ר שליט"א

ז'קצט

ב"ה, י"ט שבט, תשי"ב
ברוקלין.

הרה"ג הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ צנמ"ס וכו'
מוהרש"י שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מאור לועש"ק שירה, לאחר הפסק
הבלתי רגיל כלל במכתבי כת"ר, שכבר עורר גם דאגה, ואולי הסיבה בזה
במ"ש בסיום מכתב אודות פטירת אחיו ע"ה.

ויהי רצון שמכאן ולהבא אך טוב בטוב הנראה והנגלה יבשר
תכה"י.

במ"ש אודות שאלת הרה"ר, – מובן שמסכים הנני להחלטתו,
מהטעמים שכותב ועוד כהנה וכהנה, ות"ח על הפרטיות שכותב בזה.

אמש שעות ספורות לפני קבלת מכתבו, בקרוני ב"כ הקליימס
קונפרץ וכן הרב יהושע שי' הוטנר, ובנפרד – מבלי שידע אחד מהשני,
ומובן שעם שניהם דברתי בהנוגע לאנציק' התלמודית. וב"כ הנ"ל שנה
עוה"פ על עמדתם, שמיקרים הם את המפעל ורוצים לעזור והלואי
שיופיע בתכיפות יותר וכאילו זה גם מניעה להגדלת ההקצבה.

כשהצעתי הטענה להר"י שי' אמר, שאין ענין אחד תלוי בחבירו,
כיון שגם בשביל הכנת הערכים – חשובה במאד הגדלת התקציב, שכל
שירבו המתעסקים בזה תתקדם הכנת הערכים, – ולשאלתי מהי התועלת
כיון שזהו מהדו"ק של הערך וכת"ר הרי כותב לי שהקצב בו מופיעים
הכרכים – די מהיר הוא בהתאם לאפשריותו. אמר, שמקוה שכשיתרגלו
כותבי הערכים ויכנסו יותר בהעבודה, הרי יומעט עי"ז הזמן שכת"ר
צריך להקדיש להגהת הערך או לתקונו שיפורו ועד לכתיבה מחדש, ועוד
הוסיף שכאילו במהדו"ק הרי כבר נכתבו ערכים עד אות ע', ובאם תהי'

ז'קצט

נדפסה בלקו"ש ח"ז ע' 362 והושלמה ע"פ צילום האגרת.
מוהרש"י: זיין. אגרות נוספות אליו – לעיל ז'סו, ובהנסמן בהערות שם.
הרה"ר: הרבנות הראשית. ראה לעיל ח"י"ח אגרת ו'תתקסז.

הקצבה מספיקה, יש לקוות שבמשך ג' ד' שנים, ז.א. זמן פעולת הקי קונפרנץ, יוכלו לגמור מהדו"ק הנ"ל עד גמירא.

מובן שאיני יודע נכונות האמור, אבל על אתר אמרתי לו – שבידעי השקפת אנשי הק', הרי הודעה זו תעשה עליהם רושם הכי טוב, ההודעה בשני הפרטים, שכבר ישנה מהדו"ק עד אות ע' לערך [ויש מקום לומר שירצו שיוכיחו להם אמיתת הנ"ל], ועוד יותר ההוספה בזה שישנה תכנית שבג' ד' שנים תוגמר כתיבת מהדו"ק זו. ונדברנו, שכשיתקרב זמן הגשת הבקשות, הרי יודיעו מצב הדברים, ואולי ישלחו גם העתק הבקשה שישלחו להקליימס.

וא"ת אה"י לכת"ר – באם גם מצדו יודיע – המצב עתה, וכן, באופן חשאי, האם נמצאים בין המשתתפים בהנ"ל בירושלים עיה"ק ת"ו כאלו שזומן לזמן מתקדמים בהאמור באופן שתקל עבודת כת"ר בזה וקצב הופעת הכרכים יתגדל.

במ"ש אודות העשירי יהי קדש מכל מקום, שכשיש ט' מתגלה מלמעלה יו"ד, וכנראה מסגנונו רוצה לדמות זה להענין – דתספרו חמשים יום אף שבפועל בדבור אין סופרים אלא מ"ט.

ולכאורה לא נמצא הענין דממילא אלא במספר החמשים (בספירות – ספירת הבינה) ולא במספר העשירי (ספירת המלכות). וכמו בכל עניני פנימיות התורה גם לזה יש מקביל (שפיגעלט זיך אפ) בנגלה דתורה, והוא אשר ענין קדושת יום החמשים – באה בדרך ממילא לגמרי (ומדויק בזה קדושת יום החמשים – שבודאי אין הכוונה על הזמן דממילא קאתי, שהרי בזה אין נפק"מ מיום החמשים – להימים שלפניו) משא"כ במעשר שעכ"פ פעולה ישנה, אלא א) לא פעולת האדם, כ"א של הדבר הנעשה קדש, ב) אינה פעולת אדם אלא דבהמה, – יציאה מן הדיר (שינוי מקום) [או יציאה מן הכלל – ע"י מנין האדם].

ולכאורה מהענינים המבוארים בדא"ת, יש לבאר העשירי יהי קדש מכל מקום – בהענין המתרחץ מה שבס"י לא נזכרו אלא ג' יסודות, ולא יסוד העפר, כי נכלל הוא בהג', וכשמבשלים מים על האש והרוח מפסיק ומחברם הרי פעולה משותפת דג' אלו מגלה העפרורית אשר במים, ואכמ"ל. ובפרט שלא מצאתי לע"ע הדבר מפורש.

וא"ת: ואסיר תודה.

במ"ש אודות העשירי יהי קדש: לעיל אגרת ז'קפו. בהמשך לזה לקמן אגרות ז'שלג. ז'שנו. בס"י . . . ג' יסודות: ראה גם לעיל ח"י"ח אגרת ו'תתקג.

קצג

אדמו"ר שליט"א

ואסיים מעין פתיחת מכתבו, שראיתי שכותב תשי"כ בכ"ף כפופה –
ותיתי לי שמכבר עניתי כהאמור לשואלי, ואחרי כן שמעתי שגם מסביב
לכ"ף פשוטה וכ"ף כפופה מתלקח ריב באה"ק ת"ו! – להעיר מלקו"ת
שה"ש לה, ג. שו"ת השיב משה ס"א.

ומוסג"פ העתק מכתבי מ"ש לא' זה לא מכבר.

בברכה לבשו"ט בכל האמור, בענינים הכללים והפרטים גם יחד,

מ. שניאורסאהן

ז"ר

ב"ה, כ"ג שבט, תשי"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מכי שבט והקודמו, ובסדר שאלותיו שכותב על
ראשון ראשון וכו'.

א) ע"פ מ"ש ואהבת לרעך כמוך אשר כלל גדול הוא בתורה, מובן
שעל איש הישראלי להתענין הנעשה עם אחיו הישראלי ובפרט בלשון
הכתוב איש את אחיו יעזור.

ב) במענה שלי על השאלות, אופן מענה על שאלות, הרי נצטוינו
שצ"ל מענה ברור וכדרז"ל, ולפעמים בא גם בהרחבה, ז.א. דוגמא או
לימוד לענינים השייכים לזה ולפעמים בהנוגע להשאלה עצמה, ולא כל
הענינים האישים והזמנים שוים בזה.

ג) בענין בני עליי אשר מצא אותם בחוג אחד ונדמה לו שאין
נמצאים בחוג שני.

— לפלא, שהרי בודאי ידועה לו הוראת חז"ל, להביט על כאו"א

שמכבר עניתי: ראה לעיל ז"קצ, ובהנסמן בהערות שם.

ז"ר

אגרת זו באה בהמשך לאגרת ז'קמא.

מבניי בעין יפה דוקא, וידוע ג"כ פס"ד המשנה, איזהו חכם הלומד מכל אדם [עיי' ג"כ בזה תורת הבעש"ט, נדפסה בספר זכרונות כ"ק מו"ח אדמו"ר במילואים בסופו עמוד שד"מ], והרי פשיטא אשר בכ"כ בנ"א ישנם חסרונות גם בולטים, ובכל זה גם עליהם קאי דבר המשנה, אלא שהכוונה ללמוד מהמעלות שבהם ולא מהחסרון, אפילו כשהחסרון בולט, זהו מענה בכללות על עמדתי בשאלה האמורה, ובפרטיות יותר: הרי הענין דיש בכלל מאתים מנה, מובן וגם פשוט בכל השטחים, שמה התוצאה, שבאם ישנו חוג שנוסף על כל הלימודים שבחוג השני, לומד עוד ענין של יראת שמים, הרי אי אפשר ע"פ שכל הבריא, שדוקא ע"י הוספת לימוד זה, יוגרע מתוצאות הלימוד הכללי. ובפרט אשר לימוד תורה"ק הרי הוא לימוד המביא לידי מעשה, ז.א. שמלכתחלה אי אפשר שיהי' המצב כמו שהוא מציירו, וכיון שנדמה לו כהאמור, אזי קרוב לומר שהטעם ע"פ הנ"ל בתחלת סעיף זה, שכשפוגש משכיל, ז.א. מי שעוסק בעיקרו בהשכלה, הרי מחפש בו ענינים של עובד, במדריגה עליונה ביותר, וכשפוגש בעובד הרי מחפש בו ענינים של משכיל.

ד) במ"ש האם ישתדל להתחבר להתכתב עם פלוני, — מובן וגם פשוט כיון שמוצא בו כמה מעלות שיש ללמוד ממנו, כדאית ההתכתבות.

ה) הרגש בעת התפלה בהנוגע לרע הנדמה להסירו, כיון שזהו לפי המבואר, מחדשים העליונים המכוסים (אגה"ק לרבנו הזקן).

כפי שכתבתי במכתבי הקודם, ענין התפלה והבקשה להסרת [הרע] מבואר בכ"מ ולא עוד אלא שזהו מעיקר התפלה, ואין זה סתירה להמבואר שם, כי על האדם להתפלל שיסורו ממנו כל הנ"ל, ואם הדבר כבר בא, אזי צריך לקבולי בשמחה, כטובה הנראית כיון שבא הדבר בפועל, בודאי שהוא מטוב מעלמא דאתכסיא, אבל טרם יודע באם תתקבל תפלתו, הרי זה אפשרי מאיזה סיבה שתהי', ובאם יתפלל תתבטל הסיבה ולא יוכרח לרחיצה האמורה באגה"ק סי' כ"ב, כיון שבטלה צואת בנות ציון ע"י תפלתו ובקשתו, ועיי"ש באגה"ק שכותב, שאין לנוס או למצוא עזרה ומליץ יושר, אבל אינו שולל כלל וכלל בקשת הבן מאביו עצמו וכנ"ל אדרבה עיקר הוא, ובנוסח תפלה הידועה, ומה שחטאתי לפניך מחוק ברחמיך הרבים אבל לא ע"י כו' שבזה הנקודה האמורה לעיל.

ו) האם מותר לו להעריך את חבירו, אם עובד הוא או לא, —

קצה

אדמו"ר שליט"א

מובן שמותר **באם** יש בזה תועלת לעצמו או לחבירו, יעוין בזה תורת הבעש"ט על מאמר, איזהו חכם, המצוין לעיל.

ז) מובן שע"י התבוננות בענינים פרטים – יכולים להסבירה גם להנה"ב, ואדרבה זהו עיקר עבודת התפלה, ועבודת האדם בכלל, שיהי בכל לבבך בשני יצריך והתורה ומצות צ"ל כפי שהם שייכים לענינים שבארץ, כי לא בשמים היא.

ח) עצה להתבוננות או להתרגש מפירוש המלות, – מובן שכשמוסיפים על הזמן גם ההרגש נתגדל, ועוד ענין, כשאין אפשרי להוסיף על הזמן, כשמחלקים ההתבוננות לאיזה פעמים, וכידוע סיפור כ"ק מו"ח אדמו"ר, על אופן עבודת סוג חסידים אי – שבכל יום היו מתבוננים בחלק מסוים של התפלה, התבוננות עמוקה, וליום שלאחריו ממשיכים בעוד חלק.

ט) במ"ש שהספק בעיניו מהו היחס שלי להנהגת פלוני אשר מאסף הוא וכו', – לפלא וגם לצער שחושד אותי בכגון דא, כוונתי בהנוגע לענין אשר פס"ד מפורש הוא בשו"ע, קול באשה וכו' או תערובות וכו', ומה שמגדיל עוד יותר הפלא, שהרי כתבתי והדגשתי כ"פ, שזהו מנקודות היסוד בתורת ה' ומצותיו, וביחוד תורת החסידות המבארת, שצ"ל אהבת הבריות ומקרבן לתורה, ולא ח"ו לקרב את התורה ומשנה אותה כמתאים אליהם, ועוד הוספתי, שבכלל פס"ד שבתורה הרי זה רצונו של הקב"ה, [והרי מפורש זה בתוה"ק וביחוד בתורת חב"ד בכו"כ מקומות], ומובן וגם פשוט שאין לבו"ד לעשות מסחר ח"ו ברצונו של הקב"ה וכו'.

בעת רצון אזכירו על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר וצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, שאיך שיחליט בהנוגע למחנה הילדים יהי זה בהצלחה בגו"ר.

בברכה לבשו"ט.

וכידוע סיפור: ראה גם לעיל ח"י"ח אגרות ו'תרכח. ו'תרנ"ד.

קצו

אגרות קודש (ז'רא)

ז'רא

ב"ה, כ"ג שבט, תשי"ב
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ כו' מו"ה יהודה שי'

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הכי ארוך נתקבל מכתבו מאור ליום כ' שבט. ופלא
שאינו מזכיר דבר בהנוגע ליום ההילולא שבודאי השתתף בהתועדות
וקבל החלטות טובות שרישומן יהי' ניכר על כל השנה כולה.

במ"ש אודות סידור חגיגת בר מצוה שחלה בט"ו ניסן.

הנה בכל אופן מובן שביום מלאות י"ג שנים צריך להיות איזה
ענין של שמחה, ובפרט עפ"י המבואר בזהר חדש פ' בראשית גודל
השמחה ביום זה.

ובהנוגע להתועדות שכמה וכמה יוכלו להשתתף בזה, עליו להתייעץ
במקום בזה, שהרי תלוי זה בתנאי האישים והמקום.

בעת רצון יזכירו את כל אלה שכותב אודותם על הציון הקי' של
כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע להמצטרך להם מתאים לתוכן
כתבו.

[ויהי רצון] שכשם שהביא הבקשה כן יבשר טוב בזה.

בברכה לבשו"ט

ז'רא

מו"ה יהודה: שמוטקין, תל אביב. אגרות נוספות אליו – לעיל ח"י"ח ו'תתקכז, ובהנסמן
בהערות שם. לקמן ז'רכד. ז'שסח.

ז'רב

[כ"ג שבט, תשי"כ]

. . . בתמהון קראתי במכתבו האריכות ע"ד ענינים השייכים לרופא, וכלך מכל חקירות אלו. וזמן זה יקדישו לת"ת ביר"ש הנגלה והחסידות, ומתוך הנהגה עפמשי"כ תמים תהי' עם ה"א.

ז'רג

ב"ה, יום השלישי, כ"ה שבט, תשי"כ
ברוקלין, נ.י.

חברת גמילות חסדים שומרי שבת בברוקלין, נ.י.
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בנועם קבלתי הידיעה, אשר החברה עורכת סעודת מלוה מלכה במוצש"ק פרשת אם כסף תלוה את עמי, אדר"ח אדר, לחזק איש את רעהו בעבודתם הקדושה גמילות חסדים, שהיא היא מדתו של בורא עולם ומנהיגו, וכציווי חז"ל, להלך אחר מדותיו של הקב"ה. והוסיפו – תורה תחלתה גמ"ח כו' דכתיב ויעש ה' אלקים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם (סוטה יד, א, עיי"ש).

ולא עוד אלא שהסבירו גדולי המפרשים, שכתוב האמור – מורה „על אהבתו (של הקב"ה) וחמלתו על יצוריו, שאע"פ שחטאו, לא זו מחבבן, והוא בעצמו השתדל בתיקונם ובגמ"ח". והדגישו בזה, אשר כוונה האמורה הוא ע"ד הפשט בהכתוב (בחיי בראשית ג, כא).

אשר גם על פי זה מובן, מה זה ומה ראו על ככה רבותינו

ז'רב

נדפסה בלקו"ש חכ"ד ע' 447.

ז'רג

נדפסה בלקו"ש ח"ו ע' 334 והושלמה ע"פ צילום האגרת.

נשיאינו, מתחיל מרבנו הבעש"ט ז"ל (אשר השנה היא שנת המאתים להסתלקות הילולא שלו) תלמידיו רבנו הזקן כו' ועד לנשיא דורנו, כ"ק מו"ח אדמו"ר, שהפליאו בגודל ענין אהבת ישראל, ולכל אחד ואחת, ועד לאלו הנקראים בשם בריות בעלמא (יעוין תניא פרק לב).

ויהי רצון אשר כל אחד ואחד, בתוככי כלל ישראל, יעשה כל המצווה עליו – בקו הגמ"ח וכן בקו התורה והעבודה, ואתכפיא סט"א (נחש הקדמוני) ואתהפכא.

אשר גם בזה הולך בדרכיו של הקב"ה, כמבואר בתרגום יונתן בן עוזיאל על הכתוב האמור, אשר „עבד ה' אלקים . . . לבושין דיקר מן משך חיויא דאשלח מניה" (יעוין רשימות אדמו"ר הצ"צ – בס' דרך אמונה – על הכתוב הנ"ל).

ועי"ז יקוים הציווי אשר בראש ותחלת פרשת השבוע לו נכנסים:

ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם – וכמבואר בארוכה בהמשך באתי לגני של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, ההמשך דיום ההילולא שלו.

בברכת הצלחה ולבשו"ט בכל הנ"ל,

מ. שניאורסאהן

ז'רג

ב"ה, כ"ה שבט, תשי"ב
ברוקלין.

האברך הו"ח אי"א נו"נ מלאכתו מלאכת שמים כו'
מו"ה נפתלי שיי הכהן

שלום וברכה!

לאחרי הפסק ארוך ביותר וביותר נתקבל מכתבו שהתחיל לכותבו ביו"ד שבט, יום ההילולא, וכנראה נשלח כו"כ ימים אחרי זה.

ז'רג

מו"ה נפתלי שיי: ראטה, ירושלים. אגרות נוספות אליו – לעיל ז'קמב, ובהנסמן בהערות שם.

ויהי רצון שימשיך לבשר טוב, וכפסק דין רו"ל טוב לשמים טוב
לבריות טוב העושה פירות, ויהי זה באופן דמוסיף והולך מוסיף ואור.

והרי ודאי שמיו"ד שבת ועד יום שילוח מכתבו ניתוספו כמה
ענינים, ובפרט עד יום קבלת מכתבו זה, וביחוד שהשנה הוא שנת
המאתים להסתלקות הילולא של הבעש"ט ז"ל, והימים בין ההילולא
וימי חודש אדר וימי הפורים ולאחריהם, ימים אשר נהפך (בימים ההם
בזמן הזה הענינים דלעו"ז) לשמחה וליום טוב כו'.

ויהי רצון שימשיכו מהנ"ל על כל השנה כולה ובכל הענינים
שבעולם ע"י שיומשך בכל הענינים שבנפש [וכידוע ענין שהבריה
מתחלקת לעולם שנה נפש], וק"ל.

בברכת הצלחה בעבודתו בקודש ולבשורות טובות בכל הנ"ל.

נ.ב.

במ"ש אודות שושבינין מצד הכלה תי', באם אין בזה מנהגים
מיוחדים במשפחתם, כדאי שנוסף על שושבינין זוג נשוי יסובבו את
החתן גם אמה תי' עם בעלה שי'.

ידוע ומפורסם אשר מנהגנו אשר החתן תחת חופתו מלובש קיטל,
ומפני זה ביוהכ"פ בשנת חתונתו אין לובש קיטל ומתחיל בשנה
שלאחרי'.

כן מובן שתחת חופתו וכן בהמנחה שלפני זה בו אומר על חטא,
ומהחופה ולהבא צ"ל בתפלתו חגור אבנט. כן בטח ידוע לו המנהג אשר
מתירים כל הקשרים שבלבושי החתן (כמו עניבה או שרוך הנעלים
וכיו"ב), וכן אין החתן מחזיק בכיסיו עניני כסף, זהב ואבנים טובות
וכיו"ב – בזמן הקדושין.

במ"ש אודות שושבינין: בהבא לקמן ראה ס' המנהגים – חב"ד ע' 75-76.

ז'רה

ב"ה, כ"ה שבט, תש"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מאור ליום השני.

ידוע המנהג בישראל, אשר בהנוגע לזמן ולמקום החתונה, על המחתונים משני הצדדים להתדבר ביניהם, ויהי רצון שאיך שיחליטו יהי בשעה טובה ומוצלחת ובמקום טוב ומוצלח, ולאחרי שיחליטו בהאמור הרי אז יחליטו גם בהנוגע לניירות ותעודות הדרושות (כמובן, בהתיעצות עם עו"ד המתעסקים בזה).

מובן וגם פשוט, אשר ההצעה שיגמור עכ"פ חלק הראשון דיו"ד ולקבל סמיכה, נכונה היא במאד מאד, ואין זה נוגע לענין פרנסתו גשמית, וכן מובן ג"כ שאין לדחות לימוד האמור לאחרי החתונה, כי אם להתחיל בזה בהקדם ובהמשך איזה זמן יוכל להחליט מתי יגמור, והרי התקוה חזקה (ע"פ הפס"ד בהנוגע לשוי"ב שצ"ל בלא"ה) בקי גם עתה בהלכות שוי"ב וכו', והרי זה חלק חשוב משו"ע יו"ד חלק ראשון.

תקותי שיש לו קביעות עתים בלימוד דא"ח בכל יום ויום ובהוספה ביום הש"ק אשר קדש הוא לד', וכמבואר הכרח הענין בכוי"כ מקומות.

בהנוגע לדירה — מובן שיכין דירה ארעית וביחד יבחרו אח"כ דירה קבועה.

בברכה לבשו"ט בכל הנ"ל.

ז'רו

[כ"ו שבט, תש"כ]

. כותב ר"פ מהענינים הפעולות וההתועדויות בתוככי אנ"ש וחב"ד, ובדאי ימשיך בזה כסיום וחזרתם מכתבו.
ויהי רצון שבכל הנ"ל תהי' הליכה מחיל אל חיל ועד לופרצת וגו', ויבשר טוב בזה וכמובן גם בעניניו הפרטים, אשר הא בהא תליא.
והרי נמצאים אנו בער"ח אדר, אשר על כולו נאמר והחדש אשר נהפך (כל ענינים בלתי רצויים) לשמחה ליום טוב, והרי הימים האלו (כשהם) נזכרים (ה"ה גם) ונעשים וק"ל . . .

ז'רז

ב"ה, כ"ו שבט, תש"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הכי ארוך נתקבל מכתבו מכ"א שבט, בו כותב ר"פ מהפעולות בעניני חב"ד, ההתועדויות וכו' ובעיקר מההתחזקות בלימוד תוה"ק תורת חיים והוספה בזה כהציווי להעלות בקדש.
ותקותי אשר מתאים לדברי רז"ל אשר הלימוד הוא שמביא לידי מעשה, הוספה **בפועל** עד לחיי היום יומים.
ויהי רצון, אשר רושם ההתועדויות וההחלטות שהיו אז בעת רצון והתעוררות, יפעלו בכל הימים שבועות וחדשים שלאחרי זה בהליכה מחיל אל חיל באופן דופרצת וגם על חבריו יפעול בכל האמור ע"י דבוריו עמהם ובעיקר על ידי היותו דוגמא חי' בזה.

בברכה לבשו"ט בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

נ.ב.

לשאלתו בהנוגע לופרצת, הרי בהיותו בן ישיבה, מובן שעיקרו הוא

ז'רו

בלימוד התורה בנגלה וחסידות, אבל הודיעונו רז"ל כל האומר אין לי אלא תורה וכו', שלכן מוכרחת עכ"פ מזמן לזמן עבודה האמורה גם בעניני מעשה, ואין לך דבר העומד בפני הרצון.

ז'רח

ביה, כ"ז שבט, תשי"ב
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נו"נ וכו' מו"ה שאול ישכר שי

שלום וברכה:

במענה למכתבו מכ"ד טבת, יום ההילולא של רבנו הזקן בעל התניא – פוסק בנסתר דתורה – והשו"ע – פוסק בנגלה דתורה –

... במ"ש אודות קריאת ויחל ביום ת"צ וכו"ב.

– הנה בע"פ לא שמעתי הוראות, ומה שמצאתי בשו"ת ורשימות כ"ק רבותינו נשיאינו, ובאחרונים, הבאתי המסקנא והמנהג בזה בלקוט מנהגים הנדפס בסוף רשימת מגילה איכה, יעו"ש ובהערה ציוני המקורות, ויש להוסיף מה שבא לידי לאחרי ההדפסה: שו"ת צפנת פענח חלק ב' סי' ל"א, שו"ת מנחת יצחק להרב ווייס שי' במנשסת, סי' ס"ה. ובכ"א אנו אין לנו אלא פס"ד כ"ק אדמו"ר הצ"צ, שהרי בכל מקום נמצאים אנו באתרא דרב.

ת"ח על הספר משמרת שלום שהו"ל, ויהי רצון שעוד רבות בשנים יפרסם מנהגי תלמידי הבעש"ט ותלמידי תלמידיו בתוככי הפצת המעינות בכלל, וככתוב באגה"ק של הבעש"ט עד שיגיעו גם חוצה, אשר עייז מקרבים ביאת מלכא משיחא כמבואר באגה"ק הנ"ל.

ז'רח

נדפסה בלקו"ש ח"ד ע' 233 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.

מו"ה שאול ישכר: ביק, בני ברק. אגרות נוספות אליו – לעיל ח"ח ו'תשדמ, ובהנסמן

בהערות שם.

הבאתי המסקנה... רשימת מגילת איכה: ובס' המנהגים – חב"ד ע' 45. וראה גם לעיל חט"ז

אגרת ו'פו, ובהנסמן בהערות שם.

ואחרון חביב, אשר נעם לי לקבל פ"ש ממנו ע"י בנו הרב אברהם יהושע שי וע"י קבלתי גם פ"ש מאחב"י שי הנמצאים שם וד"ל, ויהי רצון, אשר הוא וזוגתו תח"י יבשרו טוב בטוב האמתית בהנוגע לכל עניניהם, ובזה כמובן וגם פשוט מקבלת נחת יהודי מסורתי מיו"ח שי.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ז'רט

ב"ה, כ"ח שבט, תש"כ
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ כו' מו"ה חיים יוסף שלמה שי

שלום וברכה!

. . . ובהמצאנו בסמיכות לחודש אדר, שחודש הצלחה הוא לבני ישראל ובכל עניניהם, יהי רצון, שיבשר טוב בכל הענינים אודותם כותב ובענין בריאות הנשמה וגוף גם יחד, כמבואר ג"כ בתורת החסידות וידוע תורת הבעש"ט, אשר השנה היא שנת המאטים להסתלקות הילולא שלו, עה"כ כי תראה גוי עזוב תעזוב עמו, עם הגוף דוקא.

בברכה לבשו"ט.

במה שהעיר בב"ק משנה רפ"ח – לתרץ פרש"י דבעבד עברי שמינן, מהערת המעיו"ט ותוסי' רעק"א – כ"כ גם בתפארת יעקב על המשניות שם. – ולהעיר על הערתו – א) הרי גם מוכר עצמו יוצא ביוכל. ב) המשנה פי' צ"ל שווה לדי"ה **לרבנן כמו לר"א** דס"ל דגם מוכר עצמו הוא רק לשש (קדושין יד, ב). ומה שלפענ"ד בפרש"י – דשולל הפי' דשמן כעבד כנעני – דהרי אין לבנ"י שיווי זה, כיוון דאסור להעבידו עבודת עבד נצטווה עליו טוב לו עמך ועוד. וע"כ פי' כע"ע דוקא, וכהערת (קושית) המעיו"ט – שמין החילוק בין מכירה דפרוטרוט ומכירה בב"א ומנכין זה. וק"ל.

ז'רט

מו"ה חיים יוסף שלמה: גרינוואלד, ירושלים.

זרי

ב"ה, כ"ח שבט, תשי"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מכ"ג שבט והקודמו.

בהיותי אתמול על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה
נבג"מ זי"ע, כנוהג לפני כל ראש חדש, הזכרתי העניינים אודותם כותב
וכן את זוגי תי.

ויהי רצון שיבשר טוב בטוב הנראה והנגלה בכל מה שכותב.

ובפרט אשר מתקרבים לחודש אדר, חודש ההצלחה לבני ישראל
ועניניהם בטוב הנראה והנגלה, וכידוע המעלה דפורים לגבי חנוכה
(ראה ט"ז לשו"ע או"ח סי' עת"ר סק"ג והקדמה לשערי אורה), הרי גם
בהנ"ל יהי למטה מעשרה טפחים מנפש ועד בשר.

וזכות התעסקותו בחנוך על טהרת הקודש בודאי שתעמוד לו.

בברכת הצלחה בעבודתו בקדש מתוך שמחה וטוב לבב ולבשו"ט בכל
האמור.

זריא

ב"ה, ר"ח אדר, תשי"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על הודעתו אודות יום הולדת שלו,

בודאי נהג במנהג אנ"ש בזמן האחרון בנתינת צדקה ביום ההולדת
לפני תפלת שחרית ומנחה או ביום שלפניו – כשחל יום ההולדת בש"ק
או ביום טוב – לימוד שיעור נוסף הן בתורת הנגלה והן בתורת

זרי

ובפרט: תוכן דומה נכתב לכמה. ראה גם לקמן אגרת ז'רכג.

רה אדמו"ר שליט"א

החסידות. עלי' לתורה ביום ההולדת או בשבת שלפניו ולימוד שלשת השיעורים הקבועים ליום זה – בחומש תהלים ותניא – ביום ההולדת. ויהי"ר מהשי"ת שתהי' שנת הצלחה אצלו בלימוד התורה וקיום המצות בהידור.

בברכה לתלמוד תורה ביראת שמים

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

בטח יודע הוא משלשת השיעורים השווים לכל נפש בחומש תהלים ותניא בכל יום, וישמור עליהם מכאן ולהבא.

במש"כ עצה לביטול זמן – ילמוד בע"פ כל הסעיף הראשון בשו"ע או"ח סימן א. ומזמן לזמן יחזור עליו, כן יהי' בקי בע"פ איזה פרקים משניות ועכ"פ פ"א תניא. ויתיעץ עם המשפיע איזה פרקים.

ז'ריב

בי"ה, ב' אדר, תש"כ
ברוקלין.

הנהלת צעירי אגודת חב"ד
סניף תל אביב,
הי עליהם יחיו

שלום וברכה!

בודאי מכינים תכנית מפורטת לניצול ימי הפורים באופן המתאים, ויהי רצון שיהי' בהצלחה גדולה עד לאורה ושמחה וששון ויקר, וכדרשת רז"ל בזה, ואין מקרא יוצא מידי פשוטו, שהפעולות שבעניני אורה זו תורה ושמחה זו יו"ט וכי' תהינה מתוך אורה שמחה וששון ויקר.

בברכה לבשו"ט.

ז'ריג

ב"ה, ה' אדר, תשי"כ
ברוקלין.

ועד נשי חב"ד בכפר חב"ד
ה' עליהן תחיינה

ברכה ושלוש!

במענה למכתבן מיי"ט שבט,

בכלל נכונה ההצעה להו"ל חוברת של נשי חב"ד באה"ק ת"ו, ומובן שצריכה להיות באותה השפה המדוברת ע"י רוב נשי ובנות ישראל אשר באה"ק ת"ו, שהרי תכלית ארגון נשי ובנות חב"ד היא לקרב נשי ובנות ישראל מכל החוגים ובאופן דמוסיף והולך.

אלא שכדאי ה"י גם כן – מדור בשפה אידית וכן בשפה ערבית זו המדוברת ע"י נשי אחינו ובנות ישראל הספרדיות שעלו ממרוקו וכו'.

אלא שתנאי כפול הוא – שהחומר בשביל החוברת יערך בישוב הדעת ולא בחפזון כלל וכלל, וכיון שכבר הו"ל כאן איזו חוברות, נשי חב"ד דכאן, שבודאי נמצאות אצלן, הרי יוקיל זה עליהן התכנית וההכנה וההוצאה לאור, אף שבודאי ישנם פרטים שצריכים לשנות מהחוברת דכאן מתאים לתנאי אה"ק ת"ו וכו'.

ויהי רצון שחפץ ה' יצליח בידן, להרחיב ארגון נשי ובנות חב"ד, בשתוף פעולה עם שאר מוסדות חב"ד אשר באה"ק ת"ו, ויהי זה מתוך מנוחה ושמחה וטוב לבב.

וגודל ערך וחשיבות השתתפות נשי ובנות ישראל, הרי מודגש הוא ג"כ בענין דימי הפורים הבע"ל שהי' הנס ע"י אסתר המלכה ומרדכי היהודי, וכסיפורי חז"ל בזה.

בברכה לבשו"ט ומפורטות בכל האמור.

זייד

ב"ה, ה' אדר, תשי"ב
ברוקלין

הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ וכו' מו"ה משה שי

שלום וברכה:

נעם לי להודע מהאברכים הווי"ח אי"א נוי"נ תלמידי ישיבת תומכי
תמימים דלוד אשר בקרו בבית הספר שבהנהלת כ' ביום ההילולא של
כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, וקבלתו את פניהם בסבר
פנים יפות ואודות דיבוריו עם תלמידיו ומושפעיו בתוכן יום זה דבעל
ההילולא.

כן נתקבל הפ"נ אשר גם כ' בא על החתום, ובעת רצון יקרא על
הציון הק' של בעל ההילולא.

ויהי רצון אשר רבות בשנים ינצל כ' את הכשרונות בהם חונן
מההשגחה העליונה להחזקת היהדות והפצתה בכל מקום שידו מגעת,
ולכל לראש בתלמידיו ומושפעיו, ויהי זה תוך חיות והתלהבות
חסידותיות, ובאופן המתאים לפי הבנת התלמידים וגילם להבנת עניני
תורת החסידות הדרכותי והנהגותי.

ואם בכלל אמרו רז"ל אין לך דבר העומד בפני הרצון, עאכו"כ
כשזכות הרבים, התלמידים ומושפעיו, מסייעתו. והרי לימוד תורת
החסידות בתקופתנו זו ביחוד הכרח השעה היא, וענין המוסיף חיות
בכל עניני איש ואשה הישראלים, חיות, טוב אמיתי ואור.

בברכת הצלחה בכל האמור ולבשויות טובות בזה.

נ.ב.

מצורף בזה תדפיס מהנדבר בעת ההתועדות ביום ההילולא הנ"ל
שגם בזה נדבר בענין הנ"ל.

זייד

מו"ה משה שי: סלומון, רחובות. ראה גם אגרת הבאה.

ז'רטו

בי"ה, ה' אדר, תשי"כ
ברוקלין.

הנהלת איגודת הישיבות את"ה
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבם מבי אדר עם המצורף אליו.

ויהי רצון אשר הנהלת את"ה ביחד עם כל חברי את"ה – יצליחו בעבודתם, הפצת המעינות חוצה, בהצלחה רבה ומופלגה, מתאים להכרח ודרישת השעה. והרי זכות הרבים מסייעתם, והתעוררות רחמים של רבותינו נשיאינו שמסרו נפשם על הפצת תורה זו – בודאי ובודאי אשר תרבה בברכת השי"ת בעבודתם האמורה, להצליח בזה בכמות ובאיכות גם יחד.

והרי נכתב מכתבם בימי סגולה דחודש אדר, אשר ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר, ופירשו רז"ל אורה זו תורה וכו'. והרי אין מקרא יוצא מידי פשוט, ויהי כל זה מתוך אורה ושמחה וששון ויקר כפשוטו.

בברכה לבשו"ט בכל האמור,

מ. שניאורסאהן

נ.ב.

מצורף בזה העתק מכתבי למר משה שי' סלומון. ובטח באם זקוק להסברה נוספת – ימצאו האותיות המתאימות לזה. כן מצורף פה תדפיס מהשיחה בשביל את"ה.

ז'רטז

ב"ה, ז' אדר, תשי"כ
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ מו"ה יהושע שי

שלום וברכה!

במענה על הודעתו אודות הכנסו לדירה חדשה,

הנה יה"ר מהשי"ת שיהי' משנה מקום משנה מזל לטובה ולברכה
בגשמיות וברוחניות.

בברכה.

בהערותו עדמשי"כ בהגש"פ קה"ת הוצאה ב' שבכלל ג' המצות —
כלים, וששת המינים — אורות, יל"פ עפמשי"כ בכ"מ, דו"א ומלי' הם
בדוגמת או"כ ובכלים יש פנימים אמצעים וחיצונים.

ז'ריז

ב"ה, ח' אדר, תשי"כ
ברוקלין.

כבוד הרה"ג והרה"ח וו"ח אי"א יושב על מדין, איש חי
רב פעלים וכו' וכו' מוהר"ר שאול שליט"א דאנאן ראב"ד
דק"ק ראבאט יצ"ו

שלום וברכה!

מועתק בזה נוסח המברק שהואיל כ"ק אדמו"ר שליט"א להבריק היום
לכת"ר בקשר עם המאורע, ל"ע ול"ע:

ביחד עם כל אחינו דמרוקו שליט"א מבכים את השריפה אשר שרף

ז'רטז

מו"ה יהושע שי: אלבים. אגרות נוספות אליו — לעיל חט"ז ו"מא, ובהנסמן בהערות שם.
ג' מצות — כלים: ראה גם לעיל ח"א אגרת ג'תקנט.

ז'ריז

מוהר"ר . . דאנאן: אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ז א'תשלא, ובהנסמן בהערות שם.
המאורע: רעידת אדמה שבה נהרגו רבים מבני". ראה גם לקמן אגרות ז'רכיז. ז'רלב.

השם עושה מעשה בראשית בקהלה קדישא אגאדיר ותפלתנו בהדי צבורא שגדור השם פרצות עמו בכל מקום שהם והריסותיו יקים בקרוב ממש ומתוך מנוחה והרחבה יבנו קהלות ומוסדות תורה ומצוה עדי קיום היעוד ובניתיי כימי עולם בביאת משיח צדקנו. בפריסת שלום אחינו הנאנחים בכבוד ובברכה.

מנחם שניאורסאהן ליובאוויטש

בקשתי אנשי שלומינו דהסביבות להוסיף תפלה ביום חמישי תענית הבא בקשר להאמור בצירוף הפרשה לצדקה.

המברק בטח נתקבל בעתו.

בכבוד ובברכה

מזכיר

זריח

ב"ה, ט' אדר, ה'תש"כ
ברוקלין, נ.י.

ועד שכון חב"ד אשר בירושלים עיה"ק תבנה ותכונן
במהרה בימינו על ידי משיח צדקנו
ה' עליהם יחיו

שלום רב וברכה!

בנועם ושמחה קבלתי הידיעה ע"ד „הנחת אבן הפנה של שכון
חב"ד שיוקם בע"ה פעיה"ק ירושלים ת"ו" – הבע"ל,

(1) שו"ע או"ח ר"ס רכ"ז.

(2) ברכות ל, א.

(3) עמוס ט, יא.

(4) שם.

(5) שו"ע או"ח סתקע"ו סי"ב.

זריח

נדפסה בלקו"ש חט"ז ע' 607.

ויהי רצון אשר תהי' ההנחה בשעה טובה ומוצלחת, ובחב"ד יבנה השכון ויתכונן ויוגמר וימלאו כל עניניו בקרוב, בשעה טובה ומוצלחת.

שיכון אשר – יהי רצון מבונה ירושלים, שכל בית בו יהי בית גדול וכדעת כל חז"ל – בית שמגדלין בו תורה, שמגדלין בו תפלה, שהדר ומשתמש בו – גדול הוא כי לו גוי' התורה הזאת שתחלתה גמ"ח וסופה גמ"ח,

בתים מיוסדים, נבנים ומתנהגים ע"פ תורת חסידות חב"ד, שהיא היא תורת הבעש"ט ז"ל (אשר השנה היא שנת המאתים להסתלקות הילולא שלו),

ובכל אחד מהם ובכללות כל השכון, יקוים הכתוב ושכנתי בתוכם, בתוך כל אחד ואחד, וע"ד פירוש רבנו הזקן, שוכן ומתלבש תוך כאו"א להחיותו ולקיימו כו' הוא וכל אשר לו.

ויהי רצון אשר, מתאים לרצון רבותינו נשיאינו, יהי שכון חב"ד מקום ממנו יפוצו המעינות בכל הסביבה ומחוצה לה, באופן דהלוך והתפשט הלוך ואור,

עדי יקוים היעוד, שתתפשט ירושלים על כל ארץ ישראל כולה, וארץ ישראל – על העולם כולו.

בברכת הצלחה בכל האמור, ובפ"ש כל המשתתפים שליט"א בהנחת אבן הפנה של שכון חב"ד.

נ.ב.

במ"ש אודות אופן הנחת אבן הפנה, הנה ציון הנחת היסוד – התחלת הבנין, יש לו יסוד בכ"מ בתורתנו תורת חיים, ולא עוד אלא שגם בהלל ובהודות להוי' כי טוב כי לעולם חסדו על ישראל. ובלשון הזהר (ח"ג נ, א): כד שארי למבני בעי לאדכרא בפומי דהא לפולחנא דקוב"ה הוא בני כו' וכדין סייעתא דשמיא שריי עליי וקוב"ה זמין עליי קדושתא וקארי עליי שלום.

ובחב"ד: משלי כד, ג-ד.

וכדעת כל חז"ל: מגילה כז, א. מפרשי התנ"ך לסוף מלכים.

גדול הוא: דברים ד, א. סוטה ספ"ק.

פירוש רבנו הזקן: תניא פמ"א.

שתתפשט ירושלים כו': לקו"ת מסעי וראה יל"ש ישע"י תקג.

בהלל ובהודות גו': עזרא ג, יא.

ע"פ מרז"ל והלכת בדרכיו מה הוא כו' וקוב"ה הרי אסתכל באורייתא וברא עלמא, שהתחלתו באבן שתי שממנו הושתת וכו' – מובן וגם פשוט אשר קודם להנחת האבן ישמיעו דברי תורה, וע"פ האמור – ד"ת המדברים בעניני בית ושכון, אשר חלק חשוב מהם בדרושי חב"ד עה"כ מזמור שיר חנוכת הבית.

פעולת ההנחה – ע"פ מרז"ל, שאין העולם מתקיים אלא בהבל פיהם של תשב"ר הבל שאין בו חטא – מהנכון שתעשה ע"י תשב"ר (ראה ה' ת"ת לאדה"ז פ"א ס"ג).

כן ע"פ הכתוב כה אמר ה' אלקים הנני יסד בציון אבן אבן בוחן פנת יקרת מוסד מוסד – נכון שאבן הפנה תהי' בדוקא אבן אשר בידי שמים (אף שאחרי זה אפשר להוסיף עלי' גם מלט וכו' ענינים שבידי אדם). והרי מתאים זה גם להענין ברוחניות – שהתחלת ויסוד כל בנין ודבר הוא נתינת כח מלמעלה ואתדל"ע.

ועוד להעיר, אשר הגיעתני שמועה שישנם כאלה שבעת הנחת אבן פנה, כותבים הענין במגילה ויש מהדרין שיהי' כתוב בכתב אשורי וכו', ומניחים המגילה על או מתחת לאבן הפנה – והנה נוסף על תשובת הרמב"ם הידועה בהנוגע לקדושת כתב אשורי וכו', הרי, איך שלא תהי' הכתיבה – יש להמנע ביותר ובפרט בדורנו זה מלהנהיג מנהגים חדשים – עד שימצא להם יסוד מוסד בתורתנו תורת חיים. ובסגנון חז"ל: כל המוסיף בזה – גורע בחביבות וחשיבות מנהגי ישראל המקובלים, אשר תורה הם.

מרז"ל והלכת כו': רמב"ם ה' דעות פ"א. זח"ב קסא, א ושם.

שהתחלתו באבן כו': זח"א רלא, א.

כה אמר ה' גו': ישע"י כח, טז.

תשובת הרמב"ם: נדפסה ביד החזקה (הוצאת שולזינגר) סוף ח"א סי' נו.

תשובת הרמב"ם: ראה גם לעיל אגרת ז'קטז, ובהנסמן בהערות שם.

ריג

אדמו"ר שליט"א

ז'ריט

ב"ה, יו"ד אדר, תש"כ
ברוקלין.

שלום וברכה:

נאך א ליינגערן איבעררייס איז אנגעקומען אייער בריף פון יום ג'
מיט דאס בייגעלייגטע,

און בעת רצון וועט מען אייך נאך אמאל מזכיר זיין אויף דעם
ציון הק' פון כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע לויט דעם
אינהאלט פון אייער שרייבען.

אין ענטפער אויף אייער פראגע, וועגען וויין צו ארבע כוסות, ווען
איר וועט ריידן מיט אייער דאקטאר, וועט ער אייך ערלויבען צו
מאכען זאפט (דזיוס) פון געקאכטע גרייפס, און פרעגען עס, ווי איז
בעסער מיט צוקער (זעלבסט פארשטענדליכעס פסח'דיקען צוקער) אדער
אינגאנצען אן צוקער, אראנדזש דזיוס קומט גארניט אין באטראכט, צו
נוצען דאס פאר ארבע כוסות.

וועגען די רפואות, וועלכע איר דארפט נוצען, דארפט איר בעטען
דעם דאקטאר, ער זאל אייך אנשרייבען דעם רעצעפט, און אפשיקען
דאס צו ד"ר זעליגסאן, לויטן אונטען אנגעגעבענעם אדרעס, און
האפענטליך וועט ער קענען צוריקטען אויף א וועג עס זאל זיין כשר
לפסח, און וואס פריער איר וועט דאס טאן, אלץ גרינגער וועט דאס
אנקומען.

בברכה צו א פרייליכען פורים און געזונט.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ז'רכ

ב"ה, י' אדר, תשי"כ
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"נ כו' הרב גדלי' שי'

שלום וברכה!

מאשרים קבלת מכתבו מח' אדר,

ויהי רצון אשר מכאן ולהבא לא ידע הוא וכל או"א מבני
המשפחה שליט"א מכל צער ועגמ"נ ואך טוב וחסד ימצאו כל הימים.

ובזה כמובן וגם פשוט שישתדרו עניני הפרנסה כדבעי באופן של
מנוחה וכבוד, ויבשר טוב בהנוגע אליו וכל או"א מהמשפחה שי' בטוב
הנראה והנגלה.

בברכה לו ולכל המשפחה שי'.

נ.ב.

במ"ש אודות התפלה שלאחר הלימוד שנדפס בסידורים — לא
ראיתי בתוך אנ"ש שיאמרו.

בהנוגע לאמירת תחנון בתפלת מנחה, מפורסם מנהגנו לאומרו
(לבד, כמובן, באותם הימים המצוינים בסידור מאדה"ז לפני ובא לציון),
וע"ד ששמעתי פעם מכ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע בהנוגע
ליום היאצ"ט שמנהגנו לומר תחנון, שאמר הצמח צדק: ווען איז נאך
אזא צייט אויף אויסצובעטיין. שעד"ז הוא גם בתפלת מנחה שאמרו רז"ל
לעולם יהא אדם זהיר בתפלת המנחה שהרי אליהו לא נענה אלא
בתפלת המנחה.

בהנוגע להשם שנוסף — יבררו אצל רב מורה הוראה בסביבתו.

מנהגי י"ב חדש וכן היאצ"ט נדפס בקונטרסי י"ג שבט ובי' ניסן.

ז'רכ

הרב גדלי' שי': אקסלרוד.

מכאן ולהבא: אחרי פטירת אביו הרב משה אקסלרוד. ראה גם לקמן אגרת ז'רסה.

ז'רכא

ב"ה, י' אדר, תש"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

נאך א ליינגערען איבעררייס איז אנגעקומען אייער בריף פון כ"ג שבט אין וועלכען איר שרייבט וועגען אייער שטימונג איצטער און אויך ר"פ פון אייערע ענינים פון דעם פארגאנגענהייט.

לויט ווי ערקלערט אין תורתנו הקדושה און מיט מער ביאור אין ספרי מוסר וחסידות, איז ניט קוקענדיג אויף די אלע זאכען מוז מען זיין בשמחה וטוב לבב, ווי ערקלערט בארוכה די טעמים אין דעם אויך עפ"י שכל ווי עס שטייט אויך אין רמב"ם אין ספר יד החזקה סוף הלכות לולב ווי אזוי עס דארף זיין א קיום פון א מצוה. און עס שטייט דאך **בכל דרכיך** דעהו, אז ס'דארף זיין בטוב לבב, און אויך ווי עס שטייט אין טור אורח חיים ושו"ע סי' רל"א. און אויב דאס איז אנגעזאגט געווארען אזוי פאר יעדערן. איז דאס נאך מער נויטיג ווען מען זעט אז דער טראכטען פון די אויפפירונג פון דער פארגאנגענהייט בריינגט צו שוואכקייט אין געזונט, אדער צו נידעריגער שטימונג אין איכות. און איך האף אז צו אזעלכע ווי איר דארף מען ניט צופיל מאריך זיין אין דעם.

והשי"ת זאל העלפען אז פון איצטער אן און ווייטער זאלט איר זיין שטארק אין בטחון בהשי"ת וועלכע[ן] איז משגיח בהשגחה פרטית על כל אחד ואחד. און וועלכער איז דער עצם הטוב און האט אנגעזאגט ווי אזוי א איד דארף זיך אויפפירען צו זיין רואיג און אויפגעלייגט און דינען אים אין דעם אופן און אויך מיט שמחה. און ספעציעל איז נויטיג צו אויפפירען זיך אזוי ווען השי"ת באגליקט מיט א פאמיליע לעבן וואס די שטימונג פון דעם מאן איז נוגע צו דער פרוי וב"ב שי'.

ויהי רצון איר זאלט אנזאגען גוטע בשורות אין דעם, ובפרט אז מיר געפינען זיך אין די טעג פון פאר פורים וועלכע זיינען ימי שמחה וגו' אזוי זאל זיין ביי אייך און פארטזעצען און אנהאלטען אזא אופפירונג אויך אויף א גאנץ יאהר.

בברכה לבשורות טובות.

ז'רכב

ב"ה, י"א אדר, תש"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מטי' אדר, בו שואל במה להתחיל בהנוגע להנהגה פנימית.

בכלל בענינים כאלו צריך לפרש שיחתו ושאלתו לפני המשפיע דא"ח שלו והוא יורהו,

ובכללות יהי' חקוק במוחו ההתבוננות הכתובה בתניא ריש פרק מ"א, איך שה' נצב עליו ובוחר כליותיו ולבו וכו' וכן הענין המבואר בקונטרס העבודה בהכרח עבודה פנימית ופרטית, ועוד ועיקר לשמור על סדרי הישיבה בנגלה וחסידות וזמן התפלה, וכן בהנוגע לבריאות הגוף, שעל ידי זה מסתגלים לסדר בחיי היום יומים וקל ביותר שגם בעבודת ה' יהי' בסדר מסודר, שזוהי דרישת עבודה פנימית דוקא.

בודאי שומר שלשת השיעורים דחומש תהלים ותניא הידועים, וכן מהנכון אשר יבדקו את התפילין שלו באם לא נעשה כזה במשך שנים עשר חדש האחרונים.

בברכה לפורים שמח.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ז'רכג

ב"ה, י"ב אדר, תש"כ
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ מלאכתו מלאכת שמים
מו"ה סעדיי שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מח' אדר,

ויהי רצון אשר יבשר טוב בענינים הכללים ובענינים הפרטים,
אשר הא בהא תליא.

ובפרט אשר נמצאים אנו בחדש אדר, חדש ההצלחה לבני ישראל
ועניניהם בטוב הנראה והנגלה, וכידוע המעלה דפורים לגבי חנוכה,
(ראה ט"ז לשו"ע או"ח סי' עת"ר סק"ג, הקדמה לשערי אורה) הרי גם
בהנ"ל יהי עד למטה מעשרה טפחים, מנפש ועד בשר.

בברכה לפורים שמח ולבשו"ט מהצלחתו בעבוה"ק באהלי"י

מ. שניאורסאהן

ז'רכג

נדפסה בלקו"ש ח"א ע' 310 והושלמה ע"פ צילום האגרת.
מו"ה סעדיי: ליברוב, צפרו. אגרות נוספות אליו – לעיל חט"ז ה'תתע, ובהנסמן בהערות
שם.

ז'רכד

ב"ה, ט"ו אדר, תש"כ
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נר"נ וכו' מו"ה יהודא שי

שלום וברכה!

במענה למכתבו מי"א אדר בצירוף הפ"נ שנתקבל ביום הפורים,

וברך לקחתי ואשיבנו, אשר יקוים מתאים למ"ש והימים האלה
נזכרים ונעשים בכל דור ודור, וידוע הפירוש שכשהם נזכרים הרי הם
גם ונעשים,

שיהי' אורה ושמחה וששון ויקר, כדרשת רז"ל וגם כפשוטו.

בברכה לבשו"ט מתוך הרחבת הפרנסה.

במש"כ ע"ד חגיגת בר מצוה שחלה בחה"פ — ע"פ מש"כ בז"ח
בראשית גודל השמחה ביום זה — מובן שצ"ל איזו מסיבה של שמחה
ביום זה עצמו. ומובן שיכול לערוך עוד מסיבה בימים שלאח"ז בזמן
ואופן המתאים ובלבד שישמיעו בה ד"ת וחסידות.

במש"כ ע"ד שו"ע אדה"ז — כבר נגמר בדפוס כאן (אולי עוד לפני
חה"פ) בכמה הוספות.

סי' תרכ"ט — נשלח לו כבקשתו. . .

ז'רכד

נדפסה בלקו"ש ח"כ ע' 577 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מו"ה יהודא: שמוטקין, תל אביב. אגרות נוספות אליו — לעיל ז'רא, ובהנסמן בהערות שם.
ע"ד חגיגת בר מצוה: ראה לעיל שם.

ריט

אדמו"ר שליט"א

ז'רכה

ב"ה, ט"ו אדר, תש"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו עם המצורף אליו,

וברך לקחתי ואשיבנו, אשר יקוים מתאים למ"ש והימים האלה
נוכרים ונעשים בכל דור ודור, וידוע הפירוש בזה שכשהם נזכרים הרי
הם גם ונעשים.

שיהי' אורה ושמחה וששון ויקר, כדרשת רז"ל וגם כפשוטו.

בברכה לבשו"ט מתוך הצלחה מופלגה בעבוה"ק ובאופן דופרצת וגוי'

מ. שניאורסאהן

ז'רכו

ב"ה, שושן פורים, ה'תש"כ
ברוקלין, נ.י.

מר שלום שי' לוין

שלום וברכה!

מאשר אני קבלת מכתבו מיום ז' באדר והקודמים, ומובן שקראתי
בהתענינות מיוחדת מה שכותב על דבר הרחבת רשת בתי הספר, ובעיקר
באותו הגיל שאינו נכנס בחינוך חובה הכללי, אף שכמובן מצער המספר
הקטן של התלמידים, לעת עתה על כל פנים. וחבל שכנראה לא מצא

ז'רכה

נדפסה בלקו"ש חכ"א ע' 496. טופס דומה נכתב לכמה.

ז'רכו

מר . . לוין: אגרת נוספת אליו – לעיל ז'קי.

הענין הד מתאים, והרי בעוד מספר שבועות תקום הבעי' של חדשי החופש הגדול שבקיץ, אשר אז נתוספות כמה שעות של בטלה בחיי הנוער ועד להקטנים ביותר, וכפי השמועה רק אחוז קטן נכנס במחנות קיץ וכיו"ב.

בהתענינות מיוחדת קראתי מה שכותב שהסדרות המורים תערוך עצרות זכרון לכ"ק אדמו"ר הבעל שם טוב ז"ל. והרי ידוע כי הבעש"ט עוד טרם שנתגלה, היתה ראשית עבודתו בחינוך ילדי ישראל, בהתחלת חינוכם בברכות תודה לבורא עולם ומנהיגו, בעניית ברוך-הוא וברוך-שמו, איהש"ר, וכיו"ב. והרי בשטח החינוך ההוכחה לנכונות השיטה היא שמביאה פירות ופירי פירות בתנאים שונים ואפילו משונים. ורואים בעליל, שבמשך תקופה של מאתיים שנה הקיפה שיטת הבעש"ט מאות ומאות אלפים בישראל מכל החוגים והסוגים. וכאן ראוי לציין שלצערנו ישנם הטועים וחושבים שכאילו הקיל ח"ו הבעש"ט בנוגע למצוות מעשיות. ואצל כמה בא הטעות מאי-דיעתם פס"ד ברור בדברי חכמינו ז"ל לא המדרש עיקר אלא המעשה, והמודגש ג"כ בכמה מקומות בתורת הבעש"ט ותלמידיו ותלמידי תלמידיו.

בהזדמנות זו רצוני לברר ע"י כי אם יש יסוד לידיעה המוזרה שהופיעה בעתונות כאן, והיא שכאילו מכניסים בתכנית הלימודים בבתי הספר באה"ק ת"ו לימוד השוואת הדתות אשר בעולם! שאפילו אם תמצא לומר שתהי' ההדגשה שדתיים שונות כו' הרי גם אז פלא הדבר, כי למה לבלבל מוחות התלמידים והתלמידות בהנוגע לדתי הנוצרים, המושלמים וכיו"ב. ועוד יותר, שכפי נוסח הידיעה הנ"ל הוכנס לימוד האמור אפילו בתכנית בתי הספר החילוניים! בשנים כתיקונם הייתי אומר כי אין לידיעה זו כל יסוד, אבל הרי דוקא בתקופתנו זו מתאים פתגם חכמינו ז"ל אל תהי מפליג לכל דבר. ות"ח מראש אם יש לו ידיעות בזה ויודיעני.

אחת הסיבות להתעכבות המענה שלי הי' ג"כ האסון באגאדיר, ואף על פי שהידיעות האחרונות משם הודיעו על דבר הצלת מספר מסויים מהתלמידים תהלה לא-ל, אבל הרי אפילו נפש אחת בישראל

ישנם הטועים: ראה גם לעיל ז'צב, ובהנסמן בהערות שם.

לידיעה המוזרה: ראה גם אגרת הבאה.

האסון באגאדיר: ראה לעיל אגרת ז'ריו.

עולם מלא היא, ועל אחת כמה וכמה הרבה מהם. ויהי רצון שלא יהי לאחינו בני ישראל בכל מקום שהם שום ענינים של עגמת נפש, וינצלו כל הכוחות והאמצעים בעניני טוב הלוך וטוב הלוך ואור.

ובעמדנו למחרת יום הפורים, שעל זה נאמר ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר, כפשוטו – שאין מקרא יוצא מידי פשוטו, וכן בפנימיות הענינים כדרשת חכמינו ז"ל אורה זו תורה וכו', יהי רצון שיהי כן לכל אחד מאתנו בתוככי כלל ישראל.

בכבוד ובברכה לבשורות טובות.

במה שמסיים בסיום מכתבו שמרשה לעצמו לומר וכו' וכל יהודי מאמין חייב להתפלל לשלמו ולהצלחתו וכו', תקותי חזקה שלא חשד בי תנועה הפכית, ובפרט על פי ההדגשה בנקודה זו בשיטת הבעש"ט, היא שיטת החסידות.

והרי גם לצווי הכתוב הוכח תוכיח את עמיתך הוקדם באותו הכתוב עצמו לא תשנא את אחיך בלבבך, ובסמוך לו, בכתוב שלאחריו, ואהבת לרעך כמוך אני ה'.

אלא שאמונתי בהחלט, ולא עוד אלא שלדעתי מיוסד זה גם בשכל הבריא, אשר שלומו והצלחתו של כל אחד ואחד מישראל תלויים בתורתנו הק' הנקראת תורת חיים, מלשון הוראה איך לחיות חיים האמתיים הראויים לשמם, ובקיום המצוות עליהן נאמר וחי בהם. ואם בנוגע לכל אחד הדברים אמורים, על אחת כמה וכמה בנוגע לאלו שיש להם השפעה על חוג וסביבה, וככל שיגדל החוג וההשפעה כן גדול יותר ההכרח והבלעדיות של הקישור שבין שלום והצלחה עם התורה ומצותי'.

ז'רכז

ב"ה, שושן פורים, ה'תש"כ
ברוקלין, נ.י.

מר יצחק שיי קורן

שלום וברכה!

בעתו קבלתי מכתבו עם הבשורה טובה שענין הישיבה בקרית-גת נכנס לשלב מעשי יותר, וכן מכתבו הקודם. ואתו הסליחה שמפני רבוי הטרדות, ולאחרונה גם מסיבת האסון באגאדיר, נתעכב המענה. ואף על פי שהידיעות האחרונות מאגאדיר הודיעו על דבר הצלת מספר מסויים מהתלמידים תהלה לא-ל, אבל הרי אפילו נפש אחת מישראל עולם מלא הוא ועל אחת כמה וכמה הרבה מהם, ויהי רצון שלא יהי לאחינו בני ישראל בכל מקום שהם שום ענינים של עגמת נפש, וינצלו כל הכוחות והאמצעים בעניני טוב, הלוך וטוב הלוך ואור.

ובהמשך לאיווי זה, תקותי שבמשך הזמן נתוספו גם בקרית-גת עניני טוב והתקדמות ובודאי לא ימנע הטוב מלהודיעני ותודתי הלבבית אמורה לו מראש.

בהתענינות מיוחדת קראתי על דבר פתיחת הסמינר למורים דתיים, ובודאי, כסגנון המגילה, הרי זה יתנהל באופן דדתיים **שונות** מכל עם, ובהדגשה על זה. מדגיש אני דברים אלו בקשר עם ידיעה מוזרה שהופיעה בעתונות כאן, כאילו מכניסים בתכנית הלימודים בבתי הספר באה"ק ת"ו לימוד והשוואה בין הדתות אשר בתבל, דתות לשון רבים. שאפילו אם תמצא לומר שידגישו ענין דדתיים שונות מכל עם, הרי גם אז פלא הדבר, כי למה לבלבל מוחות התלמידים והתלמידות בהנוגע לדתי הנוצרים, המושלמים וכיו"ב. ומוזר עוד יותר שכפי נוסח הידיעה הנ"ל יוכנס לימוד האמור אפילו בתכנית בתי ספר חילוניים.

בשנים כתיקונם הייתי אומר כי לידיעה זו אין כל יסוד, אבל הרי

ז'רכז

מר . . קורן: אגרות נוספות אליו – לעיל ז'פה, ובהנסמן בהערות שם.
האסון באגאדיר: ראה לעיל אגרת ז'ריז.
ידיעה מוזרה: ראה גם אגרת הקודמת.

רכג

אדמו"ר שליט"א

דוקא בתקופתנו זו התאמת ביותר פתגם חכמינו ז"ל אל תהי מפליג לכל דבר.

ומסיימים בטוב, במה שכותב בסיום מכתבו ע"ד ההתרשמות מיי"ט כסלו בכפר חב"ד והרגשת ההתלהבות וכו'. ויהי רצון שתומשך ההתלהבות והרושם בכל אחד מהמשתתפים על כל השנה כולה, ובפרט בשנת סגולה זו, שנת המאמים להסתלקות-הילולא של מייסד שיטת החסידות, מורנו הבעש"ט זי"ע, שענינו הי' לעורר את עצם הנשמה שבכל אחד ואחת מישראל, כמרומו גם בשמו הקדוש – ישראל.

ובעמדנו למחרת יום הפורים, שעל[ין] נאמר ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר, כפשוטו – שהרי אין מקרא יוצא מידי פשוטו, וכן בפנימיות הענינים כדרשת חכמינו ז"ל אורה זו תורה וכו', יהי רצון שיהי' כן בכל אחד מאתנו בתוככי כלל ישראל.

בכבוד ובברכה לבשורות טובות.

ז'רכה

בי"ה, שושן פורים, ה'תש"כ
ברוקלין, נ.י.

להמשתתפים בשיעור לימוד ה"תניא"
בישיבת "בני עקיבא" בכפר הרא"ה

שלום וברכה:

בנועם קבלתי מכתבם, וכבקשתם אזכירם על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר להצלחה בלימודם, לימוד המביא לידי מעשה, בעושה ומעשה.

ובעמדנו למחרת יום הפורים, שעל זה נאמר ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר, כפשוטו שהרי אין מקרא יוצא מידי פשוטו, וגם בפנימיות הדברים כדרשת רז"ל אורה זו תורה וכו', יהי רצון שימשיכו בלימודם זה בתוך כללות לימודם בתורתנו הק' תורת חיים, אורה ושמחה וששון ויקר כפשוטו וכמשמעו בכל הענינים הגשמיים והרוחניים גם יחד, ובאופן דמוסיף והולך מוסיף ואור בנר מצוה ותורה אור ובמאור שבתורה זו פנימיות התורה, שבדורות האחרונים נתגלתה בתורת

אגרות-קודש (ז'רכה)

רכד

החסידות, ובפרט ששנה זו היא שנת סגולה, שנת המאיתים להסתלקות-
הילולא של מייסדה מורנו הבעש"ט ז"ל.

בברכה להצלחה מופלגה ולבשורות טובות בכל האמור.

ז'רכט

ב"ה, י"ז אדר, תש"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מט"ז אדר, בו כותב אודות השקו"ט שהי' לו עם .
ש"י.

והנה מובן שמצער ריחוק בין ישראל לחבירו, אף שמאידך גיסא
מובנת ההתרגשות שלו לאחר שהנ"ל דבר דברים מוזרים. אבל כנראה
שהנ"ל הורגל בסביבה וכו', וכתוב בתניא שהרגל נעשה טבע (שני עכ"פ).
אבל כיון שסו"ס ככתבו הרי בקש מחילה ורוצה להתקרב ותיכף אל
אתר, צריכה להיות ההתנהגות באופן שלא רק שסו"ס יבוא לזה שיהי'
כמו שהי' לפני השקו"ט, אלא שעוד בהוספה ע"ד המבואר באגרת
התשובה סוף פרק ט'. ובאיזה אופן לבוא לידי כך, אם ע"י הפסק
הקישור לזמן או באופן אחר, בזה צריך להתייעץ עם אנ"ש המכירים
הנ"ל ויכולים לשער באיזה דרך יפעלו יותר.

והשי"ת המשגיח על כאו"א בהשגחה פרטית יצליחם בזה, ובפרט
שנמצאים אנו בחדש אדר אשר ליהודים היתה אורה ושמחה וששון
ויקר וכידוע דרז"ל בזה.

בברכת הצלחה ולבשו"ט

מ. שניאורסאהן

רכה

אדמו"ר שליט"א

זירל

ב"ה, י"ח אדר, תש"כ
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ כו' מו"ה משה פנחס שי'

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הכי ארוך נתקבל מכתבו מימי הפורים, בברכת מזל
טוב לרגלי ההתייסדות והתפתחות מחלקת לימוד כל היום בישיבת אהלי
יוסף יצחק אשר במלבורן.

ואשרי חלקו שהי' מראשי יוזמי רעיון האמור וראה פרי טוב
בעמלו בהביאו הדבר בפועל, וגודל הענין ואחריתו כי מי ישערנו שהרי
הובטחנו בענינים כגון אלו שהי' מוסיף והולך מוסיף ואור, נוסף על
כללות הענין, שהנ"ם המביאים פירות ופירי פירות עד סוף העולם, ועפ"י
המבואר במקום אחר עד שמביאים לסוף (של) ההעלם (וההסתר).

ותקותי שכללות אנ"ש ובפרט אלו שזכו להיות המתחילים בזה
יוסיפו אומץ להחזקת הרחבת והתפתחות מחלקה האמורה ביתר שאת,
והרי זכות הרבים מסייעתם.

ויהי רצון שבמדתו של הקב"ה שהיא מדה כנגד מדה אלא שכמה
פעמים ככה יראה הוא וזוגי תי' רוב נחת אמתי הוא נחת יהודי
חסידותי מכל יו"ח שיחיו הם.

בברכת הצלחה בכהנ"ל ולבשורות טובות בזה.

זירל

מו"ה משה פנחס: קנטר, מלבורן.

ז'רלא

בי"ה, י"ח אדר, תשי"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מז' אדר.

ידוע פתגם רבותינו נשיאינו שכשם שצריך לדעת חסרונות עצמו כך צריך לדעת מעלות עצמו, ובפרט שידוע שמתחבולות היצר הוא להשליך את האדם ברגש של נפילת רוח או פחות מזה, ובא בטענה שכיון שאין מצליח הרי מאי איכפת לי וכו', ואף שאומן הוא באומנתו הרי ברא לו הקב"ה תורה תבלין, ובפרט בתורת חסידות חב"ד שמבארת התחבולות שלו ובהן גם תחבולה האמורה שאין כוונתו (של היצר הרע) בזה אלא להוריד האדם מדרגתו. והרי בכל אדם מישראל נפש השנית שלו היא חלק אלקי ממעל ממש וגם בשעת החטא היא באמנה אתו ית'. וא"כ במילא מובן שבשעתא חדא וברגעא חדא יכול לנצח תחבולות היצר, ובפרט אלו שזכו ללמוד בישיבת תומכי תמימים מיסודם של כ"ק רבותינו נשיאינו ומקדישים זמנם לחינוך על טהרת הקודש ומקרב לבם של בני ישראל לאבינו שבשמים.

אלא שפשוט שצריך לעשות מה בזה, ואעפ"י שכל התחלות קשות הנה מזמן לזמן נעשה הענין בקל יותר ומתקיימת ההבטחה מעט מעט אגרשנו. ויסיח דעתו לגמרי מהחשבון בלתי צודק שכותב במכתבו ויוסיף בהתמדה ושקידה במלאכתו שעושה הוא וכן במסירה ונתינה בתור מחנך ומדריך, ויבשר טוב בכל האמור.

בעת רצון יזכירוהו על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע. בכל יום חול קודם תפלת הבוקר יפריש פרוטות אחדות לצדקה. בלי"נ.

בברכה.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

זירלב

ב"ה, י"ט אדר, תש"כ
ברוקלין.

הרה"ג הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מו"ה אפרים אליעזר שי' הכהן.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מיום הרביעי עם המצורף אליו. . .

ויהי רצון שבהמצאנו בחדש אדר אשר על כל יום בו, נאמר דמרבין
בשמחה, שמוזה מובן שעניני אדר המביאים לשמחה, ז.א. עניני המגילה
השפיעו בכל ימי החדש, הנה עכ"פ עתה יתגלה הענין, דעמי הארץ
מתיידיים, וא"כ כ"ש וק"ו אותם הנרמזים ביו"ד השני, וכמדובר
בהתועדות דפורים בתורת הבעש"ט והצ"צ ששמענוה מכ"ק מו"ח אדמו"ר
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

ובמאמר המוסגר יש להעיר, שנרמז הענין דפ"י שני יודי"ן גם
בנגלה דתורה, וכשיטתי מאז, שכל המדובר בנגלה דוגמתו בנסתר,
והנאמר בנסתר דוגמתו בנגלה, בדרוש רז"ל על הכתוב וייצר בשני
יודי"ן, וראה ג"כ הגהות הצ"צ עמוד פ"א ואילך.

ת"ח ת"ח על העדוד בכלל וכן בהמוסגר בו בקשר עם המאורע ל"ע
ול"ע במרוקה. ויהי רצון שכיון שמברכין על הרעם עושה מעשה בראשית,
הנה בסגנון זה אבל שפ"י חדש בו, יהפכו כל הענינים לשמחה וליום
טוב בשני הראשית ישראל שנקראים ראשית והתורה שנקראת ראשית.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

נתעכב המשלוח, וז"ע נת' המכ', דכ"ח אדר.

זירלב

מו"ה אפרים אליעזר: יאלעס, פילדלפיה. אגרות נוספות אליו – לעיל ז'קלו, ובהנסמן
בהערות שם.

ביו"ד השני: של הנאמר במגילה „ביהודיים“, שהם עשר כחות של נה"ב.
בהתועדות דפורים: נדפסה ב"שיחות קודש" תש"כ ע' 208. וראה גם לקמן אגרת ז'רמד.
הגהות הצ"צ: קיצורים והערות לסי' התניא.
המאורע: ראה לעיל אגרת ז'רמ.

ז'רלג

ב"ה, כ"א אדר, תשי"כ
ברוקלין.

הרה"ג הווי"ח אי"א נו"נ בנשי"ק
מו"ה מתת'י יחזקאל שי

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הכי ארוך נתקבל מכתבו מח"י אדר.

ובעת רצון יזכירוהו על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, מתאים לתוכן כתבו, וכן את זוגתו תחי'
להמצטרך לה מתאים לתוכן כתבו.

ויחי רצון שכשם שהביא הבקשה כן יבשר טוב בזה ובפרט שהרי
נמצאים אנו בחותם וסיום דחדש אדר, אשר על כל החדש כולו נאמר,
ונהפוך הוא לשמחה וליו"ט, הנה יהפכו כל הענינים המונעים מעבודת
השי"ת לאורה שמחה וששון ויקר וגם כפשוטו של מקרא.

בכבוד ובברכה לבשו"ט.

נ.ב.

במ"ש אודות הדרושים הנמצאים בביכל כת"י אצל אחיו הרב שי

הנה ד"ה שמעתיק, נמצאים באור התורה להצמח צדק, נדפס
בפלטבה. ד"ה כי ימכור איש את בתו, דרוש מרבנו הגדול וכו' הוא ג"כ
להציץ.

אלא שכיון שכותב שהביכל מחזיק שכ"ג דפים, הרי בודאי שישנם
שם עוד כו"כ דרושים, ואם אינו קשור בטרחה יתירה, אתענין לקבל
ידיעות האפשריות בזה, ות"ח מראש על הטרחה.

ז'רלג

מו"ה מתת'י יחזקאל : גוטמן, יפו. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ב ד'קפו, ובהנסמן בהערות
שם.

ז'רלד

ב"ה, כ"ב אדר, תש"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מי"ד אדר פורים בפרזות, בו כותב ראשי פרקים מדברי ימי חייו, עבודתו כהיום בשטח ההוראה והדרכת נער עובד דתי, ורצונו להתקשר יותר ויותר לתורה, אלא שהמציאות מלאה אבני נגף ח"ו.

והנה ידוע המבואר בספרי מוסר וביתר אור בספרי חסידות, הענין דלפום גמלא שיחנא, ז.א. אשר ביחד עם הנסיונות ניתנו גם כן הכחות המתאימים להתגבר עליהם, אלא שזכה דורנו כנראה במוחש, שכשמחליטים בתוקף המתאים ללכת בדרך הישרה ע"פ ספר הישר תורתנו הק', רואים שהקישוים פחותים מאשר שיערו מראש, והכחות להתגבר עליהם כבירים יותר מאשר היו בהשערה ואם בכל אחד הדברים אמורים עאכו"כ זה שרבים תלויים בו, ז.א. שמשפיע על הרבים ע"י חינוך והדרכה, שכל הוספה איזה שתהי' בו, נכפלת פי כמה בהמושפעים ממנו, הם תלמידיו, ועל כל האמור נאמר אין לך דבר העומד בפני הרצון, ובפרט בהתבוננות המתאימה האחריות (והזכות) המוטלת על שכמו, שאם המקיים נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא עאכו"כ כמה נפשות, ובפרט מבין הנוער והצעירים, אשר בעתיד הקרוב הרי כל אחד מהם יבנה ביתו בישראל, והנהגת הבית תושפע ותהי' מתאימה להדרכה מגירסא דינקותא.

ויהי רצון שבהמצאנו בחדש אדר, בו נאמר ליהודים היתה אורה וגוי' ודרשו רז"ל אורה זו תורה, הנה תהי' התורה ולימודה באופן המביא לידי מעשה אורה לכל בני ישראל בכל מושבותיהם.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ז'רלד

נדפסה בלקו"ש חכ"ב ע' 361.

ז'רלה

ב"ה, כ"ד אדר, תש"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מיום הששי, בשאלתו אודות השמועה פסק דין
אדמו"ר הצמח צדק בהנוגע לתספורת הזקן.

מבואר הוא בארוכה בשו"ת שלו חלק יו"ד סי' צ"ג וראה ג"כ
חידושו על הש"ס מכות פ"ג, פסקי דינים ליו"ד סי' קפ"א וקפ"ב
ודברים נפלאים ברשימותיו על הכתוב, והוא רחום יכפר וגוי' (תהלים
עח, לח) עד כמה הענין נוגע למעלה מעלה.

ב) העצה לעצלות ומחשבות המבלבלות – יעיין בספר תניא
קדישא, התבוננות בכמה ענינים המועילים להאמור, ובהמבואר שם ריש
פרק מ"א, וראה ג"כ פס"ד בראשית השו"ע, ריש סי' א' עה"כ שויתי ה'
לנגדי תמיד.

ג) במ"ש אודות לימוד השיעורים דחת"ת (חומש תהלים תניא)
שכאילו יעורר זה שנאה ח"ו וכו'.

הרי בכל חלקי תורתנו כן הוא, וכמבואר בחז"ל רמז השם, הר
סיני, שעליו ניתנה התורה, שאז ירדה שנאה כו', עיי"ש.

מובן שהלימוד בתורת החסידות שיעור הנ"ל אינו מספיק כלל,
וענין השיעור ענין מיוחד בו, וצ"ל קביעות עתים (ל' רבים) בלימוד
פנימיות התורה שבדורנו נתגלתה בתורת החסידות, וכמבואר בהקדמת
הרח"ו לשער ההקדמות, איך שהעדר לימוד זה מעכב את הגאולה מאריך
גלות השכינה וגלות בני ישראל, והובא הענין בכ"מ ומהם גם בספרי
הגר"א.

בברכה לבשו"ט בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ז'רלה

הזקן: ראה גם לעיל אגרת ז'קיא.

רלא

אדמו"ר שליט"א

ז'רלו

ב"ה, כ"ה אדר, ה'תש"כ
ברוקלין, נ.י.

הנהלת המוסד חינוך על טהרת הקדש
„אהלי תורה" אשר בברוקלין, נ.י.
ובראשם הרה"ח אי"א נו"נ וכו' מו"ה מיכאל שי'
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

במענה להודעתם ע"ד חגיגת הדינער המיועד ליום ו' בניסן הבע"ל.

יהי רצון שההכנות וממילא גם התוצאות של מפעל חשוב זה יהיו
בהצלחה מופלגה, להרים עזר ממשי לביסוס המוסד „אהלי תורה"
והרחבתו, בכמות ובאיכות גם יחד.

כבר מלתי אמורה בענין סגולת שנה זו, שנת המאתיים להסתלקות-
הילולא של הבעל שם טוב זי"ע, מייסד תורת החסידות הכללית. וידוע
כי ראשית עבודת הבעש"ט, עוד טרם התגלותו, היתה בשטח החינוך,
בפרט בחינוך ילדי ישראל הקטנים ביותר, ללמדם איהש"ר ברכו וקדושה
וכו', וכמו שסיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר עד"ז כמה פעמים והפליג בעבודת
החינוך על טהרת הקדש.

ואשרי זכותו של כל אחד ואחת מהמשתתפים בהחזקת והרחבת
המוסד חינוך על טהרת הקדש „אהלי תורה" אשר בברוקלין, ובודאי
יוסיפו אומץ בזה, כפסק רז"ל מעלין בקדש, וכל המוסיף מוסיפין לוי
בכל מילי דמיטב בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בברכה.

ז'רלו

מו"ה מיכאל שי': טייטלבוים. אגרות נוספות אליו – לעיל ח"ג תרפ. תשב. חי"ז ו'תפא.
חגיגת הדינער: ראה לקמן אגרת ז'רמג.

ז'רלז

ב"ה, כ"ה אדר, תשי"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

ס'איז מיר אנגעקומען אייער בריף פון 3/23.

און זייענדיג היינט אויף דעם ציון הק' פון כ"ק מו"ח אדמו"ר
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, האב איך מזכיר געווען אייך און אייערע בני
בית שי', לויט דעם אינהאלט פון אייער שרייבען.

און השם יתברך זאל העלפען איר זאלט אנזאגען גוטע בשורות אין
דעם, און בפרט אז מיר געפינען זיך דאך אין דעם חותם וסיום פון
חדש אדר, וועלכער איז א הצלחה חדש פאר אידען און זייערע ענינים
און דערנעהנטערן זיך צו ניסן ופסח, חג הגאולה פון כל ענינים וואס
שטערן אין עבודת השם יתברך בשמחה ובטוב לבב.

בברכה לבשו"ט ולהרחבת הפרנסה.

צו אייער שרייבען וועגען סטאקס — בכלל האלט איך כלל ניט פון
האנדלן אין ספעקולאציע מיט סטאקס. בפרט — דארפן זיך באראטן
מיט א מומחה.

ז'רלח

ב"ה, כ"ח אדר, תשי"כ
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ מו"ח שלמה שי'

שלום וברכה!

זי"ע נתקבל מכתבו המהיר מכ"ד אדר והקודמו.

ז'רלח

מו"ח שלמה שי': מטוסוב, קסבלנקה. אגרות נוספות אליו — לעיל חט"ז ה'תתקלו, ובהנסמן
בהערות שם.

רלג

אדמו"ר שליט"א

ות"ל על הנסים אשר ראו במוחש, ויהי רצון שמכאן ולהבא, הנה יהי' כרמז שם החודש, ניסן נסי נסים (ענין ברכות נ"ז ריש עמוד א' ובחדא"ג שם), ז.א. שלא יהיו נסים להציל ממאורע ל"ע ול"ע כעין שכותב, אלא נסים בטוב עצמו.

וכידוע פתגם רבותינו נשיאינו צי אז גוט איז גוט, איז בעסער ניט בעסער (בתמי').

וללכת מטוב אל טוב הן בגשמיות והן ברוחניות, וכימים אלה, סיום וחותם חדש אדר וכניסה לחדש ניסן, מסמך גאולה לגאולה.

בברכת הצלחה בעבודתו בקדש ולבשו"ט

מ. שניאורסאהן

ז'רלט

ב"ה, כ"ח אדר, תש"כ
ברוקלין.

הרה"ג וו"ח אי"א מלאכתו מלאכת שמים
מו"ה חיים שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מכ"ב אדר . . . ויהי רצון שכסיום מכתבו, הנה תקוים הודעת חז"ל שזהו ג"כ ציווי, ת"ח מרבים שלום בעולם, ויהי זה באופן דמוסיף והולך מתאים להכרח השעה.

ובפרט שנמצאים אנו בחותם דחדש אדר ונכנסים לחדש ניסן, מסמך גאולה לגאולה, ובשניהם הרי נדגשת הנקודה דקירוב ואחדות כל

הנסים אשר ראו: שנראה סדק בבית הישיבה בקסבלנקה, ומיד אחר שפוגו התל' התמוטט הבנין.

ז'רלט

מו"ה חיים שי: שטיין.

בני ישראל זה לזה (תנחומא עה"פ שמות ב, יד. הטעם דמשלוח מנות הובא בשו"ת חת"ס).

בכבוד ובברכה לבשו"ט.

. . . במש"כ בהכרעת אדה"ז בשולחנו או"ח סתנ"ג סי"ד דסגי שימור לשם ז"י תאכל מצות ולא דוקא לבערב תאכלו מצות – דלדעה זו יש מצוה כל ז' באכילת מצה (וכ"כ גם בתורה שלימה במילואים לכרך יא בפ"י הש"ס פסחים מ, א) ע"כ אאפ"ל כן, כי דעת אדה"ז בזה (שם סו"ס תעה) כהרמב"ם דאין מצוה כלל כ"א בליל הא', וכ"מ גם מסתימת ל' הרא"ש, טושו"ע, אף שהם הם בעלי דעה הב' בסתנ"ג סי"ד, כמצויין שם במ"מ. וכ"מ גם ברמב"ם הלי חו"מ פ"ה ה"ט (עייני"ש במ"מ ובצפעי"נ להראגצובי). באם בכלל בהנ"ל ישנו הגדר דלשמה והדעות באכילת מצה כל ז' – האריך בזה בתו"ש שם. ואכ"מ.

ז'רמ

ב"ה, כ"ח אדר, תשי"ב
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ וכו' מו"ה שלום יהודא ליב שי

שלום וברכה!

לאחרי הפסק ארוך, נתקבל מכתבו מבדר"ח אדר, ונעם לי לקרות בו, אשר לומד דא"ח ברבים, ובעיקר שכמה מהם אברכי ישיבה. ובודאי שלא יסתפק בכמות השומעים דעתה, אלא ישתדל שיתוספו כהנה וכהנה, שהרי נפש אחת מישראל עלי נאמר שהוא עולם מלא, ובפרט אברך ישיבה שבעתיד הקרוב יבנה בית בישראל, שכל הטבה בו, ובפרט הוספה בלימוד פנימיות התורה אשר בדורנו נתגלתה בתורת החסידות, הרי זו הוספה פנימית ועיקרית בביתו שיקים בשעה טובה ומוצלחת, וק"ל.

לשאלתו האם יצרף אליהם החדשים שפנו אליו זה עתה לקבוע גם

ז'רמ

מו"ה שלום יהודא ליב: גנזבורג, בני ברק.

רלה אדמו"ר שליט"א

עמהם לימוד בהנ"ל, – מובן שתלוי זה באפשרויות ההתאמה ביניהם וכיו"ב.

לשאלתו באיזה מאמרים ימשיכו, – מובן שצ"ל במאמרים שהם מוגהים היטב. ולכן יהי זה במאמרים הנדפסים, ובפרט שהרי כמה מהם עם הערות וציונים וכו'.

בברכה לבשו"ט וכן מבראות אביו שליט"א

מ. שניאורסאהן

נתעכב המשלוח, וז"ע נתקבל מכתבו מכ"א אדר ות"ח על הבשו"ט בהנוגע לאביו שליט"א.

ז'רמא

ב"ה, כ"ט אדר, תשי"ב
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

לאחרי הפסק ארוך, נתקבל מכתבה מערב פורים.

ויהי רצון שכיון שניכר בו מצב רוח טוב יותר, הרי תהי' זה התחלה להליכה מחיל אל חיל בזה, ובפרט שהרי חוזק הבטחון מביא לידי מנוחת הנפש, שמחה וטוב לבב, והוא מיסודי תוה"ק, וביחוד ע"פ המבואר בתורת הבעש"ט וחסידות חב"ד.

נעם לי לקרות במכתבה מביקורי' בכפר חב"ד בהסמינר ובית רבקה. ויהי רצון שגם בהאמור ישתפרו הפרטים אודותם כותבת, בתוככי כללות עניני המוסד. וביחוד ע"פ הידוע אשר חינוך הדור הצעיר הוא בדוגמת טפול בגרעין, שכל הוספה בו נגדלת פי כמה, בכמות וכן באיכות, כשיגדל הגרעין ויעשה אילן עושה פירות, שמזה מובן שכל השתדלות כדאית בזה, ואשר משפיעים מלמעלה תוספת כח וסייעתא במיוחד.

ז'רמא

חלקה נדפס בלקו"ש חב"ב ע' 360 חלקה בחכ"ד ע' 385 והושלמה ע"פ צילום האגרת.

במ"ש אודות התכנית לבקר אצל קרובי בחו"ל, ובטח זהו בהסכמת בעלה שליט"א.

בודאי תקשר זה עם איזה דבר מצוה, המתיר היציאה מאה"ק ת"ו. ויהי רצון שתהיי נסיעתה בשעה טובה ומוצלחת ובאופן טוב ומתוך בריאות הנכונה.

בברכה לבשו"ט בכל האמור מתוך מנוחת הנפש ובריאות הנכונה.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

א. קווינט

מזכיר

ז'רמב

[שלהי אדר, תשי"ב]

ב"ה, יום ה' ויק"פ תשי"ב לפ"ק.

לכבוד קדושת מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א.

הנה בשו"ע רבינו ז"ל בהלכות שבת סימן שני' סעיף א' וז"ל שם חצר שהיא פחותה מד"א על ד"א וסמוכה לרה"ר אין שופכין לתוכה מים בשבת בימות החמה שכיון שאין בה ד"א אין סאתים מים שאדם רגיל להשתמש בכל יום ראויים ליבלע בה וה"ז כאילו שופכן לרה"ר, ואע"פ שאין בשפיכה זו שמחצר לרה"ר איסור של תורה (אם) (עיין סימן קנ"ט ס"ו ובמ"א סימן שכ"ח ס"ק נ"ג ובסנהדרין ס"ז ע"ב ודו"ק וכן משמע בריטב"א שבבית יוסף), אינו שופכן לרה"ר ממש אלא ברחוק מעט בענין יציאתו לרה"ר היא מאליהן ואיננה כוח שפיכתו ממש אלא כוחו הוא גורם בלבד).

הנה בפשוט כוונתו של רבינו ז"ל לתרץ הא דאמרינן בעירובין ד' פ"ח

(1) כנראה צ"ל: דיציאתו.

(2) בשו"ע אדה"ז חאו"ח ר"ס שני' בהמוסגרים (ל' רבי'ס) כותב דין

ז'רמב

נדפסה בתחלת הס' חקרי הלכות ח"ג ובלקו"ש חט"ז ע' 527. הפנים הוא מכתב הג"ר ישראל יצחק פיקרסקי שליט"א ובשו"ג באות הערות כ"ק אדמו"ר שליט"א.

דאס שופך מיס ברה"י והם נשפכין הלאה לרה"י אין בו רק איסור דרבנן, ולכאורה תמוי' דהרי המים הולכים מכוחו ממש כמו זורק מרה"י לרה"י ולמה יהי' מותר מה"ת. ע"ז אמר רבינו ז"ל דהא דליכא איסור דאורייתא כששופך ברה"י היי"ד כששופך רחוק מרה"י באופן שאין המים יוצאין מכוחו ממש. משא"כ כששופך סמוך לרה"י ויוצאין מיד דומה למגלגל חפץ מרה"י לרה"י.

רק מה שציין בצדו עיי' ש"ס סנהדרין ד' ס"ז שם לא נמצא כלל מענין זה

שאינו מובא לא בשו"ע המחבר ולא בש"ס עירובין על אתר. והיינו שיש בשפיכת מים **בחצר** – אופן האסור **מה"ת**. ואדרבה – דין זה הוא **היפך** מסתימת לי שו"ע המחבר – **בכל** הדינים שהביאם אדה"ז בסעיפים א'–ה' (וגם מסתימת לי הש"ס בכל הסוגיא). ועד כדי כך – **שבכא"א מחמשת הסעיפים** מדייק אדה"ז להוסיף, וג"כ במוסגר, הנפק"מ מחידושו בנוגע לסעיף זה.

מזה פשוט, שכדרכו, יציין המקור **לחידושו** – **לאופן האסור מה"ת** (ולא שממקומות שמציין מוכיח דהאיסור מד"ס – דע"ז מציין לאח"ז לרש"י (פ"ח סע"א ד"ה שופכין. הובא בצ"צ משניות (לה, ע"ג) כמצויין עה"ג. דמזה ג"כ קשה על חידוש אדה"ז הנ"ל. וכמרומו בסגנון הצ"צ שם: י"ל עוד בע"א עפמשי"כ רש"י כו' **מיהו** אדמו"ר נ"ע כו').

(3) בהקדים: (1) שבציון זה דוקא הוסיף אדה"ז **ודו"ק**. (2) ביחוד בהלי שבת שרבו גזירות חז"ל – לכאורה לא מצינו דבשינוי קל ביותר מאופן האסור **מה"ת** – יהי' מותר **לכתחילה**, וכמו שהוא ע"פ חידוש אדה"ז הנ"ל.

והנה בסנה' (סז, ב): הלי' כשפים כהלי' שבת יש מהן בסקילה כו' פטור אבל אסור כו' מותר לכתחילה. ולכאורה מאי קמ"ל – הרי **כו"כ** איסורין שיש בהם כנ"ל. וכמו בע"ז: דמותר לקרות בספריהם לכתחילה – באם להתלמד, ואדרבה תנאי הוא בסנהדרין.

ועכצ"ל דהרבנות היא דאותה **מעשה ממש** יש שהוא בסקילה כו' או מותר לכתחילה. ומביא מהלי' כשפים דמיברו להו עגלא תלתא ממש – לכתחילה. ומתורץ ב' דיוקים הנ"ל. כן מובן מה שהוזקק אדה"ז לכל המקורות: סי' קנט ס"ז (נדלא כנדפס ס"ו) – ענין דשפיכת מים כנדו"ד חשיב כחו ממש. מג"א כו' – דאפ"ל **בשבת** אב מלאכה, אף דלכאורה הוא לא עביד מידי **בעת** המלאכת איסור. סנה' – לתרץ דיוק השני הנ"ל.

ולפי דעתי הוא טעות הדפוס וצ"ל די ע"ז ע"ב דאמרינן התם גבי אשקיל אחברי בידקא דמיא דמחלקינן בין כח ראשון לכח שני ופירש"י בפני דיש חילוק בין קרוב לרחוק עיי"ש.

וגם מה שציין רבינו ז"ל על הא דבעינן שיהי רחוק מרה"ר שהוא מהריטב"א בעניי לא מצאתי.

והנה מלשון הרי יונתן המובא ביה יוסף רסי' שני' נראה בעליל דאפילו במקום רחוק מעט מרה"ר נמי לא סגי רק צריך שינוחו מעט בטרם יצאו החוצה. ונראה שדעתו ז"ל כדעת הרמ"ה סנהדרין די ע"ז בהא דמפליג גבי אשקיל בידקא דמיא בין כוח א' לב', וכי שם דהמחזור שבפירושים דכוח ב' היינו שנפסק מעט כהא דאמרינן בהבית ועלי' די קי"ז דפסקו מיא והדר נפלו ל"ח גירי דילי', והמפרשים דיש חילוק בין מקום קרוב לרחוק דחה שם. ולדבריו צ"ל כפי ה"ר יונתן דכל ההיתרים דכאן אינם רק כשנחו מעט בטרם יצאו לרה"ר. אך מרבינו ז"ל משמע דנקט העיקר החילוק בין קרוב לרחוק.

ויש להביא ראיה לרבינו ז"ל דיש חילוק בין קרוב לרחוק דרחוק הוי כוח שני ולכך מותר מה"ת משי"ס חולין די קי"ז ע"ב גבי אריתא דדלאי דאי לא מקריב ידי לגבי דוולא ל"ח כוח השופך הרי דהריחוק משוי' לי כוח שני, אח"כ מצאתי ראיה זו בספר שיח השדה.

המשתחו' מול הדרת קדשו.

(4) את"ל שצ"ל סנה' עז, ב, לא נ"ל שכוונתו לאשקיל אחברי כו':
(א) דא"כ הוי מציין לרש"י שם, וכרגיל במ"מ השו"ע שלו. (ב) הרי ברש"י מדייק שהשפה **מזרון** משא"כ בנדו"ד. ולפענ"ד — באם הגירסא **עז, ב** הכוונה ל"הכא במאי עסקינן בשותת" — דמוכח מזה דבניתו בכח — מקודש. ומיושב **קצת** משי"כ ע"ז ודו"ק.

(5) ז"ל הריטב"א שבב"י: וכי זריק התם (**בחצר**) ה"ה שופך **מרה"י** לכרמלית או **לר"ה** (באם נפחת מג') — דמחלקם לשנים — משמע דחלקינן באיסורם. ובנפחת מג' — ה"ז הוצאה מרה"י לר"ה ממש.

(6) הרי זהו הציון לסקנ"ט ס"ז. — ובציונו לשו"ע ולא לש"ס — שולל הפ"י הראשון דבתוד"ה דלא שם.

ז'רמב*

[שלהי אדר תש"כ ?]

. . . ביום ג' תצוה הלכתי . . . בין הדיבורים אמרתי שכל דבר גשמי בעולם הזה הוא מורכב מארבע יסודות, ואין יותר מארבע יסודות כמבואר בחסידות, ואמר שכן מבואר ברמב"ם אבל היום מוסכם מכל Science שיש תשעים וששה יסודות. ובכל אופן, הרמב"ם אמר זה ע"פ השיטות בזמנו . . .

בספר המצות של הרמב"ם מצות ל"ת קע"ט, בשיטה של הרמב"ם אם הוזכר הלאו יותר מפעם אי ולא הוסיף אין לוקין אלא אחת. ומבואר בין דבריו בענין צרעה לוקה שש. ואמר שהרמב"ם אמר שזה שיטתי בענין Spontaneous generation, ועכשיו ב-Biology מוסכם שזה אינו אמת. . .

(1) [ארבע יסודות] שבדברי רז"ל אין פיי שאי אפשר לחלקם ולפוצצם, אלא שהם החלקים „היסודים” שכל דבר מורכב מהם. ואין זה שייך למספר של elements אשר ב-chemistry. ויש מפרשים **קדמונים** בדרז"ל „יסודות” – שהכוונה **לתכונות** שלהם: קור ולח, חם ויבש וכו'. ואכ"מ. ולכן נקי במדרש **טבעים**.

(2) זה היי מוסכם לפני 50 שנה, אבל עתה „מוסכם” – שכל אחד מהם מורכב מכמה חלקים. וכמה מיני חלקים ישנם – **אין יודעים** עדיין כלל. ויש משערים שהם **ארבעה יסודות**: Matter, Antimatter, Positive, Negative.

(3) וזוהי „שיטת” **התורה**, והובאה **בכ"מ** מתנאים (תו"כ שמיני יא, מד **ועוד**) ואמוראים (שבת קז, ב), וזהו **יסוד** לכמה הלכות.

(4) כל ההסכמה היא בדרך **השערה** וז"ל: כיון שבמקום העפוש מצאו (ע"י microscope) ביצים קטנים, י"ל שמהם נתהוו מינים אלו. **ואין ראוי** אשר נתהוו מן העפוש כדרז"ל, וא"כ אין לומר אשר חלוקים הם משאר בע"ח.

ז'רמב

הפנים הוא מכתב מר"ה שרגא פייוויש וואגעל, ובשוה"ג באות מענות כ"ק אדמו"ר שליט"א. שהרמב"ם אמר: ואינו נמנע התילד הנמלה או הצרעה וזולתם ממיני העופות והשרצים מן העפושם בתוך האוכל.

והסכים שאשאל מכ"ק אד"ש דבר א' והוא אם ענין זה של ד' יסודות חלק מן התורה⁵, ואם אין מאמין בו — מה דינו.

(5) כי נמצא בבמד"ר רבה פי"ד, יב. בזהר במקומות רבו מלספור. ועוד.

ז'רמג

ב"ה, ר"ח ניסן, ה'תש"כ
ברוקלין, נ.י.

להמוסד חינוך על טהרת הקדש
„אהלי תורה" ברוקלין, נ.י.
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

אין ענטפער אויף אייער מיטטיילונג, וועגען דעם איינארדנען א דינער לטובת דעם מוסד, ו' ניסן ה'תש"ל.

יהי רצון, אז די צוגרייטונג, און במילא אויך די רעזולטאטען, זאלען זיין מיט גרויס הצלחה, צו ערמעגליכען דעם עקזיסטענץ און אויסברייטונג פון דעם מוסד חינוך, בכמות (מער צאל מחונכים) ובאיכות (מעגליכקייט פון פארטיפונג אין לערנען).

ס'איז שוין געזאגט געווארען, דער ענין הסגולה פון דעם יאר, דער 200-טער להסתלקות-הילולא פון מורנו בעל שם טוב ז"ל, דער גרינדער פון תורת החסידות הכללית, וואס זיין ערשטע עבודה — בעפאר זיין אנטפלעקען זיך אלס בעל שם-טוב — איז געווען חינוך פון אידישע קינדער, און גאר קליינע, צו לערנען זיי, זאגען אמן יהא שמיי רבא, ברכו, קדושה, ברכות וכו', ווי מיר האבען דאס געהערט מערערע מאל פון כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

ז'רמג

נדפסה בלקו"ש חכ"ג ע' 331. ראה לעיל אגרת ז'רלו.

רמא

אדמו"ר שליט"א

אזוי אויך היינט, מוז געלייגט ווערען די גרעסטע מיהע און
השתדלות, אויף דעם געביט, פון חינוך על טהרת הקודש, אויך צו גאר
קליינע קינדער, וועלכע וועלען מיט דער צייט זיין, בעזה"י, גרויסע
ערליכע אידען שומרי תורה ומצוה ולומדי תורה.

און דער זכות פון יעדערען און יעדערע באטייליגטע אין דער הילף
פארן מוסד חינוך על טהרת הקדש, „אהלי תורה" און וואס געוויס וועט
איר נאך צוגעבן אין דעם, זאל ביישטיין אייך צו געבענטשט ווערען
בכל מילי דמיטב בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בברכת הצלחה.

מ. שניאורסאהן

ז'רמז

בי"ה, ב' ניסן, יום הסתלקות הילולא
של כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב),
הוא הוא יום ראשון לנשיאות כ"ק מו"ח אדמו"ר,
היתשי"כ – שנת המאתים להסתלקות הילולא
של הבעש"ט – זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע –
ברוקלין, נ.י.

לכל אחד ואחת אשר בכפר חב"ד – מיסודו ובהנהלתו
של כ"ק מו"ח אדמו"ר – ה' עליהם יחיו

שלום רב וברכה!

לקראת חג המצות, זמן חירותנו, הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה,
הנני בזה להביע ברכתי לכל אחד ואחת מהם – ברכת חג כשר ושמח,
זמן חירותנו, חירות מכל ענינים המבלבלים מעבודת ה' בשמחה ובטוב
לבב

הוא הוא: ראה ב"ב קנט, א.

ז'רמז

נדפסה בלקו"ש ח"ז ע' 245 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.

— שעבודת ה' חיובה תמידי לא יפסק מעל האדם (כל היהודיים
— בשני יודיין — מנער ועד זקן טף ונשים) אפילו רגע בכל ימיו —

וע"פ תורת רבנו הזקן: מיכלא דמהימנותא — לילה הראשון. מיכלא
דאסותא — לילה השני. אז די רפואה בריינגט די אמונה, וואס ער
זאגט א דאנק דיר ג-ט פאר מיין רפואה, איז ער דאך געווען קראנק.
אבער אז די אמונה בריינגט די רפואה, איז מען לכתחילה ניט קראנק,
תהי החירות באופן שמלכתחילה לא יבוא כל בלבול ועגמ"נ ח"ו.

וימשיכו מחירות ושמחה זו בכל עניניהם הפרטים והכללים, גם
יחד, בימי כל השנה כולה.

ויהי רצון שבשנה זו ובימים אלו ממש יקוים מרז"ל במוצאי
שביעית בן דוד בא, ויגאלנו בגאולה האמתית והשלימה, חירות
בשלימות — עדי לופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה.

בברכת חג הפסח כשר ושמח מתוך הרחבה אמתית ולקיץ בריא
ושמח.

שלחתי — מצה שמורה, ובקשתי אשר ועד הכללי של כפר חב"ד עם
ועד הרוחני והרה"ג הרה"ח הווי"ח אי"א נוי"מ כו' הרש"ז שליט"א מרא
דאתרא בראשם — יחלקון לתושבי כפר חב"ד ולבחירי עסקני חב"ד אשר
באה"ק ת"ו — שליט"א.

חיובה . . . ימיו: לשון האגרת בהקדמת סי' החינוך.

חיובה תמידי: ראה טושו"ע או"ח סרל"א. ועד"ז בנוגע לחסידות ועניני —
כהוראת כ"ק אדמו"ר מהר"ש (סי' התולדות פו, א).

בשני יודיין: אלו אשר עשר כחות דנפה"א מושלים בהם ואלו שעשר
כחות דנפה"ב מושלים בהם — שיחת כ"ק אדמו"ר הצ"צ. וראה הערותיו לתניא
פ"א (סי' הקיצורים ע' פא ואילך).

טף: שאף הם צריכים כפרה (נדריים לה, ב. וראה כריתות טז, א), אף
שאינם בתורת כו' (ראה שו"ע אדה"ז יו"ד ס"ב סק"ב. פרמ"ג פתיחה לאו"ח ח"ב
ס"ג ועוד. ואכ"מ).

תורת רבנו: היום יום טו ניסן. וראה מפרשים עה"כ בשלח טו, כו.

מרז"ל: סנה' צז, א.

לופרצת: ראה מאורי אור מעי פרץ.

בשני יודיין: ראה גם לעיל אגרת זרלב.

הרש"ז: גרליק, רבו של כפר חב"ד.

רמג

אדמו"ר שליט"א

ויהי רצון שתפעל פעולתה, פעולת מיכלא דמהימנותא ומיכלא דאסותא במילואה ושלימותה.

ז'רמה

ב"ה, ו' ניסן, תש"כ
ברוקלין.

האברך מרדכי יוסף אלעזר שי'

שלום וברכה!

לפלא שזה זמן שאין ממנו כל מכתבים וידיעות, אף שתקותי חזקה שמתאים להציווי דמעלין בקדש מוסיף בפעולות בהחזקת היהדות תורה ומצוותי ובנקודה הפנימית הפצת המעינות חוצה (וע"פ המבואר בכ"מ אשר החוצה מתחיל מהחוצה של עצמו, מחוץ לנקודה הפנימית של נפש השנית בישראל, שהיא החכמה ועד להחוצה כפשוטו הפעולה בהזולת בחוצה ממש). והרי כיון שנצטוו על זה, בודאי שניתנה האפשריות והיכולת למלאות זאת, ואין הדבר תלוי אלא ברצון. ובפרט אשר נמצאים אנו בשנת המאתים להסתלקות הילולא של הבעש"ט, שנת סגולה להפצת מעינותיו שהיא היא תורת החסידות.

בברכה לחג פסח כשר ושמח ולבשו"ט.

מ. שניאורסאהן

ז'רמה

נדפסה בלקו"ש חכ"ג ע' 461.

מרדכי אלעזר יוסף שי': גולדשמיד, תל אביב. אגרת נוספת אליו – לקמן ז'שטו.

ז'רמו

ב"ה, ו' ניסן, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הכי ארוך נתקבל מכתבו מער"ח ניסן, ולפלא שאינו מזכיר דבר בהנוגע לקביעות עתים שלו בלימוד פנימיות התורה שבדורנו נתגלתה בתורת החסידות, וכנראה גם אינו מקשר כלל לזה את כל הענין שכותבו — שאפשר זהו מתוך גם הבלבול שיש לו בהענינים אודותם כותב, שהרי פנימיות התורה נקראת אילנא דחיי דלית תמן לא קושיא לא מחלוקת וכו' דלא יתפרנסון ת"ח מע"ה אלא מסטרא דטוב כו' כדברי רעיא מהימנא משה רבינו ונתבארו בספר תניא קדישא לרבנו הזקן, אגרת הקדש סי' כו.

ידועה הקושיא שהרי כו"כ שאין עוסקים בהנ"ל ובכל זה מבליים ימיהם ושנותיהם בנעימים.

אבל נוסף על כל הביאורים לקושיא **עתיקה** זו, הרי אינו דומה זה שהשגחה העליונה זיכתו לדעת מענין תורה זו של תורת החסידות וגם התחיל בלימוד זה ואולי יותר מהתחלה, לאלו שלא זכו שידעו על כל מציאות האמורה, וק"ל.

ויהי רצון שעכ"פ מכאן ולהבא ומבלי לחכות על התעוררות ורמזים נוספים, יקבע עתים ללימוד בפנימיות התורה בכל יום ויום ובהוספה ביום הש"ק אשר קדש הוא לה', והקביעות תהיי לא רק קביעות בזמן אלא גם בנפש, ויורווח לו בענינים הרוחניים והגשמיים גם יחד, והלואי שיבשר טוב בחוזר בכל האמור.

בברכת חג פסח כשר ושמח.

ז'רמז

ב"ה, ו' ניסן, תש"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

. . . הנה אף שמובן ופשוט שהדפסת ספרי קדש ובפרט כאלו שיש
בם תועלת להפצת התורה, גדול ערכה במאד, אבל הרי כמו שבצדקה
כפשוטה צ"ל כדבעי למהוי, ז.א. כשממצה כל אפשרותו ויכולתו, עד"ז
בודאי שהוא גם בהנוגע לצדקה רוחנית. והיאומן, גם לפי השערות של
כת"ר, שזהו ניצול כל כחו במילואו ע"י הדפסת ספרים וכו', ואין נשמע
כלל מלקחו חלק ע"י דבור ותעמולה וכו' בהבעיות שבעולם היהודים
בכלל ובאה"ק ת"ו ובעיר הקדש ירושלים ת"ו בפרט. ולא אפילו בבעיות
הבוערות.

והנה יש מקום לומר, שאינו שבע רצון ממה שאחרים פועלים
באופן מסוים או מה שאין אחרים פועלים כלל. אבל מובן וגם פשוט,
שאין זה תירוץ להוסיף עוד ענין שאינו כדבעי על מה שאחרים עושים
שלא כדבעי.

עוד יש טענה ששמענוה, מה אני שאפעול ומה יועיל, ומי אני וכו'
— הנה על כיו"ב אמרו ענותנותו של ר' זכרי' כו'.

ובנדון דידן שכל אחד מאתנו מקוה להיות מתאים להשם דצבאות
ה', שהוא מעניני חג הפסח, הרי כל ענין קיום הצבא הוא לא על הבנה
שכלית כ"א שמיעת הפקודה ומילואה, ופקודת תורתנו הקי' תורת חיים
היא — הוכח תוכיח את וגוי' ובהקדמה לזה לא תשנא את אחיך בלבבך
ובסיוס ובחותם לא תקום וגוי' ואהבת לרעך כמוך אני ה'. והרי הציווי
הוא, כפסק התורה, עד **מאה** פעמים. ואין להאריך בדבר הפשוט.

כמדומה כבר כתבתי לכת"ר בהאמור. וטובים השנים מן האחד.
ואשמח לקבל מכת"ר בשו"ט בהנ"ל.

ז'רמז

נדפסה בלקו"ש ח"י"ב ע' 204.

ז'רמח

[ז' ניסן תש"כ]

פשוט שצריך לסדר שם מכירת חמץ.

התועלת — ודאית. ונוסף על העיקר (הענין דב"י וב"י) גם ההתעוררות וזכרון ע"ד איסור חמץ. מנהג אבות וכו' וכו'.

החשש — דשמא יטלו מן החמץ באמצע חה"פ וכו' (1) פשיטא שכמה מהנ"ל לא יעשו זה. (2) גם בהנוגע להנחשדים — ודאי כודאיות התיקון — לא הוי. (3) אפילו בהנוגע להנוטל — לכמה דעות לא בטלה המכירה [כן משמע דעת אדה"ז סתמ"ח סע' יג"ד], כ"א גוזל הוא מה שנוטל ותו ל"מ. (4) אפילו להאומר דבטלה המכירה — י"ל דזהו מכאן ולהבא — וניצל מאיסור ב"י וב"י עד שעה זו. ולא שאין בו מעשה — לכמה דיעות אין לוקין עליו אף בעשה מעשה. (5) אפילו למ"ד דלוקין עליו — צ"ע מה מכריע: כל ח' ימי חה"פ באיסור דב"י וב"י אלא באופן שאין לוקין — או זמן יותר קצר, אלא שרגע אחד — רגע ביטול הקנ"י — קאי בלאו דלוקין עליו. (6) אפי' את"ל דבטלה המכירה למפרע — הנה אדרבה לפי זה י"ל שאין כאן מעשה ואין לוקין ע"ז, כי מעולם לא הייתה מכירה, ואין מקום לקנ"י בתוך חה"פ.

יברר אצל הרבנים דשקו"ט עמהם: האפשר להוסיף והתועלת בהוספה בשטר הנ"ל: א) דישאל המוכר באם ירצה או בא כוחו יהי מורשה מהנכרי הקונה, ושלא עמלק"פ, למכור בשבילו או לתת במתנה מהענינים הנמכרים.

או ב) שמוכר לו כו' עד למדידה בעחה"פ, ולבד מה שילקח מהדברים המנויים בשטר גם בימים שלאח"ז.

ומובן שיזהירו את המוכרים שאסור להם לעשות הנ"ל. אבל גם

ז'רמח

נדפסה בהגש"פ עם לקוטי טעמים וביאורים (הוצ' תשמ"ו ואילך ע' תנג. והוא מענה למו"ה שמואל פסח ש"י בוגומילסקי — לשאלתו בשם הרב שפ"יזמן (ראה לקמן אגרת זשיט), אם כדאי לסדר מכירת חמץ בעיר שאפשר שכמה מאלה שימכרו יטלו מהחמץ בתוך הפסח. בשוה"ג מהמו"ל שם: בכמה פרטים בהמכתב דלקמן שקו"ט בכמה ספרים — ראה בהמובא: שד"ח מערכת חו"מ כלל ט' ס"ק לה: שערם מצויינים בהלכה לקצשו"ע סו"ס קיד: אוצר הפסח (נ.י. תשכ"ו) סי' תמד. תמח: ערב פסח שחל בשבת (ארה"ק תשל"ד) פ"ד בתחילתו. ועוד.

אם יעברו על איסור זה – אין כאן חשש ביטול מכירה כיון דאדעתא דהכי כו'.

ז'רמט

ב"ה, ח' ניסן, תשי"ב
ברוקלין.

הרה"ג וו"ח אי"א נוי"נ רב פעלים בעל מדות וכו'
מו"ה ישראל שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מדי' ניסן.

ולקראת חג המצות זמן חירותינו, הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה, הנני בזה להביע ברכתי לחג כשר ושמח, ולחירות אמיתית, חירות מדאגות בגשם ומדאגות ברוח, מכל דבר המעכב עבודת ה' בשמחה ובטוב לבב.

ולהמשיך מחירות ושמחה זו בימי כל השנה כולה, ובפרט שעבודת השם, כמצווה עלינו בתורתנו תורת חיים, הרי היא בכל עניני האדם ובמשך כל היום וכל הלילה, וכמו שנאמר בכל דרכך דעהו.

בברכת החג.

נ.ב.

נעם לי לקרות במכתב כת"ר האמור ע"ד עריכת השאלון בשביל תלמידי הישיבה, שרואים במוחש איך שזה מעורר התענינות ומוסיף בשקידת התלמידים.

ויהי רצון שיוסיף בכל האמור כהנה וכהנה (וכדורז"ל סנהדרין כא, א) ועד למאד מאד וכפירוש רבנו הזקן, בלקו"ת פ' שלח (לח, ג).

והרי גם זה ענין זמן חירותינו, חג הפסח, וכמ"ש בהוציאך את

ז'רמט

מו"ה ישראל שי: גרוסמן, ירושלים. אגרות נוספות אליו – לעיל ח"י ויתקסו, ובהנסמן בהערות שם.

העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה, עבודה דוקא שזהו ענין היגיעה, ויגיעה ביותר, וכדיוק רבנו הזקן מלשון עבוד עורות, עיין תורה אור ריש פרשת משפטים.

במ"ש אודות נסיעת תלמידים מכאן בישיבת תו"ת באה"ק ת"ו, הרי נמסר הענין להנהלת תו"ת דכאן, ובטח יבואו בדברים עמהם.

ז'דנ

ב"ה, ט' ניסן, תש"כ
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ מלאכתו מלאכת שמים הר"י שי

שלום וברכה!

נעם לי לקבל מכתבו מיום ההילולא של כ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) נ"ע.

ובעת רצון יזכירו את כל אלה שכותב אודותם על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, בקשר עם הגיעם לעול תורה ולעול מצות.

ויהי רצון שמבן שלש עשרה למצות יגדלו לבן ט"ו לגמרא וכו' והוריהם שיחיו ירוו מהם רוב נחת אמיתי, הוא נחת יהודי חסידותי.

וגדול זכותם של כל אלו שגדלום וחינכום בדרך הדרך מלכו של עולם וראו פרי טוב בעמלם תלמידים שכל רואיהם יכירם כי זרע ברך ה' המה.

ומענין לענין באותו ענין, כיון שגדלו בדורנו, דור השמד ר"ל גזירות איומות וכו' מצרים שאין כמוהם, יקוים גם עתה בדורנו דרא דעקבתא דמשיחא ובמהרה בימינו ממש, שיאמרו, זה א"ל ואנוהו, וכדו"ל, הם הכירוהו תחלה, בביאת גואל ראשון הוא גם גואל אחרון, משיח צדקנו, בגאולה האמיתית והשלמה.

ז'דנ

נדפסה בלקו"ש ח"ט ע' 276 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
הר"י יעקובוביץ, קרית גת. אגרת נוספת אליו — לעיל ח"י ו'תתקפד.

בכבוד ובברכה לחג פסח כשר ושמח.

נ.ב.

למנהג כמה מאנשי שבחורים היורדים לפני התיבה מסרבים לעטוף
טלית ועדיין בעלי לתורה הגבהה וכיו"ב.

מיוסד האמור על הוראת כ"ק רבותינו נשיאינו (כנדפס בהיום יום
יט כסלו) אין הש"ץ מתעטף בטלית למעריב, לא בשויו"ט ולא בר"ה –
שמוזה מובן שאין בזה פגיעה כלל וכלל בכבוד הצבור וכיו"ב, שמוזה בנין
אב גם בהנוגע לתפלת הבקר אלו שאין עוטפים טלית גדול כשמתפללים
בפני עצמם.

וע"פ ספור תורתנו [שגם סיפור התורה הוראה היא] (סוכה לב, ב):
רב אחא ברי דרבא **מהדר** וכי הואיל ונפיק מפומי דרב וכי ובפרט
שבנדון דידן הרי יש גם הענין דעשיית ברכה שכמה שקו"ט בזה, והעצה
היעוצה הכי פשוטה לצאת מספק ברכה שלא להכנס לכל שאלה זו, וק"ל.
מובן שכל האמור הוא באופן שלא לבוא לידי מחלוקת שהרי גדול
השלום וכל התורה לא ניתנה אלא לעשות שלום בעולם.

ז'רנא

ב"ה, ט' ניסן, תש"כ
ברוקלין.

כבוד המסובים בשמחת חתונה של האברך הו"ח אי"א
נו"נ התמים הרי"ש שי' הבאים על החתום במכתב ברכה
ליום ההולדת
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתב ברכה האמור. וכבר מלתם אמורה בתורתנו

לעטוף בטלית: ראה גם לעיל ח"ט אגרת ב'תתלב, ובהנסמן בהערות שם.

ז'רנא

הרי"ש: לנדא.
ליום ההולדת: ב"א ניסן.

הקי' תורת חיים, כל המברך יתברך, אלא שבברכתו של הקב"ה שהיא מרובה על העיקר.

וביחוד כאשר באה הברכה מתוך התועדות חסידותית, וכידוע דברי רבנו הזקן ע"ד הפתקא אשר משמי שמיא נחתא וכו' דאס וואס עס קען אויפטאן א חסידישער פארבריינגען קען מלאך מיכאל ניט אויפטאן, וביאורו בזה כמובא במכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר נדפס בקובץ מכתבים א'.

ובברכת השי"ת האמורה מובן וגם פשוט שנכללת משאלות לבב כל אחד מישראל בתכ"י חג פסח כשר ושמה, חירות אמיתית, ולהמשיך מהשמחה וחירות בכל ימות השנה.

בכבוד ובברכת חג פסח כשר ושמה.

ז'רנב

ב"ה, יו"ד ניסן, ה'תשי"ב
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

. . . ובעמדנו לפני חג הפסח, זמן חירותנו, שהיי' אז לא רק חירות כפשוטו מעבדות מצרים אלא גם חירות מהגבלות הטבע, שהכל הי' בנסים גלויים, הן בהתחלת החירות – נגוף למצרים ורפוא לישראל באותו רגע, שהוא היפך אפילו מטבע דקדושה, שהרי כאן מדת הדין ומדת החסד בבת אחת [ולכן הי' אפשרי הדבר רק על ידי הקב"ה בכבודו ובעצמו, אני ולא מלאך אני ולא שרף אני ולא שליח, שהוא לבדו, כלשון הרשב"א בתשובותיו, נמנע הנמנעות], וכן בסיומו דחג הפסח בקריעת ים-סוף אף שלכאורה לא הי' הכרח בנס גלוי זה כיון שבאותו הצד שירדו בו עלו (תוס' ד"ה כשם, ערכין טו, א) –

יהי רצון שיהי כן בכל עניני תורה ומצותי ועל אחת כמה וכמה

דברי רבנו הזקן: ראה גם לעיל חט"ז אגרת ה'תתצט, ובהנסמן בהערות שם. ח"יז ו'תצב.

ז'רנב

נדפסה בלקו"ש ח"ז ע' 243.

רנא

אדמו"ר שליט"א

בשטח החינוך, שבקשר עם יציאת מצרים הרי התינוקות הם שהכירוהו תחילה ועד לסיומו של ענין במתן תורה, שהי' על ידי ערבות של „בנינו ערבים בעדינו“.

החותם מעין הפתיחה בתקוה חזקה ביחסו הכי טוב לעניני מוסדות האמורים ובפרט שהשקיע בהם כל כך אהדה סיוע וידידות.

ובברכת חג הפסח כשר ושמח וחירות אמתית מכל ענינים המבלבלים בעבודת ה' בשמחה ובטוב לבב, ובכבוד.

ז'רנג

ב"ה, יו"ד ניסן, ה'תש"כ
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

באיחור זמן רב הגיעני מכתבו עם המצורף אליו, ותכנו פליאתו ותמיהתו בנוגע להדין ודברים שיש לו עם צעירי חב"ד אשר בירושלים עיה"ק ת"ו.

והנה, אף כי אינני בקי בפרטי הענין אודותיו כותב, אבל בידעי מסירות נפשם של פעילי צעירי חב"ד דירושלים בתוככי כללות צעירי חב"ד אשר באה"ק ת"ו, בכל ענין חיזוק היהדות והפצתה, בודאי שהי' נימוק חזק ומבוסס להנהגתם אודותה כותב. וכפי שהנני משער על פי כתבו, וגם על פי הידיעות במכתב עתים בענין האמור, כנראה שטעמם הוא מפני הצווי החזק עליהם, בתוככי כללות חסידי חב"ד, צווי רבותינו נשיאינו להתרחק ככל האפשר מכל ענין של מפלגתיות, איזו מפלגה שתהי', אפילו היותר טובה. וטעם הצווי גם הוא נתבאר בכתב ועוד יותר בעל פה, כי תפקידנו הוא בתוככי כללות בניי להפיץ היהדות, ובנקודה הפנימית להפיץ תורת החסידות, גם חוצה, ולכן שומה עלינו להתרחק ביותר וביותר מכל ענין העלול למעט האפשרויות של הפצה זו, ועד כדי כך שאפילו ספק וס"ס בזה לחומרא הוא.

תקותי חזקה, שלאחרי שיתבונן כת"ר בהאמור, ומתאים למאמר חז"ל הוי דן את כל האדם לכף זכות, ילמד זכות על צעירי חב"ד גם

בענין זה, ולא לבד שלא יקפיד עליהם, אלא שעוד יסייע להם בעבודתם בהפצת המעיינות, ואדרבה בהוספה על הסיוע שעד כאן, שהרי בודאי גם לכי יקר תפקיד האמור, ויה"ר שאקבל מכי בשורות טובות בכל האמור, והרי גדול השלום שכל התורה נתנה להרבות שלום בעולם.

ולקראת חג הפסח, זמן חירותנו, הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה, הנני שולח לכי ברכתי, ברכת חג הפסח כשר ושמח וחירות אמתית מכל הענינים המבלבלים בעבודת ה' בשמחה ובטוב לבב.

בכבוד ובברכה.

מובן וגם פשוט, שבהאמור לעיל ע"ד הצווי על אי-מפלגתיות של חב"ד ואנשי ועניני לא באתי לנגוע ח"ו בעסקנות מפלגתית המיוסדה על התורה ועל המצוה, כי אם להדגיש אשר אפילו עסקנות זו אינה מהתפקידים של חב"ד ואנשי, כי קם לי בדרבה מיני, הפצת המעיינות ודוקא על דרך שיגיע גם חוצה. ואף שכללות התפקיד של כל בני ישראל אחד הוא, וכדבר משנה אני לא נבראתי אלא לשמש את קוני, אבל בכלל עבודה זו עצמה כמה סוגים ומינים ופרטים, וכל אחד ואחד במסילתו יעלה בית אל.

ז'רנז

ב"ה, י"א ניסן, תשי"ב
ברוקלין.

הרה"ג הרה"ח אי"א נוי"נ רב פעלים מלאכתו מלאכת
הקדש מו"ה בן ציון משה יאיר שי

שלום וברכה!

לקראת חג המצות, זמן חירותנו, הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה, הנני בזה להביע ברכתי לחג כשר ושמח ולחירות אמתית, חירות

ז'רנז

מו"ה בן ציון משה יאיר: וויינשטאק, ירושלים. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ח ו'תתח, ובהנסמן בהערות שם.

רנג

אדמו"ר שליט"א

מדאגות בגשם ומדאגות ברוח, מכל דבר המעכב עבודת ה' בשמחה ובטוב לבב.

ולמהשיך מחירות ושמחה זו בימי כל השנה כולה.

ובפרט שעבודת השם, כמצווה עלינו בתורתנו תורת חיים הרי היא בכל עניני האדם, ובמשך כל היום וכל הלילה, וכמו שנאמר בכל דרכיך דעהו.

בכבוד ובברכת החג.

נ.ב.

נתקבל הספר כנור בן דוד, ות"ח על תשורתו האמורה, ויהי רצון, אשר רבות בשנים ירבה חילו לאורייתא עדי נזכה לביאת בן דוד וקיום היעוד, ועבדי דוד נשיא עליהם לעולם.

לפלא שכתוב בהשורות שלו בשער הספר, תש"כ בכ"ף פשוטה, ובפרט שע"פ רמז דתורה כ"ף פשוטה היא חמש מאות וכמצוין מכמה מקומות במדרש תלפיות ערך אותיות, והרי בכגון דא, ובפרט באה"ק ת"ו דרושה זהירות שלא ילמדו מזה וכו', וכדבר המשנה אבות פרק א' משנה י"א: וישתו כו' ונמצא כו'. ומסיימים בטוב.

ז'רנה

ב"ה, י"א ניסן, ה'תש"כ
ברוקלין, נ.י.

מר בנימין שיי ווסט

שלום וברכה!

ת"ח בעד ספר "סטרוגלס אוו א ג'ענעריישאן" וכן הפרסומים הקודמים, ותקותי אשר גם להבא ינהג כן לשלוח פרסומיו לספרי' שלנו, ותודתי אמורה לו למפרע.

בודאי אשר באי יהדות מדינתנו לפנינו, טרם יטושטש הזכרון,

בכ"ף פשוטה: ראה גם לעיל אגרת ז'קצ, ובהנסמך בהערות שם.

שומה עליהם להנציחה בכל פרטי, וביחוד המאבק שלה על קיומה האמתי בשמירת צורתה. לכן לדכוותי ולכל אלו המסייעים בידו בכגון דא, ראוי לומר יישר כוחו, כי הוא ענין שהזמן גרמא, ובפרט בתקופתנו ששנה אחת עתה הרי היא תקופה שלימה ובעלת מהפיכות.

ובימים אלו שלפני זמן חירותנו, יהי רצון שכל חלקי בני עמנו יצאו כל אחד מהגלות שלו, אלה הנמצאים בגלות גשמי יצאו מגלותם הגשמי, ואלה הנמצאים בגלות רוחני יצאו מגלות הרוחני, ומעבדות לחירות אמיתית, כדברי חכמינו ז"ל חרות על הלוחות הוא חירות על הלוחות, שחירות אמיתית בשבילנו היא הקשורה בלוחות הברית מכתב אלקים, המייחדים שני הקצוות – אצלו אמון, שעשועי הקב"ה הבלתי בעל גבול ואין סופי, ויחד עם זה היא תורת חיים – הוראה בחיים היום-יומיים בעולמנו הגשמי והחומרי.

והרי זהו תפקידו של עם ישראל בכל הדורות ובכל המקומות, כמרומו במראה החלום של אבינו יעקב סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, לייחד את המטה מטה עם המעלה מעלה, באופן אשר והנה ה' נצב עליו, כחותמו וסיומו של הענין שם.

בכבוד ובברכת חג כשר ושמח.

ז'רנו

ב"ה, י"א ניסן, תש"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

. . . מסרתי המענה שלו להמל"ח, אבל בכלל מוכרחני להביע תמיהתי, שהרי לדעתי היחס לזה צ"ל מתאים להמציאות, ז.א. שהוא מוסד של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא ישראל ומתנהל על ידו, שהרי פעולות צדיקים קיימות לעד, ומזה מובן שכל הלוקח חלק ועאכו"כ מי שהוא ב"כ המיסד ונציגו וביחוד מקום מרכזי, ה"ה נציגו ושלוחו של כ"ק מו"ח אדמו"ר, ושלוחו של אדם כמותו ה"ז נאמר ביתר שאת לגבי צדיקים שה"ה למעלה מהגבלת מקום וזמן, ובפרט לאחר הסתלקות הילולא שלהם, וכו', וכמובן מביאור אגה"ק סכ"ז לרבנו הזקן, הואיל

(בחי' הרוח שלו) ואינה בתוך כלי ולא בבחי' מקום גשמי, עיי"ש, ובהתבונן בהאמור הרי מובנת הפליאה והתמי' לכתבו שכיון שהתבטא פי' באופן בלתי מתאים או גם עשה פעולה בלתי מתאימה, הרי מי שהוא מוכן להפסיק ח"ו השליחות והנציגות. ולאי הבנת הענין איני מאריך בזה, ואולי יש טעמים כמוסים בהאמור.

ז'רנז

ב"ה, י"א ניסן, ה'תש"כ
ברוקלין, נ.י.

לאחינו בני ישראל בכל אתר ואתר
ה' עליהם יחיו

שלום רב וברכה!

צום אנקומענדען חג המצות, שיק איך מיין וואונש און ברכה צו
אחינו בני ישראל בכל מקום שהם, די ברכה פון „חג הפסח, זמן
חירותינו, כשר ושמח“.

חירות — אמת'ע באפרייאונג איז — א פולקאמענע באפרייאונג
— באפרייאונג פון דעם מענטשן אלס א זאך פאר זיך (עולם קטן), און
אלס א באשטאנדטייל פון דער וועלט ארום. דאס מיינט א
צווייפאכיקע באפרייאונג: אן **אינערלעכע** — די באפרייאונג פון
אינערלעכע שטערונגען, וועלכע שטאמען פון איינגעבארענע אדער
צוגעקומענע אייגענשאפטען, צוגעקומענע דורך ערציאונג, געוואנהייט,
א.ז.וו.; און אן **אויסערלעכע** — די באפרייאונג פון די שטערונגען,
וועלכע די וועלט ארום צווינגט ארויף אויף דעם מענטשן.

* * *

אונזערע חכמים, זכרונם לברכה, וועלכע גיבן ארויס א גאנצע
שיטה אין א קורצן אויסדרוק, האבן דאס אויבענדערמאנטע
אויסגעדריקט אין געציילטע ווערטער, און דערביי אויך אנגעוויזען דעם

עולם קטן: תנחומא פקודי ג. וראה לקו"ת במדבר ה, א.

ז'רנז

נדפסה בהגש"פ עם לקוטי טעמים וביאורים (הוצ' תשמ"ו ואילך ע' תקפח).

וועג און די מיטלען צו דער באפרייאונג זאגענדיג: חרות על הלוחות . . .
חירו משעבוד מלכיות מעניותא וטפשותא וצערא ודחקא [דאס
אויסגעקריצטע אויף די לוחות גיט באפרייאונג פון דער פארשקלאפונג
בא פעלקער, פון ארעמקייט נארישקייט צער און פאראיינגקייט].

די עשרת הדברות אויף די לוחות, אין וועלכע עס ווערען נרמז
(אנגעדייטעט) אלע מצות, הויבן זיך אן מיט דעם אנזאג: **אנכי ה'**
אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים – איך בין ג-ט,
דיין ג-ט, וואס האט דיר ארויסגעפירט פון לאנד מצרים, פון דער היים
פון פארשקלאפונג.

דאס ערשטע און פונדאמענטאלסטע וואס איז איינגעקריצט אין
אידישן לעבן און געזאגט פון אויבערשטען צו יעדער איינעם און איינע:
איך בין **אלקיך** – **דיין ג-ט**, דא אין דיין פערזענלעכן לעבן און
אויפירונג.

דער נאמען **אלקיך** אונטערשטרייכט ספעציעל וואס דער
אויבערשטער איז בעל היכולת ובעל הכחות כולם (אלעס מעגליך, און
געוועלטיגט איבער אלע כחות), וואס דערפון קומט די צווייגענדיקע
באפרייאונג: **מארץ מצרים** – פון די באשרענקונגען און ניט
געוואונשענע אייגענשאפטען (מעשה ארץ מצרים) וואס זיינען געקומען
דורך דער השפעה פון לעבן אין מצרים; און **מבית עבדים** – פון דער
פארשקלאפונג צו פרעה און מצרים, צו דער וועלט ארום.

וואס דערפון קומט אויך דער אנזאג צווייפאכיג – וועגן
אינערלעכן און אויסערלעכן לעבן – און צו יעדער איינעם און איינע:
לא יהי לך אלקים אחרים – עס זאל בא דיר ניט זיין קיין
פארגעטערונג פון וואס עס זאל ניט זיין א חוץ דעם אויבערשטען; **זכור**
את יום השבת לקדשו א.ז.וו. – ניט אונטערווארפען זיך דער פירונג
און פערלאנג פון דער דרויסענדיקער וועלט

* * *

חרות על הלוחות: תיקוני זוהר תי' נו. ראה ג"כ תיקונים בסוף זהר חדש
(צו, ב). מפרשים לאבות פ"ו מ"ג. ויקרא רבה פ"ח, ג.
אלע מצות: ראה אזהרות לר' סעדי' גאון. וראה ירושלמי שקלים פ"ו ה"א.
זח"ב צ, ב. ובכ"מ.

דיין ג-ט: ראה רמב"ן שמות כ, ב.
אונטערשטרייכט: שולחן ערוך אורח חיים ס"ה.

תורה האט אויך די צוויי מאמענטען: דאס אינערלעכע, די נשמה פון דער תורה (פנימיות התורה) און דער טייל וואס איז פארבונדען מיט פועל, לערנען תורה און מקיים זיין מצוות (נגלה דתורה), וואס דאס אינערלעכע, די נשמה, באלעבט דאס אויסערלעכע.

פנימיות התורה איז אין די לעצטע דורות ברייט ערקלערט און פארשפרייט געווארען דורך תורת החסידות, באגרינדעט דורך דעם בעל שם טוב ז"ל, וואס היי-יאר ווערט צוויי הונדערט יאר פון זיין הסתלקות-הילולא.

איינע פון די לערנונגען פון תורת החסידות וואס דער בעל שם טוב האט מערערע מאל אונטערשטראכען איז: **שויתי הוי' לנגדי תמיד** – יעדער איד דארף דערהערען אז ער שטייט פאר ג-ט, ביז אז אלעס וואס אין וועלט ארום עס און וואס איז אין עס – איז **שויתי** (גלייך בא עס). און דאס דארף זיין **תמיד** – שטענדיק, ניט נאר בשעת ער שטייט שמונה-עשרה, די העכסטע שטופע פון דאווענען, ניט נאר אין ספעציעלע צייטן פון טאג, ווי ביים אנהויב פון טאג, דאס גיט נאך ניט דעם פולען **שויתי**, די פולע **חירות** פון איינגעווינקט ווערן פון דער וועלט (אינערליכער אדער אויסערליכער), ווארום אין די אנדערע צייטן קען דער מענטש ווידער אריינפאלען אין עבדות, פארשקלאפונג צו זיין אייגענע נאטור און צו דער וועלט ארום. דער **ה' לנגדי** מוז זיין אין פולסטן טייטש פון **תמיד**, עס זאל דורכדרינגען יעדע פעולה און תנועה פון דעם מענטשן, ביז צום עסען און טרינקען און ריידן מיט מענטשן, א.א.וו. און דאן ווערט ער ניט נתפעל פאר אינערלעכע און אויסערלעכע שטערונגען און דערגרייכט די אמת'ע און פולע **חירות** סיי פון „ארץ מצרים" און סיי פון „בית עבדים".

און דער **ה' לנגדי תמיד** – בריינגט אויך אז די עבודה פון א אידן, וואס, ווי אויבן געזאגט, נעמט זי ארום ביידע געביטן פון מענטשלעכען לעבן, סיי דאס אינערלעכע און סיי דאס אויסערלעכע, זאל דורכגעפירט ווערען מיט שמחה וטוב לבב. ווי דער אלטער רבי, בעל

תורה האט אויך: ראה בראשית רבה בתחלתו.

נשמה פון דער תורה: זהר ח"ג קנב, א.

שויתי הוי': צוואת הריב"ש.

שמונה עשרה . . אנהויב פון טאג: סנהדרין כב, א. שו"ע או"ח בתחלתו

ברמ"א. שו"ע לרבנו הזקן מהד"ת ס"א ס"ה. – להעיר מתו"א ס"פ ויצא.

התניא והשלחן ערוך, דערקלערט באריכות: ווען א איד טראכט זיך אריין ווי דער אויבערשטער איז מיט יעדן אידן, גיט אים זיין תורה און מצוות, און וויל שטענדיק געפינען זיך, כביכול, בא יעדען אידן, **ושכנתי בתוכם - בתוך כל אחד ואחד**, מוז די הארץ אנגעפילט ווערן מיט דער גרעסטער פרייד און באגייסטערונג.

* * *

ויהי רצון, דער אויבערשטער זאל געבן, אז יעדער איינער און איינע זאל דערגרייכען די אמת'ע און פולע חירות, די גייסטיקע און קערפערלעכע באפרייאונג, און פון דער באפרייאונג זאל מען קומען במהרה בימינו ממש - צו דער פולער און אמת'ר גאולה דורך משיח צדקנו.

בברכת חג הפסח כשר ושמח,

מנחם שניאורסאהן

ז'רנח

ב"ה, י"א ניסן, ה'תש"כ
ברוקלין, נ.י.

הווי"ח אי"א נוי"מ עוסק בצ"צ בעל מדות תרומיות ענף
עץ אבות וכו' הרש"ז שי'

שלום וברכה!

בטח הגיע צלחה לאה"ק ת"ו, והרי בכל פעם שמגיעים לשם נקרא עליי, והנני שולח לו בתוככי כלל ישראל איחולי הלבביים לעלות מעלה מעלה בקיום דברי חכמינו ז"ל, אני לא נבראתי אלא לשמש את קוניי,

דערקלערט באריכות: תניא פלי"ג. וראה רמב"ם סוף הלי לולב.
ושכנתי . . בתוך כל אחד: שלי"ה ר"פ תרומה. וראה ד"ה באתי לגני תש"ח
(לכ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע. קונטרס נה).

ז'רנח

נדפסה בלקו"ש חכ"ד ע' 385 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
הרש"ז: שזר. אגרות נוספות אליו - לעיל ז'פד, ובהנסמן בהערות שם.

והחביב חביב לנו אנ"ש – הפצת תורת החסידות והדרכותי, וכיון שתורתנו תורת חיים מקשרת הענינים הרוחניים והגשמיים ועד לאחדות ביחוד גמור.

מובן שבהנ"ל כלולה גם תודתי כמה בעד הסיוע שלו לכפר חב"ד, שיכון החב"די בירושלים ת"ו ושאר מוסדות חב"ד באה"ק ת"ו. ועל פי מאמר רז"ל מצוה גוררת מצוה, תקותי חזקה שיהי' כן גם בנוגע לכפר חב"ד חדש (אף שבתור סניף לכפר חב"ד האמור), למנינו כפר חב"ד שלישי ולמניני כפר חב"ד שני, ויעשה בזה מתוך מנוחה ושמחה וטוב לבב, ובאופן דמוסיף והולך בפעילות ובהצלחה מופלגה.

בכבוד ובברכה לחג הפסח כשר ושמח ולבשורות טובות בכל האמור.

ז'רנט

ב"ה, י"א ניסן, ה'תש"כ
ברוקלין, נ.י.

לכבוד הפרופ. יהודא אבן שמואל שי

שלום וברכה!

לפני ימים אחדים בקרה אותי מרת חנה תחי' זולצברגר ומסרה לי פ"ש פרטית מכי, וכן גי' הכרכים הראשונים של „מורה נבוכים" בהוצאת כי. ות"ח למר עבור שימת לבו ותשורתו. ובטח ישלח גם שאר הכרכים כשיופיעו ותודה רבה למפרע. ובכלל אתענין לקבל לספריי שלי שאר פרסומי בחילוף פרסומיני שיענינו אותו, עפ"י הקטלוג הנשלח לו.

נתרשמתי ביחוד מהגיעה שהשקיע כי בכרכים הנ"ל בתור מהדיר ומפרש בפרט ששמעתי כמה פעמים מכ"ק מו"ח אדמו"ר כי חיבה יתרה נודעת לרמב"ם ולספריו, בתוכם המו"נ, מנשיאי חב"ד, החל מבעל התניא והשלחן ערוך המביאו את המו"נ בכמה וכמה מקומות, ולא עוד אלא שהצמח צדק הי' לו שיעור מיוחד במורה-נבוכים עם בן זקוניו וממלא מקומו החביב עליו כנפשו, והי' מבארו – את המו"נ – עפ"י יסודות תורת החסידות והקבלה, כמוכח מעלים אחדים שנשארו בכתב, וגם באו בדפוס ברשימות הצמח צדק על המורה נבוכים. צויתי לשלוח

לכ' בחבילה בפ"ע ספר החקירה לצמח צדק, אשר רשימות האמורות באו שם בדפוס, נוסף על תורת התוארים של הרמב"ם שנתבארה בכמה מאמרי חסידות שעדין בכתב הם [נוסף על המאמר בספר לקוטי תורה לרבנו הזקן, ד"ה אלה פקודי המשכן, ו' עמוד ג'].

ולקראת חג המצות, זמן חירותנו, הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה, הנני בזה להביע לו ברכתי לחג כשר ושמח ולחירות אמתית, חירות מדאגות בגשם ומדאגות ברוח – מכל דבר המעכב עבודת ה' בשמחה ובטוב לבב, ולהמשיך מחירות זו בימי כל השנה כולה. ובפרט שעבודת ה', כמצווה עלינו בתורתנו תורת חיים, הרי היא בכל עניני האדם ובמשך היום כולו וכל הלילה, וכמו שנאמר בכל דרכיך דעהו.

בכבוד ובברכת החג.

אבוא בהערה, אף שלכאורה קלה היא, ובהקדמה אשר שם הרמב"ם קדוש הוא ביותר וביותר בעיני העם כולו על כל חוגיו, עד שכל פרט ופרט הקשור בו נחקק בטופס מיוחד. אי לזאת מה שמופיע על המעטפה – רמבם – בלי סימן ראשי-תיבות, יש בזה מעין „דיסוננץ". בשנים כתקונן אולי לא היו משגיחים בזה כ"כ, אבל בתקופתנו זו, שלצערנו יש כאלה שרוצים לעשות הפסק בין הדורות ולמחוק כמה וכמה מאות שנים מדברי ימי עמנו, הרי כל נימה וחוט המקשרים את ההוה עם העבר בהמשך בלתי פוסק יש לשמור עליהם ולתקפם ולחזקם, אפילו כשהמדובר הוא רק בגרשיים וסימני ראשי-תיבות. ולאידך, מענין לענין, נהייתי לראות שאף שבהעתק המדויק צריך שם הספר להיות „מורה הנבוכים", בהא הידיעה, כמו שהובא כמה פעמים גם בדברי המעתיק אבן תיבון, הרי נתקבל בעם ישראל לכתוב בלא הא, וכן הובא גם על המעטפה ובכותרת העמודים במהדורה של כ'.

רסא

אדמו"ר שליט"א

ז'רס

[י"א ניסן, תש"כ]

. . . במש"כ בתו"א וישב סד"ה שה"מ בענין נדב ואביהוא — כ"כ
בל"ת להאריז"ל פ' וארא. וראה ג"כ שער הגלגולים הקדמה יד. ל"ת פ'
ויקרא. ובכ"מ.

ז'רסא

ב"ה, ערב פסח, תש"כ
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ מלאכתו מלאכת שמים
מו"ה שמואל שי

שלום וברכה!

במענה למכתבו מטי' ניסן.

נעם לי לקרות בו מההצעה לערוך כנוס של תלמידי ביה"ס במחוז
שלו בקשר לשנת המאטים להסתלקות הילולא של הבעש"ט.

ומובן שכיון שמוזכר בזה גם נגינה, צריך להבטיח (באווארענען)
שתהיי רק עיי הילדים והגברים לבד, וק"ל.

בהנוגע להפרדה, הרי באם שזה אפשרי, כדאי לעשות הכנוס בבת
אחת לילדים ולילדות, בכדי **שיובלט** ענין ההפרדה, אבל פשוט באם אי
אפשר להבטיח ההפרדה או ספק אפילו, ועוד יותר ענין הנגינה, הרי
אין ברירה וצ"ל התנאי דאי אפשר בלא"ה — שיהי שני כנוסים.

במ"ש אודות חילוק בתור מתנה, — נמסר להמל"ח ע"ד הקונטרס

ז'רס

האגרת היא אל מו"ה גרשון חן, ונשלחה בצירוף למכ' הכללי לחה"פ (דלעיל ז'רנז).

ז'רסא

מו"ה שמואל שי: חפר, בני ברק. אגרות נוספות אליו — לעיל חט"ז ה'תתצא. לקמן ז'תא.

מנחה מעריב, ואולי כדאי להעתיק השיחה דבגן ישראל כאן ללה"ק, שמתאימה להתלמידים-ות מגיל הנ"ל, והרי באו בה פתגמים מכל נשיאינו.

בעת רצון יזכירו את אלה שכותב 'אודותם על הציון הקי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע להמצטרף להם, ויהי רצון שיבשר טוב בכל האמור.

בברכת חג פסח כשר ושמח לו ולב"ב שליט"א ולבשו"ט.

נ.ב.

מתאים להענין נשלח המכתב מבלי לחכות על התור.

ז'רסב

ב"ה, ח"י ניסן, תש"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת הפ"נ עם המצורף אליו.

ובעת רצון יזכירוהו ואת כל אלה שכותב 'אודותם על הציון הקי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע מתאים לתוכן כתבו.

ולפלא גדול שבכל מכתביו אינו מזכיר דבר מפעולותיו בקדש, ז.א. במילוי התפקיד להפיץ התורה ומצותי בכל מקום שידו מגעת, והרי סו"ס ברור הדבר, שעניני תורה ומצות **הם** הן הצנור וכלים לברכת השי"ת והמשכתם, והשתדלות בדרך הטבע אין זה אלא עשיית כלים בדרך הטבע למה שכבר נפסק ונמשך מלמעלה, ולא עוד, אלא שעשיית כלים אלו מוכרחת מפני סדרי העוה"ז ולא בעצם הדבר, וכמבואר כ"ז בכ"מ ומהם בקונטרס ומעין ע"פ הכתוב וברכך ה"א בכל אשר תעשה. ומזה בכש"כ וק"ו, ומה בהשתדלות עשיית ענין שאינו אלא כלי מתייגעים ומשתדלים ביותר מבלי הבט על כל מונע ומעכב, עאכ"כ איך שצריכה להיות השתדלות בהנוגע להעיקר, ובגודל פשיטות הדבר בודאי שלדכוותי אין צורך בביאור נוסף.

השיחה דבגן ישראל: ראה לעיל חט"ו אגרת היתרלג, ובהנסמן בהערות שם.

וינעם לי להתבשר טוב בהנ"ל בהקדמה אשר היכולת ניתנה
לכאמ"א מבני ישראל לעשות בהנ"ל, כיון שכל אחד נצטוו בזה, ובודאי
נאמנים דברי הבעש"ט ונשיאי חב"ד בביאורם בזה, שזהו מ"ש מה'
מצעדי גבר כוננו ודרכו יחפץ.

בברכה לבשו"ט ולחג פסח כשר ושמח.

מפני קדושת המועד לא בא כ"ק אדמו"ר שליט"א על החתום,
והנני חותם בשמו.

המזכיר

ז'רסג

ב"ה, ח"י ניסן, תש"כ
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ מו"ה חיים שי' הלוי

שלום וברכה!

נעם לי לקבל מכתבו מערב חג הפסח זמן חירותנו, בו כותב אודות
הצלחת הפעולות, וביחוד בשטח החינוך על טהרת הקדש אף שעדיין חסר
כו"כ, ותקותי חזקה שהצלחה דעד עתה תעורר בו כחות נוספים וכחות
פנימים ועצמיים להשתדל בהענינים כהנה וכהנה, ומכש"כ וק"ו, ומה
בהשתדלות בהתחלת הדבר שאמרו חז"ל כל התחלות קשות, הצליחו
השי"ת במצב ההוא עאכ"כ, אף שמובן שמצער הדבר ביותר מה שישנם
גורמים שמפריעים וכו' ככתבו, אבל אין אתנו יודע עד מה בטעם הנהגת
עולמנו זה הגשמי, שנקרא עולם הקליפות וכו', וכמ"ש בתניא פרק ו'
ול"ג ובכ"מ, והרי רואים נפלאות תמים דעים, אשר דוקא בעוה"ז ניתנה
התורה ודוקא בעולם זה נתאוה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים,
עיין שם בתניא פרק ל"ו, אלא שעל האדם שנשמתו היא חלק אלקה
ממעל ונברא בצלמו ודמותו, להכין הדירה ולשפרה וק"ל.

ויהי רצון שיעשה בהאמור בתוככי כללות פעולות הפצת היהדות

ז'רסג

מו"ה חיים: בנימיני, משואות יצחק.

ומצותי מתוך חירות אמיתית מכל ענינים המבלבלים לעבודת השם
יתברך מתוך שמחה וטוב לבב.

בברכה לבשו"ט ולחג פסח כשר ושמח.

מפני קדושת המועד לא בא כ"ק אדמו"ר שליט"א על החתום,
והנני חותם בשמו.

ז'רסד

[ח"י ניסן, תש"כ]

במענה למכתבו אודות הצעות נכבדות עבור בנו . . . שי' וכבר
התראו שני הצדדים ומסכימים, והנ"ל הוא בידיעתו והסכמתו המלאה
של בנו . . . שי'.

ויה"ר שיהי' בשעה טובה ומוצלחת ולבנות בית ישראל בנין עדי
עד על יסודי התורה והמצוה.

ז'רסה

ב"ה, ח"י ניסן, תש"כ
ברוקלין.

הרה"ג הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ צנמ"ס וכו'
מוהרש"י שי'

שלום וברכה!

בקשר עם מקום הרבנות שהתפנה לאחרונה ברמת גן ע"י פטירת
הרה"ג וכו' הרי"מ אכסלרד, וכן בתל אביב ביהכ"נ נחלת בנימין.

ז'רסד

נדפסה בלקו"ש ח"כ ע' 571.
של בנו: המבוגר מאחיו הנ"ל.

ז'רסה

מוהרש"י: זיון, ירושלים. אגרות נוספות אליו — לעיל ז'סו, ובהנסמן בהערות שם.
מקום הרבנות: ראה גם לקמן אגרת ז'רפב. ז'שנו.
פטירת . . . אכסלרד: ראה לעיל אגרת ז'רכ.

רסה

אדמו"ר שליט"א

תקותי חזקה שמנצל כת"ר שיי' כל השפעתו במלא המרץ והתוקף, שהמ"מ יהי' כתוכן התואר **ממלא** מקום הנפטר בהנוגע לעניני תורת החסידות ומנהגי'.

ולגודל ערך ופשיטות הנחיצות בזה, בודאי שאין להאריך, ולא באתי אלא בהתאם למאמר חז"ל אין מזרזין אלא למזורזין, וינעם לי להתבשר מהפעולות בהנ"ל ומהצלחתן.

בברכה לבשו"ט.

מפני קדושת המועד לא בא כ"ק אדמו"ר שליט"א על החתום, והנני חותם בשמו.

א. קווינט

המזכיר

ז'רסו

ב"ה, כי ניסן, תש"כ
ברוקלין.

ברכה ושלוש:

מיין ענטפער אויף אייער פריערדיקען בריף, האט איר זיכער צייטיג ערהאלטען, ומענין לענין באותו ענין ובהקדמה, אז ס'איז דאך באוואוסט די פאדערונג און אנווייזונגען פון רבותינו נשיאינו, אז א איד דארף טאן זיינע ענינים בשמחה ובטוב לבב, און ניט נאר ער דארף, נאר ער קען טאן אזוי, און ניט נאר קען מען דאס מיט קבלת עול, נאר ווען ס'איז פראן די פאסענדע אריינטראכטונג, קען מען דאס ערקלערען אפילו דעם נפש הבהמית, ביז אז אויך דער שכל פון נפש הבהמית פארשטייט דאס און שטימט-צו אויף דעם.

הנה צו מיין גרויס פארוואונדערונג, אין יעדער בריף אייערן, ניט קוקענדיג אויף די מערערע ענדערונגען, צום גוטען, פון איינעם ביז דעם אנדערען, איז אבער דער צד השוה אין אלע אייערע בריף, העכסטע אום-צופרידענהייט פון אייער זיין אין . . . סיי בגשמיות און סיי ברוחניות, און אויף וויפיל עס זאל ניט געשריבען ווערען אין זיי וועגען

דער הצלחה אין עניני יהדות, ווערט גלייך צוגעגעבען, אז ס'איז ניט ווי געהעריג, און אז עס קען זיין, און עס מוז זיין אנדערש.

פארשטענדליך, אז דער ענין השליחות, איז די כוונה אין דעם, ניט נאר צו בריינגען אידישקייט אין . . . און ניט נאר אז דאס גייט מען א טובה טאן די אידען פון . . . נאר הוא אלס עיקר בריינגט דאס נוצען און גוטעס פאר דעם וואס טוט דאס, אין זיינע פערזענליכע ענינים זעלבסט . . .

אזוי ווי אין אלע עניני מעשי בני אדם, איז אפשר אויך אין דעם ענין, האט געקענט זיין אייער באשלוס אנדערש אדער אין א אנדער אופן, דעריבער וויל איך נאך אמאל באטאנען, וואס עס דארף זיין זעלבסט פארשטענדליך, אז די זאך פון דעם פארען און די שליחות, איז ניט געמיינט, צו צווינגען בעל כרחו, און נאך מער איז דאך פארשטענדליך, אז נאך א נסיון (פרוב) פון א יאר צייט און מער, טאר ניט זיין די זאך פון בעל כרחו, און דאס איז דאך נוגע אויך אין דער הצלחה פון דער זאך.

די כוונה פון דאס אויבען געזאגטע איז, אז בהנוגע באשלוס אויף להבא, דארפט זיך פילען פולקאם פריי, אין דעם זיין (צוזאמען מיט אייער מאן הרב ש"י) אין . . . פונקט ווי איר וואלט געווען איצטער אין ברוקלין, און דארפט ערשט פארען אהין, און נאך א געהעריגע אריינטראכטונג אין דעם, מודיע זיין מיר אייער באשלוס, פארשטענדליך, מיט אפענע ווערטער, וועט מען זעהן איינשטעלן די זאך לויט אייער באשלוס.

ויהי רצון מהשם יתברך המשגיח על כל אחד ואחת בהשגחה פרטית צו פירען אייך מיט אייער מאן הרב ש"י בטוב בכל הפרטים בטוב הנראה והנגלה בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בברכה לבשו"ט.

מפני קדושת המועד לא בא כ"ק אדמו"ר שליט"א על החתום, והנני חותם בשמו.

המזכיר

ז'רסז

ב"ה, כ"ג ניסן, תש"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מכ"ט אדר, שנתקבל זה עתה, בו כותב ראשי
פרקים ממצב המשפחתי ואופן פרנסתו עתה.

ומובן וגם פשוט שאין כל מקום כלל לומר כאילו גזירה ח"ו על
איש מבני ישראל, שתהיי פרנסתו דוקא באופן היפך מהוראות תורתנו
תורת חיים, ועל אחת כמה וכמה כשהמדובר נמצא בארץ הקדושה, תבנה
ותכונן, אשר עליי נאמר, עיני ה' אלקיך בה מראשית השנה ועד אחרית
שנה, אלא שמטעם הידוע לבורא עולם ומנהיגו, אין אתנו יודע עד מה,
הרי לאיש ואשה הישראלים לפעמים ממציאים להם נסיון,
וכשמחליטים בתוקף לעמוד בנסיון, הרי הקב"ה עוזרו, כמבואר בדברי
רז"ל בכ"מ, ובטח בהנוגע אליו, הקישוים מעטים מאשר במקום אחר,
כיון שכפי הכתבת דר הוא בבני ברק, הידועה ומפורסמת בשמירת השבת
קדש אשר בה, ובענייני תומ"צ בכלל, וכיון שנאמר ותשועה ברוב יועץ,
הנה עליו להתייעץ עם ידידיו לאחר שפרט להם המצב, ואשר עבר
עליו עד עתה, והשי"ת יתן להם הרעיון הנכון איך ליעצו, ובפרט
שבאים הננו מזמן חירותינו, שזהו חירות מכל עניינים המבלבלים
מעבודת השי"ת.

כיון שהנ"ל מורה גם על חסרון בבטחון וכו', מהנכון אשר יבדקו
את התפילין שלו וכן את המזוזות בדירתו שתהיינה כולן כשרות כדון,
ובכל יום חול קודם תפלת הבקר יפריש פרוטות אחדות לצדקה.

ויהי רצון שיתחזק בבטחונו בהשי"ת המשגיח על כאו"א בהשגחה
פרטית, והחלטתו לטובה בכל הנ"ל תמשיך ברכת השי"ת בהמצטרף.

בברכה לבשו"ט בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

רסח

אגרות קודש (ז'רסח)

ז'רסח

ב"ה, כ"ג ניסן, תש"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבם מועש"ק, בו כותבים אודות נסיעתם ביום א'
הבע"ל.

ומהנכון שנוסף על התפילין שלהם שבודאי לוקחים אתם, יקחו גם
כן ספר תהלים וספר תניא כל אחד מהם, ובמשך הנסיעה ללמוד עכ"פ
איזה שורות מספר התניא ולומר איזה מזמורי תהלים, ותהא הנסיעה
בסדר ובשלום ובשעה טובה ומוצלחת.

מובן שכל הנ"ל הוא נוסף על המבואר זה כמה וכמה פעמים, על
ההכרח בקביעות עתים בלימוד פנימיות התורה שבדורנו נתגלתה בתורת
החסידות, שבתקופתנו הוא הכרח השעה וחובת גברא.

בברכה לבשו"ט בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ז'רסט

ב"ה, כ"ג ניסן, תש"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מיי"ח ניסן, בו כותב אודות ענין שידוך והעיקר
חסר במכתבו מתאים להוראות תורתנו תורת חיים, שעיקר הוא אשר
תהי' כמ"ש, אשה יראת ה' היא תתהלל, ז.א. מצב המדוברת ביהדות
ומצות בהנוגע לחיי היום יומים בפועל, שהרי הנהגת הבית ובמדה
חשובה גם הנהגת הבעל תלוי ביחס עקרת הבית, ז.א. האשה, לענינים
אלו, ועוד מובן שאין לעשות ענין של שידוך ונשואין ולערב בזה ענין של
חינוך, לשנות את האשה והשקפתה, כי שני ענינים נבדלים הם, ואין

ז'רסט

ענין של חינוך: ראה גם לעיל אגרת ז'קבב, ובהנסמן בהערות שם.

לערב את האחד בהשני, כן אין ברור במכתבו האם הבטיח לה ברורות בהנ"ל או שעדיין לא דברו בזה בהחלטיות.

וכיון שכנראה ממכתבו, אינו אוביקטיבי בדבר כ"כ, וגם אין פלא בדבר, מהנכון שיבקש את ידידיו לברר הכתוב בתחלת מכתבי זה, ז.א. בהנוגע לדתיות של המדוברת, ויראה איך להמשיך.

ויהי רצון מהשי"ת המשיח על כאו"א בהשגחה פרטית שינחהו בטוב לפניו בכל הנ"ל.

מובן שכל ענין זקוק לסייעתא דשמיא, וברכת השי"ת, ומדתו של הקב"ה היא מדה כנגד מדה אלא שכמה פעמים ככה, מהנכון ביותר שינצל הזמן שצריך עוד להיות בסביבתו עתה, להפיץ שם את היהדות וענייני', ומתאים להוראת חז"ל המעשה הוא העיקר, ז.א. קיום מצות מעשיות, ועי"ז שיוסיף בברכות השי"ת למושפעיו (עיי' קירוב לבם לאבינו שבשמים) יתוסף בברכות השי"ת בעניניו הוא.

מהנכון אשר יבדקו את התפילין שלו (באם לא נעשה כזה במשך שנים עשר חדש האחרונים), וכן אשר בכל יום חול קודם הנחת התפילין פריש פרוטות אחדות לצדקה.

בברכה לבשו"ט בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ז'ער

ב"ה, כ"ג ניסן, תש"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו.

כשיודיע גם שם אמו (שכן נוהגים להזכיר בתפלה) יזכירוהו על הציון הקי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע להענינים אודותם כותב.

ובמ"ש אודות מחשבות המבלבלות – ידוע עצה היעוצה בזה לכל לראש, לבדוק את התפילין שלו שתהיינה כשרות כדין, ועוד להסיח דעתו מכל מחשבות אודותם כותב, והיסח הדעת הוא לא מלחמה עם המחשבות, כי אם להניע את המחשבה ולהעתיקה לעניינים אחרים, ומה טוב בענייני תורה, אשר אם מעט אור דוחה הרבה חשך עאכ"כ הרבה אור.

ובמ"ש אשר אין הסברתו השיעורים שלומד מספיקה, הרי כיון שאמרו חז"ל, איזהו חכם הלומד מכל אדם, מהנכון אשר יהי נוכח באמירת שיעור מהר"מ והר"י אשר בסביבתו, ויתבונן באופן הסברתם ואמירת השיעור בפרט.

ומ"ש אודות ביטוי האותיות, יש לומר שהנ"ל קשור במה שהוא מתרגש, וכשיתחזק בענין הבטחון בהשי"ת המשגיח על כא"א בהשגחה פרטית תחול הטבה גם בזה, ומהנכון שילמוד שער הבטחון בספר חובת הלבבות, וכן אשר ישמור על השיעור תהלים חדשי (כפי שנחלק התהלים לימי החדש) לאמרו בכל יום אחר תפלת הבקר, ובכל יום חול קודם תפלת הבקר יפריש פרוטות אחדות לצדקה.

בברכה לבשו"ט בכל האמור,

לשאלתו: (א) למה לא נכתב הריון בהבל, משא"כ בקין (בראשית ד, א-ב). הטעם – מפני שבעיבורו דקין הי' גם הבל (בראשית רבה פכ"ב, ג).

ב) הטעם לקריאת שם הבל. ולמה לא נאמר משא"כ בקין. י"ל מפני שלא הי' אלא תוספת וטפל לגבי עיקר ההריון שהוא קין, וחס הכתוב מלפרש אי חשיבותו. ודיו ברמז דתיבת **ותוסף** שאינו אלא הוספה (ראה ב"ר פס"א, ד).

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

רעא

אדמו"ר שליט"א

ז'רעא

ב"ה, כ"ה ניסן, תש"כ
ברוקלין.

הרה"ג וו"ח אי"א מלאכתו מלאכת שמים
מו"ה מאיר חיים שי

שלום וברכה!

במענה למכתבו, בו כותב בהנוגע לחגיגת הבר מצוה של בנו שלום
דובער שליט"א.

ובכלל ידוע דעתי, שביום הבר מצוה צריך לעשות ענין של שמחה
(כמובן הקשורה בענין של אורה זו תורה, ז.א. שהבר מצוה יחזור דא"ח
וכו' וגם מבין הנאספים), וכמובן מגודל השמחה דיום זה כמבואר בזהר
חדש פ' בראשית . . .

מובנת הפליאה שאין מזכיר מענין הישיבה וכן מהפצת המעינות,
ויהי רצון שלא יחסר בפעולה וכו'.

כבקשתו נשלח המענה מבלי לחכות על התור.

בברכה לבשו"ט ולבריאיות.

ז'רעא

מו"ה מאיר חיים: חייקין, מונטריאל.

ז'ערב

ב"ה, כ"ה ניסן, תשי"ב
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"נ מלאכתו מלאכת שמים
מו"ה יצחק שי

שלום וברכה!

במענה למכתבו מיום השלישי שהוכפל בו כי טוב, וכבקשתו נשלח
מבלי לחכות על התור.

ע"פ המבואר בכ"מ בהנוגע לקורת רוח דנשמת הנפטרים, מובן
שאינ לעשות ענינים שיגרעו ח"ו בחינוך על טהרת הקדש של כו"כ מבני
ובנות ישראל. ואדרבה – להוסיף בהשתדלות בזה, ויתוסף בהקורת רוח
ועליית נשמתם, שעפ"י מובן בהנוגע לעבודתו בקדש, במוסד הק' אשר
על שם כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע נשיא ישראל,
ובהענינים לז"נ שלא יגעו בהנ"ל הרי יש לכלול לימוד משניות ברבים,
עכ"פ סיום הלימוד ברבים, בתוספת איזה ביאור מתאים להבנת
השומעים, ומה טוב בתוספת ענין חסידותי מתאים להבנתם. ובודאי
יהי' בידו לאמר אחרי כן קדיש דרבנן. ולימוד זה הרי אפשר לסדרו
קודם התפלה ולאחרי התפלה, בנדון דידי', בכדי למלאות כמספר
הקדישים.

כן מהנכון בלאה"כ בכל יום חול קודם תפלת הבקר, לתת איזה
פרוטות לצדקה לזכות הנשמה, וכן לפני תפלת המנחה (אף שפחות
מסכום הנ"ל). ומובן שכל הנ"ל צ"ל בלי נדר.

במ"ש שמתפללים מעריב בעוד היום גדול, – כמה טעמים להיתר
נמצאים בספרי הפוסקים, ובפרט שבטח אומר אח"כ ק"ש בזמנה וכן
ספירה, אלא שבהנוגע לספירה, בטח יעלה בידו לספור רק לאחר צאת

ז'ערב

חלקה נדפס בלקו"ש ח"י ע' 466 חלקה בחכ"ד ע' 415 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מו"ה יצחק שי: גנזבורג, תל אביב. אגרות נוספות אליו – לעיל ח"י ו' רתתקצב, ובהנסמן
בהערות שם.
מובן שאין לעשות: ראה גם לקמן אגרת ז'רצב.

רעג

אדמו"ר שליט"א

הכוכבים, שהרי הספירה היא בחשאי. ועוד יש תקוה שאולי עוד כמה מבני המושב יעשו כמוהו עי"ז.

ובתור מאמר המוסגר והערה בהענין, באם כנ"ל הספירה דיום שלאחרי זה יספרו ג"כ בעוד היום גדול, יש לסדר שיספרו למחרת עוה"פ, כמובן בלא ברכה, בעת תפלת השחר. והרי בלא"ה יש כאלה הסופרים בלילה וכן ביום אותה הספירה . . .

והשי"ת הגודר פרצות עמו ישראל ישמח אותו ואת אחיו שי' בשמחה וטוב אמיתי, ויבשרו טוב בטוב הנראה והנגלה.

בברכה לבשו"ט.

ז'רעג

ב"ה, כ"ה ניסן, תשי"ב
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ בעל מרץ מו"ה יהודא ליב
שי' וזוגתו מרת האדא רייזל תחי'

שלום וברכה:

נעם לי לקבל הודעתם מביאתם צלחה למרוקה, למילוי שליחותם, השליחות של כאו"א מבני ובנות ישראל, כמאמר המשנה, אני נבראתי לשמש את קוני, וכמבואר מרבתינו נשיאינו, שהוא הוא הענין דהפצת נר מצוה תורה אור ומאור שבתורה זוהי תורת החסידות ועניני' והדרכותי'.

ויהי רצון שיעשו בזה מתוך שמחה וטוב לבב, ובמילא במרץ הדרוש ויצליחו, ובפרט שזכות הרבים מסייעתם.

המחכה לבשו"ט בכל האמור,

מ. שניאורסאהן

ז'רעג

מו"ה יהודא ליב שי': רסקין, קסבלנקה. אגרת נוספת אליו – לקמן ז'רפט.

ז'עדר

ב"ה, ז"ך ניסן, תשי"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מגבורה שבגבורה ושלאחריו.

יהי רצון שבהנ"ל יהי ע"פ המבואר בתורת דא"ח בכ"מ בהנוגע
לגבורות שלמעלה, שענינם תגבורת הברכה, וע"פ מ"ש ויתן לך האלקים
מטל וגוי דוקא משם אלקים, וע"ד הלשון גבורות גשמים . . .

בברכה לבשו"ט ובפרט שמתקרבים אנו לשבוע דספירת התפארת,
שאף שכלולה מחו"ג הרי קו הימין מכריע, ואדרבה עולה יותר עוד מקו
הימין מצ"ע.

ובברכת הצלחה בהפצת היהדות.

ז'ערה

ב"ה, ז"ך ניסן, תשי"כ
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ מו"ה חיים זוסיא שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו שסיומו לאחרי חג הפסח, ויהי רצון
שיבשר טוב בכל הענינים אודותם כותב.

ומובנת הפליאה והתמי' שאינו מזכיר אף מלה בהנוגע להמבצע
דמצה שמורה וכו', וגם אפילו לא בהנוגע להכנוס שהי' בראשותו

ז'ערה

מו"ה חיים זוסיא: ווילימובסקי, תל אביב. אגרות נוספות אליו – לעיל ח"ח ו'תתסג,
ובהנסמן בהערות שם. לקמן ז'תח.
נוסח דומה נשלח לכמה.

וביזמתו. ובטח ימלא בהזדמנות הכי קרובה, ויהי רצון שתהיינה הבשוי"ט בטוב הנראה והנגלה בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בברכה לבשוי"ט בכהנ"ל,

מ. שניאורסאהן

בהיות השנה שנת המאתים לנו"ם א' דחה"ש יום) הסתלקות הילולא דהבעש"ט ז"ל, בטח ישתדלו בכל הענינים והפעולות השייכים לל"ג בעומר (הילולא של הפותח בענין קישור וגילוי פנימיות התורה בנגלה דתורה) וחה"ש (זמן מ"ת, שאז היו רזי תורה – מעשה מרכבה – בגלוי, הראית ממש בראי' חושית כדכתיב **וכל** העם גוי' תניא פל"י) שיהיו בהתרחבות והתפשטות הכי גדולים. וחפץ ה' בידם יצליח.

ז'רעו

ב"ה, כ"ז ניסן, תש"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מא"ח הפסח, בודאי תקוים הבטחת חז"ל שכל שמטיבין לו הוא לאורך ימים ושנים טובות, וכיון שמבשר טוב בטוב הנראה בהתחלת מכתבו, כן יבשר טוב בשאר הענינים אודותם כותב במכתבו זה ובהקודמו, וזה כמובן וגם פשוט מהוספה בהפצת המעינות חוצה ומהצלחתו בזה.

לכתבו שיש שאלה שמבלבלת לו ולע"ע לא מצא מענה עלי' וסובל מהספק וכו', ושואל למראה מקומות וציונים במ' ימצא המענה לשאלתו.

והיא, מנה"מ דקיום המצות נדרש מאתנו גם במעמד ומצב שקשור הדבר בקישורים וביגיעה ועד לכדי נסיון.

ולפלא הספק והשאלה בענין פשוט כהנ"ל, ואבאר שיחתי, שהרי הספק האמור יש לו מקום באחת משתי אלה, א) באם מצוה המצוה ציווה עלי' באופן בלתי משוכלל, ז.א. אומר רק ראשי פרקים וחסרה הפרטיות, שבמילא יש מקום לכמה ספיקות באותם הענינים שלא פורש אודותם, ב) באם מצוה המצוה לא הי' יכול לשער כל מעמד ומצב

אפשרי בו יהי' נמצא זה המצווה ממנו, ובמילא אי אפשר לדעת באם גם במעמד ומצב זה מצווה הוא לקיים הציווי.

כיון שיסוד אמונתנו (דא"ג – זהו גם יסוד שאר אמונות להבדיל) שמצווה המצווה, הוא תכלית השלימות, ובמילא ניכר זה גם בהציוויים] שבאו באופן מבורר, וכן יודע עתידות הוא, ובשלימות חכמתו שיער כל מעמד ומצב אפשרי בו יהי' נמצא מקבל הציווי בהווה ובעתיד, הקרוב ואפילו בעתיד הרחוק, הרי שני תנאים האמורים אינם במציאות בודאי ובודאי, ולכן יש למצוא בתורת המצווה גם אופן ודרישת קיום המצווה שבכלל אין בזה הגבלה רק הגבלה אחת, וחי בהם וכו', וכמבואר מרז"ל בכ"מ (ומהם יומא פה, ע"ב) שמזה נלמד שאך פקוח נפשות דוחה עניני התורה ותו ולא מידי, ועד"ז שאר ההגבלות שישנן במצות, וכמו הידור מצוה עד שליש, גם הם נתפרשו בפירוש בתורתו של מצווה המצווה, באופן שאין כל מקום ספק, ובזה גם נשלל הספק שלו.

ומאחר שבאנו מחג הפסח זמן חירותנו, יהי רצון שישתחרר מכל עניני הגבלות וענינים המבלבלים מעבודת השי"ת בשמחה ובטוב לבב.

ובעת רצון יזכירוהו על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע להמצטרף לו.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ז'רעו

ב"ה, כ"ז ניסן, תשי"ב
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ וכו' מו"ה מנחם ישראל שי

שלום וברכה!

נעם לי לקבל מכתבו מא"ח הפסח, בבשורה טובה בהנוגע להתועדות בסעודתא דמשיחא ובהנוגע לביהכ"נ חב"ד, מקדש מעט בבני

ז'רעו

מו"ה מנחם ישראל: מלוב, בני ברק. אגרות נוספות אליו – לעיל ח"ח ו'תתנא, ובהנסמן בהערות שם.

ברק, ויהי רצון שזה המקדש מעט יגדל ביותר וביותר עדי נזכה לקיום היעוד דהמשכת וגילוי ביהמ"ק השלישי ובעגלא דידן.

בהתענינות מיוחדת קראתי מ"ש אודות השגחה פרטית שראה וכן מ"ש הפ"נ, ומוכן שבודאי ובודאי טוב עשה, ולפלא גם הספק בזה, אפילו בימים סתם, ובפרט שהי' האמור בימי סגולה דזמן חירותנו, וכמבואר ענין חירות זו גם במכתבי הכללי לחג הפסח דהשתא, וביחוד שהי' זה בקישור לקיום מצוה, שאז שורה במקיים המצוה יהי' מי שיהי' א"ס ב"ה, ולא בהעלם והסתר כי אם בגלוי עד כדי כך שצריך לקום לפניו, כמבואר בתניא פל"ו ונתבאר גם במאמר חסידות דשבת מברכין חדש זיו.

ויהי רצון שמכאן ולהבא ינצל כל האמור לבש"ט בטוב הנראה והנגלה, ויבשר טוב בענינים הכללים והפרטים גם יחד.

בעת רצון יזכירו את כל אלה שכותב אודותם על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע להמצטרף להם.

בברכה לבשו"ט.

ז'רעח

ב"ה, כ"ח ניסן, תשי"ב
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ רב פעלים כו' מו"ה נחמן שי

שלום וברכה!

במענה למכתבו מכ"ה ניסן.

בעת רצון יזכירוהו על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע להענינים אודותם כותב.

מ"ש הפ"נ: בערב שש"פ נשלחתי עם חברי התמים ר' ישראל צבי [הבר] לבחור מקום מנוחה עבור איש החסד . . ר' דוב גנזבורג ז"ל בעיה"ק צפת . . כיוון שהי' עוד זמן לבוא הארון, נגשנו לציונו של האריז"ל הקי וכתבתי פ"נ שיתפלל עבור כללות עדת אנ"ש בארץ ובכל מרחבי תבל.

ז'רעח

נדפסה בלקו"ש ח"ז ע' 304. נוסח דומה נשלח לכמה.

מו"ה נחמן שי: סודאק, לונדון. אגרות נוספות אליו — לעיל ז'עה, ובהנסמן בהערות שם.

ויהי רצון, שההתועדויות אודותן כותב תפעלנה במשך כל השנה כולה, ובאופן דאשה כי תזריע וילדה זכר (כשהתעוררות באה באתערותא דלתתא הרי היא בת קיימא, עיין לקו"ת ר"פ ויקרא), ובמילא יקוים מצות משה רבנו לישראל אותו יצה"ר תעבירו מלבכם ותהיו כולכם כו' ועשיתם כן וירא אליכם כבוד ה' (ספרא שמיני ט, ו), ויהי זה מתוך שמחה וטוב לבב.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

נ.ב.

המתבונן אפילו לשעה קלה בדברי ספרא האמור שהוא החמור בספרים ספרי הלכה (תוס' ברכות חי, ב) הרי מוכרח להודות שאין לך פנימיות התורה יותר בחלק הלכות שבתורה מהנ"ל.

נתקבל מכתבו מח"י ניסן, שכנראה הלך בדואר הרגיל. וכן ז"ע מכתבו מערי"ח זיו.

ז'רעט

ב"ה, כ"ט ניסן, תשי"כ
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה בן ציון שי'

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מכ"ה ניסן.

ובהיותי היום על הציון הקי של כ"ק מו"ה אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, הזכרתי את זוגתו שתליט"א לרפוי"ק ולרפוי"ש וגם אותו, מתאים לתוכן כתבו.

ויהי רצון, שכיון שנמצאים אנו בחותם וסיום חדש ניסן הוא חדש הגאולה וערב ראש חדש אייר הוא חדש זיו, הרי יהי כן בענינים

ז'רעט

מו"ה בן ציון: שמטוב, לונדון. אגרות נוספות אליו – לעיל חו"ד ה'דש, ובהנסמן בהערות שם.

הכללים והפרטים גם יחד, ויבשר טוב בטוב הנראה והנגלה מתוך מנוחה שמחה וטוב לבב, והרי היפלא ממנו (מהשי"ת) כל דבר, אלא שע"פ הוראת רבותינו נשיאינו יהא נעשה זה בחסד וברחמים, רחמים פשוטים וחסדים גלויים, והרי השנה היא שנת המאנים להסתלקות הילולא של הבעש"ט ז"ל, ושנת השמונים להולדת כ"ק מו"ח אדמו"ר בעלמא דין, אשר אין צורך ביאור סגולת ימים שבועות וחדשים ושנה זו, ובלבד שינצלו במילואם, וכפתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר, ינצלום ניט אויף פערל גרופען אין זוף, נאר אוף שנירלעך פערל (מרגליות) אויפן האלו.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ז'רפ

ב"ה, כ"ט ניסן, תש"כ
ברוקלין.

הרה"ג וו"ח אי"א נו"נ רב פעלים צנמ"ס וכו'
מו"ה יצחק שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו בצירוף ספרו קיצור דרכי תשובה, ות"ח ת"ח על הספר, אשר רוב עמל השקיע בו וגם חכמה יש בזה כמובן וגם פשוט.

ויהי רצון, אשר עוד רבות בשנים ירבה חיילים לאורייתא גופא דאורייתא ונשמתא דאורייתא (זח"ג קנ"ב), א), וכמו שמרמז בהפתיחה אשר ידו נטוי לחזור ולהדפיס כתבי האריז"ל הארי החי.

ואם בכלל בדורות האחרונים הדגישו רז"ל וחז"ל גודל ההכרח בלימוד פנימיות התורה, ובדורנו בפרט לאחר גילוי המאור של הבעש"ט ז"ל שנתגלתה בתורת החסידות בהסבר הכי גדול, ההכרח גדול במאד

וכפתגם: ראה גם לעיל ח"ח אגרת ו'תתקעה ובכ"מ.

ז'רפ

מו"ה יצחק: אמסעל, ברוקלין.

מאד (ניעוין בפירוש וכפל הלשון מאד בלקו"ת לרבנו הזקן, בעל התניא והשו"ע, פ' שלח, נו, א. נו, ג).

וכיון שמוכרח הדבר, בודאי שניתנו היכולת והאפשריות ללמוד להבין בהבנה והשגה דוקא, וכמבואר בכ"מ דיוק הלשון בזהר הק' למטעם ולמסבר וכו', ובפרט ע"פ אגרת הקדש של הבעש"ט ז"ל, לכשיפוצו מעינותיו, קאתי מר דא מלכא משיחא, והרי השנה היא שנת המאתים להסתלקות הילולא של הבעש"ט ז"ל.
בכבוד ובברכה לבשו"ט בכל האמור.

ז'רפא

[ניסן, תשי"ב]

במש"כ ע"ד פעולת מח' וגם מרחוק – עיין לקו"ד שמע"צ תרצ"ג.
ובנוגע לאנשים קרובים יש לזה מקום גם להבדיל במדע.

ז'רפב

ב"ה, אדר"ח אייר, תשי"ב
ברוקלין.

הרה"ג הרה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ צנמ"ס
מוהרש"י שי

שלום וברכה!

לאחרי הפסק שלא הורגל כת"ר בזה עד עתה, נתקבל מכתבו

ז'רפא

מענה לשאלה מיום ה' ג' ניסן: אם יש יסוד – בספרי קודש, או מחקר ומדע, להבדיל – לזה, שמחשבת אדם תפעול על מחשבת זולתו, ובפרט אם המה אוהבים וידידים הקרובים ברוח זל"ז, כי בחוש ראיתי כמה פעמים הזדמנויות כאלו.

ז'רפב

נדפסה בלקו"ש ח"ט ע' 282 והושלמה ע"פ צילום האגרת.
מוהרש"י: זיו, ירושלים. אגרות נוספות אליו – לעיל ז'סו, ובהנסמן בהערות שם.

ממוצש"ק. ואחכה להמשך בשו"ט בהנוגע משרות הרבנות, וכתבתי בהנ"ל גם להרה"ח כו' הרש"ד שי' זיסלין וכן גם לש"ב הרה"ח כו' הרע"ז שי' סלוניס, כנראה מכתבו, הרי הרבנות בביהכ"נ החב"די בתל אביב, לא היתה אלא ענין פנימי בלבד . . . מובן שאין כוונתי לצעוק על העבר, כ"א בהנוגע לעתיד הקרוב, שכדאי להשתדל ביותר וביותר שיהי להרבנות האמורה מעמד רשמי, באופן שמאפשר גם השפעה מחוץ לגבול ביהכ"נ, כנ"ל. ומפרט לפרט באותו ענין, אתענין לדעת חו"ד כת"ר שי' בהנוגע למועמד מתאים לרב בביהכ"נ חב"ד בתל אביב.

על סדר מכתבו במ"ש אודות כתיבת תש"כ, ורוצה להסתייע ממה שבאיזה לוחות נדפס כ"ף שבאמצע בכ"ף פשוטה, שמזה במכש"כ לסוף המלה.

לדעתי אין כאן לימוד באופן דק"ו וכש"כ, כיון שהביאור על כתיבת כ"ף פשוטה בתחלת ובאמצע ר"ת – א"א שיהי מפני הענין דאותיות סופיות. ואולי נתכוין הכותב לשלול החילוף באות נו"ן כפופה, שהיתה דומה בכתיבתו לכ"ף כפופה וכיו"ב.

כן במ"ש שבאיזה מאמרי דא"ח ומכתבי כ"ק רבותינו נשיאינו, בהנוגע לשנת תק"כ, ה"ה בכ"ף פשוטה לבסוף, – כמדומה העיריתי ע"ז במכתבי לשאלה מירושלים עיה"ק בזה (אשר העתקתו נשלח לכת"ר), שאין להביא ראיי ממקרים בודדים, ובפרט שרגיל בבניי ענין המליצה והרמז, וכו' [לדוגמא – ידוע „המשך תקעו תר"ן", שבכ"מ מובא בנו"ן פשוטה. ובכמה כתבים ומכתבים נזכרים מאמרים משנה ההיא בשם „שנת רנת"]. והרי הנדון הוא בכתיבה רגילה מדי יום ביומו, שלדעתי סרו בזה הראיות שכותב במכתבו . . .

במ"ש אודות מנהגי הגבה וכו' – כנראה ממכתבו כבר הנהיגו זה בביהכ"נ איזה פעמים, ובטענה שכן נוהגים בביהכ"נ בו התפלל כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע,

– והנה אף שלכתחלה אולי צדקו טעמי כת"ר לשלילת שינוי המנהג, ובפרט שכן נהגו זקני אנ"ש בדורות שקדמו בבואם לאה"ק ת"ו. אבל הבעיא עתה – האם יש לנגוע בנקודת ההתקשרות של מי שהוא לרבותינו נשיאינו, אפילו באם מתבטא היא ביותר על המדה. ויש לקשר

בהנוגע משרות הרבנות: ראה לעיל אגרת זירסה.
כתיבת תש"כ: ראה לעיל אגרת זקצ, ובהנסמן בהערות שם.

לזה גם סיפור חז"ל (סוכה לב סוף ע"ב) **מהדר** כו' הואיל דנפיק מפומי – אף שבודאי בעל הפס"ד עצמו, רב כהנא, לא הידר שיהי' דוקא תרי וחד, אלא רק דנפק מפומי, ולכן על תלמידו **להדר** לנהוג מתאים לדבריו, שבוה מתבלטת השייכות, וכש"כ בנדו"ד, ענין שבפועל. ועוד, הרואה – השינוי יעורר אותו לשאול הטעם ויקבל המענה, שזהו מנהג אבותינו נשיאינו כו', וכמרו"ל עד חברון. וכנ"ל עיקר הנקודה בהאמור הוא, להחזיר עתה המנהג לכמו שהי' הי"ז מחליש העמדה שצריך להשתדל להתנהג במנהגי ביהכ"נ של כ"ק מו"ח אדמו"ר.

בכבוד ובברכה לבשו"ט,

מ. שניאורסאהן

ז'רפג

ב"ה, ב' אייר, ה'תש"כ, ברוקלין, נ.י.
שנת המאתים להסתלקות הילולא
של מורנו הבעל שם טוב ז"ל

הרה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ מו"ח חנניא יוסף שי,
גבאי בית הכנסת בית יוסף-חב"ד בירושלים עיר הקדש
תבנה ותכונן ע"י משיח צדקנו בב"א

שלום וברכה!

נעם לי לקבל מכתבו מכ"ט ניסן, חדש הגאולה, ערב ראש חדש זיו,
בו מבשר טוב, מסיום הש"ס, הנלמד ברבים בבית הכנסת, בשבוע הבע"ל.

ויהי רצון שיהי' הסיום מתוך שמחה והתלהבות אור וזיו, וכן
ההתחלה מחדש, וכנוסח התפלה ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים
וכו'. ויקוים בכל אחד ואחד הסיום דתפלה זו, שלא תמוש התורה מפי
ומפי זרעי זרע עד עולם, ובימיהם ובימינו נזכה לקיום היעוד,
ככתוב בחותם תפלה האמורה, ובסיום הש"ס, הי' עוז לעמו יתן הי' יברך

ז'רפג

מו"ח חנניא יוסף: הלפרין. אגרת נוספת אליו – לעיל ח"י ג'רעו.

את עמו בשלום, בביאת משיח צדקנו, שבאותו הזמן לא יהי קנאה ותחרות וכו', ויהיו ישראל חכמים גדולים, ויודעים דברים הסתומים וכו'.

וכבר ביארו רבותינו נשיאינו, אשר השגת תכלית זו, תלוי במעשינו ועבודתנו כל זמן משך הגלות וכו'.

אשר למרות החשך כפול ומכופל דליל הגלות, יהיו קורין את שמע בערבית זו עד שיעלה עמוד השחר, שחר גאולה האמתית והשלימה, בב"א.

בכבוד ובברכה לבשו"ט בכל האמור.

ז'רפד

ב"ה, ה' אייר, תש"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

לאחרי הפסק ארוך נתקבל מכתבו מאדר"ח אייר, ובעת רצון יזכירו את כל אלה שכותב אודותם על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר וצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

ומובנת ההבהלה נוסף להפליאה ותמי הכי גדולה על סיום מכתבו, בו כותב שהתפטר מלהיות וכו' אלא שממשיך ללמוד עם שלשה בחורים ואברך וכו', והיאומן כי יסופר שזהו האופן שמנצל כל יכולתו שצריך להיות בעבודת האדם כמאן **דבעי** למהוי, וכמובן ממאמר רז"ל שלא ברא

בביאת משיח: ראה פרש"י לתהלים כט, יא. תניא פל"ו.

לא יהי: רמב"ם בסיום ידו החזקה.

וכבר ביארו: תניא ר"פ לו.

את שמע: כלומר קבל ודעהו והאמן. ההודאה ביחוד והאמונה כו' כל מצות התורה תלויות (בזה), (חינוך מצוה תיז. בקיצור לשון).

שחר גאולה: תחלת ש"ס ירושלמי: אר"ח רבה לר"ש בן חלפתא (חותם הש"ס) כו' כי אשב בחושך ה' אור לי.

הקב"ה בעולמו דבר לבטלה, שמזה מובן וגם פשוט אשר אם לא ניצל כל יכלתו, הרי זה מבלבל כללות הבריאה וסדרי' ובפרט ע"פ המבואר בתורת הבעש"ט ענין השגחה פרטית, אשר כל פרט משלים הכוונה העליונה, שמזה מובן שאם הפרט ח"ו מחסר לנצל יכלתו וכו' וקשה להאריך בדבר המבהיל ובפרט לזה שזכה להיות כמה זמן במשרת משפיע על אחרים בעניני דא"ח והנהגותי' (שהיסוד בזה שמחה וטוב לבב ובמילא) מרץ הכי גדול, ותמורת זה עינו „טובה" בשלו ובשל אחרים וכנ"ל לומד עם. . שלשה בחורים ואברך אחד.

מובן שבטח יש מקום שיכתוב התנצלות שפלוני לא התנהג כדבעי וכו' אבל הרי אין זה פוטר אותו כלל מקיום התורה ומצותי' – מה שפלוני אינו מתנהג בענינו הוא כדבעי, ובכלל הרי שערי תירוצים לא ננעלו ואפילו כשהענין המוקשה ומופרך במקומו עומד.

ויהי רצון שעכ"פ תיכף בקבלת המכתב יוסיף להשפיע בסביבתו ולכל לראש בישיבת . . . ובאופן דופרצת כפשוטו ומשמעו ובלי כל אמתלאות ונוסף על החובה להוסיף בכל יום ויום בענין דופרצת של היום יהי' ג"כ מילוי החסרון שבעבר וע"ד המבואר באגרת התשובה סוף פרק ט' הי' רגיל וכו' ואין לך דבר העומד בפני הרצון גם בהנ"ל. .

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ז'רפה

ב"ה, ה' אייר, תש"כ
ברוקלין.

ברכה ושלוש:

במענה למכתבה מר"ח אייר, בו כותבת איזו סברות בהנוגע למקום עבודתה בחינוך על טהרת הקדש על זמן לימודים הבע"ל, ומזכירה גם כן תוכן השיחה ביו"ד שבט הילולא של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, שאין לרדוף אחרי גדולות דוקא וכו'.

והנה בהנוגע לשטח החינוך נוספה על נקודה האמורה עוד נקודה, וגם היא עיקרית, שלפעמים הכי רבות קשה לשער עתידם של התלמידה

רפה

אדמו"ר שליט"א

ויכולתם, ז.א. שאפשר ואפשר שאפילו אלו הנראים לפשוטים בהשקפה ראשונה, הרי בעתיד אפשר שיתגלו בהם כשרונות או כח התמדה ושקידה כזה שיצליחו בלימודם ובהנהגתם הרבה יותר מבעלי כשרון סתם, ודוקא הם יהיו לתפארת ביה"ס והמחנכים מורים/ות שלהם, וכמו שראו במוחש בכל הזמנים גודל הפעולה של כח ההתמדה אפילו [כ]שהכשרון הי' פשוט, וכן שנתגלו כשרונות יוצא מן הכלל שמתחלה לא שיערו זה כלל, ובפרט בביה"ס בה עבדה עד עתה, שכנראה מתיאורה, מתאימה לזה מאמר חז"ל, הזהירו בבני עניים שמהם תצא תורה והרי דוקא ביחס לביה"ס זה יש לה אחריות מיוחדת ובודאי גם נטי' מיוחדת, שהרי טבעי הוא שאדם חס על מעשי ידיו.

מהאמור לעיל מובנת חוות דעתי, שתמשיך מתוך תקוה חזקה ובטחון בביה"ס בה מכהנת בקדש עד עתה, ובודאי המסירה שלה לעבודתה האמורה, יהי' הצנור והכלי לתוספת הצלחה בעבודתה ולתוספת ברכה גם בעניני' הפרטים ובעניני' בני המשפחה אשר כבקשתה יזכירם על הציון הקי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, שעל שמו נקרא בית הספר וברוחו מתנהל.

בברכה לבשו"ט בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

נ.ב.

כבקשתה נשלח המכתב מבלי לחכות על התור.

ז'רפו

בי"ה, הי' אייר, תש"כ
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

נאך א ליינגערן איבעררייס איז אנגעקומען אייער בריף פון כ"ט
ניסן.

און בעת רצון וועט מען אייך מזכיר זיין אויף דעם ציון הקי' פון

כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע לויט דעם אינהאלט פון אייער שרייבען.

וואס איר שרייבט אין דעם ענין פון חלב ישראל, — וויבאלד מ'קען דאך דורכקאכען וכו' איז אויף דעם וועג פיל בעסער און געזינטער איידער דער פראצעס פון פאסטערייז וכו' ובפרט אז ס'איז דאך באוואוסט דער סיפור וואס מיר האבען געהערט פון כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, וועגען דער גרויסער וויכטיקייט אז עס זאל זיין דוקא **חלב ישראל**.

בברכה לבשורות טובות אין דעם אלעם וואס איר שרייבט.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ז'רפו

ב"ה, ו' אייר, תש"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

. . . ומ"ש אודות התספורת, — ע"פ מה ששמענו איזה פעמים מכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא ישראל, מנהגנו לא לספר לפני מלאת להילד שלש שנים.

ויש להעיר שהתירו לעשות תספורת למלאת שלש שנים בחוה"מ (ענין שו"ע או"ח סי' תקל"א בשערי תשובה).

בברכה לבשו"ט.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

לפלא שאינו כותב ע"ד פעולותיו בהפצת המעינות.

ז'רפו

דער סיפור: ראה סה"מ אידיש ע' 57.

ז'רפח

ב"ה, ו' אייר, תשי"ב
ברוקלין.

האברך מאיר שי'

שלום וברכה!

במענה למכתבו מבי' לחדש אייר.

(א) בהנוגע לאמירת תחנון בקשעה"מ במוצש"ק,

מובנת ההוראה מאמירת תחנון בסליחות במוצש"ק שהוא לאחר
חצות לילה, שמוזה נלמד בשאלתו, שתלוי בזמן קריאת הק"ש לפני חצות
או לאחריו.

(ב) בכפילת שלש התיבות בק"ש,

ידועות הדיעות בזה בשו"ע ואחרונים, ולפלא ששואל מעבר לים,
ובהנוגע לפועל ישאל אצל זקני אנ"ש ומעשה רב.

נעם לי לקרות במכתבו מפעולותיו במסגרת צעירי אגודת חב"ד
ובודאי גם על חבריו ישפיע בהאמור, ויהי רצון שגם עי"ז יתוסף
בברכות השי"ת בהתמדתו ושקידתו בלימודו בתורת הנגלה והחסידות
ובקיום המצות בהידור.

בברכה לבשו"ט בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ז'רפח

נדפסה בלקו"ש חכ"ד ע' 414 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
האברך מאיר: מינצברג, ירושלים.

ז'רפט

ב"ה, ז' אייר, תשי"ב
ברוקלין

הרה"ח אי"א נוי"נ מלאכתו מלאכת שמים
מו"ה יהודא ליב שי' וזוגתו מרת האדא רייזל תחי'

שלום וברכה!

נעם לי לקבל מכתבו מיום הראשון, ר"פ מבואם צלחה לכאזא
והתחלת עבודתו בקדש במוסד הק' מיסודו ובהנהלתו של כ"ק מו"ח
אדמו"ר נשיא ישראל.

ובודאי אשר יעשה בזה בשמחה וטוב לבב אמיתיים, שהרי ביסוסם
והתפתחות מוסדות אלו ה"ה רצון נשיא ישראל מו"ח כ"ק אדמו"ר
וחפצו האמיתי, ואשרי חלקו של כאו"א שהשגחה העליונה נתנה לו
היכולת לקחת חלק בזה.

ביחוד נעם לי לקרות במכתבו ע"ד פעולות זוגתו תחי' ועבודתה
בחינוך בנות ישראל ובעניני הסמינר, והרי גם בהתבוננות קלה נראית
בזה השגחה פרטית — השתלשלות הענין איך שהיתה מדריכה אחרת
וכו'. וק"ל.

ויהי רצון שבכל הנ"ל יהי הסדר דופרצת וגוי', ובמילא יהי
בהצלחה והרי זה ג"כ הצנור והכלי לכל ענינים שלהם גם הפרטים,
ואחכה לבשוי"ט בכל הנ"ל.

בברכת הצלחה לכאו"א מהם בעבודתם בקדש הנ"ל

מ. שניאורסאהן

ז'רפט

מו"ה יהודא ליב שי': רסקין, קסבלנקה. אגרת נוספת אליו — לעיל ז'רעג.

ז'רצ

[ח' אייר תשי"כ]

מאשר הנני קבלת מכתבו מיום שהוכפל בו כי טוב, וכיון שאין מזכיר בהנוגע לבריאות, בודאי סימן הוא אשר בסדר הענין וכן בהנוגע לזוגתו תחי'.

וכיון שענין ימי ספירה הוא שבכל יום מוסיפים על יום הקודם (שלכן לא בא במספר באופן סידורי, יום שני וכו'), הרי גם בעניני בריאות וכל עניני טוב יהי' באופן כזה, ובה כמובן וגם פשוט בהנוגע להפצת המעינות חוצה, והרי שנת סגולה היא השנה הזאת, שהיא שנת המאתים להסתלקות הילולא של מורנו הבעש"ט ז"ל, להפצת מעינותיו שהיא היא תורת החסידות.

ז'רצא

ב"ה, ט' אייר, תשי"כ
ברוקלין.

הרה"ג וו"ח אי"א נו"נ רב פעלים מו"ה חיים שאול שי

שלום וברכה!

במענה למכתבו מו' אייר, בו כתב הסברא ע"ד ביקור כאן בימי תשרי הבע"ל.

בכלל באם לא יגרע ח"ו בקור זה בעניני ישיבת אח"ת אשר בראשון לציון, ואשר השגחה עליונה זיכתו והצליחתו להיות מיסדה ומנהלה, נכון הדבר. והרי זכה והי' מתלמידיו של כ"ק מו"ח אדמו"ר

ז'רצ

נדפסה בלקו"ש חכ"ב ע' 296.

ז'רצא

מו"ה חיים שאול: ברוק, ראשון לציון. אגרות נוספות אליו – לעיל ז'פא, ובהנסמן בהערות

שם.

ואביו כ"ק אדמו"ר נשיאי ישראל, ויוכל לבקר על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר, ומובן שצריך לברר הפרטים בהנוגע להנסיעה ואופנה.

וזכות התעסקותו במוסד האמור, שבדאי עוד יוסיף בזה, וכחציווי דמעלין בקדש, תעמוד לו ולזוגתו תחי' בכל המצטרך להם, ובמילוי משאלות לבבו לטובה בהנ"ל.

ואף שלכאורה אין צורך לעוררו בהבא לקמן, בכל זה הרי אין מזרזין אלא למזרזין, בהנוגע לנצל יום הל"ג בעומר וחג השבועות הבע"ל בעניניהם, שהוא הפצת המעינות חוצה, ובפרט אשר השנה היא שנת המאתים להסתלקות הילולא של הבעש"ט ז"ל, שנת סגולה להפצת המעינות שלו, שהיא היא תורת החסידות, ויהי רצון שיעשו בזה ככל הדרוש ובהצלחה רבה ומופלגה.

בברכה לבשו"ט בכל האמור

מ. שניאורסאהן

ז'רצב

ב"ה, ט' אייר, תשי"ב
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה ישראל שי

שלום וברכה!

בהמשך להמכתב ע"ש צעירי אגו"ח מאשר הנני קבלת מכתבו מבי אייר, יום הולדת כ"ק אדמו"ר מוהר"ש, והקודמיו, וכמדומה שכבר כתבתי שאבקש מהמגבית מיוחדת להצטרף בהוצאות דהתועדות שבעבר עד כדי שליש ההוצאה, וכן בהנוגע לל"ג בעומר ועניני דפוס שכותב במכתבו מבי אייר.

במ"ש אודות פלוני – בהנוגע לעבודה בצעירי אגו"ח, כמדומה כבר כתבתי איזה פעמים שבהנוגע לאישים קשה להורות מכאן שהרי הענין תלוי בכמה פרטים.

ז'רצב

מו"ה ישראל ש"י: ליבוב, כפר חב"ד. אגרות נוספות אליו – לעיל ז'פח, ובהנסמן בהערות שם.

רצא

אדמו"ר שליט"א

בכתבו לענינו הוא שעבודתו בעניני הפעילים קשורה בנסיעות והרי לפעמים יגרע זה מלהיות עובר לפני התיבה וממספר הקדישים. — כבר כתבתי בכגון דא איזה פעמים, דפשיטא שקורת רוח ועלי לנשמה א"א שתבוא ע"י גרעון בעניני תורה ומצות, והרי חינוך על טהרת הקדש נקודה יסודית בזה וזכות הרבים תלוי בזה (דלא בערך אמירת קדיש), שמזה מובן שאין לגרוע בעבודתו בקדש חינוך עטה"ק, ואדרבה להוסיף על זה. ובכדי שלא יחסר (כפי האפשרי) בהאמור, יש מקום אשר נוסף על אמירת קדיש בזמנים שאפשר לו, ישכור מי שיאמר, ובמילא לא יחסר מעבודתו בקדש. ויהי רצון שגם בהאמור יקוים מצוה גוררת מצוה.

לפלא, שכנראה מבין השיטין וכן מהידיעות המתקבלות מן הצד, הרי מבצע דמצה שמורה בשנה זו — כנראה הי' בצמצום בערך שנים שעברו, אף שע"פ הסברא — איפכא צ"ל מסתברא.

בברכה לבשו"ט בענינים הכללים והפרטים גם יחד.

מהסכומים שיקבלו ממגבית המיוחדת — מטובו למסור מאה ושמונים ל"י להרב ישראל ש"י הס ברעננה להוצאות פעולותיו בחינוך על טהרת הקודש.

ז'רצג

ב"ה, י"א אייר, תש"כ
ברוקלין.

הנהלת בית מדרש למורות בית רבקה
והנהלת בית הספר בית רבקה,
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

במענה למכתבם מיום ח' אייר, בו כותבים אודות קביעות זמן החופש בקיץ הבע"ל, שכמה טעמים לשינוי הסדר שהי' עד עתה.

וכסיום מכתבם יש להתייעץ על הענין ופרטיו בהתאם לתנאי המקום, ז.א. תנאי בתי התלמידות והוריהם וכמובן גם להביא בחשבון הסדר בצרפת במוסדות חינוך על טהרת הקדש מסוג שלהם.

נקודות הכלליות בזה, אף שלא תמיד ניתנו לגלות, שכל שממעטים בחופש מלימוד בקדש ה"ז משובח, כמובן וגם פשוט.

(ב) בעת שאין לימודי חול, מסוגל אז התי לקלוט יותר בטוב ברוחב ובעומק הלימודי קדש, כיון שאין עסוקים בשטח אחר.

(ג) עוד נקודה בזה, שזה גם מדגיש בעניני המחונך, ההבדלה בין קדש לחול בין אור לחשך, שזהו לימוד בעתים מסוימים, משא"כ לימוד העיקרי הרי נוסף עליו וכו'.

כאמור לעיל ה"ז בא בתור נקודה כללית, ובהנוגע לפועל אף שיש להתחשב עם הנ"ל, מוכרח להביא בחשבון תנאים האמורים.

בברכה להצלחה מופלגה בעבודתם בקדש חינוך על טהרת הקדש של בנות ישראל שכל אחת מהן נקראת בת שרה רבקה רחל ולאה.

ז'רצד

ב"ה, יום ראשון לסדר אמור ואמרת
להזהיר גדולים על הקטנים, ה'תש"כ.
ברוקלין, נ.י.

צו די אנטיילנעמער אין דעם יערלעכן טעסטימאניאל
דינער פון דער ליובאוויטשער ישיבה אין נוארק
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

איך שיק מיין באגריסונג און ברכה צו אלע געערטע געסט און
אנטיילנעמער שליט"א אין דעם יערלעכן דינער פון דער ליובאוויטשער
ישיבה אין נוארק, און האף אז די דאזיגע אונטערנעמונג וועט
איבערשטייגען אלע דערווארטונגען אין שאפן די נויטיגע הילף, סיי
גייסטיג סיי פינאנציעל, דורך דער ספעציעלער אנשטרענגונג פון אלע
פריינט פון דער ישיבה.

ז'רצד

נדפסה בלקו"ש ח"ח ע' 441.

היי-יאר איז א ספעציעלער סגולה-יאהר פאר מוסדות פון ערציאונג על טהרת הקודש, נגלה און חסידות צוזאמען.

זייענדיג דער 200-טער יאהר פון דער הסתלקות-הילולא פון בעל-שם-טוב הקדוש (דעם ערשטען טאג שבועות, זמן מתן תורתנו), דער באגרינדער פון תורת החסידות הכללית, דער גייסטיגער „זיידע" פון דעם אלטן רביץ בעל התניא והשלחן ערוך, דער באגרינדער פון תורת חסידות חב"ד – זכותם יגן עלינו.

די ערשטע טעטיקייט פון בעל-שם-טוב, נאך איידער ער איז נתגלה (אנטפלעקט) געווארן, איז געווען אלס א באהעלפער, צו לערנען מיט קליינע קינדערלעך די הייליקע אותיות פון אלף-בית, ברכות און תפלות, אמן יש"ר, ברכו און קדושה, צוגלייך האט ער אויך אויפגעשטעלט תלמידים גדולים וגאונים אין תורה און חסידות, ליכטיק צו מאכן דעם פינסטערן גלות אין די דאזיגע דורות פון עקבתא דמשיחא.

די ליובאוויטשער ישיבה אין נוארק, ווי די פיל אנדערע ליובאוויטשער מוסדות התורה על טהרת הקודש, כן ירבו, איז א טייל פון דער גאלדענער קייט וואס ציט זיך פון בעל-שם-טוב אן. דא ווערען פאראיינציקט די צוויי יסודות־דיגע נקודות פון שיטת הבעל-שם-טוב: חינוך על טהרת הקודש פון קליינווייז אן – פון די קטנים, אין אן אופן אז זיי זאלן דערנאך ווערן די אמת'ע גדולים, די וועלכע פירן אויס די אנווייזונגען פון גדול ה' ומהולל מאד, דורך פארשפרייטן די ליכטיקייט פון תורה און מצוות אויף די יסודות פון אהבת ה', אהבת התורה און אהבת ישראל.

כדי דאס צו פארוויקליכן דארף אבער פריער זיין דער „להזהיר גדולים על הקטנים" – די דערוואקסענע, עלטערן, עסקנים און פריינט פון דער ישיבה, זאלן געבן די מעגליכקייט צו דער ישיבה און תלמידים צו וואקסן און שטייגן און ווערן דאס וואס זיי דארפן זיין – נרות להאיר, שיינענדע ליכט, וואס מאכן ליכטיג דעם גאנצן ארום.

בברכת הצלחה בגשמיות וברוחניות ובכבוד

מ. שניאורסאהן

זיידע: ראה גם לעיל אגרת ז'צח, ובהנסמן בהערות שם.

ז'רצה

בי"ה, י"ב אייר, תש"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הכי ארוך נתקבל מכתבו מו' אייר, וכמדומה כבר
כתבתי שלפלא ההפסק במכתביו. ובטח שבעתיד יתקן זה.

נעם לי לקרות בו ר"פ מהפעולות במשך השבועות וחדשים שעברו.
ויהי רצון שיהיו רישומם וההתעוררות והדבורים ופעולות ניכרים במשך
כל השנה, ובאופן דמוסיף והולך מוסיף ואור, ומובן שבוזה תועלת גדולה
באם תהיינה הפעולות באופן מסודר ומתוכנן מראש, תכנית מפורטת,
וכמו ששמענו כ"פ מכ"ק מו"ח אדמו"ר בזה . . .

ז'רצו

בי"ה, י"ג אייר, תש"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מעש"ק, בו כתב אודות ענין הפרנסה וכן אודות
מקום מגורים לאחרי החתונה בשעה טובה ומוצלחת.

כפי ששמענו כ"פ מכ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, על
תלמידי ישיבה להציע עניניהם לפני הנהלת הישיבה בה לומדים, לא רק
ענינים הרוחניים כי אם גם ענינים שלפ"ד גשמים הם, והרי הנ"ל
לאמיתתם הם רוחנים יותר מאשר גשמים כמובן.

ויהי רצון אשר השי"ת המשגיח על כאו"א בהשגחה פרטית ינחהו
בטוב לפניו בכל הנ"ל בטוב האמיתי ואין טוב אלא תורה.

ז'רצה

נדפסה בלקו"ש חכ"ג ע' 504.

רצה אדמו"ר שליט"א

תקותי שאף שאינו מזכיר עד"ז מוסיף בהתמדה ושקידה בלימוד תורה"ק תורת הנגלה ותורת החסידות והידור בקיום מצותי והרי הם הצנור והכלים לברכות השי"ת בהמצטרך לאדם.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ז'רצז

ב"ה, י"ד אייר, תשי"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מיום הראשון, בו כותב בענין צוואת ר"י החסיד בהנוגע לשמות כלה וחמותה.

ונראה השמועה שאמרו לו בשם כ"ק אדמו"ר הצמח צדק, שכיון שלאחת מהן שני שמות, הרי בלשונו הק', אין שום חשש בעולם כלל וכלל, עיין שו"ת הצ"צ חלק אבה"ע סי' קמ"ג ופסקי דינים להצ"צ יו"ד סי' קט"ז.

ב) מובן שצריך שלא ישתקע השם השני באופן שישתוו השמות וגדר שם שנשתקע הרי מובא בטור ושו"ע ונ"כ סי' קכ"ט.

וכאן עלי החובה והזכות לעוררו על ההכרח בקביעות עתים בלימוד פנימיות התורה אשר בדורנו נתגלתה בתורת החסידות, שאם בכל המקומות ובכל הזמנים הי' הכרח בזה עאכ"כ בתקופתנו ובמדינות אלו ביחוד, וביחוד שעומד לפני חתונתו בנין בית בישראל בנין עדי עד.

בברכה לבשו"ט בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ז'רצז

שמות כלה וחמותה: ראה גם לעיל חט"י אגרת ה'תמב, ובהנסמן בהערות שם. חט"ז ו'קד.

ז'רחצ

ב"ה, ט"ו אייר, תשי"ב
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה יצחק שי'

שלום וברכה!

במענה למכתבו מי"ב אייר, עם הפ"נ שיקרא בעת רצון על הציון
הקי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע:

א) לשאלתו בסוף פרק א' בתניא: וגם מדות טובות שבטבע כל
ישראל כמו רחמנות וגמ"ח באות ממנה, — למה לא מנה גם מדת
ביישנות.

הטעם מפני שאין זה **בטבע**, בתולדתו, כי אדרבה ישראל עזין
שבאומות, ונעשה לאחר זמן (נדריס כ, א. ביצה כה, ב).

ב) לפני זה: בשעה שעושה עונות נקרא רשע גמור ואם אח"כ עשה
תשובה נקרא צדיק גמור, — מהו השם קודם שעשה תשובה.

הרי נפסק הדין בנגלה, בהנוגע לפסולי עדות, ובחסידות שהחטא
עושה כתם, וקודם שעשה תשובה הרי הכתם במעמדו, ובמילא גם השם.

ולהודעתו מהכנס נכדו שניאור זלמן שי' לגיל מצות, יהי רצון
שמבן שלש עשרה למצות יגדל לבן ט"ו לגמרא וכו' וכפסק המשנה, אבות
פרק ה',

בברכה לבשו"ט מתוך בריאות הנכונה

מ. שניאורסאהן

ז'רחצ

מו"ה יצחק: דובאוו, מנטשסטער. אגרות נוספות אליו — לעיל ז'ע, ובהנסמן בהערות שם.
לא מנה גם מדת ביישנות: ראה גם לעיל ח"ו א'תשצג, ובהנסמן בהערות שם.

ז'רצט

ב"ה, ט"ו אייר, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מיו"ד אייר, אודות שמגמגם בדבורו, והי' בטפול
אצל מספר רופאים ולע"ע לא עזר לו.

וכיון שרופאים מומחים במקצוע יש להם טפול העוזר עכ"פ במדה
חשובה, יחקור למומחה במקצוע האמור ויפנה אליו, אלא שע"פ מאמר
רז"ל, שהצנור לקבלת ברכות השי"ת הם עניני תורה ומצות מובן ופשוט
שעליו להוסיף בהתמדה ושקידה בלימוד התורה והידור בקיום המצות,
שע"י יתוסף בברכות השי"ת בהמצטרך לו.

כן להעיר אשר ברוב הפעמים קשור ענין הגמגום בחוסר בטחון
עצמי, ויראת בני אדם, שמזה מובן אשר כשיהי' חקוק במוחו תמיד
הענין דשויתי ה' לנגדי תמיד, ואשר הוא ית' הוא עצם הטוב ורוצה
להיטיב לברואיו, ומשגיח בהשגחה פרטית על כאו"א, וכמבואר ענינים
אלו ביחוד בתורת החסידות, הרי ימעט זה ויחליש התופעות בלתי
רצויות בחוסר בטחון ויראת בני אדם, וכמ"ש ה' לי לא אירא.

בעת רצון יזכירו את כל אלה שכותב אודותם על הציון הקי של
כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, ויהי רצון שיבשר טוב בכל
האמור.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

נ.ב.

מהנכון אשר יבדקו את התפילין שלו שתהינה כשרות כדין וכן
אשר בכל יום חול קודם תפלת הבקר יפריש פרוטות אחדות לצדקה.

ז'רצט

בחוסר בטחון עצמי: ראה גם לעיל אגרת ז'קעג, ובהנסמן בהערות שם.

ז"ש

ב"ה, ט"ז אייר, תשי"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מב' פרשת אמור.

בעת רצון יזכירו עוד הפעם את כל אלה שכותב אודותם על הציון
הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע מתאים לתוכן כתבו.

ולשאלתו האם ללכת ביד חזקה וכו' – הרי בכלל ידועה הוראת
המורה הגדול בהלכות דיעות, ללכת בדרך המיצוע, אלא שדא עקא
שהרופאים בארצוה"ב ביחוד בהנוגע לילדים, מייעצים דוקא למלאות
רצונם עד הקצה, אלא שלאחרונה התחילו גם הם להרהר בנכונות שיטה
זו, וכיון שזקוקים לעצת הרופאים מובן שיש להתחשב בדעתם, אבל
מקודם להסבירם נקודה האמורה דשביל הזהב דרך המיצוע ובפרט
כשרואים תוצאות בלתי רצויות, ולאחרי זה לעשות כהוראת הרופאים
אבל לא להדר כל כך.

וכיון שנמצאים אנו בימים שבין חג הפסח לשבועות, זמן טוב
לבריאות הגוף ונפש גם יחד, יוטב המצב בכל הענינים שכותב בטוב
הנראה והנגלה, טוב אמיתי, שהוא טוב לשמים טוב לבריאות וטוב
העושה פירות (קדושין מ' ע"א).

בברכה לבשוי"ט בכל האמור.

ז'שא

ב"ה, ל"ג בעומר, ה'תש"כ
ברוקלין, נ.י.

אגודת נשים דבראנזוויל ואיסט ניו-יארק
ה' עליהן תחינה

ברכה ושלוש!

אייער יערלעכע פייערונג, וואס קומט פאר דעם קומענדיגען
דינסטאג, צוויי טעג נאך ל"ג בעומר, וועט זיכער שטיין אונטער דעם
רושם פון דעם היינטיגען ליכטיגען טאג פון ל"ג בעומר.

ל"ג בעומר דערמאנט אונז צוויי וויכטיגע מאמענטן, וועלכע זיינען
פארבונדן מיט דעם טאג און איינער מיט דעם צווייטן.

ל"ג בעומר אונטערשטרייכט די לעבנס-נויטווענדיקייט צו לערנען
און פארשפרייטן תורה מיט אהבת-ישראל און מסירות נפש, ווי אין די
צייטן פון דעם גרויסן תנא רבי עקיבא און זיינע תלמידים.

ל"ג בעומר איז אויך דער טאג, ווען איינער פון די גרעסטע פון
רבי עקיבא'ס תלמידים, דער הייליגער תנא רבי שמעון בן יוחאי, האט
פארענדיקט זיין שליחות אויף דער וועלט, אנהויבן צו אנטפלעקן די
אינערלעכע ליכטיקייט און סודות פון דער תורה, און דורך דעם
הייליגען ספר **זוהר**. דורך רבי שמעון בן יוחאי האט דער אויבערשטער
געעפנט א נייען קוואל פון טיפערן ג-טלעכן פארשטאנד, פון אמונה און
בטחון, צו דערפרישן און שטארקן דעם אידישן פאלק אין א שווערער
צייט פון גלות.

אין געציילטע טעג ארום, דעם ערשטן טאג שבועות, זמן מתן
תורתנו, וועט ווערן צוויי הונדערט יאר זינט דער הייליגער בעל-שם-טוב
האט פארענדיגט זיין נשמה-שליחות — צו פארשפרייטן און מאכן
צוגענגלעך צו **אלע** אידן די אינערלעכע ליכטיקייט פון תורה און מצוות
דורך תורת החסידות. די ג-טלעכע קוואלן וואס רבי שמעון בן יוחאי האט

ז'שא

נדפסה בלק"ש ח"ז ע' 347 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.

געעפנט פאר יחידי סגולה, האט דער בעל-שם-טוב ברייט צעעפנט פאר אלעמען. דערמיט האט דער אויבערשטער געוויזן נאך א גרעסערן חסד צו זיין אויסדערוויילטן פאלק אין א גאר קריטישע גלות-צייט.

סיאיז איבעריק צו אונטערשטרייכן, אז די דאזיקע צייט איז א ספעציעלע סגולה-צייט פאר יעדער טעטיקייט צו פארשפרייטן תורה ומצוות מיט יראת שמים, אהבת ישראל און מסירות נפש – וואס דאס איז דאך די אויפגאבע פון די ליובאוויטשער מוסדות און אלע וועלכע זיינען מיט זיי פארבונדן.

אויף אייך, אלע אידישע מאמעס און פרויען, בפרט זייענדיג אויסגעבונדן מיט די ליובאוויטשער מוסדות, ליגט א באזונדערע פליכט, וואס איז אויך פונקט אזא גרויסער זכות, צו העלפן דורכפירן די ג-ט-לעכע כוונה און שליחות. דער אויבערשטער זאל מצליח זיין אייער ארבעט, אין א וואקסענדער מאס, אין גוטען געזונד, פריי פון דאגות און זארג, מיט שמחה און לעבעדיקייט, בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בברכה להצלחה.

ז'שב

ב"ה, ל"ג בעומר, הילולא דרשב"י, תשי"ב
ברוקלין, נ.י.

כבוד הרב הגאון המפורסם חו"ב סועו"ה סדרן ופלפלן
ווי"ח אי"א בעל מדות תרומיות איש אשכולות וכו' וכו'
מוהר"ר יצחק רחמים שליט"א ראשון לציון, רב ראשי

שלום וברכה!

בקשר עם מלאות מאתיים שנה להסתלקות-הילולא של מורנו הבעל שם טוב ז"ל ביום א' דחג השבועות, זמן מתן תורתנו (ודלא כהטועים שהוא ביום שלאחריו).

ז'שב

נדפסה בלקו"ש חכ"ג ע' 328.

מוהר"ר יצחק רחמים: נסים. אגרות נוספות אליו – לעיל ח"ג ד'תקנה. ד'תקפג.

ביום א': ראה גם לקו"ש ח"ד ע' 1031.

נוסח דומה נשלח להרב טולידנו.

שא

אדמו"ר שליט"א

הנני פונה לכהדר"ג שליט"א בהצעה, אף שבטח למותר היא כי בודאי גם אצל כהדר"ג עלה הענין במחשבה תחלה, לעורר את כבוד הרבנים שליט"א שבאה"ק ת"ו לייחד הדבור ביום סגולה זה או בסמיכות לו על אישיותו ותורתו של בעל ההילולא המיוסדה על אדני פו דאהבת השם, אהבת התורה ואהבת ישראל, דכולי חד. ודבר בעתו מה טוב.

בהדרת הכבוד ובברכה לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

בודאי לדכוותי למותר להאריך על דבר החיבה יתרה הנודעת לאחינו בני ישראל הספרדים לפנימיות התורה מימי קדם, והרי תורת החסידות היא היא פנימיות התורה, נשמתא דאורייתא. אף שכמובן כוונתי בהתעוררות הנ"ל היא לאשכנזים וספרדים גם יחד, וכידוע פתגם אדמו"ר הזקן בעל התניא והשו"ע, תלמיד תלמידו של הבעש"ט, אשר תורת החסידות נחלת כל העם כולו היא.

ז'שג

ב"ה, י"ט אייר, תש"כ
ברוקלין.

הו"ח והרה"ח אי"א נוי"נ רב פעלים וכו'
מו"ה ישראל זוסמן שי'

שלום וברכה!

. . . להערתו בזח"ג נא, א דגחזי יש לו חלק לעוה"ב — כ"כ
בניצוצי זוהר שם שהוא ע"פ דורשי רשומות (סנה' קד, סע"ב).

ז'שג

מו"ה ישראל זוסמן: דבורק, כפר חב"ד. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ז ו'תסד, ובהנסמן
בהערות שם.

ז'דש

בי"ה, י"ט אייר, תש"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

במ"ש אודות מצבו הפרטי, עוד הפעם אזכירו על הציון הקי של
כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע מתאים לתוכן כתבו.

וכמדומה שאמרתי גם להרה"ח וכו' . . . בהנוגע אליו, בדבורו
אודותו כשהי' כאן, שהסיבה היחידה שהנני יכול למצוא להעכוב כו',
הוא מה שדוחק את השעה באותו הענין מעת התחלתו לכתוב עד"ז, ואף
שרק במציאה אמרו שבאה בהיסח הדעת לגמרי, הנה בעניני פרנסה
המצב כן הוא, שהתאמצות יתירה לא לבד שאין ממהרת אלא וכו', וע"ד
המבואר לפעמים בכגון דא, שאף שזקקים ללבושי הטבע בעניני פרנסה,
בתוכי כללות הצטרפות האדם וכמ"ש בכל אשר תעשה דוקא, הנה
כשעושים הלבושים יותר על המדה, הרי לא לבד שאין האריכות מסייעת
כ"א אדרבה מפריעה להילוך מהיר, ואף שצדק בכתבו, שזה איזה שנים
שעורר על הנ"ל, אבל מוכרחני לאמר שתיכף מבתחלה היתה התאמצות
ודוחק השעה ביותר, אלא שכיון שאין אדם נתפס על צערו, ונוסף על זה
וגם הוא עיקר, שזכות הרבים מסייעתו ולכל לראש פעולותיו הנעלות
בעניני כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא ישראל, תקותי חזקה שחוזק בטחונו
בהשי"ת — תגדיל ברכתו וגם תמהר אותה.

ויהי רצון שיהי' זה בקרוב ממש כפשוטו ובטוב הנראה והנגלה,
וכיון שזה עתה באנו מיום הבהיר ל"ג בעומר הילולא דרשב"י, שהנהגתו
ועמדו זרים ורעו צאנכם (ברכות ל"ה ב') יהי רצון שעד"ז יהי' גם
בעניניו ז.א. שתהי' פרנסתו בהרחבה אמיתית ורוב זמנו ומרצו
וכשרונותיו נתונים יהיו ומוקדשים לעניני כ"ק מו"ח אדמו"ר.

בברכה לבשו"ט באמת, ומתוך שמחה אמיתית ובעגלא דידן.

ז'דש

לתוכנה ראה לעיל אגרת ז'קסו.

שג

אדמו"ר שליט"א

ז'שה

ב"ה, י"ט אייר, תש"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הכי ארוך נתקבל מכתבו מפסח שני, ותקותי חזקה
אשר למרות פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר בהנוגע ללימוד יום זה (נדפס
בהיום יום, אז ס'איז קיינמאל ניט שפעט) הרי בהנוגע להענין אודותו
כותב, יעמוד על המשמר בתכיפות בשביל שיומשך בפועל וכדרישות
רבתינו נשיאינו דוקא כדבעי, ז.א. שיהי' בשני המקומות גם יחד מבצר
חסידות ועוד יותר על זה, מקום ממנו יתפשטו עניני חסידות ולא רק
מבצר ומגן על הנמצא בהם, והרי זה ג"כ נובע מתוך הדרישה יפוצו
מעיוותיך כמעלת מים חיים על מים מכונסים ומבוצרים במקומם.

בעת רצון יזכירו את כל אלה שכותב אודותם על הציון הקי של
כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע ויהי רצון שיבשר טוב בזה.

ובפרט שנמצאים אנו למחרתו של יום הבהיר ל"ג בעומר הילולא
דרשב"י, שאמרו בשם רבנו הזקן ני"ע שלפני נשמות הגבוהות כמו רשב"י
לא נחרב הבית כלל (ד"ה אלה שמות, להרה"צ הרה"ח הר"ה מפאריטש,
בספרו פלח הרמון שמות עמוד ז') וענינו הרי הוא שהי' להמשיך
הפנימית בגילוי, וק"ל.

בכבוד ובברכה לבשו"ט.

ז'שו

ב"ה, י"ט אייר, תש"כ
ברוקלין.

שלום וברכה:

במענה למכתבו מהוד שבנצח.

בעת רצון יזכירוהו על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע מתאים לתוכן כתבו, ויהי רצון שיבשר טוב בכל
אותם הענינים אודותם כותב.

ומה שאינו מזכיר מבריאאות מרת . . . תחי תקוטי שזהו סימן
שמשפך המצב.

במ"ש בהנוגע להמשרה באה"ק ת"ו, הטעמים לשבח — לעשות
נפשות לדא"ח וכו' וכו'.

בודאי לדכוותי למותר להאריך — שהמצב בכל שטח זה שונה
לגמרי באה"ק ת"ו מאשר בכאן, שכבר הורגלו שקבלת משרה במוסד
פלוני אין זה נתינת הכשר על כל עניני המוסד, משא"כ באה"ק ת"ו,
נוסף על ענין המפלגות, ונוסף על שכנראה היפך דאהבת אחים שהי
בעת החורבן וסיבתו לפני כאלף ותשע מאות שנה עדיין מרקד, ובמילא
כל ענין יש חשש שיגדילוהו ועד להגזים אותו וכו'. ועוד והוא ג"כ
עיקר, וכמו שעניתי על שאלה כגון זה לכו"כ: כשאין מעתיקים למדינה
חדשה, וההנהגה צריכה תקון ושיפור, אז כשטוענים ותובעים בהנוגע
להנהגה וכו' — המענות (צודקות פחות או יותר) הם — שאור שבעיסה
מעבב וכו' ונדמה כהר וכו', נוסף על הענין שהרי ארץ העמים טמא
ואתם המעט בתוככי עמי הארץ וכו', משא"כ כשברצון עצמו מעתיק הוא
ובפרט לפלטרין של מלך מה"מ הקב"ה, הרי שם כל הצטדקות האמורות,
לא תתקבלנה על השכל ואין להם גם אחיזה, שהרי השאלה הראשונה
היא: מי בקש זאת מידכם לבוא — בלי הכנה מתאימה — דוקא לארץ

ז'שו

התאריך המקורי היה "י"ז אייר" [ולכן נכתב בהמשכו "עמדנו בערב יום הבהיר ל"ג בעומר"]
ותוקן אח"כ ל"ט אייר".
עדיין מרקד: ראה לעיל ח"ז אגרת ב'נט, ובהנסמן בהערות שם.

שה

אדמו"ר שליט"א

אשר עיני ה"א בה מראשית השנה ועד אחרית שנה, ואינה סובלת ענינים היפך חכמתו ורצונו ית' וכו'.

יש עוד להאריך בכל הנ"ל, אבל תקותי חזקה שגם מעצמו יכול להאריך בכיון האמור כהנה וכהנה. ולכתבו שהנני עסוק ותפוס מיט ארטאדאקסישע פאליטיק ולכן בשטחים אחרים אין המצב נראה קלאהר, ואין מעריכים די גרויסע מעגליכקייט לפעול לה' ולתורתו, – הנה בכלל איני גורס ההדגשה ארטאדאקסישע פאליטיק, כיון שהמשתמשים בזה כוונתם שמירת והחדרת תומ"צ ועד לחיי היום יומים, והרי על כאו"א מאתנו להשתדל **בכל** האפשרי עד שיזדהה **ויתעצם** עם הנ"ל **ורק** זו תהי' השקפת עולמו **בכל מכל כל**. והרי זוהי נקודת אמונת **האחדות**, שהיא נקודת היסוד של אמונת בני ישראל, **בכל** דרכיך **דעהו**, שבאכילתו ושתייתו וכו' ה"ה בהתקשרות בחוזה ואומץ ואינו מסיח דעתו, וכמבואר בכ"מ (עיין תניא ספ"ג).

ועפי"ז מובן שאין זה חסרון ומניעה לראות המצב בשטחים אחרים, כי אם אדרבה **זוהי** אספקלריא המאירה לראות כפי שהם במציאות **האמיתית**, היינו כפי שהם נראים לאמיתת המציאות הבורא ית', ולא לעיני בשר המשוחדים מכמה ענינים ואולי גם פניות, אלא שעדיין **לא זכינו** להזדהה בהשקפה שנקראת ארטודוקסישע פוליטיק. ובלשון התניא – ה"ה בבחי' **אינו** גמור. כמובן אין כוונתי לבחי' צדיק שא"ג, כ"א שאינו גמור בדרגא נמוכה למטה מצדיק שאינו גמור אלא שבענינו אינו גמור ובשלימות. אבל למרות אי הגמור ואי השלימות, ג"כ ברור שהמצב והחילוק בין העבודה בחו"ל ואה"ק ת"ו הם כנ"ל. ואלא שעוד בהחלטיות וחריפות יותר.

ועוד להוסיף – שלפלא שכנראה אינו רואה זאת שרוב מנין ורוב בנין של אחב"י הם דוקא בחו"ל, ועוד זאת שכאן העבודה אינ[ה] פוגעת במניעות ובלבולים כמו שם, שהכל כבול בשלשלאות של ברזל של הארגונים, ומפלגות השונים. ובודאי משער גם הוא, שאינו דומה היחס אל מי שהוא כשבא בתור אורח ובפרט מארצוה"ב – להיחס כשיקבל משרה במוסד הנמצא שם, ויהי' עבד לעבדים, וק"ל. וד"ל.

במ"ש בסיום מכתבו, אינו ברורה כ"כ השאלה. ואם כוונתו בהנוגע **לתנועת** הקונסרבטיבים, הרי לאחר ההקדמה, שבנ"י שהטעו אותם או שטעו להשתתף בה, הרחמנות עליהם נוראה והכי גדולה, ועד אפילו להעומדים בראשם מפני טעמי פרנסה ומשכורת טובה וכו' אף שביחד

עם זה יודעים אחריותם והעונש הקשור בזה וכו', משא"כ לתנועה עצמה ומוסדותי', הרי נפסק דינם ברור ובהחלט במשנה וגמרא ועד לספר יד החזקה הלכות תשובה פרק ג' הלכה ח', ואינו דומה כלל לעבודה במוסד הלל, שלא זה קו הרשמי ומטרת הענין – להכחיש תורה מן השמים וכו'.

ויהי רצון שבעמדנו בערב יום הבהיר ל"ג בעומר, שענינו קישור וגילוי פנימיות התורה בנגלה שבתורה, וכמבואר בדא"ח החידוש דהרשב"י, הרי יפעל בכל או"א, בתוככי כלל ישראל, שפנימיות הנפש (המקושרת בפנימיות התורה) שהיתה באמנה אתו אפילו בשעת החטא ואפילו אצל קל שבקלים, תפעול בגלוי ובאופן המבואר בתניא סוף פרק י"ט, לגרש ולדחות הסט"א והקליפות שלא יוכלו יגעו אפילו בלבושיו שהם מחדו"מ וכו', ואף דבטבע האדם אשר חידושא חביבה לו, הרי יפעול מתאים להאמור ופסק רז"ל דכל דפשיט מעלי טפי, ז.א. שמירת התורה והמצוה בריש גלי, וכנ"ל שיהי' ניכר בלבושים דמחדו"מ, עד שישמש דוגמא חי' בדרך ממילא מבלי כל התבוננות והתעמקות – לאיש אשר היהדות (ארטאדאקסישע פאליטיק) היא אומנתו, ואין לך דבר העומד בפני הרצון.

בברכה לבשו"ט בכל האמור [ומובן שכוונתי למכתבים גלויי לב ולשולל כל הבאוארענישן והערות שאולי ימנעוהו לכתוב מהרהורי לבו וכו'].

בברכה.

ז'שז

ב"ה, כ' אייר, תש"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מיום 6/5 בו כותב אודות בנו שי' בטענה שילמוד בשביל לקבל בחי' בגרות וכו', וכאילו זוהי הדרך היחידה בשביל בנם בכדי שיוכל להסתדר בחייו בעתיד.

ז'שז

נדפסה בלקו"ש חכ"ב ע' 388.

אדמו"ר שליט"א

שז

ולפלא, כיון שנמצאים במקום כאה"ק ת"ו, בודאי ידוע להם, שאלפי אברכים – כן ירבו – בגיל בנם ש"י נמצאים בישיבות אשר באה"ק ת"ו, לומדים תורתנו הק' הנקראת גם כן תורת חיים, כולל חי העולם הזה והעולם הבא גם יחד, ולומדים בהתמדה ושקידה ומתוך בטחון נפשי ושמחה וטוב לבב, ומה שמגדיל עוד יותר תמיהתי, שהרי בודאי נודע להם הנדפס בכמה מכ"ע אשר באה"ק ת"ו על דבר המתרחש בנפש הנוער אשר שם והנהגתו, ואשר החסון הכי חזק נגד הרוחות בלתי מצויות המנשבות ברחוב, מקבלים דוקא בישיבות אלו, ועד כדי כך, שבאלפי נוער עבריין, לא נמצא אף אחד מתלמידי ישיבה הלומדים תורה כל היום, והרי מתפקידם של הורים בהנוגע לבניהם, תפקידם הראשון הוא להעמיד את בניהם איתן בחיים ללא קרע בנפשם וללא מלחמות וסיבוכים (קאמפליקאציעס) פנימים, ולאחרי שכבר ניסו בתקופה האחרונה כו"כ אופנים בזה בדרכי חינוך, הסטטיסטיקה היבשה, כאמור לעיל, ושנתפרסמה בכל מקום ועד"ז בשאר מדינות, ביררה תוצאות באופן חד משמעותי וק"ל.

במלות אחרות, באם לא הי' נטיית בנם לחינוך באופן לימוד אשר בחר **מתפקידם** הי' שישפיעו עליו שיסכים לזה עכ"פ משך זמן של איזו שנים, והנה בחסד א"ל עליון חוננו בבן בעל מדות ומעלות טובות אשר מעצמו בחר בהטוב ויפה וקדוש ללכת בשיטה האמורה וללמוד מתאים לה, הרי צריכים להודות לא"ל על ברכתו בזה, ולחזק ולעודד בנם בהחלטתו זו ובאופן דמוסיף והולך, ובודאי ובודאי אשר זה שאומרים עליו „הזן את העולם כולו בטובו בחן ובחסד וברחמים“, זן שני ביליאן וחצי בני אדם – ימציא לו פרנסתו בעתו ובזמנו, גם לבנם ש"י וילמוד תורתו של בורא עולם ומנהיגו בחום ובהתלהבות והרי זה יוסיף בברכות השי"ת וכמ"ש אם בחקותי תלכו [וכפירוש רז"ל: תהיו עמלים בתורה] וגוי' ונתתי גשמיכם גוי' וככל הברכות המנויות בפרשה.

בברכה לנחת יהודי חסידותי מבנם ש"י שהוא הנחת אמיתי ומתוך בריאות וטוב לבב מהנ"ל.

שח

אגרות קודש (ז'שח)

ז'שח

ב"ה, כ"י אייר, תש"כ
ברוקלין

ארגון נשי ובנות חב"ד אשר בכפר חב"ד,
ה' עליהן תחיינה

ברכה ושלוש:

בנועם קבלתי מכתבן מט"ז אייר, בו כותבות על דבר השיעור בין
החבירות בלימוד דיני טהרת המשפחה.

ויהי רצון שיהי' בשעה טובה ומוצלחת, ואשרי חלקן של כל אלו
המשתדלות ומסייעות בזה, שהרי זהו מיסודי תורתנו הק' תורת חיים,
וכמבואר בכמה מקומות בארוכה, ומובן גם כן ממאמר רז"ל שניתנה
מצוה [זו] לנשי ישראל שעל ידי זה מתקנות הן חטא הראשון שהוא
מקור כל החטאים אשר בעולם, ומקור כל הלא טוב אשר בעולם.

ויהי רצון אשר פעולתן האמורה תשמש דוגמא, ומהן תראינה וכן
תעשינה נשי ישראל בכמה וכמה מקומות, ויהי' זה מתוך מנוחה שמחה
וטוב לבב, וישמש זה גם כן צנור וכלי להוספה בברכות השי"ת
בהצטרף להן בכלל ובענין הפנימי אשר ביחד עם בעליהן שי' יגדלו את
כל יוצאי חלציהם שי' לתורה ולחופה ולמעשים טובים.

בברכה לבשורות טובות בכל האמור.

ז'שט

ב"ה, כ"ב אייר, תש"כ
ברוקלין.

שלום וברכה:

במענה למכתבו מיום הבהיר ל"ג בעומר.

ז'שט

נדפסה בלקו"ש חכ"ג ע' 445 והושלמה ע"פ צילום האגרת.

(א) בעת רצון יזכירו את אמו תחיל, על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, להצלחת הטפול הרפואי, ויהי רצון שכשם שכתב הבקשה יבשר טוב בזה, ומובן ופשוט שככל שתחזק יותר אמו תחיל בבטחונה בהשי"ת הרופא כל בשר ומפליא לעשות, במדה מרובה יותר וקודם באה ההצלחה.

(ב) במ"ש אודות ההצעה לנסוע למדינת . . . וכו' – הפתרון בידו הוא, כוונתי, שבאם יחליט בתוקף הדרוש – להפיץ שם היהדות המסורתית ועניני – ולתכליתה ועיקרה – בהנוגע למעשה בפועל, ומבלי לשים לב להקישוים עמם נפגשים כשרוצים לעשות למען תורתנו תורת חיים ומצותי, אזי נכונה וטובה ההצעה, שהרי כדברי רז"ל תפקיד האדם ותכלית בריאתו, הוא לשמש את קונו (משנה סוף מסכת קדושין), וכלל גדול בתורה ואהבת לרעך כמוך, ומה בהנוגע לעצמו רוצה ומשתוקק להיות מאלו עליהם נאמר, ואתם הדבקים בה"א חיים כולכם היום, אף בהנוגע לרעהו צריך להשתדל בזה. וידוע פתגם והוראת מורנו הבעל שם טוב ז"ל שמצות ואהבת לרעך הוא אפילו לאיש ואשה ישראלים אשר מעולם לא ראה אותם. וק"ל.

(ג) וכיון שהשנה שנת סגולה היא, שנת המאטים להסתלקות הילולא של הבעש"ט ז"ל, אשר מיסודי תורתו הוא שאהבת השם אהבת התורה ואהבת ישראל חד הוא, הרי **תוספת** אומץ והשתדלות צריכים להשקיע בעבודה האמורה. וכמו שאהבת השם אחד הביטויים העיקרים שלה, אהבת בנו יחידו (כאו"א מ"א), הרי גם לאידך גיסא, אהבת ישראל, אחד הביטויים ויסודה, כשם קרבים את בני ישראל לאבינו שבשמים לתורתו ולמצותיו. וכיון שנצטוינו על זה הרי בודאי ובודאי היוצר יחד לבם ומבין אל כל מעשיהם, נותן האפשרויות והכחות למלאות התפקיד במילואו, אלא שבטובו וחסדו רצה שיעשו זה מתוך בחירה חפשית.

כבקשתו נשלח המכתב מבלי לחכות על התור.

בברכה לבשו"ט בכהנ"ל

מ. שניאורסאהן

זשי

[כ"ב אייר תשי"ב]

במענה למכתבו מיום הבהיר ל"ג בעומר.

בעת רצון יזכירו עוד הפעם את זוגתו תחי', על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר וצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, למילוי משאלות לבבם לטובה.

ומובן וגם פשוט, אשר עבודתם בבי"ס הרשת אשר על שמו של כ"ק מו"ח אדמו"ר, שעל הציון הק' שלו יזכרו, הרי הוא הצנור וכלים להוספה בברכת השי"ת בהמצטרך להם ובהנ"ל בפרט, שהרי מדתו של הקב"ה היא מדה כנגד מדה אלא שכ"פ ככה, מושגתם לבניך אלו התלמידים לושגתם לבניך כפשוטו.

אלא שגם זה פשוט, שמלאכת ה' היא מלאכת החינוך כהוראת חז"ל בזה — צריכה להיות ולהעשות במסירה ונתינה ושקידה, ועמידה על המשמר — מבלי להתחשב עם בלבול היצר, בלבולים מבפנים או מבחוץ, ואם בכל מקום כן הוא, עאכ"כ באה"ק ת"ו ובדורנו עקבתא דמשיחא. ויהי רצון שיבשר טוב בכל הענינים הכללים והפרטים גם יחד.

זשיא

ב"ה, ערב שבת קדש מברכים החודש סיון, תשי"ב, ברוקלין, נ.י.

צו די עסקנים און פריינט פון די בית רבקה שולעס — אין אלגעמיין, און צו די אנטיילנעמער אין דעם אכצענטען יערלעכן באנקעט פון די בית רבקה שולעס — בפרט, ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

היאר קומט פאר דער יערלעכער באנקעט פון בית רבקה אויף

זשי

נדפסה בלקו"ש חכ"ב ע' 376.

זשיא

נדפסה בלקו"ש ח"ח ע' 272 והושלמה ע"פ צילום האגרת.

מארגן נאך שבת מברכים חודש סיון, דער חודש פון קבלת התורה, און געציילטע טעג פאר דעם 200סטען יארצייט פון דער הסתלקות-הילולא פון דעם בעל שם טוב ז"ל, דעם ערשטן טאג שבועות, זמן מתן תורתנו.

די צוויי מאמענטן – מתן תורה און די הסתלקות פון בעל שם טוב – האבן א ספעציעלע באדייטונג פאר די בית רבקה מוסדות מיט זייערע עסקנים, עסקניות און פריינט, נעמענדיק אין אכט, אז אין תורה בכלל און אין תורת החסידות בפרט, פארנעמט די אידישע פרוי א גאר וויכטיקן ארט.

בשעת מתן תורה, האט דער אויבערשטער געהייסן משה רבינו זיך ווענדן צוערשט צו די פרויען און דערנאך צו די מענער (**כה תאמר לבית יעקב** – דאס מיינט מען די פרויען – **ותגד לבני ישראל** – די מענער). די אידישע פרוי און מאמע, אלס **עקרת הבית**, האט די גרויסע פאראנטווארטלעכקייט און דעם גרויסן זכות צו פארשטארקן און פארזיכערן די תורה ומצוות יסודות פון דער אידישער היים.

אויך אין דער אנטפלעקונג און אנטוויקלונג פון תורת החסידות און פון דער חסידישער באוועגונג האט די אידישע פרוי און מאמע פארנומען א גאר וויכטיקן ארט, ווי עס איז באוואוסט אלעמען וועלכע זיינען באקאנט מיטן לעבן און שאפן פון די גרינדער פון חסידות און חסידות חב"ד. אלס א לעבעדיקן מוסטער איז גענוג צו דערמאנען די געשיכטע פון רחל, די באבע פון דעם אלטן רבי'ן, דער גרינדער פון חב"ד, בעל התניא והשולחן ערוך, ווי עס ווערט דערציילט אין דעם ערשט-דערשינען (אין צוזאמענהאנג מיט דעם 200סטען יארצייט) צווייטן חלק פון די **זכרונות** פון כ"ק מו"ח אדמו"ר, דער גרינדער פון די מוסדות בית רבקה.

די שיטה פון חב"ד און די פארזיכערונג פון דער צוקונפט פון כלל ישראל פאדערן, אז אידישע טעכטער זאלן באקומען א גרינטלעכע אידיש-חסידישע דערציאונג, און די בית רבקה שולעס זיינען די מוסדות וועלכע פירן דורך די דאזיקע כוונה.

אלע וועלכע העלפן שטיצן און אויסברייטערן די בית רבקה מוסדות האבן דעריבער א גרויסן חלק אין **הפצת המעיינות** – די פארשפרייטונג פון די קוואלן פון תורה ומצוות באלויכטן מיט דער אינערלעכער ליכטיקייט און לעבעדיקייט פון חסידות – וואס דאס איז

אויך די צוגרייטונג צו דער גאולה שלימה ואמתית על ידי משיח צדקנו. יעדע נייע אנשטרענגונג אין דער ריכטונג עפנט נייע קוואלן פון דעם אויבערשטניס ברכות אין אלץ וואס מען נויטיקט זיך, בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בברכה לבשורות טובות ולקבלת התורה בשמחה ובפנימיות

מ. שניאורסאהן

זשיב

ב"ה, כ"ה אייר, ה'תש"כ
ברוקלין, נ.י.

צו אלע חברות פון אגודת נשי ובנות חב"ד איבעראל,
און צו די אנטיילנעמער אין דער פינפטער יערלעכער
קאנווענשאן בפרט,
ה' עליהן תחינה

ברכה ושלוש!

צו דער געלעגנהייט, און דורך דער פארמיטלונג, פון דער יערלעכער
קאנווענשאן פון אגודת נשי ובנות חב"ד, שיק איך מיין ברכה צו
יעדערער פון אייך, מיט אן אינערלעכער תפילה פאר אייער
הצלחה'דיגער ארבעט אויף אלע געביטן פון אייער פראגראם, און
ספעציעל פאר ווייטגייענדע דערגרייכונגען פון דער פארשטייענדער
קאנווענשאן.

נעכטן האבן מיר געבענטשט דעם חודש סיון. דער צענטראלער
פונקט פון דעם חודש איז דער יום-טוב שבועות, **זמן מתן תורתנו**.

דער אויבערשטער האט אונז געגעבן א **תורה תמימה**, א **גאנצע**
תורה. ווי חכמינו, זכרונם לברכה, דריקן זיך אויס (כל מה שתלמיד
ותיק עתיד לחדש — נאמר למשה בסיני), אז אלץ וואס עס ווערט

זשיב

נדפסה בלקו"ש ח"ח ע' 270.

אויפגעטאן אין תורה אין אלע דורות איז שוין געגעבן געווארן צו משה רבינו ביים בארג סיני.

זעלבסטפארשטענדלעך, אז דאס נעמט אריין אלע טיילן פון דער תורה הק' וואס זיינען אנטפלעקט געווארן פון דור צו דור, בפרט **פנימיות התורה**, די אינערלעכע ליכטיקייט פון דער תורה, וואס איז אנטפלעקט געווארן פאר יחידים דורך רבי שמעון בן יוחאי, וועמענס יארצייט-הילולא איז ל"ג בעומר, און וואס איז שפעטער ברייט פארשפרייט געווארן צווישן אלע אידן אנהויבנדיק פון דעם בעל שם טוב, זכרוננו לברכה, וועמענס יארצייט-הילולא איז דעם ערשטן טאג שבועות, זמן מתן תורתנו.

היאר ווערט צוויי הונדערט יאר פון דער הסתלקות-הילולא פון דעם בעל שם טוב, און פאלט אויך אויס אין דעם זעלבן טאג פון דער וואך – מיטוואך, דער ליכטיגער טאג פון מעשה-בראשית, ווען די ליכטער האבן גענומען שיינען פון הימל. ווי דער אלטער רבי, דער גרינדער פון חב"ד, זאגט אויף דעם טאג – **נטלו המאורות און נתלו המאורות**. דאס הייסט, אז אין דעם טאג האט דער בעל שם טוב פארענדיקט זיין נשמה שליחות און זיין הייליגע נשמה האט זיך אומגעקערט צום באשעפער, אבער גלייכצייטיק האט זיין ליכטיקייט גענומען פארשפרייטן זיך שטארקער און ברייטער, דורך זיינע תלמידים און תלמידי-תלמידים, און יעדן יאר אין דעם טאג עפענען זיך נייע קוואלן פון זיין ליכטיקייט, וואס ציען זיך פון די טיפסטע ווארצלען פון זיין ג-טלעכער נשמה.

די אנטפלעקונג פון תורה בכלל, און פון תורת החסידות און חסידות חב"ד בפרט, האט א ספעציעלע באדייטונג פאר דער אידישער פרוי. ווי כ"ק מו"ח אדמו"ר האט מערערע מאל, דורך ווארט און שריפט, אונטערשטראכן דעם באזונדערס וויכטיגען ארט וואס אידישע פרויען בכלל, און נשי ובנות חב"ד בפרט, פארנעמען אין אידישן לעבן. „אלץ וואס ס'איז הייליג און טייער דעם ג-טלעכן אידישן פאלק, די גרינדונג פון דער אידישער היים, די דערציאונג פון די קינדער, די כשרות און קדושה פון דער היים, די קדושה פון שבת, אלץ האט דער אויבערשטער געגעבן און אנפארטרויט דער אידישער פרוי. די פרוי וואס דערפילט איר פליכט און לעבנס-אויפגאבע אין פאמיליען-לעבן, אין דער אנפירונג פון דער הויז, די דערציאונג פון די קינדער על פי תורה – אויף איר ווערט

געזאגט אין דער תורה: **חכמות נשים בנתה ביתה** — יעדע פון די קלוגע פרויען **בויט** איר היים.

פרויען און טעכטער פון חב"ד האבן די ספעציעלע פליכט צו שטיין אין דער ערשטער ריי פון יעדער טעטיקייט צו פארשטארקן אידישקייט בכלל און די הויז-פירונג בפרט.

דורך דעם וואס יעדערע פון איידן וועט בויען איר אייגענע היים, און העלפן אויפריכטן די היימען פון אידישע שכנים ארום, אויף די אייביגע יסודות פון תורה ומצוות, דורכגעדרונגען מיט דער ליכטיקייט און ווארימקייט פון חסידות, ווערט אויפגעריכטעט דאס גאנצע **בית ישראל**, און עס ווערט צוגעגרייט דער באדן פאר משיח צדקנו, לויט דעם באקאנטן בריוו פון בעל שם טוב, אז ווען עס וועט דערפילט ווערן **יפוצו מעיינותיך חוצה** — ווען די קוואלן פון בעל שם טוב, זיינע אנווייזונגען, לערנונגען און פירונגען, וועלן פארשפרייט ווערן אפילו „אינדרויסן“, וועט קומען די גאולה שלימה, על ידי משיח צדקנו.

* * *

דער אויבערשטער זאל בענטשן אייער ארבעט, איר זאלט זי דורכפירן מיט פיל הצלחה אין אלע הינזיכטן, און באגליקן יעדער איינער פון איידן, מיט די בני בית, שיחיו, אויך אין די פרטיותדיגע ענינים, בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בברכה להצלחה מופלגה ולבשורות טובות.

ז'שיג

ב"ה, כ"ו אייר, תש"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מאור ליום הרביעי, בו כותב על מה שקרה לו בהעדר החיות, בעניני מחשבות של עצבות וכו' ושואל דעתי בזה.

והנה כל עניני תורתנו תורת חיים, הם הוראה בחיים, (ומכלל הן

אתה שומע וכו') וכיון שחלק פנימיות התורה קבעו בזהר הקי' (חלק ג' קנ"ב ע"א) שנקראת נשמתא דאורייתא, מובן שכשחסר בחיות הנשמה, חסר בחיות כל עניני הגוף, הם רמ"ח אברים ושס"ה גידים בנמשל – ז.א. עניני רמ"ח מ"ע ושס"ה מל"ת ולימוד ההלכות שלהן, ומובן ג"כ שחיות הנשמה בדרך מהיכי תיתי, וע"ד חיות הנשמה בעת השינה, הרי אף שמספיק זה לפעול באברי העכול אין זה מספיק כלל בהנוגע לעניני הבנה והשגה והרגש אמיתי כי אם דמיונות שוא וחלומות, חלומות מסוג עליהם מדובר בזהר הקי' [. . .] המבוארים בתניא (פרק כ"ט) ומהנ"ל מובן התקון והעצה לכל האמור, הוספה בחיות הנשמה, ז.א. קביעות עתים בלימוד פנימיות התורה שבדורנו נתגלתה בתורת החסידות, קביעות בכל יום ובהוספה ביום השבת קדש אשר קדש הוא לה' כמבואר בכתבי האריז"ל בהנוגע ללימוד פנימיות התורה ביום השבת, ויהי רצון אשר הקביעות תהי' – כפתגם רבנו הזקן בעל התניא (פוסק בנסתר דתורה) והשולחן ערוך (פוסק בנגלה דתורה) – קביעות לא רק בזמן אלא גם (הוא העיקר) קביעות בנפש, ואין לך דבר העומד בפני הרצון.

בברכה לבשו"ט בכל האמור, ובלשון הרב הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר, ולקבלת התורה בשמחה ובפנימיות,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

נ.ב.

מהנכון אשר יבדקו את התפילין שלו שיהיו כשרים כדין וכן אשר בכל יום חול קודם תפלת הבקר יפריש פרוטות אחדות לצדקה.

ז'ש"ד

ב"ה, כ"ו אייר, תש"כ
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מו"ה גרשון מענדל שי

שלום וברכה!

במענה למכתבו מכ"א אייר עם הפ"נ המצורף אליו, כן נתקבל
המברק.

ובעת רצון יקרא הפ"נ על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר
זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע ויהי רצון שיבשר טוב בזה, וכן מההוספה
בפעולות בקדש, כהנה וכהנה (עיין סנהדרין כ"א א') ונהרי אין לך דבר
העומד בפני הרצון] בעולם (מחנם הטי) נפש (לא לו) שזכו ללמוד בישיבת
תו"ת) שנה (בימי סגולה אלו שנת המאיתם להסתלקות הילולא של
מורנו הבעש"ט ז"ל וחג השבועות יום ההילולא המאיתם שלו וחל באותו
היום, ביום הרביעי, בו נטלו ונתלו המאורות, וכדברי רבנו הזקן בעל
התניא – פוסק בנסתר דתורה – והשו"ע – פוסק בנגלה דתורה).

ויהי רצון שאת כל סביבתו יעורר לעבודה בכיוון האמור ועד לאופן
דופרצת, והרי גם על כגון דא נאמר, אין לך דבר העומד בפני הרצון.
בברכה לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות ולבשו"ט בכהנ"ל.

ז'ש"ד

נדפסה בלקו"ש ח"ח ע' 422 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מו"ה גרשון מענדל שי: גרליק, מילנו. אגרות נוספות אליו – לעיל ח"ח ו'תריד, ובהנסמן
בהערות שם. לקמן ז'שצו.

ז'שטו

ב"ה, כ"ו אייר, תש"כ
ברוקלין.

האברך מרדכי יוסף אלעזר שי

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הכי ארוך, נתקבל מכתבו מכ"א אייר בבשורה הטובה, אשר התחיל ללמוד ביום הש"ק בבתי כנסיות ביפו מאמרי דא"ח.

ויהי רצון שימשיך בזה בתוספת עוז ובתוספת מרץ, וככל עניני תורה ומצות וקדושה שנצטוינו להעלות בקדש. והרי הציווי תמידי הוא, ז.א. שהפעולות צ"ל בעלי תמידית. ובפרט בעניני פנימיות התורה, וכמבואר בזהר הק' שנקראת נשמתא דאורייתא, שכל תוספת בנשמה – שמצ"ע פשוטה היא (עיין תניא פרק נ"א) – מוסיפה בכל רמ"ח אברים ושס"ה גידין בגוף. והנמשל בתורה מובן. ומזה הוראה החלטית, שכל יגיעה והשתדלות כדאית בזה. והרי הימים ימי סגולה, ובפרט שמתקרבים לזמן מתן תורתנו ביום הראשון דחה"ש, בו הילולא המאתים של מורנו הבעל שם טוב ז"ל, וחל השתא ביום הרביעי, שכדברי רבנו הזקן בו נטלו ונתלו המאורות, וד"ל.

בברכה לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות ולבשו"ט בכהנ"ל

מ. שניאורסאהן

ז'שטו

נדפסה בלקו"ש חכ"ג ע' 332 והושלמה ע"פ צילום האגרת.
מרדכי יוסף אלעזר שי: גולדשמיד, תל אביב. אגרת נוספת אליו – לעיל זרמה.

ז'שטז

ב"ה, כ"ז אייר, תש"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מכ"א אייר.

ובעת רצון אזכיר את הענינים אודותם כותב — על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, שעל שמו נקראת הרשת וכל עניניו. ובדאי שזה יוסיף עוד בהתעוררות ר"ר שיהי הכל בהצלחה בכל הפרטים. ותקותי חזקה שלמרות שהוא בתוך י"ב חדש ל"ע ול"ע, הרי יעבוד בעבודתו במנוחת הנפש ובטוב לבב ובטחון חזק, אשר חפץ ה' בידו יצליח לפעול להפיץ היהדות ועניניו ובנקודה הפנימית חינוך עטה"ק [וכן זוגתו תחי' — בעניניו היא]. ולא עוד אלא שכיון שעבודת ה' צ"ל לא רק בטוב לבב אלא גם בשמחה, הרי ע"כ צ"ל שאין בזה סתירה. ושמחה פורצת גדר, כוונתי שאף שמוכרחת השערה ותכנית מראש, ככתוב כ"פ, הנה לאחרי שנכנסו בעובי הענין ופועלים במסירה ונתינה ובאופן מסודר, משפיעים מלמעלה הצלחה ותוספת ברכה, שיהי הס"ה טוב ועוד הרבה יותר מאשר שיערו מראש — הן בענינים הרוחניים והן בענינים הגשמיים, ובפרט שכהנ"ל — גם הגשמיות רוחניות הוא.

מצו"ב ב' מכתבים כללים משבועות האחרונים, שבדאי ינצלום לעניניהם.

בברכה לבשו"ט בכל האמור ולקבלת התורה בשמחה ובפנימיות

מ. שניאורסאהן

ז'שטז

נדפסה בלקו"ש חכ"ג ע' 547.

שיט

אדמו"ר שליט"א

ז'שיז

ב"ה, כ"ח אייר, תש"כ
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה ישראל שיי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מכ"ג אייר והמצורף אליו.

תקותי חזקה שהחוברת אודותה כותב הוגהה ככל הדרוש, וכמו
שכתבתי זה כ"פ.

במ"ש אודות המבצע דמצה שמורה, מה שכתבתי בזה במכתבי
הקדום . . . מובן ממאמר חז"ל יותר ממה שבעה"ב נותן וכו' ובפרט
בהנוגע למצה שמורה, וכמו שידוע בטח גם לו סיפור כ"ק מו"ח אדמו"ר
ממה שנראה בכוי"כ תלמידים שינוי המהות עיי התעסקות באפיית מצה
שמורה.

בכל אופן – כל כתיבה כהנ"ל במכתבי, אין כוונתי בהנוגע להעבר
כי אם לתוספת אומץ בהנוגע להווה ועתיד הקרוב וגם לעתיד הרחוק,
והרי זה ברור לכל אשר ככל שיפעלו בעניני תורתנו ומצותי שארוכה
מארץ מדה ורחבה מני ים, ורחבה מצותך מאד, יש לפעול בזה כהנה
וכהנה עד לבלי ערך וכמובן מהנ"ל שהרי ככל שלא תגדל מדת הגבול
אינו בערך לרחבה מאד.

בברכה לבשו"ט בכל הנ"ל ולקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

ז'שיז

מו"ה ישראל שיי: ליבוב. אגרות נוספות אליו – לעיל ז'פח, ובהנסמן בהערות שם.
במכתבי הקדום: לעיל זרצב.
שידוע . . . סיפור: ראה לקר"ד ח"א קכג,א.

ז'שיח

ב"ה, כ"ח אייר, תש"כ
ברוקלין.

הו"ח אי"א נר"נ מלאכתו שמים בעל מרץ וכו'
ישראל שי

שלום וברכה:

במענה למכתבו ממוצש"ק מברכין חדש סיון ירחא תליתאי ונעם לי
לקרות פרטים בהנוגע לפעולות בקדש חינוך על טהרת הקדש ובודאי
שאינו מסתפק בזה, שהרי נצטוינו להעלות בכל עניני-תורתנו ומצותי
ובפרט בשטח החינוך, אשר כל הוספה בילד ונוער המחונך הרי זו נגדלת
פי כמה כשיגדל המחונך ולפעמים משנה כל משך ימי חייו כולל חיי
ביתו, כשיתחתן ויבנה ביתו בישראל, וכיון שהאחריות והזכות בזה
גדולות כל כך, בודאי שמשפיעים מלמעלה כחות מיוחדים ועצומים,
וק"ל.

ויהי רצון שיעשה בכל האמור מתוך שמחה וטוב לבב, ובמדתו של
הקב"ה שהיא מדה כנגד מדה אלא שכמה פעמים ככה, הרי גם
בשננתם לבניך כפשוטו נוסף על ושננתם לבניך אלו התלמידים ירווה
רוב נחת אמיתי הוא נחת יהודי מסורתי חסידותי.

תקותי חזקה אשר בקשר לחג השבועות הבע"ל, זמן מתן תורתנו
אשר השנה הוא גם הילולא המאתים של מורנו הבעל שם טוב ז"ל, וחל
בשנה זו באותו היום, יום רביעי בשבוע, א דחג השבועות, שכדברי רבנו
הזקן, בו יום נטלו ונתלו המאורות, יתכנן פעולות בכיוון זה בכל מקום
שידו מגעת ובמושפעי ביחוד, לקבוע לימוד בתורת הבעש"ט שהיא היא
תורת החסידות וללכת בדרכי הוראותיו והנהגותיו.

בברכה ובלשון הרב הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר לקבלת התורה בשמחה
ובפנימיות.

ז'שיח

הו"ח . . . ישראל: הס, רעננה.

ז'שיט

ב"ה, כ"ט אייר, תשי"כ
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה ארי' שי

שלום וברכה!

נאך א ליינגערן איבעררייס איז אנגעקומען אייער בריף פון עשי"ק
אמור ושלאחריו.

און בא דער געלעגנהייט וועל איך נאך אמאל אונטערשטרייכען
דעם נחת רוח וואס איך האב באקומען דורך האברך הנעלה
באגאמילסקי שי' זיין הודעה, אז באם סדר של פסח זיינען בא אייך
געווען מערערע מענשן, און פון פאר דעם, דעם איינארדנען דעם שטר
מכירת חמץ, און אין דעם נוסח ווי מ'האט אייך געענטפערט, אויף
אייער פראגע ווי צו טאן דאס, ואשרי חלקו וואס איר האט דאס
דורכגעפירט, סיי אין דעם קו פון סור מרע און סיי אין דעם קו פון
ועשה טוב.

און אזוי ווי בימים ההם, דעם ערשטען פסח, איז דאס געווען די
התחלה, דאס אפטרייסלען זיך פון מעשי ארץ מצרים, ווי באטאנט אין
מיון מכתב הכללי לחג הפסח פון דעם יאר, און אזוי ווי אלע ימים
טובים, ווערט דאך יעדער יאר אין זיין צייט, באנייט דער נתינת כח
מלמעלה נאך אמאל און ווידער אמאל.

זאל דאס אויך זיין אזוי בא אייך, אז איר זאלט אנזאגען גוטע
בשורות, אז מ'שטייגט אין דעם, ביז דעם קיום פון תורה ומצות, ווי
השם יתברך האט דאס אנגעזאגט באם געבען די תורה.

וואס אין דעם איז איינגעשלאסען, אז דאס זאל זיין מתוך מנוחה
שמחה וטוב לבב.

בברכה לבשו"ט ולחה"ש שמוטו"ל.

נעם לי לקרות מש"כ ע"ד ראב"ע. ויש להוכיח דבמסיבת בני ברק

ז'שיט

קטע נדפס בהגש"פ עם לקוטי טעמים מנהגים וביאורים (הוצ' תשמ"ז ע' קטז) והושלמה ע"פ
העתק המזכירות.

מו"ה ארי': שפיזמן, בארביאדאס. אגרת נוספת אליו – לעיל ז'קנג.

שטר מכירת חמץ: לעיל אגרת ז'רמח.

בודאי כבר הי' ראב"ע נשיא, דאי לא הכי — איך זה הושיבוהו באמצע והוא צעיר ביותר, דהרי כשנתמנה לנשיא הי' בן יח שנים ולהירושלמי — בן טז שנה!

ז'שכ

[שלחי אייר תש"כ]

למה כו' ה' מביא המד' כו' במדה"ד —

כי צדיקים דומים לבוראם, וגם הקב"ה עשה כן וכתב: בראשית ברא אלקים גו'. וכ"ה בפירש"י [בדרך רמז ובדא"פ: ר"פ ה' — העולם שנברא בה']. וראה זח"ג לט, א.

הרי כו' בפ"ד —

שם אינו מדבר בקדימה בבריאה, כ"א בקדימה בהבנת האדם — שפשוט יותר בהבנה שא"א להבין ההתפשטות דלמע', מאשר שא"א להבין הצמצום.

הערה: אולי ניבאו ול"י מה ניבאו — כי מבואר לפעמים (נע"ד הנ"ל) כי תחלת ז' ימי הבנין — מדת החסד, כי עצם וסיבת הבריאה וכן סיבת הצמצום — מפני שטבע הטוב להיטיב וכו' וגם רוצה שיהי' בערך הנבראים ולכן מצמצם כו', אבל זהו **סיבת** הענין ולא שבורא בזה וק"ל.

יש מדרש להיפך —

אינו. יש מדרש הכולל ב' האפשרויות וכמו ב"ר (ספ"ב): אם בורא במדה"ר כו' אם בורא במדה"ד כו' אבל לא להיפך.

ז'שכ

האגרת היא אל מו"ה דובער בוימגרטן, ונכתבה על גליון מכתבו מיום י"ט אייר תש"כ: לומדים אנו כעת שער היחוד והאמונה. והקשה הוא (רח"י לוין) למה שבתחלת פרק ה' מביא המד' שבתחלה עלה במחשבה לברוא את העולם במדה"ד וראה שאין העולם מתקיים ושיתף עמו מדה"ר, הרי כמבואר למעלה בפרק ד' אדרבה הי' מדת החסד מתחלה וזהו העיקר ורק מדת הגבורה היא הטפל כמו שאומר שכשם שאי אפשר להבין מדת חסדו והתפשטותו כך גם אי אפשר להבין מדת גבורתו וכו'. ובפרט שהרי גם יש מדרש להיפך שבתחלה עלה במחשבה במדה"ר וראה שאין העולם מתקיים ושיתף עמו מדה"ד ומד' זה הי' יותר נכון.

המלים המודגשות שבתחלת כל קטע הם ציטוט לשון השאלה הנ"ל.

ז'שכא

ב"ה, א' סיון, תש"כ
ברוקלין.

האברך חיים שי'

שלום וברכה!

במענה למכתבו מיום החמישי, בו שואל אודות נגון [אימתני] קאתי מר. ושואל על מקורו של הנגון.

והנה כפי הידוע לי, הנגון הוא נגון ירושלמי, ואין ברור מי הוא מחברו, ולפני איזה שנים הרי כמה מהחרדים התחילו לנגנו בתיבות האמורות, מפני ההרגש שפעל בהם נגון האמור, אבל פשוט שאין זה בדוקא, ואם יבוא מי שהוא מנגן ירא שמים בעל רגש וימציא נגון יותר מתאים להתעוררות הנפש והתבוננות[ת] בהענין דלכשיפוצו קאתי מר, ברשות כל אחד לקבל דעתו בזה.

באם שאלתו לגוף הענין דלכשיפוצו מעינותיך חוצה קאתי מר, הרי הם דבריו של מלכא משיחא בעצמו מענה להבעש"ט בהיותו בהיכלו למעלה וכהודעת הבעש"ט באגה"ק שלו שנדפס בספרו של אי מגדולי תלמידיו, בן פורת יוסף הר"י מפולנאה, ואין לך הוראה ברורה מזה.

במ"ש שראה בספר שלימוד הקבלה פנימיות התורה יקרב ימות המשיח וגם ביאת המשיח, — הרי יותר מזה מובא בכ"מ* ודברים נפלאים וגם מבהילים איך שע"י העדר לימוד זה, מאריכים הגלות גלות בני ישראל והשכינה ואין להאריך בדבר המבהיל.

תקותי חזקה שיש לו קביעות — דקבוע לא בטיל — בלימוד פנימיות התורה שבדורנו נתגלתה בתורת החסידות, וגם מוסיף בזה שהרי נצטוינו להעלות בקדש.

בברכה לבשו"ט.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

(*) לדוגמא: הרח"ו בהקדמתו לשער ההקדמות.

ז'שכא

חיים: וואלקין, באלטימור. אגרת נוספת אליו — לקמן ז'תכט.

ז'שכב

ב"ה, א' סיון, תש"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

. . . לפלא גדול שאינו מזכיר בהנוגע לפעולות ליום הבהיר ל"ג
בעומר וחג השבועות (אשר הא להא שייך נוסף על הכלל דספירת העומר
הוא הכנה ליום החמשים*), שהרי מבואר בדא"ח אשר בחה"ש הי' מתן
תורה בכללותה וגילוי פנימיות התורה מעין מתן תורה הי' בל"ג בעומר,
ונוסף על הענין דשניהם יום הילולא דהפותחים שביל ודרך ללימוד
פנימיות התורה – הרשב"י (לדורו וליחידי סגולה) והבעש"ט לכאז"א
מישראל ועד שיפוצו מעינותיו חוצה, וכלשון אגה"ק של הבעש"ט
הידוע, ויהי רצון שיבשר טוב – בהנוגע לפעולות בהאמור ובענינים
הפרטים גם יחד.

בברכה בלשון הרב הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר לקבלת התורה בשמחה
ובפנימיות.

ז'שכג

ב"ה, א' סיון, תש"כ
ברוקלין.

הרה"ג הרה"ח אי"א נוי"נ רב פעלים מו"ה בנימין שי

שלום וברכה!

. . . כיון שהכל בהשגחה פרטית וכדברי כ"ק מורנו הבעש"ט
ששמענו כ"פ מכ"ק מו"ח אדמו"ר, שכל ענין אשר איש הישראלי רואה
או שומע, הרי זה הוראה בעבודת השי"ת, מפרש הנני הכתיבה אלי,

(*) ול"ג בעומר בפרט יש לו שייכות לפרוס העצרת (נ"כ הטוש"ע או"ח
סתצ"ג).

ז'שכג

מו"ה בנימין: מנדלסון. אגרת נוספת אליו – לעיל ח"ו א'תרצג.

למען הזכירני על חובתי [נשען על מרז"ל אין מזרזין אלא למזוזזין], להדגיש את תורת הבעש"ט הדרכותי ומנהגי, ואשר השנה היא שנת סגולה, שנת המאמים להסתלקות הילולא של הבעש"ט וחל באותו היום דהקביעות דשנה זו ביום הרביעי, בחג השבועות, שכדברי רבנו הזקן בעל התניא (פוסק בנסתר דתורה) והשו"ע (פוסק בנגלה דתורה) בו נטלו- ונתלו המאורות, שבדאי זמן מוכשר הוא לעורר את כאו"א מבני"י ביום ההילולא ובימים שלפני זה ושלאחריו לתורת בעל ההילולא אשר מסר נפשו על הפצת תורה זו ואשר כמאמרז"ל באופן תלמוד המביא לידי מעשה בהדרכותי והנהגותי ועד לחיים חסידותיים בחיי היום יומים, וכודאי לדכותי אין כל צורך באריכות בזה, וגם כללות הכתיבה הי"ז כמאמר חז"ל הנ"ל זריזות למזוזזין.

ובידעי השפעתו בקהלתו הטי' ובכמה מקומות באה"ק ת"י הרי תקותי חזקה שינצל אותה ככל האפשרי ועוד יותר (שהרי תורה שולטת ומשנה המציאות ועד שהארון פועל במקומו אשר אינו מן המדה שלמרות שמדת עצמו אמתים וחצי ארכו וגו'), וחזקה לתעמולה שאינה חוזרת ריקם, ובפרט כשהם דברים היוצאין מן הלב.

בכבוד ובברכה לבשו"ט בכל האמור, וחייב אדם לומר בלשון רבו (הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר) לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

ז'שכד

ב"ה, ג' סיון, תשי"ב
ברוקלין.

הרה"ג וו"ח אי"א נוי"נ מו"ה שלום שי'

שלום וברכה!

במענה למכתבו מכ"ח אייר, בו כתב אודות קביעות מזוזה.

מסורה בפי חסידי חב"ד הוראה מרבתינו נשיאינו כמדומה לי עד

ז'שכד

נדפסה בלקו"ש ח"ט ע' 259 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מו"ה שלום שי': רבקיין, סעיאטל. אגרות נוספות אליו – לעיל ז"לב. ובהנסמן בהערות שם.

לרבנו הזקן, שהולכים אחרי היכר ציר ואפילו בנדון כאותו שמתאר יציע (באלקאן) שהכניסה אליו רק דרך אחד מחדרי הבית, ואומרים בזה שעל השאלה איך יכנס, ענו, שיטפס דרך הגג, והרב לנדא שי' דבני ברק, כמדומה שמע בזה הוראה מפורשת מכ"ק אדמו"ר (מוהרשי"ב) נ"ע.

דא"ג גם בהבאלקאן בדירתו של כ"ק מו"ח אדמו"ר היכר ציר לפני החדר וקביעות המזוזה באופן הנ"ל.

כדרכו אינו מזכיר דבר ע"ד הפצת המעינות במחנו ויהי רצון שיבטל החזקה האמורה, והעיקר שיפיץ ויפיץ ועד שיגיעו גם חוצה, והרי השנה דורשת ותובעת תוספת פעולה בהאמור שהרי היא שנת המאטים להסתלקות הילולא של הבעש"ט ז"ל, וק"ל.

בברכה לבשו"ט ולקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

ז'שכה

בי"ה, ג' סיון, תש"כ
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

במענה לשני מכתבי מכ"ט אייר.

בעת רצון יזכירו את כל אלה שכותבת אודותם על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע מתאים לתוכן כתבה.

ובמה שכותבת אודות הסתדרותה בחיים, פשוט הדבר אשר האושר האמיתי הוא בבנין בית בישראל יחד עם בן תורה שלמד בישיבה לימוד התורה ביראת שמים, וכמבואר בכמה מקומות בדברי רבותינו ז"ל. . .

דרך אגב במה שמזכירה על דבר דוחק הפרנסה בהמשך לענין כיסוי ראש, — מה פלא שהפרנסה דחוקה, והרי מבואר בזהר הקי (חלק ג' קכ"ו ע"א) אשר כשענין כיסוי הראש על ידי עקרת הבית בסדר הוא, מתברכים בכולא בברכאן דלעילא, בברכאן דלתתא בעותרא בבנין בבני

היכר ציר: ראה גם לעיל ח"ח ו'תרעה, ובהנסמן בהערות שם.

שכז

אדמו"ר שליט"א

בנין, והרי תורתנו תורת חיים, הוראה איך לנהוג בחיים ועד לחיי היום יומים.

ויהי רצון שבהתקרבונו לזמן מתן תורתנו, הרי מכאן ולהבא אך תורתנו תורה אור תאיר את דרכה בחיים, ואז מאושרה תהי' באמת מנפש ועד בשר.

בברכה לבשורות טובות בהאמור ולחג שמח.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ז'שכו

ב"ה, ג' סיון, תשי"ב
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ
מו"ה שמשון שי' הלוי

שלום וברכה!

במענה למכתבו מיום הרביעי, בו שואל בדיני מילה.

והנה בכלל בשאלות למעשה יש לפנות לרב מורה הוראה אלא שעלי החובה והזכות להדגיש המבואר ומפורש בתורה שבכתב ושבע"פ אודות גודל ענין הכניסה לבריתו של אאע"ה שנכרת ע"ז י"ג בריתות שהם מכוונים כנגד י"ג מדות הרחמים, שמזה מובן וגם פשוט, שכל פרט בזה נוגע הן ברוחניות הנפש והן בעניני הגוף וכל המוסיף מוסיפין לו.

וידועים דברי רבנו הזקן בעל התניא (פוסק בנסתר דתורה) והשו"ע (פוסק בנגלה דתורה) אשר תחלת כניסת נפש זו הקדושה היא וכו' במצות מילה (יעוין בשו"ע שלו מהדו"ב סוף סי' ד') והמפורסמות אין צריכות רא"י.

בהזדמנות זו עלי עוד חוב קדוש וגם זכות לעוררו על ההכרח

ז'שכו

מו"ה שמשון: אלנבערג, סלפורד.

בקביעות עתים בלימוד פנימיות התורה אשר בדורנו נתגלתה בתורת החסידות, ובפרט על זה אשר השגחה העליונה זיכתו להכניס בני ישראל לבריתו של אברהם אבינו.

בכבוד ובברכה לבשו"ט ובלשון הרב הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

ז'שכו

ב"ה, די הגבלה טעג, היתשי"כ —
200-טר יאר פון דער הסתלקות-הילולא
פון בעל שם טוב ז"ל
ברוקלין, נ.י.

לבית יעקב (צו די פרויען)
ולבני ישראל (צו די מענער)
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

די טעג פון הגבלה — צוגרייטונג צו מתן תורה — פאדערן א באזונדערע, אינערלעך-טיפערע אריינטראכטונג וואס תורה איז.

די תורה הק' איז ניט א זאמלונג פון געזעצן פאר באשטימטע געלעגנהייטן, נאר נעמט ארום דעם מענטשן **אינגאנצן**, פון זיין ערשטן מאמענט ביזן לעצטן מאמענט, און אין אלע איינצעלהייטן פון זיין טאג-איך-טאג לעבן.

דאס איז די אינערלעכע באדייטונג פון תורה אלס **תורת חיים**.

נאך מער. ווי אונזערע חכמים זכרונם לברכה דערקלערן, נעמט

לבית יעקב (צו די פרויען) כו': מכילתא (שמות יט, ג).
מענטשן אינגאנצן: אבות פ"ו מ"ז. וראה מאמר כ"ק מו"ח אדמו"ר עה"פ
ודברת במ (היום יום י"ג מנ"א).

ז'שכו

נדפסה בלקו"ש ח"ח ע' 275.

תורה ארום **זי גאנצע בריאה** (דעם באשאף). זיי דערקלערן דאס מיט א משל פון אן ארכיטעקט, וואס איידער ער בויט א בנין, מאכט ער פריער א פלאן פאר אלע איינצעלהייטן פון דער געביידע; אזוי האט דער אויבערשטער פריער אנגעצייכנט אין דער תורה **יעדן** פרט פון דער בריאה, ביז צו דער נידעריקסטער שטופע אין **דומם** (אומבאוועגליכע, מאטעריעלע זאכן).

דאס בריינגט צו איינעם פון די הויפט גרונטזאצן פון תורת החסידות הכללית פון בעל שם טוב, לויט זיין אויסטייטשונג פון פסוק **לעולם הוי' דברך נצב בשמים** (שטענדיק פעסט איז דער ג-טלעכער ווארט — יהי רקיע אא"וו — אין הימל), ווי עס ווערט ברייט דערקלערט פון אלטן רבי'ן ז"ל (בעל התניא והשלחן ערוך) אין תורת חסידות חב"ד — ספעציעל אין **שער היחוד והאמונה**, —

אז אלץ — אין די הימלען אויבן און ביז צו דער ערד אונטן, אין אלע זייערע פרטים, עקזיסטירן בלויז דורך דעם ג-טלעכן ווארט וואס האט זיי באשאפן און באשאפט און באלעבט זיי שטענדיק אן אויפהער, יעדן אויגנבליק.

דערפון פאלגט דער צווייטער גרונטזאץ —

אז **השגחה פרטית** — דער דירעקטער ג-טלעכער פרטיות'דיגער וויסען און אויפפאסונג איבער יעדער זאך — באציט זיך אויף אלע פרטים פון דעם באשאף, פון דעם מענטשן, דער אויסדערוויילטער פון אלע באשעפענישן, ביז דעם קלענסטן באשטאנדטייל אין דומם.

דערפון פאלגט א ווייטערדיקער אויספיר, וואס איז אויך א גרונטזאץ אין תורת החסידות, און איז ספעציעל אונטערגעשטראכן געווארן פון בעל שם טוב, כאטש אייגנטלעך איז דאס א דין אין שולחן ערוך —

אז מען דארף דינען דעם אויבערשטן אין, און מיט, אלע פרטים,

דערקלערן דאס: בראשית רבה בתחלתו. זח"א ה, א. ובכ"מ.

שער היחוד והאמונה: בתחלתו. וראה מדרש תהלים קיט, לו. לקו"ת ר"פ

אחרי.

השגחה פרטית: ראה חולין סג, א ופ"י רבנו הזקן (ברשימות הצ"צ לתהלים

לו, ז). היום יום כ"ח חשוון.

שולחן ערוך: אורח חיים סרל"א. וראה ח' פרקים להרמב"ם פ"ה.

אנהויבנדיק מיט לערנען תורה און מקיים זיין די תרי"ג מצוות, ביז גאר די איינפאכסטע פאסירונגען און אומשטענדן אין טאג-טעגלעכן לעבן, און

אז פון אלץ ארום – דארף מען זיך לערנען **אהבת השם** און **יראת השם**, די אורשפרינגלעכע קוואלן פון וועלכע א איד שעפט דעם ריכטיקן גייסט מקיים צו זיין תורה און מצוות, די מצוות-עשה און מצוות לא-תעשה, דורכגעדרונגען מיט אמת'ן חיות, און מקיים זיין זיי מיט הידור.

דער אריינטראכטן זיך אין דעם אלעם וואס איז אויבן דערמאנט געווארען, אריינטראכטן מיט התלהבות, לעבעדיקייט און ליכטיקייט.

און אין די דאזיגע סגולה טעג, ערב דעם טאג פון מתן תורה, וואס איז אויך דער טאג פון הסתלקות-הילולא פון בעל שם טוב.

אראפברענגען דאס אין אלע איינצעלהייטן פון טאג-טעגלעכן לעבן, סיי אין דעם אייגענעם לעבן, סיי אין אלעס ארום זיך, אין אלץ אין דער וועלט, לויט דעם אויסדרוק

יפוצו מעינותיך חוצה. אז די קוואלן פון חסידות, וואס דאס איז **פנימיות התורה** – די אינערלעכקייט פון דער תורה – זאלן זיך פארשפרייטן און דערגרייכן **חוצה** – ביז אין די אויסנווייניקסטע און ווייטסטע פרטים און אנגעלעגנהייטן פון דער בריאה אין גאנצען,

וועט דאס אויך פארשנעלערן די גאולה האמתית והשלימה על ידי משיח צדקנו, ווען די גאנצע בריאה וועט זען און פילן אז **אנכי ה' אלקיך**.

מיט א וואונטש צו קבלת התורה מיט שמחה און פנימיות און א פריילעכן יום טוב.

מנחם שניאורסאהן

פון אלץ ארום: פתגם הבעש"ט (היום יום ט' אייר).

קוואלן פון וועלכע: תניא פ"ד.

חיות .. הידור: קונטרס העבודה פ"ב.

די גאנצע בריאה: כתפלת ר"ה: וידע כל פעול כו'. וראה מדרש תהלים עג.

שער היחוד והאמונה רפ"ג.

שלא

אדמו"ר שליט"א

ז'שכח

ב"ה, ימי הגבלה, היתש"כ
שנת המאתים להסתלקות הילולא
של הבעל שם טוב ז"ל.
ברוקלין, נ.י.

הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ כו' מו"ה שלמה זלמן שי

שלום וברכה!

לקראת חג השבועות, זמן מתן תורתנו, הבא עלינו ועל כל ישראל
לטובה, הנני בזה להביע ברכתי – בלשון הרב הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע –

לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

בכבוד ובברכת החג ולבשו"ט.

בעתו קבלתי מכתבו בהמשך לשיחתנו ע"ד כפר חב"ד שני, ונתעכב
המענה שלי כי מיום ליום חכיתי לידיעות נוספות, ואתו רוב הסליחה.
והידיעות שחכיתי עליהן הן בנוגע ההכנות וסידור העבודה על ידי
אנשים המתאימים לכך. וכשאקבלם אכתוב לכת"ר ובינתים ת"ח עוה"פ
בעד הבטחתו לעזור מצדו ככל האפשר.

אגב, כשהי' כאן מר אברהם שי' הרצפלד, דברתי אתו בענין זה
ובדרך כלל הביע אהדה לענין והבטיח עזרתו אם יהי' צורך בה. ומכש"כ
וקי"ו בהנוגע לידידנו מר שזר שי'.

בהזדמנות זו רצוני להוסיף שראיתי בעתונות שכי' ישתתף בכינוס
שיתקיים בקשר עם הילולא המאתים של הבעש"ט ז"ל. תקותי שאחת
התוצאות מהכינוס תהי' לבטל מעקרא הטעות הכי מבהיל כאילו תורת
החסידות, ובפרט תורת הבעש"ט, הקילה ח"ו בקיום המצוות בפועל,
והאם דרושה הוכחה גדולה מזו שכשמוזכרים שפלוני חסיד הוא הרי

ז'שכח

מו"ה שלמה זלמן שי': שרגאי. אגרות נוספות אליו – לעיל ח"יח ו'תשפה, ובהנסמן בהערות

שם.

לבטל מעקרא הטעות: ראה גם לעיל אגרת ז'נב, ובהנסמן בהערות שם.

שלב

אגרות קודש (ז'שכח)

מיד עולה על דעתו של השומע שכיון שכך מן הסתם פלוני מניח ב' זוגות תפלין, לובש ציצית כפולות שמונה, מאריך בתפלתו וכדומה. ולמרות האבסורדיות שב„האשמה“ הנ”ל, רבים חללים הפילה.

מוסג”פ העתק מכתבי כללי מענינא דיומא, שתקותי שימצא בו ענין.

ז'שכט

ב”ה, ימי הגבלה, היתש”כ
שנת המאתים להסתלקות הילולא
של הבעש”ט ז”ל.
ברוקלין, נ.י.

הרה”ג הרה”ח אי”א נו”נ עוסק בצ”צ צנמ”ס כו'
מו”ה שלמה יוסף שי

שלום וברכה:

מאשר הנני קבלת מכתבו ממוצש”ק שמיני ומל”ג בעומר.
ולקראת חג השבועות, זמן מתן תורתנו הבא עלינו ועל כל ישראל
לטובה, הנני בזה להביע ברכתי – בלשון הרב, הוא כ”ק מו”ח אדמו”ר
זצוקלה”ה נבג”מ זי”ע –

לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

ובברכת החג,

מ. שניאורסאהן

נ.ב.

מכתבו מיום א' אמור פ”נ, נתקבל, ויקרא בעת רצון על הציון הקי'
של כ”ק מו”ח אדמו”ר זצוקלה”ה נבג”מ זי”ע.

ובמ”ש במכתבו מיום הבהיר ל”ג בעומר – בהנוגע ל... הרי באס

ז'שכט

מו”ה שלמה יוסף זיין. אגרות נוספות אליו – לעיל ז’סו, ובהנסמן בהערות שם.

יבוא לפועל ככתבו, אה"י מוכרח להודיע עמדתה ברורה של חב"ד לשיטת הנ"ל, כמובן מתאים למכתבי כ"ק רבותינו נשיאינו, כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב וכ"ק בנו מו"ח אדמו"ר – זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע. ובטח יגרום זה לתגובה מכמה חוגים וכו' וכו'.

והרי שיטתי עד עתה, שכל זמן שאינני מוכרח להצהרות שעלולות להביא למלחמות [ז.א. שאינו נותן מקום לטעות], אינני עושה זה, וק"ל.

מצו"פ העתק מכתבי כללי לחה"ש, ובטח לדכוותי אין צריך לזרוז בעיני הפצת המעינות בכלל, ובפרט בימים הסמוכים ליום ההילולא, שבלשון כ"ק אדנ"ע (ונאמר זה בהנוגע לל"ג בעומר) ביום ההסתלקות הוא הגילוי דעצם מדריגתו.

ז"ש

ב"ה, ה' סיון, תש"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מכ"ט אייר.

כשיכתוב שמו ושם אשתו בצירוף שם האם של כ"א מהם יזכירם על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע מתאים לתוכן כתבו.

ובהנוגע לבן זכר, שמעתי מכ"ק מו"ח אדמו"ר מה שקבל מאבותיו, הסיפור בסגנון הכתוב, במה יזכה נער – בן זכר – את ארחו מצות הכנסת אורחים. אלא שמובן שהנ"ל צריך להיות בתוככי שמירת כללות התורה ומצותי, והרי ככל שיהי' המצב גם טוב בזה, תמיד יש מקום להוסיף, כיון שקשורים בהקב"ה שהוא אין סופי.

ובלימוד התורה מובן וגם פשוט, שתהי' לו קביעות עתים בלימוד פנימיות התורה שבדורנו נתגלתה בתורת החסידות ע"י מייסדה מורנו

ז"ש

שמעתי: ראה גם לעיל ח"ד אגרת תשצ, ובהנסמן בהערות שם.

שלד

אגרות קודש (ז'של)

הבעש"ט ז"ל, אשר השנה היא שנת המאתים להסתלקות הילולא שלו, שנת סגולה להפצת תורה זו.

בטח נזהרת זוגתו תחי' בהנוגע לכיסוי הראש כדבעי ומהנכון אשר יבדקו את התפילין שלו וכן את המזוזות בדירתם שתהיינה כולן כשרות כדין, וכן אשר זוגתו תחי' תשמור על מנהגן הטוב של בנות ישראל, להפריש לצדקה קודם הדלקת הנרות בכל ערב שבת וערב יום טוב. בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ז'שלא

ב"ה, י"ג סיון, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מיום . . .

ויהי רצון שיבשר טוב בכל הענינים שכותב — בטוב הנראה והנגלה, וכפתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר הידוע, שכשנותן הקב"ה לעמו בני ישראל גשמיות, ביכולתם להראות ומראים בפועל איך שמהפכים את הגשמיות לרוחניות.

והרי פתגם רבותינו נשיאינו, הוא גם נתינת כח, ובפרט שיום מתן תורה הוא גם יום ההילולא של מורנו הבעש"ט ז"ל, ובשנה זו — הילולא המאתים וביום הרביעי בשבוע (כבעת ההסתלקות) בו ניטלו וגם ניתלו המאורות.

וידועה תורת בעל ההילולא על הכתוב כי תראה חמור וגוי' עזוב תעזוב עמו, לעבוד את השי"ת עם החומר, עם הגוף ועניניו.

בברכה לבשו"ט ובזה גם ע"ד השפעתו בסביבתו בכיוון הנ"ל.

ז'שלא

נוסח דומה נשלח לכמה.

וכפתגם: ראה לעיל חט"ז אגרת ה'תתקצ"ה, ובהנסמן בהערות שם.

שלה

אדמו"ר שליט"א

ז'שלב

ב"ה, י"ג סיון, תש"כ
ברוקלין.

הרה"ג הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מו"ה שניאור זלמן שי

שלום וברכה!

במענה למכתבו מאסרו חג שבועות זמן מתן תורתנו, ובקשר עם
יום הולדתו,

יהי רצון שכאמור בהקאפיטל תהלים שמתאים למנהג קדמונים
יתחיל לאומרו, יקוים בו בפועל הכתוב הרחב פיך ואמלאהו, בענינים
הפרטים ובענינים הכלליים אשר בכל אנ"ש יחדיו יהלכו ובפרט לזה
שהשגחה עליונה זיכתו והצליחתו להיות משפיע כרב ומרא דאתרא בכפר
חב"ד מיסודו ובהנהלתו של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע
נשיא ישראל, ויעשה זה מתוך שמחה וטוב לבב, ובלשון הכתוב שם
ויאכילהו מחלב חטה ומצור דבש (חטה גליא דתורה ובמילא גליא
דעולם, דבש, סתים דתורה ופנימיות דעולם) אשביעך. ויבשר טוב בכל
האמור וכנ"ל דוקא מתוך שמחה.

בודאי נתקבל המברק שלי בהנוגע להבנינים והזריזות שבדבר,
ובלשון רבנו הזקן באגה"ק סי' א"ך טוב, זריזות נפלאה, והרי בתור מרא
דאתרא גם בזה מרות שלו ובודאי ינצלו ככל הדרוש למילוי רצון
רבותינו נשיאינו, לבנות בתים בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בברכה לשנת הצלחה בכל האמור ולבשו"ט בכל הנ"ל.

נ.ב.

במה ששאלוהו שלא מצינו בין שמות התנאים ואמוראים וכו'
שמות כל האבות ומשה רבנו וכו' – כבר העירו בזה באיזהו מקומן

ז'שלב

מו"ה שניאור זלמן: גרליק, כפר חב"ד. אגרות נוספות אליו – לעיל ח"ח ו'תתע"ז, ובהנסמן
בהערות שם.

וביניהם החיד"א (מערכת גדולים ערך רב אברהם גאון ושם ערך רב משה גאון).

נתעכב השילוח ובנתים נתקבל מכתבו שלאחרי הנ"ל, וברובו כבר נענה בהנ"ל.

ובשאלתו ע"ד מ"מ המלצה בנוגע לכחב"ד לעורר נדיבים, צ"ע הספק, כי בודאי ובודאי שיש להמליץ עליו וכו' והלואי וירבו כמותו בארץ ישראל ת"ו ע"י משיח צדקנו ב"ב.

ז'שלב

ב"ה, י"ד סיון, תש"כ
ברוקלין.

הרה"ג הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
צנמ"ס וכו' מוהרש"י שי

שלום וברכה!

במענה למכתבו הדחוף מ"ב סיון, חתימת תשלומין דחג השבועות, ולכן בא המענה ג"כ דחוף.

... בעברי על מכתבי כת"ר ראיתי, שעדיין לא עניתי במה שכתב אודות העשירי יהי קדש בענין יציאה מן הדיר. ונשמט במכתבי הנ"ל הציון ומראה מקום – ללקוטי השי"ס להאריז"ל מסכת בכורות. וז"ל שם בהנוגע לעניננו: מעשר קדש ויוצא דרך הפתח כו' והבן זה. – ולהערת כת"ר מהדין ע"פ נגלה שגם בדיר קדוש, הנה בהקדם – שכמה ענינים מצינו כגון דא, שמבוארים הדברים ע"פ פנימיות התורה כפי שצ"ל הענין **מסודר**, ומעין דוגמא – ענין הכי כללי, הביאור שכל המצות צ"ל במחשבה (כוונה) דבור (ברכה) ומעשה (קיום המצות בפועל), אף שחלק גדול מהמצות אין צריך כוונה, וברכות לא מעכבות.

ז'שלב

נדפסה בלקו"ש ח"ז ע' 362 והושלמה ע"פ צילום האגרת.
מוהרש"י: זיון. אגרות נוספות אליו – לעיל ז'ס, ובהנסמן בהערות שם.
אודות העשירי יהי קדש: בהמשך לזה – לקמן אגרת ז'שנו.
במכתבי הנ"ל: ז'קצט.

כתבתי רק „דוגמא“, כיון שעכ"פ לכתחלה כדאית כוונה וברכה. משא"כ יציאה מדיר, שאפשר הי' לומר שגם לכתחלה אין צריך. אבל באמת אינו, כי אדרבה מה"ת מצוה שיצאו וימנם בשבט. והעיקר – דלפענ"ד, גם בדיעבד הנה לקושטא דמילתא, לא כן הוא ע"פ דין הנגלה, ויסודי:

(א) בסוגיא דבכורות (נח, ב ושם) לכאורה אינו מובן – דרז"ל בפשיטות העשירי קדש מכל מקום, אף שלא קרא שם וכו', משא"כ בהנוגע ליציאה מדיר – שמחפשים ראיות והוכחות. ולכאורה שקולים הם וכו'.

(ב) דברי הרמב"ם (הלכות בכורות פרק ח' הלכה ח') שכותב הטעם דפוטר מנין הראוי, דלכאורה הוא רק אליבא דקס"ד שצריכה להיות יציאה בפועל, וכקושיית הלחם משנה.

(ג) לשון מפרשי הש"ס דשם וגם נ"ט עמוד ב', דמשמע דמנין הראוי הוא מעין דכל הראוי לבילה – יציאה – אין בילה מעכבת.

(ד) והוא העיקר, איך אפשר לומר דבהעדר יציאה מדיר קדוש לגמרי דמתי חלה הקדושה, שהרי באם יוציאו העשירי דרך דלת אחרת – אינו קדוש, כי אינו מצורף לתשעה המנוים, ועוד – מאי שנא מיתה ויציאה מגדר חי לגמרי – ממוציא החי דרך דלת אחרת.

וכל הנ"ל מתורץ – באם נאמר אשר הדין הוא דנשתייר עשירי בדיר העשירי מעשר, רק באם אחרי כן יצא חי באותה הדלת, שאז הוברר הענין מלכתחלה דשייך אליהם, משא"כ במת עשירי בדיר, שלא אמרו בברייתא דהעשירי מעשר, וכנ"ל דהוה דוגמא יצא בדלת אחרת – שתשעה המנוים יפטרו רק מטעם דמנין הראוי, ולכן רש"י (בכורות נ"ט ע"ב) צירף מת העשירי בדיר ויצא בפתח אחר וכתב הטעם דמנין הראוי. ומזה – בהנוגע לענינו דעכ"פ בתור בירור היציאה מוכרחת ובלקוטי הש"ס להאריז"ל שם, והביאני על החילוק – שאאפ"ל בהנוגע לספירת המלכות דנעשה כל הענין מעצמו, ע"ד שאומרים בספירת הבינה שהיא למעלה מהשתלשלות, וכמ"ש מאז.

במ"ש אודות הגבהה, לפלא קצת שאינו מוזכר בהערך באנציקלופדיא ע"ד אופן הגבה הנהוג בחב"ד, דמניחים הס"ת על

השולחן לאחרי הגבה וקודם הגלילה, וראה זה חדש – שדוקא בעל ערוך השולחן, מאשר ומשבח מנהג זה.

נעם לי לקרות בחותם מכתבו אודות ענינים הקשורים בשנת המאתים וכו' ופעולותיו בזה, ותקותי חזקה, אף שאינו מזכיר, שהודגש ובתוקף הדרוש, שלילת הטעות שכאילו הבעש"ט וכו' הקילו בהנוגע לקיום מצות בהידור וכו'. ואחד הטעמים שהנני כותב בזה, שבאם ע"ע לא הודגש כדרוש – מהנכון לעשות זה בכל עת מצוא עכ"פ מכאן ולהבא, כי רבו הטועים, אף שחלק מהם טעות ברצון וכו'.

שיחתו שמזכיר בסוף מכתבו – ת"ח על המשלוח לכאן, ובעיקר – הנאומים בעת הכינוס – כי לע"ע לא באו לידי.

מ. שניאורסאהן

ז'שלג

ב"ה, ט"ו סיון, תש"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

בשעה טובה תהא פתיחת גן ישראל בשנת המאתים להסתלקות הילולא של רבי ישראל בעל שם טוב, ויצליחו כל אלו שיהיו בו וההנהלה והמשתדלים שליט"א בגשם וברוח גם יחד כהוראת בעל ההילולא שהיא גם נתינת כח וכמבואר בחסידות חב"ד, ובקרוב ממש יקוים בהם הקטון יהי לאלף וגומר בביאת מלכא משיחא וגאולתנו האמתית והשלימה.

מנחם שניאורסאהן

שליחת הטעות: ראה גם לעיל אגרת ז'נב, ובהנסמן בהערות שם.

ז'שלג

נדפסה בלקו"ש חכ"ג ע' 409. נוסח דומה נשלח לכמה מחנות דגן ישראל.

שלט

אדמו"ר שליט"א

ז'שלה

ב"ה, טו"ב סיון, תש"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

ע"י מחותנו הרה"ג אי"א נר"נ מו"ה . . . שי קבלתי בקשת ברכה
פ"נ עבורו.

ובעת רצון אזכירו על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה
נבג"מ זי"ע, ויהי רצון כשם שהביאו הבקשה כן יבשר טוב בעצמו בזה.

ובפרט שבאים אנו מיום הילולא המאתים (שהיי ביום א' דחג
השבועות) של מורנו הבעש"ט ז"ל, וידוע דבר התורה שלו על הכתוב כי
תראה חמור וגו' עזוב תעזוב עמו, לעבוד את השי"ת עם הגוף ועניניו.

ומענין לענין באותו ענין, כבר כתבתי לכמה וכ"פ אודות גודל
ההכרח להפיץ המעינות (של הבעש"ט, שהיא היא תורת החסידות, ועד
שיגיעו גם) חוצה, ואף שבכלל תוכן הנהגת כת"ר באופן דנחבא אל
הכלים, אבל לאחרי בקשת סליחתו ספק גדול, האם הזמן דעתה מתאים
לזה, ואת"ל – גם בזה ניתנה הוראה מהבעש"ט ז"ל עצמו שבשוי"א לא
רצה להתגלות וכו' וכמבואר במכתבי קדש שלו, ואף כי מי הוא זה
ואיזהו אשר ערב לבו להדמות להבעש"ט ז"ל, הנה מזה גופא שסיפרו לנו
ע"ד האמור, הרי ודאי שאין זה ח"ו לסיפור בעלמא ולבטלה, כי אם
הוראה ומעשה רב לכל הרוצים לילך בעקבותיו, וע"ד דברי אדה"ז בתניא
פרק מ"ד, עיי"ש.

ויהי רצון שגם בזה יבשר טוב וכהוראת חז"ל טוב האמיתי – טוב
לשמים וטוב לבריות וטוב העושה פירות דאילנא דחיי פנימיות התורה
שבדורנו נתגלתה בתורת החסידות.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ז'שלו

ב"ה, י"ז סיון, תש"כ
ברוקלין.

שלום וברכה:

במענה למכתבו מי"ב סיון, סיום וחותם תשלומין דחג השבועות
זמן מתן תורתנו.

בעת רצון יזכירו אותו וכן זוגתו תחיי על הציון הקי של כ"ק מו"ח
אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע מתאים לתוכן כתבו.

ובמ"ש אודות שינוי המצב רוח אצלו, אשר בעת ששומע דברי
התעוררות פועל עליו ביותר ואחרי כן וכו'

ידועה עצה היעוצה בזה, שענין התעוררות יקשרו זה תיכף בענין
של פועל לימוד התורה או קיום מצוה כדבעי או בהידור, שאז בקל יותר
להמשיך בהתעוררות זו, כיון שבא בפועל באיזו פעולה שתהיי וכמובא
בספרים הקי שזהו מה שמצינו בכמה מקומות שנצטוו הנביא לעשות
ענין בפועל וק"ל.

ובמ"ש אודות דאגת הפרנסה, ידועה עצת חז"ל להרבות בצדקה
ולחלקה לרבות פעמים, ומזמנים המסוגלים לזה הוא בכל יום חול קודם
תפלת הבקר להפריש פרוטות אחדות לצדקה.

ובהזדמנות זו הנני לעוררו על ההכרח לקבוע לימוד בפנימיות
התורה שבדורנו נתגלתה בתורת החסידות, ואם בכל המקומות ובכל
הזמנים היי הכרח בהאמור עאכ"כ בתקופתנו ובאה"ק ת"ו ביחוד
וביחוד אשר השנה היא שנת המאתים להסתלקות הילולא של הבעש"ט
ז"ל שנת סגולה להפצת מעינותיו, שהיא היא תורת החסידות, ועד
שיגיעו גם חוצה.

בברכה לבשו"ט בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

נ.ב.

מהנכון אשר יבדקו את התפילין שלו וכן את המזוזות בדירתו
שתהיינה כולן כשרות כדין.

שמה

אדמו"ר שליט"א

ז'שלז

ב"ה, חיי סיון, תשי"ב
ברוקלין.

הרה"ג הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה הלל שי

שלום וברכה!

. . . בענין שולמית שהעיר – יעוין מדרז"ל בשהש"ר (ז, א) נת' בד"ה וכל בניך תרפי"ט לכ"ק מו"ח אדמו"ר. וראה ג"כ לקו"ת ראה (ל, ג).

הגיעתני שמועה אשר העתיק סי' התניא לאנגלית, ואתענין לדעת הנכונה היא וכו'.

ז'שלח

ב"ה, חיי סיון, תשי"ב
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ וכו' מו"ה נפתלי שי

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הכי ארוך נתקבל מכתבו מי"ג סיון עם המצורף אליו, ובהמשך להמצורף במכתבו, נשלח המכתב מבלי לחכות על התור, בכדי למנוע פרסום בלתי מתאים, והוא כפי הצילום המכתב הוא מהגניזה החערסונית, ז.א. שאין זה גוף הכתי"י כ"א העתקה [כמבואר במכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר הנדפס בהתמים] ולית דין צריך ראיות נוספות כיון שרוב המכריע של כל המכתבים הנ"ל הוא בכת"י האמור,

ז'שלז

מו"ה הלל: מדליה, לידז. אגרות נוספות אליו – לעיל ז'קסג, ובהנסמן בהערות שם.

ז'שלח

מו"ה נפתלי שי: קראוס, תל אביב. אגרות נוספות אליו – לעיל ח"ח ו'תרלג, ובהנסמן בהערות שם.
המכתב הוא מהגניזה: ראה לעיל ח"ט אגרת ב'תרמח, ובהנסמן בהערות שם.

ואם הכת"י דאדה"ז שמזכיר במכתבו הוא ג"כ בציור אותיות דומות, בודאי גם הוא מגניזה האמורה.

נעם לי לקרות במכתבו מ"ש אודות עניני הפצה ובודאי לוקח בזה חלק פעיל מוסיף ויוסיף כהנה וכהנה.
בברכה לבשו"ט.

נ.ב.

לפלא שאינו מזכיר מפעולות זוגתו תח"י מתאים לכשרונותי שחוננה בהם.

ז'שלט

ב"ה, ח"י סיון, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הכי ארוך, נתקבל מכתבו מיום הרביעי בקשת ברכה פ"נ.

בעת רצון יזכירוהו על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע מתאים לתוכן כתבו, ויהי רצון שיבשר טוב בזה.

מובנת הפליאה והתמי', שאינו מזכיר במכתבו דבר בהנוגע לפעולותיו בהנוגע להפצת היהדות בכלל והפצת המעינות ביחוד, אשר השנה היא שנת המאנים להסתלקות מורנו הבעל שם טוב ז"ל, וידועים דברי אגה"ק שלו, אשר לכשיפוצו מעינותיו חוצה קאתי מר. וכן לא — מהשתתפותו בפעולות בית ליובאוויטש, שגם בזה פליאה גדולה לאחר אשר השגחה העליונה זיכתו בהקירוב הגדול ופנימי מכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא ישראל, ויהי רצון שיבשר טוב גם בזה.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
א. קווינט
מזכיר

ז'שלט

נדפסה בלקו"ש חכ"ג ע' 460.

שמג

אדמו"ר שליט"א

ז'שמ

ב"ה, כ' סיון, תשי"ב
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה אברהם חנוך שיי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתביו וכן הקטעי מכ"ע.

ולשאלתו בהנוגע להמשך עבודה בהעתקה וכו' – באם יכול לשנות
הנהגתו דעד עתה בהנוגע להעתקה **שלא** תהא מילולית, וכמו שכתבתי
בזה כו"כ פעמים, אזי כדאי להעתיק ללשון הקדש כפי שמדובר באה"ק
ת"ו, תוכן הענינים שהו"ל ע"י צעירי אגודת חב"ד ושבדאי נמצא אצלו
סעט שלם, המעלה בזה שהתוכן מתאים והוגהה פחות או יותר, וכן
ישנם המראה מקומות וציונים, ובאם תהי' העתקה ע"ד האמור וישנה
אפשריות לזרז, יש להתענין שיהי' נמצא כבר להפצה לחי"י אלול הבע"ל
יום ההולדת של מורנו הבעש"ט ז"ל . . .

בברכה לבשו"ט.

ז'שמא

ב"ה, כ"א סיון, תשי"ב
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ וכו' מו"ה חיים שלום שיי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מחי"י סיון, ובעת רצון יקרא הפ"נ שלו
על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבגי"מ זי"ע.

ז'שמ

מו"ה אברהם חנוך שיי: גליצנשטיין, לוד. אגרות נוספות אליו – לעיל חט"ז ה'תתע"א,
ובהנשמך בהערות שם. לקב, ז"תד.
תוכן הענינים: שנדפסו אח"כ בלקו"ש ח"א-ד.

ז'שמא

מו"ה חיים שלום: שווארץ, ירושלים.

ולשאלתו בהנוגע להעתיק את הצאינה וראינה ללשון הקדש, בכלל נכון הדבר, אלא שצריך לחקור אולי הקדימו כבר אחר בהאמור, כוונתי לאו דוקא העתק מהנ"ל ללשון הקדש כי אם ספר דומה להנ"ל.

וכיון שהכל בהשגחה פרטית, עלי החובה והזכות לעוררו על ההכרח בקביעות עתים בלימוד פנימיות התורה אשר בדורנו נתגלתה בתורת החסידות, שאם בכל המקומות ובכל הזמנים היי הכרח בזה, עאכ"כ באה"ק ת"ו ובתקופתנו ביחוד, והרי השנה היא גם שנת המאתים להסתלקות הילולא של הבעש"ט שנת סגולה להפצת המעינות שהיא היא תורת החסידות ועד שיגיעו גם חוצה.

במ"ש אודות אברך שיבוא לכאן להמצא במסגרת חב"ד בעבודה ובלימודים, — הרי אין כאן מסגרת כהנ"ל, כי בישיבת תומכי תמימים הלמוד כל היום כולו. ובכלל אין הישיבה מקבלת עתה תלמידים כהנ"ל.

בברכה לבשו"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ז'שמב

בי"ה, כ"ב סיון, תשי"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מיום השלישי שהוכפל בו כי טוב בו שואל אודות ענין שמירת העינים.

והנה מובן שאין לזה מקום במכתבים וגם אין צורך בזה, כיון שהדברים מבוארים בספרי חסידות של רבותינו נשיאינו ומהם בקונטרס העבודה לכ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע, נוסף על המבואר בספרי מוסר, וכן עדיין בהנוגע לשאר החושים, וכללות הענין מובן ג"כ ממאמר רו"ל, דסומא חשוב כמת, והרי הסתכלות העינים באופן האסור היפך התכלית

ז'שמב

נדפסה בלקו"ש חכ"ג ע' 363.

שמה

אדמו"ר שליט"א

בשביל נבראו, הי' ענין ר"ל סומא לפי שעה ועוד גרוע ואין להאריך בדבר הפשוט.

תקותי חזקה אף שאין מזכיר עד"ז שיש לו קביעות עתים בלימוד תורת החסידות, וכמבואר גודל ההכרח בזה בקונטרס עץ חיים לכ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע ונראה גם במוחש, ועאכו"כ בהנוגע לבן ישיבה, והקביעות עתים צ"ל כמובן בכל יום ובהוספה ביום הש"ק אשר קדש הוא לדי' וכמבואר בכתבי האריז"ל.

מהנכון אשר יבדקו את התפילין שלו וכן אשר בכל יום חול קודם תפלת הבקר יפריש פרוטות אחדות לצדקה.

בברכה לבשו"ט בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ז'שמג

ב"ה, ערב שבת קדש לסדר וזכרתם את כל מצות ה' ועשיתם אותם, היתשי"כ ברוקלין, נ.י.

תלמידי ישיבת תומכי תמימים ליובאוויטש
לחג הסיום,
מאנטרעאל
הי עליהם יחיו

שלום וברכה!

עס האט מיר געפרייט צו באקומען די ידיעה וועגן דעם חג הסיום (גראדואאישן), כאטש, זעלבסטפארשטענדלעך, איז א סיום אין תורה פארבונדן מיט א התחלה און אן איבערגאנג פון איין מדריגה אויף א העכערע מדריגה. האף איך אז דאס וועט אזוי זיין בא אלע תלמידים מסיימים. זיכער איז איבעריק מאריך צו זיין וועגן דעם ענין פאר תלמידים פון דער ליובאוויטשער ישיבה.

ז'שמג

נדפסה בלקו"ש ח"ג ע' 163.

זיכער וועט דער חג הסיוס שטיין אונטערן איינדרוק פון דעם 200טען יארטאג פון דער הסתלקות-הילולא פון מורנו הבעל שם טוב זכרנו לברכה, וואס איז פארגעקומען דעם ערשטן טאג שבועות, זמן מתן תורתנו.

דער בעל שם טוב ז"ל האט געפאדערט – און אין עניני תורה איז דאך א פאדערונג אויך א נתינת-כח, א ספעציעלער כוח דורכצופירען די פאדערונג – מקיים צו זיין תורה ומצוות מיט שמחה דוקא, און צו פארבינדן אהבת השם מיט אהבת ישראל דורך אהבת התורה. דערפון איז פארשטאנדיק ווי גרויס עס דארף זיין אהבת התורה, וואס איז דער מיטל-פונקט און פארבינדונגס-קראפט פון די אנדערע צוויי, אזוי אז דורכדעם ווערט דערגרייכט די העכסטע מדריגה אין עבודת ה' בשמחה ובטוב לבב.

השם יתברך זאל אייך אלעמען און יעדן בפרט מצליח זיין צו שטייגן אין לימוד התורה וקיום המצוות, ווי אויבנדערמאנט, דורכגעדרונגען מיט דער ליכטיקייט און ווארימקייט און לעבעדיקייט פון תורת החסידות.

בברכה להצלחה בגשמיות וברוחניות גם יחד.

ז'שדמ

ב"ה, כ"ד סיון, תש"כ
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

במענה למכתבה מיום 14/6, בו כותבת אודות בניי שיי שאינם מתנהגים בדרך התורה, שלכן התחילה להתענות, ושואלת דעתי בזה.

והנה על פי המבואר בספרי חסידות, תחליף התענית בנתינה לצדקה, ומאד נכון הי' למצוא ידידים ומכירים אשר ידברו עם הבנים שלה בהנוגע ללימוד התורה וקיום המצוות, וידברו לא פעם אחת אלא כמה פעמים, ובהתחלה בדרכי נועם אבל בתוקף הדרוש, ויהיו דבריהם יוצאים מן הלב, שאז נכנסים ללב השומע.

שמז

אדמו"ר שליט"א

מהנכון אשר יבדקו את התפילין של הגברים המחויבים בהנחת תפילין, ואת המזוזות בדירתה שתהיינה כולן כשרות כדין, וכן אשר תשמור היא על מנהגן הטוב של בנות ישראל, להפריש לצדקה קודם הדלקת הנרות בכל ערב שבת וערב יום טוב.

בברכה לבשורות טובות.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מוזכר

נ.ב.

כשתודיע שמות אלו שכותבת אודותם בלשון הקדש בצירוף שם האם, (שכן נוהגים להזכיר בתפלה) יזכירום על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבגי"מ זי"ע להמצטרף להם.

במזכירות שלי אין כותבים צרפתית, ולכן בא המענה בלשון הקדש, אבל היא יכולה לכתוב גם בצרפתית כיון שקורא הנני שפה זו.

תשאל אצל רב דקהלתה האם צריכה להיתר בהנוגע לתענית הנ"ל.

ז'שמה

ב"ה, כ"ה סיון, תשי"ב
ברוקלין.

האברך עוסק בצ"צ הרב עמנואל שי'

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת המכ"ע במ שורת מאמרים ע"ד הבעשי"ט ז"ל וכן מעניני יהדות.

ומובן שנהניתי ע"ז שמפרסם בהנוגע להבעשי"ט תורתו ושיטתו. ותקותי שתהיי תועלת הדדית – לא רק להקוראים אלא ג"כ להכותב, וק"ל, ובטח ישלח גם ההמשך לזה, ות"ח מראש.

ז'שמה

נדפסה בלקו"ש חכ"ג ע' 333 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
הרב עמנואל שי': שוהאט, טורונטו. אגרות נוספות אליו – לעיל ז'סה, ובהנסמן בהערות שם.

כרגיל בתוככי בניי, אבוא גם באיזו הערות בהנדפס כבר, כיון שאפשר עד"ז יהי גם בהמאמרים הבאים, וכיון שלדעתי יש מקום להתבונן ע"ד הדפסת כל ההמשך בחוברת בפ"ע [כמובן בשיפור ושינויים הדרושים בהתאם לשינוי ממאמרים במכ"ע לחוברת בפ"ע].

והערות בחפזי, ואתחיל בהערה כללית, שמצטט במ"מ מכמה מחברים ועוד יותר – גם בפנים המאמר, וביניהם גם כאלו שספק האם כדאי להביאם בהערה בשולי הגליון (אף שלא כל אחד שם לבו למ"מ) ועאכ"כ בפנים. ובפרט שבהעניינים שכותב ומצטט בהם, יש להביא מקור מאלו שאין כל פקפוק בהזכר שמם וחיבור שלהם, ובטח כשיקרא עוה"פ מאמריו יבין למי התכוונתי, וספק בכגון דא – לחומרא, כיון שהקוראים אותו מחוגים שונים ומשונים.

(ב) בפרק שני בסוף הסעיף ע"ד הזהר: העתקת המאמר (ירוש' סנה' א, ב) די"ך שאני ובוראך יודעים כחך, צריכה תקון.

(ג) בפרק ד' בהנוגע לחדרים, שמביא בתור עדות זכרונות שלמה מימון, מפורסם שאינו נאמן בכגון דא, כיון ששנאתו לעניינים כאלו העבירו על כמה עניינים.

(ד) בפרק ה': כפי המובא בהמכתבים שנדפסו בהתמים, מעולם לא התראו אדם בע"ש עם הבעש"ט, היפך ממה שכתוב שלמדו ביחד. כן בסוף פרק האמור, שנשמר מגוף כתי"ק הבעש"ט לגיסו, – כבר ביאר כ"ק מו"ח אדמו"ר בארוכה במכתבו, שמכתבי הגניזה הי"ה העתקה ולא גוף כתי"ק.

(ה) כן התחלת הסעיף האחרון 26 שם, מלבד שהסגנון אינו מתאים, הרי גם בהתוכן – אי אפשר לכתוב שמשעה שנולד (או מבן עשר דוקא) לא רצה לגלות ע"ד עצמו [בלקו"ד כ"ו שנה **כנסתר** – כן הכוונה מעת לידתו* ועד מלאת כ"ו, ואח"כ עשר שנות הלימוד, ואחרי כן כ"ו שנים בגלוי] הכתוב לעיל, כל הנ"ל, בא לעידוד הענין, כיון שכדאי ביותר ההדפסה במכ"ע וההמשך בזה להבא.

בברכה לבשו"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

(*) אבל לא שהסתיר בכוונה א"ע מאז.

שמט

אדמו"ר שליט"א

ז'שמו

ב"ה, כ"ו סיון, תש"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מיום הששי.

במ"ש אודות המיחוש שלו, עליו לפנות לרופא מומחה במקצוע שהרי כמה טפולים וסממני רפואה נתחדשו בשנים האחרונות ובודאי יש בהם מתאימים לפניו והתורה נתנה רשות לרופא לרפאות.

לשאלתו האם ישנה המבטא שהוא כמבטא אהב"י הספרדים, הנה אינו מפרש טעמו מה זה לפתע פתאום ישנה האמור, ומה שמציין לאיזהו מקומן שמצדדים לזכות מבטא אחר, — הנה באם אין טעם מיוחד לשינוי המבטא וכיו"ב, יש להמליץ גם על זה, אל תשנו מנהג אבותיכם ונהרא ונהרא ופשטי'.

בהזדמנות זו מחובתי (וזכותי) לעוררו על ההכרח הגמור לקבוע עתים בלימוד פנימיות התורה שבדורנו נתגלתה בתורת החסידות, ובפרט אשר מאז ומקדם החזיקו בלימוד זה אחינו הספרדים.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

נ.ב.

מהנכון אשר יבדקו את התפילין שלו שתהינה כשרות כדין וכן אשר ישמור על תקנת קדמוניו לאמר בכל יום אחר תפלת הבקר השיעור תהלים חדשי — כמו שנחלק התהלים לימי החודש —.

ז'שמו

בי"ה, כ"ט סיון, תש"כ
ברוקלין.

הרה"ח ור"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ כו'
מו"ה אפרים אליעזר שי' הכהן

שלום וברכה:

נתקבל מכתבו מז"ך סיון עם המצורף אליו, ובהיותי על הציון הקי
של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע הזכרתיו מתאים לתוכן
כתבו.

ולמ"ש אודות המבואר בלקו"ת במדבר (טו, ד) די חושים ולא
חמשה – באם תמצי לומר שאין בזה טה"ד יל"פ מפני שמדגיש בכאן
התלבשות לפי המזג והתכונה, משא"כ בחוש המישוש (ראה פי' מהמלות
זרות שבמו"נ סוף ח"א מעי' חוש. להעיר גם מרע"מ – זח"ג רכט, ב –
במפרשיו שם).

להערתו בלקו"ת פי' שלח (שם מט, ג) במעלת החכמה על גולגלתא
אף דמה שיונקת ונמשך ממו"ס עובר ע"י הגולגולת – הרי הדבר דרך בו
עובר או גם מתלבש אור, לאו דוקא שישתנה עי"ז. וכמו המסך דרך בו
עובר אור השמש וכה"ג.

בברכת שבתא טבא וחדשא טבא, מעלת שבת ור"ח גם יחד.

ז'שמו

מו"ה אפרים אליעזר: יאלעם, פילדלפיה. אגרות נוספות אליו – לעיל ז'קלו, ובהנסמן
בהערות שם.

שנא

אדמו"ר שליט"א

ז'שמח

ב"ה, כ"ט סיון, תשי"ב
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

נעם לי לקבל מכתבה בבשורה הטובה אודות התחלת הבנין, ויהי
רצון שתהיי התחלה טובה – לבשר טוב בכל עניני בית הספר, אשר
השגחה העליונה זיכתה לנהל אותו, ובאופן דמוסיף והולך מוסיף אור.

תקותי אף שאינה מזכירה עד"ז שדברו עם הילדים ע"ד שנת
המאתים להסתלקות הילולא של הבעש"ט ז"ל, ושהיו הדבורים באור
וחום חסידותי, כיאות לבי"ס אשר על שם כ"ק מו"ח אדמו"ר. והרי כיון
שדורשים את זה בודאי שניתנה אפשרית מלאה לעשות זה.

בברכה לבשו"ט בענינים הכללים והפרטים גם יחד

מ. שניאורסאהן

ז'שמט

ב"ה, כ"ט סיון, תשי"ב
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נר"נ וכו' מו"ה רפאל נחמן שי' הכהן

שלום וברכה!

... במש"כ בתניא פכ"ו פי' האריז"ל עה"כ תחת אשר גוי – לא פי'
מה שהוקשה לו בזה. וראה שער רוחה"ק (להאריז"ל) י, ב. שלי"ה עשרה
מאמרות מאמר ג-ד (מט, א) ובכ"מ. ובתו"א ובלקו"ת כמצוין במפתחות.

ז'שמח

נדפסה בלקו"ש חכ"ג ע' 331.

ז'שמט

מו"ה רפאל נחמן: כהן, תל אביב. אגרות נוספות אליו – לעיל ח"ז ו'שסח, ובהנסמן בהערות
שם.

ז'שמט*

[כ"ט סיון, תש"כ]

. . . וכיון שהשנה מלאה גבורות מהולדת כ"ק מו"ח אדמו"ר –
 כדאי שתהיי התועדות בקשר עם יום הולדתו וחג גאולתו גאולתנו
 בקהלתו ובכ"מ שידו מגעת באופן מיוחד וכו'. ואולי יש מקום לערוך
 ההתועדות אור לי"ב תמוז.

ז'שנ

ב"ה, בי תמוז, תש"כ
 ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מז"ך סיון, בו כותב אשר לא נתמלאה תקותו
 למצוא האוירה בה הורגל במדינתו לפניו ואיך שפעל זה אצלו אכזבה
 וכו'. – ותקותי חזקה אשר לא יניח להיצר לפתות אותו בטענה
 האמורה להעדר ח"ו של רגש האהבה במדה הדרושה, ובפרט שהביאור
 להנ"ל הוא אשר כשנמצאים במצב של סכנה ח"ו מכריח המצב אשר
 הרגש האמור יהי תמיד בגלוי ובפועל, כיון שדרוש לנצלו על כל צעד
 ושעל, כי באם לאו נוגע ביותר תוצאותיו עד לקצה, משא"כ במצב נוח
 הרבה יותר, שאפילו כשהרגש האמור מתגלה מתבטא זה בענינים שאינם
 חיוניים אזי ענינים דכחות הנפש אחרים בעמדם בפעילות יותר מכסים
 על הרגש האמור, והבחינה בזה שכן הוא במקרים יוצאים מן הכלל,
 וכמו בענין חתונה או התועדות פומבית כשבאים אנשים גם מחוגים
 אחרים, אזי מתבטא הקירוב המיוחד בין אנשי חוג זה ביתר שאת
 וביתר עז.

במ"ש אודות הלימוד בכתה ז' ח' בבית ספר הרשת, – אינו כותב
 האם צריך הוא לעבור בחינות וכיו"ב, או שאין העכוב אלא מפני אי
 התאמת הזמן, שמתחיל הלימוד באלול ואני יעצתיו ללמוד בישיבה עד

ז'שמט*

נדפסה בלקו"ש ח"ח ע' 470.

שנג

אדמו"ר שליט"א

ר"ה ובאם רק זה העכוב, אזי יש למצוא עצה, כיון שלימוד בביה"ס מניח די זמן פנוי ללימודים לפ"ע מתאימים לתכנית הלימוד בישיבה והרי בתי ספר הרשת במדה חשובה הם המשך והכנה לישיבה.

במ"ש אודות מצב הפרנסה של אביו שיי תקותי חזקה שבעוד זמן קצר יוטב המצב וילך הלך וטוב וע"פ מה שנאמר מעט מעט וגוי' ובטח יודע אביו וגם נוהג כן להפריש לצדקה פרוטות אחדות קודם תפלת הבקר בימות החול.

בברכה לבשו"ט בכל האמור בטוב הנראה והנגלה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

נ.ב.

תקותי שמשותף בפעולות הפצת המעינות חוצה במסגרת את"ה וצעירי אגו"ח ובפרט הודעת רבנו הזקן (נדפס בספר תורה אור בתחלתו) שע"י מעשה הצדקה נעשים מוחו ולבו זכים אלף פעמים ככה.

ז'שנא

ב"ה, ב' תמוז, תשי"כ
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

במענה למכתבה מז"ך סיון.

בעת רצון יזכירו את כל אלה שכותבת אודותם על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע מתאים לתוכן כתבה, ויהי רצון שכשם שכתבה הבקשה כן תבשר טוב בזה.

ולשאלתה האם יש ענין לאמירת מזמורי תהלים מפי אשה. —

מהנכון אשר פעם ביום תתפלל להשם יתברך בורא עולם ומנהיגו, ובאיזה תפלה, תתייעץ עם הרב אשר במקומם, מתאים למצבה וידיעותי.

ומובן וגם פשוט אשר עיקר הוא שתתנהג בחיי היום יומים

מתאים להוראת תורתנו תורת חיים וקיום מצותי עליהם נאמר וחי בהם.

בברכה לבשורות טובות בהענינים שכותבת במכתבה.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ז'שנב

ב"ה, ג' תמוז, תש"כ
ברוקלין.

הרה"ג הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה יעקב שיי

שלום וברכה!

במענה למכתבו מז"ך סיון, במ"ש אודות ענין הטבלאות לא כתבתי בזה עד עתה כיון שהי' באמצע הבירור, וז"ע נתקבלה ידיעה וכנראה הכי מבוררה, והיא, שכיסוי הטבלאות שונה הוא מבית חרושת אחד לשני, יש מהם כשרים ויש בהיפך, שמה שני מסקנות, א) שבכל מקום ומקום צריך לחקור בהנוגע לתוצרת ביה"ח שמשמשים שם בו, ב) כיון שהכיסוי אפשר להיות כשר הרי תמיד יש מקום לפנות לבית חרושת בבקשה הגיונית שייצרו האמור באופן שיהי' שוה לכל נפש.

אין מזכיר כת"ר במכתבו בהנוגע לפעולות בהפצת המעינות ובפרט בקשר לשנת המאתים להסתלקות מורנו הבעש"ט ז"ל ואיני יודע הסיבה, וכיון שהגיעני קטע ממכ"ע אחד מאה"ק ת"ו שכאילו אין דעת חסידים נוחה מהסיסמא של שנת המאתים וכו', ועל שאלה מעין זו שפנו בה אלי, ענית, שידועה הבחינה בכגון דא ע"פ דברי כ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) נ"ע (נדפס בהיום יום סיון כג) יש לבחון התוצאות שתבואנה מפעולה האמורה, ומהעדר ניצול סיסמא האמורה, ולדעתי הרי ברור, שבפרסום סיסמא האמורה ודאי שיתוספו מבניי מי שהוא שיעיינו

ז'שנב

מו"ה יעקב: לנדא, בני ברק. אגרות נוספות אליו – לעיל ז'צז, ובהנסמן בהערות שם.
אודות הטבלאות: [=קפסולות]. במכתבו: כימאי יר"ש אחד כותב לי שהקלציום לקטט עובר הרבה שינויים, אם אמנם מקורו הוא מחלב.

בספרי הבעש"ט תלמידיו ותלמידי תלמידיו שגם זה הרי ענין הוא, ובפרט שלימוד תורתם עלול להביא גם לידי מעשה, נוסף על התחזקות בכללות עניני יהדות, שבדאי גם בזה יתוסף ע"י הנ"ל, ולהיפך מהעדר הניצול איני רואה מה יתוסף ע"י, ומובן שכל האמור הוא הוספה על העיקר – המסופר מרבנו הזקן, במשל האבן טוב בכתר המלך, ששוחקים אותו כו' ושופכים ובלבד שיש עכ"פ ספק וס"ס שטפה אחת תכנס לפיו של בן המלך הגוסס ועאכו"כ רק החולה, וק"ל.

ויהי רצון שבהתקרבנו לימי חג הגאולה של כ"ק מו"ח אדמו"ר יגאלו כל עניני החסידים והחסידות מכל ענינים המבלבלים ויפוצו מעינות הבעש"ט, שהיא היא תורת החסידות, עד שיגיעו גם חוצה וימשיכו הגאולה האמיתית והשלימה בקרוב ממש.

בכבוד ובברכת חג הגאולה ולבשו"ט בכל האמור.

ז'שנ

ב"ה, ה' תמוז, תש"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתביו מ' תמוז והקודמיו.

תקותי שלאחרי כל הקישוים שמזכירם, סו"ס יסתדרו הדברים, אף שכנראה גם בשנה זו צריכים הענינים להעשות בדרך נס דוקא, כיון שאנ"ש אין זמנם פנוי לכגון דא, [למרות שעוררתי אותן עדן ועדנים, שסו"ס מוכרח לעשות בדרך הטבע].

במ"ש ע"ד הוראות פרטיות מכאן – הרי עכ"פ איזו הצעה צריכה לבוא מאה"ק ת"ו, כיון שבכאן אין ידועים כו"כ פרטים חשובים וענינים פרטים שניים בחשיבות. ולכל לראש – הראה הנסיון, שבאם מתוך הכרח נעשה דבר, התוצאה מתאימה לענין של הכרח.

אף שמהנכון הי' שתהיינה הצעות **משותפות** ובתור תוצאה

ז'שנ

נדפסה בלקו"ש חכ"ג ע' 542.

שנו

אגרות-קודש (ז'שנא)

משקו"ט ביניהם, אבל באם אי אפשרי הדבר בשו"א, יבקש כמה מהעסקנים לשלוח הצעותיהם בנפרד, ובודאי גם הוא יעשה כן, וככתבו – בהקדם.

ופשוט שכוונתי הצעה לא רק בהנוגע לעצמו ולמקום עבודתו הוא, כ"א גם בהנוגע לשאר עניני הרשת.

בברכת חג הגאולה ולבשו"ט

מ. שניאורסאהן

ז'שנא

ב"ה, ה' פרשת עלי באר ענו לה, היתש"כ,
200-טער יאר פון הסתלקות הילולא
פון בעש"ט ז"ל
ברוקלין, נ.י.

אגודת נשי ובנות חב"ד סניף. . .
ה' עליהן תחיינה

ברכה ושלוש!

מיט דער דערנעהנטערונג פון דער צייט, ווען עס ווערט אין די שולעס פארענדיקט דער לערנען פון די קינדער, און אין צוזאמענהאנג מיט דעם קומט אויך אן ענדערונג אין דער הויז איינשטעלונג און פירונג.

ווייל איך האפען, אז באצייטענס ווערט צוגעגרייט די ארבעטס פראגראם פון אגודת נשי ובנות חב"ד, צוגעפאסט לויט די אויבען געזאגטע ענדערונגען, סיי פאר די וועלכע זיינען אנגעשלאסען און טעטיג אין דער ארבעט, סיי פאר די נשי ובנות ישראל וועלכע ווייסען ניט פארלויפג וועגען דעם, אדער ווייסען ניט אין א גענוגענדער מאס.

און מ'זעט דאך בעשיינפערליך, אז ארבעט לויט א פראגראם פון

ז'שנא

סניף: נשלח לכל הסניפים.

פריער צוגעגרייט, האט מער הצלחה, סיי אין פארנעם און סיי אין פארטיפונג פון דער ארבעט.

קומענדיג פון ראש חדש תמוז און געפינענדיג זיך געציילטע טעג פאר דעם חג הגאולה – באפרייאונגס יום טוב – פון כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע נשיא דורנו, י"ב-י"ג תמוז הבע"ל, וועט דאס זיכער צוגעבען אין דער ווארימקייט און איבערגעגעבענהייט צו דער ארבעט, און דאס וועט נאך מער צוגעבען אין דער הצלחה און אויך אין דעם אויבערשטניס ברכות אין די פערזענליכע ענינים פון די חברות מיט זייערע משפחות – שליט"א.

און השם יתברך זאל העלפען עס זאל זיין, לויט דער אנווייזונג פון דער באוואוסטער תורה פון מורנו הבעל שם טוב ז"ל, אויף דעם פסוק: כי תראה חמור, – געמיינט, צוקוקען זיך צו די אייגענשאפטען פון דעם חמור, חומר – דעם גוף – און קומען צום באשלוס, אז – עזוב תעזוב עמו – דינען השם יתברך מיטן גוף און זיינע ענינים צוזאמען.

און ווי ערקלערט אויספירליך אין מערערע ערטער בתורת חסידות חב"ד, פון כ"ק רבנו הזקן ביז כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, דארף דאס געטאן ווערען, בשמחה ובטוב לבב – מיט פרייד און גוטע שטימונג.

מיטן וואונש פון הצלחה אין דעם אלעם אויבענגעזאגטן, און אין ערווארטונג פון גוטע בשורות אין דעם, ובברכת חג הגאולה

מ. שניאורסאהן

ז'שנה

ב"ה, פרשת עלי באר ענו לה
ה' תשי"כ, שנת המאתים להסתלקות הילולא
של הבעל שם טוב ז"ל.
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת . . .

ובבואנו זה עתה מר"ח ושבט ר"ח (הכולל מעלת יום השבת ויום
החדש גם יחד – שענינם מבואר בד"ה והי' מדי חודש גוי' שבת גוי',
שבלקו"ת פ' ברכה ואור התורה פ' בראשית) חדש הגאולה חדש תמוז.

יהי רצון שיבשר טוב אשר נגאלים כל הענינים הכללים והפרטים
גם יחד מכל הבלבולים המניעות והעכובים.

ואשר מביא זה להתחדשות (ענין ר"ח) הכוחות מתחיל מכח התענוג
(ענין שבת) ועד לכח העשי' ונמשך כ"ז בהעיקר הוא המעשה – פעולות
בהפצת היהדות בכלל והפצת המעינות ביחוד ובפרט בקשר עם חג
הגאולה יב"ג תמוז הבע"ל.

והרי הודיעונו באגה"ק של מורנו הבעש"ט ז"ל אשר עי"ז גם
מקרבים את הגאולה האמיתית והשלימה בתוככי כללות ישראל על ידי
משיח צדקנו.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ז'שנה

נדפסה בלקו"ש ח"י"ג ע' 202. טופס כזה נשלח לכו"כ.

שנט

אדמו"ר שליט"א

ז'שנו

ב"ה, ח' תמוז, תשי"כ
ברוקלין.

הרה"ג הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
צנמ"ס וכו' מוהרש"י שי

שלום וברכה!

במענה למכתבו מג' תמוז, ועל ראשון ראשון וכו'.

להפרכא על מ"ש דהעשירי קדש מכל מקום גם בהיותו בדיר, בד"א
אם לאחר כן יצא באותו הפתח שאז הוברר הענין מלכתחלה, ומקשה
דמה איכפת לנו אם יצא והיכן יצא וכו'.

אבע"א סברא ואיבע"א מפורש.

והסברא פשוטה, דהרי יציאה בפתח אחר – ענינה שזהו מגורן
אחר. ולא עוד אלא שעוקר אפילו אם מקודם לזה הי' שיין במנין
הראוי. וכיון שכן הוא ביציאה בפתח, הסברא פשוטה דכן הוא ממש
במת, שהרי גם מיתה עוקרת מגורן זה. ואיך יתקדש כבש זה מפני
שישנם תשעה בגורן **אחר**. במלות אחרות, יציאה – בפתח אחר –
קובעת את הגורן. ואין ענין לחלק בזה בין התשיעי והעשירי.

ומ"ש דהל' הוא העשירי קדש אפילו לא יצא וכו' – הנה בכמה
ענינים כלל הוא דהוברר **למפרע** באופן זה או הפכי.

ואיבע"א מפורש, וכמו שציננתי במכתבי הקודם [רש"י כת"י ד"ה
מנין הראוי (בכורות נ"ט ב') דמת או יצא לפתח אחר. וברש"י שם, „שלא
נתקדש העשירי". ואיירי באין שם אלא י'].

ותמי' גדולה מה שמעתיק מספר (שאינו ת"י) שכתב דלשון רש"י
זה אינו מדוקדק כי בלא"ה פטור כיון שהעשירי קדש, שהרי מפורש
ברש"י שאינו קדוש. ואולי ראה רש"י כת"י ולא ראה רש"י (סתם),

וישנו

נדפסה בלקו"ש ח"ז ע' 365 והושלמה ע"פ צילום האגרת.
מוהרש"י: זיון. אגרות נוספות אליו – לעיל ז'סו, ובהנסמן בהערות שם.
על מ"ש דהעשירי קדש: לעיל אגרת ז'שלג.

ועדייז הוא בפירוש הר"ח ב"מ ו' סוף ע"ב וז"ל, שיש לו עשר צאן בדיר וכו' קפץ כו' נפטרו במנין הראוי למעשר אע"פ שלא יצא וכו'.

נהניתי במאד מההשתדלות בהנוגע למצב הרבנות ברמת גן. ואצפה לבשו"ט בזה. והרי לשיטתי זהו לטובת היחיד וגם לטובת הרבים . . .

לפלא שבהדבור בקהל עם, בקשר עם שנת המאטים להסתלקות הילולא של הבעש"ט ז"ל, לא מצאתי, לע"ע, שהכריזו (ובפרט שלדעתי צריך בזה – הדגשה מיוחדת) שהבעש"ט הוסיף אור בהתורה והמצוה, ולא ח"ו החסיר אפילו באיזה פרט מהם, אף שהדגיש מרז"ל דרחמנא לבא בעי.

בברכה לבשו"ט בהנ"ל, בענינים הכללים והפרטים, ובברכת חג הגאולה, גאולת כ"ק מו"ח אדמו"ר וגאולתנו יחד עמו,

מ. שניאורסאהן

ז'שנז

ב"ה, ט' תמוז, תשי"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

בעמדנו בסמיכות לימי י"ב וי"ג תמוז חג הגאולה של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, שמסר נפשו על הפצת התורה בכלל והפצת המעיינות ביחוד, לא אמנע מכתיבת שורותי הבאות להלן, והן:

אמור אמרתי, אשר לאחרי שהיו הם כאן משך זמן, והרי אי אפשר שלא יהי איזה רושם מזה, להתאים לרצון רבותינו ותקותם, הנה בחזרתם ועלייתם לאה"ק ת"ו בכלל ובפרט לכפר חב"ד מיסודו ובהנהלתו של כ"ק מו"ח אדמו"ר, הנה תיכף יכנסו ובאופן דקפיצה והשקעה (אריינשפרינגען און אריינטאן זיך) בביסוס והרחבת והעמקת עניני כ"ק מו"ח אדמו"ר אשר בכפר חב"ד וסביבו מתוך התלהבות וחיות אמיתיים

הרבנות ברמת גן: ראה לעיל אגרות זירסה. זירפב.
ולא ח"ו החסיר: ראה גם לעיל אגרת זינב, ובהנסמך בהערות שם.

ובפרט שרובא דרובא הענינים אשר שם, גם בעיני בשר רואים שיש להרחיבם כהנה וכהנה, והחסרון רק כח אדם.

ולצער עדי עד עתה לא קבלתי כל ידיעות, לא רק מהתלהבות האמורה אלא גם פעולות ברוח האמור, אף שאין לך יום שלא מתקבלים מכתבים ע"ד חסרון בפעולות במסגרת כפר חב"ד בכלל במסגרת צעירי אגו"ח אשר שם בפרט הן על אתר והן מנסיעות וביקורים וכו', ולא עוד אלא שבאיזה מסגרות האמורות דברו ע"ד השתתפותם בהאמור ולעולם לא בא לפועל, ונוסף על האמור בהביא בחשבון, אשר בשעה טובה ומוצלחת מתקרב זמן חתונתו של כ"א מהם, הרי עתה היא העת לנצל כל האפשרויות בהנ"ל, והרי זה גם משמש ליסוד לבנות בית בישראל בית חסידותי, ואין להאריך בדבר הפשוט.

ויהי רצון שעכ"פ תיכף לקבלת מכתבי זה יתוקן האמור, וכהוראת רבנו הזקן באגרת התשובה סוף פרק ט' הי' רגיל לקרות דף אחד יקרא ב' דפים כו', וגם על אחרים שבמחיצתם וסביבתם להביאם לפעולות חיוניות האמורות פעולות של בנין דוקא, ואצפה לבשו"ט.

בברכה לבשו"ט ובברכת חג הגאולה.

ז'שנח

ב"ה, ט' תמוז, תשי"ב
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ הרב אליעזר ליפא שי'

שלום וברכה:

מאשר הנני קבלת מכתבו, בו כותב אודות לקוט על השי"ס מספרי החסידות כעין שיטה מקובצת.

והנה מובן אשר בכלל נכון הדבר, אבל ביחד עם זה לע"ע אין ביכולתי להעמיד זה על סדר היום דפעולות קה"ת עכ"פ בעתיד הקרוב

ז'שנח

הרב אלעזר ליפא: לביא. אגרות נוספות אליו – לעיל ז'מג, ובהנסמן בהערות שם.

מפני כמה ענינים דעבוד כת"י והכנה להו"ל שכבר נכנסו בהם או עכ"פ התחילו בהם או עכ"פ כבר התחייבו בהתחלה.

ולהעיר בהאמור, אשר בהנוגע לספרי היסוד של תורת חסידות חב"ד, תניא תורה אור לקוטי תורה, הרי הני"ל יש להם מפתח ענינים (שכבר יצאו לאור) שבעצם ה"ז כבר חלק חשוב בהכנה לדפוס לקוט האמור בהנוגע לחסידות חב"ד, וע"פ מרז"ל הכל תלוי במזל ואפילו ס"ת שבהיכל בודאי שסו"ס גם הני"ל יבוא בפועל.

בודאי לדכוותי למותר להעיר ענין י"ב וי"ג תמוז חג גאולת כ"ק מו"ח אדמו"ר, ותקוטי שגם בגופו ישתתף בהתועדות ימים אלו.

בברכה לבשו"ט מתוך בריאות הנכונה ובברכת חג הגאולה.

ז'שנט

ב"ה, י"א תמוז, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

בהמשך למכתבי הקודם ובמענה לשאלותיו.

מובן וגם פשוט שכתבו בקצה השני (באופן דנמיכת ונפילת רוח בהנוגע למה שעשה ופעל עד עתה) גם זה אינו נכון, וכידוע פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר: כשם שצריך לדעת חסרונות עצמו כן צריך לדעת מעלות עצמו. וכנראה במוחש גודל ההיזק כשנשמעים לפיתוי היצר בקו הזה דלהפיל את האדם מדרגתו האמיתית, ומעשה רב, אלא דהעדר השמיעה לפתוייו, אין זה אומר לאחוז בקצה השני, "דהכל ביכולת ודוקא עליך המלחמה לגמור", אפילו באם הי' הדבר ברור שיבררו את המתברר ככל הדרוש, ולא יפגע כלל וכלל בהמברר וגם לא בהסביבה, וככתוב במכתבי הקודם, דכמה פעולות הסביבה מפרשת אותם דכוונתן] הכשר, ולא עוד אלא בצירוף ק"ו: כיון דפלוגי נותן הכשר הרי בודאי דלסביבתנו הוא לכתחלה והיתר גמור או אדרבה זהו המקסימום וכו'. ומוסבר האמור עוד יותר — ע"פ פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר, במאמר חז"ל על דרכיו של הקלוגינקער שבתחלה — היום — אומר עשה כך מסכים שאומן הוא

שסג

אדמו"ר שליט"א

בפיתויו ולכל אחד בא במלבוש המתאים, ומגדיל פעולותיו ביותר, שמוזה מובן, שלאיש וואס קאכט זיך בבירורים ודוקא של אובדים ונדחים, הרי לכל לראש עושה חשבון חזק **כברזל** (בגימט' **עמלק**) אשר הצלה הכי גדולה תבוא דוקא ע"י עבודתו בשטח זה ואין שום מקום ל**ספק** (ג"כ בגימט' ברזל ועמלק) ולא עוד אלא שרק הוא היכול לעשות בזה, ובלעדו ח"ו אין כל תקוה לניצוצות דקדושה האמורים, ועד כמה גדולה פעולת דברים אלו – שהם בגדר שוחד ובמילא פעולתם דמעלימים ומסתירים גם על ענינים הנראים במוחש . . .

ובעמדנו ערב ימי חג הגאולה י"ב וי"ג תמוז, יהי רצון שיגאל כאו"א מאתנו מכל ענינים המבלבלים, והרי הבלבול גדול ביותר לא מודאי איסור אלא מספק איסור ומס"ס, וק"ל.

בברכה לבשו"ט ובברכת חג הגאולה.

ז'שס

ב"ה, י"א תמוז, תש"כ
ברוקלין.

הנהלת בתי ספר למלאכה
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

מועתק בזה נוסח המברק שהואיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לשלוח היום:

תהא הנחת אבן הפינה בחג הגאולה בשעה מוצלחת, ויצליחו המנדבים והמשתדלים ויזכו להשתתף בקרוב בגמר הבנין ובתכנית מורחבת ומתוך שמחה. בברכה

מנחם שניאורסאהן

המברק בטח נתקבל במועדו, ומחכים לבשו"ט.

בכבוד ובברכת חג הגאולה

מזכיר

ז'שסא

ב"ה, י"א תמוז, תשי"ב
ברוקלין.

ועד דכפר חב"ד
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

מועתק בזה נוסח המברק שהואיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לשלוח בקשר עם
חג הגאולה יב"ג תמוז הבע"ל:

התועדויות דימי הגאולה דכ"ק מו"ח אדמו"ר וגאולתנו שמחות
ופעילות, ובפרט בזריזות הקמת כל הבנינים כולם וגמרם בהקדם, בנינים
כפשוטם והרוחניים שיחדיו יהלכו, וכהוראת הבעש"ט דעזוב תעזוב עמו
דוקא, ומתוך הרחבה יפיצו מעינותיו חוצה, ויצב השם בקרוב ממש
גבול אלמנה בביאת מלכא משיחא.

המצפה לבשורות טובות,

מנחם שניאורסאהן

המברק בטח נתקבל במועדו.

בכבוד ובברכת חג הגאולה

מזכיר

שסה

אדמו"ר שליט"א

ז'שסב

ב"ה, י"ג תמוז, תש"כ
ברוקלין.

הרה"ג הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
רב פעלים מו"ה אשר שי

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הכי ארוך נתקבל מכתבו מח' תמוז, בו כותב ר"פ
מפעולותיו בקדש בשיעורי לימוד ובחינוך על טהרת הקדש.

ותקותי חזקה אף שאינו מזכיר עד"ז, שעושה ככל יכולתו גם
בהפצת הלימוד דהלכות הצריכות בכל החוגים ובכל הגילים, שהרי
רואים במוחש עד כמה חסרה הידיעה דוקא בהלכות אלו ולא רק
בהנוגע למנהג חומרא והידור מצוה, כ"א להמצוה עצמה, ולאו דוקא
מצוה דרבנן, כ"א גם וכו', ועד לאופן הכי מבהיל. ואם בזמן רבנו הזקן
הרעישו ע"ד לימוד הלכות אלו, וכנראה גם מההקדמה לשו"ע רבנו הזקן,
עאכ"כ בתקופתנו זו ובמדינות האלו, וק"ל. והרי באתריי נקל עוד
לפעול בזה. וכידוע המשל שזריעה ונטיעה בקרקע בתולה אין דורשת
עבודה ויגיעה לעקור זמורות זרות וכו'.

ובבואנו ז"ע מימי הגאולה י"ב וי"ג תמוז, שמסר נפשו בעל
הגאולה והשמחה, על כגון דא, אף שבדרך הטבע לא הי' נראה כל מקום
להצלחה, במלחמה נגד משטר אדיר כ"כ, ובכל זה עשו פעלו וסו"ס ראו
פירות הכי טובים, ועתה רואים גם פרי פירות.

ועאכ"כ כשנמצאים בארץ חירות [. . .] ובתקופה שהשעה דורשת,
בוא ועשה. ויהי רצון שינצל כל האפשרויות והכחות שניתנו לו במילואן,
ויעשה זה מתוך שמחה וטוב לבב – שגם זה יוסיף בהצלחה בהנוגע
לפועל.

בברכה לבשו"ט בכל האמור

מ. שניאורסאהן

ז'שסב

מו"ה אשר: אברמסון, סידיני. אגרות נוספות אליו – לעיל ח"ח ב"ש, ובהנסמן בהערות שם.

ז'שסג

ב"ה, י"ד תמוז, תש"כ
ברוקלין.

שלום וברכה:

נעם לי לקבל מכתבו מט' תמוז והקודמו, בו כותב אודות הטבת מצב הבריאות, ויהי רצון שילך מטוב לעוד טוב יותר, עד שישוב לאיתנו כפשוטו ולאיתנו כמשמעו, כמבואר בד"ה משכיל לאיתן האזרחי לרבנו הזקן (נדפס בקונטרס לימוד החסידות), וינצל אותו עצמו אך ורק לענינים בריאים וטובים, בטוב האמיתי, טוב לשמים טוב לבריות וטוב העושה פירות.

במ"ש אודות השתתפותו במסגרת צעירי אגודת חב"ד, ודאי שיש לסדר השתתפותו ובאופן שלא יגע בבריאות, ובפרט ידבר בזה עם הרופא שמכירו, ואז אדרבה תוסיף השתתפותו גם בבריאות הגוף, שהרי ישראל הם גוי אחד בארץ שכידוע הפירוש בזה שהם הממשיכים אחדות גמורה בארץ. וידוע פירוש הבעש"ט על הכתוב כי תראה וגו' עזוב תעזוב עמו, לעבוד את השי"ת עם הגוף ועניניו.

בודאי יודיע מפרשת ימי הגאולה בפרטיות הדרושה. ויהי רצון שימשיכו התעוררות זו על כל הימים שלאחרי זה, מתאים לרצון וכוונת בעל השמחה, שהרי גופא בטר רישא אזיל.

בברכה לבשו"ט מתוך בריאות הנכונה ושמחה וטוב לבב

מ. שניאורסאהן

ז'שסג

נדפסה בלקו"ש חט"ז ע' 586.

שסז

אדמו"ר שליט"א

ז'שסד

ב"ה, ט"ז תמוז, תש"כ
ברוקלין.

הנהלת ישיבת קשינוב קרית גת
סניף ישיבת תומכי תמימים דליובאוויטש בלוד,
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבם מטי' תמוז, פ"כ מהאסיפה לעניני
הישיבה.

ויהי רצון שיצליחו בעבודת הקדש, ביסוס הישיבה התפתחותה
והתרחבותה, הן בכמות והן באיכות, מתאים לרצון רבותינו נשיאינו
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, באיחוד ויחוד תורת הנגלה ותורת החסידות,
חדורי אור וחיות חסידותיים.

ויקימו תלמידים ראויים לשמם, תלמידי חכמים, וכמבואר בלקוטי
תורה לרבנו הזקן (במדבר כד, א), אשר יהיו לשם ולתהלה ולתפארת לכל
בני ישראל.

ובימיהם ובימינו יזכו התלמידים ההנהלה המשתדלים וכל
המסייעים לקבל פני משיח צדקנו ולומר, ראו גידולים שגידלנו.

בכבוד ובברכת הצלחה בעבודתם בקדש ולבשו"ט

מ. שניאורסאהן

ז'שסד

נדפסה בלקו"ש חכ"ד ע' 489.

ז'שסה

ב"ה, י"ט תמוז, ה'תש"כ
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבך, בו אתה כותב על דבר הרושם וההשפעה
שקבלת מהשתתפותך בהתועדות כאן.

תקותי שהשפעה זו תאריך ימים ותעורר אותך בתוספת התמדה
ושקידה בלימוד תורתנו הק' **תורת חיים** וקיום מצוותיך, עליהן נאמר
וחי בהם.

כיון שנמצאים אנו כעת בזמן של „בין המצרים“, אשר בימים אלו
אנו מעלים על זכרוננו חורבן בית תפארתנו וגלות עמנו, בטח יודע אתה
מה היתה סיבת הגלות והחורבן, וכמו שאומרים אנו בתפלה – ומפני
חטאינו גלינו מארצנו. זאת אומרת, שתכלית הימים האלה היא לתקן
ולבטל הסיבות שהביאו לחורבן. והדרך לזה היא – **סור מרע ועשה טוב**
בחיי יום יום, וכן בהשפעה על חבריך, וכשרוצים באמת, הרי אמרו
חכמינו זכרונם לברכה: **אין לך דבר העומד בפני הרצון.**

בברכת הצלחה בלימוד התורה בהתמדה ושקידה וקיום המצוות
בהידור, בשמחה ובטוב לבב, ואז בטח תהיי רב נחת אמתני להוריך
שיחיו,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ז'שסה

תוכן דומה נשלח לכמה.

שסט

אדמו"ר שליט"א

ז'שט

בי"ה, י"ט תמוז, תשי"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

. . . במש"כ ע"ד אמירת ד' מזמורים הראשונים דתהלים כו' –
כ"כ בקצשי"ע סקנ"א (מס' יסוד יוסף) קצה המטה שעל מטה אפרים
סו"ס תקפג ועוד, ולדידן (ובפרט שאין אומרים תהלים קודם חצות לילה
– מלבד בר"ה ויוהכ"פ) עצי"ע ואכ"מ.

ז'שט

בי"ה, כ"ב תמוז, תשי"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

. . . במש"כ ע"ד לימוד פנימיות התורה – מובן וגם פשוט
שמחוייבים (והזכיר) בזה גם לפני הנישואין. כן מובן שבנוגע לתורת
החסידות – צריך ללמדה דוקא בספרי אלו המחברים שהייתה בידם
לימוד וקבלה איש מפי איש ועד למורנו הבעש"ט ז"ל, מגלה תורת
החסידות. ובנוגע לתורת הקבלה דוקא עפ"משי"כ הרח"ו בהקדמתו לשער
ההקדמות וכידוע דהלכה כהאריז"ל וגוריו. דבזה חלוק לימוד הנ"ל
מלימוד גליא דתורה. ראה זח"א ה, א. ובכ"מ.

ז'שט

דוקא בספרי אלו המחברים: ראה גם לעיל ח"ד אגרת ד'תתכה.

ז'שסח

בי"ה, כ"ג תמוז, תשי"ב
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה יהודה שי

שלום וברכה!

. . . במש"כ ע"ד שמו"ת ולימוד חסידות – הנה כיון דלימוד זה אפשר דאתי לאימשוכא ובכלל אין לו קצבה ונוסף ע"ז שמו"ת זמנה קבוע נ"ל דלומדין חסידות לאחר שמו"ת. כמובן באם המדובר בלימוד דיחיד ולא כשמתקבצים ביחד כו'. ולמדין בכ"ז משוי"ע או"ח סו"ס תלא.

ז'שסט

[כ"ג תמוז, תשי"ב]

. . . ועיין פס"ד כ"ק אדמו"ר הצ"צ (שו"ת אה"ע סקמ"ג, ועד"ז בפס"ד שלו ליו"ד סקט"ז) שבנדו"ד אין מקום לחשש כלל וכלל כששם החתן וחמיו שוין.

ז'שסח

נדפסה בלקו"ש חכ"ד ע' 364, והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מו"ה יהודה: שמוטקין, תל אביב. אגרות נוספות אליו – לעיל ז'רא, ובהנסמן בהערות שם.

ז'שסט

נדפסה בלקו"ש חכ"ד ע' 460.

שעא

אדמו"ר שליט"א

ז'שע

ב"ה, כ"ט תמוז, תש"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מט"ו תמוז, שהגיעני ז"ע, בו כותב אודות האברך .
שי', כנראה מכתבו לכל לראש על הנ"ל להיות מעורב יותר עם
הבריות, שזו תהי' התחלה טובה שיחזור לאיתנו מכבר, ואף שבטח
כמאמר חז"ל כל התחלות קשות, חזרתו להתערב בין הבריות, תקשה
בעיניו, הרי עליו להכריח עצמו בזה. ובטח ידידיו יעזרו בידו לעשות
האמור, אבל מכיון שיש לדרוש מהאדם לפי כחו מוכן שגם בהאמור אין
הכוונה שתהי' בזה אתהפכא מקצה אל הקצה, מעורב עם הבריות שעות
רבות בכל יום, כ"א צעד אחר צעד עם אותם החוגים שיקל עליו
להתקשר עמהם, אבל בכוונה ומטרה שתגדל התערבות שלו ועד שירגיש
עצמו כרגיל מבלי התאמצות (אנשטריינגונג) בהדבורים ובהליכתו עמהם,
כן מהנכון שילמוד לפני איזה קבוצה וע"ד האמור לימוד בקל מבלי
שירגיש ושידרוש התאמצות, כ"א קטנה לפי ערך.

ביחד עם האמור והוא העיקר, על הנ"ל להיות חזק בידיעה
(מתאימה להמציאות), שמצבו עתה יכול להתתקן במאה אחוז, אלא
שצעד אחר צעד, ומיוסד על נקודה העיקרית עבודת השי"ת בשמחה
ובטוב לבב, עבודה שע"פ האמור בכל דרכיך ז.א. באכילתו בשתיתו וכו',
כמבואר בטוש"ע או"ח סי' רל"א. וכנ"ל קרוב לאמר שהנ"ל יראה איך
שקרוב הדבר אליו וכו', וכיון שכת"ר הביא שאלתו בודאי לא ירפה
ממנו וסו"ס יודה האברך לכת"ר בעד השתדלותו בזה אפילו אם לכתחלה
לא יביע שביעת רצון.

תקותי חזקה אף שלא מזכיר מהשתתפותו בחג הגאולה בודאי
השתתף בזה ובטח יודיע בהזדמנות הבאה ובפרטיות הדרושה.

בכבוד ובברכה לבשו"ט בכל הנ"ל ולהצלחה בעבודתו בקדש.

ז'שעא

בי"ה, בין המצרים, יהפכו לששון בלי מצרים,
ה'תש"כ.
ברוקלין, נ.י.

הרב משה שי' המכונה ד"ר מונק

שלום וברכה!

בעתו קבלתי מכתבו בהנוגע הסמינר בכפר חב"ד, ונתעכב המענה מאז מפני שלא היו כל העניינים ברורים כל כך, וכמאמר המשנה אם בטלת – הרבה בטלים. ונתארך הבירור בהרבה יותר ממה ששערתי. אבל זה עתה קבלתי הידיעה שבכמה נקודות כבר נסתדרו העניינים שם, ותקותי חזקה שגם בשאר הנקודות יסתדרו. והעיקר שכבר נסתדר העניין על פי דרישת כ' והוא מינוי מנהל מיוחד, שנתמנה על זה מר שמואל שי' חפר, ותקותי שגם כ' מכירו אישית. וממה שמכירו אני ממכתביו יש כל הסכויים אשר בעזר השי"ת יצליח בעבודתו בקדש חנוך על טהרת הקדש בסמינר ובאופן דמוסיף והולך מוסיף ואור.

ומענין לענין באותו ענין, אף שלדכוותי בטח אין צורך בפניי מיוחדת, אבל כיון שנצטוינו אין מזרזין אלא למזרזין ותלמידי חכמים צריכים חיזוק, לא אמנע מלהביע תקותי חזקה עוה"פ שכת"ר מצדו יעזור בכל עניני הסמינר ככל האפשרי ועוד יותר. ועל פי פתגם כ"ק מו"ח שהי' מרגלא בפומי' כשיהודי מחליט לעשות ענין של צדקה (כפשוטו או ברוחניות) אף שבשעת ההחלטה הוא למעלה מיכלתו, הרי מלמעלה פותחין לו צנור ומקור מיוחד כדי שיוכל למלא החלטתו הטובה.

ואחתום מעין הפתיחה, בקשת סליחתו על איחור מכתבי עד עתה.

בכבוד ובברכה לבשו"ט.

אין ברשותי שלא להזכיר בהזדמנות זו את שעת הכושר שנמצאים אנו בשנת המאתים להסתלקות-הילולא של מורנו הבעש"ט מייסד תורת

ז'שעא

נדפסה בלקו"ש חכ"ג ע' 329 והושלמה ע"פ העתקה והעתק המזכירות.
הרב . . מונק: אגרת נוספת אליו – לעיל ח"ח ר'תתקכט.
מרגלא בפומי': ראה גם לעיל ח"ד אגרת ד'תתקע, ובהנסמן בהערות שם.

חסידות הכללית. ואף שאיני יודע יחס כת"ר להנ"ל – וכדומה שחינוך פראנקפורט לא הי' לו בכלל איזה יחס קבוע בזה, אף שלפלא קצת הדבר, כיון שבעל הפלאה הראב"ד דפ"פ הרי הי' אחד מגדולי תלמידיו של הרב המגיד ממלא מקומו של הבעש"ט – בכל זה תקותי חזקה שבתקופתנו זו אין עוד מקום לכל נקודה של התנגדות, שהרי מעשה רב וכל אחד מודה שתורת החסידות והדרכותי מוסיפין באהבת השם וביראת השם שהן היסוד לקיום רמ"ח מ"ע ושס"ה מצות לא תעשה, כמבואר בתניא פ' ד'. וראה ג"כ הרמב"ם הלי' יסודי התורה ריש פ' ב' בפירוש שם. ועוד להעיר בנוגע להתנגדות בזמן הבעש"ט והגזירה אז שהיתה דוקא באופן דמגלי טעמא תו"מ, ועיין ע"ז לה, א, וק"ל*. ותקותי שגם במחיצתו ובמקום שידו מגעת מפיץ עניני תורה זו והרי זכות הרבים מסייעתו.

(* להעיר מפ"ת אה"ע סו"ס קמה.

ז'שעב

ב"ה, כ"ט תמוז, תש"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מי"ז תמוז, יהפך בקרוב לששון ולשמחה, בהנוגע לבנו . . . שי ואופן הסתדרותו בעתיד.

וכמדומה אשר בשיחתנו, אף שהיתה קצרה בכמות הזמן, אמרתי דעתי שלע"ע אין לשלחו מביתם, כיון שבודאי לא תהי' השגחה עליו במקום אחר כמו שאפשר להיות בבית, אבל ביחד עם זה בכדי שלא תהי' ענין של פינוק מיוחד ועוד והוא העיקר לחזק את המרץ שלו, יש להמציא לו נוסף על לימודיו גם ענין של עסקנות שהוא יהי' המנהיג, וכמו קבוצת ילדים צעירים ממנו, שילמוד עמהם בלימודי קדש, וכיו"ב, ורואים במוחש שהצלחה בדבר מוסיפה במרץ ובעצמאות, וכשהוריו שי' ישגיחו על זה בקירוב מקום, בודאי שמזמן לזמן יוכלו להוסיף בתפקידו באופן שיתקדם יותר ויותר.

כיון שבעל הפלאה: ראה גם לקמן אגרת ז'תב.

ומובן שכל הוספה בעניני תורה ומצות, והרי בעניני טוב וקדושה ככל שיהי המצב גם טוב בזה, תמיד יש מקום להוסיף, כיון שקשורים בהקב"ה שהוא אין סופי, מוסיפה בברכת השי"ת בהמצטרך לאדם ולביתו.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ז'שעג

ב"ה, ר"ח מנ"א, תש"כ
ברוקלין.

הרה"ג הרה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ
מו"ה אפרים אליעזר שי' הכהן

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו עם המצורף אליו, ומצורף בזה הקבלה.
ובהיותי בערב ר"ח מנחם על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, הזכרתים מתאים לתוכן כתבו.

ובעמדנו בר"ח מנחם אב, שכשמו כן הוא, אשר אבינו שבשמים,
מנחם את כאו"א מבניו – בני בכורי ישראל ובנים אתם לה' אלקיכם
– תמורת אלו הענינים שקרו במשך ימים ושבועות אלו, יהי רצון
שיראה כ"ז גם לעיני בשר ובטוב הנראה והנגלה, בנין תחת חורבן
ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה תחת בין המצרים, ובעגלא דידן ע"י
משיח צדקנו.

להערה בלקו"ת פנחס (עז, ג. שיטה המתחילה „באור"): באו"א
– ולכאורה צ"ל „בא"ס". ועד"ז י"ל גם בשורה שלאחרי, אבל בכ"מ גם
א"ס נקרא או"א"ס (יעוין לקו"ת שה"ש ח, א ובכ"מ). כי א"ס לא קאי
על עצמותו ומהותו ממש, כי הוא גם תחלה אין לו. וכדיוק הרמ"ע הובא
ונתבאר בלקו"ת פקודי (ז, סע"ב).

בברכה לבשו"ט.

ז'שעג

מו"ה אפרים אליעזר: יאלעס, פילדלפיה. אגרות נוספות אליו – לעיל ז'קלו, ובהנסמן
בהערות שם.

שעה

אדמו"ר שליט"א

ז'שעד

ב"ה, ראש חדש מנחם אב, ה'תש"כ.
שנת המאתים להסתלקות הילולא
של מורנו הבעל שם טוב ז"ל,
ברוקלין, נ.י.

ועד כפר חב"ד באה"ק ת"ו, מיסודו ובהנהלתו של כ"ק
מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע,
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בעמדנו בראש חדש מנחם אב, שכשמו כן הוא, אשר אבינו
שבשמים מנחם את כל אחד ואחת מבני ישראל, בני בכורי ישראל
ובנים אתם לה' אלקיכם תמורת אלה העניינים שקרו במשך ימים
ושבועות אלה, יהי רצון שיראה כל זה גם לעיני בשר ובטוב הנראה
והנגלה, בנין תחת חורבן, ובאופן דופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה
תמורת בין המצרים בעגלא דידן על ידי משיח צדקנו.

ובהמשך להאמור, הנה עלה בעזה"י לקבל הבטחה מ. . . אשר באם
יוגמרו וישלימו הבניינים כולם בכפר חב"ד, ז.א. כל בניי המרוקאנים
וכל הבניינים לאנשי המקצוע (לא פחות משה. ותקוה חזקה אשר יעלה
בידם להוסיף על זה בהשתדלות המתאימה ובעזרת ידידינו שליט"א) וכל
בניי השכון אשר בכפר חב"ד (לא פחות מארבעים) עד לערב ראש השנה
הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה, ובכל אופן לא יאוחר מזמן שמחתנו
חג הסוכות הבע"ל, שגם ימים אלה שייכים לשנה שקודמם, וכלשון
הכתוב, מקץ שבע וגו'.

יתרום לקופת ועד כפר חב"ד סכום לא פחות מחמשת אלפים לירות
ישראליות.

ויהי רצון אשר חפץ ה' בידם יצליח, לבסס ולהרחיב כל ענייני כפר
חב"ד הן בכמות והן באיכות, וענייני בניינים האמורים בכלל זה, שגם
הם כמות ואיכות גם יחד גשמיות ורוחניות גם יחד, ויעשו בזה בזריזות
נפלאה, כדברי רבנו הזקן באגה"ק שלו, ויצליחו.

וגם זה ישמש להרחבת והגדלת הצנור והכלים לקבלת ברכות בורא
עולם ומנהיגו — בכל ענייני כפר חב"ד ותושביי שליט"א.

ועד לקיום היעוד דמנחם ציון ובונה ירושלים לגאלנו בגאולה
האמיתית והשלימה.

בברכת הצלחה בהאמור ולבשו"ט בכל זה.

נ.ב.

לתוכן המכתב נשלח מהיר דחוף. ובטח יענו בהחזור.

ז'שעה

ב"ה, ר"ח מנ"א, תשי"כ
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ מו"ה משה שי' הכהן

שלום וברכה!

במענה לשאלתו ע"י הרה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ מו"ה צבי שי'
שוסטרמן, בהנוגע למצב בריאותו וחיות דעת הרופא.

הנה בכלל יש לעשות כהוראת שני רופאים מומחים במקצוע. והרי
ככתבו דעת שניהם שזה לעשות הטפול.

ובהנוגע להזמן, הנה באם אפשר – יש לדחות לאחרי יום התשיעי.
וכל העכבה לטובה. ובאם הרופא ידחוק בדוקא את השעה, הרי לעשות
זה קודם שבת חזון.

והשי"ת הרופא כל בשר ומפליא לעשות, ישלח דברו וירפאו ע"י
רופא פלוני וטפול פלוני, ויבשר טוב בטוב הנראה והנגלה.

ומוסג"פ העתק מכתבי כללי לחג השבועות שעבר, שכל השנה זמנו
הוא. שגם ממנו מובן, איך שטוב הנראה והנגלה יחד יהלכון עם טוב

ז'שעה

נדפסה בלקו"ש חכ"א ע' 456 והולשמה ע"פ צילום האגרת.

מו"ה משה: שאייעוויטש, שיקגו. אגרות נוספות אליו – לעיל ח"ה ו'תרסז, ובהנסמן
בהערות שם.

שעז

אדמו"ר שליט"א

האמיתי, וכל הוספה בלימוד התורה – נגלה ודאי"ח – מוסיפה בברכת השי"ת באופן האמור.

בברכה לבשו"ט מתוך בריאות הנכונה

מ. שניאורסאהן

ז'שעז

ב"ה, א' מנ"א, תש"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מיום הרביעי פ' מטו"מ.

(א) שמועה שמע בשם וכו'

והנה אין אנו אחראים לשמועות טרם שמבורר בס' בעל השמועה וכיו"ב. אבל ענין דומה לכתבו, מפורש בספר תניא קדישא חלק אגרת הקדש סי' ט' [שלא] ארז"ל ת"ת שקול כנגד גמ"ח אלא בימיהם וכו' והטעם מבואר שם ופשוט שאין זה סותר המשנה שמובא באגה"ק זו עצמה, כיון שמצוה שאי אפשר לעשותה ע"י אחרים דוחה ת"ת (מו"ק ט' סוף ע"א), וע"פ המבואר באגה"ק, **עתה** כן הוא הענין.

(ב) לקושינו בהכתוב בהמאירי (קדושין ל') בפעולת לימוד התורה גם על עובר עבירה, והרי נאמר ולרשע אמר אלקים וגו'.

התירוץ מובן ע"פ פס"ד רבנו הזקן בשולחנו הטהור הלכות ת"ת פרק ד' סעיף ג', ובקונטרס אחרון שם.

(ג) לנוסח הזמר במוצש"ק, אשרי מי שראה פניו (של אלי הנביא) ושואל, מנין יודעים שהוא אלי הנביא.

ידוע בזה הצחות, שאין מקשים על החלום, והתירוץ בזה ע"ד „ניכרים דברי אמת", ופשיטא בהנוגע לראיית פנים שנקבע אצל הרואה בהחלטיות שזהו פלוני. וראה סנה' קב, רע"ב ובכ"מ. ויקרא רבא פכ"ו, ז: וכדון דאנא כו'. – בנדו"ד דאלי – י"ל ג"כ שהוא עפמשי"נ (מ"ב א, א): בעל שער גוי ויאמר אלי התשבי הוא.

(ד) המותר לשנות מתפילין אשכנז לספרד.

יפנה בזה לרב מורה הוראה ויסבירו הטעם להשינוי ויורהו.

תקותי שיש לו קביעות עתים בלימוד פנימיות התורה שבדורנו
נתגלתה בתורת החסידות ומוסיף בזה מזמן לזמן, שהרי נצטוינו להעלות
בקדש.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ז' שעז

ב"ה, ב' מנ"א, תש"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מכ"ו תמוז.

בעת רצון יזכירוהו על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע מתאים לתוכן כתבו.

ובמה שחושדין אותו במה שאין בו, — העצה לזה להתרחק מהענין
עד קצה האחרון, ז.א. אפילו במקום שיש רק צל של ספק שאולי יש
לאחר חלק ושייכות בדבר.

לכתבו בהנוגע לענין שידוך, צריך לעשות בדרך הטבע ובדרכי
צניעות, ולחזק בטחונו בהשי"ת שהוא מזווג זיווגים והמשגיח בהשגחה
פרטית על כל או"א שינחהו בטוב לפניו,

מהנכון אשר יבדקו את התפילין שלו, וכן אשר בכל יום חול קודם
הנחת התפילין יפריש פרוטות אחדות לצדקה.

בברכה לבשו"ט בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

שעט

אדמו"ר שליט"א

ז'שעח

ב"ה, ב' מנ"א, תש"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מה' תמוז עם המצורף אליו, קוים ותכנית להקמת
מרכז לחסידות.

והנה מובן שבכלל, כל ענין של התאחדות החרדים לדבר ה' בכלל
ובהנוגע להפצת מעינות הבעש"ט ז"ל שהיא היא תורת החסידות בפרט,
נכון ביותר, ואין צורך בכל אריכות וביאור בזה.

לאידך גיסא כפי שרואה הנני המצב, הקמת מרכז האמור בכדי
שתהי' בהצלחה, צריכה להכנה בכמה שטחים ולכל לראש שכל השייכים
ומשתדלים בזה יפעלו במרץ יותר גדול כל אחד בשטח שלו ובאופן
דמוסיף והולך — שנוסף על תועלת הדבר וההכרח שלו הרי העבודה
עצמה תוכיח לכל אחד מאלו גודל התועלת והאי אפשר בלא"ה של
הקמת מרכז האמור, כי לצערי הנה מכמה טעמים שאין כאן המקום
לבאר אותם, לא כל אחד יכיר בתועלת הענין, ואחדים גם ינגדו לזה
וד"ל.

מפני השקפתי האמורה שעדיין כל הענין דורש הכנה מסודרה
ולהמשך זמן די חשוב, אינני נכנס לפרטים ואופני המרכז אודותם כותב,
כיון שאינו נוגע לפועל, אבל כמה נקודות מהתכנית דורשים שינוי
מוחלטי ואחדים שאי אפשר בכלל להסכים עליהם אלא שכנ"ל לא הגיע
הזמן לדון בהענין.

מתאים לתוכן כתבו ורוחו, תקותי חזקה שיש לו קביעות עתים
בלימוד תורת החסידות בכל יום ובהוספה ביום הש"ק אשר קדש הוא
לה' ובכל מקום שידו מגעת פועל הוא בכיוון האמור שהרי סו"ס המעשה
הוא העיקר גם בשטח החסידות, חלק מתורתנו ולדעת את המעשה ה"ז
ע"י הלימוד שקדמו שגדול תלמוד שמביא לידי מעשה.

בכבוד ובברכה.

ז'שעט

ב"ה, ב' מנ"א, תש"כ
ברוקלין.

ועד כפר חב"ד, הכללי, ועד הרוחני
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

במענה למכתביהם ולפרי"כ דכ"ב תמוז ולשאלותיהם:

(א) מובן וגם פשוט, אשר נוסף על הבנינים הפרטים (בתי המרוקנים בתי המקצועים, והשכון אשר בכפר חב"ד) שעל הועד הכללי מוטלת הבני' ההקדם בזה וגמרם הרי מה שכתבתי בענין הזריזות שייך ג"כ להבנינים הנבנים ע"י ישיבת תומכי תמימים, בית תקוה וכו', ולא הזכרתי עד"ז במכתבי הקודם, שהרי נבנים הם ע"י הנהלות הנ"ל, ובודאי שועד הכפר יסייע בידם, באם ישאלו עזרתם, ופשיטא שלא יקשו על הנ"ל ההקדמה בהבנין, ומובן שגיוס הכספים והשייך בזה (דבנין תו"ת ובית תקוה), הרי זה שייך להנהלת תו"ת ובית תקוה, כיון ולאחרי שקבלו כבר רשיון כללי מאז ומכבר מועד כפר חב"ד, והאריכות בדבר הפשוט אך למותר.

(ב) לכתבם שכאילו ישנו חוסר אמצעים בהנוגע להנ"ל וזה מעכב הבני' וכו' – לאחרי החקו"ד כאן, תמוה שמועה האמורה ואדרבה, ובטח יודיעו היסוד לשמועה האמורה.

(ג) לשאלתם אודות סמכות ועד הרוחני, – תמוה הספק, שהרי כשמו הוא ועד בהנוגע למצב הרוחני דכפר חב"ד, תקון מצב זה ושיפורו והוספה בו, ואף שלצערי זה זמן רב לא כתבו מפעולותיהם בזה, הרי העדר הכתיבה ואולי גם חסרון בפעולה, אינו משנה התפקיד המוטל עליהם.

(ד) בהכתוב מ... אודות התפטרות, – מובן שאין זה מוצא ותקון לאיזה ענין שיהי', כי אם בריחה מן המערכה, נסיגה ממילוי התפקיד

ז'שעט

במכתבי הקודם: ז'שעה.

שפא

אדמו"ר שליט"א

שהוטל עליהם, והרי יש מקום להתפטרות לאחד משני אלה, לאחר שמי לאו תפקידם בשלימות ואין צורך בועד, או לאידך גיסא, לאחר שהשתדלו בזה ככל הדרוש ע"פ שו"ע באופן דיגיעה והשתדלות הכי גדולה, ובכ"ז לא הצליחו, ובודאי מכירים על אתר ששני תנאים אלו גם יחד עדיין לא התחילו בהם, ומה ירויחו ע"י התפטרות!!

ה) בהנוגע לועד בקורת וכן בפרטי הנהגת ועד הכללי, – כבר כתבתי כ"פ, שבכגון דא יש להתבונן בהנהגת ישובים ומושבים דומים באה"ק ת"ו, ובכלל ע"פ הפתגם דכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו „אהוב את הבקורת“, מובן שועד בקורת רצוי הוא אלא שעל אתר עלי להוסיף, שכפי הנראה מהתוצאות דפעולות הועד הכללי שבהווה, הצליח בענייני הכפר יותר מכל הועדים שקדמוהו, אלא שבכ"ז הרי אין שלם אלא אחד הוא הקב"ה, ולכן יש מקום לועד בקורת.

ובעמדנו בחדש מנחם אב, שכשמו כן הוא, אשר אבינו שבשמים מנחם את כאו"א מבניו – דבני בכורי ישראל ובנים אתם לה' אלקיכם, תמורת אלו העניינים שקרו במשך ימים ושבועות אלו, יהי רצון שיראה כ"ז גם לעיני בשר ובטוב הנראה והנגלה בנין תחת חורבן ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה תחת בין המצרים ובעגלא דידן על ידי משיח צדקנו.

בברכת הצלחה בעבודתם בקדש ולכל לראש בהגדלת הזריזות בכל הנ"ל, המצפה לבשו"ט בכל הנ"ל.

ז'שפ

ב"ה, ב' מנ"א, תש"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

אין ענטפער אויף אייער בריף פון 7/10.

בכלל איז א גלייכע זאך צו נעמען א ערליכער סיילעסמאן בכדי איר זאלט קענען אויסניצען די כשרונות אין דעם אין א גוטען אופן, גוט פארן געשעפט און אויך גוט פאר אייך, און בפרט אז דאס גוט פארן געשעפט, איז א ענין טוב על פי תורה, ווארום די הכנסה דארף

פארניצט ווערען אין א גוטען אופן לויט דער אנווייזונג פון מורנו הבעל שם טוב ז"ל אין זיין תורה אויף דעם פסוק כי תראה חמור וגו' עזוב תעזוב עמו, צו דינען השי"ת מיטן גוף און זיינע ענינים, און ניט נאר אין דעם טייל וואס מ'גיט דירעקט אויף צדקה, וואס דאס איז ווי עס דריקט זיך אויס רבנו הזקן (בתניא פרק ל"ד) מעלה עמו כל הארבע ידות, נאר אויך דירעקט אין די ארבע הידות לויטן פסק דין התורה, בכל דרכיך דעהו ווי ערקלערט בארוכה בטור שו"ע אורח חיים סי' רל"א, (עיין ג"כ בתניא שם: ומלבד זה הרי בשעת התורה והתפלה עולה לה' כל מה וכו').

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ז'שפא

ב"ה, ג' מנ"א, תש"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

לאחרי ההפסק הארוך נתקבל מכתבו מ"ב תמוז יום הגאולה של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע וגאולתנו בו שונה עוה"פ על כמה נמוקים ואמתלאות למה שאינו מוסיף בלימוד החסידות, והספק האם שייך לזה וכו'.

ובכגון דא יבחן בעצמו מקור ספיקות אלו בראותו מה התוצאה מזה, ההביאו הוספה בתורה ומצותי או אדרבה, ועיין ג"כ בהיום יום כ"ג סיון הבחינה בזה.

לכתבו האם שייך ללימוד החסידות — מפורסם הפתגם הידוע מאדמו"ר הזקן בעל התניא (פוסק בנסתר דתורה) והשולחן ערוך (פוסק בנגלה דתורה) אשר החסידות היא נחלת כל עם ישראל כולו, ואין הדבר תלוי אלא בזמן.

לכתבו ע"ד המבואר שהתפקיד של אדם פרטי נבחן ע"י התנגדות וקישוים שפוגש כשרוצה למלאותו, ושואל איך לברר כשיש התנגדות לכל המצות. — הרי עכ"פ אינה בשווה לכל המצות וכנראה במוחש.

סוף דבר את האלקים ירא ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם
בהנוגע להוספה בלימוד תורתנו הק' נגלה וחסידות והוספה בהידור
בקיום המצות ובאופן דמוסיף והולך שבמילא מוסיף ואור וכמה קושיות
— חושך — בטלים מעיקרא.

בברכה לבשו"ט בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ז'שפב

ב"ה, ג' מנ"א, תש"כ
ברוקלין.

הרב האברך יעקב עמנואל שי

שלום וברכה!

מאשרים קבלת מכתבו מיום השני והקודמו, וכן המשך קטעי
מכ"ע. ובהמשך להערות למאמרים הקודמים:

במאמר ו' במ"ש אודות נבואה ושכאילו כל אחד יכול להעשות
נביא אלא שתלוי בהכנתו. — לא כן הוא בלח"מ רפ"ז דהלכות יסודי
התורה, כי אם רק שההכנה מוכרחת ולאחרי זה תלוי ברצון עליון. ראה
שם ה"ה. ובכלל אריכות זו — לא לבד שאינה שייכת כלל להענין אלא
שבמילא כל יתר וכו' ובפרט בענין עדין כהנ"ל — שיעור שאלות וכו'.

במאמר ז', שהר"ג מקיטוב הי' רב ראשי דבראדי — זה הי' רי"י
הורוויץ. הר"ג — הי' „עומד על שני ביד" מתוך הארבע ביד שהיו שם
(בארוכה, ר"ג קיטיבר לפרופ' העשיל HUCA 23).

במאמר ח', לכתבו בהשגחה פרטית, ראה יהל אור לתהלים לו, ז
הוכחת אדה"ז מחולין ס"א הוכחה בנגלה דתורה. (ובמקום אחר הערתי

ז'שפב

יעקב עמנואל שי: שוחאט, טורונטו. אגרות נוספות אליו — לעיל ז'סה, ובהנסמך בהערות

שם.

המשך קטעי מכ"ע: אודות הבעש"ט, ראה לעיל אגרת ז'שמה.

ובמקום אחר הערתי: ראה לקר"ש ח"ז ע' 64 הערה 41.

איך שיש לדחות הראי' ממאמרי חז"ל אחרים – עיין בס' קה"י ערך השגחה – משא"כ מאמר דחולין הנ"ל).

במאמר ט' מכתב הבעש"ט לתלמידו בעל התולדות יעקב יוסף. – כמדומה שזהו מכתב היחידי בגוף כתי"ק, ונדפס ב„התמים" בצילום.

שם בהנוגע לסיפור הידוע, דקריאת התרנגול – יש לתקן ע"פ הנדפס בקונטרס תורת החסידות.

מאמר יו"ד בסופו, מאבר המדולדל ושנחתך – כדאי להעיר ממשנה סנהדרין פרק וא"ו משנה ה'.

מאמר י"א – ביטויים חריפים בהנוגע למתנגדים, ובהביא בחשבון שענינים נדפסים יד כל אדם יכולה למשמש בהם, הרי מבלי להכנס להענין האם מתאימים הנ"ל – בכ"א אין כדאי שיבואו בדפוס. ועד"ז כל האריכות בהנוגע לחרמות וכו' – אין כדאית. ולמה לחדש ולהזכיר נשכחות אשר, כפתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר אלו שהביאו להנ"ל נמצאים בעולם האמת ומתחרטים בחרטה גמורה על כל הענין.

באותו מאמר: מלה בסלע. יותר טוב להעתיק worth באנגלית. "וק"ל" – מתאים יותר "איזי" (easy).

שם. מקורים לפירוש הבעש"ט „האלקים יבקש את נרדף" – ממרחק יביא לחמו, בה בשעה שכן דעת רוב מפרשי התורה עה"פ והתרגום.

מאמר י"ב. למה שהובא מהכוזרי בהנוגע לתנועות בעת התפלה ולא מספרים אחרים – ע"פ פשוט דמשם מוכח שהנוהג הי' עד כדי כך טיפוסי לבני ישראל עד שהכוזרי מדבר עליו במיוחד, משא"כ בשאר הספרים שאפשר לפרש בהם שיש מי שנוהג כן.

לכתבו ע"ד מאן דנפח מתוכו נפח – נמצא בכמה ספרים. ומה שהעירותי שלא מצאתי מקומו, הכוונה בזוהר שלשם מצינו רבנו הזקן בתניא קדישא.

מאמר יג"ד, חסר לגמרי שצ"ל הפצת המעינות באופן דהבנה דוקא וכדיוק הלי' בזוה"ק. ראה ג"כ שיחה המצוי"פ הערה 19.

שפה

אדמו"ר שליט"א

סוף מי"ד. פענטעקאסט! מה חסר בביטוי שבועות (קידושין ע, סע"א).

[לכתבו האם יש לומר דר' אדם בע"ש הוא ר' אדם לואנץ בע"ש, וכיון דלא אשתמיט בכל הרשימות ולקו"ד עדי"ז, נראה קרוב לודאי שלא זהו].

לפני איזה זמן כתבתי לאחד בהנוגע להתנהגות כמה אישים ומשרדים באה"ק ת"ו שהובא לשם הגלות פנימי, ז.א. רגש הנחיתות בפני כל אינו יהודי. וכשיש ברירה, מבכרים לצטט מאינו יהודי ולא מיהודי. וכנראה שבנוגע – דתי ולא דתי – זה אף בכתבו. והרי משפיע זה גם על הקוראים אשר יסמכו על ספר אשר מחברו הוא מצד זה ולא מההפכי וכו'.

בברכה לבשו"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ז'שפג

בי"ה, ג' מנ"א, תש"כ
ברוקלין.

האברך חיים זושא שי

שלום וברכה!

. . . להערתו במרוז"ל דאילו הי' נותן בה דבש כו' ולמה כו' מפני כו' – דלכאורה הול"ל בקיצור: אין מערבין בה דבש מפני כו' מתורץ ע"פ תו"כ ע"פ זה, הובא בתוד"ה אם נתן (כריתות ו, א).

ר' אדם בע"ש: ראה גם לעיל ח"ד אגרת ד'תתקנב.

ז'שפג

חיים זושא: פישמן, פרובידנס.

ז'שפד

[ג' מנ"א, תשי"כ]

באיחור רב הגיעני מכתבו בו כותב אודות ההתרשמות שלו בימי חג הפסח וההתועדות וכו'.

ויהי רצון, שכמטרת כל התועדות, יהי רישומה ניכר במשך כל השנה, ועד לחיי היום יומים במחשבה דבור ומעשה.

לכתבו האם יקבל מענה לכתבו והאם תהי קורבה ורצון וכו'.

לפלא גדול גם הספק ושאלה בזה, והרי זהו מטבע בני ישראל בתולדותם (עיין בספר תניא קדישא סוף פרק א', ואגרת הקדש סיי י"ב — שכן הוא מצד נפה"א ומצד נה"ב). ובפרט ע"פ המבואר בתורת החסידות, מתחיל ממיסדה מורנו הבעל שם טוב ז"ל שהשנה היא שנת המאתים להסתלקות הילולא שלו.

ויהי רצון שיהי כמים הפנים לפנים כן וגו', וההתקשרות אודותה כותב באופן הידוע, ז.א. ע"י שלומדים אותם ענינים בתורתנו תורת חיים — שעייז מתאחדים בני ישראל זע"ז ועם הקב"ה וכו', וכדברי הזהר הק' — ישראל (ע"י ועם) אורייתא וקוב"ה כולא חד.

תקותי שמוסיף בשיעוריו בתורת החסידות, נוסף על שיעוריו בנגלה דתורה, וגם בזה מקיים מרז"ל גדול תלמוד שמביא לידי מעשה.

ז'שפד

נדפסה בלקו"ש חכ"ד ע' 415.

ומצד נה"ב: ראה גם לעיל ח"י אגרת ו'תשב, ובהנסמן בהערות שם.

ז'שפה

ב"ה, ד' מנ"א, תש"כ
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ
מו"ה מיכאל יהודה ארי' ליב שי' הכהן

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מכ"ב תמוז, ובעת רצון יזכירו את כל
אלה שכותב אודותם, על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה
נבג"מ זי"ע, מתאים לתוכן כתבו.

נעם לי ביחוד מ"ש שבנו אהרן שי' נרשם להשכון בכפר חב"ד,
ובטח קבל מכתבי שלי בזה כנ"ל.

ויהי רצון שיבשר טוב, בטוב אמיתי – שהוא כדברי רז"ל טוב
לשמים טוב לבריות וטוב העושה פירות, בכל הענינים אודותם כותב.

והרי נמצאים בימי זכרון לחורבן, שתכלית הזכרון לדעת סיבת
החורבן (ומפני חטאינו) ומיעוט החורבן הרי זה ע"י בנין, אלא שכמבואר
בדא"ח לע"ע מוסיפים אורות באצילות ובנין באצילות, ובעגלא דידן
בביאת משיח צדקנו יתגלה גם בעולמנו זה התחתון. ומבואר בדא"ח*
הדוגמא – איך שכמה כחות נמצאים במקום אחד – שעד"ז כל
העולמות, מתחיל מן עולם האצילות ועד העשי'. וק"ל.

בברכה לבשו"ט

מ. שניאורסאהן

(*) ב"י דשוש אשיש – בלקו"ת. ועוד.

ז'שפה

נדפסה בלקו"ש ח"י"ח ע' 487 והושלמה ע"פ צילום האגרת.
מו"ה מיכאל יהודה ארי' ליב: כהן. אגרות נוספות אליו – לעיל חט"ו ה'תשנו, ובהנסמן
בהערות שם. ח"י"ח ו'תקעט.

ז'שפו

ב"ה, ד' מנ"א, תשי"ב
ברוקלין.

האברך אברהם משה שי

שלום וברכה!

במענה למכתבו מכ"ג תמוז, בו שואל בהכתוב בתניא פרק כ"ט
שאפשר לתשובה שעדיין לא נתקבלה ובאגה"ת פרק י"א שבלי שום ספק
וסי"ס בעולם השי"ת רב לסלוח.

ואין בזה סתירה, שהרי באגה"ת שם מסיים, שתנאי ישנו שקודם
לבקשת סלח לנו מקדימים לבקש והחזירנו בתשובה שלימה לפניך, אלא
שכיון שזהו ביד האדם, כוונתי באותה שעה להחליט שלא ישוב עוד
לכסלה וכו' שזהו תנאי שלימות התשובה, הרי אין שום ספק כלל
שיעשה ככה, השי"ת רב לסלוח.

מסגנון מכתבו חפץ אני לקוות שיש לו קביעות עתים בלימוד תורת
החסידות ובהוספה ביום הש"ק ככתוב בכתבי האריז"ל נוסף על זה
שהשנה היא שנת המאתים להסתלקות הילולא של מורנו הבעש"ט ז"ל
שנת סגולה להפצת המעינות שלו שהיא היא תורת החסידות ועד שיגיעו
גם חוצה . . .

בברכה לבשו"ט בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ז'שפו

אברהם משה: גרינברג, בני ברק. אגרות נוספות אליו – לעיל ח"ה ו'תתקצ"ה, ובהנסמן
בהערות שם.

שפט

אדמו"ר שליט"א

ז'שמו

ב"ה, ד' מנ"א, תשי"ב
ברוקלין.

הרה"ג ווי"ח אי"א נוי"נ וכו' מו"ה שמואל שי

שלום וברכה!

. . . ז"ע ראיתי מאמר כת"ר בהפרדס דמנח"א לענין ברכת המפיל
— ויעוין בזה אשל אברהם (להגה"צ מבוטשאטש) לאו"ח סרל"א ורל"ט
שהאריך. הובא בקיצור בארחות חיים החדש סרל"ט.

ובאותו ענין: דהאחרונים לאו"ח סרל"ט (פרמ"ג ועוד) כתבו שברכת
המפיל הוי דהזמ"ג — וצע"ג, דא"כ כל ברכות השחר דינן כן (ראה בש"ס
ברכות ס, ב ובראשונים דבסדר אחד זא"ז באות כולן). והרי בברכות
השחר הקפידו נשים, ואפילו על אחת מהן וכידוע השקו"ט בברכת שלא
עשני כו'.

ז'שפח

ב"ה, ה' מנ"א, תשי"ב
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ וכו' מו"ה משה שי

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הכי ארוך נתקבל מכתבו מבי' מנ"א, ולשאלתו בהנוגע
לקביעת מועד לכניסה לדירה החדשה.

ז'שמו

מו"ה שמואל: יאלאו, סיריקיז. אגרות נוספות אליו — לעיל ז'עד, ובהנסמן בהערות שם.
השקו"ט בברכת שלא עשני: ראה קובץ יגדיל תורה נ"י. חוב' ל סי סח.

ז'שפח

מו"ה משה: הייזלר, תל אביב.

ע"פ מאמר רז"ל הידוע, באם אפשר לא בחדש זה כי אם בחדש אלול חדש הרחמים – מהנכון הוא, ומנהגנו להכניס לכל לראש סידור חומש תהלים ותניא, נוסף על המנהג (שכמדומה פשוט הוא בכל מקום) דלחם ומלח.

בהנוגע לקביעות המזוזות, עליו לדרוש על מנהג אה"ק ת"ו בכגון דא, ומנהגנו **ובחו"ל***, לקבוע תיכף לכניסה בלא ברכה, וביום השלישי מסירים מזוזה אחת לבדקה (או להחליפה במהודרה) וקובעים אותה בברכה בכוונה להוציא כל שאר המזוזות.

לכתבו בהנוגע לאמירת ברכות השחר בצבור, – ידוע מנהגנו לאומרם בבית ובפרט בתקופתנו שכמה זמן בין הקימה לביאה לבית הכנסת ובינתיים אי אפשר שלא יבטא דבר תורה וכו'.

בעת רצון יזכירוהו על הציון הקי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע מתאים לתוכן כתבו, ותקותי אשר יוסיף בבשו"ט בעניני בריאות ובעניני הפצת היהדות והפצת המעינות בפרט, וביחוד אשר השנה היא שנת המאתים להסתלקות הילולא של מורנו הבעל שם טוב ז"ל, שנת סגולה להפצת מעינותיו שהיא תורת החסידות ועד שיגיעו גם חוצה, ויעשה זה מתוך שמחה וטוב לבב.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

(*) ראה שו"ע יו"ד סרפ"ו סכ"ב.

ומנהגינו: ראה גם לעיל חט"ו אגרת ה'תשטז, ובהנסמן בהערות שם.
מנהגנו לאומרם בבית: ראה גם לעיל ח"י אגרת ו'תשעד.

שצא

אדמו"ר שליט"א

ז'שפט

בי"ה, ה' מנ"א, תשי"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מט"ז תמוז – שהגיעני ז"ע – בו כותב ר"פ מדברי ימי חייו, ומסיים אשר סו"ס הולך בדרך המלך מלכו של עולם ע"פ ההוראה בתורתנו תורת חיים וקיום מצותי עליהם נאמר וחי בהם, ושלאחרונה הציעו לו נכבדות ויחס ההורים להצעה זו מפני היות המדוברת מאחב"י הספרדים דמרוקה, ושואל דעתי בזה.

וכיון שככתבו, יראת ה' היא ומתנהגת כראוי לבת ישראל שכל אחת מהן נקראת בת שרה רבקה רחל ולאה, כבר נאמר על זה, אשה יראת ה' היא תתהלל, ויתענין בהצעה זו עד לגמרה בשעה טובה ומוצלחת ומובן וגם פשוט שאין כל מקום להסתייגות ולהעמיד מחיצה ח"ו בין האשכנזים והספרדים, ובפרט בשנים הכי אחרונות שהרבה והרבה השתדכו ביניהם ובונים ביתם על יסודי התורה והמצוה מאושרים בגשמיות וברוחניות.

וכיון שלכל דבר וענין זקוקים לברכת השי"ת וסייעתא דשמיא ובפרט בענין יסודי כהאמור, הנה יוסיף בהתמדה ושקידה בלימוד התורה ובזה גם קביעות בלימוד בפנימיות התורה אשר בדורנו נתגלתה בתורת החסידות, ובפרט אשר השנה היא שנת המאתים להסתלקות הילולא של מורנו הבעל שם טוב ז"ל, שנת סגולה להפצת מעינותיו היא היא תורת החסידות.

מהנכון אשר יבדקו את התפילין שלו וכן אשר בכל יום חול קודם תפלת הבקר יפריש פרוטות אחדות לצדקה.

בברכה לבשו"ט בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ז'שצ

ב"ה, ז' מנ"א, תש"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשרים קבלת מכתבו מער"ח מנ"א, בו כותב ר"פ מהפעולות בכרם
חבי"ד וממצב בריאותו.

ויהי רצון אשר החלטתו שלא רק ימשיך בפעולות ככל התלוי בו
אלא גם יוסיף, תעמוד לו לשמירת מצב בריאותו ותהא רפואתו רפו"ק
ורפו"ש מהרופא כל בשר ומפליא לעשות ונותן התורה והמצוה, נר מצוה
ותורה אור ומאור שבתורה שבדורנו נתגלתה בתורת החסידות.

בברכה לבשו"ט מתוך בריאות הנכונה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
א. קווינט
מזכיר

ז'שצא

ב"ה, י"א מנ"א, תש"כ
ברוקלין.

מר צבי שי' המכונה ד"ר הרכבי

שלום וברכה!

זה זמן רב ביותר שלא הגיעתני ממנו כל ידיעה, ואף שע"פ דין
מעמידים את איש הישראלי על חזקתו, ושכל אחד דשליח עושה

ז'שצ

נדפסה בלקו"ש חט"ז ע' 587.

ז'שצא

מר . . הרכבי: אגרות נוספות אליו – לעיל ח"י"ח ו'תריח, ובהנסמן בהערות שם.

אדמו"ר שליט"א

שצג

שליחותו, ושליחותו של כאו"א מבני"י היא כדבר המשנה אני נבראתי לשמש את קוני, ע"י התורה והמצוה והפצתו, בכ"ז ינעם לי להודיע ממנו בפירוש עד"ז ובפרט שבתקופה זו בשורות טובות אינן מהוות רוב המכתבים המתקבלים.

ומענין לענין באותו ענין, חפשתי ידיעה מפעולותיו להפצת המעינות חוצה, ובפרט לאחר ששלח לי שנדפס בפירוש במכ"ע באה"ק ת"ו של אחרי בקורו כאן נעשה חסיד או עכ"פ הולך בכיוון זה וביחוד שהרי לע"ע אין כל מקום להתנגדות שבעבר, ונעשה הענין דהמעיינות – רכשו של כאו"א מבני"י וכמוכן ג"כ מכתבי ההתנגדות שנתפרסמו בימים הראשונים לימי החסידות, שכתבו הטעמים למה מנגדים והחששות, ולאחרי מאתים שנים אלו הרי מעשה רב שאין כל מקום לחששות האמורים ובטל הטעם בטלה הגזירה, והרי עטו ועתו בידיו ויכול, נוסף על הפעולות בשאר אופנים, לקחת חלק חשוב בהפצה האמורה ע"י מכ"ע וכו'. ויהי רצון שאתבשר טוב בהאמור ומזמן לזמן מהוספה בזה.

מצו"פ קטע מכ"ע ובודאי כבר נתקבל המשלוח.

בכבוד ובברכה לבשו"ט.

לשלול מראש הטענה שכבר עבר הזמן – הרי נוסף על העיקר שתלמוד (והפצת) התורה לכל חלקי – אינו מ"ע שהזמ"ג, הנה ח"י אלול הוא יום הולדת את הבעש"ט ז"ל ויום התגלותו, וכמסורת במשפחת הרב כ"ק מו"ח אדמו"ר – איש מפי איש ועד לאדמו"ר הזקן שדיבר פא"פ עם תלמידי הבעש"ט וב"ב.

ז'שצב

ב"ה, י"א מנ"א, תשי"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

. . . במ"ש אודות סדרי חתונה — בכלל אין דעתי נוחה כלל
מבזבז ממון על ידי שכירות אולם ועוד כהנה — הוצאות שאין בהם כל
תועלת ואפילו גשמית ג"כ לא, ואף שהפליגו חז"ל בשמחת חו"כ ואיך
שכל אחד מחויב בזה, הרי רואים במוחש שהשמחה יותר גדולה
כשעושים החתונה לא באולם רשמי שמשכורתו הון תועפות כ"א עושים
החתונה באופן דכל דפשיט טפי מעלי טפי, אלא שמובן ג"כ שבכ"א
מוכרח לסדר הענין דוקא בדרכי נועם ובהסכמה **מלאה** של שני הצדדים,
ובזה גם דעת נשים ורצונם וק"ל, וכמובן ג"כ מהדרוש דא"ח — כיצד
מרקדין לפני הכלה דוקא.

בברכה לבשו"ט בכל הני"ל.

ז'שצג

ב"ה, י"א מנ"א, תשי"כ
ברוקלין.

ועד כפר חב"ד
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

במענה למכתביהם, בס כותבים אשר . . . ולכן רוצים לעשות בזה
שינויים וכו'.

והנה בכלל — אין זה סדר ונוהג **כלל**, שכל ועד חדש ישנה כל
הענינים שהחליט עליהם ועד הקודמו, כי אם כן, הרי אין כל מקום
לעבודה מסודרה ולהתפתחות ענינים מסודרים. וא"א זה כלל בענינים
מאיזה סוג שיהי' אפילו באם תמצי לומר שישנם טעמים הכי חשובים
וכו'.

שצה

אדמו"ר שליט"א

ומזה מובנת חוות דעתי לתוכן מכתבם, אשר . . . א י נ לערוך מהפכות ובלבול וכו' וכו'. וינצלו זמנם ומרצם לביסוס הכפר והרחבתו בכמות ובאיכות, ולא להתעניין במהפכות דוקא. ובפרט בכהנ"ל – שאין בזה צורך כלל וכלל, אלא שמכאן ולהבא ידונו על כל הצעות בכגון אלו – באם תהיינה – ויחליטו מתאים להעניין ופרטיו . . .

בברכה לבשו"ט מהצלחתם בכהנ"ל.

ז'שצד

בי"ה, י"א מנ"א, תש"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו הראשון מזמן נסעו מכאן! ומובנת הפליאה והתמי"י הכי גדולה.

ולשאלתו בהנוגע להסתדרות, מובן שמכאן אפשר להורות רק בנקודות כלליות, ז.א. שצריך להיות בעיני חב"ד, מוסדות חב"ד או כפר חב"ד בכלל ובאופן דלנצל כשרונותיו, ובאיזה מהנ"ל לבחור צריך להתבונן על אתר, ולהתייעץ עם ידידים, שהרי אדם קרוב לעצמו ולא תמיד רואה המצב בהיר באשר הוא, והשי"ת המשגיח על כאו"א בהשגחה פרטית ינחהו בטוב לפניו באמת בגשמיות וברוחניות גם יחד.

במ"ש אודות קביעות זמן החתונה, מובן שעל שני הצדדים להתדבר יחד בזה, וידועה דעתי מאז ומתמיד שלא רצוי ההרחקה בזה בזמן. ויפה שעה אחת קודם, ויהי רצון שיחליטו בשעה טובה ומוצלחת ויהי במזל טוב מזל טוב.

לכתבו אודות להזמין דירה בשכון חב"ד – לפלא גם השאלה בזה, שהרי בודאי נכון הדבר.

ז'שצה

בי"ה, י"ב מנ"א תש"כ
ברוקלין

ברכה ושלום:

אין ענטפער אויף אייער בריף פון י"ט לחדש תמוז אין וועלכען
איר שרייבט בהנוגע צו דער נסיעה פון אייער מאן הרב שי.

בכלל איז שווער צו הערען טענות נאר פון איין צד און עס זיינען
דאך פראן מערערע פון רבני אנ"ש מיט וועלכע איר קענט זיך
דורכשמועסין וועגען דעם.

וואס איז פארשטענדליך אבער, אז אזא נסיעה וואס איר שרייבט,
איז ווען עס פארט אפילו נאר איינער פון דער משפחה איז דער זיין
אפילו נאר פון איינעם אויף דעם ציון הק' פון כ"ק מו"ח אדמו"ר
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע און אויסבעטען דאס וואס מינויטיגט זיך, איז
דאס פאר דער גאנצער משפחה, און בפרט פאר דער פרוי און קינדער,
אין אנדערע ווערטער, אז דאס איז טובתם זייער טובה אויך, בגשמיות
וברוחניות.

איך האף אז וועגען דעם ענין וואס איר האט געשריבען אמאל,
איז אלץ בסדר, און השם יתברך זאל העלפען עס זאל גיין פון גוט צו
נאך בעסער און זאלט אנזאגען גוטע בשורות.

ז'שצו

בי"ה, י"ב מנ"א תש"כ
ברוקלין

שלום וברכה:

... במ"ש ע"ד הדירה והרהיטים כו' שמרחיבים כו' — תקותי
שחוקק במוחו ולבו העיקר והפניי שבמרז"ל הנ"ל כגי' תקו"ז ת"ו (כב,
ב).

ז'שצז

ב"ה, חמשה עשר באב, ה'תש"כ
ברוקלין, נ.י.

מר אברהם ש"י

שלום וברכה!

בהמשך לשיחתנו כשהי' כאן, אשר כמובן הי' לי לקורת רוח וסיפוק, תקותי חזקה שלא רק ימשיך בעזרתו לכפר חב"ד השני על דרך שעזר לכפר חב"ד דעתה, אלא עוד בהוספה, מתאים לדרישת השעה שגם כן גדלה. וכל אדם, ובפרט אחינו בני ישראל עליהם נאמר אתם קרואים אדם, נצטוו לעלות מדרגא לדרגא, וכלשון הכתוב ילכו מחיל אל חיל. והרי צווי תורתנו תורת חיים הוא הוכחה שלא רק אפשרי הדבר אלא יש בו גם עידוד ונתינת כח.

נתעכב מכתבי עד עתה, כי חשבתי שבקרוב אולי יוכל לנסוע מכאן אחד המיוחד לסייע ביחוד בנוגע ליסוד כפר חב"ד השני. אבל כיון שמפני סיבות בלתי תלויות בי עדין לא באה האפשרות הזאת, לא רציתי לעכב המכתב יותר, ובטוחני שגם מבלי בוא איש מיוחד מכאן אפשר יהי' לגשת ליסוד הכפר ובנינו, ומובן שבאפשרות הראשונה שיהי' נוסע לא יאחר לבוא.

כמדובר בשיחתנו זה מזמן, הוקבע השטח לכפר חב"ד השני, וכפי שכתבו לי כבר בקרו שם באי כח המשרדים השונים יחד עם באי כח אנ"ש, והשטח הוא בסמיכות מקום, לפי ערך, לכפר חב"ד דעתה; ומכמה טעמים שנדברנו עליהם בשיחתנו, לפי דעתי צריך להיות כפר חב"ד השני נפרד מהראשון אבל ביחד עם זה לא בריחוק מקום, בכדי אשר במקרה שיצטרכו לאיזה עזר מכפר אחד לשני בקל יוכלו לעשות זה.

השערתי קרובה לודאי שבעתיד הכי קרוב יהי' — נוסף על המתישבים בכפר חב"ד החדש מהנמצאים מאז באה"ק ת"ו — גרעין מתישבים מחוץ לארץ לא פחות מעשרה זוגות. ואחרי שיעברו חבלי לידה

ז'שצז

אברהם: הרצפלד.

כשהי' כאן: ראה לעיל אגרת ז'שכח.

שצח

אגרות-קודש (ז'שצח)

בודאי שיתוספו עליהם כמה וכמה. ומובן שהידיעות אשר תתקבלנה מהמתישבים הראשונים ימריצו ויגדילו מספר הרוצים להשתקע שם. וכאמור בתחלת המכתב, בידעי יחס כ' לכפר חב"ד א' ויחס ידידינו במשרדים השונים, ובראשם ידיד בית רבינו וענף עץ אבות מר שז"ר שליט"א, תקותי חזקה שמפעל כפר חב"ד השני יתקדם בצעדים זריזים ובקצב מהיר.

ואחתום בהבעת תקוה אשר עם חתימת שנה זו, שנת סגולה, שנת המאתים להסתלקות-הילולא של מורנו הבעל שם טוב, כבר תיראה בעליל התחלת הכפר השני ובשלב מוקדם, וכאמור בשיחתנו, משוריין בסכום מסויים לעניינים הצבוריים בכפר חב"ד שני זה. ואף שאולי בערך הסכומים הנדרשים יספיק רק לחלק מהתקציב, הרי על יסוד מאמר חכמינו ז"ל אין מזרזין אלא למזרזין תקותי שגם זה יעורר מדה יתרה בזריזות ובקצב הפעולות. ועכשו שעברו ימי בין המצרים לזכרון החורבן — וכמו בכל העניינים הנזכרים ונעשים מדי שנה בשנה בחיי עם בני ישראל, שהכונה לא לזכרון בעלמא אלא בעשי' — אף כאן הכונה לבטל הסבות שגרמו לחורבן ולהרבות בבנין בהתגברות על הגבולים ומצרים ובאופן של ופרצת ימה וקדמה צפונה ונגבה.

בכבוד ובברכה.

ז'שצח

ב"ה, חמשה עשר באב, ה'תשי"ב
ברוקלין, נ.י.

הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ בעל מדות תרומיות ענף עץ
אבות וכו' מהרשי"ז שי'

שלום וברכה!

בודאי מסר לו מר הרצפלד שי' תוכן שיחתנו הארוכה ומפורטת לפי ערך. ואף שחשבתי שאבוא בכתב על דבר האמור מלפני כמה וכמה שבועות, הנה מפני הסבה המבוארת בהעתק מכתבי למר הרצפלד נדחתה

ז'שצח

נדפסה בלקו"ש חי"ט ע' 530 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מהרשי"ז: שזר. אגרות נוספות אליו — לעיל ז'פד, ובהנמסר בהערות שם.

הכתיבה מיום ליום. ויהי רצון שבאריכות הזמן בהכנת ההתחלה יצאו ידי חובת שהיית זמן בעצם היסוד והבנין, ומעתה יהי יסוד כפר חב"ד השני – ובלשון כי כפר השלישי – בקצב מהיר, וכלשון רבינו הזקן באגה"ק סי' כ"א, "בזריזות נפלאה", וכמו שכתבתי למר הרצפלד תקותי שבשנת סגולה זו שנת המאתים להסתלקות הילולא של מורנו הבעש"ט ז"ל כבר ייראה בפועל שלב הראשון של כפר זה.

ועוד נקודה בענין דהזמן גרמא, ונקודה עקרית, שאיזה מהמועמדים להתישבות בכפר החדש עומדים להתחתן או להסתדר בעתיד הכי קרוב, וההקדם בהתגשמות שלב ראשון ימריצם שלא להסתדר ולהשתקע במקום אחר שאז יקשה ענין העקירה ממקום אחד וההנחה על מקום השני.

מיוסד על ההוראה הכללית שבתורתנו תורת חיים שמה שהרבה הקב"ה תורה ומצות לבני ישראל אינו בשביל לבלבל אותם, או באופן שענין אחד יפריע להשני, ואדרבה מצוה גוררת מצוה, וכדבר משנה בשני אלו, תקותי וגם בטחוני שההשתדלות בכפר השני לא תגרע ח"ו בעניני כפר הראשון, ולאידך גיסא ההשתדלות בכפר הראשון לא תיגע כלל וכלל בעניני כפר החדש. ומוסג"פ העתק מכתבי לכפר חב"ד דעתה, ותקותי שגם בענינים שבו יהי כלי רבינו הזקן הנ"ל – בזריזות נפלאה. וכיון שעל ידי אתערותא דלתתא אתערותא דלעילא הרי בעזר השי"ת יהי הכל בהצלחה רבה, וכמו שזכה כבודו ביסוד כפר חב"ד הא' והצליח בזה, כן יזכה להצליח בכפר חב"ד החדש, ומבנין לבנין בארצנו הק', הן ברוחניות והן בגשמיות, ועד ליעוד דבנין בית ה' זה בנין בית המקדש, בית המלך כו' (מגילה כז, ריש ע"א) על ידי משיח צדקנו בגאולתנו האמתית והשלימה, בנחמה בכפלים ובששון ובשמחה בלי מצרים.

המצפה לבשורות טובות בכל האמור ולפעולות כי בהנ"ל בבריאות הנכונה ובשמחה ובטוב לבב ובהצלחה מופלגה וחותרם בהוקרה בכבוד ובערכה.

סיפרו לי מכפר שכי' השתתף בכינוס של היסתוריונים וגם קרא הרצאה על דבר הבעש"ט, ולאחרי זה בכינוס דמוסד הרב קוק וכו', ואשר בכינוס הראשון הרציא גם ... שיי' ויש אומרים שדיבר ע"ד הבעש"ט ז"ל בדרכו ובסגנונו הישן. כמובן איני יודע נכונות השמועה, ואם נכונה היא תקותי שכי' הגיב על זה באופן המתאים. ובפרט שנוסף על המסורה מרבי לרבי ועד לכ"ק מו"ח אדמו"ר ע"ד הגאונים (כפשוטה, בנגלה) של

הבעש"ט ז"ל וכמו ששמע רבינו הזקן ממורו הרב המגיד בזה, הרי גם שכל הבריא מאמת הדבר, שכל הבריא אפילו של איש פשוט שמעולם לא בקר באיזה מוסד מדעי ופשיטא שאין לו כל תוארי כבוד, אלא ששמע משהו ע"ד הערכת רבינו הזקן את ידיעת התורה תורת הנגלה שהיתה אצלו יסוד מוסד ויתד בל תמוט כעמוד ברזל, שהוא מופרך ומושלל בהחלט שאדהז"ק יקבל עליו מרות, על אחת כמה וכמה מרות מוחלטת, של מי שהוא באם לא היי גאון בנגלה דתורה, גאון לפי ההבנה והמושגים של רבינו הזקן. והאומר אחרת ומאמין בזה, הרי זה מוכיח שאין לו כל מושג בהשקפת עולמו של בעל התניא והשו"ע, ולא עוד אלא שאינו רוצה לדעת ע"ד השקפתו, שהדישה רבות פעמים בכתב ובעל פה, בשו"ע ובמאמרי חסידות הנדפסים ושבתב אבל גם הם מפורסמים. תקותי שאם יש העתק מהרצאותיו של כ' – יושלח לכאן. ות"ח מראש.

ז'שצט

ב"ה, חמשה עשר באב, ה'תש"כ
ברוקלין, נ.י.

הרה"ג הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ צנמ"ס כו'
מו"ה שלמה יוסף שי'

שלום וברכה!

מוסג"פ העתק מכתבי למר שזר שי'.

וכיון שאין מזרזין אלא למזרזין, ובפרט שמר שזר עמוס וטרוד בכמה ענינים שאודותם מטרידים אותו בכל יום ומכמה צדדים, תקותי חזקה שכת"ר מצדו יעמוד על המשמר, ובסגנון הנ"ל – יטרידו בעניני כפר חב"ד הראשון וגם החדש.

בכבוד ובברכה להטבת הבריות בקרוב ממש.

מ. שניאורסאהן

ז'שצט

מו"ה שלמה יוסף: זיין. אגרות נוספות אליו – לעיל ז'סר, ובהנסמן בהערות שם.

תא

אדמו"ר שליט"א

ז'ת

ב"ה, ט"ו באב ה'תש"כ
ברוקלין, נ.י.

להמשתתפים במסיבת בר מצוה
ב„אזור" שליד תל אביב יצ"ו
ה' עליהם יחיו בטוב

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבם, חתום על ידי המשתתפים, ובעת רצון
הזכרתים על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר, ויהי רצון שיבשרו טוב, ויוכלו
להוסיף בהפצת היהדות מתוך בריאות הנכונה ומתוך מנוחה ושמחה
וחיות חסידותית, כמודגש בתורת הבעל שם טוב ז"ל, אשר זכרון שנת
המאתים להסתלקותו עולה לפנינו בכל יום ויום דשנת סגולה זו.

והרי המכוון שבזכרון כגון דא הוא שיתבטא במעשה הוא העיקר,
ולא רק בד' אמות של כל אחד ואחד, אלא בסביבה הכי רחבה, על פי
כלל גדול שבתורה ואהבת לרעך כמוך, ובפרט על פי ההדגשה וביאור
ענין זה בארוכה בתורת הבעל שם טוב וביחוד בתורת החב"ד, שאהבת
ישראל אהבת התורה ואהבת ה' חד הוא.

בכבוד ובברכה לבשורות טובות בכל האמור.

ז'תא

ב"ה, ט"ו באב ה'תש"כ
ברוקלין, נ.י.

חבר מורים ומורות,
ובראשם המנהל מו"ה שמואל שי' חפר
ה' עליהם יחיו בטוב

שלום וברכה!

בנועם קבלתי בעתו הידיעה על דבר חג הסיוס, עם פרטי הידיעות
והרשימות וכו', ות"ח ת"ח עבור זה.

תקותי שהדגישו לתלמידים שסיוס כנה ומחלקה אינו אלא הכנה
לשלב עליון, ושבעניני תורה ומצוות הרי כל סיוס הוא התחלה, כיון
שתורה ומצוות הן ענינים אין סופיים, באשר מקורם בהקב"ה שאין לו
סוף ותכלית, ואדרבה כל עלי' ועלי' מחייבת דחיפה יתרה לעלות בקדש,
ביתר שאת וביתר עז.

ובודאי הדגישו כמו כן ששנה זו שנת סגולה היא, שנת המאנים
להסתלקות הבעל שם טוב ז"ל, ובפרט שכידוע עוד קודם התגלותו
התמסר לחינוכם וטפולם של תינוקות של בית רבן ועד כמה הפליג
בעבודת החינוך על טהרת הקדש.

בעת רצון הזכרתי את כולם בכלל ובפרט על ציון כ"ק מו"ח
אדמו"ר להצלחה מופלגה בעבודתם ולכל המצטרך בגשמיות וברוחניות
גם יחד.

בברכה לבשורות טובות מתוך הצלחה רבה שמוטו"ל.

ז'תא

מו"ה . . חפר: אגרות נוספות אליו – לעיל ז'רסא, ובהנסמן בהערות שם.

ז'תב

ב"ה, ט"ו באב ה'תש"כ
ברוקלין, נ.י.

מר יוסף שי' המכונה ד"ר גולדשמיט

שלום וברכה!

מכתבי מענה מאז למכתבו בטח נתקבל מכבר. ועל של עתה באתי בקשר עם ההכנות לזמן הלימודים הבע"ל, והרי הכל בהשגחה פרטית ובכלל זה מה שימים אלו הגיע לידי מאמרו באנגלית בענין מיזוג גלויות במה שנוגע לשטח החינוך.

שתקותי חזקה שגם להבא יעזור למוסדות בתי ספר החב"דיים בכל התלוי בו, ובאופן דמוסיף והולך כמו בכל עניני קדושה שנצטוינו להעלות בקדש, לא אמנע מלהביע רגשי תודתי לכו' – בשגם זה למותר, אבל לזירוז שאני, ואין מזרזין אלא למזרזין.

ומובן שבוה ג"כ הנקודה שלא יקפידו כ"כ על התעודות וכו', וכמו שהדגשתי כמה פעמים, שאף שכמובן הצדק אתו שככל שתגדל רמת הידיעות והכושר של המחנך כן תגדל השפעתו על המחוונכים – ופשוט שגם אני מזרז להנשמעים לקולי בשיפור והשתלמות במקצוע ההוראה – הרי מאידך גיסא חשובה לא פחות, ואפשר – יותר, ההתמסרות וההתלהבות לתפקיד הק', חינוך על טהרת הקדש.

בקישור עם מאמרו המדגיש ערך גישה המתאימה לרוחם ורגשות לבם של המחוונכים והצורך לעודדם ולחזק רוחם וכו', תקותי חזקה שבודאי נוכח בעצמו או על ידי שלוחיו אשר מיזוג בני העדות השונות בבתי ספר החב"דיים נעשה באופן הכי טוב ונועם, ובפעילות הכי גדולה, נוסף על החדרת אהבת התורה ומצותי' מבלי להתחשב עם ההמונים שמבחוץ ואפילו עם הסביבה שבפנים, שגם את זה מדגיש במאמרו האמור. והרי זוהי ג"כ אחת הנקודות של שיטת חב"ד שהדגישה תמיד וגם עתה מתבטאת בפעולות אנשי חב"ד בכל השטחים ולכל לראש בשטח החינוך.

ז'תב

מר . . גולדשמיט: אגרות נוספות אליו – לעיל ז'קצג, ובהנמסן בהערות שם.
שהדגשתי כמה פעמים: ראה לעיל שם.

וכנ"ל תקותי שגם בלי מכתבי הי' יחסו כאמור, ולא נצרך אלא להעדפה כסגנון בעל התניא. ותודתי מראש בכל האמור.

בכבוד ובברכה.

בעתו הגיעני נוסח ההוראה ממשרד החינוך לכל בתי הספר בקשר עם שנת המאטים להסתלקות הבעל שם טוב ז"ל, וכן חומר ההסברה. וכיון שח"י אלול, על פי המסורה מדור לדור, הוא יום הולדת הבעש"ט, וכמדומה שאז יהי' התחלת שנת הלימודים הבע"ל, תקותי שיהי' לזה המשך גם אז, ובאגף הדתי בהדגשה מיוחדת, אשר ההשגחה העליונה העמידתו בראשה. ואף על פי שאיני יודע חנוכו הפרטי בהנוגע לתורת החסידות, אבל כמדומה שהזכיר בשיחתנו שהוא חניך פראנקפורט, והרי הראב"ד דפ"פ הי' בעל ההפלאה, תלמיד תלמידו וממלא מקומו של הבעש"ט, הרב המגיד. ועכ"פ — זה מכבר איגלאי מלתא שלא הי' כל יסוד לחששות והכל מודים שתורת החסידות הכניסה רוח חיים ביהדות לכל ענפי ומכל שכן בשמירת התורה והמצות בהידור וכו' כידוע ומפורסם לכל.

ז'תג

ב"ה, ט"ו באב ה'תש"כ
ברוקלין, נ.י.

מר יצחק שי' דמיאל

שלום וברכה!

מזמן רב שלא קבלתי ממנו מכתב, אף שאיני יודע מי „חייב" למי. והעיקר שהזמן בינתיים ניצל ככל האפשרי, ותקותי שכן הוא. ובטח יודע ע"ד סיסמא „שלי" בשנה זו, שתקותי ודרישתי לעשות כאו"א בתוספת מרץ ובכל האופנים האפשריים בהפצת המעינות חוצה.

בעל ההפלאה: ראה גם לעיל אגרת ז'שעא.

ז'תג

נדפסה בלקו"ש חט"ז ע' 546 ובחכ"ג ע' 329 והושלמה ע"פ צילום האגרת.
מר . . דמיאל: אגרות נוספות אליו — לעיל ז'נג, ובהנסמן בהערות שם.

תה אדמו"ר שליט"א

והשאלה ששאלוני מאין לי ששנה זו היא שנת סגולה וכו', הרי אם בתחלת השנה הי' ספק בזה, אבל עכשו שעברו כו"כ חדשים, הרי מעשה רב ורואים איך שכרוז של שנת המאתים מצא הד ורושם בחוגים שונים ומשונים. ואף על פי שאפשר שיש מקום לאחיזה בשכל להקושי שהתעוררות בזה באה לאו דוקא מחוגים דתיים, או יותר נכון לאו דוקא מחוגים חסידיים, החיים חייהם הם ברוח תורת הבעש"ט גם בשנת הקצ"ט וקצ"ח כו' להסתלקותו, הנה האשמה בזה לא מצד אלו שאליהם פונים בקריאה וכרוז, אלא מצד חוגים חסידיים האמורים, וד"ל.

ומובן שכל האמור לעיל הוא בכוונה ג"כ לעורר לתוספת מרץ מכל אחד ואחד מאתנו, ומצדו הוא ג"כ – כמובן וגם פשוט, עשי' בשני האופנים: תעמולה ולימוד בחוגו הוא, והשפעה בכל מקום שידו מגעת ולהעמיד גם שם מלמדים תורה זו.

לצערי, מפני חוסר התענינות בנקודה דלקמן מצד חוגים הדתיים ולקריאה האמורה, הנה ע"ע כמעט ולא הדגישו את השלילה בהחלט והאבסורדיות – שבאימרה הידועה של איזה מה"משכילים" שכאילו הקילו ח"ו הבעש"ט ותלמידיו ותלמידי תלמידיו – ז"ל – בקיום מצוות מעשיות בפועל, ובפרט שרבים חללים הפילה טעות זו.

בהזדמנות זו – עלי לאשר בתודה קבלת ספרו „על הסף", שכמובן שקראתיו **בהתענינות**.

והערה כללית בנוגע לספרו, וכן כנראה לא הובלטה כל צרכה השקפתי בזה במכתבי מענה מאז לחוג מושפעיו, והיא, אשר פנימית נקודת המענה שלי על שאלותיהם מאז, ועד"ז על השאלות אשר בספרו האמור, היא **שאין זה אמת כלל וכלל** שאינם מאמינים. ומשל למה הדבר דומה – להאומר שאינו מאמין באכילה ושת' ושלש פעמים בכל יום אוכל ושותה. וההוכחה על זה היא, שבטבע האדם לקבל בהחלט מסקנות שסמכותן פחותה ביותר בערך הסמכות של כמה שיטות פילוסופיות ואין צריך לומר בערך סמכות אמונת ישראל, ולחיות על פי מסקנות אלו ועד לענינים שהם בגדר סכנת נפשות (ולדוגמא – טיסה באוירון), ואדרבה מביט על כל איש שאינו מתנהג באופן כזה כעל בלתי נורמאלי וכאדם שאינו מן הישוב. שמזה פשוט, שמסקנות כאלו

שבאימרה הידועה: ראה גם לעיל אגרת ז'נב, ובהנסמן בהערות שם.

שהראיות עליהן חותכות – ובהרבה – יותר מהאמורות, בודאי שמתקבלות ומגדירות את כל האדם. ואין בכל זה כל פליאה שפלוני משלה את עצמו לומר שאינו מאמין, בהתבונן בהתוצאות שמסיק מהשלי, שברובה דרובה הן הסרת ההגבלות, הן בנוגע לסור מרע והן בנוגע לועשה טוב. שמוזה מובנת סיבת ההשלי האמורה – שהיא בכדי להקל על עצמו את חייו ו„להיפטר“ מקיום מצות עשה ולא תעשה, ולחיות את חייו מבלי כל רסן.

מובן שדברים האמורים הם בתחלת הסטי מן הדרך, אבל לאחר זמן של הנהגה באופן האמור, הרי מתאים לתכונת האדם, הרגל נעשה טבע, הן בנוגע להנהגה והן בנוגע להשלי, שמרוב הפעמים שפלוני משנן לעצמו שאינו מאמין – מצליח און ר'האט זיך איינגעשמועסט. וההוכחה שאין זה אלא איינגעשמועסט היא – כשקורה מקרה מזועזע, הבוקע את השכבות החצוניות שלו ונוגע עד לנקודה הפנימית, שאז מגלה הוא את עצמו אשר מאמין הוא. – ואם תמצא לומר, הרי הנ"ל – העתקה מהמבואר בתניא פרק י"ט. ועד"ז במאמר ליום ההילולא של כ"ק מו"ח אדמו"ר באתי לגני ובכ"מ.

ולפלא קצת, שבספרו אין אפילו קא סלקא דעתך על דרך האמור, וכן לא מצאתי במכתביו אלי שעד עתה.

בחתימה מעין הפתיחה, תקותי שמפרסם ויפרסם בנוגע להבעש"ט, אישיותו ותורתו וכו'. ות"ח מראש אם ישלח העתקה לכאן.

פשוט שכהנ"ל הוא גם ע"מ למסור למושפעיו שי.

בברכה לבשורות טובות בהנ"ל וכן בשאר עניניו ולכאו"א מבני ביתו – שיחיו

מ. שניאורסאהן

תז

אדמו"ר שליט"א

ז'תד

בי"ה, י"ח מנ"א תשי"ב
ברוקלין, נ.י.

הרה"ח וו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ וכו'
מו"ה אברהם חנוך שי

שלום וברכה!

. . . בטח ישתדל שתהינה כתבות ע"ד סי' הבעש"ט במכ"ע,
בשבועונים וכו'.

להערתו למה לא חשו לצערו של יצחק מהנהגת עשו. — מובנת
הפליאה, שהרי **מ פ ו ר ש** בכ"מ שאדרבא חשבו לצדיק מפני כי
ותכהינה עיניו לראות.

ז'תה

בי"ה, כ"א מנ"א תשי"ב
ברוקלין

הרה"ח אי"א נוי"נ וכו' מו"ה ניסן שי

שלום וברכה!

... לכתבו ע"ד התועדות דבר מצוה — ע"פ מש"כ בז"ח (בראשית
טו, ד) מובן שכדאי לעשות [עכ"פ בעשרה, עדה שלימה] באותו היום
התועדות, ומובן שאפשר לעשות לאח"ז עוה"פ ברב עם יותר.

ז'חד

מו"ה אברהם חנוך שי: גליצנשטיין, לוד. אגרות נוספות אליו — לעיל ז'שמ, ובהנסמן
בהערות שם.

להערתו: על הנדפס הלקו"ש ח"א ע' 49 — שהפחיתו ה' שנים מחייו של אברהם אבינו כדי
שלא יראה שכן בנו יוצא לתרבות רעה.

ז'תה

מו"ה ניסן: עבצר, תל אביב. אגרת נוספת אליו — לעיל ח"י א'תריא.

ז'תו

ב"ה, כ"א מניא תשי"ב
ברוקלין

שלום וברכה!

... לשאלתו למה בסידור חב"ד אין מוזכרים תפלות שמצוים
באיזהו ספרים.

ידוע אשר רבנו הזקן יסד הנוסח חב"ד שיהי' שוה לכל נפש
וכמבואר בשער הכולל להרב א.ד. לאוואוט, ומפורסם והובא בו רק
הענינים והתפלות ששויים לכל. משא"כ אלו ששייכים למקובלים ויחידי
סגולה.

מן הסתם יש לו קביעות לימוד בפנימיות התורה שבדורנו נתגלתה
בתורת החסידות, ובהוספה ביום הש"ק אשר קדש הוא לה'.

בשאלת הכשרות שכותבה – יפנה לרב מורה הוראה בסביבתו.

ז'תו

ב"ה, כ"א מניא תשי"ב
ברוקלין

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו ממוצש"ק.

ויהי רצון מהשי"ת שימלא משאלות לבבו לטובה בהנוגע להפצת
היהדות התורה ומצותי' ובפרט הפצת תורת החסידות בכל מקום שידו
מגעת ככתוב במכתבו, והרי הובטחנו אדם מקדש עצמו מעט מלמטה
מקדשין אותו הרבה מלמעלה. ובפרט אשר זכות הרבים מסייעתו.

ז'תו

נדפסה בלקו"ש חכ"ג ע' 635.

תט אדמו"ר שליט"א

בעת רצון יזכירוהו וכל ב"ב שי', על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, מתאים לתוכן כתבו.

בברכת הצלחה להפצת היהדות באופן דמוסיף ואור ולבשו"ט בכלל

מ. שניאורסאהן

ז'תז*

ב"ה, כ"ב מנ"א תש"כ
ברוקלין

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה גרשון מענדל שי'

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתביו מד' וט"ז מנ"א עם המצורף אליו
ההעתיקה ע"ד שנת המאתים.

וכדאי לשנות בהתחלתו שכאילו „מיום מתן תורה נתחלקו בני
ישראל לשני סוגים, לומדי תורה ואנשים פשוטים והבעש"ט שינה זה",
שהיינו דכמו אלפים שנה ויותר – לא הי' הענין מסודר כלל וגם בימי
משה רבנו! ופשוט התקון בזה, בשורות הראשונות שצ"ל קודם התגלות
הבעש"ט הי' כנ"ל כו'...

ז' תו*

נדפסה בלקו"ש חי"ח ע' 442 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מו"ה גרשון מענדל שי': גרליק, מילנו. אגרות נוספות אליו – לעיל ז'ש"ד, ובהנסמן בהערות
שם.

ז'תח

ב"ה, כ"ב מנ"א תש"כ
ברוקלין

הו"ח אי"א נ"י עוסק בצ"צ מו"ה חיים זוסיא שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתביו מד' ויז' מנ"א והקודמם,

לפלא שאלתו — שמכבר כתבתי להרה"ח כו' יונה שי.

בעת רצון יזכירוהו וכל אלה שכותב אודותם, על הציון הק' של
כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, מתאים לתוכן כתבו, ואותו
להצלחה בענינים אודותם כותב מתוך שמחה וטוב לבב ובאופן מסודר
ומתוכנן דוקא, כמו שכתבתי כ"פ.

בודאי למותר להאריך על שאין דעתי ע"פ דעת רבותינו נשיאינו
נוחה כלל וכלל — מהנהגה בלתי מסודרה בעת התועדות וכו' וכו',
וכמובא בכמה שיחות קדש בזה. גם — בהנוגע לשתיית משקה, אין זה
אלא טפל דטפל, וגם אז צריכים ברכה וס"ד שילך בדרך הישר וכו'.
וכותב הנני עד"ז, כיון שמגיעות שמועות לא טובות בזה. וכאילו
מתנצלים שזהו נוגע ליכולת לדבר דברי התעוררות — שהוא היפך
המבואר בשיחות קדש רבותינו נשיאינו, וד"ל. והמפורסמות אין צריכות
ראי'. והרי זהו יותר ממצוה הבאה בעבירה, שהרי בהנ"ל — העבירה
ברורה והמצוה צריכה עיון וחיפוש וק"ל. ויהי רצון שגם בזה יבשר טוב.

ובהמצאנו בחדש מנחם אב, שכשמו כן הוא, אשר אבינו שבשמים
מנחם את כאו"א מבניו בני בכורי ישראל ובנים אתם לה' אלקיכם,
תמורת אותם הענינים שקרו במשך ימים ושבעות אלו, יהי רצון שיראה
כל זה גם לעיני בשר ובטוב הנראה והנגלה, בנין תחת חורבן ובאופן

ז'תח

מו"ה חיים זוסיא: ווילימובסקי, כפר חב"ד. אגרות נוספות אליו — לעיל ז'ערה, ובהנסמן
בהערות שם.

בעת התועדות: ראה גם לעיל ח"ח אגרת ו'תתקסח.

ת"א אדמו"ר שליט"א

דופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה תמורת בין המצרים בעגלא דידן על ידי משיח צדקנו.

בברכה לבשורות טובות בכל האמור

מ. שניאורסאהן

תקותי שהבנתי נמשכת בפועל בזריזות ובכל ג' הסוגים. ובאופן זה (ומה טוב – שעוד בהוספה) ימשיכו עד שיוגמר בפו"מ. ותקותי שיעמדו על המשמר בזה.

– פשוט שבנוגע לכפר ב' – צ"ל דוקא בשטח שהקציבו מאז (שהי' זה קודם ההקפאה) כי מוכרח להיות לא רחוק מהכפר דעתה וכו' וכו'.

ז'תט

ב"ה, כ"ד מנ"א תש"כ
ברוקלין

מר שמואל שי

שלום וברכה!

מאשרים קבלת מכתבו מ"ב תמוז, יום גאולת כ"ק מו"ח אדמו"ר וגאולתנו, שהגיעני ז"ע.

בו כותב ר"פ מעבודתו בשטח החינוך ומסיים בשאלה, האם הנהגה בלתי רצויה של המקשיבים, צריכה למנוע הלימוד והשיעור וכו'. וחושש שבאם יקפיד על הנ"ל וידרוש שינוי הנהגה, ישיבו פניו ריקם ואדרבה וכו'.

ולכל לראש (והוא העיקר בכגון דא) צטטו רז"ל מאמר (שבת נה, א): באם לפניך (הקב"ה) גלוי, להם מי גלוי. ובנדון דידן הרי למה לו לחשוך בבני ישראל, בה בשעה שנצטוונו לדונם לכף זכות. וידוע פתגם מורנו הבעל שם טוב ז"ל, שהשנה היא שנת המאטים להסתלקות הילולא

ז'תט

מר שמואל: אמיתי, בת ים.

תיב

אגרות-קודש (ז'תט)

שלו – שבני ישראל נקראים ארץ חפץ, וכמו שבארץ טמונים אוצרות הכי יקרים אלא שצריך לגלותם, כן הוא בכא"א מישראל (עיין היום יום י"ז אייר). והרי נראה ממכתבו שלע"ע גם לא הותחלה ההשתדלות לשנות הנהגה האמורה.

ולהוסיף בהנוגע להנ"ל – שידועים לי מקרים מבני בחו"ל וחפשים יותר מאלה שמתאר, ובכל זה לבקשת המורה שתהי' הנהגה מתאימה ללימוד מסוים, נענו התלמידים בחפץ לב. וקרוב לודאי – שגם בהנוגע אליו יהי' כן. ובפרט עתה, שככתבו גם הוא, חל שינוי לטובה באוירה הכללית בשטח האמור.

מובן שהשאלה הראשונה תהי' – מה יום מיומים שלפתע ישנו הנהגתם אבל גם שאלה זו אין לה מקום עתה, כיון שהנדון בתחלת שנת לימודים. אלא שצריך להיות הדבר נוגע ושיהיו דברים היוצאים מן הלב – שאז נכנסים ללב השומע ובדרכי נועם יפעלו פעולתם, ויקדש שם שמים. ויכולה שתהי' זו התחלה טובה, ממנו יראו וכן יעשו בעוד בתי ספר. משא"כ בהעדר פעולת – הדרישה.

ומתאים לתורת הבעש"ט, כאמור לעיל, יהי רצון שיזכה ויצליח לגלות האוצר אשר בארץ חפץ דאלו התלמידים, ויעשה זה מתוך שמחה וטוב לבב.

המצפה לבשו"ט בכל האמור,

מ. שניאורסאהן

ז'תי

ב"ה, כ"ח מנ"א תשי"ב
ברוקלין

שלום וברכה!

במענה למכתבו מעש"ק עם המצורף אליו, בו כותב אודות הצעת נכבדות, ולהביא מי יהיו השושבינין המוליכים את החתן או את הכלה אל החופה.

יש לעשות כמו ששני הצדדים יתדברו בזה, ומה טוב שלא החתן ולא הכלה יתערבו בענין.

ולכתבו אודות חופה תחת כפת השמים, – הרי כיון שהובא זה בכ"מ וכמה טעמים בדבר, תקותי חזקה שכולם יסכימו לעשות באופן האמור, ז.א. תחת כפת השמים, ואפילו כשנעשית החתונה באולם שכולו מקורה יכולה החופה להיות בחוץ בסמיכות להאולם, וכמו שהי' כבר בכמה וכמה חתונות כאן.

ויהי רצון שיתברכו בכוכבי השמים (שגם זה אחד הטעמים להאמור, וק"ל).

וכאן עלי החובה (והזכות) לעוררו על ההכרח בקביעות שיעור לימוד בפנימיות התורה, אשר בדורנו נתגלתה בתורת החסידות, ואם בכל הזמנים ובכל המקומות הי' הכרח בזה, עאכ"כ בתקופתנו ובמדינות אלו ביחוד.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ז'תיא

[כ"ח מנ"א תש"כ]

נצטערתי להודיע אשר מצב בריאותו אינו כדבעי ובודאי חלק גדול מזה הוא נערוון ומחשבות, והעדר עבודת ה' דוקא בשמחה. ועל פי פסק הרמב"ם ומובא בטור ושו"ע או"ח סי' רל"א ובכ"מ אשר עבודת השי"ת הוא בכל דרכיך אכילה שתי' הליכה וכו'. ונפלאתי עליו, כי הלא עיקר הדבר בא מאמונה בבחי' קטנות, או כלשון רז"ל קטני אמנה כי אמונה כדבעי **מכרחת** לומר אשר לפום גמלא שיחנא, היינו שאין הקב"ה נותן לאדם עבודה שאינה לפי כוחו, וכיון שהיות הגוף בריא ושלם מדרכי השם הוא, בודאי שאין העבודה ממעטת **מצד עצמה** בבריאות הגוף. ומה שיש העלמות והסתרים ולפעמים נדמה ואולי גם האמת כן הוא שהם יותר מהמדה, הרי כבר ידוע המבואר בתניא שמטעמים הוא לשון רבים, כי שני סוגים בזה ושני מיני נחת רוח, אם בעבודה שאין עמה מלחמה

ז'תיא

נדפסה בלקו"ש חי"ט ע' 525.

או דוקא במלחמה. והרי גם במלחמה צריך ללכת מיט א פריילעכן מארש, כידוע משיחת כ"ק מו"ח אדמו"ר. ומלחמה רוחנית היא כנ"ל, אז דאס דארף ניט אנרירן די בריאות בפועל, כאטש די זאך דארף ארן.

והשי"ת יחזקהו ויאמצהו אשר מתוך בריאות הנכונה יוכל למלאות שליחותו להפיץ שם תורת החסידות ולעשות לו ית' דירה בתחתונים גם במדינה הנ"ל על ידי הפצת המעינות חוצה.

בברכה,

מ. שניאורסאהן

ז'תיב

ב"ה, ראש חדש אלול, חדש הרחמים, תשי"ב
שנת המאתים להסתלקות הילולא
של מורנו הבעל שם טוב ז"ל
ברוקלין נ.י.

ועדה המארגנת, כפר חב"ד,
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת הפ"נ, שיקרא בעת רצון על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

ובאתי בזה בהצעה, בהקדמה — שהציאה מאה"ק ת"ו לחו"ל, הרי אפשרית היא, רק במקרים מיוחדים, ומהם, כדי להשתטח על קברי צדיקים, (ראה שדי חמד חלק אסיפת דינים בתחלתו, ובפאת השדה לשם). ובפרט בצדיק נשיא שהי קרוב אליו לומד תורתו ומתנהג ע"פ הוראותיו והדרכתו, או עכ"פ מקבל עליו לעשות כזה מכאן ולהבא.

נשיא: ראה ירושלמי ברכות פ"ג ה"א קרוב לסופה.

ז'תיב

נדפסה בלקו"ש ח"ד ע' 246.

ידועים דברי רבותינו נשיאינו, בענין התקשרות שהוא ע"י (כנ"ל) לימוד תורתו וקיום הדרכותיו ותקנותיו.

וידוע ומפורסם עד כמה מסר נפשו כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא ישראל על תורת החסידות בכלל ועל הפצתה באופן הכי רחב ולחוגים הכי שונים – מתוך אהבה, ובאותה „הלשון" שהם שומעים.

ולכן – על כל אחד ואחת שי' מהמשתתפים בנסיעה האמורה, להתחיל בהאמור בפועל קודם התחלת הנסיעה בפועל, כוונתי – להוספה בלימוד הדא"ח ובפרט בלימוד מאמרי בעל הציון.

ובהנוגע להנשים, במה שיש בהאמור גם אליהם או במיוחד אליהם.

(עיי' הלכות תלמוד תורה לרבנו הזקן סוף פרק א': והנשים חייבות ללמוד הלכות הצריכות להן וכו' כל מצות עשה שאין הזמן גרמא וכו' ובימיהם הי' החכם דורש וכו' בלשון שמבינים הנשים וכו', והרי בכלל מצות עשה שאין הזמן גרמא, הם לכל לראש שש המצות שחיובן תמידי לא יפסק מעל האדם אפילו רגע בכל ימיו, ואלו הם, א) להאמין בשם, ב) שלא להאמין לזולתו, ג) ליחוד, ד) לאהבה אותו, ה) ליראה אותו, ו) שלא לתור אחר מחשבת הלב וראית העינים.

שלזה באים במיוחד ע"י הלימוד שבימינו הוא לימוד תורת החסידות, וכפס"ד הרמב"ם הלכות יסודי התורה ריש פרק ב'. ומעשה רב).

כן יפריש כאו"א – בלי נדר – בכל יום חול בבקר פרוטות אחדות לצדקה, למוסדות בעל הציון, לחיזוק המוסדות. כן יבקרו קודם הנסיעה, עכ"פ פעם אחת, בתוככי בני ישראל, בחוגים שלעת עתה עדיין אינם מהמקושרים בכל עניניהם וכו', ז.א. שבדקות עכ"פ חל עליהם התואר דחוצה. ובביקורם ידברו דברי התעוררות בכלל, ומתורתו של בעל הציון בפרט.

וכל המוסיף בכל אחד מהנ"ל, הרי זה משובח, כמובן.

בעת הנסיעה – ילמדו ברבים שלשת השיעורים דחומש תהלים

בענין התקשרות: ראה ג"כ „היום יום" ע' סח. תניא פ"ה (והוא יחוד נפלא כו'). שם ספמ"ט ושם פל"ז (בצדקה כו' נותן חיי נפשו).
שחיובן תמיד כו': אגרת שבראש ספר החינוך.

ותניא הידועים ע"פ התקנה של בעל הציון. וכן שיעור בתורתו – במקום שלבם חפץ, של רוב המשתתפים בזה,

ובודאי יצטרפו להם כל הנוסעים ובצירוף הצוות, שמבני ישראל הוא.

ויהי רצון שתהיי הנסיעה בשעה טובה ומוצלחת בכל הפרטים, ובנקודה הפנימית – שעל ידה יתוסף בהפצת היהדות בכלל, ובהפצת המעינות חוצה ביחוד. וינצלו זמן שהותם כאן, כסגנון חז"ל, כדבעי למיעבד – מתוך שמחה וטוב לבב.

ונזכה במהרה לקיום היעוד דבשובה ונחת, דנחזור כולנו בשובה ונחת לארצנו הקדושה על ידי משיח צדקנו בקרוב ממש.

המצפה לבשו"ט בכל האמור וחותם בברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות גם יחד – לכאו"א שליט"א,

מנחם שניאורסאהן

נ. ב.

מכתבי זה בא גם בתור מענה למכתביהם הפרטים של כו"כ מהמשתתפים שליט"א בהנסיעה האמורה. ובודאי יודיעו לכאו"א מהם את האמור.

ז'תיב

ב"ה, אדר"ח אלול, תשי"ב
ברוקלין.

מר שניאור זלמן שי

שלום וברכה!

נעם לי להודע מהאברכים שי' הנוסעים במדינה בשליחות המל"ח

דבשובה ונחת: ראה המשך וככה (הגדול) בסופו.

ז'תיב

שניאור זלמן: שפירא, בורלינגטאן.

(מרכז לענייני חינוך) שביקרו גם במחנו בורלינגטאן ובביתו, ומסרו לי תשורתו הספר תולדות הרב מליאדי בצירוף פ"ש. ות"ח.

ותקותי חזקה ובפרט ע"פ תוכן השיחה שהיתה בינותם, שלא רק זוכר הוא גזע צור מחצבתו, אלא שגם אורח חייו הוא מתאים לזה, וחשיבות מיוחדת לזה בשנים אלו בפרט כיון שכל או"א מאתנו הוא אוד מוצל מאש וביחוד בנוגע לחוגים שומרי תורה ומצוה אשר בהם פגעה יד ה' ל"ע ול"ע והווי רובם של אחב"י אשר מסרו נפשם על קדושת השם בשנים האחרונות שנות המלחמה האיומה דשנת ת"ש-תש"ד, והרי דוקא בשנים הכי אחרונות אלו נרגשת התעוררות חזקה דבני ארצוה"ב לשיבה אל המקורות דתורתנו ומצותי ובפרט בין בני הנוער, שלכן כל פעולה בזה ועאכו"כ דוגמא חי' עלולה להביא תוצאות חשובות וגדולות וגם בכמות, וכמובן ינעם לי להתבשר טוב בכל האמור.

בהתענינות מיוחדת שמעתי מהאברכים שי' אשר באה לו בירושה מנורה של רבנו הזקן לפי דבריו, ותודתי נתונה מראש אם יודיעני נכונות הדברים האלה אופן השתלשלות המנורה וכו' וגם אם יש ברשותו כתבי יד וכו"ב מהשייך לרבנו הזקן או ליו"ח, ובכגון דא כל המפרט הרי זה משובח.

בכבוד ובברכה לכתיבה וחתימה טובה.

ז' תיד

ב"ה, א' אלול, תש"כ
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ מו"ה ישראל שי'

שלום וברכה!

. . . ולכתבו אודות סדר הלימוד בין מנחה למעריב, הנה אף שצדק האומר שהוא זמן מסוגל ללימוד בעשרה פנימיות התורה שהיא אגדה שבספר עין יעקב שרוב סודות התורה גנוזים בה ומכפרת עונותיו של

ז' תיד

מו"ה ישראל שי': ליבוב, כפר חב"ד. אגרות נוספות אליו – לעיל ז'פה, ובהנסמן בהערות שם.

אדם (אגה"ק סי' כ"ג) אין זה שולל ההוספה לה בלימודים אחרים, והרי בשנת האבילות לימוד משניות אותיות נשמה שייך ובא לאחר כל תפלה ותפלת מנחה בכלל.

ז'תטו

ב"ה, בי אלול, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה:

לאחרי הפסק הכי ארוך נתקבל מכתבו מכ"ט מנ"א ערב ראש חדש אלול הוא חדש הרחמים.

ומובן וגם פשוט שאין ח"ו כל ענין של ריחוק וכו', וכבר כתבתי כ"פ ולכמה מאנ"ש שי שלפעמים מפני ריבוי הענינים מתעכב מענה ולא ילמדו מזה כל פירושים מסולפים, ותקותי שעכ"פ מכאן ולהבא לא יהי כל מקום לחששות כהנ"ל.

ובפרט ע"פ הוראת הבעש"ט בענין דעבדו את ה' בשמחה ומתוך בטחון הכי חזק.

ובעמדנו בחדש אלול חדש הרחמים, שצירופו דהחדש הוא, וצדקה תהי לנו כי (דברים ו' כ"ה, משנת חסידים מסי אלול בתחלתו) יהי רצון שעבודת השי"ת תהי העבודה כפירוש אור החיים הקדוש על הכתוב האמור, עבודה מאהבה, ותכלית האהבה לא לצד שום פני', ועיין קונטרס העבודה פ"ה, דאהבה שאינה תלוי בדבר, שמצד יחידה, פועלת גם בעשיי וכסיום הכתוב, לעשות.

וכמים הפנים לפניו וגוי ג"כ מלמעלה יומשך, בקו האהבה וחסד, שאז ההמשכה בלי גבולים וצמצומים ועד למטה מטה בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בברכה לבשו"ט ולכו"ט.

מ. שניאורסאהן

ז'תטו

נדפסה בלקו"ש ח"ט ע' 526 והושלמה ע"פ העתק המזכירות. ראה גם לקמן אגרת ז'תכג.

תיט

אדמו"ר שליט"א

ז'תטז

ב"ה, בי אלול, תש"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת המברק, בו כותב אודות הלימוד מקצורי החומש.

ומפורסמת הוראת כ"ק מו"ח אדמו"ר וכ"ק אביו אדמו"ר
(מוהרש"ב) זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע בתוככי כל גדולי ישראל, באיסור
מוחלטי, שמזה מובנת שעמדתי היא אך ורק – בשלילה מוחלטת.

ויהי רצון מהשי"ת שיערה רוח ממרום על כל עסקני החינוך דבני
ישראל בכל מקום שהם, כולל גם העסקנים אודותם כותב, להכיר האמת
תורתנו תורת אמת, שאינה סובלת קיצורים ופשרות, שהרי תורה שלימה
היא, ויתחנכו כל אחד ואחת מבני ישראל, שאפילו נפש אחת עולם מלא
היא, על טהרת הקדש, להעמיד תלמידים אשר כל רואיהם יכירום כי
זרע ברך ה' המה.

בכבוד ובברכת כתיבה וחתימה טובה.

ז'תיז

ב"ה, הי אלול, תש"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על הודעתו מהכנסו לדירה חדשה.

הנה יה"ר מהשי"ת שיהי' משנה מקום משנה מזל לטובה ולברכה
בגשמיות וברוחניות.

בברכה לבשו"ט ולכו"ט.

ידוע פתגם רבותינו נשיאינו ע"ד „בעה"ב הנחות" איך שזהו דבר
המאוס (שמתואר זה ג"כ מוכח, שאין המדובר לשלול דבר שנאסר
במפורש), והרי זהו ה„געמיטליכקייט" הידועה, שטבעה כטיט ויון

מצולה, שנשקעים ר"ל מטה מטה [„ברשות" התורה – ובמילא על מה
יתחרט ויעשה תשובה]. וע"פ השמועה הכי מצערת, כנראה שהוא ו. . .
שי' ועוד – הגיעו „לתכלית" [. . .] שמחים ב"ה בחלקם ברוחניות
(בנגלה, בחסידות בעבודת התפלה וכו'), ומפעולותיהם הכי נמרצות
בהפצת המעינות בהנוגע לעצמם, לזולתם ולכל הסביבה. אלא שכיון שעל
האדם להיות מהלך משתדלים להוסיף בכל הנוחיות דחומר הגוף ועניניו
– מתוך שינת הצהרים ושנתם ערבה להם. האומנם הירידה מאיגרא
רמה לבירא עמיקתא – היא בשביל „עלי" זו?

ז'תיח

ב"ה, ה' אלול, תשי"ב
ברוקלין.

הרה"ג וו"ח אי"א נוי"נ רב פעלים
מו"ה משה יהודא שי' הכהן

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הכי ארוך נתקבל מכתבו מעשי"ק שופטים . . .

בהסברות מה לצרף בהו"ל הספר ההשלמה כתב יד.

כמדומה מכבר כבר שוחחנו בזה, ובכל אופן נכונה יותר לדעתי
לצרף ספר ההשלמה על שאר המסכתות אף שכבר נדפסו, בכדי שיהי
דבר שלם ובתיקון השיבושים שבהדפסות דעד עתה וכו'.

כיון שאין מזכיר ע"ד עניני בריאות, תקותי שהכל בסדר, לכ"א
מאנשי ביתו, שי', ובכ"ז מתאים להוראה דיו"ד בתחלתו, – סימן א'
סעיף א' ברמ"א (מהשאלות פרשה בהעלותך) יודיע עד"ז בפירוש.

בברכה לבשו"ט ולכוח"ט.

ד'תיח

מו"ה משה יהודא שי': בלוי, ברוקלין.

תכא

אדמו"ר שליט"א

ז'תיט

ב"ה, ה' אלול, תש"כ
ברוקלין.

הרה"ג הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מו"ה אפרים אליעזר שיי הכהן

שלום וברכה!

במענה להגלויות מיום א' וג' אלול חדש הרחמים.

להערתו דבאגה"ק סי' יו"ד, מובא דתרי"ג מצות נאמרו למשה
מסיני, הוא מחז"ל.

הנה בחלק א' דתניא ריש פרק כ', מאמר זה גופא הובא בשם
רו"ל, ועיין בהמודעה רבה הא' שבתחלת ספר התניא, בהנוגע לאגה"ק
איך שמצאום כו'.

לכתבו בסיום הגלוי' השני', עבודה תמה,

יעוין ג"כ צוואת הריב"ש בתחלתו „עבודה תמה“, והעירותי בזה
באחת ההתועדויות, שיש לקשר זה עם גדרי עבודה תמה, שהיא משלמת
את הענין ואין אחרי' עבודה (יומא כו, א), וזהו החידוש שבהצוואה –
דלכאורה הענין דשם פשוט ומובא בכ"מ.

לזכרו בהנוגע לאור החיים הקדוש, מענין נפש ורוח*.

עיין בגנזי נסתרות חלק א' ס"ע, מה שאמר הבעש"ט ז"ל על
בעהמ"ס אור החיים, וידועים דברי החיד"א ע"ד התפשטות לימוד הספר
ע"י דברי בעש"ט (שם הגדולים ערך אור החיים).

בברכה לבשו"ט ולכוח"ט.

(*) להעיר ממש"כ בנתיב מצותיך ד"ד.

ז'תיט

מו"ה אפרים אליעזר: יאלעם, פילדלפיה. אגרות נוספות אליו – לעיל ז'קלו, ובהנסמן
בהערות שם.

באחת ההתועדויות: ב' דחה"ס תש"כ (שיחות קודש תש"כ ע' 20. ביאורים בצוואת הריב"ש ע'
ג). וראה גם שיחת ח"י אלול תשמ"ו ב„התועדויות“ תשמ"ו ח"ד ע' 401.

ז'תכ

ב"ה, ה' אלול, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

. . . ולשאלתו בענין תספורת וכו', — הנה כיון שלא שמעתי בזה
הוראה מפורשת, יש צדדים לכאן ולכאן, ולכן יברר מנהג אנ"ש בזה,
אצל רבני אנ"ש היודעים הנהגה בפועל מחסידים הזקנים, והרי מעשה
רב . . .

ז'תכא

ב"ה, ז' אלול, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

. . . וכיון שהכל בהשגחה פרטית ובפרט ע"פ המבואר בתורת הבעל
שם טוב ז"ל, אשר השנה היא שנת המאתים להסתלקות הילולא שלו,
עלי החובה (והזכות) לעורר אותו ועל ידו את כל אלו שכותב בשמם, על
דברי רבותינו נשיאנו [מתחיל ממורנו הבעש"ט ומ"מ הרב המגיד ורבנו
הזקן בעל התניא (פוסק בנסתר דתורה) והשו"ע (פוסק בנגלה דתורה)] על
גודל ההכרח דלימוד פנימיות התורה, שבדורנו נתגלתה בתורת החסידות,
שמסרו נפשם על הפצת לימוד האמור, ואם על כאו"א הדברים אמורים
עאכו"כ בהנוגע לאלו שיכולים להשפיע על אחרים, כדבר המשנה זכה
וזיכה את הרבים, ומכלל הן וכו', וביחוד בתקופה דעקבתא דמשיחא
שהנה זה עומד אחר כתלנו וכאו"א צ"ל מוכן בכל יום שיבוא, הרי
מוכרח לעשות כאו"א כל התלוי בו, וכדברי מלכא משיחא כמסופר

ז'תכ

תספורת: בשפה העליונה שמעכב האכילה.

ז'תכא

נדפסה בלקו"ש ח"כ ע' 589.

תכג

אדמו"ר שליט"א

באגה"ק של הבעל שם טוב, שכשיפוצו מעינותיו חוצה, קאתי, וח"ו וח"ו להאריך את הגלות, אפילו לשעה הכי קלה ע"י העדר העשי' בהפצת האמורה, ואפילו עשי' שלא במילואה – שהרי זהו גלות הקב"ה וגלות כנסי' אשר גלו לאדום שכינה עמהם, וקשה להאריך בדבר המצער עד להבהלה.

ובהמצאנו בחדש אלול, חדש החשבון והרחמים, שאז המלך נמצא בשדה, וכמבואר בזה בלקו"ת ד"ה אני לדודי (פ' ראה) בודאי שמעוררים מלמע' את כ"א בהאמור, ויהי רצון שיהי' באתעדל"ע אתעדל"ת ובאופן דמוסיף והולך מוסיף ואור, ויהי רצון שאתבשר בשורה טובה בהאמור ואין טוב אלא מעשה בפועל, כי המעשה הוא העיקר, ואין לך דבר העומד בפני הרצון.

בברכה לבשו"ט ולכוח"ט.

ז'תכב

ב"ה, ח' אלול, ה'תשי"כ
שנת המאתים להסלקות הילולא
של הבעל שם טוב ז"ל.
ברוקלין, נ.י.

הרה"ג הרה"ח הו"ח אי"א נו"נ צנמ"ס עוסק בצ"צ וכו'
הרש"י שליט"א

שלום וברכה:

נעם לי לקבל הודעת כת"ר אשר ביום שני פרשת כי תבוא אל הארץ הבע"ל יסיימו לימוד הש"ס. ובודאי כמנהג ישראל אשר תורה

שנת המאתים כו': ראה תמיד פ"ג מ"ב: עד שהוא בחברון.
כי תבוא אל הארץ: כאשר תבוא ובכדי שתבוא אל הרצון כו' (תורת הבעש"ט. „היום יום" חי אלול).

ז'תכב

נדפסה בלקו"ש ח"ז ע' 317 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
הרש"י: זויז. אגרות נוספות אליו – לעיל ז'סו, ובהנסמן בהערות שם.

היא, מיד יתחילו לימודו עוה"פ מחדש, כי נעוץ סופן בתחלתן ותחלתן בסופן.

ובפרט כשלומדים ברבים, שהרי גם ענין הלימוד ברבים מחבר את כל המשתתפים, מראשיכם שבטיכם ועד לחוטב עציך ושואב מימך, ועד שיהיו לאחדים כאחד. וכדברי רבינו הזקן בפרשת אתם נצבים היום כולכם, פרשה השייכת להימים דקודם ראש השנה.

ועיי אחדות זו מתעלים חוטב עציך ושואב מימך וגם ראשיכם שבטיכם גוי, וכמובן בדרוש האמור.

ויש לשלב ולחבר את האמור גם בסיום הש"ס והתחלתו.

וז"ל תלמודנו בסופו: א"ל רב שמעי לרי אבא אימא ביממא תהוי זבה בליליא תהוי נדה, א"ל עלך אמר קרא על נדתה סמוך לנדתה, סמוך לנדתה אימת הוי בליליא וקא קרי לה זבה. — כי תנא דבי אליהו וכו' שלאחרי זה — אית ספרים דלא גרסינן לי. וגם הגורסים, הנה בא הוא בשביל לסיים בדברי שבח ותנחומין, וכתוספת שם.

והענין בעבודת השם, מתאים לפתגם מורנו הבעש"ט ז"ל שכל דבר וענין שהאדם רואה או שומע, הוראה ישנה בזה בעבודתו את קונו, עאכ"כ בתורתנו תורת חיים, שכשמה כן היא — הוראה בחיים:

החילוק דטומאת נדה וזבה הוא, דהראשונה הוא בטבע העולם, אף כי רק לאחר החטא — משא"כ זיבה, שהיא חולי בגוף ואינו טבעי.

ועד"ז גם בעבודת השם, ישנו ענין הטומאה (אשר מקורו הוא זה הנקרא טמא), הבא בטבע, אף כי רק לאחר החטא, ועד כדי כך שאפילו הארבעה הידועים ג"כ מתו בעטיו של נחש, חטא הקדמוני.

אתם נצבים: ראה לקו"ת ר"פ זו.

בשביל לסיים כו': ובמילא כשמתחילין תיכף מחדש הנה מקומו כאן רק משום שמשנה (ומרז"ל) לא זזה ממקומה. ולהעיר משינוי סדר המשניות בפ"ה דאבות שבסידורו של אדה"ז והשל"ה ע"פ הערת שער הכולל שם. וצ"ע.

בטבע . . לאחר החטא: עירובין ק, ב.

הנקרא טמא: סוכה נב, א וזח"א לה, ב.

הארבעה: שבת נה, ב. ועיין שם ברש"י, ד"ה בעטיו „ולא בחטא אר"י.

ובדרגת הקרובות יותר אלינו מובן – מהלימוד זכות של הרב המגיד ממעזריטש על מה שתלמידי הבעש"ט הרהרו, על מה שמתעסק עם אנשים פשוטים בקירובים נעלים ונשגבים ועשה – הה"מ – כמה תיקונים לתקן דבר זה ההרהור ולא נחה דעתו, עד שבאחד הלילות בהלכו בהיכלות דגן עדן עבר דרך היכל אחד אשר תשב"ר שם ולמדו חומש ומשה רבנו הסבירם הכתוב ויפול אברהם על פניו ויצחק, שאין מקרא יוצא מידי פשוטו, ואם תאמרו איך אפשר הדבר אשר אברהם יהי' מסתפק במאמר השם, תדעו אשר זהו מצד הגוף ואשר גם גוף קדוש בשר הוא.

וישנו המגרה יצה"ר עליו, **חולי** זה יצה"ר, טומאת זיבה.

ואמר רב שמעי' (הבנה והשגה, בחי' בינה) לר' אבא (אשר **מורא** האב על הבן, ולא ענין הבנת ציווי האב, אבא בחי' חכמה, למעלה מההבנה וההשגה) אימא ביממא (כששמש ומגן ה' אלקים מאיר, ובכל זה רואה יוצא ונפרד דם, חיות וחמימות בעניני חוץ) תהוי זבה (כי הרי זה מגרה יצה"ר עד שנעשה כחמרא דבתקופת תמוז קרירא לוי' בליליא בזמן החושך דאנכי הסתר אסתיר פני – אף שראה דם) תהוי נדה (ענין טבעי, שהרי בא ע"י ההסתר).

אמר לוי' (ר' אבא, שלמעלה מהשגה והבנה, ביכלתו לתרץ הקושיא – אף שאמת נכונה הקושיא מצד השכל, תורה שבע"פ דעיקר ענינה ההבנה, אבל) עליך (למעלה ממך, למעלה מהבנה והשגה) אמר קרא (תורה שבכתב, דעיקרה האותיות והפסוקים ולא ההבנה, שלכן גם ע"ה מברך ברכת התורה) על נדתה סמוך לנדתה (כל יציאת דם **לחוץ**, איזה שתהי', אפשרית רק מפני הסמיכות (כתוצאה מהחטא הראשון שפעל בטבע והטיל בה זוהמא) לנדתה), סמוך לנדתה אימת הוי בליליא (הסמיכות והתוצאה מנדתה – לילה, הסתר האור דשמש הוי') וקא קרי

מהלימוד זכות: בארוכה במכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע בקובץ מכתבים א, הועתק בהתמים ח"ב.

חולי זה יצה"ר: ירושלמי שבת פי"ד ה"ג ונתבאר בד"ה חמשים שע"ב תרנ"ג (בקונטרס חי אלול תשי"ג).

מורא האב על הבן: ב"ר פל"ו, ו.

תורה שבע"פ . . שבכתב: ראה לקו"ת ויקרא ה, ב ואילך בארוכה.

במכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר: **אג"ק שלו ח"ג אגרת תתי (ע' תנה).**

לה (תושב"כ מקרא, שקורא להקב"ה) זבה (שאין זה מוכרח כי אם חולי, כי הקב"ה עוזרו וביחוד ע"י בחי' החכמה שבנפש, ענין המסנ"פ שישנו בכאו"א, שגם בלילה לא יכבה נרו, נר ה' נשמת אדם וה' יגיי' חשכו).

ונעוץ סופן בתחלתן, אשר בחשך הלילה, ניתן הציווי (שזהו גם נתינת כח, כי אין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו) לקרות את שמע בערבין ולהמליכו למעלה ולמטה ולד' רוחות. והכח ע"ז – **מאימתי**, וכפ"י רבנו הזקן בשם המלאך מאימתי – מאימה ויראה, יראת הרוממות, יראה עילאה (בחי' החכמה) ועד למטה מטה – יראת העונש יראה תתאה, מראשיכם שבטיכם ועד לחוטב עציך ושואב מימך.

ויהי רצון אשר למרות ליל הגלות חשך כפול ומכופל יקיים כאו"א את קריאת (והמשכת) שמע גוי אחד (עיין זהר חלק ב' קט"ו ב דקריאת שמע לית לה פדיון על ידי אחר והאריכו בזה באחרונים) עדי יהפך חשוכא לנהורא ולילה כיום יאיר.

בכבוד ובברכת כוח"ט לכאו"א מהמשתתפים בלימוד האמור שליט"א.

ז'תכג

ב"ה, ט' אלול, תש"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

. . . ובעמדנו בחדש אלול חדש הרחמים שצירופו דהחדש הוא וצדקה תהי לנו כי (דברים ו', כה. משנת חסידים מס' אלול בתחלתו)

ענין המסנ"פ: ראה תניא ספכ"ה.

והאריכו בזה: ראה שערי זוהר ברכות בתחלתה ושי"נ. ועיין שו"ע אדמו"ר הזקן חאו"ח סו"ס סמ"ך. צפנת פענח (להרגוצבי) לרמב"ם ה"ל ק"ש רפ"ב.

ז'תכג

נדפסה בלקו"ש ח"ט ע' 307.

תכז

אדמו"ר שליט"א

יה"ר שבעבודת השי"ת תהי' העבודה כפי' אור החיים הקדוש על הכתוב האמור עבודה מאהבה ותכלית האהבה לא לצד שום פני', ועי' קונטרס העבודה פ"ה, דאהבה שאינה תלוי' בדבר, שמצד יחידה פועלת גם בעשי' וכסיום הכתוב לעשות.

וכמים הפנים לפנים וגוי' ג"כ מלמעלה יומשך, בקו האהבה וחסד שאז ההמשכה בלי גבולים וצמצומים ועד למטה מטה בגשמיות וברוחניות גם יחד.

ז'תכז

ב"ה, יו"ד אלול, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה:

לאחרי הפסק הכי ארוך נתקבל מכתבו מזי' אלול חדש הרחמים.

ובעת רצון יזכירוהו עוד הפעם על הציון הקי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע לשידוך טוב מתאים למי"ש אשה יראת ה' היא תתהלל.

ולשאלתו במכתבו מדוע לא מצא את בת זוגו עי"ע — הנה אין אתנו יודע עד מה דרכי בורא עולם ומנהיגו, וגם אין פלא כלל וכלל בדבר, כי החקר אלקה תמצא וכו' וכו' ואדרבה ההנהגה כמי"ש תמים תהי' ובבטחון חזק בהשגחה פרטית כמודגש בתורת מורנו הבעל שם טוב (אשר השנה היא שנת המאתים להסתלקות הילולא שלו), מוסיפה ומרבה בברכת השי"ת.

בברכה לבשו"ט ולכוח"ט.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ז'תכה

ב"ה, יו"ד אלול, תש"כ
ברוקלין.

ברכה ושלום!

במענה למכתבה מסוף חדש מנחם אב, בו כותבת אודות פאה נכרית, ואשר בסביבתה דתית בה נמצאת אין נוהגות כזה ומתביישת אפשר יצחקו לה באם תלבש פאה נכרית.

בעצם העניין דלבישת פאה נכרית, ולא להסתפק בכובע ומטפחת, מבואר ההכרח בזה בכמה מקומות. והרי רואים במוחש, אשר לבישת כובע ואפילו מטפחת, משאירה חלק השער בלתי מכוסה על כל פנים במשך זמן קצר, ז.א. שעוברים על האיסור הגדול וכהפסק דין בשולחן ערוך אורח חיים סימן ע"ה, וגודל העניין מובן גם כן מגודל השכר בעד קיום הציווי כפי שנצטוונו, וכלשון הזהר הקדוש, מתברך בכלא בברכאן דלעילא בברכאן דלתתא בעותרא בבנין בבני בנין.

ולכתבה שאפשר יצחקו עלי ותתבייש וכו',

אפילו בתוככי הנוער דארצות הברית, נרגש לאחרונה רגש של כבוד, דוקא לאלו שעומדים חזק בדעתם, ואין מתביישים ממי שלועג עליהם ולהשקפת עולמם, ומתיחסים בלעג ובזו לאלו הנמשכים אחרי הרוב ללא יציבות נפשית כלל, ובודאי יודעת אשר התחלת כל ארבעה חלקי השולחן ערוך היא: ולא יתבייש מפני בני אדם המלעיגים עליו בעבודת השם יתברך.

ועוד וגם זה מובן ופשוט: השם יתברך, „את השמים ואת הארץ אני מלא“, ונמצא עם האדם בכל מקום ובכל זמן, מה שאין כן בני אדם אפילו מסביבה הכי קרובה, שלא תמיד נמצא בקרוב מקום אליו, ולכן, היתכן, אשר לא יתבייש ח"ו מפני הקב"ה ויתבייש מפני בן אדם בשר ודם!!

ותקוטי אשר מתאים לסיומה במכ" – מחינוכה, אין צורך באריכות יותר בהאמור.

ז'תכה

נדפסה בלקו"ש ח"ג ע' 187. נוסח דומה נכתב לכמה.

תכט

אדמו"ר שליט"א

והשם יתברך המשגיח על כל אחד ואחת בהשגחה פרטית שענין זה יסוד באמונתנו – וכמבואר בארוכה בתורת מורנו הבעל שם טוב ז"ל אשר השנה שנת המאתים להסתלקות הילולא שלו, ינחה בטוב לפני בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בברכה לבשו"ט ולכתיבה וחתימה טובה.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

ז'תכו

ב"ה, י"ב אלול, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הכי ארוך נתקבל מכתבו מו' אלול.

ובמ"ש אודות הענין הידוע, – ידוע העצה בזה להסיח דעת מזה לגמרי, ועד לאחרי [ה]חתונה בשעה טובה ומוצלחת, והיסח הדעת אינו ענין של מלחמה עם המחשבות לא טובות, אלא להניע את המחשבה לענין אחר, ומה טוב לענינים של תורה ותפלה, אשר אם מעט אור דוחה הרבה חשך עאכ"כ הרבה אור, ולכן יהי בקי בעל פה לכה"פ איזה פרקים משניות ואיזה פרקים תניא, ויעבור עליהם במחשבה או גם בדבור בכל עת מצוא.

כן מהנכון אשר בכל יום חול קודם תפלת הבקר יפריש פרוטות אחדות לצדקה, וכן ישמור על שלשת השיעורים דחומש תהלים ותניא הידועים.

ובמ"ש אודות התעניות יחליף זה בתענית רצון, ז.א. שלא למלאות רצונו באכילת מאכל ערב וכיו"ב ולהחליפם בנועם ועריבות בתורה ומצותי, ובזה מובן וגם פשוט השפעה על הזולת, שעליו להביט על עצמו כשלוחו של מקום ב"ה, וכדבר משנה סוף קדושין אני נבראתי לשמש את קוני, אשר שמוש קונו הוא ע"י הפצת תורתנו תורת חיים, וקיום מצותי עליהן נאמר וחי בהם, ועליו לעשות בזה בכל מקום שידו מגעת

פעם אחר פעם ובדברים היוצאין מן הלב, שאז הי"ה נכנסים ללב השומע, ואם לעת עתה לא נכנסו הרי זוהי הוכחה שאינו מדבר בלבביות הדרושה, ואדרבה באם ידברו כנ"ל בדרכי נועם אבל בתוקף, לא לבד שיצליח בהנוגע לזולתו אלא שיצליח כהנה בהנוגע לעצמו ובלבטי נפשו, והרי הימים עת רצון אשר (כמבואר בלקוטי תורה לרבנו הזקן פ' ראה ד"ה אני לדודי) אז המלך בשדה וכו' ומקבל את כולם בסבר פנים יפות וכו'.

בברכה לבשו"ט ולכוח"ט.

בשאלתו — יאמר עלינו עם הצבור ולדוד גוי אורי לאחי"ז.

ז'תכז

בי"ה, י"ב אלול, תשי"ב
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה טובי" שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מו' אלול.

. . . ת"ח על המראה מקום בהנוגע לפתגם הבעש"ט, ובכלל משתדלים ובפרט בכגו"ד בהנוגע לפתגם הבעש"ט לסמוך רק על אותם הספרים המובאים בדא"ח, ז.א. שרבותינו נשיאינו סמכו את ידיהם עליהם, ומהם כתר שם טוב, ספרי הרב מפולנאה, מאור עינים וכו'.

כיון שאינו מזכיר בהנוגע לבריאות, תקותי שזהו סימן שהכל בסדר.

בברכה לבשו"ט ולכוח"ט.

ז'תכו

מו"ה טובי" שי: בלוי, ירושלים. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ח ו'תרלו, ובהנסמן בהערות שם.

תלא

אדמו"ר שליט"א

ז'תכח

ב"ה, ט"ו אלול, תשי"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

ז"ע קבלתי מכתבו מיו"ד לחדש אלול חדש הרחמים. ולתוכן המכתב – עונה הנני עליו תיכף מבלי לחכות על התור, וכמובן כוונתי להנקודה דהפצת המעינות חוצה, וממהר אני בכדי לנצל הזמן וימים האחדים דשנת הסגולה – המאתים להסתלקות הילולא של מורנו הבעש"ט ז"ל, ותשובתו על מה שכתבתי הוא, בסגנון חז"ל, טענו חטין והודה לו בשעורין.

מה שכתבתי ותמיהני וגם מצער, שאינו מנצל כשרונותיו והיכולת שבידו להפצת המעינות, ומה שעונה לי – שפ"פ אינו בסדר ופב"פ אינו מסייעו וכו' – שאין זה ממין הטענה. ואת"ל – אדרבה זה עוד מחזק הטענה מצדי, כי אם, כדבריו, כו"כ אינם בסדר, הי"ז מגדיל מכסת העבודה אשר על שכם כל אלו שעליהם להיות בסדר, והרי תקותי ובטחוני שבודאי הוא בכללם, ולפשיטות הענין בודאי שאין צורך באריכות וכן בטח אין צורך להראותו הבמה בה יכול להשתמש להנ"ל, שהרי נדפסו כמה מאמריו וכתביו בכו"כ מקומות וגם בפ"ע, ואף שלכאורה כבר מתקרבים לסיום שנה האמורה, הנה נוסף על העיקר – שגם בשנת המאתים ואחת, הרי הציווי להפצת המעינות בתקפו הוא, אף שאינו תאריך יובל, הנה גם בשנה זו עצמה כמה ימים עד לסיומה וכו"כ שעות ורגעים, והרי בשעתא חדא וברגעא חדא – יכולים לחולל גדולות ונצורות, באם מביאים בפועל כל הכחות והאוצרות אשר בנפש יהודי פנימה, ובלשון רבנו הזקן, כשמתגלה לא רק הארת נקודת הלב אלא גם עצמיות נקודת הלב (לקו"ת, ד"ה השני כי תצא למלחמה על אויבך ונתנו ה' אלקיך בידיך, סעיף ג') והרי התחלת כל חלקי הטורים חלק או"ח הוא: הוי כו' כצבי כו' לעשות רצון אביך שבשמים.

ויהי רצון שאתבשר טוב בכל האמור, וכנ"ל – שנשלח המכתב מהיר דחוף.

בכבוד ובברכה לבשו"ט ולכו"ח"ט.

תלב

אגרות-קודש (ז'תכט)

ז'תכט

ב"ה, מוצש"ק ח"י אלול, תשי"כ
יום הולדת הבעש"ט ורבנו הזקן
ברוקלין.

האברך חיים שי

שלום וברכה!

במענה למכתבו מו' לחדש אלול, חדש הרחמים, בו כותב אודות
סדר בימי הרחמים האלו.

והנה אף כי בדברי רבנו הזקן, המלך נמצא בשדה ומקבל את כולם
בסבר פנים יפות וכו' (לקוטי תורה פי' ראה, ד"ה אני לדודי) מובן וגם
פשוט שצריך להרבות בעניני תפלה תורה ומצות, וכסדר הכתוב אני
לדודי (בתחלה) ודודי לי, ראשי תיבות אלול, וכמבואר בספרי קבלה
מוסר וחסידות, והסדר בזה בכלל וכמובא באחרונים, שמרבים בתפלה
ובתחנונים בערך שאר השנה (עיין ברכי יוסף, הובא במטה אפרים סי'
תקפ"א סעיף יא*) וכן בלימוד התורה, מרבים בחלק השייך לעבודת
השי"ת ולהדר בקיום מצותי, ובספרי חב"ד הרי מיוחד לזה: אגרת
התשובה (חלק ג' מספר התניא) דרך החיים (לבנו אדמו"ר האמצעי)
וכו'.

ויהי רצון שיעשה בכל האמור, יעשה לשון מעשין על הצדקה, כפי
יותר מרגילות, ויותר מאשר שכלו מורה לו, והרי נצטוונו בטל רצונך
מפני רצונו וכו'.

בברכה לתלמוד תורה ביראת שמים ולכתיבה וחתימה טובה.

(*) במטל"א שם.

ז'תכט

ז"ת: וואלקין, ווילקיף אהיו. אגרת נוספת אליו – לעיל ז'שכא.

תלג

אדמו"ר שליט"א

ז'תל

ב"ה, י"ט אלול, תשי"כ
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ בעל מדות ענף עץ אבות
וכו' מוהרש"ז שי'

שלום וברכה!

מועתק בזה נוסח המברק שהואיל כ"ק אדמו"ר שליט"א להבריק לכו' היום:

תיכף לשבת חי אלול, יום הולדת הבעש"ט ואדה"ז, איחולי
שיצליח לגשם תיכף במקומו המתאים הכפר חב"די החדש כי יקוים בו
מאזעש וכאטשעש, ויגלה האוצרות הצפונים בהארץ חפץ דמשתתפי
האסיפה וכדברי הבעש"ט*. בברכת הצלחה וכתיבה וחתימה טובה לכל
אחד.

מנחם שניאורסאהן

המברק בטח נתקבל בעתו, ומצפים לבשו"ט.

בברכה ובברכת כוח"ט,

מזכיר

(*) היום יום ע' נד.

ז'תל

נדפסה בלקו"ש חכ"ד ע' 389 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מוהרש"ז: שזר. אגרות נוספות אליו – לעיל ז'פד, ובהנסמן בהערות שם.
מאזעש וכאטשעש: יכול ורוצה.

ז'תלא

ב"ה, כ' אלול, תשי"כ
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

נעם לי לקבל מכתבה מט"ו באלול, בו כותבת ע"ד מלאכתה בקדש
בבית ספר אהלי יוסף יצחק ליובאוויטש.

ובעת רצון יזכירה על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, אשר על שמו נקראים בתי ספר אלו.

ולכתבה אודות ההצעה, שהמורים-ות שיי ישארו בבניה"ס שלהם
בכדי לנהל התלמידים-ות שיי לתשליך, וכן לעומת זה ישנה הסברא
דלהיות בבית ובסביבה שהורגלו בה.

הנה כיון שבראש השנה – ענינו קבלת עול, יש לקבל הצעה
האמורה עכ"פ אלו המורים-ות שאין להם טעם מיוחד לשלילה, לבד
הנ"ל, שבדאי ינצלו הימים להחדיר הענין דקבלת עול גם בהמושפעים
שלהם ובהסביבה, והרי זה צנור וכלי לקבלת הכתיבה וחתימה טובה
לשנה טובה בגשמיות וברוחניות. ותמורת הנ"ל אפשר שיהיו בביתם
ביום הקדוש ועכ"פ חלק מימי חג שמחתינו או גם כולו, וכפי שיתדברו
עם המנהל, ואם יש מקום ואפשר לעשות בזה תור דהמורים-ות בכל
הנ"ל.

בברכת הצלחה בעבודתה ולכוח"ט,

מ. שניאורסאהן

נ.ב.

לשאלתה בתחלת מכתבה, מובן וגם פשוט, שנכונה דעתה להשתדך
עם כזה, שביחד יבנו ביתם בית חסידותי, לימוד תורת החסידות
והנהגה בהדרכותי ונהגותי. וכידוע גודל ההפלה בזה בדברי ושיחות
רבותינו נשיאינו זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע. ומובן שזה נוגע ביחוד ליסוד
בית ולבנין בית בישראל בנין עדי עד.

תלה

אדמו"ר שליט"א

ז'תלב

ב"ה, כ"א אלול, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מט"ז אלול, בו כותב אודות בתו תחי' איך
שנתחנכה בבית פלוני וכו' ודורשים המחנכים אותה להחליט ברור על
המצב ובזה שתי ברירות וכו'.

ולדעתי כיון שככתבו בתו כבר בת שש עשרה שנה, צריכים בלא"ה
למצוא שעת הכושר ולספר לה על כל הענין, כיון שקרוב לודאי שסו"ס
תתודע עד"ז, ולכן טוב יותר שתדע עד"ז מאנשים היותר קרובים לבתו
בזמן המתאים ודבורים המתאימים.

כיון שסו"ס הנקודה העיקרית היא טובתם של בתם תחי', מובן
וגם פשוט שצריך לסדר הענינים באופן כזה שתהי' בסביבה דתית ותקבל
השפעה דתית במדה הכי אפשרית, וההקדם בזה נחוץ וטוב ואולי גם
מוכרח בשנות המעבר דגיל האמור.

להחשש שלא ישפיע על בתו תחי' הסיפור בהפתעה וכו' הרי אפשר
לספר לה בהקדמות מתאימות, ועוד ועיקר שכנ"ל קרוב לאמר שבלא"ה
סו"ס תתודע עד"ז ולכן טוב יותר שיבוא זה מהם עצמם, ובפרט שמקרים
דומים להנ"ל אינם נדירים (אף שכמובן אין הנוגעים בדבר מפרסמים
עד"ז).

בהנוגע איך לגשת בפועל לכל האמור, מובן שזה תלוי בכמה פרטים
ובתכונת נפש של הנוגעים בדבר, ויתייעץ עם ידידים על אתר והשי"ת
המשגיח על כאו"א בהשגחה פרטית ינחם לכאו"א מהם בטוב האמיתי.

ומובן וגם פשוט שהוספה בעניני תורה ומצוות מוסיפה בברכת
השי"ת ובפרט כשזקוקים להוספה בברכה.

מהנכון אשר יבדקו את התפילין שלו וכן את המזוזות בדירתם
שתהיינה כולן כשרות כדין.

ז'תלב

שתי ברירות: אם לספר לה על ההורים האמתיים.

לבקשתו ברכה, לכשיכתוב השמות בצירוף שם האם (שכן נוהגים להזכיר בתפלה) יזכירום על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

בברכה לבשו"ט ולכוח"ט.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ז'תלג

ב"ה, כ"א אלול, תש"כ
ברוקלין.

שלום וברכה:

במענה למכתבם מי"ד אלול חדש הרחמים, בו כותב ר"פ מאשר עבר עליהם, ולאחרונה מהאבדה בהלקח מאתם בנם . . . ע"ה.

ויהי רצון ממנחם ציון וירושלים שיחזק את כאו"א מהם ככל הדרוש, ולימים יבואו אך טוב וחסד ימצאם.

ומתאים לכתבו אודות המשפחה וצור מחצבתו, תקותי שלמותר להאריך בענין נצחיות הנפש, ובפרט שאפילו חכמי או"ה מודים בזה ללא שום ספק, ורק שעוברת הנפש ממצב אחד לשני, שלכן כל אלו שהיו בעבר קשורים אליה ורוצים בטובתה [והרי גם אז כשהנשמה בגוף – ההתקשרות והאהבה היא להנפש, כי הגוף אינו אלא לבוש חיצוני] עליהם להשתדל לגרום נחת רוח לנפש הנפטר ככל אשר בידם, והוא על ידי שמכניסים רוח טהרה ואור זך לדי אמות של עצמו ובסביבה, שזהו מכשיר את האדם והמקום לקבלת השפעת השי"ת שהוא מקור החיים האמיתי, אמיתת המציאות, שלכן בכל ענין ודבר המקושר עם מקור החיים, בו מתקיים הכתוב, ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום, ובודאי למותר להדגיש שהכוונה בזה לתורתנו תורת חיים ומצותי עליהן נאמר וחי בהם.

ועוד באותו ענין, אף שבודאי למותר להזכיר, תקותי שבודאי מסודר בהחלט בהנוגע לעניני קדיש, לימוד משניות לזכר נשמת הנפטר ועוד ועיקר עשיית צדקה – כפשוטה וצדקה ברוחניות כאמור לענין

תלז

אדמו"ר שליט"א

הפצת היהדות המסורתית בכל מקום שהשפעתו מגעת, וינעם לי לקבל בשורה טובה מהסידור בכל האמור.

ועוד להעיר לתחלת מכתבו ע"ד מקום עבודתו שבשביל זה לא בא עד עתה בכתובים וכו' – לפלא ותמי' שהרי בין אחב"י עובד הוא, וכל ישראל ערבים זב"ז, ומי יודע – אפשר כוונת עבודתו שם הוא בשביל שעל ידו תגיע לשם הוספה בנר מצוה תורה אור ומאור שבתורה זוהי פנימיות התורה שבדורנו נתגלתה בתורת החסידות באור וחיות שלה, ואם גם בשנים מלפנים אין לך יהודי שאין לו שעה ונקודה שיכולים להשפיע עליו, עאכ"כ בימינו אלה, שבהסביבה אודותה כותב ובה עובד, נראית התעוררות לקדשי בני ישראל האמיתיים הם הן התורה ומסורת אבות וגם להלימוד (שמביא לידי מעשה בפועל, קיום מצות מעשיות). ועל כגון דא הרי אמרו חכמינו, אין לך דבר העומד בפני הרצון.

בברכה לבשו"ט ולכוח"ט.

נ.ב.

נעם לי לקרות השורות האחדות ע"ד אחיו הו"ח אי"א וכו' . . . שליט"א אשר מצליח בפעולות הפצת אור תורה בסביבה ההולכת ומתרחבת ובעיקר בתוככי הנוער הבנים והבנות שיחיו שהם בוני העתיד ויסודו.

ז'תלד

ב"ה, כ"ב אלול, תשי"ב
ברוקלין.

ש"ב הרה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ
מו"ה שמואל מנחם מענדל שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתביו מכ"ט מנ"א וג' אלול, במ כותב

ז'תלד

מו"ה שמואל מנחם מענדל שי: שניאורסאהן, ירושלים. אגרות נוספות אליו – לעיל ח"ח
ו'תשלט, ובהנסמן בהערות שם.

תלח

אגרות-קודש (ז'תלד)

מהנעשה בתוככי אני"ש בעיה"ק ירושלים ת"ו. וכנראה אשר מפני שרושםם לאחר כמה זמן, הרי כמה ענינים, ומהם בטח גם חשובים, לא באו בכתב. ובטח בעתיד יתוקן הנ"ל, והרי אפשר לרשום על אתר ראשי פרקים וסימנים, ולמלאותם בעת הפנאי, וק"ל.

דא"ג לכתבו מכ"ט מנ"א תוכן המדובר כאן בעת ההתועדות, דהגילוי דשעת מתן תורה, הי' רק ענין של תוספת, – מובן שמופרך מעיקרא, שהרי מ"ת הוא כללות סדר כל ההשתלשלות וכו' וכו'. ואין להאריך בדבר הכי פשוט. מה שכן הי' מדובר, שאף שעשרה מהווים פרהסיא הממלאת כל העולם הזה, ז.א. שממלא ברוחב בענין השטח, משא"כ בעומק וגובה, המשכה ממקום נעלה ביותר, בזה שייך כמה דרגות גם למעלה מעלה מעשרה. והרי דבר פשוט שהדרגות הם אין קץ בגובה ועומק. וזה"ע דס' רבוא – חכם הרזים שממשיך מדריגת רז. ועד"ז במתן תורה. וכנראה שכמה ענינים נרשמים – כעין זה, ולפלא איך זה הקורא אין מרגיש כלל בהאמור – שזה מורה על העדר מוחלטי דשימת לב. וד"ל . . .

בברכה לבשו"ט ולכוח"ט,

מ. שניאורסאהן

במענה לשאלתו – נכון שנרשם בשיכון החב"די דירות"י, וכמובן ימשיך ויגמור. וסוג הדירה – יתייעץ עם ידידיו על אתר ויחליטו, ביחד עם זוגי תח"י – להצלחה.

ז'תלה

ב"ה, כ"ו אלול, תשי"ב
שנת המאתים להסתלקות הבעל שם טוב ז"ל
ברוקלין, נ.י.

כבוד המתועדים ביום הבהיר ח"י אלול יום הולדת שני
המאורות הגדולים מורנו הבעל שם טוב ומורנו רבנו הזקן
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבם ע"ד התועדות האמורה.

תלט אדמו"ר שליט"א

ויהי רצון שיהיי רישומה ניכר משך כל השנה, ובפרט ע"פ הידוע
בשיחת כ"ק מו"ח אדמו"ר*, אשר

חי אלול הוא יום חשבון הנפש של חדש תשרי העבר, והרי תשרי
חדש כללי הוא לכל השנה.

בעת רצון יזכירו את כאו"א מהם על הציון של כ"ק מו"ח אדמו"ר
מתאים לתוכן כתבם.

בכבוד ובברכת כתיבה וחתימה טובה לכאו"א הם ובני ביתם
שליט"א.

(* קונטרס חי אלול היתש"ג ע' מב.

ז'תלו

ב"ה, כ"ו אלול, תש"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מיום 13/9, בו כותב ראשי פרקים מדברי ימי חייו
והחלטתו לאחרונה ללמוד במשך שנה בישיבה, ועלה במחשבתו הספק,
מה יהיי בהנוגע לפרנסתו ומה יהיי לאחר שיצא מהישיבה.

ואין ברור במכתבו, האם באמת מטרידה אותו המחשבה, שדוקא
חדשים אלו שילמוד בישיבה, הם הן המבלבלים ענין פרנסתו! ואדרבה
יש לקוות, שלאחרי שיטעום טעם לימוד תורתנו תורת חיים מבלי
לימודים אחרים המבלבלים, יראה כי טוב הוא, טוב אמיתי, ולא רק
בהנוגע לחיי עולם הבא כי אם גם לחיי עולם הזה, והרי רואים במוחש,
אשר הענין הכי עיקרי, אשר בו תלוי אושר האדם, הוא הרגשתו שעומד
בחיים לא מבודד (הוא מצד אחד וכל העולם והסביבה מצד השני),
ששלילת נקודה זו אצל אלו העושים חשבון עולמם הוא רק על ידי
האמונה בבורא עולם ומנהיגו ומשגיח על העולם גם עתה, ובסגנון חז"ל

ז'תלו

נדפסה בלקו"ש חכ"ב ע' 389.

למטה מעשרה טפחים, ואם בכל התקופות הי' הענין האמור עיקרי למנוחת הנפש של האדם, על אחת כמה וכמה בתקופתנו לאחר השמדות והגזירות, אשר רק זה אחיזתנו ועמידתנו בחיים אמונה טהורה ואמונה חזקה, והרי פשיטא שלא יחזק האמונה ע"י לימוד מקצוע ומלאכה ואפילו לימוד מדע, ואדרבה כשעוסקים במדעים כמו שהם בתקופתנו זו ה"ה מערערים כל היסודות, [ביותר מערערים היסודות עליהם נבנו המדעים הנקראים מדעים מדוייקים] אין כאן המקום להכנס בראיות כל האמור, כי אם להדגיש שהתנאי הראשון לפרנסה כדבעי, הוא שלות נפש האדם ויכולתו להתרכז בעניני פרנסה, וביותר מי שהוא בר דעת, שעליו נאמר יוסיף דעת יוסיף מכאוב למראה הנעשה בסביבתו, עליו לבסס השקפת עולמו ולייסדה יותר ויותר אי אפשר כי אם על ידי הקדשת זמנו והמצאו בסביבה החדורה השקפת עולם תורתנו תורת חיים וקשורה עם העמקה בלימוד התורה (וכנ"ל מבלי בלבולים מלימודים אחרים), ולאחרי שיונח היסוד באופן חזק ואיתן כנ"ל אזי יש להשתדל בהקמת „הבנין" לפרנסה ע"י לימוד מקצוע וכיו"ב. במלות אחרות, החדשים ושנים שיקדיש אך ורק ללימוד התורה ה"ה המבססים ענין פרנסתו בעתיד.

לשאלתו במה יתפרנס לאחר זמן, – הרי כיון שנמצא הוא בגיל שעלול לגלות בעצמו שינוי בשאיפתו במה יהי' ענין פרנסתו, ובפרט לאחר שיקדיש זמנו משך תקופה מסוימה באופן האמור, אין כדאי להחליט בזה עתה (בהנוגע למלאכתו בעתיד), ודיו לענין זה בשעתו, ז.א. כשיגיע הזמן להתענין בזה בהנוגע **לפועל**.

המורס מהאמור, שעליו ללמוד בישיבה המקודשת כולה ללימוד תורתנו הק' משך זמן מסוים וכל המרבה בזה ה"ז מבוסס יותר בחיים, ולאחרי זה או סמוך לסיום תקופה זו יתענין בהנוגע לפרנסה, ויהי רצון מהשי"ת שהוא המשגיח על כאו"א בהשגחה פרטית שינחהו בטוב לפניו באמת.

בברכה לבשו"ט ולכוח"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

נ.ב.

תקותי שיש לו קביעות עתים בלימוד פנימיות התורה שבדורנו

תמא אדמו"ר שליט"א

נתגלתה בתורת החסידות, שהיא הנותנת תוספת חיות בחיי איש
הישראלי בעולמו זה, חיות מצד הטוב והטוהר, למרות שברחוב נושבות
רוחות בלתי מצויות וק"ל ומה טוב שילמוד שיעור בתורה זו בכל יום,
ובהוספה ביום השבת קדש, אשר קדש הוא לה'.

ז'תלז

ב"ה, כ"ז אלול, תש"כ
ברוקלין.

הנהלת א.ת.ה.
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבם מעש"ק כ"ד אלול עם הדו"ח המצורף
אליו.

ויהי רצון שבעמדנו בימי הסליחות והרחמים שרחמים רבים הם
ונמשכים עד למטה, כן יצליחו בפעולותיהם אשר הנקודה הפנימית ה"ה
לעשות לו ית' דירה בתחתונים, דמטה מטה, וכמבואר בתניא פרק ל"ו
שאין תחתון למטה ממנו וכו'.

ויהי רצון שכשם שהי' הענין ד"א, אתה" ע"ד הכתוב אתה הוא ה'
לבדך וכמו שנתבאר במאמר דשבת העבר, דקאי על עצמותו ומהותו ית'
שם שמים שגור בפי כל.

בברכת הצלחה ולכוח"ט לכאו"א מהם.

ז'תלח

ב"ה, ימי הסליחות, היתשי"כ
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר אליעזר ארי' הלוי שי'
המכונה פרופ' פינקלשטיין

שלום וברכה!

בעתו קבלתי מכתבו, ואף שמפני רבוי הטרדות לא עניתי עליו
בכתב, אבל מובן שעוקב אני אחרי ההתפתחויות והשנויים במוסד
שבראשו עומד, והעיקר במצב רוח תלמידי המוסד.

וזה מביאני להדגיש עוה"פ הנקודה עלי' דברתי בכמה הזדמנויות,
וכמדומה גם במכתבי לכ', והיא, אשר עד כמה שאפשר לברר לא היתה
עוד שעת הכושר, כזו שבימינו, לעורר את הנוער והצעירים לקבלת עול
תורה ומצוות כפשוטו, זאת אומרת לקיים המצוות בחיי היום יום,
מצוות המעשיות בקיום בפועל. וכל רגע ורגע וכל הזדמנות ואפשרות
שאין מנצלים לזה כראוי, הרי זו אבידה שאינה חוזרת.

מובן שאין כוונתי בהאמור שעל ידי הטפת דברי מוסר והתעוררות
בהנ"ל הרי תיכף ומיד ייהפכו השומעים לשומרי כל התורה ותרי"ג
מצוותי', אבל בודאי, כמו שהוכיח הנסיון, יפעלו הדברים לא רק הזזה
תיאורטית כי אם גם הכשרת הנפש לשינוי מעשי, וכנ"ל בקיום המצוות,
אשר המעשה הוא העיקר.

ומצער הדבר שדווקא אלו הנמצאים במצב של מנהיגים ומשפיעים,
שמטבע הדברים שהם בגיל יותר מבוגר מהשומעים והתלמידים, וצורתם
הרוחנית נקבעה לפני עשרים או שלושים שנה, עדיין שרויים הם בפחד
שהי' לו מקום אז, המיוסד על הסיסמא תפסת מרובה לא תפסת וחוט
השערה נדמית להם כהר וכתפיסה מרובה, וקשה לשכנעם, כיון שטענת
יראת שמים בידם לאמור, שאם יעוררו את הנוער והשומעים באופן
האמור בתחילת מכתבי, עלול שיפחידו את השומעים ויופסד כל הקשר
עמהם, ומי יודע לאיזה מקום יתדרדרו.

ז'תלח

נדפסה בלקו"ש חכ"א ע' 386 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
לכבוד . . פינקלשטיין: אגרות נוספות אליו – לעיל ח"י"ח ו'תקכט, ובהנסמן בהערות שם.

כתבתי כל הנ"ל גלוי, כי דווקא בנקודה זו על פי השמועה הנה כי אינו שרוי בפחד האמור, אבל בכל זה בוודאות אצלי שאינו מנצל כל כח השפעתו בכיוון האמור [אולי מפני התנגדות מצד אלו שבגיל הממוצע אודותם כתבתי לעיל. וגם חשש זה, לאחר בקשת סליחתו, אין לו מקום במציאות, כיון שכנ"ל השומעים והתלמידים בודאי יהיו על צדו, והרי בארצות הברית ביחוד האבות הולכים ונשמעים לבנים והמורים לתלמידים].

דרך אגב זהו ג"כ מסימני עקבתא דמשיחא, דור אחרון שבגלות – הדור שלפני התחלת הגאולה, וכיעוד הנביא והשיב לב אבות על בנים, פירש"י על ידי בנים, ואף שמלכתחילה הרי זה היפך הברכה, כתוספתא סוף סוטה, נערים פני זקנים ילבינו, בן מנוול אב וכו' – הרי נצטוינו להפוך חשוכא לנהורא ומרירו למיתקא.

לכתבו אודות ערך הלימוד והעיון וכו', הנה אף שהלכה פסוקה היא, גדול לימוד, אבל על אתר מודגש הטעם, מפני שמביא לידי מעשה, ולא עוד אלא בכדי שיצליח הלימוד ויוקבע בנפש, מוכרח שלא יהי בסתירה, עכ"פ שלא בסתירה בולטת, לחיים היום יומיים של העוסקים בלימוד, הן המורה והן התלמיד. ועוד יותר, על פי ביאור תכונת נפש בני ישראל אשר בתורת החסידות, הנה הכשרת הנפש לקלוט דברי תורתנו – אשר תורה קדושה היא וביחד עם זה תורת חיים היא – היא דוקא על ידי חיי יום יום המתאימים להוראותי. שבזה חילוק עקרי בין תורתנו – אף שעלי נאמר כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים – לשאר החכמות ומדעים, שבלימוד חכמה, אפילו חכמת המוסר, אין סותר להבנתה אפילו אם הלומד מתנהג בפועל בניגוד מוחלט למוסר האמור, משא"כ בלימוד חכמת התורה, לא רק חלק המוסרי שבה אלא גם בהלכות טומאה וטהרה וכיו"ב. וכמודגש כל זה בפתגם קצר של חכמינו ז"ל – והוי עמו, שהלכה כמותו בכל מקום. כי רק ע"י זה שהוי עמו מכוונים ההלכה, ובנוסח המשנה, ע"י שיראתו קודמת לחכמתו.

כל הנ"ל אמור לפי השיטה המבוארת במכתב כי על דבר הכרח קדימת הלימוד, אבל לשיטתי אני, גם בלאו הכי מוכרחת ההדגשה על העשי, שהרי זהו הכלי-יד להשפיע על הנוער והצעירים השפעה מידית מתמדת, שיוכלו אח"כ לנצלה גם להתמדה בלימודם.

בודאי ידוע לכו' שהשנה היא שנת המאתיים להסתלקות-הילולא של מורנו הבעל שם טוב ז"ל. בקשר עם זה הוצאנו לאור ספר הבעל שם

טוב, שנשלח לך בפני עצמו. ואף שלא ידוע לי יחסו לענייני תורת החסידות, בטוחני שימצא בספר רוב ענין ואולי גם תוספת ביאור וביסוס להכתוב לעיל.

בכבוד ובברכה לבשורות טובות ובברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה.

ז'תלט

ב"ה, ימי הסליחות, ה'תש"כ
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה:

בעתו קבלתי מכתבו – סקירה על כפר חב"ד – ואתו הסליחה שלא עניתי עד עתה, שאחד מעקרי הטעמים בזה הוא שרציתי לחקור ולדרוש כל הענין לפרטיו, ובכגון דא הרי הדיבור פא"פ הוא החקירה הכי מעולה. שלכן, בידעי שצריכים להיות כאן מראשי הנהלת הכפר, חפצתי לחכות במענה עד אז.

בנועם אציין שמאז כתבו מכתבו הנ"ל, ועל פי הידיעות שקבלתי מהנהלה, באו כמה שיפורים בענינים שכתב, והרי כי שעל אתר בטח יודע מהם ואולי עוד ביתר פרטיות.

מוכרחני להגיב על איזו נקודות שנגע בהן, ומטעמים מובנים, ובהקדמה שבטוחני שאלו הי' כותב הסקירה על יסוד ביקור שעשה בעצמו אז, בידעי יחס הידידות ויחס הטוב שלו לכפר ועניניו, הי' מביט בעין יפה והי' מכתבו בכמה נקודות נכתב ברוח אחר מאשר הסוקר על ידי עיניו של אחר.

שתי נקודות רצוני להדגיש ביחוד:

א) בטח יודע, ואולי טוב ממני, על דבר שינוי היחס לחקלאות שחולל בכל אה"ק ת"ו, היחס להפחית בערכה והתנועה להסתדר במקום אחר. שינוי זה הופגן באופן הכי בולט בזמן האחרון בהודעות ונאומים של השר מר דיין, ולא רק שינוי בולט אלא חריף ביותר, ובסגנון חז"ל מהפך הקערה על פיה. והרי בתקופתנו זו, אם במשרדים הגבוהים

תמה

אדמו"ר שליט"א

מדברים עד"ז בגלוי, הרי מוכרח שהשינוי במצב ארע עוד מכמה וכמה זמן, וד"ל.

ב) ועוד יותר עלי להגיב במה שכותב שבכפר פלוני המצב טוב יותר, אף שנוסד באותו הזמן וכו' ושם הצליחו להקים ולבסס כו'. והמענה בקיצור על זה הוא, שאם יחקור כמה אנשים עזבו אותו הכפר שכותב עליו שהצליח ומבוסס, וכמה זמן האנשים שם עכשו וחלק האנשים שבאו שם לאחרונה, וישווה עם מספר המשפחות שעזבו את כפר חב"ד משך 12 שנות קיומו (שכפי הידוע לי רק משפחה אחת משך כל 12 שנים אלו), הרי כמדומה לי שזהו המקום היחידי בכל אה"ק ת"ו שנמצא כזה. ואם כן, הרי צריך עיון גדול איזה כפר הצליח יותר בביסוסו וכו'. ומטעמים מובנים איני רוצה להאריך בזה, ובפרט שאני נוגע בדבר.

ובחתימה מעין הפתיחה, תקותי חזקה שבקרוב יבקר בעצמו בכפר חב"ד, ומתאים לתכונת נפשו וידידותו יביט על הענינים ופרטיהם בעין יפה, וינעם לי לקבל ממנו סקירה לאחר ביקור זה.

ולקראת השנה החדשה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה, הנני מאחל לכו' ולכל אשר לו כתיבה וחתומה טובה לשנה טובה ומתוקה, הן בעניניו הכלליים והן בעניניו הפרטיים, בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בכבוד ובברכה.

ז'תמ

ב"ה, ימי הסליחות, ה'תש"כ
ברוקלין, נ.י.

מר יצחק שי קורן

שלום וברכה!

מאשר אני קבלת מכתבו מטיז אלול והקודמו, ובטח בעתו ובזמנו
קבל גם מכתבי.

מה שכותב בענין ביצוע ועד ציבורי וכו' שלא עניתי לכו' על זה
ומכיון שכך נגשו לפעולות וכו', הרי תוכו של דבר הוא שכשקיים
הבטחון שיש על מי לסמוך הנה לפעמים טוב יותר שיעשה מעצמו מאשר
בהתעוררות מהצד, ובפרט, כנ"ל, שיש רגש הבטחון שיעשה הישר והטוב.

בנועם קבלתי הידיעות על דבר הנחת אבן הפינה, וכן התמונות,
ובזה ג"כ השתתפות כו' וכו'. תקותי שתהיי' התחלה טובה להמשך טוב
מוסיף והולך מוסיף ואור, ולאמתו של דבר הרי כל פעולות האדם הן
באופן של התחלה, כיון שתורתנו נצחית ועמנו נצחי וכל הערכים
המסורתיים הם נצחיים, ולכן כל כמה שיפעול וישיג האדם המוגבל
עדיין שלא לפי ערך הוא לגבי האין סוף.

מובן שלא ללמוד דרשה קאתינא, אלא ללמד זכות על עצמי מה
שאני חוזר כמה פעמים ומדגיש אותו ענין, והטעם הוא מפני שרואה
אני כאן ענין הנוגע לדורות ודורי דורות, וכל שיפור ותיקון של מוסד על
טהרת הקדש בכלל, ושל מוסד הישיבה בפרט, מביא לתוצאות כבירות
ופירות ופירי פירות.

ולקראת השנה החדשה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה,
הנני מאחל לכו' ולכל אשר לו שנה טובה ומתוקה, הן בעינינו הכלליים
והן בעינינו הפרטיים.

בברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות
וברוחניות גם יחד ובכבוד.

ז'תמ

מר . . קורן: אגרות נוספות אליו – לעיל ז'פה, ובהנסמן בהערות שם.

ז'תמא

ב"ה, ימי הסליחות, ה'תש"כ
שנת המאתים להסתלקות הבעל שם טוב ז"ל.
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל אשר בכל מקום ומקום
ה' עליהם יחיו

שלום רב וברכה!

די טעג פון סליחות צום אבשלוס פון יאהר, און די טעג פון די
עשרת ימי תשובה אנהויבס יאהר, אונטערשטרייכן דעם גרויסן ענין פון
תשובה, מיט וואס דער יאהר לאזט זיך אויס און מיט וואס דער יאהר
הויבט זיך אן.

תשובה, ווי באוואוסט, אנטהאלט צוויי עיקר טיילען: **חרטה על**
העבר — אן אינערלעכע חרטה אויף דאס פארגאנגענע, און **קבלה על**
להבא — א טיפע אנטשלאסנקייט אויף דער צוקונפט.

דער תכלית פון תשובה אבער איז **תשובה** — אומקערן זיך צום
פריערדיקן צושטאנד — **שיהי' לרצון לפני ה' ומרוצה וחביב לפניו ית'**
כמו קודם החטא (ווערן צוריק באוויליגט און באליבט פון דעם
אויבערשטן ווי ער איז געווען פאר דעם טאן די עבירה).

דאס מיינט, ערשטנס, אז תשובה דארף דורכגעפירט ווערן אין אן
אופן וואס לאזט ניט איבער קיין רושם אויף דער **צוקונפט**, ניט נאר
אין זיין טאן און אויפפירונג (**מעשה**) נאר אויך אין זיין רעדן און
טראכטן (**דיבור ומחשבה**).

צוויי עיקר טיילען: רמב"ם ה' תשובה פ"ב ה"ב. אגרת התשובה לרבנו
הזקן פ"א. אלא שחרטה על העבר צ"ל לא רק במחשבה, כ"א גם בדיבור — וידוי
דברים (ועיין מצות וידוי ותשובה בספר המצות להצ"צ. מנחת חנוך מצוה שס"ד).
ובנוגע מכאן ולהבא — מצות התשובה היא עזיבת החטא בלבד (ועי"כ צריך לפרש
כן בלי הרמב"ם שם רפ"א, בשע"ת לרי יונה אות יט. ועוד). וכדמוכח בחו"מ
סו"ס לד ובכ"מ. וראה ג"כ קדושין (מט, ב). וצ"ע.
שיהי' לרצון: אגרת התשובה פ"ב. ועיין רמב"ם ה' תשובה פ"ז ה"ד.

ז'תמא

נדפסה בלקו"ש ח"ט ע' 427.

צווייטנס — און דא ליגט דער חידוש פון תשובה — אז תשובה נעמט אראפ אלע פלעקן אויך פון דער **פארגאנגענהייט**. כאטש די פארגאנגענהייט איז דאך ארויס פון דעם רשות פון דעם מענטשן, האט דער אויבערשטער,

וואס ער איז אינגאנצען ניט אין דעם גדר (קאטעגאריע) פון זמן (צייט) וואס דערפאר איז דאך בא עם הי' הוה ויהי' ברגע אחד (די פארגאנגענהייט, דער איצט און די צוקונפט פאראיינציקט),

אריינגעגעבען א ספעציעלן כח און אייגנשאפט אין תשובה, אז דער מענטש זאל דורך תשובה ווערן דער „בעל-הבית" אויך איבער דער פארגאנגענהייט, ער זאל אויך די **פארגאנגענהייט** קענען ענדערן; און ניט נאר נייטראליזירן איר, נאר אויך פארריכטן זי און פארוואנדלען אין גוט, ווי חז"ל זאגן: **זדונות נעשו לו כזכיות**.

* * *

דער דאזיקער כח פון תשובה — דורך וועלכן עס ווערט דעם מענטשן געגעבען שליטה איבער דער פארגאנגענהייט, איז מעגלעך דערפאר, וואס, פון איין זייט, ווי געזאגט אויבן, ציט תשובה איר קראפט פון א „קוואל" וואס איז העכער פון צייט.

און פון דער צווייטער זייט, דארף דער איד אויסנוצן די דאזיקע קראפט אין אן אופן וואס נעמט דורך זיין גאנצע מציאות, וואס דרינגט דורך און דערגרייכט ביז דעם טייל פון זיין נשמה וואס איז אויך העכער פון צייט און אירע ענדערונגען — **די פנימיות הנפש** און **עצם הנפש**, נפש האלקית (די ג-טליכע נשמה) וואס איז **שטענדיג** באמנה אתו (טריי צו עם — צום אויבערשטן), ווייל ס'איז חלק אלקה ממעל ממש (אטייל פון ג-טליכקייט ממש).

— וואס אויף דעם גרונט פון דעם דאזיקן צוזאמענבונד צווישן אן אידן און דעם באשעפער, האט דער אלטער רבי, דער בעל התניא והשלחן-ערוך, זיך אויסגעדריקט, אז א איד, ניט ער וויל און ניט ער קען זיין אפגעריסן פון אלקות (ג-טליכקייט).

הי' הוה ויהי': זהר ח"ג רנז, ב. שו"ע או"ח ס"ה. שער היחוד והאמונה פ"ז.

באמנה אתו: תניא ספכ"ד. וראה ג"כ רמב"ם הלי' גירושין ספ"ב.

מפתח ענינים

תסב

נישואים:

מו (לפני אחיה הגדולים). רסד (הקטן לפני הגדול).

ניתוח:

קלד"ה (שימוש במוך עדיף מנ. למניעת העיבור).

נסיון:

יח (מתבטל ומתגלה הפי' — מנסה ומגביה). קסב (הקשיים שפוגשים — רק נ. מלי ארים נסי). רסו (כשעומדים בנ. הקב"ה עוזרו). ערה (קיום המצוות גם כשקשור בנ.).

נסיים:

רלג (נ. ונסי נ.).

נשיעה:

טו (לצרף הנ. עם שליחות מצוה). רלו (לקשר עם דבר מצוה). רסח (במשך הנ. ללמוד תניא ולומר תהלים).

נעשה ונשמע:

כז. מג.

נקודת היהדות:

פכ"ג (יש בכ"א).

נרות להאיר:

סד. קא (קאי גם על התל' של התמימים).

נשים:

עג (אחריות האשה כעקרת הבית). עח (כנ"ל). קיג (הטעם שאשתו כגופו — בנסתר דתורה). שיא (שייכותן למ"ת ולגילוי שיטת החסידות שגם הנשים יקבלו חינוך חסידי). שיג"ד (כל היקר לעם בני" נמסר ביד הנ. חכמות נ. בנתה ביתה). שנג (אמירת תהלים). תטו (הל' הצריכות להן. שש המצוות שחיוכן תמיד. לימוד חסידות).

נשמה:

פח (חלק אלוהי ממעל ממש). תלו (נצחיות הנ.).

סדר:

רצד (הפעולות צ"ל באופן מסודר

ומתוכנן). שצה (עבודה מסודרת בלי ריבוי שינויים).

סיום:

רפב (ס. הש"ס). שמה (חג הס. — קשור להתחלה). תב (כל ס. הוא התחלה). תכ"ו (ס. הש"ס).

ספירת העומר:

ערכ"ג (כשמתפללים ערבית בעוד היום גדול). רפט (לא במספר סדורי).

ספרים:

יג (אוצר מאמרים עה"ת). מה (דן ידין ע"ס קרנים). סח (ויואל משה). סט (דוכב שפתי ישנים). קט"י (הערות למושב זקנים ולפי' הר"א בן הרמב"ם). קמו (פלפול התלמידים). קמח (מאיר עיני סופרים). קנו (תנ"ך לחיילי צה"ל). קנט (דוכב שפתי ישנים). קצא (אנציקלופדיה תלמודית). רמה (הדפסת ס.). רנג (כנור בן דוד. סטרוגלס אוו א ג'ענעריישאן). רנט"ס (יחס רבותינו למו"נ. מו"נ ולא מוה"נ). ער (חובת הלכות שער הבטחון). רעח (פני' התורה בספרא). רעט (קיצור דרכי תשובה. כתבי האריז"ל). שדמ (תרגום הצאינה וראינה ללה"ק). שמח (הערות למאמרים אודות הבעש"ט. הדפסת חוב' מהנ"ל. הזכרת ס. ממחברים מפוקפקים). שסא (ליקוט על הש"ס מס' החסידות). תה (על הסף). תכ (הו"ל ס' ההשלמה על כל המסכתות). תל (המובאים בדא"ח: כש"ט. ס' הרב מפולנאה. מאור עינים וכו'). תמג"ד (ר"י בעש"ט).

אדה"ז: נג (ביאור בתניא פי"ב). נה (תניא. תו"א). סו (הערה באגה"ק סוס"ט). רה (תניא). ריח (שו"ע — נגמר בדפוס). רכג (תניא). רסח (תניא). שמא (תרגום התניא לאנגלית). תכט (תניא).

אדמו"ר האמצעי: נה (תורת חיים).

- הבעש"ט** היחיד בכת"ק נדפס בהתמים).
- אדמו"ר שליט"א:** קצג (צ"ל מענה ברור. לפעמים בא בהרחבה). תיח (לפעמים מתעכב המענה מריבוי הענינים).
- מלוה מלכה:** מא (הנאת עצם לח).
- מנהגים:** רב (מ. תל' הבעש"ט). ריב (להמנע ממ. חדשים — עד שימצא יסוד בתורה).
- מנוחה:** מז (מדאגות ע"י בטחון).
- מנורה:** תיז.
- מנחם אב:** שערה (אשכ"ש מ. כ"א מבניו). שפא (כנ"ל). שצ (לדחות הכניסה לדירה חדשה). תי (כנ"ל — שער).
- מניות:** רלב (בכלל לא נראה לי. בפרט — להתייעץ עם מומחה).
- מספרים:** קצב (מספר עשר הוא מל' שאינו בא ממילא. עשירי יהי' קדש — ע"י פעולה. חספרו חמשים יום הוא בינה ובא ממילא).
- מעלין בקודש:** ב. צ. קכד. קסט. רא. רמג. רצ. שיז. שכג. תכ"ג.
- מעשה:** כז (מעלת המ. על הדבור ומח'). לה (לקשר תוכן השיעורים במ. בפועל). נו (המ. הוא העיקר).
- ראה גם מפתח שמות ערך ישראל. הבעש"ט.
- מעשר:** קצב (מ. בהמה — עשירי מ"מ, ע"י פעולה דוקא). שלרז (אי בעינן יציאה מהדיר. במת העשירי או יצא בדלת אחר). שנט (בענין הנ"ל).
- מפלגות:** רנא (ציווי רבותינו להתרחק ככל האפשר). דש.
- מצוות:** ערהרו (קיום המ. גם כשקשור לנסיון, אך פקד"ג דוחה. הידור מ. עד שליש). שלו (צ"ל במחדו"מ). תטו (שש המ. שחיוכן תמידי — באים ע"י חסידות). תכא (תרי"ג מ. — מחז"ל או מרז"ל).
- מצות:** רט (כלים). רלד (שימור לז"י או לבערב תאכלו מ.). רמכ"ג (משלוח מצה שמורה). עדר (מכצע מ.). רצא. שיט (כנ"ל).
- מקוה:** מב (התענינות רבותינו בתיקון מ.).
- משכן:** קלז (מ. מעצי שטים. בשילה י' טפחים אבנים. נק' בית ונק' מ.).
- משניות:** קלג (בגיל הזקנה). רה. תכט.
- מתן תורה:** שיא (כה תאמר לבית יעקב גוי'). שחד (הכללי, ושל פני' התורה בל"ג בעומר). תלח (ההמשכה דמ"ת בעומק וגובה).
- נבואה:** שפג (לאחר הכנה הראויה תלוי ברצון עליון).
- נדה:** תכדיה (נ. וזבה בעבודת ה').
- נוטל פרוטה מאיוב מתברך:** נ (מקופת רבינו).
- נזכרים ונעשים:** צג"ד (הזכרון יומשך למעשה). קסה. ריח"ט.
- נחש:** תכד (ד' מתו בעטיו של נ.).
- ניגונים:** שכג (אימתי קאתי מר).

תס

מפתח ענינים

כסלו:

סר"ז (חודש הנסים והגאולה). צב
(מכוון נגד סיון).

כרס חב"ד:

שצב.

כשרות:

שנר (תערוכות חלב בקפסולות). תח.

כתב:

צא (כ. ומכונה כתיבה. קדושה בכחב
מרובע). ריב (כנ"ל).

כתבי יד:

קז (זהר עם הגהות הגרל"צ). רכח
(דרושי דא"ח). תיז.

כתבי עת:

קמו (התמים).

לג בעומר:

רצט (יום המדגיש אהבת ישראל ופני'
התורה). שב. שו. שכד (שייכותו
לחה"ש).

לימודים:

קמ (אחרי השקעת כחות וזמן כדאי
לסיים הל.).

מאד:

רמו.

מאמרים:

בעש"ט: פג (עה"פ איזהו חכם הלומד
מכל אדם). קכד (בענין בני' התועים
בארצות). קפא (עה"פ כי תראה חמוך
גר). קצד"ה (איזהו חכם כו'). רג (עה"פ
כי תראה חמור גר). רנו (עה"פ שויתי
ה'). שלד (כנ"ל — רג). שלט. שנו.
שסד. שסו. שפב (כנ"ל). תמט (עה"פ ה'
צלך).

אדה"ז: כח (שמח"ת תק"מ). סו (ואת
האלף).

אדמו"ר האמצעי: לג (אין נזכרים
שמות ס' ואישים שמביא דבריהם).
אדמו"ר שליט"א: תמא (ש"פ נצו"י
תש"כ).

מאסר וגאולה:

קצ (בקשת חנינה המתפרשת כהודאה
בעון).

מדות:

רצו (בתניא השמיט ביישנים). שפו
(גכ"ר — מצד נה"א ונה"ב).

מדע:

תמ (לימודי המ. המדויקים מערערים
יסודות האדם).

מוסדות:

קלא (קישויים כספיים. כל המקודש
כו').

מזוזות:

רסז (בדיקה). שכו (היכר ציר). שלד.
שמ. שמו. שצ (מנהג קביעת מ. בכניסה
לדירה חדשה באה"ק ובחו"ל). תלה.

מחיצה:

עד (שחלקו העליון מזכוכית שקופה).

מחלוקת:

דש (באה"ק). שפד (מ. המתנגדים
והחרמות — למה להזכיר נשכחות).

מחשבה:

רפ (אם פועלת על זולתו).

מחשבות זרות:

ער (בדיקת התפילין. היסח הדעת).

מה' מצעדי גבר כוננו:

רסג.

מילה:

שכו (נכרת ע"ז י"ג בריתות. תחלת
כניסת נפש הקדושה).

מיתה:

קפה (מ. משה באדר. מ. צדיקים —
קשה כיום כו' ויום הילולא).

מכירת חמץ:

רמו (כשאפשר שהמוכר יטול מהחמץ
בפסח). שכא.

מכתבים:

סט (סגנון המ. אינו של הגאון
הרוגוצ'ובי). קנח"ט (כנ"ל). שמא"ב
(מ. הגניזה). שמח (הנ"ל). שפד (מ).

חסידות:

כה (לימוד ח. בש"ק). נב. סא. סזח
(חובת לימוד ח.). סט (הפצתה בין בני
הישיבות). פ (הכרח לימודה). פב. צא
(הוספה בלימוד הח. בש"ק). קב (כנ"ל).
קכט. קלב. קסט. קעו (יסודות ח.
חב"ד). קעו. קעז (בח. מתבארים כמה
ענינים שבקבלה). קפב (מעין שבתורה).
קצד (אא"ל שע"י הוספת לימוד זה
יוגרע מתוצאות לימוד הכללי). ר
(בש"ק). רכז (כל ענין בנגלה דוגמתו
בנסתר כו'). רל. רלד. רמד (לית חמץ לא
מחלוקת כו'). רנז. רסת. רעט. רצה. שא
(נחלת כל ישראל). שטו (בש"ק). שיו
(כנ"ל — צא). שכג (מקרב ימות
המשיח). שכח. שלג. שמ. שדמ"ה
(הוספה בש"ק). שמט. שסט (לפני
הנישואין. דוקא בס' אלו המחברים
כו'). שע (שמר"ת ולימוד ח.). שעג (יחס
פרנקפורט לח.). שעח. שעט (הקמת
מרכז ח.). שפכ (נחלת כל ישראל). שפח
(הוספה בש"ק). תח (כנ"ל). תיג. תטו.
תכב. תמ"א.

חסידים:

פז (ח. עובר בירושה). שצג.

חקלאות:

תמד"ה (שינוי היחס לח. באה"ק ובכפ"ח).

חשד:

שעח (חודשין אותו ואין בו).

חתונה:

קמה (כחצי הראשון של שבט ובכל
אדר). קצט (מנהגי ח.). ר (המקום —
איך שיתדברו הצדדים. לקבל סמיכה).
שצד (לא לבזוז הרכה ממון על ח.).
שצה (לא רצויה הרחקת זמן הח.). תיב
(מי יהיו השושבינין — החור"כ לא
יתערכו. חופה תחת כפת השמים).

טהרת המשפחה:

שח (לימוד דיני טה"מ).

טוב:

קצט (ט. לשמים, לבריות, העושה

פירות). שלט. שפז (כנ"ל).

טלית:

רמט (לבחורים הורדים לפני התיבה.
במעריב).

י שבט:

קסז. קעב. קעד (להמשיך העשירי יהי'
קודש לי' כחות. חשבון י' השנים). קעו.
קפח"ט. קצו.

יארצייט:

מד"ה (דחינוק ע"י אביו. מיום המיתה
או הקבורה). קמט (יום זכרון שמביא
למעשה). ריד (תחנון ב').

יב תמוז:

שנת (השנה מלאת גבורות — לערוך
התוועדות). שנו. שסד"ה.

יגעת ומצאת:

ז. יב. מו. צט. קכה. קמב. תנ.

יוד:

רכז (ב' היוד"ן דמתייהדים ודוייצר).
רמב.

יום הולדת:

רד"ה (מנהגי י"ה).

יט כסלו:

נט. צב (ר"ה לדא"ח). צזח. ק (ר"ה
לדא"ח). קיא. קיד (בפי נשיאינו חג
החגים). קטו. קעט"פא (ברכת לשנה
טובה בלימוד החסידות כו'. חג החגים).
קפב. רכג.

יסודות:

קצב (בס"י רק ג' — י. העפר נכלל
בהג'). רלט"מ (ד"י אם מתאים גם
מהמדע).

כד טבת:

קמט.

כח:

רלרח (כשופך סמוך לרה"ר אי הוי
כחו).

כיסוי הראש באשה:

שכו (מביא לכל הברכות). שלד.

כל הגבוה כו' יורד למטה יותר:

כד. קסז.

מפתח ענינים

תנח

ופרצת (הכרזת השנה):

לה. קמג (בנוגע לעצמו). רא"ב (לבן ישיבה — בלימוד התורה). רפר. רפח.

חמץ:

קה (הכל מצוים לבעור).

חנוך:

כא (שיתוף תל' רק בתהלוכה חינוכית). כט"ל (קה"ת ומפטיר דר"ה — מס"נ לח. הבנים). נח"ט. סד"ה (השפעת תל' חרדיות על הרחוקות). פכ"ג (ח. הנוער). פד (ח. חובה). פח (ח. הבנים ע"י דוגמה חיה של ההורים). צט (הכרח ההתעסקות בח. דחי). קד (בח. נוגעת בעיקר היר"ש). רכ (לימוד השוואת הדתות). רכב (כנ"ל). רלה (כדוגמת הטיפול בגרעין). רסא (הפרדה בעת כינוס). רפד"ה (לפעמים הכשרון פשוט ומצליחים יותר). רצד (גם עניניו הגשמיים של החל' ע"פ הנהלת הישיבה). רחצ (דרך המיצוע). שז (נוער עברייני לא נמצא בישיבות). שיט (ע"י התעסקות באפיית מצות). שכ (כל הוספה בח. הילד נגדלת כשיגדל). שמו (בני' אינם מתנהגים בדרך התורה והתחילה להתענות). שעג (ח. בן מפונק). תג (מיזוג עדות בשטח הח. תיא (אם הנהגה בלתי רצוי של המקשיבים צריכה למנוע השיעור). תלד (ניהול החל' בר"ה לתשלך). תמג"ג (בימינו שעת הכושר לעורר הנוער לתומ"צ. נערים פני זקנים ילבינו כו'. לימוד ומעשה). עיי"ע הוראה.

חנוכה:

פג (מוסיף והולך). קג (גם במלחמה הפרטית יומסר הרשע בידי הצדיק). קד. קר"ז. קיב. קיד (מוסיף והולך). קכא (על פתח ביתו מבחוץ. אין בטלים לעולם). קכה (עיקר המלחמה להשכיחם תורתך דוקא). קכו. קנה.

חסדים המכוסים:

קצד (כשכבר בא צריך לקבולי בשמחה אבל לפני' יתפלל שתתבטל).

זכרון ימי קדם:

כר"ז.

זקן:

ט (אין לנו אלא דברי אדמו"ר הצ"צ). פה. צא. רל (פסק הצ"צ). תכב (תספורת שפה העליונה שמעכבת האכילה).

זריזות:

שלה. שצט.

חומש תהלים תניא (חת"ת):

ז. ט. כה. פב. קה (סגולה לכמה ענינים). קל (כנ"ל). קע. קעו (כנ"ל). רה. רטו. רל. חטרוז. תכט.

חומר:

פז (אפשר לשנות מציאותו אבל לא לבטלו). צה (כנ"ל).

חופש:

רכ. רצב (מיעוט זמן החופש מלימוד קודש).

חושבים:

שנ (מ"ש בלקו"ת ד' ח.).

ח"נ:

חכט.

חי אלול:

שצג. תלג. תלט (חשבון הנפש של תשרי העבר).

חיות:

שטו (כשחסר ח. הנשמה חסר ח. הגוף).

חירות:

רמא"ב. רמז. רנ (ח. מהגבלות הטבע). רנב. רנד"ז (משעבוד מלכיות מעניותא וטפשותא וצערא ודוחקא). רס.

חכמה:

שנ (ח. וגולגחא).

חלב:

רפו (גודל נחיצות ח. ישראל).

חלום:

שטו.

שצ"צא (שנת המאחיס סגולה לה.
מעיינותיו). שצג. חטו (אדמו"ר מס"נ
על תורת החסידות והפצתה). תלא
(ניצול הכשרונות לה. המ.).

הקפות:

א (מנהגינו ג"פ).

הרצאה:

נ.

השגחה פרטית:

יד. מז. נח. עה (משלים הכוונה
העליונה). פד. רפד (כנ"ל, שלכן צריך
לנצל כל פרט). שכט. שפג (הוכחת
אדה"ז מחולין). תכב.

השפעה:

פו (דוקא דברים היוצאים מהלב
פועלים).

התבוללות:

קסו (הבדלה בין ישראל לעמים. שבע
הבדלות).

התבוננות:

קצה (ע"י ה. פרטית אפשר להסביר
לנה"ב. לחלק הה. בתפלה לכמה
פעמים).

התהוות:

רלט (בצרעה — אם הוא דוקא ע"י
לידה מין ממינו).

התועדות:

לא (לפלא קס"ד דכרטיסי כניסה
בתשלום לה.). רא. רנ (ברכה מתוך ה.).
רעח (באופן דאשה כי תזריע וילדה זכר
וכפי" אדה"ז). חי (בה. שתיית משקה
הוא רק טפל דטפל).

התעוררות:

שמ (עצה לקיום ה. — לקשר מיד
כפועל).

התעלפות:

סו (דורינו בגדר ה. עמוקה).

התקשרות:

רפא"ב (הואיל דנפיק מפומי). שפו.
חטו.

הדפסה:

קעח (ה. ס' נקראת מלאכת הקודש).
רמה (ה. ספרים).

הוכחה:

רכא (צ"ל תחלה לא חשנא גו'). רמה
(כנ"ל).

הוצאת ז"ל:

קלד"ה (שימוש במוך עדיף-מניתוח
למניעת העיבור).

הוראה:

קו (קורס מזורז למורים). קלו (דיוק
ומקור ל' פרש"י שמשם תצא הוראה).
קפג"ד (השתלמות במקצוע הה.). חג
(בענין הנ"ל).

הימורים:

עז (ביטול הרגל המשחק בה.).

הכנסת אורחים:

שלג (סגולה לכנים).

הלבנות פנים:

קס (להזהר מה"פ כשיעור כרכים).

הפצת היהדות:

כו. קעג (אופן ה.). רסב (צנור לברכות
השי"ח). שה (ארטאדאקסישע
פאליטיק). שיח (מתוך שמחה). תלו.

הפצת המעיינות חוצה:

כ. לב. מח (אימתי קאתי מר לכשיפוצו
כו'). נא. נד. נט"ס (ניצול י"ט כסלו לה.
המ.). סא. סד. סח. צה (ה. המ. על גלי
הרדיו). צח (כלשון הבעש"ט באגה"ק
שלו). קג (מועיל גם לקשוט עצמן). קח
(לא להתחשב בקשיים, מתוך בטחון
ושמחה). קט (כנ"ל — צח). קכד (לנצל
כל הזדמנות). קל. קלב (כדבעי
למיעבד). קמב"ד (ע"י נעשים מוחו ולבו
זכים כו'). קמו. קנה. קנו (כאדם העובד
בתוך שלו). קסז. קעז. קפב. רב (גם
בפרסום מנהגי תל' הבעש"ט). רח. ריא.
רמג. רנב. רפ. רפו. שיד (כנ"ל — צח).
שכג (כנ"ל). שכו. של. שלג. שמב. שנג.
שנד"ה. שפד (באופן דהבנה דוקא).

גימטריה: קו (שם מושאל לכל עניני חשבון).	לחורבן). שעו (דחיית הטיפול לאחר ת"ב).
גלגל החוזר בעולם: קכב (כשנמצאים למטה מחחלת העליה).	בינוני: נג (לא עבר עבירה מימיו ולא יעבור לעולם).
גמילות חסדים: שעו (ת"ת שקול כנגד גמ"ח — רק בימיהם).	בנים: כב (מניעה מהריון. מילוי מספר בנ"י אחרי השואה). שלג (סגולה לב. הכנסת אורחים).
גשמיות ורוחניות: שלד (ישראל מהפכים ג. לר.).	בנין: שפז (מיעוט החורבן ע"י ב. ב. אצי'). שצח (כנ"ל).
ד כוסות: ריג (מענבים מבושלים).	ראה גם מפתח מקומות ערך כפר חב"ד.
ד מינים: יג (המשכתם לעולם ע"י הלב). כ (אין האתרוג יכול לקיים המצוה בלי הערכה).	בר מצוה: קט. קיא (מנהגי ב"מ. חזרת המאמר איתא במדרש תילים). קצו (כשחל בט"ו ניסן — לעשות איזה ענין של שמחה ביום זה). ריח (כנ"ל). רמח. רעא (שמחה ביום הב"מ. חזרת דא"ח). תא (שיתבטא כמעשה הוא העיקר). תז (התוועדות בעשרה באותו היום).
דאגה: מח (בעניני תומ"צ בזמנים מיוחדים). קז (ד. בלב איש ישיחנה).	בריאות: שעא (עצות להיות מעורב עם הבריות).
דבור: יג"ד (ד. ואמירה). קסא (עצות לגמגום). ער. רצו (גמגום בא מחוסר בטחון עצמי).	בריאית העולם: שכב (רצה לברוא במדה"ד או במדה"ר). שכט (לעולם ה' דברך נצב בשמים).
דבש: שפה (מרז"ל אילו ה' נותן בה דבש כו').	ברכות: שפט (ב. המפיל לנשים). שצ (ב. השחר).
דידן נצח: לח.	גאולה: ס.
דירה: יא (להעתיק לסביבה דתית). ר (ד. ארעית ואח"כ יבחרו ביחד ד. קבועה). שפט"צ (לדחות מחדש מנ"א לאלול. להכניס קודם סדור חת"ת לחם ומים. זמן קביעת המזוזות). שעז (פי' פני' במרז"ל שהר. מרחבת דעתו כו').	גבורה: עדר (תגבורת הברכה).
הברה ספרדית: שמט (למה לפתע ישנה ממבטא הספרדים).	גולגלתא: שנ (חכ' וג.).
הדלקת הנרות: קיד (סדר ה. בבהמק"ד בערב ובבוקר).	גוף: תכה (גם ג. קדוש בשר הוא).
	גילוי אליהו: שעז.

מפתח ענינים

אבות:	טז"ז (ורגל הרביעי — ארץ).
אבלות:	ר"ד. ערב (אין לעשות ענינים שיגרעו חנוך עטה"ק. כי"ו צדקה לפני התפלה). רצא (כנ"ל). שיח. חלו (נח"ר לנפש הנפטר, קדיש משניות וצדקה).
אבן הפנה:	רי"ב (לשיכון חב"ד בירושלים. מקור בתורה. אמירת ד"ת. ע"י תשב"ר. אבן בידי שמים. להמנע מכתובת מגילה בכתב אשורי והנחתו תחת האבן).
אבנט:	קצט (מהחופה ולהבא).
אדר:	קפה (בריא מזלי' ומ"מ מת בו מושיען של ישראל). רא (כל החודש נהפך). רד (חודש ההצלחה לבני"). רח. ריו (כנ"ל — רד). רכז. רכח (כל החודש נהפך לשמחה). רלב (חודש הצלחה).
אהבה:	שנב (רגש א. מתבטא במצב סכנה). תיח (עבודה מא.).
אהבת ישראל:	קצ (חד עם א. ה'). קצג. קצח (רבותינו הפליאו בגודל א"). רצט (לג בעומר מדגיש א"). שט (חד עם א. ה' וא. התורה). שמו (כנ"ל).
אור:	קיג (הטעם שנאמר ויהי א. ול"נ ויהי כן). קפכ (אם שאור שבעיסה מונע האור).
אור אין סוף:	שעד (אוא"ס וא"ס).
אורה ושמחה גו':	רה (א. זו תורה כו' ופי' הפשוט). רח. ריח. רכא. רכג"ד (כנ"ל).
אותיות:	קעח"ט (חש"כ בכ"ף כפופה. מנצפ"ך מסמנים ת"ק כו').
אחד בחילופי אתון — ועד:	קעה.
אימוץ:	תלה (אם לספר על ההורים האמתיים).
איתן:	שסו (כפשוטו וכמשמעו).
אלקים:	רנו (בעל היכולת ובעל הכחות כולם).
אלול:	תיח (צירופו וצדקה תהי' לנו כי. עבודה מאהבה). תכג. תכו (כנ"ל). תלב (סדר עבודת חודש א.).
אמהות:	קעה (על המטה חקוקים ו' א.).
אמונה:	קפז (רק היא בטחון ללכת בדרך הטוב). תה (הראיות חותכות וכולם מאמינים ומשלה עצמו לומר שאינו מאמין).
ארץ:	טז"ז (כנס"י, רגל הרביעי).
אתרוגים:	לח (מקלבריה ששחלו בכפ"ח).
בחינות:	רמז (ע"י שאלון).
בחירות:	כה. נו.
בטחון:	יח. מז. עה. פד. קז. קל. רטו. רסז (ע"י בדיקת תו"מ וצדקה). ער (ילמוד שער הכ. יאמר תהלים וצדקה לפני התפלה). שט. שעח.
בין המצרים:	שסח (הזמן לבטל הסיבות שהביאו

תנה

מפתחות

תנא אדמו"ר שליט"א

יוצא וועגן, וכמו בכל עניני תומ"צ. וכן – צריך אנשטעלן שעוד מי שהוא ידבר און צורעדן זיי, וכן ישפיעו על אלו שמונעים בזה.

ודאי ש„המל"ח" יסייע בזה וידבר ג"כ – אבל עיקר הדבור צ"ל מכזה שבא מ... ויבאר הפרטים וידבר בחום וכו', ואח"כ יוסיף המל"ח ויחזק דבריו וכו'.

שני הזוגות שכותבת אודותם – כל אחד מהם מתאים.

במענה לזה שאמרו לה שאני צריך לשלוח – אין רגיל שאני אהיי המתחיל לדבר בזה (מלבד באלה שאני בטוח שהם מקושרים, ובמקרים יוצאים מן הכלל). ובאם באמת רק זה המניעה – הרי בטח יתחילו הם לדבר ושאלו אותי, ואז אומר להם דעתי בזה.

ז'תמה

[שנת תש"כ]

... ע"פ מש"כ ברמב"ם סוף הלי לולב, וה"ז צ"ל כל היום כולו – ע"פ הפס"ד בשו"ע או"ח סרל"א דבכל דרכיך דעהו. וההכרח בזה – מבואר בתניא פכ"ו ואילך ובכ"מ שם.

* * *

נכון במאד מאד (כמבואר בלי"ת שלח הענין דב' פעמים מאד).

* * *

לח, ג. שהגבוה גבוה שבתפלה – יפעול גם בהמטה מטה (מעשה דאכו"ש וכו', דבכל דרכיך).

ז'תמה

ע"פ מש"כ ברמב"ם: מענה על השאלה: איך יכולים לפעול עלי שאהי' בשמחה. נכון במאד: מענה על השאלה אם לשנות נוסח התפלה לנוסח האריז"ל. לח, ג: מענה לשאלה על מענה הנ"ל: למדתי הנ"ל [לקוטי תורה שלח] אבל ע"ע לא יכולתי להבין כוונת כ"ק אדמו"ר שליט"א [הקשר בינו לנוסח התפלה].

לשאלתו בהשלמת ג' התיבות בק"ש עי"ז שהש"ץ אומר יא"א –
לע"ע לא מצאתי הוראה מפורשת בזה. אבל לדעתי פשוט א) שמוציא
הוא את כל הציבור שלו, ב) גם זה שעדיין לא גמר הק"ש מציבורו הוא,
וניתוסף לו ג' תיבות בעת אמירתו ק"ש.

ז'תמג

[שלחי תשי"כ]

. . . לכתבו במכתבו הסיבה שהפסיק לימוד התניא מובן שתמוה
ביותר וביותר, שהרי בהנוגע לכל חלקי תורתנו נאמר לא יגעת ומצאת
אל תאמין, ומה פלא אם לימוד הנ"ל בכלל זה, ולכתבו שלא הבין אף
דבר, גוזמא גדולה בזה, אלא שכרגיל אצל רבים, בטח התחיל ללמוד
בסדר הפוך [כי בסוג שלו לימוד האמור צריך להתחילו בחלק של אגרת
התשובה ואחר כך חלק ב' דתניא ואחר כך חלק ראשון], ועכ"פ יעשה זה
כנ"ל עתה, או מתאים יותר שלאחרי שילמוד אגרת התשובה ילמוד
קונטרס ומעין, ובהשתדלות יבינהו גם כשילמוד בעצמו, וישיגו אם בלוד
או אצל צעירי אגודת חב"ד, אלא שמובן וגם פשוט שבפעם הראשונה
שלומדים אין מדייקים על כל תיבה כ"א תופסים כללות הענין ואח"כ
לדייק יותר ועל דרך לימוד הגמרא, ויהי רצון שיעשה כהאמור, והשי"ת
יצליחו.

ז'תמד

[קיצ' תשי"כ]

. . . פשוט שא"א למצוא מי שיסע לשם – כ"א ע"י דבור עם אלה
שמתאימים לזה. ואין מספיק דבור פעם אחת. וכן לא מספיק דבור „פון

בהשלמת ג' התיבות בק"ש: כשמתפלל בציבור אך אינו גומר ג' הפרשיות עם הש"ץ, האם מה
שהש"ץ חוזר עולה גם לו.

ז'תמד

נדפסה בלקר"ש חכ"ג ע' 541.

תמט

אדמו"ר שליט"א

— און אזוי זאגט דער אויבערשטער אהבתי אתכם אמר ה' (איך האב אייך ליב) און קיין זאך קען עס ניט ענדערן.

* * *

און פונקט ווי תשובה נעמט ארום און דרינגט דורך דעם מענטשן אינגאנצן — פון זיין עצם הנפש ביז זיין אויפפירונג אין טאג טעגליכן וואכענדיגן לעבן, אזוי אויך מדה כנגד מדה — בריינגט זי דעם אידן דאס העכסטע און טיפסטע — הוא מודבק בשכינה, אהוב ונחמד קרוב וידיד (ווערט באהעפט מיט דעם אויבערשטן, געליבט פון עס), ביז צו א כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה, אין בני חיי ומזוני רווחי, אין אלע באדערפענישן פון טאג טעגליכן לעבן.

בברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות גם יחד,

מנחם שניאורסאהן

ז'תמב

[שלהי תשי"כ]

.. זמן חליצת תפלין — מובן שהנכון ביותר ככתוב ב„היום יום“.

אהבתי .. און קיין זאך: מלאכי א, ב. וכפירוש רז"ל (ויקרא רבא רפ"ז).
מדה כנגד מדה: להעיר מתורת הבעש"ט ז"ל עה"פ הוי"ו צלך (שיחות כ"ק מו"ח אדמו"ר — הועתק בתוכן ענינים פ' האזינו).
הוא מודבק .. וידיד: רמב"ם הלי תשובה פ"ז הלי ר"ז. וראה ברכות לד, ב.

בתוכן ענינים: נדפסה בלקו"ש ח"ב ע' 421.

ז'תמב

האגרת היא אל מו"ה שלום שי' רבקיין, ונכתבה על גליון מכתבו מיום ד' נצבים תש"כ. אגרות נוספות אליו — לעיל זלב, ובהנסמן בהערות שם.
ב„היום יום“: לייט מנ"א.

בצאתך). קלא (רמב"ן: כל המקודש מחבירו כו'). רכו (רבותינו: כשם שצריך לדעת כו' מעלות עצמו). רלג (רבותינו: צי אז גוט איז גוט כו'). תיט (רבותינו: בעה"ב הנחות).

בעש"ט: כו (כ"א — ארץ חפץ). מא (האט ליב געהאט ליכטיקייט. הרבו נרות במוצש"ק). קנ (שניאור — שני אור). קנד (אהבת השי"ת לבני"ו כו'). תיב שכד (כ"ד שרואה — הוראה). תיב (כנ"ל — כז). תכד (כנ"ל — שכד). תל (משתדלים לסמוך רק על הס' המובאים בדא"ח). תלג (כנ"ל — כז).

אדה"ז: כג (א איד ניט וויל כו' אלקות). לז (לחיות עם הזמן — עם פר' השכוע). עג. עח (כנ"ל). פב (קביעות בנפש). קלא (כנ"ל — כג). רמב (מיכלא דמהימנותא — לילה הראשון, מיכלא דאסותא — לילה השני). רנ (וואס ס'קען אויפטאן א חסידישער פארבריינגען כו'). שא (החסידות — נחלת כל ישראל). שג (לפני נשמות הגבוהות לא נחרב הכית). שיג (ניחלו — ניטלו המאורות). שטו (קביעות בנפש). שטז (כנ"ל — שיג). שכה (כנ"ל). שנה (משל האב"ט בכתר המלך כו'). שפב (החסידות נחלת כל ישראל). תכו (בשם המלאך: מאימתי — מאימה ויראה). תמח (כנ"ל — כג).

אדמו"ר הצ"צ: ריד (בקשר לתחנון ביאצ"ט: וואו נאך אזא צייט אויף אויסבעטן).

אדמו"ר מוהר"ש: קטז (לפעמים מתלבש בלבוש צדיק).

אדמו"ר מוהרש"ב: שלג' (יום הסתלקות — גילוי עצם מדרגתו).

אדמו"ר מוהריי"צ: מא (ווי מ'שטעלט זיך כו'). עה (כל פרט בהשגח"פ משלים הכוונה העליונה). קח (הליכה למלחמה במארש של נצחון). קנה (כשב' נפגשים — תועלת

אדמו"ר הצ"צ: לג (לע"ע לא נערכו מפתחות לס'). נה (אוה"ח).

אדמו"ר מוהרש"ב: תנ (קונ' ומעין).

עבד:

רג (פרש"י ששמין בע. עברי דוקא).

עבודת ה':

רה (עצה לביטול זמן). רטז (במה להתחיל בהנהגה פנימית). רמח (מל' עורות עבדים). תיג (מטעמים ל' רבים). תכא (ע. תמה). תכד"ו (גדה וזכה בע"ה).

עבודה זרה:

לו (כמשרד הדתות ל' רבים). סה (אין בהנ"ל — משלהם נותנים להם).

עצבות:

קמג.

עצלות:

רל.

עשרת ימי תשובה:

י (קירוב המאור אל הניצוצין).

פאה נכרית:

תכח.

פדיון נפש (פ"נ):

רעז (כללי).

פורים:

רה.

פסח:

שג (קיינמאל ניט שפעט).

פרנסה:

נו (השתדלות הרחבת הפ. — להגדלת סכום המעשר). קכג (אם להרבות בתפלה להצלחה גשמית). קמג (לבחור פ. שאין בה דאגה יתירה). קנג (לא לדחוק השעה). שב (כנ"ל). שמ (להרבות בצדקה). תלט"מ (הלימוד כישיבה מבסס גם את הפ.).

פתגמים:

עב (רבותינו: טראכט גוט וועט זיין גוט). פח (עד סוף העולם — הדורות). ק (צו גוט קען מען שטענדיג צוגעבן). קיט (המשכילים: יהודי באוהליך ואדם

צמצום:

פא (אינו בקבלת הרמ"ק. נתן מקום לשגגת צ. כפשוטו).

צניעות:

קצה (לא לקרב ע"י איסור קול באשה או תערובת).

קביעות:

שטו (בנפש).

קבלה:

קעו (בחסידות מתבארים כמה ענינים שבק.).

קדיש:

מדרה (דתינוק ע"י אביו).

קיטל:

קצט (תחת החופה. כיוה"כ מתחיל בשנה שלאחריו).

קרבנות:

מח (ע"י הקרבת עוף אחד נעשית עליית עולמות עליונים).

קריאת שמע:

קלח (פי' שניה — לע"ל; כשאין עושין רצונו ש"מ). רפז (תחנון בקשעה"מ במוצש"ק. כפילת ג' התיבות). תכו (ק"ש בערבין — בחשך הלילה, והכח ע"ז מאימתי — אימה ויראה). תנ (כפילת ג' התיבות).

קריאת התורה:

רב (ויחל כת"צ). רפא (מנהגי הגבחה). שלז (כנ"ל. בעל ערה"ש משבח מנהג חב"ד).

ראיה:

לז (אראך — שמגלים הכחות הפנימיים).

ראש חדש:

שנח (שבת ור"ח — התחדשות כח התענוג).

רבנות:

קעו (אישור הסמיכה). רסד (ברמת גן ובתל אביב). רפא. שס (ברמת גן).

גם לשלישי). רעט (ניט פערל אין זופ נאר אויפן האלז). רצד (הפעולות צ"ל באופן מסודר ומתוכנן). שג (פסח שני — קיינמאל ניט שפעט). שכ (קבלת התורה בשמחה ובפני'). שכד"ה. שכח. שלא"ב (כנ"ל). שלד (ישראל מהפכים גשמיות לרוחניות). שסב (כשם שצריך לדעת חסרונות עצמו כו'; הקלוגינקער כא לכ"א במלכוש המתאים). שעב (כשמחליט לתת צדקה נפתחים צנורות). שפא (אהוב את הבקורת כו'). שפד (המתנגדים מתחרטים בעולם האמת). תיד (לילך למלחמה עם מארש). תלט (חי אלול יום חשבון לחודש תשרי העבר).

צבא:

יב (הנהגה של קבלת עול).

צדקה:

ג (הקשורה לפדיון. לחנוך עטה"ק). טו. סב (תמיכת האם ממעות מעשר. 15% מההכנסה). סג. עא"ב (בויכך דוד ולפני התפלה). עה (קודם התפלה). קב (רגל). קמא. קמב"ד (ע"י נעשים מוחו ולבו זכים כו'). קסב (כנ"ל). קסג (לא לבדוק יותר מדאי בצ. למוסדות). קסח. רכו. רסז. רסט. ער. ערב (בשנת האבלות — צ. לפני שחרית ומנחה). רצז. שטו. שלד. שמ. שמה. שמו (תחליף התענית בצ.). שמוז. שנג (ע"י הצ. מוחו ולבו זכים כו'). שעב (כשמחליט לתת צ. נפתחים צנורות). שפב (מעלה ד' הידות). שצא. טטו (למוסדות בעל הציון). תכט.

ציון:

סז (מנהגי לנסוע בער"ח). רד (כנ"ל). רעז (האריז"ל). רפט (זכה והי' מתל' ויוכל לבקר עה"צ). שצו (נסיעה עה"צ עוזרת לכל המשפחה). תיד (יציאה מאה"ק להשתטח על קברי צדיקים).

רדיו:

צה (הפצת המעיינות על גלי הר). קפו
(אם קשור לראדיא האמור בגמ').

רופא:

קצו (כלך מחקירות השייכות לר).

רפואה:

ג (ניתנה רשות לר. לר). כא. מו (טפול
הפנים). קא (סיבוב הדם — התעמלות
וכו'). קד (פגה הלהיטות
לאנטיביוטיקה). ריג (כשר לפסח). שעו
(דחיית הטיפול לאחר ת"ב).

שבועות:

קפ (פעמים בחמישי כו'). שכד.

שבת:

ח (בראשית — תרי שבת. חשמל ע"י
מצבר זרם). י (אניות ישראליות בש;
ש. אותיות חשב). סו (אניות ישראליות
בש). צא (לימוד החסידות בש). קב
(כנ"ל). רלורח (שפיכת מים סמוך
לרה"ר). שיז (כנ"ל — צא). שנח (ש.
ור"ח — התחדשות כח התענוג).

שואה:

קפריז (דוקא ע"י עם שהחרבות שלו
גבוהה). תיז (כ"א אוד מוצל מאש).

שולמית:

שמא.

שושבינן:

קצט.

שידוכים:

יד-טו. נב. סג (להחליט שכשתנשא
תשמור כו' ולהביט רק על העיקר.
להציע בעקיפין). צו (לא להשתדך עם
בלתי דתי). קג (באופן דציניעות). קלב
(בדרכי צניעות. להתעניין בהעיקר).
קסט. קפט (לא להקדים מדאי). רסח
(אשה יראת ה' היא תתהלל. אינו ענין
של חנוך). שעח (בדרכי צניעות). תכו
(מדוע לא מצא בת זוגו). חלד.

שיחות:

אדמו"ר שליט"א: צו (דברי התעוררות
אא"ל ע"פ הזמנה ודורשים מצב נפש

מיוחד). קכד-ה (ימסור מהענינים
ששמע בהתורעדות דכאן). רו (י' שבט
תש"כ). רכז (פורים תש"כ). רסב (לגן
ישראל). רפד (י' שבט תש"כ — שאין
לרדוף אחר גדולות דוקא). שמג (תרגום
ללה"ק — לא מילולי). תלח (בדבר
ההמשכה דמ"ת בעומק וגובה).

שינה:

פט (זמן הש. לא בכל אדם שוות).

שלום:

ית. סח.

שליחות:

יט (לא לערב בזה הצעות מסחריות).
רנד-ה (היחס לש. אדמו"ר נ"ע). רסו
(מביא תועלת גם לשליח עצמו. הש.
בלי הכרח רק מרצונו הטוב). רעג
(הרי"ל רסקין למרוקן). שט (באם
יחליט לא לשים לב לקשיים בהפצת
היהדות). תנ"נא (אין רגיל שאהי'
המתחיל לדבר בזה כו').

שמות:

צ (תיקון משם הוי' ליהודה). ריד (ש.
נוסף לחולה שלא קם ממטתו). רצה (ש.
כלה כחמותה — כשלא' יש ב' ש. ; ש.
שנשחקע). שלה (לא מצינו בין תנאים
ואמוראים שמות האבות ומשה). שע
(ש. חתן וחמיו שוים). תלו (להזכיר בש.
האם).

שמחה:

עטרפ (התכוננות המביאה לש.). קפא
(בשלמי ש. בזה"ז ביי). רטו. שיח.
שמו. שנא (מ"ש בתניא פי' האריז"ל
עה"פ תחת אשר גו'). שנו. תיג. תנא
(איך לפעול ש.).

שמירת עינים:

שדמ (הסתכלות באופן האסור הו"ע
סומא).

שנה עליו הכתוב לעכב:

קיג (אם הוא רק כקדשים).

שפות:

טו (צרפתית). שמא (תרגום התניא

תפילין:

ט (כדיקתן). טו. קיא (ב' חדשים לפני
הב"מ). קסח (כדי שנוכיר נסים כו').
רטז. רסז"ט. רצז. שטו. שלד. שמה.
שמו. שמו. שמו. שמו. שמו. שמו. שמו.
לספרד). שצא. תלה. תמט (זמן חליצת
ת).

תפלה:

א (שינוי לנוסח האריז"ל). ד"ו (כנ"ל).
ט (כנ"ל). טז (וינוחו במ. נוסח אדה"ז:
רחם, עקדה, תמימות, אהבה). מ (אכילה
לפני הת.). ס (מבטחו — הטי"ת
בפתח). עא"ב (צדקה בויכרך דוד ולפני
הת.). עט (שינוי לנוסח האריז"ל). קכג
(אם להרבות בת. להצלחה גשמית).
קצד (אם להרבות בת. להסיר הרע). קצה
(לחלק ה) (התבוננות ב) תפלה לכמה
ימים). ריד (שלאחר הלימוד — לא
ראיתי באנ"ש שיאמרוה. תחנון
במנחה). ערב (מעריב בעוד היום גדול).
רפז (תחנון בקשעה"מ במוצש"ק). שפד
(תנועות בעת הת.). שצ (אמירת ברכות
השחר בכית ולא בצבור). תח (נוסח
אדה"ז — רק הת. השוים לכל). תל
(כשצבור אינו אומר לדוד גו' אורי).
תנא (שינוי לנוסח האריז"ל. הת. יפעול
במ.).

תקיעות:

ב (מאה קולות).

תשובה:

קלח (חזרה למקורות — למקומו
האמיתי). רצו (השם שלו לפני עשיית
ת.). שפח (אם הת. מתקבלת בלי ספק).
תמה"ו (חרטה על העבר, קבלה על
להבא, מרצה לפניו, פועל גם על
העבר).

תשרי:

לא (חודש הכללי). לב. מ. נד.

לאנגלית). שמג (תרגום השיחות
ללה"ק). שדמ (תרגום הצאינה וראינה
ללה"ק). שמו (צרפתית). שפד
(אנגלית: מלה — worth. וק"ל —
easy).

תאריך:

קעח (כחיבת תש"כ בכ"ף פשוטה).
קצג. רנג. רפא (כנ"ל).

תהלים:

סא. קב. קטז (פרק המתאים למספר
שנותיו). קלד (כנ"ל). קמא. קסב. רסח.
ער. שמו. שנג (ע"י נשים). שסט (ד'
מזמורים הראשונים).

תודה, קרבן:

קע (לימוד בשיבה).

תורה:

כה (המקבל עליו עול ת. מעבירין כו').
כח (מעלת תמכין דאורייתא). קעא (ת.
אמת — לאפוקי דין מרומה, שחסר
בירור ערמת הנחש כו'). שכט
(דיפתאות ופנקסאות). שסה (הל'
הצריכות). שע (שמו"ת ולימוד
חסידות). שעז (ת"ת שקול כנגד גמ"ח
— רק בימיהם. לימוד הת. ע"י עובר
עבירה). תיורח (לימוד בין מנחה
למעריב — ע"י ומשניות). תיט (לימוד
מתוך קיצורים).

תנחומים:

רי. ריד.

תספורת:

רפו (במלאה ג"ש בחוה"מ).

תעניות וסיגופים:

קפא. שמו (תחליף הת. בצדקה). תכט
(יחליף הת. בת. רצון).

תפארת:

עדר (קו הימין מכריע).

מפתח מוסדות וארגונים

בית הספר למלאכה בכפ"ח:	אגודת חב"ד:
קפד. שסג (הנחת אבן הפנה).	כה. קעב.
בית רבקה:	אגודת ישראל:
כט.	כד.
כפר חב"ד: עז (מקצועי וסמינר). דלה	אגודת נשי ובנות חב"ד:
(סמינר). שעב (מינוי הר"ש חפר למנהל	טו. שיב. שגו.
הסמינר).	כפר חב"ד: רו. שח.
נ.י.: שייא.	מונטריאל: לד (הצעירות).
צרפת: רצא.	נ.י.: רצט (בראנזוויל ואיסט נ.י.).
בית תקוה:	אגודת נשים; ליידס אוקזילערי:
שפ.	קכו. קנא.
בני עקיבא, ישיבת:	אהלי יוסף יצחק:
רכג.	חלד.
גמ"ח שומרי שבת:	ארה"ק (רשת): יז. עד. קנד. ריט. שי.
קצו.	שיח. שנכ"ג.
גן ישראל:	מלבורן: רכה.
שלח.	אהלי תורה:
הסתדרות המורים:	רלא. רמ"א.
רכ.	אחי תמימים:
חזית דתית:	נוארק: רצב.
כד.	ראשון לציון: נא. רפט.
ישיבות:	איגוד המושבים:
קעט (י. טלו ויחסה לחב"ד). שז (נוער	נו.
עברין לא נמצא ב.י.). חלט"מ (הלימוד	איגוד תלמידי הישיבות (את"ה):
ב.י. מבסט).	קמב. קעג. רח. שנג. תמא.
ישיבות ערב:	בית יוסף, ישיבת ליובאוויטש
קכד.	בטורנטו:
מוסד הרב קוק:	מא"ב.
שצט.	בית הכנסת:
מושלמים:	א (חילוקי מנהגי ב.). ח (בית ישראל
רכ.	בירושלים). קלט (צ"צ נוסח אר"י ברח'
מחנה ישראל:	הנרי). רפב (בית יוסף חב"ד בירושלים).
מ (קופת בקר"ח של מ.י.).	בית ליובאוויטש:
מחנה קיץ:	מ. שמב.
קכב (לבנות). קכג (לכנים). קצה	בית ספר:
(לכנים).	קפד (ב"ס חינוכי במסגרת חב"ד).

מפתח מוסדות וארגונים

תסח

מרכז לענייני חנוך (מל"ח):	כפר חב"ד: ל. נו. ס. שסא.
רנד. תטז (שליחות המל"ח).	נ.י.: קנה.
משרד הדתות:	תל אביב: רה.
לו.	קואליציה:
משרד החנוך:	לו. סהר.
קפג.	קונסרבטיבים:
נוצרים:	שה"ר (הכחשת תורה מהשמים).
רכ. רכב.	קליימס קונפרנץ:
סמינריון למורים דתיים:	קצא.
נו. רכב.	קרני הוד תורה (קה"ת):
ספרדים:	שסא.
שא. שצא.	רבנות הראשית בא"י:
ספריה:	קצא.
רנט.	תומכי תמימים:
פועלי אגודת ישראל:	נב"ג. קא (נרות להאיר). קכו. קנא. רכו.
כד.	שטז.
צבא הגנה לישראל (צה"ל):	ווארשא: צה.
קנז"ח.	לוד: קמו. קע. רו. רמח. שפ.
צעירי אגודת חב"ד:	מונטריאל: שמה.
לב. קמב. קע. קעב. קעג. שסו.	ג.י. (או כללי): ע. קמט. רמח. שדמ.
אה"ק: רנא. רצ. שמג. שנג. חנ.	קרית גת: נו. רכב. שסז.
ירושלים: קסז. רנא. רפז.	

מפתח אנשים

גודלשמיד, יוסף: קפג. תג.	אבא, ר': תכה.
גולדשמיד, מרדכי יוסף אלעזר:	אבן עטר, חיים (בעל אוה"ח): תכא.
רמג. שטז.	אבן שמואל, יהודה: רנט.
גיחזי: שא (אם יש לו חלק לעוה"ב).	אברהם אבינו:
גליצונשטיין, אברהם חנוך: שמג. תז.	תז. תכה (צחק — מצד הגוף).
גנזבורג, דובער: רעז.	אברהם המלאך: תכו.
גנזבורג, יצחק: ערב.	אברמסון, אשר: שסה.
גנזבורג, שלום יהודה ליב: רלד.	אדם בע"ש:
גרודזנסקי, חיים עוזר: קפא.	שמח. שפה (אם הוא ר' א. לואנץ).
גרומן, ישראל: רמז.	אונזדארפער, יחזקאל יהודה: צד.
גרינוואלד, חיים יוסף שלמה: רג.	אזולאי, חיד"א: תכא.
גרליק, גרשון מענדל: שטז. תט.	איידלקופ, יונה: תי.
גרליק, שניאור זלמן: רמב. שלה.	אייזנכך, יצחק צבי: יז.
גרשון מקיטוב: שפג.	אלבוים, יהושע: רט.
דאנאן, שאול: רט.	אליהו הנביא: שעז (ראיית פני א.).
דבורץ, ישראל זוסמן: שא.	אליטוב, שמעון גד: קפח.
דובאוו, יצחק:	אלנברג, שמשון: שכו.
מ. רצו (ונכדו שניאור זלמן).	אלעזר בן עזריה:
דובער (המגיד ממעזריטש):	שכא"ב (אם כבר הי' נשיא במסיבת בני ברק).
ד. לג. שעג. תכב.	אמיתי, שמואל: תיא.
דובער (אדמו"ר האמצעי):	אמסעל, יצחק: רעט.
דאה מפתח ענינים ערך מאמרים. ספרים.	אקסלרוד, גדליהו: ריד.
דוד המלך:	אקסלרוד, משה: ריד. רסד.
סו (סוכת ד. מל'. שכינה).	בוגומילסקי, שמואל פסח: רמז. שכא.
דיין, משה: תמד.	בוימגרטן, דובער: שכב.
דמיאל, יצחק: כג. קנה. תד.	בונין, צפורה: ג.
דערמן, חנוך העניך: נח.	ביק, אברהם יהושע: רג.
דקל, יוסף: קנז.	ביק, שאול ישכר: רב.
האמניק, יעקב יצחק: נג.	בלאך, משה חיים אפרים: קנח.
הבל:	בלוי, טוביה: תל.
ער (לא נאמר בו הריון ול"נ טעם קריאת שמו).	ברוק, חיים שאול: נא. רפט.
הבר, ישראל צבי: רעז.	בלאך, חיים אפרים: סט. קנח.
הוטנר, יהושע: קצא.	בנימיני, חיים: רסג.
הורכיץ, י.י.: שפג.	גודמן, מתתיהו יחזקאל: רכח.
הורכיץ, פנחס (בעל ההפלאה):	גוטליב, נפתלי צבי: פ.
ד"ה. שעג. תד.	גולדרינגר, ישראל מנחם: קה.

תסט

ישראל, הבעש"ט:

כ"א (שנת המאחים. מעשה וכוונה). כג' ד (שנת המאחים — גילוי רזין דאורייתא לפשוטים שבישראל). לה (שנת המאחים). מא. מו. מח. נא. נה. נה"ס (שנת המאחים). סו (דורותינו כמו כהתעלפות ולחשו השם באחזן — ביאת הבעש"ט). ע ("זידע" רוחני של אדה"ז. עוזר למלמד). עה (שנת המאחים). פא. פד. פח"ט. צגה. צח. קט. קטו. קכו. קכט. קמב. קנה. קסו. קצח"ט. רג. ריא. רכ (ראשית עבודתו בחנוך. הידורו במצוות מעשיות). רכג. רלא. רמ. רסא. ערה. רעט"פ. רצ. רצג (כנ"ל — ע). רצט. ש (הסתלקותו ביום א' דחה"ש). שא (ליחד אודותו הדיבור בחה"ש). שט. שיא. שיג (ביום ד' ניטלו המאורות). שטז"ז (כנ"ל). שכ. שכדה. שלא (כנ"ל — כ). שלד. שלח. שלט (לא רצה להתגלות). שמ. שרמ. שמו. שמז"ח (מאמרים אודות הבעש"ט. זכרונות מימון. זמן היותו נסתר). שנא (דיבור עם התל' ע"ד שנת המאחים). שגד (פרסום סיסמת שנת המאחים). שס (כנ"ל — כ). שפו. שפח. שצ"צא. שצח"ט. ת (גאונותו של הבעש"ט). תא"ב. תדה (סיסמת שנת המאחים — שנת סגולה). תר"ז (כתיבת מאמרים אודות הבעש"ט). חט (קודם התגלות הבעש"ט נחלקו ישראל לב' סוגים כו'). תכא"ג. תכט. תלב. תמג. ראה גם מפתח ענינים ערך מאמרים. פתגמים.

כהן, אהרן: שפו.
כהן, מיכאל יהודה ארי' ליב: שפו.
כהן, רפאל נחמן: שנא.
כהנא, רב: רפכ.
לביא, אליעזר ליפא: יג. שסא.
לוי, ת. י: שכב.
לוי, יצחק מאיר: כד. צח.
לוי, שלום: פכ. ריט.
לוריא, יצחק (האריז"ל): פא.

היזר, משה: שפט.

הירש, שמשון רפאל: קמד.
הלפרין, חגניא יוסף: רפכ.
הס, ישראל: רצא. שכ.
העניג, יעקב: פא.
הענקין, יוסף אליהו: כח.
הרכבי, צבי: שצב.
הרצפלד, אברהם: שלא. שצז"ח.
וואגעל, שרגא פייוויש: רלט.
וואלעס, ישכר דוב: קסב.
וואלקין, חיים: שכג. תלב.
ווייל, חיים אבא: קיא.
וויינשטאק, בן ציון משה יאיר: רנב.
וויילמובסקי, חיים זוסיא: עדר. חי.
וולנר, חיים יצחק: קעה.
ווסט, בנימין: רנג.
זוין, שלמה יוסף:
לו. סה. קצא. רסד. רפ. שלב. שלו. שנט.
ת. תכג.

זולצברגר, חנה: רנט.
זיו, ישעי': פח.
זיסלין, שאול דובער: רפא.
זליגסון, אברהם אבא: ריג.
זייקין, מאיר חיים: רעא.
זייקין, שלום דובער: רעא.
חלואה, אברהם: קפה.
חן, גרשון: רסא.
חנה: כט.
חפר, שמואל: רסא. שעב. תב.
טולידנו, רפאל ברוך: ש.
טייטלבוים, יואל (הרבי מסטמער): סח.
טייטלבוים, מיכאל: רלא.
יאלאוו, שמואל: מד. שפט.
יאלעס, אפרים אליעזר:
קיג. רכז. שעד. תכא.
יונה בן אמיתי: מה.
יחזקי, לוי: עא.
יעקבוביץ, יעקב: רמח.
יפה, שניאור זלמן: צב. צד. קכד.
יצחק אבינו: תז.

- ליכוב, ישראל: נט. רצ. שיט. תיז.
 ליכוב, סעדי: ריז.
 לידר, אברהם מרדכי שמואל: ל. מח.
 לנדא, יעקב: סט. שכו. שנד.
 לנדא, י. ש.: רמט.
 מאכטעי, משה: קלג.
 מדליה, הלל: קמח. שמא.
 מונק, משה: שעב.
 מטוסוב, שלמה: רלב.
 מיזליש, אברהם בן ציון: קסט.
 מימון, שלמה: שמח.
 מיניץ, בנימין: כד.
 מינצברג, מאיר: רפז.
 מלוב, מנחם ישראל: רעו.
 מנדיגורסקי, אליעזר יחיאל: צב.
 מגדלסון, בנימין: שכד.
 משה רבינו:
 קו (מדרשות חלוקות במקום קבורתו).
 משה, רמב"ם:
 רס (רמב"ם — ולא רמבם).
 נדב ואביהוא: רסא.
 נלסון, יצחק יעקב: קסו.
 נסים, יצחק רחמים: ש.
 סגל, יהודה זרחי' מרדכי ליב חיים:
 קפב.
 סורדאק, נחמן: מה. רעו.
 סולובייצ'יק, חיים (הגר"ח מבריסק):
 קפא.
 סימפסון, שלום מענדל: קלג.
 סלומון, משה: רוזח.
 סלונים, עזריאל זעליג: רפא.
 סניעג, שמואל אבא: קסד.
 עבער, ניסן: תז.
 עשו: תז.
 פייגלשטוק, מרת: לד.
 פינקלשטיין, אליעזר אריה: חמב.
 פיקרסקי, ישראל יצחק: רלו.
 פישמן, חיים זושא: שפה.
 פלאי, יעקב אלחנן: קכח.
 פרידמן, מאיר: ק.
 פרידמן, מאיר ישראל איסר: טז.
 פריז, כרוך: יט.
 צביאלי, בנימין: צה.
 צפורה:
 קו (עם נקברה במערת המכפלה).
 קורדואירו, משה (רמ"ק): פא.
 קורן, יצחק: נו. רכב. תמו.
 קלפהולץ, יהודה ליב: צ.
 קנטר, משה פנחס: רכה.
 קראוס, נפתלי: שמא.
 ראטה, נפתלי: קכג. קצח.
 רבקיץ, שלום: א. שכה. חמט.
 רובין-הלברשטם, שלום יחזקאל שרגא
 (האדמו"ר מצעשינוב): לג.
 רוזין, יוסף (הגאון מרוגוצ'וב):
 סט. קנח"ט.
 רוטנברג, אשר זעליג: ס.
 רסקין, יהודה ליב:
 רעג (חוגתו האדא רייזל). רפח.
 שאיעוויטש, משה: שעו.
 שוב, משה: קיז.
 שווארץ, חיים שלום: שמג.
 שוחאט, יעקב עמנואל:
 לה. שמו. שפג.
 שוסטרמן, צבי: שעו.
 שזר, שניאור זלמן:
 נד. נו. קטו. רנח. שלא. שצח. חלג.
 שטיין, חיים: רלג.
 שטיינזלץ, עדין: ז.
 שמואל: כט.
 שמוטקין, יהודה: קצו. ריח. שע.
 שמטוב, בנציון: רעח.
 שמעון, רשב"י:
 שב (הנהגתו — ועמדו זרים ורעו צאנז).
 שג (לפניו לא נחרכ הבית). שיג. שכד.
 שמעיה, רב: תכה.
 שניאור זלמן (אדה"ז):
 כו. ע. קכו (200 שנה מהתחלת עסקנות
 ציבורית). קנ (שני אור). קצח. ת. תיז.
 תכב.
 ראה גם מפתח ענינים ערך מאמרים.
 ספרים. פתגמים.

תעב

מפתח אנשים

שניאורסאהן, יוסף יצחק (אדמו"ר מוהרי"צ): קסו (מס"נ שלו). ראה גם מפתח ענינים ערך פתגמים. ציון. שניאורסאהן, לוי יצחק (אבי כאד"ש): ק"ז.	ראה גם מפתח ענינים ערך ספרים. פתגמים. שניאורסאהן, שמואל (אדמו"ר מוהר"ש): ראה מפתח ענינים ערך פתגמים. שניאורסאהן, שמואל מנחם מענדל: תלז. שפיזמן, אריה: קלו. רמו. שכא. שפירא, משה אריה ליב: קעא. שפירא, שניאור זלמן: תטז. שפרינגר, יחזקאל ישכר: נו. שרגאי, שלמה זלמן: שלא. ששון, סלימאן: קט (ובניו יצחק ודוד).
שניאורסאהן, מנחם מענדל (אדמו"ר הצ"צ): ראה מפתח ענינים ערך ספרים. פתגמים. שניאורסאהן, פנחס: כו. שניאורסאהן, שלום דובער (אדמו"ר מוהרש"ב): ע. קמד.	

מפתח מקומות

תעד

ראשון לציון:	רמת גן: רסד.
ראה מפתח מוסדות ערך א"ת.	שבדיה: טו.
רוסיה:	שיקגו: נג.
ק"ח (תועלת ביקור המשלחת בר.). קכח	תל אביב: רסד.
(הזכרת יהודי ר. בהתוועדות יט"כ). רנג	ראה גם מפתח מוסדות ערך צא"ח.
(הנצחת מאבק יהודי ר.).	

מפתח מקומות

קטו. קכח. רלה. רמא. רמג. רנט. שלא	אגאדיר: רי. רכ. רכב.
(כפ"ח ב'). שלו. שס"סא. שסד. שעה	אזור: תא.
(השלמת הבניה). שפ (כנ"ל). שפז. שצה.	איסט ניויארק: כט.
שצז"ת (יסוד כחב"ד הב'). תיא (הבניה	אנגליה: טו.
וכפ"ח ב'). חלג. תמד.	ארץ הקודש; ארץ ישראל:
ראה גם מפתח מוסדות ערך אגונ"ח. ב"ר.	לא (זהירות בקיום המצוות בא.). לו
צא"ח.	(מורגלת בנסים). מט (הוספה בתומ"צ
כפר הראה: רכב.	— ויה לפלטיץ של מלך). נה. נח. קיח
לוד: תנ.	כ. קמד. קע. קפג. רו. רלו (יציאה מא. —
ראה גם מפתח מוסדות ערך תר"ת.	לקשר עם דבר מצוה). רמה. רנח (בכל
לונדון: קכג"ד.	פעם שבאים לשם נק' "עליה"). רסז.
מאה שערים: קכ.	רפא. דש"שה. שז. שי. שכה. שלו. שמ.
מונטריאל: קכא.	שנדרה. שס. שפה. שצז. תיד (יציאה מא.
ראה גם מפתח מוסדות ערך אגונ"ח.	להשתטח על קברי צדיקים).
תר"ת.	ראה גם מפתח מוסדות ערך אהלי"י.
מנטשטער: קכד.	צא"ח.
מלבורן:	ארצות הברית; אמריקה:
ראה מפתח מוסדות ערך אהלי"י.	נב. קיט. קמד. קעט. חיז. תמג (בא.
מצרים: יד.	האבות נשמעים לבנים והמורים לתל').
מרוקו:	בורלינגטון: חיז.
רו. רטיי (רעידת אדמה). רכו. שצא.	בני ברק: רסז. רעו. שכא.
נגב: ז.	בראנזוויל: כט.
ניואינגלנד: קכב.	דענווער: מג.
ניויארק:	ווארשא:
לא נסמנה לרוב המצאה.	ראה מפתח מוסדות ערך תר"ת.
ראה מפתח מוסדות ערך אגונ"ח. א"ת.	ווילנא: קפא.
ב"ר. צא"ח. תר"ת.	וועסט סייד: כט.
ספרד: נט.	טורונטו: מא"ב.
עיר גנים: יז. קסב.	ירושלים:
פרנקפורט: שעג. חד.	נה (שיכון חב"ד). רייב (כנ"ל). רמה.
צרפת: יד.	רנט. רפא. שצה (שיכון חב"ד). תלח
ראה גם מפתח מוסדות ערך ב"ר.	(כנ"ל).
קסבלנקא: רלג. רפח.	ראה גם מפתח מוסדות ערך צא"ח.
קראון הייטס: כט.	כפר ארגנטינה: קכו.
קרית גת: נו. רכב.	כפר חב"ד:
ראה גם מפתח מוסדות ערך תר"ת.	יח. לח. נהדו (כפ"ח ב'). נו. נט. פכ"ג.

